LJUBLJANA,
ČETRTEK, 9. NOVEMBRA 1989

DELO

LETO XXXI • ŠT. 260 • CENA 20.000 DINARJEV

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK BOŽO KOVAČ
ODGOVORNI UREDNIK TIT DOBERŠEK

Književni listi: Beseda s piscem in pravnikom – Tretjič anketa o katoliški literaturi – Madžarske novosti – Danilo Kiš in njegov Pariz

S previdnim korakom stopili na trg denarja

Delegati bank in drugih finančnih organizacij sprejeli konstitutivne dokumente trga denarja in vrednostnih papirjev – Na poti k integralnemu trgu

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 8. novembra – Uvedba tržnih načel v poslovanje gospodarskih subjektov in bank je nujno narekovala ustanovitev sodobnega trga denarja in kratkoročnih vrednostnih papirjev. Zato so njegovo ustanovno skupščino, na kateri je 106 delegatov bank in drugih finančnih organizacij danes sprejelo konstitutivne dokumente, pozdravili kot na moč pomembno dejanje.

Čeprav smo v Jugoslaviji že imeli prvine denarnega trga (vendar izoblikovane v skladu s potrebami dogovorne ekonomije), pa ta trg ni deloval v sodobni obliki, manjkal je širok krog ustreznih finančnih institucij in uveljavila se je le poenostavljena struktura finančnih instrumentov. Kot je dejal generalni sekretar združenja jugoslovanskih bank Milovan Milutinović, so bančna posojila postala prevladujoča oblika financirane reprodukcije, pri tem pa je delež gospodarskega sektorja v skupnih posojilih bank in finančnih organizacij kar 94,3-odstoten. To priča ne le o slabem finančnem položaju gospodarstva, temveč tudi o njegovem nič boljšem položaju v vlogi bodočega subjekta na denarnem trgu. V nasprotju s tem je prebivalstvo v strukturi finančnega varčevanja udeleženo kar z 78 odstotki, v posojilih pa s komaj 2,4 odstotka. Prav iz tega asimetričnega razmerja izvira najpomembnejša naloga finančnega, v njegovem okviru pa tudi denarnega trga razporejati in v skladu s tržno logiko usmerjati finančne presežke prebivalstva na deficitarna področja. Visoka inflacija, šibka akumulacijska sposobnost tržnih subjektov, nekatere dosedanje lastnosti našega finančnega sistema, finančna nedisciplina itd. – vse to narekuje precej previden začetek delovanja trga, najprej s primarnim denarjem in blagajniškimi zapisi. Po novem letu naj bi uvedli tudi druge finančne instrumente, na primer bančni akcept, pa tudi druge vrednostne papirje. Trg naj bi deloval kot finančna organizacija, ki posreduje pri prometu z gotovino in vrednostnimi papirji, je poudaril Milutinović.

Na trgu bo kot udeleženka nastopala tudi NBJ, in to ji bo zagotovilo večje možnosti pri oblikovanju in uresničevanju kreditno-monetarne in devizne politike. O tem je danes govoril tudi guverner NBJ Dušan Vlatković. Storili bodo vse, je napovedal, da se limiti bančnih plasmajev ne bi ponovili, uvedli bodo nove ekonomske instrumente za uravnavanje količine denarja v obtoku, zmanjšali obvezno rezervo, spremenili emisijski mehanizem, ki ga je treba prav tako usmeriti k denarnemu trgu, eskontna stopnja pa vsekakor ne bo nižja od stopnje, ki se bo oblikovala na trgu, če je že ne bo mogla presegati. Kot je dejal Vlatković, naj bi do konca leta zagotovili tudi možnosti za ustanovitev trga kapitala in dolgoročnih vrednostnih papirjev. Zdaj smo na začetku procesa, ki naj bi pripeljal do ustanovitve tega trga, je poudaril predsednik ZIS Ante Marković, da bi alokacija razpoložljivih sredstev potekala na tržnih temeljih. Ustanovitev trga denarja in kratkoročnih vrednostnih papirjev je po njegovem mnenju pomemben korak na poti do vzpostavitve integralnega trga.

BOJANA JAGER

● Obresti so tista bistvena prvina bodočega trga, od katere bo odvisna raven ponudbe in gibljivost denarja prek finančnih instrumentov. Obresti morajo biti realno pozitivne, kakor mora biti realno pozitivna in prilagodljiva tudi eskontna stopnja, je v uvodni besedi poudaril Milovan Milutinović.

TEMA DNEVA

Denar z denarjem

Jugoslovane so desetletja navajali, da je mogoče z manj denarja zaslužiti več denarja le z vlaganjem v beton, železo, zemljišča, hladilnike, pohištvo, avtomobile in podobno. To je kajpada le malce drugače povedano, da so vsa ta leta živeli v inflaciji, ker je rast cen svojevrsten dejanski ali iluzorni rezultat vlaganja v otipljivo premoženje. Če želijo narediti konec takemu življenju, jim je treba ponuditi možnost, da bodo z nekaj denarja zaslužili več denarja z vlaganjem v različne oblike neotipljivega, finančnega premoženja, kot so varčevanje v banki, obveznice, delnice ali drugi vrednostni papirji.

Tako so dejansko številne države bolj ali manj boleče in bolj ali manj uspešno v začetku osemdesetih let obračunale s tistim, kar so podedovale iz stagflacijskih sedemdesetih let.

Današnja novica, da so odprli trg denarja in kratkoročnih vrednostnih papirjev, napoveduje, da smo pri nas konec desetletja začeli zagotavljati možnosti za preobrat, kakršnega so v drugih državah izpeljali že v začetku desetletja. To je kajpada šele začetek: kaže namreč vpeljati še trg kapitala in mrežo ustanov tržnega sistema, ki bo omogočala, da se bo kapital stekal tja, kjer ga bodo najbolj donosno uporabili. Če se bodo ta vlaganja bolj splačala kot druga, bo tudi proizvodnja dobila pravo spodbudo: prizadevanje dobiti več denarja za naložbe v kako drugo obliko denarnega premoženja po definiciji zahteva, da je treba trgu zagotoviti več blaga ali storitev.

Uspešnejše države so se približno tako skobacale iz na prvi pogled železnega objema stagflacije, Jugoslovani pa bi se morali zgledovati po njih, potem ko smo vrsto let drago plačevali svoje domišljavo prepričanje, da si bomo izmislili nekaj, kar ni prišlo na misel še nikomur.

DRAGIŠA BOŠKOVIĆ

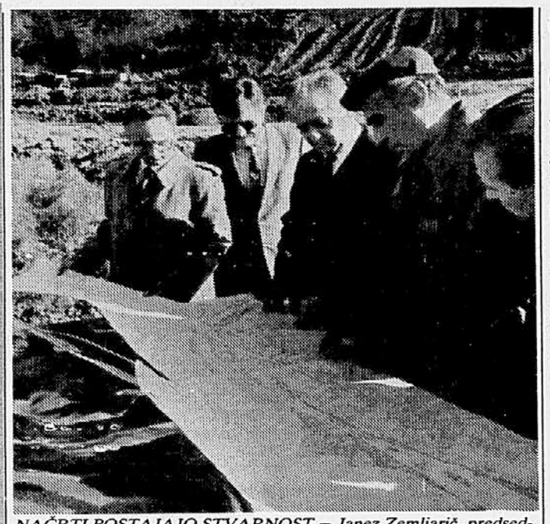

NAČRTI POSTAJAJO STVARNOST – Janez Zemljarič, predsednik delovne skupine za gradnjo avtocest v Sloveniji, je skupaj s predstavniki mesta Maribor obiskal gradbišče na novem mejnem prehodu v Šentilju. Osrednja tema pogovora je bila gradnja nove avtomobilske ceste Šentilj–Zagreb. (Foto: Bogo Čerin)

Od Šentilja do Zagreba po avtocesti

Tuji partnerji ponujajo več kot 50 odstotkov denarja za gradnjo avtoceste

MARIBOR, 8. novembra – »Za gradnjo avtoceste od Šentilja do Zagreba se močno zanimajo tujci. Že decembra letos moramo pripraviti vse potrebno, da bi lahko ustanovili mešano družbo. Tuji poslovni partnerji ponujajo celo več kot 50 odstotkov potrebnega denarja za gradnjo avtoceste Šentilj–Zagreb, za nekatere druge dele slovenskih avtocest pa še več. Zakon o tujih sovlaganjih je sicer že sprejet, zdaj ga moramo samo še dopolniti, predvsem pa sprejeti tako imenovane koncesije, da bodo tuji poslovni partnerji vedeli, kakšne pravice bodo imeli,« je na pogovoru z mariborskimi cestnimi strokovnjaki dejal Janez Zemljarič, predsednik delovne skupine za gradnjo avtocest v Sloveniji.

Decembra morajo biti torej znani vsi podzakonski akti, ustanovljena mešana družba, aprila prihodnje leto pa morata biti nared idejni in tudi lokacijski načrt. V srednjeročne plane morajo občine, skozi katere bo tekla avtocesta, vnesti spremembe in dopolnitve trase, prav tako pa morajo ustanoviti posebne štabe, ki bodo skrbeli za odkup zemljišč in tudi za pravočasno pripravo teh zemljišč za gradnjo.

Čeprav bodo večji del denarja prispevale tuje družbe, se ne bomo odrekli mednarodnim posojilom, je dejal Janez Zemljarič. Ti krediti in odkupljena zemljišča bodo naš delež v bodoči mešani družbi.

Bodoča avtocesta Maribor–Zagreb bo predvsem gospodarski objekt, ki bo moral po določenem času vračati vloženi kapital. To pomeni, da bo treba močno skrajšati čas gradnje. Odločiti pa se bo treba tudi o tem, ali bo koncesija zajemala infrastrukturne objekte ob cesti, to je črpalke, motele, trgovine in drugo, ali pa samo avtocesto od vstopne do izstopne postaje.

JOŽE JERMAN

DANES V DELU

● Strogo nadzorovani borci za človekove pravice v Zagrebu
Protest iniciativnega odbora za ustanovitev društva za varstvo človekovih pravic
stran 2

● Pismo predsedstvu SFR Jugoslavije
Podpisal ga je Janez Stanovnik
stran 7

● Koroška dobila predsednico
Karen Achatz postala prva predsednica koroškega deželnega sveta
stran 8

● Demokratizacija ni enosmerna cesta
Vodstvo SZDL se je ujelo na Politikin trnek
stran 9

● Prve slike človekove zavesti
Napravil jih je beograjski anesteziolog dr. Jovan Antić
stran 14

SLAVNOSTNA OTVORITEV

– Kaj naj pa s to revo ubogo storimo?

Karikatura: Milan Maver

Od prepira k pogovoru

Predsedstvo SFRJ ugotavlja, da so mednacionalni odnosi čedalje slabši – Sprejelo bo poseben program aktivnosti za izboljšanje odnosov

BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Poslabšanje mednacionalnih odnosov negativno vpliva na stabilnost odnosov v državi in na mednarodni položaj in ugled SFRJ. Predsedstvo SFRJ bo zato sprejelo poseben program dejavnosti, katerih cilj je razviti in izboljšati te odnose. To so poudarili na današnji seji predsedstva SFRJ, po kateri so objavili naslednje sporočilo:

Na seji predsedstva SFRJ, ki je bila 8. novembra pod predsedstvom dr. Janeza Drnovška, so obravnavali stanje in probleme mednacionalnih odnosov in delovanje iz nacionalističnih izhodišč kot vir ogrožanja ustavne ureditve SFRJ. Seje so se udeležili predsedniki predsedstev socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin in nekateri izmed najvišjih funkcionarjev zveznih organov.

Predsedstvo SFRJ je ugotovilo, da so mednacionalni odnosi čedalje slabši in da to negativno vpliva na stabilnost celotnih odnosov v Jugoslaviji in na njen mednarodni položaj in ugled. Bili so enotnega mnenja, da so takšni mednacionalni odnosi v nasprotju z dejanskimi interesi vseh naših narodov in narodnosti in da je probleme mogoče in treba reševati z demokratičnimi in konstruktivnimi pogovori in tako odpravljati vzroke, ki te probleme zaostrujejo.

Soglašali so tudi z oceno, da si je treba namesto medsebojnega obtoževanja in sumničenja po demokratični poti, v ozračju strpnosti in medsebojnega zaupanja, prizadevati za odpravo gospodarske krize, in sicer z odločnimi spremembami gospodarskega sistema in brzdanjem inflacije, za odpravo problemov na Kosovu, pripravo in sprejetje nove ustave SFRJ in reševanje drugih žgočih vprašanj našega razvoja.

V skladu z mnenjem vseh udeležencev seje, da je treba problematiki stanja in razvoja mednacionalnih odnosov nameniti veliko več pozornosti, bo predsedstvo SFRJ sprejelo poseben program dejavnosti za izboljšanje teh odnosov v prid državi kot celoti.«

● Zvezni sekretar za zunanje zadeve Budimir Lončar je poročal predsedstvu SFRJ o svojih nedavnih obiskih na Japonskem in v Sovjetski zvezi in pogovorih, ki jih je imel ob tej priložnosti. Seznanil pa je tudi predsedstvo SFRJ s pripravami in nastopom Jugoslavije na bližnjem sestanku zunanjih ministrov in podpredsednikov vlad Avstrije, Italije, Madžarske in Jugoslavije v Budimpešti.

Za opazovalno misijo v Namibiji dovolj dela

Prve volitve v zadnji afriški koloniji potekajo dokaj mirno, veliko časa pa vzame nadzor

WINDHOEK, 8. novembra (Tanjug) – Opazovalni misiji neuvrščenih ne zmanjka dela, ko nadzoruje prve volitve v Namibiji, ki po mnenju mirovnih sil Združenih narodov (UNTAG) za zdaj potekajo razmeroma mirno.

Misijo neuvrščenih, ki je prispela v Namibijo pred dvema tednoma, so razdelili na pet skupin; tri so poslali na sever, po eno pa v osrednji in južni del države. Skupine vsak dan pošiljajo poročila v Windhoek, na koncu volitev pa bo misija, ki so ji to nalogo zaupali na deveti konferenci neuvrščenih v Beogradu, pripravila sklepno poročilo in priporočila, ki jih bo obravnavala ministrska konferenca neuvrščenih. Ministrsko srečanje naj bi po neuradnih informacijah potekalo v bližnji prihodnosti, verjetno v eni izmed južnoafriških držav.

Misija neuvrščenih, ki uradno šteje 18 članov (le Bocvana in Kolumbija nista poslali svojih predstavnikov), zelo uspešno sodeluje z UNTAG in drugimi opazovalnimi misijami. S posebnim odposlancem ZN za Namibijo Martijem Ahtisarijem se je doslej sestala že štirikrat, nam je povedal jugoslovanski veleposlanik v Angoli Živadin Jovanović, ki predseduje misiji.

Medtem je uradni predstavnik UNTAG za tisk Fred Echhard na današnji tiskovni konferenci potrdil, da volitve v Namibiji za zdaj potekajo mirno in brez posebnih težav. Pristavil je, da so Ahtisarija seznanili s pritožbami SWAPO, češ da Angolci, privrženci UNITA, prihajajo čez mejo, da bi glasovali za demokratično zvezo Turnhale (DTA), nasprotnico SWAPO. Danes so potrdili, da so poveljniku modrih čelad, indijskemu generalu Premu Čandu, naložili nalogo, naj uvede ustrezno preiskavo.

V krogih UNTAG pa hkrati poudarjajo, da bodo dovolili glasovati vsem registriranim volilcem.

Krenz ima proste roke

Politbiro ESPN je odstopil, odstopila je vlada, vzhodnonemška partija pa se na vso moč trudi obdržati vajeti v rokah – Demonstracij še ni konec

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BONN, 8. novembra – Prvič v zgodovini Nemške demokratične republike se je zgodilo, da je odstopil nosilni politični organ v državi, to je politbiro ESPN. Takšen odstop organa, ki ima 21 sedežev (zasedenih jih je bilo le še 18), je predlagal generalni sekretar Egon Krenz, ki je v ta namen spremenil dnevni red tokratnega plenuma centralnega komiteja.

Sporočilo o odstopu politbiroja je prišlo v javnost že pred poldnevom. Potem ko je včeraj odstopila celotna vzhodnonemška vlada, pričakujejo v Vzhodnem Berlinu tudi predčasno zasedanje parlamenta; ta naj bi se zbral že prihodnji teden.

Odstop politbiroja za zahodnonemške opazovalce ni docela nepričakovan, saj so nanj računali kot na eno od realnih možnosti; potem ko je bilo na dlani, da se bodo morali iz politbiroja umakniti vsi tako imenovani stari gospodje, bi od nekdaj 21-članskega politbiroja ostala na položaju komajda polovica članstva. Oba kolektivna odstopa sta seveda v zvezi z bojem političnega vodstva NDR za verodostojnost, ki je še vedno dvomljiva, saj se ne nadaljujejo le demonstracije, katerih politične zahteve so vse bolj določne, marveč tudi izseljevanje: mejo med ČSSR in ZRN na Bavarskem prestopa po tristo ljudi na uro, tako da bo samo danes v ZRN prišlo kakih 11.000 novih izseljencev. Približno toliko jih je bilo iz NDR tudi včeraj, do konca minulega tedna pa naj bi jih prišlo skupaj s tistimi, ki jih pričakujejo danes, okoli 47.000.

Odstopa vlade in politbiroja naj bi pričala, da se ESPN na vso moč trudi obdržati vajeti v rokah in se postaviti na čelo družbenega gibanja, ki pa napreduje vse hitreje. Za dosedanje vodstvo, zbrano v politbiroju, se je prav pred mesecem dni pokazalo, da je opravilno docela nesposobno, zaradi česar se je ESPN zdaj znašla pod dvojnim pritiskom vse bolj množičnih demonstracij in izseljevanja. Če hoče sploh še ostati politična sila, potem se bo morala odločiti za korenite spremembe, v ta okvir pa seveda ne sodi samo zamenjava obrazov na političnem vrhu, marveč tudi drugačno strukturiranje politične scene.

MARJAN SEDMAK

● Plenum centralnega komiteja ESPN je popoldne že izvolil nov politbiro. Namesto dosedanjih 21 bo imel le še 11 sedežev, za generalnega sekretarja pa so ponovno izvolili Egona Krenza. Plenum je sklenil priporočiti svojim poslancev parlamentu, naj na prihodnjem zasedanju za novega premiera predlagajo sedanjega sekretarja partijske organizacije iz Leipziga Modrowa, ki se je med prvimi zavzel za reforme. Krenz je popoldne v svojem političnem poročilu krivdo za krizo pripisal staremu vodstvu; dejal je, da zanjo niso krivi milijoni poštenih članov ESPN, marveč posamezni voditelji, ki so vsiljevali svoje »subjektivne poglede«. Med zasedanjem plenuma so pred dvorano demonstrirali člani vzhodnoberlinske partijske organizacije in zahtevali korenite reforme.

Tik pred zdajci še brez soglasja o rebalansu

V odboru za finance se je slovenska delegacija zavzela za povečanje zneska obveznic federacije

BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Predsedniki delovnih teles zbora republik in pokrajin so danes zvečer ugotovili, da je izid večine točk dnevnega reda za jutrišnjo sejo negotov. Najbolj negotova je usoda rebalansa zveznega proračuna in zakona o cenah.

Zvezni izvršni svet se je danes znova uklonil zahtevam federalnih enot, naj bi njihove prispevke za zvezno blagajno kar najbolj zmanjšali. V upanju, da bi lahko v skupščini SFRJ jutri sprejeli rebalans zveznega proračuna, je vlada predlagala, naj bi se republiško–pokrajinski prispevki zmanjšali za blizu 4000 milijard dinarjev.

To operacijo naj bi izvedli na račun večjih dohodkov, ki jih lahko pričakujemo od učinkovitejšega zaračunavanja carin in izdaje obveznic v celotnem znesku 11.000 milijard dinarjev. Tako naj bi letošnji prispevki federalnih enot za zvezno blagajno znašali 15.000 milijard dinarjev, njihov delež v strukturi državne blagajne pa naj bi pomenili 13 odstotkov. Vsa preostala sredstva naj bi zagotovili z davki pa tudi z dohodki od carin in pristojbin.

Prve reakcije delegatov na popoldanski seji odbora za finance so se omejile na preračunavanje posledic predlaganih ukrepov. Slovenska delegacija meni, da bi lahko obveznic izdali za 5000 milijard dinarjev, s čimer bi zmanjšali inflacijski pritisk, vendar pod pogojem, da bi bankam zmanjšali obvezne rezerve za znesek prevzetih obveznic.

● Če se usklajevanje ne bo končalo, naj bi se po nekaterih predlogih seja zbora republik in pokrajin nadaljevala tudi v petek, ena izmed različic pa so tudi začasni ukrepi. Predsedniki delovnih teles zbora vztrajajo pri stališču, da je treba gordijski vozel v zvezi z rebalansom čimprej razvozlati, četudi v podaljšani razpravi. Zvezna blagajna je že tako prazna, da je ogroženo financiranje temeljnih funkcij federacije.

Po mnenju srbske delegacije pa bi bilo bolje, če bi ta denar zagotavljali z vrednostnimi papirji. Vse te precej različne predloge je bilo na seji odbora za finance slišati šele danes in o njih se bodo morale še izreči druge delegacije.

Delegatom v odboru zbora republik in pokrajin za nerazvite pa tudi danes, v tretjem poskusu, ni uspelo uskladiti stališč do zneska, ki naj bi ga SAP Kosovo uporabila za financiranje družbenih in drugih služb. ZIS je predlagal spremembe zakona o dopolnilnih sredstvih, po katerem naj bi Kosovu namesto 80 odstotkov odstopili 55,4 odstotka njegovega prispevka k zveznemu proračunu. Za predlog ZIS so bile vse delegacije razen kosovske.

Eksplozija avtomobila bombe

BEJRUT, 8. novembra – Takole so danes popoldne reševalci v muslimanskem delu libanonskega glavnega mesta skušali rešiti potnika v avtomobilu, ki je eksplodiral pred glavnim sedežem mednarodnega Rdečega križa, prav ko so v njem pričakovali novega libanonskega predsednika Reneja Moavada. Bomba je dva človeka ubila, 16 pa jih je ranila. (Telefoto: Reuter)

Nova srbska ženska književnost

LJUBLJANA, 8. novembra – V okrogli dvorani Cankarjevega doma so se nocoj zbrali ljubitelji lepe besede in prisluhnili pesmim in prozi mladih srbskih avtoric Hani Dalipi, Ljiljani Djurdjić, Biljani Jovanović in Radmili Lazić. Uvodoma je o avtoricah govorila dr. Svetlana Slapšak, navzoče – bilo je okoli so poslušalcev – pa sta pozdravila Sergej Vošnjak (v imenu MK SZDL in Kulturne skupnosti) in Jaša Zlobec (v imenu Društva slovenskih pisateljev). Zanimivi večer mlade srbske literature so organizirali MK SZDL, DSP, Kulturna skupnost Slovenije. (Foto: M. Zaplatil)

Protiinflacijski čarodej v Jugoslaviji

LJUBLJANA, 8. novembra – Znani svetovni ekonomist, harvardski profesor Jeffrey Sachs, ki je med drugim tudi snovalec zelo uspešnega bolivijskega protiinflacijskega programa, se te dni mudi v Jugoslaviji. Prišel je sinoči in to na povabilo predsedstva SFRJ oziroma predsednika dr. Janeza Drnovška.

Pri nas se bo – tako je predvideno – sedem delovnih dni seznanjal z jugoslovanskimi gospodarskimi problemi, nato pa pripravil poročilo o tem, kaj bi bilo po njegovem mnenju storiti za odpravo hiperinflacije in rešitev dolžniških težav.

Podoben nasvet je J. Sachs že pripravil za Poljsko. Njegov plan predvideva: čez noč ukiniti vse državne subvencije, povsem sprostiti cene, privatizirati državna podjetja.

34-letni harvardski profesor trdi, da bi dosledna izpeljava tega načrta uničila poljsko hiperinflacijo v šestih mesecih, v dveh letih pa bi se poljsko gospodarsko pobralo. Kakšne bi bile žrtve? Realno znižanje plač, skok cen, večja brezposelnost, zmanjšanje standarda. (J)

Grobišče skrivaj ustreljenih ni pravo odlagališče za sadro

Celjsko društvo za varstvo okolja pričakuje, da bo pojasnjeno streljanje ljudi na Teharjah, v Košnici in Medlogu

CELJE, 8. novembra – Celjsko društvo za varstvo okolja je predsedstvu SR Slovenije, RK SZDL in CK ZKS poslalo pobudo za razjasnitev dogodkov v zvezi s povojnim streljanjem ljudi na Teharjah, v Košnici in Medlogu. Že pred tem je dalo pobudo, da bi o dogodkih najprej obvestili delegate občinske skupščine in celjsko javnost. Če drži pisanje, da so več tisoč ljudi ustrelili na kraju, kjer je odlagališče odpadne sadre, naj sadro prečrpajo v novo odlagališče »za travnikom«, grobišče pa primerno uredijo – v skladu s težnjami, da želimo biti del civilizirane Evrope. »Pričakujemo, da bo zadeva čimprej našla mesto v pristojnih telesih in bodo tragični dogodki v okolici Celja dobili ustrezen epilog,« so zapisali.

Po pričevanju očividcev, na katera se sklicuje in jih navaja v svojem feljtonu Krvava rana Teharij Roman Leljak, izhajal je v mesecu septembru in oktobru v tedniku 7D, naj bi nekdanje nemško taborišče v tem kraju po vojni postalo partizanski lager. To je bilo taborišče za oporečnike, nasprotnike komunizma, predvsem za otroke, žene in somišljenike slovenskih domobrancev, predvojnih meščanskih strank razrednega sovražnika. Med njimi je bilo tudi veliko belogardistov, ki so jih zavezniki ujeli zvečine v Italji in na Koroškem ter jih izročali narodnoosvobodilni vojski.

Koliko ljudi je bilo nagnetenih v tem taborišču, ni znano, kot tudi ni znan podatek, koliko jih je od tam moralo v smrt. Otrok, žena, vojakov z nasprotne strani, resničnih izdajalcev pa tudi nedolžnih, iz Slovenije in Hrvaške.

Krvavi obračun s političnimi nasprotniki, ki ga štirideset let zatem težko razumemo, kaj šele, da bi ga lahko opravičevali.

D. H.

Umrl je češki pesnik Jan Skácel

LJUBLJANA, 8. novembra – Včeraj je v 68. letu preminil veliki češki (moravski) pesnik Jan Skácel. Bil je pesnik evropskega formata, ki so ga v zadnjem času vse bolj odkrivali tudi na Zahodu. Pri nas je letos septembra prejel mednarodno nagrado Vilenica, pred tem so mu (spomladi) v Italiji dodelili Petrarcovo nagrado. Jan Skácel je po svojem prvencu Koliko priložnosti ima vrtnica (1957) izdal še približno 10 pesniških zbirk, nekatere v samizdatu ali pri čeških eksilskih založbah na Zahodu, nova (torej zadnja) pa naj bi izšla naslednje leto. Po zloglasni zadušitvi praške pomladi 1968 mu več kot deset let niso objavljali pesmi in je v tem pogledu doživljal usodo tipičnega češkega pokončnega kulturnika.

N. V.

Zavrnjene zahteve Vllasija in drugih

Pokrajinsko javno tožilstvo ni pristalo na izločitev obeh tožilcev

PRIŠTINA, 8. novembra (Tanjug) – Pokrajinsko javno tožilstvo SAP Kosova je zavrnilo zahtevo zagovornikov Azema Vllasija po izločitvi pokrajinskega tožilca na sojenju v Titovi Mitrovici.

Po izjavi pokrajinskega javnega tožilca Djordja Aksića je tožilstvo sprejelo sklep, s katerim je zavrnilo tudi zahteve obtoženih Azema Vllasija, Burhana Kavaje in Mursela Nazirja ter njihovih zagovornikov po izločitvi okrožnega javnega tožilca v Titovi Mitrovici.

Obe zahtevi obrambe obtoženih so zavrnili kot neutemeljeni.

V zvezi z zahtevo obtoženega Azema Vllasija, naj bi mu sodili v Bosni in Hercegovini, Hrvaški ali Sloveniji, je Djordje Aksić izjavil, da lahko izbiro drugega sodišča na ozemlju zunaj Kosova zahteva le zvezni javni tožilec, in sicer od zveznega sodišča.

O nekaterih zahtevah obtoženih in njihovih odvetnikov naj bi v kratkem razpravljala tudi pristojna višja sodišča.

SAJ NI RES ... PA JE!

KNJIGE ZASTONJ ALI **DELO** ZASTONJ
V JESEN Z ZALOŽBO DOMUS

SEZNAM KNJIG
V SOBOTNI PRILOGI DELA

S TELEPRINTERJA

Odbor za pripravo kongresa ZSMJ

BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Predsednika predsedstva ZSMJ Branka Azeskega so danes soglasno izvolili za predsednika odbora za pripravo 13. kongresa ZSMJ. Na ustanovni seji tega samostojnega telesa, katerega naloga bo prevzeti pretežni del organizacije tega največjega političnega zborovanja jugoslovanske mladine, so izvolili tudi tri podpredsednike in sedemčlanski sekretariat. Na predlog republiških in pokrajinskih organizacij ter kolektivnih članov ZSMJ je 38-članski odbor sestavljen v glavnem iz že znanih poklicnih mladinskih politikov.

Mednarodni terorizem na Kosovu

BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Predsedstvo RK ZSM Srbije je danes pooblastilo delegata mladinske organizacije v republiški skupščini, naj od republiškega sekretarjata za notranje zadeve zahteva mnenje o možnostih za opredelitev kršenja javnega reda na Kosovu kot teroristične dejavnosti. Če bi se izkazalo, da je mogoče na podlagi uradnih podatkov govoriti o mednarodnem terorizmu, bi skupščini SR Srbije predlagali, naj od ZSZZ in drugih zveznih organov zahteva pojasnilo, zakaj ne povedo svetu, da na Kosovu deluje albansko separatistično, šovinistično in predvsem teroristično gibanje.

Drnovšek 9. novembra v Srbiji

BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Člani predsedstva SFRJ v skladu z dosedanjo prakso obiskujejo posamezne republike in pokrajine. Tako bo predsednik predsedstva SFRJ dr. Janez Drnovšek 9. novembra obiskal SR Srbijo. V Beogradu se bo pogovarjal s srbskim vodstvom, potem pa bo obiskal še rudarsko-metalurški bazen Bor, ter se pogovarjal z vodilnimi gospodarstveniki Bora in Majdanpeka.

Težave s srbskim posojilom

BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Do 31. oktobra so za dinarski del splošnega ljudskega posojila za gospodarski razvoj Srbije vpisali 1,0053 bilijona dinarjev, vplačali pa 276,3 milijarde, kar je 50 odstotkov oziroma 14,3 odstotka od predvidenih dveh bilijard dinarjev. To je bilo rečeno na današnji seji predsedstva Gospodarske zbornice Beograda, na kateri so poudarili, da je od predvidene milijarde dolarjev za devizni del posojila vpisanih 22,995.000 dolarjev ali 2,3 odstotka, vplačanih pa 20,129.000 dolarjev ali 2,01 odstotka. Predsedstvo zbornice meni, da so aktivnosti v zvezi z zbiranjem denarja za ljudsko posojilo v Beogradu milo rečeno nezadovoljive in da je treba omogočiti, da bodo poleg podjetij lahko prostovoljno vpisovali prispevke za ljudsko posojilo tudi delavci.

Pri tem ni treba vztrajati pri zneskih, temveč pri množičnosti odziva. Nekatere zakonske rešitve niso v prid izrekanju za devizni del posojila, zato je treba na tem področju poskrbeti za spremembe, ki bodo za ta denar zagotovile fiksne obresti, potem da bo mogoče izdajati devizne obveznice ljudskega posojila, pa tudi, da se bodo obveznice lahko spremenile v delnice.

Še en korak Črne gore v Alpe–Jadran

TITOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Predsedstvo CK ZK Črne gore je danes podprlo pobudo republiškega izvršnega sveta, da bi se ta republika kot aktivna opazovalka pridružila delovni skupnosti Alpe–Jadran.

Tožilec na zatožni klopi

TITOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Delegati ZK Črne gore bodo v republiški skupščini predlagali, da bi na naslednjem zasedanju skupščinskih zborov ocenili zakonitost mnenja javnega tožilca, ki je člane bivšega republiškega predsedstva oprostil kazenske odgovornosti za sprejetje sklepa o izrednem stanju oziroma izrednih ukrepih za preprečevanje izrednega stanja oktobra lani. Takšno stališče so sprejeli na današnji seji predsedstva CK ZK Črne gore s pripombo, da je mnenje javnega tožilca, po katerem bivši člani republiškega predsedstva niso bili odgovorni za sprejetje sklepa o uporabi sile zoper ljudstvo, protislovno ter v marsičem zmedeno in nejasno.

Ljubanka se poslavlja od matere

BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Temeljna banka Ljubanka Beograd se je danes še bolj približala izstopu iz sistema Združene Ljubljanske banke. Na seji izvršnega odbora so namreč zavrnili predlog Ljubljanske banke – Združene banke Ljubljana, da bi se ta banka v Beogradu organizirala v okviru sedanjega sistema v Ljubljani. Hkrati so podprli predlog, da bi se Ljubanka po izstopu iz Ljubljanske banke organizirala v okviru Beograjske banke in dobila status njene glavne podružnice.

Na konferencah ZK so se prepirali

NOVI SAD, 8. novembra (Tanjug) – Velika politična škoda je, da je šlo na posameznih izrednih volilnih konferencah ZK v vojvodinskih mestih v nič veliko dragocene energije, in to zaradi nenačelnih prepirov, čeprav bi bilo bolje, če bi več pozornosti posvetili vprašanju, kako iz krize. Zato morajo biti dogodki na izrednih sestankih komunistov negativen zgled, zaradi katerega naj se take stvari ne ponavljajo več, je na današnji seji predsedstva PK ZK Vojvodine poudaril predsednik Nedeljko Šipovac.

Natečaj za organizacijo delovnih taborov

LJUBLJANA, 8. novembra – Center za mladinsko prostovoljno delo pri republiški konferenci ZSMS je te dni razpisal natečaj za organizatorje delovnih taborov v Sloveniji za prihodnje leto. Kot teme delovnih taborov so predlagali ekologijo, delo z marginalnimi družbenimi skupinami, varstvo naravne in kulturne dediščine, kmetijstvo, solidarnost z deželami oziroma gibanji tretjega sveta in mirovništvo. Seveda pa lahko organizatorji delovnih taborov predlagajo tudi drugačno tematsko opredelitev. Tudi prihodnje leto bodo morali organizatorji upoštevati temeljna načela aktivnosti delovnih taborov. Ta pa so solidarnost, prostovoljnost, pomoč in samopomoč. Natečaj bo odprt do 15. decembra letos. (V. S.)

Celjanom jemljejo zrak, zemljo in vodo

Skrivna odločitev o podaljšanju proizvodnje titanovega dioksida – Kdo zastruplja zemljo?

CELJE, 8. novembra – Društvo za varstvo okolja je izvršnemu svetu, predsedstvu občinske skupščine in OK SZDL poslalo protest, v katerem zavrača pravico Cinkarne, da bi z vzhodnonemškim partnerjem podaljšala pogodbo o proizvodnji titanovega belila do leta 2004. Po njegovem mnenju Cinkarna ne bi smela podaljšati pogodbe mimo celjske javnosti, ker povečana proizvodnja povečuje obremenitev okolja. Društvo zahteva o tem javno razpravo in ne pristaja na politiko gotovih dejstev.

Občinskemu IS, občinskemu inšpektoratu in republiški sanitarni inšpekciji je društvo naslovilo pobudo, naj čimprej ugotovijo, kdo so onesnaževalci zemljišč v celjski občini, ki naj pripravijo sanacijske programe. Delovne organizacije se po sklepu občinske skupščine dolžne dati podatke o vhodnih surovinah.

Društvo za varstvo okolja meni, da bi se morale inšpekcijske službe odgovorno opredeliti do problema nitratov v celjski pitni vodi in povedati, ali je vodo sploh še mogoče piti in do kdaj.

Spričo kritičnih razmer naj bi območna vodna skupnost Savinja – Sotla, izvršni sveti občinskih skupščin celjskega območja in obe medobčinski gospodarski zbornici storili vse, da bi industrija dobila več tehnološke vode iz drugih virov. Zdaj jo namreč porabi kar šestkrat več iz javnih vodovodov kot iz lastnih zajetij, in po tem je celjsko območje izjemno v republiki. Razmere, meni društvo, so povsem nenormalne in je tudi nepošteno, da vodo za industrijo zagotavlja celotna družba, tudi na škodo preskrbe prebivalstva.«

DRAGO HRIBAR

Trdoglavim Blejcem pa ni vseeno, kakšen je njihov kraj

Med javno obravnavo o načrtovani gradnji kardiološkega centra so požrli očitek, da je s takimi ljudmi škoda izgubljati čas

BLED, 8. novembra – Med včerajšnjo javno obravnavo o osnutku sprememb in dopolnitev srednjeročnega družbenega plana občine Radovljica so na Bledu skoraj tri ure govorili predvsem o načrtovani gradnji mednarodnega centra za kardiologijo in kardiokirurgijo na Bledu. Predstavila ga je dr. Anica Zorc, sodelavka znanega srčnega kirurga Radovanovića.

Na Grajski pristavi naj bi zgradili kliniko, ki bi bila kot najmodernejši hotel s 70 bolniškimi in 60 hotelskimi posteljami, obsegala pa bi okoli 8000 kvadratnih metrov. Nosilec naložbe naj bi bil Kompas, uresničili pa bi jo s tujim kapitalom. Ob dr. Zorčevi in predstavnikih investitorja se je razprave udeležilo tudi več zdravstvenih delavcev in več operiranih srčnih bolnikov iz Slovenije in celo Jože Marolt, slovenski delegat v zvezni skupščini in drugi, ki so skušali domačine prepričati, kako zelo bi bila klinika koristna tudi za Bled.

● Govorili so tudi o naložbah v okviru SP v veslanju, o čemer sta poročala predsednik in podpredsednik organizacijskega komiteja Vlado Klemenčič in Herman Savec. Oba sta rekla, da bi morali razmejiti, kaj je bilo na Bledu narejenega zaradi prvenstva in kaj ne. Oba sta se tudi jezila na nekatere članke v časopisih.

Od domačinov ni kliniki nasprotoval noben, zaradi dosedanjih slabih izkušenj o prostoru, ki so po besedah **Janka Rožiča** s skalpelom zarezali v zdravo srce, pa so govorili podobno kot **Melita Vovk**: »Smo za kliniko, sprašujemo pa se o primernosti lokacije.« **Mladen Berginc** in **Jože Osterman** sta pri tem opozorila, da Bled še zmeraj nima potrebnega urbanističnega načrta, da bi morali za velike posege predvideti več različic in javni natečaj, ki bi jih morala pretehtati vsa slovenska javnost.

Ti pomisleki so dr. Zorčevo pripeljali do tega, da je rekla, da je s takimi ljudmi škoda izgubljati čas in da klinike na Bledu ne bo, zadeva pa se je končala s sklepom, da bodo izdelali maketo tudi za dodatno lokacijo, ki bi jo morali predlagati čimprej. VLASTA FELC

Prvi predlogi, kakšen naj bo zakon o političnem združevanju

Jože Smole je bil vidno zadovoljen, ker je pogovor za okroglo mizo tokrat tekel gladko – Država naj da predujem za predvolilne boje

LJUBLJANA, 8. novembra – »Končno smo le prišli do nekakšnega soglasja,« je na današnji seji predstavnikov družbenih in političnih organizacij v Sloveniji vidno zadovoljen dejal Jože Smole ob koncu razprave o izhodiščih za pripravo zakona o političnem združevanju. Smoletovo zadovoljstvo je izhajalo iz tega, ker so se tokrat predstavniki različnih zvez precej strinjali o vsebini tega zakona, ki naj bi kmalu prišel v skupščinsko proceduro.

Uvodoma je **Darja Lavtižar-Bebler** (SZDL) predstavila nekaj odprtih vprašanj, ki se pojavljajo pri pripravi novega zakona. Prvo vprašanje je, ali dopustiti možnost političnega združevanja skoraj brez omejitev ali pa ne. Drugo vprašanje je, koliko oseb lahko ustanovi politično organizacijo. Darja Lavtižar-Bebler je menila, da bi morali biti pri tem fleksibilni in dopustiti čim širše možnosti, da ustanovijo lastno politično organizacijo. Kdo naj registrira takšno organizacijo, pa je tretje odprto vprašanje.

V razpravi je večina podprla predlog, naj bo zakon bolj odprt in liberalen, prepoveduje pa naj le organiziranje tistih organizacij, katerih cilj bo nasilno rušenje ustavne ureditve.

Več različnih mnenj je bilo glede števila ljudi, ki bi smeli ustanoviti politično organizacijo. Nekateri so menili, naj bo to število čim manjše, med 5 in 10, medtem ko je **Leo Šešerko** predlagal večje število, 50 ali več. Vsi navzoči predstavniki političnih in družbenih organizacij pa so se strinjali, naj politične organizacije registrirajo temeljna redna sodišča.

Na koncu so še sklenili, da bodo medzborovski skupini republiške skupščine, pri delu katere sodelujejo tudi nekateri predstavniki alternativne koordinacije (ALKO), predlagali, naj gre ta zakon v skupščinsko proceduro skupaj z novim volilnim zakonom.

Danes je med predstavniki različnih političnih zvez in organizacij stekel tudi pogovor o načinu financiranja političnih organizacij. Tudi pri tem vprašanju ni bilo večjih razhajanj, to pa predvsem zato, ker so se pogovarjali brez kakršnih koli že pripravljenih papirjev. Vsi so se strinjali, da je treba način financiranja političnih organizacij urediti sistemsko, kakšnih bolj konkretnih predlogov pa nismo slišali – razen tistega, ki ga je predlagal **Peter Bekeš**, naj država političnim organizacijam za izpeljavo volilnih aktivnosti nakaže nekakšen predujem. Kljub mirni razpravi, pa se da slutiti, da bo okrog tega vprašanja med političnimi organizacijami še prišlo do velikih sporov.

VESO STOJANOV

Preložena stavka v zdravstvu

Za 15. november napovedano splošno stavko so preložili za nedoločen čas

LJUBLJANA, 8. novembra – Splošne stavke delavcev v zdravstvu in socialnem skrbstvu 15. novembra ne bo, saj so člani republiškega odbora sindikata delavcev v zdravstvu in socialnem varstvu na današnji seji soglasno sprejeli sklep o preložitvi stavke za nedoločen čas, najdlje pa za šest mesecev. Stavkovni odbor so pooblastili, da še naprej spremlja uresničevanje stavkovnih zahtev in se po potrebi odziva na dogajanja; stavka je namreč še vedno napovedana.

Člani republiškega sindikalnega odbora o tem, kako se sučejo zadeve v zdravstvu, niti niso več razpravljali, ker so se zadovoljili z ugotovitvami stavkovnega odbora. Razmere so se že obrnile na bolje, likvidnost je boljša, prav tako osebni dohodki, tudi materialni stroški so bolje vrednoteni. Vendar tudi tokrat zaradi ohlapnosti nekaterih odgovorov na postavljene zahteve stavkovni odbor meni, da ni dovolj jamstev, ali bo veljal pogoj za boljše poslovanje vse do konca letošnjega leta in tudi v naslednjem.

M. Ž.

Tudi Mladi krščanski demokrati poslej na političnem prizorišču

Na Pravni fakulteti v Ljubljani so mladi slovenski kristjani ustanovili svojo politično organizacijo

LJUBLJANA, 8. novembra – V slovenskem političnem prostoru se je pojavila še ena politična organizacija. Na Pravni fakulteti v Ljubljani so imeli sinoči ustanovni zbor Mladi krščanski demokrati, ki bodo, kot določa osnutek njihovega statuta, samostojna organizacija mladih v okviru Slovenskih krščanskih demokratov, kakor se je prejšnji teden preimenovalo Slovensko krščansko socialno gibanje.

Zaradi tesne ideološke povezanosti s starejšo organizacijo so tudi temeljne programske točke Mladih krščanskih demokratov podobne tistim iz programa SKD. Kot je sinoči po uvodnem predavanju akademika dr. Antona Trstenjaka o Edvardu Kocbeku dejal član iniciativnega odbora MKD **Peter Reberc,** se bodo zavzemali za spodbujanje intelektualnega dela in njegovo človekoljubno naravnanost, za deideologizacijo vzgojnoizobraževalnega sistema, za avtonomno slovensko univerzo, za družbeno podporo mladim pri vstopu v življenje in pri oblikovanju družine. Napovedal je, da se bodo Mladi krščanski demokrati nenehno odzivali na dogodke v družbi ter se zavzemali za razvijanje socialnega čuta in skrbi za sočloveka.

Ustanovni zbor MKD je seveda pozdravil tudi član izvršilnega odbora Slovenskih krščanskih demokratov **Lojze Petrle.** Približno sedemdesetim navzočim je predstavil temeljna izhodišča delovanja njihove organizacije. Med drugim je dejal, da svoje družbeno delovanje opirajo na krščanski etos, ki je del evropske civilizacijske dediščine. Omenil je še, da imajo programi slovenskih političnih organizacij veliko skupnih točk, vendar pa vsebuje program SKD nekaj točk, ki se bistveno razlikujejo. To so predvsem vprašanja, vezana na družino, kontrolo rojstev, materinstva in podobno. Povedal je še, da SKD ni niti verska niti cerkvena organizacija, temveč le politična organizacija, ki ima do Cerkve jasno distanco, kakor jo ima tudi Cerkev do nje.

VESO STOJANOV

Izogibanje vroči kninski temi

Vodstvo ZK Hrvaške se očitno izmika razpravi o kninskih dogodkih – V tamkajšnjem občinskem komiteju pravijo, da tam ni nobenega nacionalizma

OD NAŠEGA DOPISNIKA

KNIN, 8. novembra – Kninski komunisti (pa tudi hrvaško partijsko vodstvo) so imeli na nedavni volilni konferenci OK ZK Knina priložnost odkrito povedati svoje mnenje o »primeru«, o katerem že nekaj mesecev piše beograjski tisk, pa tega niso storili. »Kninski primer« so črtali tudi z dnevnega reda zadnje seje CK ZKJ, tako je po odločnih očitkih iz Vojvodine na naslov hrvaškega partijskega vodstva v zvezi s položajem Srbov v Dalmaciji še marsikaj ostalo neizrečeno.

Knin je potencialni politični sod smodnika na Hrvaškem, zato je bilo pričakovati (in bilo je tudi več priložnosti za to), da bodo o kninskih dogodkih spregovorili v tem dalmatinskem mestecu samem. Dva letošnja dogodka sta botrovala »kninskemu primeru«; spomladanska protibirokratska revolucija v režiji Šolevićeve skupine in nato proslava 600. obletnice kosovske bitke z vsemi političnimi posledicami, h katerim sodi tudi proces proti Jovanu Opačiću, sta zaostrila mednacionalne odnose v Dalmaciji.

Dogodki v Kninu so dvignili veliko prahu in predsednik kninskega občinskega komiteja ZK Ante Bule pravi, da je ta družbenopolitična skupnost postala tarča očitkov, da je zibelka nacionalizma. Štiri mesece po proslavi jubileja kosovske bitke kninski komunisti odločno zavračajo obtožbe, da bi bili tukajšnji prebivalci nacionalisti, in poudarjajo, da so »ljudje iz Kninske krajine sodelovali v NOB in povojni graditvi družbe«. Novinarjem očitajo, da so dogajanje v Kninu »napihnili«, tako je Knin po mnenju tukajšnjih komunistov postal poligon za »spopade različnih interesov«. Večina kninskih komunistov zatrjuje, da se v njihovem kraju ni dogajalo nič, kar bi bilo povezano z nacionalističnimi izgredi.

Zdi se, da hrvaško partijsko vodstvo po volitvah in pred kongresom ne želi javno zagovarjati bistveno drugačnega mnenja, zato se poskušajo v Zagrebu pri obravnavi »kninskega primera« izogniti pretresom. Zastavlja pa se vprašanje, ali je to mogoče doseči tako, da mu pripisujejo manjši pomen, kot ga ima. Na volilno konferenco ZK v Kninu ni prišel nihče iz »prve politične lige«, čeprav so to pričakovali.

V Zagrebu bržkone menijo, da bi utegnili navzočnost enega izmed pomembnejših politikov nemara razumeti kot pritisk na tukajšnje komuniste, toliko bolj, ker je pred enim mesecem obiskal Knin sekretar predsedstva CK ZK Hrvaške Drago Dimitrović, ki je poskušal razjasniti tako imenovani kninski kompleks. Žal pa se to ni zgodilo in tako je med hrvaškimi komunisti slišati vprašanja, ali je komaj prebujena hrvaška »glasnost« ob dogodkih v nekaterih krajih v Dalmaciji, predvsem v Kninu in Obrovcu, ostala nema.

Prav zaradi Knina so iz številnih dalmatinskih krajev očitali hrvaškemu vodstvu, da molči, Stanku Stojčeviću pa, da se ni »pravilno opredelil« do obtožb iz pokrajinskega komiteja ZK Vojvodine. Kaže, da hrvaško vodstvo nima pravih odgovorov tudi na probleme v kninskem gospodarstvu. Kninska tovarna vijakov (TVIK) je poleg Borova najbolj kritična točka hrvaškega gospodarstva, ki utegne podžgati ne le socialno, temveč tudi politično nezadovoljstvo.

GORAN MORAVČEK

TOP Portorož bo postal pool podjetij

Štirje tozdi bodo postali štiri samostojna, interesno povezana podjetja

PORTOROŽ, 8. novembra – Zdaj je že jasno, da ime TOP Portorož, ki je pomenilo zaščitno znamko dobršnega dela obalno-kraške turistične ponudbe, ne bo izginilo s trga. Turistična organizacija Portorož ne bo razpadla, temveč bo postala poslovno združenje samostojnih podjetij, oziroma pool. Študijo o različnih možnostih organiziranosti so izdelali v sežanski družbi AGEA. Štirje še preostali tozdi bodo tako v kratkem času pripravili referendume, na katerih se bodo delavci odločali o tem, ali bodo tozdi postali samostojna podjetja ali ne. Hkrati bodo tako preoblikovali delovno skupnost skupnih služb, da bodo iz najbolj uspešnih in poslovno učinkovitih delov teh skupnih služb sestavili t. i. krovno podjetje, s čimer bo prišlo do poslovnega združenja samostojnih podjetij, ki se bodo lahko povezovala na osnovi poslovnih interesov. B. Š.

Strogo nadzorovani borci za človekove pravice v Zagrebu

Iniciativni odbor za ustanovitev društva za varstvo človekovih pravic protestira proti protiustavnemu ravnanju policije

ZAGREB, 8. novembra – Člani hrvaškega Društva za varstvo in širitev človekovih pravic v ustanavljanju so poslali predsedniku IS hrvaškega sabora Antunu Miloviću protestno pismo zaradi ravnanja organov za notranje zadeve Hrvaške, ki onemogočajo javno izražanje zahtev demokratične javnosti po spoštovanju človekovih pravic in svoboščin v naši državi.

Podpisniki pisma – Slobodan Budak, prof. dr. Ivan Cesar, Ivan Zvonimir-Čičak, Danijel Ivin, Nikola Muslin, Krsto Papić, prof. dr. Žarko Puhovski, Andreja Vlahović in Antun Vujić – protestirajo proti prepovedi javnega zbiranja podpisov za peticijo predsedstvu SFRJ za abolicijo obtoženih na mitroviškem procesu in proti nastopu varnostnikov, ki so v nedeljo, 29. oktobra, člane iniciativnega odbora društva odpeljali na zaslišanje na postajo javne varnosti zagrebške občine Center.

Tudi javno podpisovanje podobne peticije, ki ga je organizirala MK ZSM Zagreba včeraj in predvčerajšnjim na zagrebškem Cvetnem trgu, so organi za notranje zadeve budno nadzorovali. V obeh primerih, posebej pa v prvem, gre po mnenju podpisnikov protestnega pisma za grobo kršitev 224. člena hrvaške ustave in 167. člena ustave SFRJ, po katerih mora vsakdo spoštovati svobodo in pravico drugega, pa tudi za kršitev 284. člena hrvaške ustave in 203. člena ustave SFRJ, ki določata, da ne sme nihče omejevati zagotovljenih svoboščin in pravic, kaj šele, da bi jih jemal.

Ker javnega podpisovanja peticije predsedstvu SFRJ nikakor ni mogoče razlagati kot omejevanje pravic drugih niti kot delovanje, ki naj bi bilo v nasprotju z »ustavo določenimi interesi socialistične skupnosti« in še manj »rušenje ustavne ureditve«, Društvo za varstvo človekovih pravic predlaga in prosi predsednika hrvaške vlade, naj čimprej prouči svojevrstno represijo, ki je v nasprotju z veljavno ustavo.

PETER POTOČNIK

Novi in novi poskusi, da bi vendar uskladili zakon o cenah

Jabolko spora je hrvaška zahteva po prostem oblikovanju cen naftnih derivatov, na kar ZIS nikakor noče pristati

BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Povsem nejasno je še, ali bo zakon o sistemu družbenega nadzora cen prišel jutri na dnevni red seje zbora republik in pokrajin, saj ga njegov matični odbor ni sprejel niti danes, po petih krogih usklajevanja. Hrvaški sabor še vedno zahteva prosto oblikovanje naftnih cen, ZIS pa noče odstopiti od končne različice zakonskega osnutka, in sicer z utemeljitvijo, da je nekatere zahteve delegacij republik in pokrajin že izpolnil in da bi upoštevanje tega, kar hoče sabor, spremenilo bistvo zakona.

Druge delegacije (razen hrvaške) so soglašale, da lahko sleherno odlaganje sprejetja zakona problem le še poslabša, ker so celo do sedanje stopnje soglasja prišli le s težavo.

Strokovnjaki zveznega zavoda za statistiko pa so delegatom odbora za plan povedali nekaj zanimivih podatkov. Pravijo, da bo inflacija konec leta malo nad 2500 odstotki, njena mesečna rast pa se bo letos gibala med 44 in 46 odstotki. Celo v primeru, če bi cene 31. decembra zamrznili, bi se je v leto 1990 preneslo za približno 500 odstotkov. Kot trdijo statistiki, je možnost, da se napoved ne bo ujemala z dejanskim gibanjem, komaj dvoodstotna.

Pojasnili so, kako spremljajo cene, in povedali, da ne upoštevajo blaga na razprodajah niti blaga, ki je zadnji krik mode in je pogosto nekajkrat dražje od podobnega. Direktor zavoda dr. **Dragutin Grupković** je dejal, da tudi statistiki spodbujajo inflacijo, ker vsak mesec objavljajo podatke, po katerih se ravnajo drugi – predvsem inflacijsko. Zato bi bilo morda dobro, če bi ZIS sklenil, naj jih objavljamo enkrat na tri mesece.

Ko je govoril o tej zvezni ustanovi, je poudaril, da po podatkih službe Združenih narodov sodi med deset največjih in najboljših statističnih institucij na svetu. Pri zbiranju in obdelavi podatkov je popolnoma samostojna – ne glede na to koliko podatki komu ustrezajo ali ne ustrezajo. Toda kljub temu so v preteklem obdobju številne, med njimi celo visoke državne institucije poskušale posredovati, da bi zavod nekatere podatke »sfriziral«. Seveda se je zvezni zavod za statistiko po Grupkovićevih besedah takim poskusom vedno uprl.

Ukrepi po zakonu

BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Organi za notranje zadeve so odkrili več primerov prekoračitve ustavnih in zakonskih pooblastil za verske obrede in izražanje verskih čustev ter zlorabe vere in verskih dejavnosti za politične namene. V tej zvezi so uvedli ukrepe, ki jih predvideva zakon. To je med drugim rečeno v odgovoru zveznega izvršnega sveta na delegatsko vprašanje Hoša Muja, ki ga je zanimalo, zakaj se ne ukrepa proti tistim, ki kršijo ustavna določila.

V odgovoru je rečeno, da so lani in v prvih devetih mesecih letošnjega leta registrirali 167 takih primerov, da so vložili eno kazensko prijavo in 18 prijav sodniku za prekrške, da je bilo izrečenih 83 opozoril, za 67 primerov pa so ugotovili, da ni razlogov za uvedbo postopka.

Na vprašanje, zakaj se ne ukrepa proti tistim, ki napadajo in omalovažujejo pozitivne osebnosti NOB in tovariša Tita, je ZIS odgovoril, da so organi za notranje zadeve lani in v minulem delu letošnjega leta registrirali 1138 raznih napadov na osebnost in delo Josipa Broza Tita. Vloženih je bilo 18 kazenskih prijav in 975 prijav sodniku za prekrške, 23 oseb pa so opozorili. Nekaterih storilcev še niso odkrili.

Iskanje drugačne šole

Hrvaški pedagogi so v praksi dokazali, da v zanimivi šoli ni lenih učencev

LJUBLJANA, 8. novembra – Dr. Milan Matvijević iz Zagreba in dr. Ladislav Bognar iz Osijeka sta danes predstavila teoretične osnove hrvaškega raziskovalnega projekta Notranja reforma šole in spoznanja praktičnega preizkusa, ki poteka na štirih osnovnih šolah v območju Osijeka. Velika dvorana ljubljanske Pedagoške akademije je bila pretesna za množico učiteljev z vseh koncev Slovenije, ki so prišli poslušat, vpraševat, kako na Hrvaškem iščejo pot iz uniformirane šole k učencu kot samostojni osebnosti, ki ni ne nadpovprečna ne podpovprečna, kajti tudi pojma povprečnega učenca ne priznajo.

Iščejo načine, da bi šola ponudila učencu veliko možnosti, učenec pa jemlje, kolikor zmore. Odkrivajo, da ni lenih učencev, da ni nesposobnih. Pogovor je bil organiziran kot del razprav v okviru slovenskega raziskovalnega projekta Inoviranje osnovne šole, ki poteka pri Pedagoškem inštitutu in Zavodu SRS za šolstvo, na strokovno srečanje pa so bili povabljeni sodelavci projekta in vsi drugi, ki jih prenavljanje šole zanima. J. S.

Zakaj dobijo Madžari za mleko več kot domači kmetje?

Na seji upravnega odbora Slovenske kmečke zveze so opozorili tudi na nekatere čudne poslovne poteze, ki jezijo kmete

POLJČANE, 8. novembra – Čeprav so člani upravnega odbora Slovenske kmečke zveze na poljčanskem zborovanju večji del pozornosti posvetili političnemu delovanju, niso pozabili tudi na svoje stanovske probleme. Kritizirali so uvoz mleka iz Madžarske, ki si ga je privoščila Celea iz Arje vasi, tarnali pa so tudi nad nemočjo kmetov pri dogovarjanju o odkupnih cenah mleka, pšenice, koruze in sladkorne pese. Zadružno zvezo Slovenije so javno pozvali, naj naposled vendarle zaščiti interese svojih članov.

Poudarili so, da slovenski mlekarji še vedno ne kažejo pripravljenosti za pogovore o odkupnih cenah mleka, tako da kmetje kar naprej vlečejo krajši konec. Dogovorili so se, da bodo z razmerami seznanili predsednika republiškega komiteja za kmetijstvo, prehrano in gozdarstvo in zahtevali tako posredovanje komiteja kot vlade. Zlasti hočejo vedeti, kako je mogoče, da je Celea uvozila 500.000 litrov mleka iz Madžarske, če slovenski mlekarji trdijo, da imamo v naši republiki precejšnje presežke mleka. Kmetje ugotavljajo, da so trditve mlekarjev o preveliki prireji mleka na Slovenskem zlagane, še manj pa razumejo, da njim mlekarne niso pripravljene plačati toliko, kolikor morajo za madžarsko mleko. Kmetje imajo namreč podatke, da je Celea za liter mleka plačala 0,18 dolarja, kar pomeni z vsemi obremenitvami vsaj 0,36 dolarja.

Prekmurci pa so opozorili na druge težave: samo v tej pokrajini so kmetje letos kupili 2.000 ton semenske pšenice, še vedno pa ni jasno, kako jo bodo poračunali s svojim pridelkom. Ni jim tudi jasno, zakaj so silose tik pred obiranjem koruze napolnili s koruzo iz državnih rezerv.

Nezadovoljni pa so tudi pridelovalci sladkorne pese, kajti ormoška tovarna je po sprejetem dogovoru obveščala kmete, naj spravilo zavlečejo v november, ko naj bi pridelovalci za pridelek dobili tudi

● Da bi delo slovenske kmečke zveze v prihodnosti teklo bolj povezano, so se člani upravnega odbora odločili še za ustanovitev osmih regijskih koordinacijskih odborov, čas pa bo pokazal, ali ne bo treba kasneje ustanoviti še kakšnega regijskega odbora več.

višje plačilo. Kmetje pravijo, da so oškodovani vsi tisti, ki so peso oddali tovarni konec oktobra. Družbeni pridelovalci takšnih težav nimajo, saj so tovarne pravočasno prejele akontacije.

DANILO UTENKAR

TOZD GOSPODARSKI VESTNIK IZOBRAŽEVALNO SEMINARSKA DEJAVNOST in JUGOSLOVANSKO DRUŠTVO ZA ORGANIZACIJSKE VEDE

organizirata strokovni seminar

Letno poročilo poslovodstva

v Ljubljani, 14. novembra 1989, ob 9. uri v dvorani ČGP Delo Titova 35 in ne na GR

PROGRAM SEMINARJA

Tone Mastnak, dipl. inž. agr. in ekon. VLOGA IN VSEBINA LETNEGA POROČILA POSLOVODSTVA

prof. dr. Ivan Turk PODATKI IN PRIMERJAVE O CELOTNEM PRIHODKU, DOHODKU IN DOBIČKU

prof. dr. Janko Kralj POLITIKA PODJETJA

prof. dr. Ilija Jurančič STATUSNA, DELOVNA IN MATERIALNA MOTIVACIJA USTVARJALNOSTI PRI DELU

dr. Marko Kos RAZVOJ TEHNOLOGIJE IN PROIZVODNEGA PROGRAMA

Zdenka Jurančič, dipl. inž. kem. PROGRAM ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI DELA IN POSLOVANJA, PROIZVODOV IN STORITEV

prof. dr. Mitja Kamušič UREJANJE KAPITALSKIH RAZMERIJ

prof. dr. Ilja Jurančič OSEBNI DOHODKI, KADROVANJE IN SKUPNA PORABA

Vse dodatne informacije dobite v **TOZD Gospodarski vestnik – Izobraževalno seminarska dejavnost, Ljubljana, Titova 35, telefon (061) 319-863.**

Ugotovitev delegatov

Delovna skupina zvezne skupščine, ki se mudi na Kosovu: »Izredni ukrepi so bili upravičeni. Preprečiti podporo, ki jo nacionalisti dobijo iz Slovenije in Hrvaške«

OD NAŠEGA POROČEVALCA

PRIŠTINA, 8. novembra – Posebni ukrepi predsedstva SFRJ na Kosovu so bili upravičeni, je ugotovila posebna delovna skupina delegatov zvezne skupščine. »Njihovo odpravljanje (v veljavi sta še prepoved zborovanj z namenom, da bi udeleženci demonstrirali in delovna obveznost) ali ponovno uvajanje (denimo policijske ure) pa je odvisno od tega, v katero smer se bodo razvijale političnovarnostne razmere v pokrajini: ali se bodo umirile ali pa se bodo demonstracije nadaljevale.«

Na vseh pogovorih, ki jih je imela zadnje tri dni skupina na Kosovu, so poudarjali, da je »treba idejnopolitično diferencicacijo – prav tako pa tudi delovno in strokovno – izpeljati do konca, vsem nedoslednostim, oportunizmu in formalizmu navkljub.«

Ugotovitve delovne skupine, ki jih je predstavil njen vodja Branko Kostić, so zvezni delegati danes še dopolnili. Med ugotovitvami bodo tudi:

– v uspešnih podjetjih v pokrajini, teh pa je žal malo, so tudi politične razmere stabilne;

– strah, ki je spet zavladal na Kosovu, je zajel tudi Albance, ki so za skupno življenje vseh narodov in narodnosti na Kosovu, saj akcije albanskih skrajnežev dobivajo že prvine fanatizma.

Glavna značilnost sedanjih dogodkov, ki so povečali napetost na Kosovu in še bolj zapletli razmere in ohladili mednacionalne odnose, je po oceni delovne skupine ta, da so »albanski nacionalisti in separatisti spremenili svoje metode delovanja, vendar jim večina prebivalcev na Kosovu ne naseda več in ne sodeluje v provokacijah, izzivanju in sovražnih dejanjih.

Sovražniki so tokrat izrabili predvsem mladino, njihov cilj pa je bil, da bi bila znova prelita kri, kar naj bi Albance pripravilo do oboroženega upora«, ugotavlja skupina zveznih delegatov.

VLADO ŠLAMBERGER

● Ratomir Stojanović, poveljnik združenega odreda milice na Kosovu, je skupini delegatov povedal, da slovenski miličniki in specialci niso sodelovali pri izgonu starotrških rudarjev iz jame, ker za to niso bili usposobljeni.

● BEOGRAD, 8. novembra (Tanjug) – Politika Ekspres v članku z naslovom »Starešina zavrnil nalogo« opisuje, kako so rudarje spravili iz starotrškega rudnika in poudarja, da pripadniki RSNZ Slovenije niso sodelovali v akciji, čeprav jim je bilo to ukazano.

Beograjski list piše: »Kot smo zvedeli, so v operativnem štabu sklenili, da bodo prostovoljno »zaprte« rudarje spravili iz rudnika pripadniki RSNZ Srbije, RSNZ Slovenije, PSNZ Kosova in PSNZ Vojvodine. Starešina posebne enote iz Slovenije pa se je edini postavil po robu tej odločitvi in izjavil, da se pripadniki enote, ki ji poveljuje, ne bodo spustili v jamo, pač pa so pripravljeni na površju poskrbeti za nemoten potek akcije. Njegov predlog so zavrnili, zapleteno operacijo pa so nadvse uspešno izvedli pripadniki posebnih enot RSNZ Srbije in PSNZ Kosova.«

PREJELI SMO

Slovenski pisatelji protestirajo proti zastraševanju javnosti

Upravni odbor Društva slovenskih pisateljev je na svoji seji 7. novembra 1989 sprejel naslednji protest:

Zastraševanje slovenske javnosti, ki ga prek TV Ljubljana v osebi Ivana Jakiča izvaja RSNZ, je za slovenske pisatelje, združene v Društvu slovenskih pisateljev, izraz tipične stalinistične prakse, ko se zgolj z izjavami pooblaščencev RSNZ, ne pa z materialnimi dokazi, argumentira neustreznost postopanja dveh članov Društva slovenskih pisateljev, ki sta skupaj s še drugimi člani Odbora za zaščito človekovih pravic na Kosovu obelodanila ravnanje SDV v Sloveniji v zvezi s tukaj živečimi Albanci.

Ker bolj verjamemo članoma našega pisateljskega društva kot pa predstavniku RSNZ, za kar nam ne manjka razlogov, ki imajo svoj temelj tudi v razmerju RSNZ ne le do ljubljanskega procesa zoper četverico, ampak tudi do skupščinske komisije, ki raziskuje ozadje tega procesa, moramo ugotoviti, da je takšno obravnavanje predstavnika RSNZ naših dveh članov značilna policijska ovadba.

Menimo, da je to svojevrstno policijsko postopanje, ki nima nobenega pravega opravičila, saj je vsaj doslej veljalo, da po kazenskem zakoniku preganja državljane javni tožilec, ne pa policijski uradnik. Poleg tega je predstavnik RSNZ navedel člene KZ, ki ne veljajo več, kar še posebej opozarja na metodo, zoper katero protestiramo.

Za Upravni odbor DSP:
RUDI ŠELIGO

DELO

Predsednica skupščine ČGP Delo: SILVA JEREB

Glavni urednik ČGP Delo: BOŽO KOVAČ

Namestnik glavnega urednika ČGP Delo: JANEZ KOROŠEC

Odgovorni urednik Dela: TIT DOBERŠEK

Pomočnika glavnega urednika: VLADO ŠLAMBERGER, JOŽE VOLFAND

Uredniki: MIRAN KOREN (centralna redakcija), DANILO SLIVNIK (notranja politika), JOŽE PETROVČIČ (gospodarstvo), STANE IVANC (zunanja politika), JOŽE HORVAT (kultura), JANEZ ZADNIKAR (Književni listi), HELENA KOS (slovensko dopisništvo), ŽELJKO ŠEPETAVC (ljubljansko dopisništvo), EVGEN BERGANT (šport), UROŠ ŠOŠTARIČ (kronika), TINE GUZEJ (publicistika), JOŽE VOLFAND (komentarji), MILE ŠETINC (sobotna priloga), SILVESTRA ROGELJ (znanost), JOCO ŽNIDARŠIČ (fotografija), JANEZ SRŠEN (lektorstvo), BOJAN ŠTEFANČIČ (dokumentacija).

Glavni direktor ČGP Delo: VITO HABJAN

Direktor TOZD Delo: EMIL ŠUŠTAR

Beseda s piscem in pravnikom

»V mojem pisanju želi misel zmeraj postati doživetje«

Svoje številne eseje, zbrane v knjigi Bitje in hrepenenje, ste poimenovali kot sporadične intelektualne avanture, te pa, se zdi, nenehno prepletajo znanstvene, filozofske in literarne premise. Kakšno olajšanje so za vas pomenile razprave, ko ste svoje refleksije prelili na papir?

Tako, gledano nazaj, se mi zdi, da se v teh spisih prerašcata dve vrsti razsodnosti in presoje. Res je v njih dosti intelektualnega, miselnega. Vendar se mi zdi, da je tu namen miselnega napora pojmovanju samemu ravno nasproten. V mojem pisanju želi misel postati doživetje. Pisanje je zame predvsem dopisovanje s samim seboj. Moj včerajšnji jaz piše pismo moji jutrišnji istovetnosti.

Nasprotna pojmovanju je namreč čustvovalna razsodnost, tisto kar se v nemščini imenuje Gefühl, v angleščini pa feeling. Ker se pojmovalna in čustvovalna presoja izključujeta, je tudi moje pisanje hibridno. Po eni strani je, na površini vsaj, razvidna pojmovalna poved. V njej pa nasprotno skušam po čustvovalnih merilih izostriti razlike med bistvenim in ne bistvenim. Pojmovalna, na primer znanstvena ustvarjalnost zajema nova področja dejanskosti z besedo in številko. Na njih omogoča oprijem pojma. Ta proces imenujemo logos. Umetnost pa, na primer slikarstvo in glasba, pravi Bergson v svojem eseju O izvoru morale in religije, ustvarja nove **doživetne** nianse vživljanja v svet, skratka nova čustva in vrednotenja, ki jih prej sploh ni bilo. Tu ni razlikovanja med bistvenim in nebistvenim in zato nad predmetom obravnave ni nasilja, ni predpostavk, v imenu katerih bi snovi jemali njeno samobitnost. Besedna umetnost je že po naravi stvari sicer vezana na določeno mero posploševanja, toliko pač da se vsaka beseda kot abstrakcija sploh lahko uporabi. Če rečem »kozarec«, sem s tem konkretni časi že zaplenil njeno posamičnost. Če hočem njeno posamičnost ohraniti, moram biti Cézanne ali na primer Stupica, ki se je kot slikar svojega predmeta, tudi človeka, v študiji dobesedno naučil na pamet. Tu potem ni subjekta in objekta, ni nasilja nad predmetom obravnave, ampak je poistovetenje. Ljubezen je tako poistovetenje, kjer nekoga doumeti pomeni isto kot se v nekoga do konca vživeti. Pisanje je bilo zame sicer vedno intelektualni angažma, odtod »avantura«, njegov namen pa je bil prav, prerasti golo intelektualnost. To je sicer mogoče storiti s potiskanjem samega pojmovanja v skrajnost, kakor je na primer to storil filozof Ludwig Wittgenstein. Obstaja pa tudi bolj neposredna pot. Meni, za razliko od pravih intelektualcev, je bila pojmovalna manira od same usode vsiljena kot beg pred brezizhodnostjo, tako rekoč faut de mieux. Zato mi je bilo **doživetje** metafizike naravna pot iz tistega, kar sem imel za neproduktivno intelektualnost. Je pa to v sebi protislovno nekako tako, kot če bi se s psihoanalitičnimi prijemi lotil nekoga, ki bi ga rad spoznal neposredno. Hrepenenja se ne da ujeti v pojmovalni objem.

Vaša knjiga vzpostavlja bitje, ki se prebija skozi življenjska protislovja in je zaznamovana s hrepenenjsko slo po svobodi. Tako se nemara zdi, da je človek že od svojega nastanka težil po harmoniji in ljubezni. Kakšno vlogo naj bi odigrale tako imenovane nadempirične substance (ljubezen, upanje), kot radi pravimo, v postmoderni družbi?

Na ravni Biti ni protislovij, ampak je célostnost. Po tej skušnji je vsaka izvzetost iz celote obstojnosti samo delna resnica, potvarjanje in celo laž. Célostnost Biti ni simbolna; je dobesedna. Vse, kar v zen budizmu velja za **satori,** velja za Bit, kakor jo sam opisujem. Prav »vzpostaviti« Bit pa je pravzaprav nemogoče. Mogoče je komu dopovedati, da je na koncu splošnosti točka, v kateri postane abstrakcija ne le otipljiva, ampak celo vir za vse druge resničnosti. To pa še ne pomeni, da je mogoče to kot doživetje **prenesti** na drugega. Bit je najmočnejše možno doživetje sploh. Človeka presnovi in ga razlije po dejanskosti. Véra, upanje in ljubezen so samo druge in precej netočne besedne oznake za isto stvar: običajna romantična ljubezen pa je sploh samo približek. Velika večina mladeniških infatuacij pa je sploh psihološko prej škodljiva kot koristna, včasih prav fatalno – še zlasti v naši precej matriarhalni kulturi. Toda to je drugo vprašanje. Pisanje, o katerem govoriva, je tako predvsem serija sporočil iz bitne orbite. Sintagma **sub specie aeternitatis,** v luči večnosti, večini ljudi ne pomeni nič. Zato pa se pri tistih, ki vedo, za kaj gre, tudi Bergson je med njimi, pojavlja v natanko istih miselnih zvezah. Zame je to dokaz, da gre za empirično preverljivo doživetje tega videnja sveta. Skušnja je analogna Niču, vendar ni strahotna, ampak je najlepše, kar človek sploh lahko doživi. Od eksistencialistov je to razumel Camus, ki v eseju O Heleninem izgnanstvu izrecno prizna, da mu ne smrt ne absurd, torej Nič, ne bi šla do živega, če bi razumel, kaj je to večnost. Sartre, kolikor vem, tega ni nikoli priznal, pri Heideggerju pa najdemo na več mestih znamenja, da sta mu bili poznani obe skrajni entiteti, Bit in Nič. Isto velja za Maritaina.

Da sodnik mora misliti tudi s srcem, nam je lahko dokaz knjiga esejev z naslovom Bitje in hrepenenje slovenskega pravnika **dr. Boštjana M. Zupančiča.** Knjiga je izšla pred nedavnim pri založbi Komunist v Ljubljani. Avtor v njej med drugim analizira hrepenenje v luči človekove nedorečenosti, ljubezen kot pomembno komponento družbenih vezi, kulturo posameznika, ki se preliva skozi različne spoznavne stopnje v »globalno družbeno zavest«, utemeljuje pa z izkušnjami vzhodne in zahodne filozofije. V zvezi z omejeno problematiko smo Zupančiču zastavili nekaj vprašanj.

Če se vrneva k upanju in ljubezni, se bojim, da se v vsakdanjem življenju ti dve skušnji prepoceni prodajata. Hočem reči, da iz tega ne bo mogoče potegniti smiselnosti za današnjo rabo. Ravno zato sam ne bi mistificiral ne Biti ne Niča, ampak bi oboje najraje obravnaval kot psihološka

Boštjan M. Zupančič

fenomena, ki sta sicer redka, eden bolj kot drugi, nista pa povsem nadempirična. Bitna skušnja, o tem sem prepričan, je višja oblika filozofske in praktične razsodnosti. Na tej ravni kraljestvo nujnosti in svoboda v njem nista slaba šala, ampak nekaj povsem pojmljivega. Če bi torej ta skušnja ne bila samo privilegij redkih, ampak bi postala nekaj, kar bi razumelo veliko ljudi, kakor danes na primer že veliko ljudi razume Nič, bi to imelo imenitne posledice za vse. Večina brutalnih antagonizmov in drugih zaostalosti v moderni družbi bi enostavno odpadla. Šele na tej ravni je po mojem mnenju mogoče sploh govoriti o civiliziranosti in v tem vidim smisel stare tradicionalne kulture. To je nekaj, kar Vzhod – Kitajska, Indija in Japonska – ima, česar pa mi nimamo. S tega stališča so na primer tudi prerekanja med nami in našim jugom prav otročja, ker smo v resnici še kar ujeti v še kar podobne mentalne klišeje. Kadar je torej govor o resnici, ki osvobaja, mislim, da je to ta resnica, celostna in obsežena v sami sebi, **aletheia,** razkritje, da ne rečem ravno razodetje. Ljudje so se, povsem upravičeno, prenajedli cenenih skladnosti. Siti so večnega skladanja nekih empiričnih substanc z izmišljenimi (beri znanstvenimi) premisami. No, posebej moram poudariti, da so Jungove ministifikacije, kakor jih opisuje v svojem nedavno izšlem življenjepisu, sicer zanimive, so pa v resnici pod ravnijo njegove siceršnje analitične literature. Vseeno je Jung krasen uvod v razumevanje tega, da je preboj na transcendentalno raven predvsem psihološki in predvsem tudi dostopen fenomen.

Če nadaljujeva pogovor še bolj konkretno – v knjigi ste zapisali: »Najhujše trpljenje lahko postane veselje, če v njem najdemo smisel.« Kako najti, kako si prizadevati za smisel bivanja?

Dobro se spominjam, kako sem zapisal ta stavek, da je trpljenje mogoče prenašati, če mu vidimo smisel. Sedaj vidim, da ta formulacija zavaja. Vem, da bi veliko ljudem veliko pomenilo, če bi rekli, da je trpljenje smiselno. Ampak zame je večina trpljenja povsem nesmiselnega. Bolezen je zame resničen absurd, nekaj strahotno iracionalnega, nekaj, kar nasilno vdira v polje bivanja. Mens sana in corpore sano. Anomalije obstojnosti so lahko tudi duševne, a v svojem spisu o usodi, se mi zdi, sem zavzel do tega boljše stališče. Večina duševnega trpljenja je še vedno produkt čisto navadne neizobraženosti, psihološke zanemarjenosti in neumnosti. Osrednje vprašanje moderne civilizacije, se mi zdi, je, kako vpreči nagonsko delovanje v produktiven voz civilizacije. No, če prav premislimo, je to vpreganje vedno bilo to: civilizacija. Beseda kultura na primer pride od glagola **colo,** ki v latinskem jeziku pomeni obdelovati, gojiti. Se pravi usmerjati tisto, kar je naravno, v nekaj, kar je človeku koristno. Neujemanje med nagonskim ravnanjem, zlasti še agresivnim, in onim, kar je za civilizacijo lahko vsak trenutek usodno, je vsak dan večje. Tudi spolni nagon je tako vpredžen, da služi privatizaciji in požrešnosti, pač po logiki: moja žena in jaz ter najini otroci – ves ostali svet pa naju prav malo briga. Čeprav ni v naravi libida, da bi bil transmisijski jermen za ozko pridobitništvo in kruhoborstvo, se prav v naši pretežno izkoreninjeni kulturi, ki se sedaj prav na hitro urbanizira, v vsakdanjih nerahločutnostih kažejo posledice tega sebičnega individualizma. To ima tudi političen vpliv, saj se je pravzaprav vse volilno telo pred kratkim preselilo iz dežele v mesto in mu je urbana razsodnost tuja.

Pojem transcendence se danes po svetu pojavlja v različnih diskurzivnih oblikah: bodisi s sociološkega, psihološkega ali teološko-umetnostnega vidika. Tudi naša publicistika jo upošteva, tudi vaša knjiga ga zapiše. Ali ni transcendenca večni izziv človeštvu?

Na to, se mi zdi, sem odgovoril, ker je Bit, kot jo sam pomnim in pojmujem, pravzaprav isto kot transcendenca. Za nasprotje od imanence, na primer. Gre pa, po mojem mnenju, za nekaj bolj banalnega. Za večino naših ljudi je danes bolj aktualno in bolj akutno vprašanje, kako se prebiti proč od vulgarnega materializma, se pravi, proč od porabniške mentalitete. To bi bil prvi korak. Drugi je potem, če uvidijo, da svet, ki se riše pred njihovimi očmi, ni ves tam, ampak je za vidnim še kaj drugega. Za začetek ljudem ne bi škodovalo nekaj čudenja nad tem, da sploh obstajajo.

Vaše razprave so polne tudi kritičnih osti, naperjenih zoper monistično miselnost in okostenelost ideologij; v marsičem pa se navezujejo na slovensko stvarnost. Kakšno je po vašem mnenju zdajšnje duhovno slovensko prebivanje? Katera dejavnost se vam zdi najbolj dinamična?

Naše trenutno prebivanje je pravzaprav prebujanje iz štiridesetletne omotičnosti. Ljudje se šele sedaj učijo jemati odgovornost za svojo in za narodno usodo na svoja ramena. Od tod je zunanjemu opazovalcu morda očitno, da je večina nesporazumov v našem političnem in siceršnjem življenju rezultat pomanjkanja profesionalizma in negativne selekcije iz preteklosti. Skratka, zelo veliko je otroških bolezni. Ko pravim »prebujanje«, pri tem mislim dobesedno na prebujanje iz cele vrste duševnih samopreprek. Primer Freudovega Totema in tabuja, se pravi smrt–očeta–in–naknadno–prebujanje–sinov, se mi zdi ta čas zelo aktualna tema. Zato se mi zdi še najbolj dinamična tista dejavnost, ki v tej popolni zmedi in neorganiziranosti z zdravo pametjo išče dejanskost tako, kakršna je. Ker je do sedaj veliko ljudi ni videlo, kar je meni, ki sem več kot desetletje preživel od doma, bolj očitno. Slovenijo je treba izpostaviti prepihu, da bo odneslo ljuljko in očistilo pšenico. Vsaj na površini, za prvo silo.

V knjigi se dotikate tudi narodnostne problematike, pišete recimo o provincialnosti. Ali lahko odpravimo provincialnost le z odprtostjo v svet? Kakšna je naša provincialnost?

Naša provincialnost je kot vsaka druga. Nevarna je, dokler se je ne zavedamo. In zvečine se je ne zavedamo. Provincialnost je kolektiven fenomen in oblika nespametí, za katero je značilno ponovno odkrivanje Amerike ob splošni pozabi, da si majhen in nepoznan. Neko podeželsko mestece ni provinca zato, ker nima simfoničnega orkestra, ampak zato, ker je v svoji primitivnosti, in prav zaradi nje, tako zelo prepričano, da je popek sveta. To prepričanje ni zavedno. Provincialna samozavest je odsotnost potrebe po zunanjih stikih, po primerjavi, po iskanju meril, ki bi bila dana samo tukaj in zdaj, za nas. Slovenska produktivnost in ustvarjalnost sta vse prej kot provincialni; tuji dopisniki, ki so za ta del najboljši barometer, mi zatrjujejo, da se tu več dogaja kakor na primer v Rimu. O tem sem prepričan. To, o čemer nisem prepričan, pa je, da naš ostareli establišment, bivše zdrave sile in njihovi nastavljenci in vazali, ne želijo prepiha, ker dobro vedo, da bi jih odneslo. Poleg tega je treba reči, da nas na Zahodu ne poznajo enostavno zaradi svoje provincialnosti: mislijo, da smo podružnica Beograda. Američani so že dovolj naivni, da tako razmišljajo. Svet je treba malo šarmirati, a z debelimi šapami, ki so doslej pri nas imele oblast, tega ni mogoče storiti.

Eseje ste pisali v Združenih državah Amerike in jih objavljali v Naših razgledih. Kaj vam je dala Amerika?

Takole bi povedal. Preden sem šel, sem včasih bral gospodarsko stran v Delu in nisem nič razumel. Bil sem prepričan, da sem neumen. Potem sem v Ameriki bral The New York Times in sem zvečine vse razumel in presenečen prišel do sklepa, da morda nisem jaz neumen, ampak da pri nas resnica nekako ne prihaja na dan. Sedaj stojim na stališču, da so pri nas stvari sistemsko zamegljene in da je povrhu razlog, zaradi česar ljudje česa ne razumejo, vedno v tistem, ki razlaga, pa stvari **sam** ne razume. V Ameriki na primer ni strahu pred avtoriteto in zaradi tega ni apriornih spoštljivosti, ki jih napihnjena neumnost in talent za kaljenje vode pogosto uživata pri nas. Koliko praznih in zgrešenih besed kroži pri nas! Amerika me je predvsem naučila videti, kako zelo nagi so zvečine vsi cesarji. Nekateri mi zato očitajo, da nisem spoštljiv. Sedaj se trudim, da bi bil bolj blag in nežen. No, vseh esejev pa nisem pisal v Ameriki, niti večine morda ne.

Zelo aktivno sooblikujete slovensko javno življenje in se vključujete vanj s svojimi nastopi in razpravami. Kakšna se vam zdi politična scena pri nas? So vodstva posameznih zvez dorasla svojim nalogam oziroma gojijo tudi v zadostni meri duhovno/miselno podstat za svoje koncepte družbenega razvoja?

V kratkem bo pri ČKZ izšla knjiga o svobodi združevanja, ki smo jo napisali skupaj s študenti. Veliko naših idej je tam podrobneje izrisanih, če mi ne zamerite malo reklame. Naša politična scena se mi zdi, če izvzamem Kučanov tim, na levici kakor na desnici zelo amaterska, premalo zvita, na nepravem koncu prepoštena, skratka nekaj, kar ne bi bilo težko pohrustati. Tisti, ki bo to storil, ne bo niti tačke pokazal, če je res bela.

FRANC HORVAT

Franc Mesarič: Risba za branje

Recenzijski izvod

Izbrisi, drugič

Niko Grafenauer: Izbrisi (DZS)

Izjema, da naseljuje ista knjiga to recenzijsko lokacijo že drugič, je zgolj v zvezi s knjigo sámo. Grafenauerjevi ***Izbrisi*** *so namreč mejno pesniško delo. Po eni strani so eden od mejnikov v slovenski poeziji, po drugi strani pa je v njih zapisana meja poezije.*

Najprej k mejniku – ne glede na to, koliko je beseda sodobni zavesti zoprna in odveč, ker asociira razsvetljenske pojmovane etape umetniškega napredovanja. Toda prav za to gre: ***Izbrisi*** *so zbirka, v kateri je zbrana vsa slovenska modernistična in postmodernistična skušnja – kar zadeva Grafenauerjevo koncizno tehnopoetsko prakso. V tem smislu so* ***Izbrisi*** *seveda tudi poetološki povzetek slovenske poezije sedemdesetih in osemdeetih let. Kar pa zadeva temeljno semantično območje, na katero so* ***Izbrisi*** *nanešeni, je to pesniška knjiga, ki je slovensko novoromantično dediščino, natančneje, njeno zadržano simbolistično substanco sprostila v smeri tistega primanjkljaja, pred katerim so evropsko poezijo ubranili »simbolistični« pesniki od Rilkeja do Eliota.*

Koliko se tak projekt sklada z antropologijo Heideggerjevega ***Sein und Zeit,*** *je seveda vprašanje pesnikove lirske ezoterike, širše pa tudi njegove erudicije, na katero se (v opombah) posredno sklicuje. Tudi vprašanje postmodernizma, določene gradacije* ***(Palimpsestom*** *sledijo* ***Izbrisi*** *in to problematiko že načelno postavljajo v ospredje) najbrž samo po sebi ni tako pomembno, kot je pomembno vprašanje reaktualizacije simbolistične tradicije, domače in svetovne, zlasti v tistem delu, ki se navezuje na slovensko nacionalno mitologijo in zgodovino. Z drugimi besedami: kako funkcionira uvodna elegija Crngrob kot zrcalna – elegična – slika Zupančičeve Dume?*

To je seveda vprašanje o Grafenauerjevi poetiki. Če je ta znotraj modernizma v popolnem skladu z njegovo protejsko poljubnostjo – in je prav zato lahko do kraja konsekventna – postane problematična tisti hip, ko hoče celovito povzeti tudi logos tradicije, mitologije, zgodovine, naroda. Pa smrti in bivanja, smisla in ustvarjanja – za vse to namreč gre v desetih Grafenauerjevih elegijah.

To so historične in eksistencialne kategorije, ki pripadajo najvišji pesniški inspiraciji, zahtevajo klasično držo in kontemplativno zadržanost – in res, težko je najti za vse to reprezentativnejšo formo od elegije. Toda Grafenauerjeva poetika, ki se je tako sijajno obnesla pri nanašanju interjezikovnih korespondenc v ***Štukaturah,*** *je zdaj, ko naj bi šlo za antologijske tematizacije bitnih entitet, ostala brez potrebne moči. Natančneje: brez sintetične in – naj bo po starem, ker je v skladu z arhaično dikcijo elegičnega pesništva – stvariteljske moči, da bi vélike teme* ***Izbrisov*** *vrnila iz kraljestva poljubnosti v kraljestvo usode. Z drugimi besedami: da ne bi njenega temnega telesa v celoti použil gibki jezik elegijske tehnologije.*

To seveda ne pomeni, da so ***Izbrisi*** *nična in ničeva poezija. Visoka poezija so, z eno od najbolj magistralno izrezljanih estetik v slovenski poeziji; toda hkrati je to rezbarija, ki najbolj neusmiljeno kaže mejo svoje besede. Onkraj modernističnega zenita ostaja ta poezija pač brez telesa, brez senzualne dopolnitve; brez nje pa ni mogoče ozemljiti ne zgodovine duha in ne človeške avanture. Ostaja tisto, kar je izrečeno v 15. verzu 3. elegije z naslovom Izbris:* ***metežno pobliskavanje pomenov.*** *To da – s te točke je etetsko obilje* ***Izbrisov*** *komaj pregledno.*

Izbrise *berem kot nesrečen poskus, kako v pometafizičnem svetu priklicati sveto. Ali ni tako, kot da je pred nami resnobna, otožna gradnja donebne katedrale, ki naj bi zašila pretrgano nebo – toda, kar ostane pričakujočemu očesu, so lepa, estetsko upognjena, a gola rebra stranskih ladij.*

PETER KOLŠEK

Prispevek za mozaik družbenih sprememb

Za »normalizacijo« socialističnega gospodarstva v tržno

AGEA v Novi Gorici je izdala najnovejšo knjigo dr. **Janeza Prašnikarja** in **Valterja Reščiča** »Preobrazba jugoslovanske organizacije združenega dela v podjetje«.

Podjetniški socializem v teh predkongresnih dneh postaja osrednja reformna strateška politična usmeritev tako komunističnih oblasti kot tudi opozicije: prvi bi želeli z njim povečati ekonomsko učinkovitost socialističnega sistema, za opozicijo pa je to prevratniška točka za vstop v kapitalizem. Toda ne glede na obe skrajni in na tem mestu tudi poenostavljeni stališči, ostaja pred obema možnostima enak vsebinski problem: kako preoblikovati socialistično podjetje v tržno podjetje oziroma kako »normalizirati« socialistično gospodarstvo kot tržno gospodarstvo. Nova zakonodaja (zakon o podjetjih, zakon o delovnih razmerjih, zakon o vrednostnih papirjih ...) je sicer odprla nove možnosti za preoblikovanje podjetij in celo izsilila formalno spremembo »organizacij združenega dela« v tržna, kapitalsko organizirana podjetja, toda pravo iskanje dolgoročne razvojne strategije (strateško planiranje) podjetja in nov način menedžerskega upravljanja še vedno predstavlja povsem odprto knjigo, kamor le najsposobnejši uspevajo zapisovati prve vrstice. In ravno v ta prazni prostor se umešča delo dr. Janeza Prašnikarja in Valterja Reščiča – Preobrazba jugoslovanske organizacije združenega dela v podjetje.

Knjiga ima dva dela: prvi pojasnjuje logiko in načine strateškega planiranja v podjetjih in prinaša vrsto spoznanj iz tuje poslovne literature in prakse s področja dolgoročnega načrtovanja večoddelčnih podjetij, drugi del pa je namenjen teoretski analizi samoupravnega podjetja in različnim načinom njegovega preoblikovanja v tržno organizirano in naravnano podjetje. Avtorja v zgoščenem in jedrnatem slogu gradita vsebinski lok svojega dela prek osmih poglavij: 1. logika strateškega planiranja, 2. generične vrste poslovnih strategij, 3. strateško planiranje v večoddelčnem podjetju, 4. strateško planiranje v mednarodnem podjetju, 5. vloga vodilnih poslovodnih delavcev, 6. ekonomska analiza obnašanja jugoslovanskega samoupravnega podjetja, 7. reforma jugoslovanskega samoupravnega podjetja, 8. sklepne misli z zaključnimi poudarki. Avtorja nam najprej pojasnita, da strateško planiranje pomeni dolgoročno usmerjanje in reorganizacijo podjetja, ki omogoča izboljšanje njegove poslovne učinkovitosti (strategija primerjalnih prednosti, strategija rasti, strategija tržnih niš, strategija povezanega in nepovezanega večoddelčnega podjetja in podobno). Osrednjo pozornost namenjata večoddelčnemu podjetju, ki je še najbolj podobno naši delovni organizaciji z več tozdi, pri čemer pojasnjujeta tehnike analize podjetja (t. i. business portfolio), strategiji podjetja (ustanavljanje novih enot, likvidacija enot, dezinvestiranje ...) in različnim strateškim stilom vodenja podjetja.

Različni načini vodenja podjetja pa so odvisni od vloge in sposobnosti poslovodnih delavcev, zato avtorja prvi del knjige tudi zaključujeta z analizo različnih lastnosti vodilnih menedžerjev in opredelitvijo njihove vključitve v podjetje.

To pa je hkrati tudi most do osrednje teze drugega dela knjige, ki ponuja enega izmed možnih modelov oblikovanja naše ekonomske reforme. V središču ekonomske reforme je namreč reorganizacija podjetja (posebno njegovega načina vodenja, strateškega planiranja ...), ključni vzvod makroekonomskih sprememb pa je vzpostavitev trga delovne sile in ne trga kapitala, kot običajno menijo ekonomisti v socialističnih državah. Če je namreč izhodišče reforme »samoupravnega socialističnega podjetja« spreminjanje družbene lastnine in vzpostavitev trga kapitala, potem nobena do sedaj predlagana rešitev ekonomske reforme ne prinaša dovolj učinkovitih kratkoročnih rešitev. Avtorja podrobno analizirata različne modele finančnega prestrukturiranja podjetja in reforme finančnega sistema (holding podjetja, delavske delnice, pokojninski sklad, nebančne finančne institucije) ter opozarjata, da je vsakršno finančno prestrukturiranje podjetja nesmiselno, dokler ne opravimo tržnega vrednotenja podjetja.

Tržno vrednost podjetja (poslovni sklad v starem socialističnem žargonu) ni mogoče določiti s pomočjo knjigovodskih podatkov, temveč je potrebno upoštevati pričakovane donose (dobiček) podjetja. Zato je tudi vsakršno prerazdeljevanje poslovnega sklada med delavce in podjetje (delavske delnice) ali med podjetji (holding) nesmiselno, dokler ne razpolagamo z realnimi podatki o premoženju podjetja. Za podjetje je potemtakem pomembnejše, da se čim bolj učinkovito podjetniško organizira in da pri tem čim hitreje oblikuje učinkovit portfelj (ozdravitev ali izločanje nekonkurenčnih programov in poslovnih enot, »čiščenje« bilančnih postavk ....). Sestavni del tega »čiščenja« je tudi odpuščanje zaposlenih delacev, pri čemer avtorja ponujata v pretres nekaj načinov zajemanja t.i. »tehnoloških presežkov« delovne sile v podjetju (na primer »metoda kompenzacije« dohodkov, ko zaposleni nadomeščajo izgubljeni dohodek nezaposlenih, in podobno).

Izbira ciljev in strateškega stila podjetja (kaj pravzaprav želimo doseči in napraviti s podjetjem v prihodnosti) je kajpada odvisna od narave poslovne dejavnosti, finančnega položaja podjetja sposobnosti poslovodne ekipe ter direktorja, učinkovitost poslovne strategije pa je odvisna od zamotanega nadzora in odgovornosti mehanizma in poslovnih iger med delavci in menedžerji, med različnimi podjetniškimi skupinami in njihovimi političnimi koalicijami v podjetju. Ker v družbenolastninskem sistemu ni pravih lastnikov kapitala, ki bi nadzirali poslovodne delavce, lahko pri reorganizaciji podjetja uporabimo različne tipe plansko organiziranih podjetij (strateško plansko podjetje, strateško nadzirano podjetje, finančno nadzirano podjetje ...), ki skušajo vzpostaviti nadzorne mehanizme znotraj podjetja. Avtorja kajpada ne ponujata modelov in kalupov, ki bi jih lahko neposredno uporabili ali vpeljali v našo poslovno prakso, saj bi to dejansko lahko omejilo tiste podjetniške inovacije, ki jih morajo opraviti poslovodne skupine v vsakem podjetju posebej. Knjiga, ki jo ponujata avtorja na tem mestu zgolj širi našo ekonomsko kulturo in prinaša širok krog spoznanj, ki omogoča strokovnejše in manj tvegano odločanje v podjetjih.

Knjiga je po svoji vsebini in pristopu prvenec v jugoslovanski ekonomski literaturi in zapolnjuje pomembno vrzel, ki je nastala zaradi dolgotrajnega sistematičnega politično-ideološkega zavračanja podjetništva in pomena menedžerskih struktur v podjetjih. Če se knjige pri tem drži nekaj »posledic« zaradi porodnih krčev, kot so relativna neizenačenost med prvim in drugim delom (med menedžerskim in akademsko teoretskim pristopom), zgoščenost pisanja in hitri prehodi med posameznimi temami, pomanjkanje domačih primerov, ki so sestavni del tovrstne literature, potem to še zdaleč ne zasenči prednosti in aktualnosti dela.

Delo Preobrazba jugoslovanske organizacije združnega dela v podjetje (malce dolg in knjigotrško okoren naslov) prihaja v naš poslovni svet o pravem trenutku, za mnoge bo pomenilo prvo soočanje s spoznanji, ki so potrebna za učinkovito vodenje podjetja, pa jih dosedanji arhaični izobraževalni programi naših fakultet niso smeli in mogli ponuditi. Reforma podjetja je tako pomemben vzvod ekonomske reforme in menedžerji tako izjemen sloj za spreminjanje družbenih razmerij, da je vsakršno zanemarjanje tega dela družbene zgradbe lahko usodnega pomena za toliko opevani vstop v evropski način življenja. Knjiga dr. Janeza Prašnikarja in Valerja Reščiča je kajpada skromen kamenček v tem pisanem mozaiku družbenih spremmeb, ki pa nam lahko, vsaj upati je tako, pomembno razširi ekonomsko obzorje in nas opogumi pri iskanju Arhimedove točke, od koder bomo lahko premaknili krizni socialistični sistem in razrešili njegovo gospodarsko krizo.

BOGOMIR KOVAČ

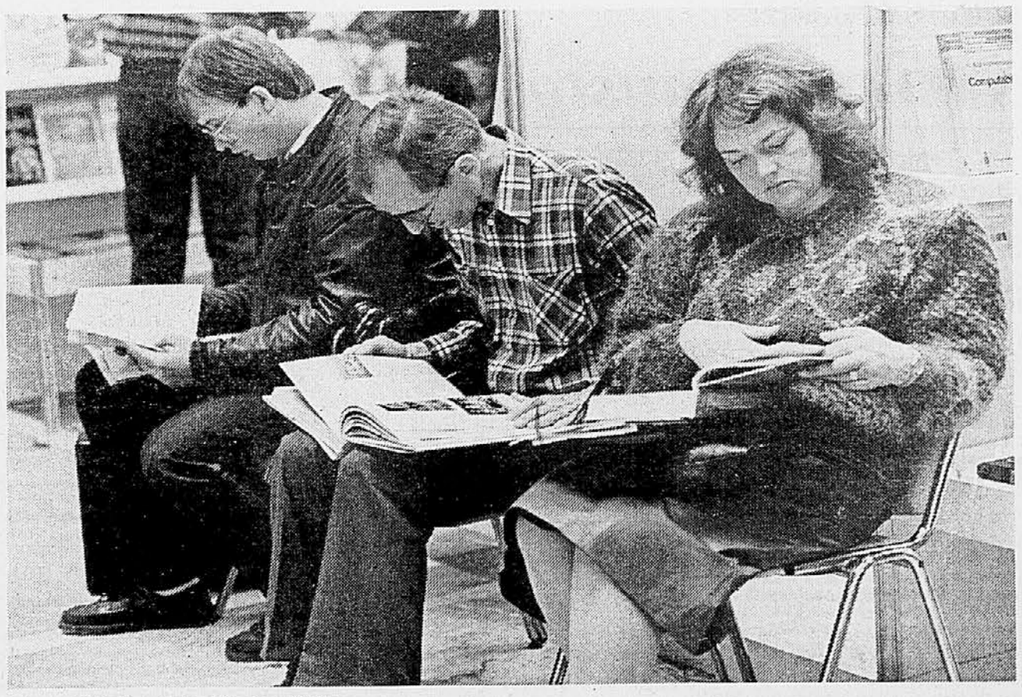

Zbranost s knjigo. Fotografija Igor Modic

Epigrami

Naše zveze

Tako je pač, da svet ne gre naprej,
če pa kljub vsemu gre, ne gre zares.
Vse je ostalo, kot bilo je prej:
nikamor ni mogoče več brez ZVEZ.

Izdajalci?

Slovenci – izdajalci, no, in tako dalje.
Kljub vsemu ne zavračam tega očitka,
češ da ni utemeljen, saj smo v bitkah
za obstanek že izdali dokaj knjig ... in
kraljev.

Rdeča in rumena zvezda

Katera zvezda, rdeča ali rumena,
naj bo simbol naš, ki resnično zvest je?
Glede na kranjsko meglo bi le ena
bila primerna, in to je – brezzvezdje.

Čas za stranko jecljačev

Zdaj ko zahaja zvezda komunistična,
in z njo, kakor vse kaže, tudi
socializem,
nemara ni več utopistična
misel na novo smer: so-socializem.

Revolucionarji

Le kje so zdaj, ki so bili na poti
v socializem? Zdaj ko gre za ugled
rdeče zvezde, jih ni na spregled,
ko žde kot preužitkarji vsak v svojem
koti.

Rebula

Ker je Rebula v svoji jezi sveti B
čez vse, kar krivoversko pišem o
Benetih,
sem jaz za to, da bi se manjkrat čulo
reklamo za to skisano rebulo.

MATEJ BOR

Anketa (3)

Za literaturo in mišljenje načelno ne more biti tabujev

Spoštovani, profesor Andrej Capuder v članku Čiščenje slovenskega Avgijevega hleva, objavljenem v Sobotni prilogi Dela (7. oktobra 1989) med drugim zapiše: »... leto petinštirideset pomeni mrk katoliške literature, umetnosti, mišljenja itn. Celotna plast ustvarjalcev kristjanov je s tem usodnim letom umolknila, bila razpršena ali iztrebljena.« Ta članek je bil ena od pobud za anketo, ki naj bi spregovorila o vzrokih povojne »nenavzočnosti« katoliških pisateljev in sploh ustvarjalcev in mislecev pri nas. Sta táko stanje res povzročila samo nenaklonjenost drugačnim ideologijam in preganjanje religije ali pa je presihanje katoliške ustvarjalnosti pri nas hkrati tudi odraz podobnega zatona v mnogih drugih državah Evrope? V majski številki francoske literarne revije Lire lahko beremo, da je Cerkev priča pokopu svoje literature, v Akademiji, ki je bila nekoč vsa katoliška, ima Cerkev ta hip le enega predstavnika, Francozi ugotavljajo, da so v krizi njihove katoliške revije, naklada časopisov je v zadnjih štirih desetletjih drastično upadla, La France catholique in Témoignage chreétien sta s 150.000 izvodov v štiridesetih letih zdrsnila na današnji 36.000. Po eni strani so imeli katoliški pisatelji in intelektualci pri nas tudi vsa povojna leta možnost objavljati pri Mohorjevi družbi in ohranilo se je nekaj pomembnih imen, denimo Rebula, vprašanje pa je tudi, koliko bi bilo takih ustvarjalcev, če bi bila ta literatura pri kritiki in v naši povojni družbi drugače sprejeta in kakšen bi bil ideološki razvoj mladih intelektualcev, če bi imeli tudi versko vzgojo. Ob vsem tem je treba opozoriti vsaj na renesanso splošnih človeških in tudi krščanskih vrednot v naši filozofiji in ustvarjalnosti tudi pri mladih, vendar v nekem širšem in ne ravno ozko katoliškem smislu.

Uredništvo Književnih listov se je s kratkim pismom, ki je tu objavljeno, obrnilo na več slovenskih piscev z željo, da pomagajo – na kratko, kakor je v časniku mogoče – razjasniti položaj tako imenovane katoliške literature na Slovenskem.

Lojze Kozar: Strah se je polastil dežele na sončni strani Alp

Da, strah, ki ga Slovar slovenskega knjižnega jezika opredeljuje: neprijetno stanje vznemirjenosti zaradi neposredne ogroženosti... Kako bi sicer razumeli uničujoče ravnanje oblastnikov po vojni, ki niso samo uničili imovine, ki je potrebna za kulturni razvoj, ampak so onemogočili nasprotnikom vsako kulturno udejstvovanje. Težko je razumeti, čemu ta strah oblastnikov, če pa so prišli na oblast po zakoniti poti, če je bila oblast po volji ljudstva, če je prav ta oblast vzpostavljala pravico malega človeka in ga branila pred izkoriščanjem mogočnežev? In vendar so se bali, zato so si omislili sovražnike in bili do skrajnosti malenkostni pri zatiranju mišljenja, ki ni bilo do zadnjega lasu v skladu z dnevnimi krilaticami, da ideologije niti ne omenjamo.

Ne bom omenjal strahu, ki je povzročil toliko nezakonitih obsodb in izgubo življenj, omenil bom samo nekaj najbolj vsakdanjih stvari, ki so posledica strahu v naši deželi.

Oblast je bilo od vsega začetka strah verskega tiska, zato je naklado Oznanila, skromnega verskega lističa na štirih straneh, ki je komaj na svet prišel, znižala od 70 na deset tisoč izvodov zaradi »pomanjkanja papirja«. Iz strahu, da se ne bi preveč ljudi okužilo z nazadnjaškim verskim čtivom. Potem je bilo treba Oznanilo celo ukiniti, kajti na Primorskem je začela izhajati Družina, katere izdajatelj je bil član CMD, torej veliko bolj zanesljiv človek kakor ljubljanski škof Volk, ki je veljal za izdajatelja Oznanila. Razen tega je oblastnikom godilo, da takratna Družina glede vsebine Oznanilu ni segla niti do kolena. (Prim. Nova revija 85/86, 780–788).

Strah je iz Družbe svetega Mohorja naredil Mohorjevo družbo, ki je vsaj v prvih desetletjih bila prikolica SDZL, čigava prikolica pa je SZDL, pa vemo. Prikolici pa je lastno, da opleta za vlečnim vozilom, in ko opleta, izgublja naloženo. Tako je Mohorjeva izgubljala vsa povojna leta in je vrtoglavo število naročnikov v prvih letih zdaj že padlo pod trideset tisoč. Nekdanji urednik Stanko Canjkar mi je kazal kup pisem, s katerimi so mnogo poverjeniki protestirali proti izboru knjig, še bolj pa proti nekaterim člankom v koledarju. Pokazal pa mi je tudi spremni dopis k članku kakega funkcionarja s pripombo, da članek »mora« biti natisnjen.

Kako velike oči ima strah, se vidi tudi iz tega, da je prof. Vilko Novak pred leti v Stopinjah opozoril na stanje slovenstva v Porabju, pa so ideologi takoj zagnali krik, da Stopinje ubirajo neko novo smer, ki bi si je tak zbornik ne smel izbrati. Ali pa skromna pripomba v Stopinjah, ko je neki župnik v poročilu o župnijskem romanju omenil, da so obiskali tudi zagrebško stolnico, kjer je pokopan Stepinac, pa so nas iz uprave dobrohotno opomnili, naj raje tisto o Stepincu izpustimo, da ne bi pri kom zbujalo hude krvi. In smo črtali.

Iz strahu, da bi Cerkev bolj skrbela za potrebne, kakor to dela socialistična družba, je še danes prepovedana dobrodelna dejavnost Cerkve.

Strah je nagnal v cerkev tudi prisluškovalce, ki so imeli nalogo (morda jo imajo še danes?) natančno paziti na vsako pridigarjevo besedo, in kar bi lahko bilo sumljivo, sporočiti oblasti. To je povzročilo nemalo muko govorniku, ki je vedel, kako nekdo lovi njegove besede, še večjo muko pa prisluškovalcu, ki ni vedel, kako naj poroča: ali naj naročnikom ponovi ves krščanski nauk ali samo kakšen odlomek.

Strah pa je nalezljiv in je že od vsega začetka od vladajočih prešel tudi na obvladane. Kmalu smo imeli neke vrste tajno Cerkev, to je vernike, ki so bili v srcu in doma kristjani, v javnosti pa ateisti, ki so molili skrivaj, se poročali skrivaj, dali otroke krstiti skrivaj in so jih tudi versko vzgajali skrivaj. Namesto pokončnega, svobodnega slovenskega človeka smo dobili neke vrste dvoživko, oblastniki so jim rekli dvoličneži, niso pa hoteli uvideti, da so sami najbolj dvolični. Najpogumnejši kristjani so ostali, kar so bili, in sicer dobesedno: niso mogli napredovati ne v službi ne v družbi.

Strah je povzročil, da smo bili tudi duhovniki večkrat molčeči psi, ki si nismo upali dvigniti glasu, ko je šlo za naglo upadanje natalitete ali glede splava, ker je bilo mnenje oblastnikov nasprotno. Zdaj pa se je iz tistega poniglavega strahu rodil nov strah pred počasnim izumrtjem slovenskega naroda.

Strah se je polastil vse naše dežele, ki je potrgala svoje korenine, saj se je njena zgodovina začela šele enainštiridesetega leta, kajti vse prejšnje je bilo gnilo, hlapčevsko, nazadnjaško, skratka nevredno spomina. Kako nas zdaj ne bi bilo strah, ko pa nimamo prednikov! Kam naj se nasloni naša misel, kam naše spominjanje?

V takem bojnem stanju prestrašenosti, kjer se oblastniki bojijo ljudstva in se ljudstvo boji oblastnikov, morajo MUZE molčati. In sicer na obeh straneh. Na strani tistih, ki se bojijo oblasti, tudi zato, ker nimajo nobene možnosti za izdajanje in tiskanje besede, ki bi bila odkrita in ne prikrojena željam oblastnikov. Prav tako pa muze molčijo na strani tistih, ki so tako rekoč oblast, kajti če ni protivrednosti, potem je vse dobro: kar napišejo, je višek literature (v drugem pomenu: višek = odveč, je včasih tudi res!), karkoli ustvarijo, vse je izredno, napredno, umetniško in v primerjavi s temi dosežki je vse drugo nič.

Tako je v deželi na sončni strani Alp precej mrtvo in žalostno, in ta naš slovenski Avgijev hlev, o katerem je vse bistveno krepko povedal prof. Andrej Capuder v Delu letos 7. oktobra, čaka na reko svežega zraka. Zdi se, da od nekod že vejejo rahle, komaj zaznavne sapice in upajmo, da se bodo okrepile v veter, ki bo ta naš hlev očistil zatohlega strahu in odpihnil vse »vaše« in »naše«, da bomo vsi samo pošteni, svobodni in pokončni Slovenci.

Janez Švajncer: Iz skrajnosti v skrajnost

Dovolimi si uporabiti priljubljeno, že kar domicilno primero na sestankih, alias delovnih srečanjih, o našem vozu, ki ga vlečemo in bomo speljali po klancu s splošnim, skupnim prizadevanjem. Besedno in slišno sprejemljivo, vredno spektakularnih ploskov brez omejene zaveze. Toda... opustimo skrivalnice in jih vsaj obhodimo skrajno obzirno s počasnimi, nedrvečimi koraki, da nam oči in um ne ostaneta prikrajšana za znano in skozi zgodovino popeljano.

Zakaj je bilo potrebno narediti carski rez našemu besednjaku in letnico 1945 zacementirati, kakor da je bil to začetek koledarskega štetja, ne upoštevaje koledarske utečenosti skozi vekove? Nastopilo je mešanje besednih pomenov, že kar metoda njihove pojavnosti v celosti in delnosti per Hegel: negacija negacije. Mitične osebke: bog, hudič, angel itd. črtati in izbrisati za vse večne čase kot naplavino krščanskega opija neukim ljudskim množicam, ki bodo neobremenjene s temi nazadnjaškimi izrazi šele zdaj in potlej prosto zaživele. To ni bila načelna, graditeljska parola v sklopu simpatičnega poziva: Proletarci vseh dežel, združite se! Ali pa... vsaj tako je kazalo, da je geslo zahtevalo vseobsežnost v posameznem in v vsem in ne le spodbudo za geografsko sožitje tod in drugod na zemeljski obli.

Slovenec ne bi bil Slovenec, ko bi ne bil pohitel (jasno: vladajoči, odločujoči) v naročje kominternskega brata in mu vdano držal prižgano svečo, celo baklo zvestobe. Sledilo je: bolj papeški od papeža in nekdanji častilci cerkve, obdarjeni z zakramenti krsta, prvega obhajila, birme, poroke so šli v prvo vrsto in v njej družno z besedo glasnosti in dejanjem razdejanja potrdili svoj prezir in gnus do lastnega doživetja v preteklosti. Hoteli so spomin nanjo vsem na očeh izriniti iz sebe in se prikazati očiščeni in nikoli več zapeljani v zmoto in pregrehe. Odtod njihova nepopustljiva vnema po odstranitvi vsakršnih krščanskih simbolov. Kakor na primer podobe križca na vratni verižici, ki ga je nosila žena nekega znanega intelektualca. Ona ni utrpela posledic, on jih pa je, saj so ga vsestransko obdelali na kvartnem partijskem sestanku in izključili iz te avantgardne organizacije z utemeljitvijo, da je »idejno« premalo vplival na ženo, da bi jo prevzgojil in odvrnil od nošnje »konservativnega klerikalnega rekvizita«. – Kipec Bakha v udrtini na javnem prostoru jo je skupil »po pomoti«, ker so ga vroči naskakovalci in odstranjevalci sledov »klerikalizma« zamenjali s kipcem svetnika. Mariborska škofija je v času mladinskega kongresa doživela kamenjanje. Itd.

Če sem v tem krokiju ostal v meji marginalij, sem to storil z namenom, da ilustrativno opozorim na dogajanje v vsakdanji praksi partijskih terenskih celic. V njih so bili zastopani različni poklici ročne in umske narave, razprava pa disciplinirano zagozdena v okvir dnevnega reda sestanka in dovolj oddaljena od osebnih pogledov ali mnenja posameznika. Meni kot pisatelju se je odprlo novo poglavje glede opredelitve do nečesa, kar je bilo napačno zastavljeno in ponujeno v poslušno odločitev, a vnaprej deležno večinskega soglasja. Dogodkom dati literarno obliko in preobleko, to je bilo mogoče, toda kje in kako poiskati urednika, da mi bo prispevek objavil? Ne, ni bilo uresničljivo!

To je moj odgovor na vprašanje o vrzeli v vrstah krščanskih (in sploh) pisateljev, ki ga je Kocbek oznamoval »strah in pogum«. Oboje je v tesni povezanosti porinilo literaturo v predalčke.

Andrej Inkret: Ali je Bog na katoliški strani ali na strani literature?

Pravzaprav so bistveno, kar sem hotel povedati v svojem odgovoru na anketo Književnih listov, povedali že Jože Pogačnik, Tomaž Toporišič in Jože Snoj.

Trditev, ki jo je postavil Andrej Capuder v članku **Čiščenje slovenskega Avgijevega hleva,** da se je namreč na Slovenskem leta 1945 dogodil »mrk katoliške literature, umetnosti, mišljenja itn.« in da je »celotna plast ustvarjalcev kristjanov... s tem usodnim letom umolknila, bila razpršena ali iztrebljena«, je nedvomno točna. Dejstvo je pač, da je Partija v skladu s svojo revolucionarno in boljševistično logiko poteptala dogovor o nazorski in kulturni avtonomiji katoličanov v povojnem življenju, kakor je bil dosežen v vodstvu odporniške koalicije in ostal veljaven tudi po travmatični skupinski izjavi v Dolomitih 28. februarja 1943. Po zmagi so komunisti brez posebnih skrupulov likvidirali skoraj vse institucije katoliškega kulturnega kompleksa, ustvarjalne ljudi potisnili v geto ali jim brutalno onemogočili pot do javnosti, svoje politično gospodovanje pa razpršili sploh po vseh družbenih kapilarah. Do tod sva s Capudrom istih misli. Toda samo do tod.

Capudru se ni zdelo vredno omeniti, da žrtve povojnega političnega nasilja niso bili samo ustvarjalci katoliške orientacije. Ob Kocbekovem in drugih primerih so enako paradigmatične, na primer, zgodbe Vitomila Zupana, Ludvika Mrzela ali Antona Novačana, do katerega zmagoviti slovenski revolucionarji niso zmogli niti pol toliko benevolence kot njihovi srbski zavezniki do Miloša Crnjanskega (kar ugotavlja tudi Josip Vidmar v **Obrazih**), pa čeprav so se ti revolucionarji, kadar je bilo treba, radi sklicevali na svoj kulturni in celo literarni izvor, kakor npr. Kidrič in Kardelj. Znano je, da je Zupan odsedel šest let, Mrzel prestal golgoto Golega otoka, Novačan pa umrl na poti iz bolnišnice v nekem argentinskem gostišču. Res pa je bila revolucionarna ukinitev katoliških ustanov, cerkvenih in laičnih (dnevni in revijalni tisk, založništvo, radio itd.), najbolj temeljita in prav gotovo katastrofalna tako v kulturnem kakor tudi v političnem pogledu. S Capudrom soglašam, da je obnova teh ustanov nujna, opraviti pa jo bodo morali seveda katoličani sami v skladu s svojo duhovno invencijo, kulturnopolitično sproščenostjo in potenco.

Capudrova misel o »mrku katoliške literature, umetnosti, mišljenja itn.« pa je po mojih kriterijih vendarle nekorektna, in sicer prav do literature, umetnosti in mišljenja. Kaj je sploh to katoliška literatura, katoliška umetnost, katoliško mišljenje, kar vse naj bi na Slovenskem po letu petinštiridesetem zatrla »socrealizem« in »modernizem«?

Za literaturo, umetnost in mišljenje sta seveda bitno značilni odprtost in svoboda, kar pomeni, da v okrožju literature in mišljenja ni mogoče pristati na nobena vnaprejšnja določila, na nikakršne vnaprejšnje omejitve ali norme. Literarno izražanje je, če parafraziram neki zapis iz Kocbekovega partizanskega dnevnika (Listina, 8. novembra 1943), »popolnoma samostojno oblikovanje usode, ne pa sredstvo nazorske ali narodne vzgoje«. V tem smislu imam tako imenovano katoliško literaturo za **contradictio in adiecto,** prav tako kot npr. socrealistično ali partijsko književnost. Hočem reči: govoriti o neki literaturi, umetnosti in mišljenju kot o katoliških ali partijskih, »desnih« ali »levih« pojavih, seveda pomeni, da ne gre več za literaturo kot literaturo, umetnost kot umetnost in tudi ne za mišljenje kot mišljenje. Gre samo še za pripadnost in službo vnaprej postavljeni ideji, katoliški ali partijski, kar je v principu eno in isto, saj sta »literatura« in »mišljenje« potem samo še nekakšno sredstvo. Njuno bistvo ni potem nič več v samostojnosti in individualni svobodi, v ustvarjalčevi radovedni, bitni odprtosti za vse in vsakršne manifestacije človeškega sveta. Odprtosti, ki zahteva, da je vse, prav vse podvrženo radikalnemu in konsekventnemu premisleku, in ki človeku tudi omogoča, da je v umetniškem ustvarjanju, kot ugotavlja Kocbek, »svoboden za nekaj in ne od nečesa«.

Samoumljivo je, da za literaturo in mišljenje načelno ne more biti tabujev. Zgodovinska izkušnja nam pripoveduje, da sta bila literatura in mišljenje najproduktivnejša takrat, kadar sta nastajala iz herezije in spora z apriorizmi in ideologemi, z vsakršno splošno in pragmatično zavestjo. O tem nam govorijo mnoga velika dela,ki so odpirala nove prostore, a tudi mnoge tragične biografije piscev; pri nas tudi npr. Ivana Preglja, zelo razločno in zelo tipično pa spet Kocbekova, ki je zmogla »herezijo« tako na levičarski kot na katoliški liniji. Morda je danes res mogoče govoriti o »mrku« katoliške (a tudi socrealistične...) literature, o koncu literarnega izražanja človekove izvirne in totalne usode nikakor ne. Pravda o katoliški literaturi je zato vsaj za literaturo izgubljena vnaprej. Zdi se, kakor da nas agitatorji katoliške literature brez vsake krščanske skromnosti prepričujejo, da je Bog na katoliški strani in ne na strani literature.

Andrej Capuder se zavzema za čiščenje slovenskega Avgijevega hleva. Ali gre za poziv k novi heraklejski revoluciji, za katoliški revanšizem, željo po restavraciji? Pisec nas sicer prepričuje, da ne: »Velik je, kdor pozabi! Kadar dosežemo pravično izravnavo sil v narodu, bomo skušali biti veliki tudi na ta način.« Prispodoba z Avgijevim hlevom pa je kljub temu – ali prav zato? – iz starega, nam vsem dobro znanega revolucionarnega geslovnika.

Vabilo v Bukvarno

Knjigoljubi, ki bi si v teh hudih časih le radi pridobili nujno duhovno hrano, jo poceni zamenjali, imajo za to na voljo Bukvarno. Odprta je vsako soboto od 10. ure naprej v Ljubljani. Gosposka 7.

Za gozdarstvo odrešilna knjiga

Drevesa se ne držijo za roke, povezana so s koreninskim pletežem

Biotehniška fakulteta v Ljubljani (tozd za gozdarstvo) je izdala zanimivo in prepotrebno knjigo »Pragozd v naši krajini« **dr. Dušana Mlinška.**

Končno smo tudi zamudniški Slovenci dobili knjigo o gozdu. Zavzeto in prepričljivo jo je napisal profesor na ljubljanski biotehniški fakulteti dr. Dušan Mlinšek in s tem pretrgal stoletno tradicijo pisanja gozdarskih knjig. Pri tem ni mogel ravnati drugače kot da je spregovoril v jeziku izvornega gozda, to je v jeziku pragozda. Zakaj logos pragozda je še vedno edini jezik v katerem je mogoče razumeti to, kar se danes pravzaprav z gozdom dogaja. Knjiga Pragozd v naši krajini nas tako vrača k počelu, ki bo v boju za ohranitev gozda v prihajajočih desetletjih odigralo odločilno vlogo.

Za razumevanje pojava pragozda moramo vedeti, da gozd, kakršen se danes kaže našim očem, ni naraven gozd, temveč antropogen, gozd po meri človeka. Že dolgo tega se je začel spreminjati s krčenjem za potrebe poljedelstva, s sečnjo za potrebe nastajajoče industrije, s pašo in steljarjenjem za vsakdanje potrebe uboge srenje, z gojitvijo divjadi za lovsko elito, nekdanjo in še živečo, z regulacijami potokov z namišljenim namenom, izboljšati zemljišče, in končno s kemično onesnaženimi padavinami. Avtor knjige se ne pusti zapeljati tarnanju nad takšno usodo gozda, odreče se tudi vsesplošnemu kritiziranju (saj govori celo o »zlati dobi slovenskih gozdov v letih 1951-80«, s čimer nedvomno pretirava), temveč se pogumno napoti v najglobji gozd iskat resnico o usodni medsebojni povezanosti dreves in dreves z okoljem, ki jih obdaja. Zakaj še zdaleč ni res, da bi drevesa kljub samostojni drži vsakega izmed njih, bila nekakšni samostojci, kot tudi ljudje nismo nikakršni samohodci, ampak je vsak naš korak le po poti, ki so nam jo shodili tisti pred nami, ki nam jo pomagajo potiti sopotniki in po kateri hodimo z mislijo na zanamce. Drevesa se sicer ne držijo za roke, se pa držijo za noge, njihov koreninski pletež je nepopisno razvejan in povezan.

Posredujoč spoznanja tuje znanosti, preverjena z opažanji v domačih, formalno kot pragozd obravnavanih rezervatih, nam pisec razloži bivanje pragozda. V njem se nenehoma izmenjujeta rast in propad, ki sta samo dve stani enega in istega življenja. V trenutku, ko je človek zaustavil propadanje v gozdu, je začela pešati tudi rast. Jelka, na primer, dobro uspeva samo v pragozdu, v gospodarskem gozdu pa seže dolgo nemo poslavlja. To poslavljanje pa se je začelo že veliko prej, preden smo zaradi kislega dežja zagnali vik in krik.

Druga, nadvse pomembna bivanjska sestavina pragozda je voda. Padavine, ki se skozi usta izvirov znova rojevajo, preživljajo otroštvo kot studenci, mladost kot potoki in zrela leta kot reke. Ko onesnažujemo vodo (kako nedolžen izraz za tako okruten zločin!) zastrupljamo gozd, ko vijugave vodne tokove pravoverno uravnavamo in pospešujemo odtekanje vode, zastrupljencu povečujemo žejo. Vsak gozd potrebuje veliko vode, to pa je treba zadržati, kajti drevesa se lahko hranijo z rudninskimi snovmi le, če so raztopljene v vodi. Bukev, ki raste poleg jelke je s svojim gnijočim listjem, žejnemu iglavcu še kako dobrodošel sosed.

Tretja, neogibna bivanjska sestavina pragozda je povezanost rastlinskega in živalskega sveta. Skoraj vse drevesne vrste potrebujejo mikorizo, posebno tesno in usodno razmerje z glivami, ki živijo v sožitju z drevesnimi koreninami. Rastlina oskrbuje glivo s sladkorjem in drugimi metaboliti, gliva pa vrača drevesu z vodo minerale in druga hranila. Glive preko bakterij oskrbujejo drevo tudi z dušikom, pospešujejo rast korenin in jih varujejo. S trosnjaki teh gliv se hrani veverica, opisana je doslej znana ekološka povezava z ameriško letečo veverico, z njenimi izločki se po gozdu širijo: glivične spore, kvasovke in bakterije, ki fiksirajo dušik. Torej tudi brez glodalcev – spomnimo se naših gozdnih miši, polha in podleska – pragozd ne more živeti.

Sicer pa bomo v knjigi, napisani kot razmišljanje o pragozdu, zaman iskali konkretne podatke o rastlinah in živalih (pisec uporablja le arhitipe, kot so smreka, bukev, veverica, žolna), zato pa nam tudi prizanese z obveznim gozdarskim besednjakom (kubikom, lesno maso, letnim prirastkom in podobno navlako). Pač pa pisec porabi veliko energije za razlago zakonitosti, ki uravnavajo pragozdno življenje, pomanjkanje konkretnih primerov pa nadomesti z nedvomno najbolje napisanim poglavjem o pripovedi mogočne jelke, kjer ne samo da zablesti kot izvrsten pedagog, ampak tudi na konkretnem, kar v kontekstu refleksije seveda pomeni izmišljenem primeru, jasno razloži, kar se je trudil povedati z variiranjem in permutiranjem tistih nekaj izvotljenih definicij, ki jih znanost kot nosilka resnice o gozdu razglaša za aksiome.

Sploh se ob branju te, za naše gozdarstvo morda odrešilne knjige, razrašča znamenito spoznavnostno vprašanje o tem, kaj je bilo prej: ideja ali stvarnost, ki jo zdaj ideja le razlaga. Mlinšek pravi: »Zanimiva pragozdna struktura ni ,razkošje' narave, temveč je njen odsev preživetvenih procesov, strategije in krmilnih mehanizmov, ki to strategijo usmerjajo.« Toda ali ni ideja pravzaprav »praideja«, saj vznika tudi v gozdu po meri človeka: »V gospodarskem gozdu opažamo, da poskuša narava v vrsti posajeno drevje prerazvrstiti in ustvariti trdnejšo in funkcionalnejšo sestojno zgradbo. Med razvojem sestoja se namreč začnejo oblikovati gruče življenjsko močnejših dreves. To naravno težnjo kaže z nego gozdov krepko podpirati, ne pa pod vtisom vzorcev razdirati in nenehno delovati proti ,ustvarjalnim' težnjam narave.« Prav ta regeneracijska sposobnost narave nam daje upanje, ne le da bo gozd ozdravel, ampak da se bo, če mu le bomo demokratično naklonjeni, preobrazil v svojo izvorno pragozdno samodejnost, iz katere edino lahko črpa moč za svoj večnostni obstoj. In če »nam« kateri gozd umira, je to gospodarski gozd, kar pa kljub veliki škodi ni nikakršna katastrofa.

Zadnje poglavje te razburljive knjige, ki se jo da prebrati na dušek, nosi podnaslov Resnica o gozdu in lesu v Sloveniji. V njem, kot morda porečejo gozdarji, prehaja profesor Mlinšek od besed k dejanjem. Povojno obdobje vidi takole: čas planskih sečenj (1946-50), obdobje močne izboljšave gozdov (1951-80) in dobo umiranja gozdov (od 1980), zato tudi vzklikne: »Kot da je nad tem gozdom prekletstvo!« Največjo zaslugo za ohranitev slovenskega gozda pripisuje štirideset let stari prepovedi »sečnje na golo«. Med najbolj skrb vzbujajoče pojave pa poleg polucijskih problemov prišteva: brezobzirno gradnjo gozdnih cest in vlak, gojitev divjadi kot gozdni anahronizem, avstroogrsko miselnost ob reguliranju voda in duhovno spako lesnega manipulantstva, ki jo ohranja pri življenju prav samoupravna organiziranost stroke. Mlinšek pogumno reafirmira starosvetne relacijske vrednote, kot sta hoja in sožitje z godzom, predvsem pa vrnitev k počelu, ki je eno samo in je povsem pragozdno.

IZTOK GEISTER

Nevsakdanja antologija

Iz generacije, ki ni mogla biti samosvoj literarni pojav

Pri mariborski založbi Obzorja je izšla samosvoja pesniška zbirka »Osmi dan v tednu« **Franceta Filipiča.** Izbor je pripravil pesnik Kajetan Kovič.

Naslov Filipičeve nove knjige **Osmi dan v tednu** izraža eno izmed avtorjevih temeljnih spoznanj o položaju pesnika v družbi in zgodovini: gre za izrazito iracionalnost, kajti osmega dne v tednu ni, a **otroci, ki zagledajo luč sveta /osmega dne v tednu,/ bodo v življenju pesniki...** Razumeti ga je mogoče tudi tako, kot da se Filipič zaveda, kako negotova, krhka je pesnikova usoda v času in prostoru. Pesnik in njegovo delo imata sicer svojo osebno zgodovino, toda to samo po sebi ne pomeni nič zveličavnega, kljub temu pa v pesniku živi trdna zavest o smislu lastnega početja, ki ga podpira predvsem avtorjev občutek, da so njegove pesmi vedno našle neposreden odmev pri publiki.

Pesnik France Filipič je visoki življenjski jubilej praznoval tudi literarno: mariborska založba Obzorja mu je natisnila zanimiv izbor, kakršnega je pripravil po lastni volji in želji, rojak pesnik Kajetan Kovič mu je za to priložnost napisal tovariško toplo popotnico na ščitni ovitek in v njej zarisal temeljne poteze Filipičeve pesniške poti in njegovega pesniškega sveta. Društvo slovenskih pisateljev mu je v Ljubljani dalo na razpolago prostor, kjer je založba (skupaj z Wiplingerjevo Oporoko časa) opravila širšo predstavitev, in če dodamo še podatek, da je knjigo opremil slikar Jože Ciuha, smo omenili najnujnejše zunanje momente pričujoče publikacije.

Filipičeva poezija v vsem povojnem času, ko je izšlo pet njegovih zbirk, nikoli ni bila v konici pesniških dogajanj, prej je bila umirjena spremljevalka vsega. Tudi literarna kritika in literarna zgodovina sta bili, zlati v začetku, zadržani, morda zaradi tega, ker se je nekaterim zdela preveč staromodna, drugim v sebi preveč neusklajena, preveč razumska, aktualistična, zanosna, moralizujoča.

V resnici je bilo vsem avtorjem, ne le Filipiču in njegovi generaciji, težko na prehodu v povojni čas, kajti v njih je, še posebej v podzavesti, živela podoba predvojnih dni, to pa so nove razmere postavljale na glavo, saj je razvoj povojne poezije potekal močno nenaravno in zvečine so avtorji plačevali visok davek ideološki enosmernosti. Ena je bila namreč snov, drugo so bili problemi, tretje umetniška načela, estetika. In za Filipiča velja, da je šel skozi prelome, kajti njegova generacija je bila v bistvu razbita, izgubljena, razseljena generacija, katere najgrenkejše spoznanje je, da zaradi zdesetkanosti nikoli ni mogla nastopati organizirano kot samosvoj literarni pojav, ampak zgolj v osamljenih utrinkih preživelih posameznikov.

Zdi se, da je v knjigi vsa ta problematika domala zabrisana, in sicer zato, ker se Filipič ni lotil običajnega preglednega izbora, ki bi omogočal kolikor toliko verodostojno preverjanje njegovega celotnega pesniškega razvoja oziroma odkrivanje notranjih nihanj glede na dejanske okoliščine v posameznih fazah, ampak je pripravil kar dovolj nevsakdanjo antologijo, katere osnova so bile tiste njegove pesmi, ki so bile največkrat prevedene v tuje jezike. To je bil gotovo tvegan korak, je pa kar se da izviren, kajti: ker so nekatere pesmi prevedene v več tujih jezikov in so vsi prevodi (upošteval je le prevode iz nemškega, angleškega, italijanskega in madžarskega jezika, dosledno pa opuščal prevode iz slovanskih jezikov) objavljeni vzporedno, razbijajo sredotežnost antologijske celote, tako da je izbor nekaj nad petdeset pesmi v tem pogledu manj pregleden.

Seveda pa je treba upoštevati, da je imel pesnik pri izbrani zasnovi lahko povsem druge cilje. Zdi se namreč, da mu ni šlo za kompaktno sosledje, ki bi zajelo vse bistvene poteze njegovega pesniškega iskanja, ampak se je odločil za drugo zasnovo, v kateri nastopajo pesmi kot povsem samostojne enote, najbrž prav zato izbor nima nobenih posebej označenih ciklov. Pri tem je prišla do izraza zlasti gnomičnost Filipičeve poezije, torej tisto, kar nosi v sebi neke splošne, nadčasovne človeške vrednote, spoznanja in resnice. Morda v tem smislu izbor ni povsem dosleden, saj nekatere pesmi nosijo s seboj izrazite znake časovne kurioznosti.

Vzporednost objavljenih prevodov nam navrže še eno možnost: kaže nam namreč odmevnost Filipičeve poezije v širšem evropskem prostoru. Gotovo ne gre prezreti okoliščine, da je bila prevedena velika večina njegovih pesmi, kompletne zbirke v srbohrvaščino, sicer pa največ v nemščino, nekatere pesmi je celo sam prevedel v taj jezik. Skrajni rob tujejezičnosti zaznamujejo pesmi, ki jih je pesnik napisal v nemščini in so objavljene samo v tem izvirniku.

Osmi dan v tednu nam torej ne predstavlja izbora vsega, kar je pesnik ustvaril do svojega sedemdesetega leta, ampak imamo pred seboj zanimiv segment iz Filipičeve poezije, način, kako ga je predstavil, pa razkriva manj znane ali nepoznane strani njegovega literarnega delovanja.

FRANCE PIBERNIK

Milko Matičetov (2)

Venetska pustolovščina

Avtorji knjige **Veneti – naši davni predniki / Unsere Vorfahren – Die Veneter** – Matej Bor, Jožko Šavli, Ivan Tomažič – so se sami, izrečno in zelo odločno distancirali od vseh, ki so se pred njimi ubadali z venetsko preteklostjo, predvsem z jezikom Venetov. Ne brez ironije pravijo tem svojim predhodnikom »venetologi« in jim zraven kar načez – seveda nedokazano – pripisujejo nepoučenost ipd. (En sam »venetolog« je bil v njihovih očeh deležen nekoliko milosti – kot bomo kmalu videli – in izvzet iz pavšalne graje: D. Trstenjak!) Da bi se izognili vsakršnemu nesporazumu, sem bil prisiljen poiskati za pravkar omenjeno avtorsko trojico novo, nevtralno ime: recimo jim kar slovenski »venetofili«.

Teuta: za Bora je mogoče dvoje: kraj. prisl., kot polj., tuta – tu; ali moško ime; odločil se je za ime. Venetologi (gotovo ne kar na pamet – prim. napis **Ca** 13!) razumejo to kot lat. »civitas«, it. »comunitá« (temu bi pri nas ustrezala »soseska«). **Jerov:** duhoven; Rezijani mu pravijo le jëro oz. ëro (Osojane); Pleteršnikov »jerov« je napačno izpeljan iz pl. jerovi/jeruve (kakor če bi iz pl. gradovi, sinovi kdo naredil 1. sing gradov, sinov namesto grad, sin!); gen. (j)ëra in (j)ëruna, nikakor ne »jerova« (na Solbici sem slišal deminutiv íračeć). Ampak nerodno je, da se duhovni ponavadi ne vojskujejo; kaj zdaj? Bor nas je prehitel z že pripravljenim izgovorom, češ: »skoraj gotovo je ta beseda pomenila tudi voditelj, med drugim vojaški. Neke vrste knez«. Izgovor ni sprejemljiv: »jerov« (v Pleteršnika je prišel pomotoma!) se zares ni mogel vojskovati, kaj šele »poraziti slednjega, ki je bil v tolkotu«; pa ne morda zato, ker se mu kot duhovnu vojskovanje ne bi podalo (saj dobro vemo, da bi si kot »neke vrste knez«, verski in vojaški voditelj v eni osebi, tudi to lahko privoščil!), ampak preprosto zato, ker ga v rezijanščini ni nikoli bilo in zato tudi v venetščini ni mogoč! Facit: Borovo branje na str. 288 je domiselno – prava pesmica – ampak kaj moremo, ko visi v zraku! Nemara tudi Boru včasih ne bi škodilo malo pogledati, kako so napis pred njim brali venetologi (od 1949–1967) vsaj 8 objav, od 1967 do danes pa so mogoči še novi predlogi). Če pa nobeden izmed dosedanjih poskusov ne bi ustrezal, niti delno (v kar stežka verjamem!), potlej le korajžno iščimo naprej drugačne, boljše razlage!

»Jerov Teuta« se mi smili, da se mora tako neslavno – brez boja – umakniti s scene, zato bi rad prihranil enako usodo vsaj drugemu pripadniku njegovega stanu – v prvem delu napisa **Es** 28. Črke napisa so že latinske, jezik pa še venetski, kar pomeni, da je iz I. stoletja pred n. š. F. Sommer je 1924 predlagal branje: **mego Lemetor fraterei donasto...** M. Lejeune 1952: **mego Lemetorei (ali: Lemetorai) Rateres donasto...** M. Bor 1989:

»MEGO LEME TOR VIRAT JEREI DONASTO

jaz gline prah pokopat duhovnu donašam.

Prevod v razumljivejši jezik: Pozemske ostanke dajem duhovnu, da jih vloži v grob« (328). »Naj bi pozemski prah (trup) pokopal duhoven (jerej)« (364). Pellegrini–Prosdocimi (LLV 115) bereta besedo, ki naj bi skrivala rez. duhovna, kot **ratere,** Lejeune **Rateres,** Sommer **fraterei.** Bor je bil prisiljen enoto razpoloviti, da bi dobil, kar si je želel: da bi se **ere** (erei, eres) lahko postavil na lastne noge, mu je dal **j** pred **e** moti le, da je ena in ista beseda za duhovna, natisnjena v enem in istem napisu na dveh mestih, enkrat deklarirana za nominativ (364),enkrat za dativ (328). Torej se temu (j)éru(nu) ne piše nič kaj rožnato, zato bo najbolje, če se tudi on pravočasno umakne, »odstopi« sam, ne da bi čakal na prisilni izbris.

V obeh izdajah Borove študije, ki nista čisto paralelni (nemška vsebuje precej manj zgledov venetskega branja kot slovenska), bi se brez skrbi dalo najti še kaj rezijanskega. Le mimogrede naj npr. omenim dozdevno rezijansko-venetsko skladnost v ž. pridevniški sklanjatvi: rez. obrazilo tu w ti hud**ej,** dobr**ej** (327), ta na Kosigin**ej** (422) ipd. naj bi ustrezalo venetskemu pri sájnat**ej** Reitiai!

Vendar naj bo tega paberkovanja zadosti, saj se je poglavje že tako raztegnilo čez mero. Le še posladkati ga moramo, preskrbeti nekakšen dulcis in fundo.

Pri tem nam lahko najlepše pomaga Bor sam. Ne dolgo po izidu **Rožic zis Rezije** (dec. 1972) mi je po telefonu zaupal, kakšne občutke je v njem zbudila prvinska poezija v starosvetnem rezijanskem narečju. In ko sva na njegovo povabilo »pripeketarila« k njemu na dom v Radovljico s prof. Bezlajem, nama je med drugim recitiral in celo zapel etruščanske verze, ki da mu jih je pomagal uobličiti jambski verz rezijanske lirike. To priznanje in navdušenje nad rezijansko poezijo je Bor potrdil tudi med svojim predavanjem o Etruščanih na sedežu Društva slovenskih pisateljev v Ljubljani spomladi 1973. Takrat je še jadral globoko v etruščanskih vodah, ampak navdušenje za rezijanščino in posebej za rezijansko poezijo ga ni minilo niti pozneje, ko se je že ves posvetil govorici Venetov, in ga drži še danes.

Bora očitno privlači in prevzema čar neznanega, skrivnostnega, odtod njegovo prizadevanje, kako v napol razumljenih glasovih izpod Kanina najti ključ za vstop v tihe hrame oz. v gluho lozo venetščine. Končno ga moramo razumeti: njegov pristop do jezika ni filološke narave, ampak izrazito umetniški, pesniški:

»Med besedili [venetskih napisov] so tudi verzi, rimani in blagoglasni, ki so jih svečeniki naših davnih prednikov... tudi peli, zaklinjajoč duše pokojnikov. Kdor ima tenak posluh za besedo, lahko zasluti davninsko muziko v njih, ki je v teku stoletij utihnila. Nemara se oglasi včasih iz kakšnega rezija[ns]kega napeva« (213–214).

Ali: »Včasih, ko premišljam o tem, kaj vse skrivajo besede v sebi in kako je mogoče [v njih]... hipoma zaslutiti nekaj, česar ti ne more povedati nobeno zgodovinoslovje in nobena filozofija, se mi to moje početje, ki se mu vdajam že toliko let, ne zdi več v nasprotju z mojo poezijo« (308).

Tega pa ne govori Bor-filolog, ampak Bor-bard! V takem intimnem stiku z besedami, v takem zanosnem razpoloženju bi naš bard Bor – pesnik in pevec v eni osebi – čeprav je že neskončno dolgo, odkar so ugasnili kresovi romantizma, verjetno bil še zmerom v stanju iti po stopinjah Vaclava Hanke in spesniti slovenski pendant »Kraljedvorskemu« in »Zelenogorskemu rokopisu«. Le da fiktivna venetščina (čeprav deklarirana za praslovanščino) za to ne daje prav nobene podlage.

Tako za Bora kakor za njegove prijatelje (naj upošteva, prosim, da niso vsi, ki ga kritizirajo, ipso facto že njegovi sovražniki!) in za slovensko literaturo pa je vendrle nekolikanj tragično, da je svojo neizčrpno ustvarjalno energijo naravnal in še zmerom vlaga v nekakšne etruščanske in venetske fantome, od katerih bo slovenski literaturi in kulturi ostalo le bore malo, slovenski filološki znanosti pa še manj.

(Zelo rad bi videl, da bi se ta moja ocena izkazala za zmotno, vendar se bojim, da se ne bo.)

II. »V tej čutari je zdrah sto«

V Književnih listih 13. julija 1989 se je Boris Gostiša nehote znašel v vlogi otroka iz Andersenove pravljice o novem kraljevem oblačilu, ko preseka splošno zaverovanost ministrov, dvorjanov, podrepnikov ipd. z vzklikom: »Saj kralj sploh ni oblečen!« Za kralja venetske pravljice, Mateja Bora, bi bil Gostiša očitno vesel (in mi ž njim!), če bi se »vrnil nazaj k Shakespearu in k revolucionarni [ali katerikoli] poeziji«! Gostiša, ki se skromno predstavlja »kot popoln laik na tem [=venetskem, filološkem?] področju«, je poprosil »vse Borove kritike, da prenehajo s preveč znanstvenim nakladanjem o zadevi in naj nam, povprečnim bralcem, na oprijemljiv način povedo, da se Bor moti, in to na vsej črti.«

Čeprav to ni lahko, jaz zase sprejemam izziv in bom poskušal ustreči Borisu Gostiši. Škoda je le, da se namesto na Delo ni obrnil na uredništvo Pavlihe, saj bi tam gladko lahko objavili nagradni razpis za najduhovitejši prevod venetskega napisa **voϑvokluϑiiari.s.vha.χs.ϑvo,** v Pellegrinijevi poenostavitvi **Voto Klutiaris fagsto** (LLV 372), v Borovi priredbi pa **Voto klutiari zvjah sto.**

Takega tekmovanja bi se v počitniškem času in razpoloženju najbrž marsikdo udeležil. In vsak odgovor bi bil – ne sicer po duhovitosti, pač pa po znanstveni pričevalnosti – popolnoma enakovreden Borovemu, češ da »V tej čutari je zdrah sto!« (In še ena zraven: venetščina spada v ide. jezikovno skupino »kentum«!)

Pravkar navedeni napis **Pa** 16 (Bor str. 296-7) s posode, najdene v središču Padove leta 1891, prvič objavljen še isto leto, ima nekakšnega »dvojčka« v napisu **Pa** 15 (Bor 252) s posode iz kraja Montegrotto Terme (ok. 1875, prva objava 1887). Zgodovini, namembnosti in pomenu posod, ki nosita omenjena napisa, je G. B. Pellegrini posvetil toliko prostora (LLV 366–373), da se zdi skoraj nerazumljivo, zakaj naš vneti razlagavec venetščine molče obide vse tamkajšnje dragocene informacije. Predvsem: posodi nista v nobeni zvezi ne s krčmami ne s »piježi«; vsaj skupaj z eno je namreč prišel na površje kup predmetov, med drugim tudi nekaj bronastih figuric ex voto, ki se jih ne drži nič »gostilniškega«; po mnenju arheologov gre za votivni posodici, izmed katerih je bila starejša (morda že iz 5. ali 4. stoletja pred n. š.) najdena na območju toplic okoli Padove. Razumljivo je, da so tam bili tudi kulturni objekti, kamor so se stari

Madžarske knjižne novosti

Pripovedi o skrivnosti, ki se imenuje — preprosto — pesem

Madžarski knjižni trg je težko obvladljiv, glasilo založnikov in knjigotržcev **Konyvvilág** (Svet knjige) že 34. leto objavlja mesečno na 32 straneh velikega formata, bogato ilustrirano, seznam knjižnih novosti po strokah, s cenami, razen tega pa obširna poročila o posebno pomembnih delih (npr. o prevodu Djilasove knjige Srečanja s Stalinom na celi strani), pogovore s pisatelji itn.

Poleg leposlovnih del mladih in najmlajših stalno ponatiskujejo tudi starejša dela, od Petöfija dalje, pa tudi še starejša. Izdajajo pa tudi nove knjige pisateljev starejših rodov, kakršen je sedemdesetletni novelist in romanopisec **Iván Mándy.** Po vojni je bil urednik nove revije Új Hold (Mladi mesec), ki je družila vrsto pozneje uveljavljenih pesnikov in pripovednikov (npr. Magda Szabó). Večja dela objavlja od 1943 in si je ustvaril lasten pisateljski svet, poetično upodablja življenje v peštanskih obrobnih četrtih in predmestjih, v krčmah, stanovanjskih kasarnah, ovekovečil je pozdemlje velemesta, osiromašene in zapuščene ljudi.

V petdesetih letih so razmere porinile tudi njega na rob dogajanja, prebijal se je kot sodelavec radia, za katerega je pisal mladinske igre, predelaval romane. Od konca petdesetih let pa se vrstijo zbirke njegovih novel in romani. Poleg vrste mladinskih romanov je zapisal več družbenokritičnih romanov, v katerih živijo nasprotja in stiske zadnjih desetletij. Še bolj so zanj značilne njegove številne novele — tudi njegova Avtobiografija je zbirka novel — v katerih se osebe večkrat groteskno borijo proti svoji usodi. S sočutjem, pa tudi z ironijo, spremlja svoje male ljudi, junaki njegovih novel in črtic pa so lahko tudi osamljeni konji na cestah, za potovanje pripravljeni kovčki, plašči, lestve, ob katerih plete zgodbe iz razmišljanja, večkrat ovita v sanje in strahove, ki mu jih prinaša življenje. Na njegovo doživljanje in upodabljanje vplivajo nemalokrat filmi, ki odločajo kdaj tudi o tehniki njegovega pisanja. Njegovemu pripovedništvu se pozna vpliv nadrealističnega sloga z drznimi podobami, nenavadnimi metoforami. Sanjski in stvarni svet se prepletata v obsežnem delu tega izvirnega pisatelja, ki je pomemben vir za poznavanje življenja v peštanskem okolju.

Po naključju sledi v novejšem literarnem priročniku Mándyjevemu imenu — **Miklós Mészoly** (1921), njegov bližnji sodobnik, čigar zbirka najnovejših novel je istočasno izšla pri isti ugledni založbi Magvetö (Sejalec). Medtem ko Mándy ni dokončal niti prvega razreda gimnazije, je bil Mészoly, doktor prava, urednik časopisa v rojstnem kraju, dramaturg v Državnem lutkovnem gledališču, nato pa se je posvetil samo literaturi. V prvih novelah in povestih je prikazoval medvojna mladeniška doživetja, nato borbena in usodna petdeseta leta; v romanih ga zanima pomen nasilja v družbi, razvoj človekove osebnosti v boju z okoljem, pri čemer so zanj najpomembnejša psihološka, sociološka, etična ali filozofska dognanja. Poleg otroških knjig je pisal tudi lutkovne igre in literarne eseje, posebno njegove drame z absurdnimi prvinami so spodbujale živahne diskusije.

Najnovejša Mészolyeva zbirka: Nekoč je bila neka Srednja Evropa, se uvršča v danes na Madžarskem tako pogosto oglašajoča se razmišljanja o tem pojmu kulturno sorodnega ali enotnega prostora, pred katerim so v zadnjih desetletjih pogosteje uporabljali izraz Vzhodna ali Jugovzhodna Evropa, v kateri so skušali madžarski razumniki najti mesto svojega sicer tako svojskega naroda — v družbi sorodnih narodov, o kateri je pesnil že Ady. Mészolya imajo nekateri za najboljšega sodobnega madžarskega pripovednika — dodati moramo pač: iz njegovega rodu, saj mu med mlajšimi sledi vrsta novatorjev, ki jih niti po slogu, niti vsebini in zgradbi del ne moremo več primerjati s predhodniki, pripovedujočimi »tekoče« — »od začetka do konca«. Vendar Mészoly ni lahek pisatelj, dovolj privlačen za razvajenega bralca, ki bo spoznal v njem predstavnika in pričevalca neke stopnje »tisočletne madžarske evropske kulture«, ki jo Madžari dandanes tóliko poudarjajo in jo skušajo približati najmlajšemu rodu, kateremu so stik s tem evropskim virom madžarskega življenja pred pol stoletja nasilno prerezali.

Med najstarejšimi madžarskimi pesnicami (r. 1922) je Nemes Nagy Agnes, profesorica po poklicu, ki je pisala svoje prve pesmi med bombardiranjem, aretacijami in osvobodilnimi boji v glavnem mestu države, kjer je tudi njihova glavna vsebina. Iz groze, obupavanja in nesmisla strahotnih časov se je prebijala v boju za humanistične cilje na strani treznega razuma in iskanja smisla v poeziji. Tako je 1946 izdala svojo prvo zbirko **V dvojnem svetu,** ko je bila s Pilinszkijem, Rábo, Latorjem in drugimi med glavnimi sodelavci nove revije Új Hold — Novi mesec, ki je bila znanilka novega rodu v madžarskem pesništvu. Sodelovali so tudi v vseh drugih tedanjih časopisih, saj so se navezovali na ugledni **Nyugat,** ki je pred osemdesetimi leti odprl nove vidike v madžarski literaturi

Nemes Nagy Agnes je resno doživljala svoje umetniško delo in je šele čez desetletje objavila svojo drugo zbirko. Vsako desetletje je presenetila z novo knjigo novih spoznanj in doživetij. Medtem pa je pisala tudi pravljice v verzih za otroke in izdala prvo knjigo svojih literarnih študij **(64 labodov).** Sedaj so ji izdali prvi del Zbranih esejev pod naslovom: **Beseda in molk,** ki po svoje označuje značaj njenega pesnjenja: izražanje izrazljivega in govor z molkom, izražanje neizgovorljivega. Najbrž ni mnogo pesnikov, ki bi govorili tako izčrpno in vsestransko o svojem pesništvu in o poeziji drugih, o težavah in načinih umetniškega izpovedovanja, o nujnosti in značaju umetnikovega molka. To ni znanstveno razpravljanje nekoga »od zunaj«, marveč pesniški govor o pesnikih, o svetu in življenju, ki si najde izraza v njihovi besedi in — njihovem molku. Govori o doživljanju narave in seveda o besedi, o jeziku, ki z njim ustvarja in ki ga pesnik ustvarja. Nemes Nagy Agnes velja v svoji domovini za izredno pesnico (je npr. tudi subtilna prevajalka Rilkeja in drugih), velja pa tudi za misleca, ki zna tudi v umetniški prozi povedati nekaj novega o skrivnosti, ki se imenuje pesem, pesnjenje in življenje.

MARJETA NOVAK KAJZER

Z uradnim blagoslovom

Komu streže Bohumil Hrabal?

Pred dnevi je v Pragi pri založbi Československý spisovatel končno izšel roman Bohumila Hrabala Stregel sem angleškemu kralju (z naklado 190 tisoč izvodov). Hrabal je bil zadnja leta v netipičnem, pravzaprav privilegiranem položaju, saj so njegova dela izdajale tako domače založbe kot tudi eksilske, izhajal pa je tudi v samizdatu. Vzrok za to trojnost je gotovo tudi v njegovi nesporni kvaliteti in svetovni slavi, pa tudi v določenem sporazumu z domačo (kulturno) politiko.

Roman Stregel sem angleškemu kralju je bil napisal na začetku sedemdesetih let, nato pa je večkrat izšel v čeških založbah na Zahodu, na Češkem pa pollegalno pri Jazzovski sekciji (ki so jo kasneje ukinili, glavne akterje pa pozaprli). O tem, da bo roman končno izšel tudi z uradnim blagoslovom, se je že dolgo govorilo. In zdaj je končno pred bralci še z dvema njegovima drugima — pogojno — romanoma Strogo nadzorovani vlaki in Plesni tečaj za starejše in izpopolnjevance v skupni knjigi z naslovom Trije romani (Tři novely). Brez kompromisa in previdnosti v češkem založništvu očitno še ne gre, če so morali nesporno uspešnico tako zakamuflirati. Vprašanje je tudi, koliko je roman (samo)cenzuriran oz. zakaj ostati na pol poti. Problematičen je bil roman teh dobrih petnajst let zaradi svoje optike, optike Čeha, nemškega kolaboracionista v drugi svetovni vojni, ki se od zadnjega natakarčka povzpne do lastnika hotela in ki je neprizanesljiv tudi do povojnih pridobitev socialistične revolucije.

Slovenski prevod romana Stregel sem angleškemu kralju že skoraj poldrugo leto čaka na natis pri Državni založbi Slovenije oz. čaka na pametnejše čase založniške politike.

NIVES VIDRIH

Srečanje z neznanim

Diaspora hrvaške književnosti

V tujini, zunaj Evrope, deluje okoli 200 pisateljev hrvaškega rodu, o katerih v matični domovini ne vedo skoraj nič. Izseljenska literatura je bila dolgo prepovedana tema, zdaj pa je postala sestavni del delovanja Društva književnikov Hrvaške in drugih ustanov. Trnova pot do registra literatov in presojanje njihove vrednosti.

Prav nihče na Hrvaškem ne ve natančnega odgovora, koliko hrvaških pisateljev oziroma avtorjev hrvaškega rodu deluje med izseljenci. Pred dobrimi desetimi leti je Marijan Matković sicer objavil antologijo hrvaške izseljenske poezije od 15. stoletja do začetka druge polovice našega stoletja v Hrvatskem Odiseju, Matica hrvaških izseljencev pa je pred kratkim začela izdajati biblioteko izseljenske literature »Lijepa naša«, vendar je v obeh primerih tema tako rekoč samo nakazana. Vprašanje pa je tudi, ali se je sploh mogoče dokopati do resnice, krivda pa ni samo v matični domovini, čeprav je tu največja, saj so bili v povojnem času, še pred nekaj leti, stiki z izseljenci dovoljeni pravzaprav samo prek tamburice in folklornih plesov.

Edvard Ifkovič, pisec romana Ana Marinković, ki je pred dvema letoma izšel v ZDA, se tudi v tej knjigi ukvarja s problemi prve generacije hrvaških izseljencev v Ameriko (druga polovica 19. stoletja), z usodo teh izseljencev, ki je že na začetku postala izgubljena kolonija. »Moj brat še dandanes misli, da je najin ded prišel v ZDA iz Litve. Živi v okolju, kjer je dosti izseljencev iz Litve, ki so jih drugi Američani dešifrirali kot etnično skupino, medtem ko v njegovi okolici prav nihče ne ve, kaj naj bi bil Hrvat ali Croat, od kod je prišel, kje so njegove korenine,« piše profesor zgodovine na Community Coolegu Edward Ifkovič, ki ga je raziskovanje izseljenske literature v ZDA pripeljalo do sklepa, da so Američani hrvaškega rodu popolnoma asimilirani. Ta asimilacija se je začela že ob prihodu prve generacije izseljencev. Tudi Ifkovičev ded se je pisal Ivković. Prvo potezo na poti v asimilacijo je opravil prvi emigrantski uslužbenec, ki je zmaličil priimek priseljenca. Čeprav se prof. Ifkovič med hrvaškimi izseljenci nemara najbolj ukvarjati z izseljensko literaturo, mu je hrvaški jezik popolnoma tuj.

Njegov primer lahko vzamemo za paradigmo prvega, dvodnevnega srečanja osemdesetih domačih in »tujih« pisateljev hrvaškega rodu, literarnih teoretikov in zgodovinarjev »Književnost med dvema domovinama«, ki so ga pred kratkim ob pomoči Matice hrvaških izseljencev, JAZU, Nacionalne in univerzitetne knjižnice in Krščanske sadašnjosti pripravili v DKH. Ali gre za tragedijo pisatelja v eksilu, ki je izgubil lasten jezik, ali pa, kot pravi romunski pisatelj Emil Cioran v eseju Prednost eksila, da tak pisatelj v svojem jeziku pravzaprav lahko piše le za desetino, kvečjemu dvajsetino svojih prijateljev?

Za celovitejši odgovor je bilo tudi prvo dvodnevno srečanje hrvaških pisateljev v domovini in tujini prešibko. Pravzaprav je vse skupaj šele na začetku, saj so komaj letos v okviru DKH in hrvaškega centra PEN ustanovili sekciji za preučevanje književnosti v hrvaškem izseljenstvu. Hudo pomanjkljiva je tudi uradna statistika, ki opleta z okoli 1,850.000 hrvaškimi izseljenci, med njimi pa naj bi bilo približno 200 pisateljev. Zdaj seveda ne gre več samo za to, da bi naposled tudi doma prišli do nekakšnega registra hrvaških pisateljev na tujem, saj so na simpoziju prvič slišali za kakih 20 neznanih pisateljskih imen, do katerih so prišli bolj ali manj po zaslugi ohranjenih hrvaških priimkih teh avtorjev. Asimilacija pa se je, kot je na simpoziju opozoril že omenjeni Edvard Ifkovič, začela že ob prihodu njihovih prednikov v novo domovino.

Novo vodstvo DKH je izziv uvrstilo med poglavitne naloge delovanja domače pisateljske druščine. V pomoč so jim tudi vse imenovane ustanove, ki so skupaj s pisatelji organizirale prvo povojno srečanje izseljenske literature in literatov. Tako že nekaj časa pri Nacionalni in univerzitetni knjižnici deluje oddelek izseljenske literature, ki se iz dneva v dan polni. Sizifovo delo bo sestavljanje bibliografije izseljenskih pisateljev, ki bo predstavljala morda zadnji poskus, da se reši, kar se rešiti da. Vzporedni korak bo v poskusih ovrednotenja literarne vrednosti med hrvaškim izseljenstvom, ki je raztreseno na vseh petih celinah, čeprav so na prvem srečanju prevladovale teme, kot so jezikovni problemi, razmerja pisateljev v tujini z domovino njihovih prednikov, kakšna je resnična (ne)povezanost te literature z matično domovino.

V bistvu so prižgali prvo svečo na koncu temačnega rova, ki pa ne zadeva samo vprašanja izseljenske literature. Dosti pisateljev je bilo v prisilnem eksilu tudi doma, kot pred nekaj leti umrli hrvaški novinar in pisatelj Veselko Tenžera, ki ga je hrvaška literarna veda tako rekoč odkrila šele po smrti. S tremi zbirkami esejev, feljtonov, krajših zgodb se je Tenžera uvrstil med najpomembnejše hrvaške literarne in publicistične ustvarjalce, v relativno kratkem življenju zmeraj preganjan, omejevan in blokiran v ustvarjalnih naporih. O tem največ pove prav pred kratkim izdana knjiga njegovih esejev Športno življenje, v katerih se je samo navidezno ukvarjal s problemi jugoslovanskega športa in športnega občinstva, v resnici pa s temeljnimi vprašanji našega življenja, medčloveških odnosov, neustvarjanja in preganjanja drugače mislečih. Morda bi poglobljena razprava o domačem in tujem eksilu v literarnem ustvarjanju prinesla odgovor, da je popolna tema doma v razmerju do izseljenske literature samo ena izmed pojavnih oblik posilstev z eno, edino zveličavno resnico, ki nas je na koncu potisnila na dno svetovnih beračev in revežev duha in gmotnih dobrin.

PETER POTOČNIK

Danilo Kiš in njegov Pariz

Kako je pel in igral ciganske . . .

V četrtek, 26. oktobra, ob osmih zvečer je bil jugoslovanski kulturni center v Parizu, ulica St. Martin, poln prijateljev in častilcev.

Dvorana v prvem nadstropju je nabito polna, ljudje so posedli tudi po stopnicah in se kot v grozdih nabrali v pritličju. Večer je topel, nenavadno topel za ta jesenski čas. Po stenah razstava črnobelih fotografij spečih ljudi. Večer je posvečen Danilu Kišu. Za mizo v prvem nadstropju, pred mikrofoni, pet govornikov, literarnih kritikov, pisateljev . . .

Kot pred nekaj meseci . . . le da je bil za to mizo tudi Danilo Kiš. Večer je bil, kot danes, posvečen njemu. Sedel je za to mizo, zbran in obenem raztresen je trkal s prsti po mizi in poslušal izvrstno analizo svoje proze. Medtem ko je mladi francoski kritik Guy Scarpetta primerjal njegovo prozo z Borgesovo (Borges s strastjo za realnost) ali Brochovo, se spuščal v Kiševe labirinte resničnosti in fikcije, njegovega ludizma, ljubezni do detajla . . . je Danilo Kiš drsel s pogledom po poslušalcih, kot da bi ga vsak od njih skoraj bolj zanimal kot ta bleščeča analiza . . .

Spomnim se, da sem hotela nekaj zapisati o tem večeru, o tej analizi, o Kišu, o njegovi visoki postavi, o njegovih radovednih očeh, neubogljivih laseh, o njegovi preprostosti, o tem, kako neskončno prijetno in enostavno je kramljati z njim ob odprtem oknu tega kulturnega centra, pred lučmi Beaubourga, o jeziku, na primer, o tem, kaj pomeni pisati sredi Pariza v nekem drugem jeziku kot francoskem, in o Danilu, ki mi odgovarja s prijateljsko vztrajnostjo, kako sva že davno zamudila vlak, da bi zamenjala svoj materni jezik, in kako je pravzaprav obotavljajoče in osvobajajoče pisati sredi drugače govorečih ljudi. Kajti en jezik bogati drugega in narobe; poglej, je rekel ta večer, Francozi rečejo: fou comme la lune, in poslušaj, kako dobro se to sliši, ko jaz napišem v srbohrvaščini: lud kao mesec . . .

In se je nasmejal, kot se je znal nasmejati samo on, in zaradi tega nasmeha in pogovorov ob tem oknu, ki so zdrsnili ta večer nekam drugam, nisem nič napisala o resnično kvalitetni predstavitvi njegovega opusa in o kratkem, vrtoglavem tekstu, poskusu biografije, ki ga je Kiš napisal nalašč za ta večer.

O njem, tem tekstu razmišljam zdaj (kako je pisal le o otroštvu in z nekaj kratkimi stavki zadržal vse ostalo življenje), medtem ko govorniki drug za drugim pozdravljajo velikega pisatelja, prijatelja.

Bernard-Henry Lévy, mlad francoski filozof in pisatelj, izdajatelj Kiševe zadnje knjige v francoščini (La Mansarde — Grasset), ki očitno ganjen, a z odločnim in jasnim glasom pravi, kako pisatelji ne umirajo, dokler živijo njihove knjige, dokler je živ njihov vliv; kako je Danilo Kiš vplival nanj, še posebej v zadnjem romanu, kjer sta kot pri Kišu realnost in fiktivnost oziroma nejasna meja med njima osnovna matrica njegovega pisanja. O Danilovih zadnjih tednih, o trpljenju, fizičnem . . . o nekem večeru v neki restavraciji . . .

Jezdimir Radenović, srbski kritik, ki živi v Parizu, je v eni sapi prebral kratek tekst, ki ga je napisal za to priložnost, ki s svinčeno težo kroži okoli Kiševega »notranjega eksila«, »samote« in pisanja kot »zatočišča«. Pisatelj Edgar Raischmann nadaljuje s čudnim sentimentalizmom, govori o Kišu kot predstavniku neke Evrope, centralne, globoke in bistvene, kjer se kot v Panonski nižini mešajo različne narodnosti; o stalinizmu, absolutizmu, antisemitizmu, ki se jih Kiš dotika s svojo elegantno ironijo.

Večer postaja zadušljiv, postaja predvsem takšen, kakršnemu bi Danilo Kiš s svojo značilno ironijo obrnil hrbet. To je najbrž jasno začutil Guy Scarpetta, taisti kritik, ki je pred nekaj meseci tako precizno in daljnovidno označil njegovo delo (in v zbirki svojih esejev izdal: Uvod v delo Danila Kiša — Introduction a l'ouvre de Danilo Kiš). Prizadet ob izgubi prijatelja, s katerim sta prediskutirala mnoge noči in izpraznila prav tako mnoge steklenice vodke, je rekel, da bi rad povedal o svojem prijatelju nekoliko drugačne stvari, kot so jih pripovedovali drugi pred njim.

Da je Danilo Kiš najraje na svetu pel in igral na kitaro ciganske pesmi.

Da je imel rad alkohol.

Ženske.

Da je bil moški z velikim šarmom, da mu torej uspeha pri le-teh ni manjkalo.

Da je bil neprizanesljiv do svoje matične dežele in prav tako neprizanesljiv do njenega političnega režima.

Da se ni rad konformiral.

Da je bil kljub svoji globoki eruditiji in visoki moralni zavesti neke vrste voyou . . . pobalin, in to v plemenitem pomenu te besede, tistem, ki ga poznajo vsi resnični pisatelji.

Pogled mi spet zdrsi po črnobelih fotografijah spečih ljudi. Mislim, da bi bili Danilu Kišu všeč, ti obrazi z roba sanj. Kot bi se najbrž strinjal s temi stavki, ki jih je povedal njegov francoski prijatelj. In bi se jim gotovo nasmejal s svojimi radovednimi očmi.

BRINA ŠVIGELJ-MERAT

Sproti o novih tiskih

Dimitrij Rupel:

Levji delež

Vsa mnoga javna opravila (publicistična, predavateljska, okroglomizna . . .), tako kaže, Dimitrija Rupla niso mogla pripraviti do tega, da bi se odrekel literaturi, se pravi, zadevi, za katero se včasih zdi, da se Rupel z njo ukvarja z levo roko, potem pa na vsem lepem spet udari z desno. Levji delež je kratko in malo roman, že njegov tretji roman, ki junaka, tako ali drugače, sooča z zgodovino. V tem primeru ga sooča s pomočjo ironične postmodernistične tehnologije, od uvodne »uredniške« pretveze s podarjenim tekstom do mešanja literarnih žanrov. Predvsem pa je Levji delež — kar prepišimo — : kriminalna zgodba, pa tudi družabna kronika iz ljubljanskih osemdesetih let. Ta, zadnji podatek, Ruplov roman nedvomno dodatno segreva. — Izšel je pri DZS v opremi Matjaža Vipotnika.

Gregor Strniša:

Balade o svetovjih

250. zvezek Kondorja, nekako jubilejen torej, prinaša prvi izbor iz Strniševe poezije po pesnikovi smrti (povejmo, da je Strniša sam opravil izbor svoje poezije že leta 1983 — Vesolje). Če rečemo, da je Strniševa pesniška zapuščina bogata, rečemo premalo, ker je ta zapuščina hkrati natančno načrtovan in zaokrožen opus. Strniševo pesništvo ni razsut tovor, ampak je visoka racionalna zgradba. Izbor se je trudil, da bi to zgradbo predstavil, v obrisih seveda, vendar tako, da ne bi manjkal nobeden od bistvenih opornikov; pri tem pa je bilo treba pustiti celotno dramatiko spoštljivo ob strani. Izbor (in spremno besedo) je opravil Peter Kolšek, Franc Lenaršič pa je knjigo grafično oblikoval. — 250. Kondor je izšel seveda tam kot vsi prejšnji, pri MK.

P. K.

Pojasnilo in priporočilo

K (ponovnemu) vprašanju slovenske pravne enciklopedije

Na nedavnem občnem zboru Društva slovenskih pravnikov v Portorožu je prof. dr. Šime Ivanjko urgiral sestavo slovenske pravne enciklopedije. Tu je nekaj zadevnih pojasnil.

Predvsem moramo ugotoviti, da bi izdaja pravne enciklopedije povzročila stroške, kakršnih danes nobena slovenska založba ne zmore. Gradivo sicer lahko začnemo zbirati, toda z zavestjo, da je čas izida še zelo oddaljen in da bo marsikaj od tega, kar danes pišemo, imelo čez nekaj let samo še zgodovinsko vrednost.

Pač pa lahko mislimo na pravni leksikon. Tega bi gotovo lahko prodali toliko, da bi bili vsaj stroški kriti, če bi se pri pisanju omejili na najnujnejše besedilo.

Ob tem se pojavlja vprašanje: kaj pa je »najnujnejše besedilo«? Odgovor je sestavljen iz dveh elementov: iz geslovnika in iz metode. Pri geslovniku je vsekakor prva zahteva, da mora biti čim popolnejši, to pomeni, da mora vsebovati vsaj 25.000 gesel. Podlagi imamo dve: geslovnik pravne fakultete v Ljubljani in nemškoslovenski slovar, ki ga je prevedel pisec tega članka. Ta vsebuje 41.000 besed, te pa so zajete iz petih srednjeevropskih pravnih območij.

Tako kombiniran geslovnik bi objavili v strokovnem glasilu in dali rok za pripombe. Po potrebi in po možnosti bi uporabili še geslovnik Terminološke sekcije SAZU.

Po prejemu pripomb bi se morali odločiti glede metode. Univerzitetni profesorji, zlasti tisti, ki so člani jezikovne sekcije Društva pravnikov v gospodarstvu, menijo, da je treba delati sistematično, nekako po načelih za sestavljanje monografij.

Ta metoda je načeloma gotovo pravilna, toda iz praktičnih in organizatoričnih razlogov se zdi nujno uporabiti abecedni vrstni red ne samo pri objavi, temveč že pri obdelavi. In podajanje po načinu Brockhausovih leksikonov: definicija in po potrebi še kaka kratka razlaga.

Ta metoda ima več prednosti. Predvsem pomeni za pisca, pa naj je sicer z delom še tako obremenjen, sestava takega kratkega pojasnila majhno izgubo časa. Take kratke sestavke je lahko uskladiti in jih je lahko objaviti v strokovnem časopisu ter čakati na pripombe oziroma kritiko. Ko je vse to končano, pripombe upoštevane, vemo, da je snov od ene črke do druge končana, pa se leksikon po zvezkih izda v skladu z materialnimi možnostmi.

K temu moramo dodati še važen razlog: s sistemom monografij se pojavlja nevarnost, da pisec zaide od bistva, na primer, v zgodovino. To se je zgodilo nekaterim sodelavcem Pravnega leksikona, ki ga je izdala Savremena administracija.

In končno: pravnik bo iskal v leksikonu večinoma samo posamezne izraze oziroma pojasnila zanje. Če je snov obdelana sistematično, nastaja nujno kopičenje pojmov, snov je obdelana na več straneh, to pa povzroča uporabniku zamudo in živčnost.

Seveda se pojavljajo še druga vprašanja, zlasti število sodelavcev, izbira med njimi — to pa je prav tako odgovorna naloga kot obdelava snovi. In, seveda, kljub vsem racionalizacijam je treba računati z izdatkom za nagrade sodelavcem. Morda bi bil način za hitro rešitev tega problema sestava konzorcija. Sodelavci vložijo svoje delo za malenkosten honorar ali celo začasno brez nagrade, ob prodaji pa se jim nagrada postopoma izplačuje.

Možne so razne kombinacije, zato ta članek ni bil napisan samo z namenom, da bralce informira, temveč tudi zato, da vidimo ali slišimo pripombe, kritiko in predloge.

VLADIMIR ŠKERLAK

Veneti zatekali z zaobljubami svojim božanstvom in prinašali darove za ozdravljenje; od doslej odkritih svetišč bi lahko omenili Este in Caldevigo, v gorskem svetu pa Lágole. Ne da bi ugibali, kaj še vse skriva zemlja, se vrnimo k posodama. Močno sta si podobni po obliki in velikosti, zraven tega pa sta njuna napisa v zadnjem členu — če izvzamemo digram hv/vh — čisto enaka: Pa 15 — **hva.χs.ϑvo** in Pa 16 — **vha.χs.ϑvo,** kar v poenostavljenem prepisu obakrat dá **fagsto.** Pellegrini in drugi venetologi si te besede ne razlagajo vsi enako, vendar so v nečem složni: da gre za glagolsko obliko. Ne glede na interpretacijo še sporne besede ali fraze **fagsto,** pa je jasno, da oblikovna enakost terja tudi enako rešitev, se pravi obakrat enako branje. Bor pa je kljub temu (namenoma ali iz nepazljivosti?) »prebral« fagsto vsakokrat drugače. Za **Pa** 16 že vemo, da »zdrah sto«, v **Pa** 15 pa »Bakh stal« (<stô); njegov uglajeni, končni prevod cele rečenice se namreč glasi: »Kdorkoli bi vstopil v krčmo, naj bi ob njem Bakh stal!«

Le od kod se je na vsem lepem vzel ta nebodigatreba Bakh in spodrinil »zdrahe«? Kakor kaže faksimile zadnjega prerisa — avtor je Pellegrini (!) — sta sprednji in zadnji del napisa dobro ohranjena, ves srednji del pa zabrisan (gl. Veneti 252). Opora mu je bil Pellegrinijev namig, češ da bi se tu zdaj utegnilo skrivati ime krajevnega božanstva (v dativu). Pellegrinijeva pripomba se je seveda nanašala samo na zabrisano mesto in ne na razločni konec napisa, **fagsto,** ampak neučakani Pegaz je s svojim mojstrom v sedlu že poletel visoko v oblake in od tam nas je doseglo naslednje oznanilo: »Vsekakor je napis, če ga tolmačimo pravilno [?], kulturno zgodovinsko pomemben, saj se na venetskem vrču prvič pojavlja ime boga Bakha, zaščitnika vinskih bratcev!« Za čas, ko Rimljanov ni bilo še na venetskem obzorju in so na venetskih tleh kraljevala le domača božanstva (ž. Reitia, m. Apono ž. ali m. Trumusijatei, Tramusiiatin/Tribusiatin ipd.), je Bakh res nenavadna prikazen.

Prav nič hudega ni — ne na splošno za znanost in ne osebno za kateregakoli znanstvenika — odkrito priznanje: »Tega (za zdaj še) ne vem(o).« Boljše to kakor čudno hlastanje za senzacijami in »okdritji«, ki se kaj kmalu pokaže, da niso odkritja. Če naj ostanemo pri epigrafiki, želim npr. spomniti, koliko časa in prizadevanj — ne samo s strani posameznih ljubiteljev in strokovnjakov, ampak celih učenih rodov — je bilo potrebno, dokler ni bil dokončno prebran in zadovoljivo razložen znameniti napis na t. i. »baščanski plošči«, nastal ok. leta 1100 v Jurandvoru na o. Krku (gl. B. Fučić, **Glagoljski natpisi.** JAZU, Zagreb 1982, str. 44—60). In če pristavimo, da je v tem primeru šlo za napis v dobro znanem, še danes živem jeziku in za zgodovinsko kolikor toliko oprijemljive dogodke in osebna imena, potlej res ne vem, kaj bi mogli očitati tujim strokovnjakom, ki prizadevno skušajo razvozlati 2500—2000 let stare napise v neznanem jeziku. Neprimerno — da ne rečem nevljudno — se mi zdi zabavljati čez znanstvenike, ki pač niso imeli te sreče, da bi jih bil tako kot nedavno pesnika Bora obsenčil sveti ali ne-vemo-kateri Duh in jim prišepnil, da je venetščino vendar treba brati v slovenskem (narečnem-knjižnem) in »baltoslovanskem« ključu in z Miklošičem, Pleteršnikom, Skokom, Bezlajem itn. pri roki. Ne samo zaletave, ampak žaljive pa so sodbe, kot je tale, namenjena »zahodnim raziskovalcem, od katerih pa verjetno nihče ne pozna intimno ne staroslovanščine, ne slovanskih jezikov, kaj šele slovenska narečja, ki so pri tem opravilu izjemno važna« (Veneti 210; v nemški izdaji na str. 199). Ne vem, kakšno naj bi bilo »intimno« poznavanje jezikov ali narečij, vem pa, da so v (zahodnih) venetoloških delih tuintam navedene k posameznim venetskim besedam tudi staroslovanske paralele: npr. gostī (hosti), jego (mego), mladenĭčĭ (moldonkeo), mrŭtvŭ (murtuvoi) ipd. Prav tako pa vem, da je za venetologa, čigar delo iz srede šestdesetih let je bilo podlaga in izhodišče vsemu Borovemu venetovanju, gornja izjava čez vse krivična. G. B. Pellegrini, dolgoletni profesor splošne lingvistike na padovanski univerzi, za silo govori srbohrvaščino; znanje slovenščine si je na lastno željo spopolnjeval na enem zgodnjih seminarjev slov. jezika, literature in kulture na univerzi v Ljubljani; kot organizator in glavni urednik ASLEF (Atlante storico-linguistico-etnografico friulano. Padova —Udine 1972—1987) je pritegnil k sodelovanju tudi slovenske strokovnjake in v družbi z nekaterimi izmed njih osebno preiskoval narečje nekaj slovenskih vasi v Italiji; sodeloval je na V. posvetovanju »Alpes orientales« v Slovenjgradcu in — nenazadnje — objavil nekaj jezikoslovnih prispevkov s slovensko narečno tematiko tako v tujih kakor v slovenskih strokovnih publikacijah. Le kaj bi še radi od moža, ki je med pripravljanjem knjige o venetskem jeziku začutil potrebo obiskati ne samo njemu bližnja zahodnoslovenska najdišča venetskih napisov in situlske umetnosti, ampak celo Vače in Negovo!

B. Gostiši moramo izreči še priznanje, da je kljub deklarirani laičnosti in philologicis spoznal in nam v svojem kratkem posegu priponudil nekaj, kar mu je morda narekovala eksaktna (tehnična?) stroka, ki v nji dela. Gre za misel oz. spoznanje, da celotna venetska »pustolovščina« (tako jo je imenoval sam Bor, 186) pravzaprav lahko (ob)stoji ali (pro)pade tudi ob enem samem zgledu. Izbrani zgled je bil — na Gostiševo pobudo — venetski napis »**Vo to klutiari zvjah sto«,** ki resda zveni (v precejšnji meri tudi zaradi Borove »pomoči«!) nekam »slovenofonsko«. Dal sem ga na sito in rešeto, izid pretresa pa mi ni potrdil pravilnosti Borovega »prevoda«. Kar iz tega sledi, je na dlani, vendar naj si sklep vsakdo izoblikuje sam. (Ne bi namreč rad slišal očitka, da sem Boru pohujšal ali speljal koga od njegovih »vernikov«!)

In zdajle se moramo vsaj dotakniti pomembnega vprašanja metode, saj ni vseeno, kako se ti ali oni stvari streže. Pri Boru pa žal ni čutiti nobene določene metode, vse je eno samo brez-metodje, čista improvizacija. Kajpada zmerom le v službi teze, da je venetščina nekakšna (pra)slovenščina ali vsaj »praslovanščina zahodnega tipa«. Glede tega naš glavni venetofil ne pozna ovir in pred sabo podira vse, kar mu je količkaj napoti, da nato lahko veselo zida znova, pri čemer dano napisno gradivo suvereno razkosava, krajša, razteguje, striže, tare, klesti, gnete (Koseski redivivus!), kakor mu pač tistih hip ustreza. Trdno je namreč prepričan, da ima — samo on — v rokah ključ do venetskega Bogatina, do skritih zakladov venetske slovnice, morfologije, leksike, in da mu potemtakem nihče ne more do živega. Odkriteljska vročica ga je pripeljala tako daleč, da je začel učiti in popravljati celo same Venete! Kar oglejmo si npr., kako je na str. 365 predstavljen odlomek besedila na vratu poznovenetske žare:

»Napis **Es 112** — že v latinici: EGETOREI. CRUMEL

Tisti, ki je to napisal, že ni vedel več dosti o svojem materinem jeziku, a vendar je v njem še živelo izročilo iz starih časov. Brati je treba:

JEGE TOR JEJ KRUMEL
Zla ostanki ji zgoreli (naj bi)!«

Filologija je kot veda nastala, rasla in se razvijala ob interpretiranju antičnih, grških in latinskih literarnih stvaritev, pa biblijskih tekstov v raznih jezikih, stare obmediteranske in srednjeveške nordijske epike, staroindijskih verskih knjig itn. Filologi so bili od nekdaj (redki — pravi — so to še danes) neskončno potrpežljivi ljudje, ki so besede težkali, precejali, vrednotili v primerjavi z drugimi, vsako stokrat obrnili, da bi ji našli najustreznejši pomen. Za uspehe v filologiji niti niso nujna posebna »razodetja« ali darovi, pesniški navdih, slutnje ipd., ampak skoraj bolj in prej neizmerna vztrajnost, trdovratna kombinatorika in še marsikaj, seveda poleg razgledanosti v stroki in zanesljivega poznavanja njenih metod. Brez dvoma bojo novi tehnični pripomočki, računalništvo ipd. prinesli olajšave, pomagali odpreti kakšna doslej zaprta vrata, nakazali nove, neslutene rešitve tudi filologiji . . .

Ampak vrnimo se k napisu, ki je sprožil tole vmesno modrovanje o filologiji. Pellegrini-Prosdocimi (LLV 231) predlagata rekonstrukcijo z dvojnim imenom v dativu: »Egetori Crumelonio (?)«. Kljub vprašaju, ki sta ga postavila na konec, je njuno branje sprejemljivo, ker je podprto tudi s pričevanji iz drugih napisov: **Es** 92: Peso (ali: Leso) Krumelon(io)s: **Es** XXIII: TERTIA. CRVMELONIA. TVRSTIACA; **Es** XXVI: I. VSTA. CRVMELONIA; **Es** LIV: T. CRVMEL (onius). Bor o tem molči ko grob in tudi poprejšnjih objav odlomka **Es** 112 ne omenja, čeprav se jih je med 1933—1967 zvrstilo najmanj pol ducata. Prvi izmed pravkar navedenih napisov je še venetski, drugi trije pa so mlajši, že latinski; vsi štirje vsebujejo med drugim venetsko ime, dvakrat dokumentirano v ženski obliki, Crumelonia, dvakrat nakazano v ustrezni moški obliki — Krumelon(io)s in Crumel(onius). To zadnje je sicer le rekonstrukcija, vendar dosti bolj verjetna kot Borovo (iz trte zvito) branje, ki ne upošteva, da je zaradi poškodbe na žari konec napisa odškrnjen. Še več: v zvezi z zadnjim členom fragmentarnega napisa Bor pravi, da je »**Krumel** po vsej verjetnosti že latinski glagol za upepeliti (cremare, krematorij). Možna je še ena razlaga. **Krumel** bi utegnil biti samostalnik. Slov. krmol — die Anhöhe (Plet.), vzpetina, gomila. Tudi krmulja. Napis bi se v tem primeru glasil:

JEGE TOREI KRUMEL
Pozemskega zla gomila.«

V tem drugem, samostalniškem »pomenu« je **Krumel** — čeprav ubog kripelj (=invalid) — prišel tudi v Borov seznam besed (gl. str. 433).

Ali je tako početje filologija?

Na retorično vprašanje rajši odgovorim malo naokoli. Moja ljubljanska vnuka sta pred odhodom k morju izročila dedu v varstvo svojo srako Klaro. Včasih je naneslo, da požrešna ptica ni dobila pričakovanega obroka mesa o pravem času. Ded, ki se mu ni dalo poslušati sračjega vreščanja, si je pomagal tako, da je v vrtu poiskal glisto, jo razrezal na nekaj kosov in z njimi postregel Klari — na obojestransko zadovoljstvo . . . Ker mi je glista le prispodoba (dobra ali slaba, to tu ni pomembno!) za nepretrgani venetski napis, moram primerjavo speljati do konca in reči, da je enako kot jaz z vrtnimi glistami Matej Bor delal z venetskimi napisi: sekljal ali »trančiral« jih je na več kosov. V obravnavanem primeru je želel izluščiti iz celote — iz napisa **Es** 112 — besedo tor: nji na ljubo je venetska »glista« **Egetorei.Crumel(onius)** morala biti razčetverjena — **Jege tor jej krumel** — repek **(onius)** pa žrtvovan bogovom podzemlja . . .

Zame to res ni filologija, ampak polomija in norčija. Ko ne bi pesnik M. B. svoje »filologije« jemal tako resno, bi dejali, da gre za norčevanje iz Slovencev: tako pa recimo milo, da je njegovo početje zavajanje laičnih bralcev in izrabljanje potrpljenja strokovnjakov, ki so prisiljeni reagirati v tisku, saj ne morejo molče dopustiti (qui tacet, consentire videtur!), da se bo ob Borovih pesniških domislicah učenjaškega videza ves izobraženi svet muzal slovenski filologiji. Le-ta že ne more prevzeti soodgovornosti za vse cvetke, ki jih je naša avtorska »tromožijad« natresla od prve do zadnje strani. In če samozaložba »Editiones Veneti« v vabilu k nakupu knjige prepričuje naivneže, da se je venetščina »v nekaterih krajih furlanskega podeželja ohranila vse do poznega srednjega veka«, bo to odpihnil veter skupaj z listi, kjer je bilo natisnjeno. Nadvse klavrno spričevalo pa bi si slovenska filologija izstavila, če bi tiho požrla kar v prvem odstavku kurzive predgovora razglašeno modrost o »izredni podobnosti slovenščine« z — baskovščino . . .

(Prihodnjič naprej)

Maraton po frankfurtskem sejmu (4)

Bogastvo pogledov in prikazov na temo francoske revolucije

V frankfurtski beležnici se je poleg knjižnih zadev nabralo tudi precej vsakovrstnih vtisov o različnih drugih razstavnih dogajanjih, ki so dopolnjevala temeljni sejemski namen. Natisnjene knjižne vsebine bi bile namreč precej puščobne, če bi odmislili njihovo likovno podobo.

To so dobro vedeli Francozi, ki so bili letos s svojo kulturo glavna tema 41. frankfurtskega knjižnega sejma. Ob osrednji razstavi v »Modrem paviljonu« so namreč pripravili še nekaj posebnih prikazov. V galerijskem predelu osrednje dvorane so najprej postavili panoje za 35 ilustratorjev, ki so se predstavili z majhnimi prerezi skozi svoj ilustratorski pristop. Tako je bilo možno videti pot od skice preko originala do tiska in se seznaniti z načini, kako se posamezni slikarji lotevajo svoje naloge, hkrati pa je bilo mogoče primerjati kakovost tiskarskih storitev. Med razstavljalci je bil tudi Fédéric Clement, dobitnik Grand Prixa BIB (Bienala ilustracij Bratislava) leta 1985. Z izvirniki v gvašu in z odličnimi tiski je pokazal poezijo hladnih barv. S serijo zaporednih prizorov, ki jih je oblikoval z milimetrsko natančnostjo, je upodobil sedečega dečka na bregu, ki je za večno zaspal pod snežno odejo, z vodne gladine pa ga opazujejo labodi. Sicer pa je bilo na ogled precej primerkov klasične ilustratorske šole, ki se predstavlja v večje izpeljanih realističnih vtisih, nekaj pa je bilo tudi upodobitev v, recimo, »disneyevskem« slogu.

V sosečini so se namestili fotografi agencije VU in na temo o branju in bralcih posneli motive iz vsakdanjega okolja ljudi, ki se tako ali drugače ukvarjajo s knjižnimi ali časopisnimi vsebinami. Videli smo lahko prizore, ki jih je okoli nas vsak dan polno, toda opazi in trajno zabeleži jih lahko le nekdo z občutljivim očesom.

V bližnji konferenčni dvorani je bil na ogled tretji likovni vtis. Iz založniškega programa Maeght iz Pariza je bilo mogoče videti vrsto monografskih izdaj, bibliofilskih primerkov in grafičnih map svetovno znanih ustvarjalcev. Za založnike je očitno zelo zanimiv Marc Chagall, ki je bil zastopan z različnimi deli, pa tudi na drugih razstaviščnih prostorih je bilo videti več izdaj z njegovimi slikami in grafikami. Tako je, mimogrede povedano, založba Daco izdala Homerjevo Odisejo v dveh delih s 43 barvnimi in 39 črno-belimi Chagallovimi grafikami. Delo je že pred časom izšlo v francoščini, Nemci pa jo lahko v prednaročilu dobijo za 2.480 DEM.

Z ilustracijami so nastopili v tem razstavnem kotičku tudi znani Braque, Matisse, Bonnard, Bacon in mnogi drugi, seveda je bil z njimi tudi Picasso z novo knjigo različnih besedil. Pisec Jacques Prévert je bil gotovo zanimiv za Joana Mirója, ki je knjigi dodal značilne barvite črte in ploskovne lebdeče izpeljave, ali pa za Alexandra Calderja, ki se je pozabaval s preprostimi kompozicijami geometrijskih likov v živih barvah na rdeči, zeleni, modri podlagi.

Ob mnogih knjižnih izdajah je bil na sejmu na poseben razstavni način prikazan nov pogled na francosko revolucijo. Hessenski radio in Francoski institut v Frankfurtu sta prikazala vrsto karikatur iz tistega časa. Med letoma 1789 in 1792 se je nabralo okoli 600 revolucij naklonjenih karikatur in 150 nasprotujočih. Statistika pa govori še o 10.000 pamfletih in 3.000 solidarnostnih besedilih. Del tega slikovnega dogajanja so v enem od dvoranskih hodnikov prikazovale velike fotografske povečave, nekatere tudi obarvane. Prve karikature so smešile dvorno življenje in visoko družbo prikazovale kot pošasti, svetega očeta pa v karikiranih pozah.

V revolucionarnem času so risarji upodobili patriotsko shujševalno napravo za debelo duhovščino, ki so jo stiskali v velikem primežu, ali kraljevo vojsko v obliki vrčev, ki jih revolucionarji razbijajo. Na ogled je bilo tudi precej zgodovinskih likovnih zapisov, kot je zavzetje Bastilje, Maratova smrt, jakobinci in sodišča in podobno. Politična karikatura se je polno uveljavila v naslednjem stoletju, ko je risar in novinar Charles Philipon leta 1831 v časopisu Le Charivari začel s portretno karikaturo kralja Ludvika Filipa in ga narisal z glavo v obliki hruške. V revolucionarnem obdobju do sredine 19. stoletja so se uveljavili mnogi znani likovni ustvarjalci, kot so Gavarni, Doré, Nadar, predvsem pa Honoré Daumier in pozneje še Gil in Grévin.

Med zelo obiskanimi posebnimi prikazi je bila gotovo razstava 3.000 revij in časopisov, ki jo je pripravil nemški časopisni informacijski servis in na kateri je sodelovalo več kot 820 različnih izdajateljev. Obiskovalci so z velikim zanimanjem prelistavali razstavljene primere in se tudi v precejšnji meri naročali vsaj na ustrezno propagandno gradivo, če se že takoj niso želeli na same revije. Seveda je bilo na ogled veliko ozko strokovnih glasil, poučiti pa se je dalo tudi o uredniški spretnosti pri izdajanju množice poljudnega blaga na skoraj vseh področjih. V razdelku kultura, jezik in družboslovje je bilo na voljo več kot 3000 revij in časopisov.

BRANKO SOSIČ

Pomisel

Kosovelove pesmi za popotno torbo

Skoraj vedno, kadar prebiram poezijo Srečka Kosovela, me pretrese dejstvo, da je ta fant umrl pri dvaindvajsetih.

Včasih nehote z njim primerjam mlado slovensko poezijo. Ob njeni nedvoumni miselni moči in jezikovni spretnosti ter navkljub bleščečim kritikam, ki jih dobiva v krogu poznavalcev, pa ugotavljam, da v širši prostor prodre le redkokdaj.

Morda se sicer motim, ko menim, da izrazito nadarjen pesnik prej ali slej zbudi pozornost tudi širšega kroga beročih ljudi, ki besedni umetnosti niso zavezani poklicno.

Kosovelova pesem je to dosegla že ob svojem nastanku, zdi pa se, da njena moč po šestdesetih letih ni prav nič skrhana.

Pred časom sem v neki zagrebški knjigarni naletel na srbohrvaški prevod Kosovelovih pesmi v prozi, ki jih je pripravil sarajevski književnik Josip Osti, založila pa založba Glas iz Banja Luke. O tem hvalevrednem dejanju so poročali tudi Književni listi. Teh kratkih, v prozi pisanih impresij do sedaj nisem poznal in tako sem jih, po naključju pač, v tistih dveh urah, kolikor potrebuje vlak iz Zagreba do Ljubljane, spoznal prvič – v prevodu. Čeprav brane v jeziku, ki mu nisem povsem kos, so me ti prozni biseri iz otopelosti pri vstopu prebudili v čustveno živ odnos do ljudi in okolice pri izstopu.

Kasneje sem jih poiskal v izvirniku. Zbrane so v drugi knjigi Zbranih del (DZS 1974). Te knjige že davno ni več na knjižnih policah knjigarn, zaradi svoje obsežnosti pa tudi ni primerna za popotno torbo. Zato predlagam alternativnim založnikom, ki so se pred meseci že izkazali z reprintom Kosovelovih Pesmi iz leta 1927 (SZS Karantanija), da v priročni obliki pripravijo in izdajo tudi njegove pesmi v prozi. Prepričan sem, da z njihovo prodajo ne bodo imeli težav. Mislim, da bodo poleg zdravljenja otopelosti, kot duhovni aspirin dobro delovale tudi proti čezmerni obsedenosti z vsakdanjo politiko.

IGOR DAKSKOBLER

Periodika

Naši razgledi 21

V uvodniku nove (21.) številke Naših razgledov se zavzema Janez Kocijančič za ustvarjalno sožitje (v Jugoslaviji). Viktor Žakelj piše o jugosocializmu, prispevati hoče k razumevanju bistva naših razhajanj. V svojih »Utrinkih« Zdenko Roter tokrat prikazuje svoje pogovore z Edvardom Kardeljem leta 1970. V tej številki se nadaljuje in končuje razprava Braca Rotarja o nacionalnosti v moderni demokratični državi, v okviru »izobraževalske akcije« NR pa zagovarja Marko Kos odličnost nasproti enotnosti. V prvem delu NR je objavljena še razprava Staneta Kovača, nekdanjega člana vodstva krščanskih socialistov, ob 80-letnici ustanovitve JRZ; tokrat je priobčen prvi del. Ob natisu tretjega zvezka Enciklopedije Slovenije se v Pogovoru Naših razgledov pogovarjata Štefan Kališnik in Jaka Žuraj z glavnim urednikom enciklopedije Slovenije Marjanom Javornikom.

V kulturnem delu nove številke Naših razgledov presoja Jože Šifrer leposlovne knjige Sama Simčiča, Marinke Fritz-Kunc, Josipa Rusa in Rudija Steinbücherja. Rubrika 'moji razgledi' Jaše Zlobca ima tokrat naslov Od Slovenije do Evrope in nazaj, v novi kolumni 'na robu' pa Andrej Inkret piše o tem, kako bo politiko presojal na literaren način. Dramske premiere presojajo Rapa Šuklje, Janko Messner in Vasja Predan, Jože Kastelic piše o Ljubljani, Emoni in količarjih, likovne zapiske so prispevali Andrej Medved, Meta Gabršek-Prosenc in Nace Šumi. O Giordanovi operi »André Chénier« v Mariboru poroča Franc Križnar, Mira Mracsek pa o Festivalu baročne glasbe v tem mestu. Likovno je nova številka NR opremljena z deli Franceta Grudna in Jane Vizjak.

Dr. Franjo Štiblar piše na uvodnem mestu Razgledov po domovini o protiinflacijskem programu Markovićeve vlade in med drugim ugotavlja, da predlagani ukrepi, čeprav so večinoma pravilno zastavljeni, bodisi ne gredo dovolj daleč, da bi preprečili inflacijo, ali pa nimajo nikakršne zveze z njenim brzdanjem. László Végel objavlja svoj esej Manjšinske elegije, Janez Rotar se spominja pred kratkim umrlega pisatelja Danila Kiša, Risto Vitanov poroča o kulturnem dogajanju v zgodnji jeseni v Beogradu, posebej o Bemusu pa piše Pavle Anagnosti. Vsekakor zanimivo (pa tudi poučno) branje je pogovor z Vukašinom Mičunovićem po njegovem odstopu iz CK ZKJ. Likovno je priloga opremljena z deli z 21. salona mladih v Zagrebu.

Razgledi po svetu objavljajo na uvodnem mestu Besedo o besedi Václava Havla, zahvalni govor ob podelitvi mirovne nagrade nemških knjigotržcev, ki jo je v frankfurtski Pavlovi cerkvi namesto avtorja prebral Maximilian Schell. Francoski zgodovinar Jacques Le Goff razmišlja o preporodu biografije kot zgodovinopisne zvrsti, Milan Štante o jugoslovanskih nasprotjih v luči indijskih razmer, Slavko Fras piše o obisku slovenskih pisateljev na Dunaju. Rudi Čačinovič govori o knjigah, ki so ob štiridesetletnici ZRN izšle v nemških založbah. Lev Menaše pa o slikarju in arhitektu Giuliu Romanu, čigar veliko razstavo bodo te dni zaprli v Mantovi. Z njegovimi deli so Razgledi po svetu tudi likovno opremljeni.

T. P.

Sodobnost 11

S Srednjeveškimi pridigami in baladami, pravzaprav s štirimi primeri in (nujnimi) pojasnili se uvodoma v tej številki Sodobnosti predstavlja jubilant – šestdesetletnik – Janez Menart.

Uredništvo je s (hitro) anketo »Smo bolj svobodni in manj varni?« pospremilo sprejetje dopolnil k slovenski ustavi. Na vprašanje »Kaj lahko rečete ob spretju dopolnil k slovenski ustavi, o tem, kako so bila sprejeta, in o reakciji nanje v preostalem delu Jugoslavije?« se je odzvalo devet povabljencev, deseta beležka pa je urednikova (Vladimir Kavčič, Matjaž Kmecl, Ivan Kristan, Janez Menart, Miloš Mikel, Tone Pavček, Tone Peršak, Boštjan M. Zupančič, Viktor Žakelj in Ciril Zlobec).

S Škrlatnimi psalmi se spet oglaša pesnik Lojze Krakar, nekoliko naprej so objavljene tudi pesmi Jaše Zlobca (Si). Slednji je tudi predstavitelj albanskega pesniškega gosta Alija Podrimje.

Prozni del v tej številki predstavljajo Lojze Kovačič (Kristalni čas), Marjan Tomšič (Prijatelji), Zlatko Naglič (Odkritje zemljemerca Ka), dalje so v številki razprave oziroma premišljevanja, Marinka Solda (Pajčevina), Boštjana M. Zupančiča (Čas absurda) in Cirila Zlobca (Prekletstvo in upanje manjšine).

V Kroniki je zapis Slavka Gaberca posvečen 270-letnici prve knjižne izdaje Defojevega Robinsona. O Grafičnem bienalu piše Igor Gedrih, o zborniku Oder 57 pa poroča Tone Peršak. Kritičen zapis istega avtorja je namenjen »Srbski varianti« najnovejši zamisli o Jugoslaviji, ki je po Peršakovem mnenju – in o tem piše – v več točkah docela nesprejemljiva. Objavljena je še glosa Jaše Zlobca Stephen King in slovenski provincializem, prav na koncu pa Sprehod po jugoslovanskih in tujih revijah.

M. U.

Srce in oko 10

Novembrska številka revije Prešernove družbe izzveneva v znamenju zrelejših piscev, z eno samo izjemo. Pisatelj s Koroškega Janko Messner je v noveli Njene sanje na presenetljivo moderen način oživel občutja polpreteklih dni, ki so še dandanašnja. Na svoj literarni talent v noveli Seme časa opozarja »sežanska gospodinja« Jolka Milič: vredno peresa! Anton Ingolič je sicer pravkar objavil svoj poslednji roman, v reviji pa objavlja svojo zadnjo novelo Bližnjica, nestorskim letom ustrezno s snovjo iz življenja starcev. Branka Jurca, sicer bolj znana kot mladinska pisateljica, pa v noveli Ljudje med seboj kramlja o tegobah vsakdanjega življenja. Zanimiva je tudi prevedena proza nemškega pisatelja židovskega rodu Arnolda Zweiga, Madež v očesu, in pa češkega emigrantskega pisatelja Jana Beneša Sva iste krvi, ti in jaz? Prizorišče njegove novele je – presenetljivo – Jugoslavija.

Poezijo sta prispevala plodni Ciril Bergles (krepka, možata poezija) in Makedonec Jozo T. Boškovski v prevodu Lojzeta Krakarja (zanimiva poezija, ki išče nacionalne korenine).

Ob dvestoletnici Linhartove igre Županova Micka se Mihael Glavan v svoji poljudno napisani razpravi Anton Tomaž Linhart, naš sodobnik, spominja začetkov slovenskega izvirnega gledališča in se dotika koplje tudi do nekaterih novih, doslej spregledanih, ugotovitev.

Osrednja tema številke je feljton Janeza Staniča Starejši brat in še več kot sto narodov, v kateri obširno in temeljito – tudi s številnimi preglednicami – spregovori o stoterih narodih v Sovjetski zvezi, o njihovi večji ali manjši identiteti, o njihovi ogroženosti in o sedanjem, aktualnem trenutku njihovega nacionalnega prebujanja. Vsekakor material, ki je v tem trenutku zanimiv in aktualen tudi za nas. Temo poživlja ustrezna barvna priloga.

Od preostale publicistike bo deležen pozornosti zlasti esej Tarasa Kermaunerja Ustvarjanje – duhovno telesne – osebe, v katerem se razgovori prevsem o umetnosti Karle Bulovec Mrakove, in njeno delo primerja s sodobnimi slikarskimi dosežki. Revija ustrezno prinaša reprodukcije nekaterih risb Karle Bulovec Mrakove.

Alpinist Viki Grošelj, katerega nova knjiga je tik pred izidom, objavlja nov zanimiv potopis iz Tibeta, dežele lam (glede na letošnjega Nobelovega nagrajenca ta trenutek več kot aktualno). Anton Šantel nadaljuje s svojimi Spomini, Andrijan Lah pa ocenjuje vrsto novih knjig.

M. N. K.

Problemi/ Eseji – 7

Problemi se začenjajo s presojo Deklaracije o človekovih pravicah iz leta 1789, ki jo je napisala Christine Fauré, prevedla pa Tanja Lesničar-Pučko. Obsežno razmišljanje dopolnjuje Deklaracija o ženskih pravicah iz leta 1791 Olympije de Gouges, ki jo je gospa de Gouges posvetila kraljici, »ki bi kot ženska na visokem položaju lahko podpirala boj svojega spola« – kot omenja Vlasta Jalušič v besedilu, s katerim nadalje razčlenjuje Deklaracijo.

Igor Škamperle je avtor eseja Težave z ideologijo. Iztok Saksida objavlja arheološko študijo z naslovom Negativna pričevanja: pisni in grobni ostanki, Zlatko Skriš pa o navadah in posebnostih prehranjevanja piše kot o sociološkem in umetnostnozgodovinskem fenomenu, s poudarkom, da hrana ni nikoli zgolj »dobra za jesti«, temveč zmeraj »dobra za misliti«. Andrej Malnič v spisu Lapsus po Janezu piše o Janezevem evangeliju in na tej podlagi išče točko zloma eksegeze, torej:« Kam se je Krstnik v svojem samoponižanju sploh lahko umestil na socialni lestvici, če je sam sebe postavil nižje od poganskega sužnja? Asociativen je prizor umivanja nog z zadnje večerje, ki ga je moč srečati le pri Janezu, ostali trije evangeliji pa ga ne poznajo. Ali iskanje odgovora ponuja tudi že možnost odgovora?

Sledi razmišljanje Alija Žerdina Kult mrtvega poglavarja. Piše o kultu mrtvih »poglavarjev« našega časa, ko (takšno in drugačno) balzamiranje ne pomeni le ohranjevanje teles, marveč se z balzamiranjem reproducira tudi ideologija. Z voščenim truplom ni kaj početi, balzamirane ideje pa so silno uporabne. Franci Zavrl predstavlja svoj Slovarček minimalizma, o politiki, političnem in družbeno-političnem (s podnaslovom družbenopolitična pravljica) piše Tonči Kuzmanić, nadalje je objavljen tekst Tradicija proti sodobnosti: vznemirjenje zaradi sati-dane v Indiji (Radha Kumar, prevod Mirjam Dominko). Nadalje Svetlana Slapšak piše o sodobnem pojmovanju bratstva in enotnosti (besedilo ima naslov Sestrinstvo i različnost). Marcel Štefančič v Duhu korporacije in njegovi slabi vesti ponuja pregled produkcijske organiziranosti Hollywooda. Sledi krajši spis Tadeja Zupančiča Promoviranje Americane v ameriški literaturi 20. stoletja, gre za nadaljevanje tematskega sestavka, ki se v tej številki še ne zaključuje. Emil Hrvatin zapisuje svoje videnje belgijskega plesnega gledališča (koreografija Wima Vandekeybusa, plesna skupina Rosas (pred dvema letoma gostovala tudi v Ljubljani), koreografija in ples Marca Vanrunxta). Za konec Esejev pa je dodan še en spis Svetlane Slapšak, tokrat o marginalnem kulturnem življenju od junija 1968.

L. R.

Media marketing 11

Novembrska številka jugoslovanskega časopisa za trženje in tržno komuniciranje je tematsko usmerjena v trgovino. Frančiška Dedek pravi v uvodnem prispevku na to temo, da je bila trgovina kot gospodarska dejavnost pri nas dolgo zanemarjena in da je to vplivalo na njen počasni razvoj in sedanji položaj. Da bi se trgovina izvila iz primeža nerazvitosti, potrebuje informacijski preboj v javnost, predvsem strokovno. Del teh prizadevanj so prispevki, objavljeni v tej številki MM. Tako dr. Dragutin Radunović piše o »Strategiji razvoja jugoslovanske trgovine«, mag. Branko Pavlović o »Trgovini v reformi gospodarskega sistema« s posebnim ozirom na Zagreb kot jugoslovanskim trgovskim središčem. Mile Gregorič o »Stroških trženja«, ki jih plača porabnik ob nakupu izdelka, mag. Helena Miheličič o možnostih, kako oceniti raziskavo o spremljanju porabe s panelom trgovin, Frančiška Dedek o uvajanju elektronika v naše trgovine in dr. Anton M. Razinger o »Gospodarjenju z zalogami«. Milan Ilić pod naslovom »Nov kupec je dražji od starega« predstavlja tržne raziskave agencije Walker Research iz Indianapolisa v ZDA. Mija Repovž se je pogovarjala s samostojnim podjetnikom, lastnikom dveh novih butikov v Ljubljani in nekdanjim direktorjem blagovnice Maximarket Aljošom Žorgo. In končno sodi v to temo tudi prispevek pod naslovom »Pospeševanje prodaje – vse je mogoče«, uvrščen sicer v rubriko »Kaj je novega v . . .«

Kako se Amerika pripravlja na leto 1992 in združeno Evropo, o tem govori prispevek »Evropa dela, Amerika spremlja«, ki ga je po ugledni Harvard Business Review priredil Milan Ilić. Pogovor z enim od najbolj vnetih zagovornikov skupnega evropskega trga Wissejem Dekkerjem razkriva njegovo vizijo, da je treba državne interese podrediti gospodarski globalizaciji Evrope. O propagandi v Evropi 1992 pa govori prispevek »Izziv za 1993«.

Vilko Novak poroča o spoznanjih letošnjega kongresa Mednarodnega združenja časopisnih hiš in industrijskih firm, povezanih z grafično dejavnostjo (IFRA), pod zgovornim naslovom »Sodobni dnevniki kot oglaševalski medij«.

V rubriki »Podjetništvo – vizija in vodenje« raziskuje Toyohiro Kono ustvarjanost organizacije s posebnim ozirom na japonska podjetja, dr. Milan Galogaža polemizira v članku »Marksizem, leninizem, marketing in Evropa« s stališči Dragiše Boškovića in mag. Marka Laha, v članku, ki sta bila objavljena v 100. in 101. številki MM.

Bojana Komadina predstavlja projekt Design Videm, v sliki pa je predstavljena tudi nova podoba Atelieja 212.

Birokracija, stoj! kliče Žozef Lončar GZJ in odloku o načinu izbire izvajalcev pri realizaciji sejemskih prireditev in razstav v tujini.

S. L.

5 obešal s po 5 možnostmi

5×5

TO JE TO, KAR GLEDATE NA TV!

Občudovanja vredno...

PREJ: če izgleda vaša omara tako... je vaša garderoba neurejena, pravi... KAOS!

POTEM: z obešalom 5×5 bo vaša omara izgledala tako... vaša garderoba pa ne bo zmečkana, neurejena ali zanemarjena!

5×5 – EDINO Z ZNAKOM »INTERPLAST TRADE«!

ZA SAMO 10 DEM! (dinarska protivvrednost!)

TRENUTNO PREGLEDNA IN UREJENA OMARA

POTEZA 1:
To je povsem enostavno... pripnite obešalo 5×5 na palico v vaši omari!

POTEZA 2:
Z uporabo novadnega garderobnega obešala obesite 5 delov garderobe na eno obešalo 5×5. Obešalo 5×5 iz gumirane plastične mase so izdelali tako, da lahko zdrži skoraj vse najtežje dele garderobe (plašči)

POČETVERITE PROSTOR V VAŠI OMARI V 5 SEKUNDAH!

POTEZA 3:
Odpnite en del obešala 5×5 in povečali boste koristen prostor v vaši omari zanesljivo za 5 krat. Vse to pa brez velikih stroškov za drage dodatne omare. Kot, da ste dodali še eno omaro v vsaki sobi!

ZA SAMO 10 DEM – v dinarski protivrednosti na dan prejema vaše naročilnice v INTERPLAST TRADU!

ROK DOBAVE: 5 DNI
Plačate pismonoši s povzetjem s stroški poštnine.
Pakiranje: KOMPLET SET obešal 5×5 obsega 5 OBEŠAL!
JAMSTVO ZA KAKOVOST: 155 DNI!
ČE Z OBEŠALI 5×5 NE BOSTE ZADOVOLJNI – NAM JIH VRNITE V 15 DNEH. Vrnili vam bomo vaš denar!
Vaša naročila sprejemamo: PO TELEFONU (011) 107-366, 100-533, 105-265, 104-442, TELEKSU na številko 72281 yuipt
VSAK DAN OD 0 DO 24. URE! TUDI OB SOBOTAH IN NEDELJAH!
Naročila sprejemamo tudi pisno, izpolnite naročilnico čitljivo!

Naročilnica

Naročam ____ KOMPLETOV obešal 5×5, cena kompleta je dinarska protivrednost za znesek 10 DEM na dan prejema naročilnice v INTERPLAST TRADE! Naročene komplete obešal 5×5, s stroški poštnine bom plačal-a pismonoši – S POVZETJEM.

Ime in priimek _____
ulica in številka _____
kraj in poštna številka _____
telefon _____
os. izkaznica štev. _____
izdana SNZ _____

Naročilnice pošljite na naslov: INTERPLAST TRADE, pogon Zemun, 11080 Zemun, Pionirska 28.

Bemextours
Predstavništvo v Zagrebu
hotel Intercontinental
Kršnjavoga 1
41000 Zagreb

Razpisuje natečaj

za svojih osem tour operatorjev v letu 1990

za sprejem

1. **150 sezonskih turističnih predstavnikov za delo z gosti Bemextoursa v Jugoslaviji: v hotelih, turističnih naseljih itd.**
2. **10 regionalnih nadzornikov (superrevizorjev) pri opravilih organizacije in kontrole dela predstavnikov Bemextoursa**
3. **10 glavnih razveseljevalcev v Bemex klubih**
4. **20 animatorjev za šport v Bemex klubih**
5. **20 voditeljic animacije za otroke od treh do 12 let v Bemex klubih**

Za opravljanje zgoraj navedenih del morajo kandidati izpolnjevati naslednje pogoje:

da imajo najmanj srednjo strokovno izobrazbo
da govorijo najmanj dva od naslednjih jezikov:
angleški, nemški, francoski, holandski
da imajo smisel za scensko, glasbeno in športno animacijo odraslih in otrok
da niso mlajši od 19 in starejši od 40 let
da so prosti za delo v razdobju od 1. aprila do 31. oktobra.

Prednost imajo kandidati, ki so delali pri navedenih opravilih.

Ponudbe z življenjepisom, dokazili o izpolnjevanju pogojev, potrdilom, da niso v kazenskem postopku ter sliko, velikosti 4 × 6 cm, prosimo, pošljite na gornji naslov v 15 dneh po objavi.

7-14158

Sozd Koksno – kemijski kombinat »Boris Kidrič« Lukavac

DO za komercialne posle »KHK – promet« Lukavac

Po členu 12 pravilnika o delovnih razmerjih, pravicah in odgovornostih delavcev DO za komercialne posle »KHK promet« Lukavac in sklepu delavskega sveta delovne organizacije z dne 7. 10. 1989

razpisuje

javni oglas

za sprejem v DO za komercialne posle »KHK promet« Lukavac na dela in delovne naloge (nedoločen čas)

1. pripravnika
pogoji: SSI/IV., ekonom./gimnazija

2. delavca za manipulacijo in zaščito materiala
pogoji: PK/NK

Osebni dohodek po pravilniku o skupnih osnovah in merilih za pridobivanje in razporejanje dohodka in čistega dohodka, razdelitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v DO za komercialne posle »KHK-promet« Lukavac.

Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov: SOUR KHK »Boris Kidrič« Lukavac RO za komercijalne poslove »KHK – PROMET« Lukavac kadrovska služba, 75300 Lukavac, Železnička 1, v 8 dneh po objavi.

Nepopolnih in nepravočasnih ponudb ne bodo upoštevali.

31-13890

Iskra

Razpisna komisija

ISKRA – AVTOELEKTRIKA
Nova Gorica

razpisuje
na podlagi sklepa delavskega sveta delovne organizacije
prosta dela in naloge

predsednika poslovodnega odbora
(za štiri leta)

Kandidat mora poleg z zakonom določenih pogojev izpolnjevati še naslednje:
– da ima visoko izobrazbo ustrezne smeri
– da ima 5 let delovnih izkušenj pri odgovornih delih
– da obvlada en svetovni jezik

Prijave s kratkim življenjepisom, navedbo dosedanjih del in nalog in dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema 10 dni po objavi Iskra Avtoelektrika Nova Gorica, Vrtojbenska 62, 65290 Šempeter pri Gorici, kadrovsko-izobraževalna služba, z oznako na ovojnici »za razpis«.
O izidu razpisa bomo prijavljene kandidate obvestili v 10 dneh po izbiri.

8-14288

Svet osnovne šole Narodni heroj Tone Tomšič, Ljubljana, Šaranovičeva ulica 7

razpisuje prosta dela in naloge

učitelja gospodinjstva – vodje šolske prehrane
(1 delavec)

Pogoja: predmetni učitelj gospodinjstva ali druge ustrezne smeri s strokovnim izpitom.
Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Prijave sprejemamo 8 dni. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po objavi razpisa.
Pričetek dela: 1. 12. 1989.
Prijavi priložite vsa potrebna dokazila o izobrazbi.

9-14341

Hmezad

GRAMES TMT, d. o. o., Titova 133, Ljubljana

išče

računovodjo – finančnika
(obvladovanje celovitih znanj s področja računovodstva-financ in AOP)

Delo je pogodbeno, za nedoločen čas. Tel. (061) 371-851, 371-845.

8-14299

Vsaj do konca meseca bo v Sloveniji goriva dovolj

Gorivo zagotavljajo iz rezerv, iz vseh še obratujočih jugoslovanskih rafinerij in iz uvoza – Možnosti za uvoz dražjega bencina bo treba še proučiti

LJUBLJANA, 8. novembra – Medtem ko iz vseh koncev države poročajo o velikem pomanjkanju naftnih derivatov in o kritični preskrbi zlasti z bencinom, plinskim in kurilnim oljem, pri Petrolu zagotavljajo, da vsaj do konca tega meseca – seveda ob normalni porabi – v Sloveniji ne bi smelo biti težav pri oskrbi s tekočim gorivom. Ker je znano, da reška rafinerija, ki oskrbuje slovenski trg s 60 odstotki potrebnih derivatov, še vsaj ta teden ne bo delala, smo na Petrolu povpraševali, s čim potemtakem utemeljujejo svoja zagotovila.

Podpredsednik poslovodnega odbora sozd Petrol Franc Premk je povedal, da so si pri zveznih in republiških rezervah sposodili skoraj dve tretjini mesečne porabe bencina, da si derivate zagotavljajo iz vseh jugoslovanskih rafinerij, ki ta hip še predelujejo surovo nafto in manjkajoče količine nekaterih naftnih derivatov tudi že ali pa še bodo uvozili. Tako bo 10. novembra prispelo v Zadar osem tisoč ton bencina iz uvoza za slovenske potrebe, 20. novembra pa še dodatnih 10 tisoč ton. Iz Madžarske bodo uvozili tudi 10 tisoč ton kurilnega olja za gospodinjstva, s to državo pa se dogovarjajo tudi za uvoz drugega goriva. Z rafinerijami v Bosanskem brodu, Pančevu in Novem Sadu pa so se posebej dogovorili za dobave dodatnega bencina.

Kot zatrjujejo pri Petrolu, si tudi prizadevajo, da bi za slovenske potrebe zagotovili nekaj surove nafte, ki jo bodo prihodnji teden pripeljali tankerji do jugoslovanskega naftovoda v Omišlju na otoku Krku. Kdo naj bi predeloval to nafto, pri Petrolu še ne vedo, kajti v reški rafineriji se s Petrolom niso hoteli dogovarjati o nikakršnih dobavah goriva, dokler ne bodo znani rezultati pogovora, ki ga imajo danes predstavniki te rafinerije s predstavniki zvezne vlade. Toda tudi če reška rafinerija še nekaj časa ne bo delala, se v Petrolu nameravajo z drugimi rafinerijami dogovoriti za predelavo surove nafte, s čimer bi po njihovih besedah zagotovili dovolj goriva tudi za prihodnji mesec.

● Po nepreverjenih vesteh naj bi zaradi velikega pomanjkanja bencina zlasti v BiH zaživela tudi prodaja bencina na črno. Še prejšnji teden se je govorilo, da ga preprodajalci ponujajo po 50 tisoč dinarjev za liter, v tem tednu pa naj bi se njegova »črna« cena povzpela že na 200 tisoč dinarjev. Iz zaupnih virov smo tudi izvedeli, da prihajajo v Slovenijo tovornjaki iz BiH, naloženi s praznimi sodi, ki jih pri nas napolnijo z bencinom.

Pri Petrolu že vseskozi ponujajo državi še drugačno možnost za dobro oskrbo z bencinom, ki bi še zlasti prišla v poštev ob večjem pomanjkanju tega goriva. Zvezni vladi so namreč že pred tedni predlagali, da bi lahko uvozili večje količine bencina, seveda po višjih cenah, ki veljajo zdaj pri nas. Od države so skušali dobiti dovoljenje, da bi ga lahko prodajali doma tudi po višjih cenah. Zvezna vlada je takrat takšno možnost zavrnila. Petrolovi pravniki in slovenski tržni inšpektorji pa zatrjujejo, da za prodajo bencina po višjih cenah v primeru večjega pomanjkanja ni pravnih ovir. O tej možnosti naj bi se zato jutri pogovarjali tudi na republiškem komiteju za trg in cene.

● SKOPJE, 8. novembra (Tanjug) – V skopski naftni rafineriji trdijo, da je v SR Makedoniji preskrba z bencinom, dizelskim gorivom, kurilnim oljem in drugimi derivati normalna. Po besedah predstavnika rafinerije Gorjana Vrevezovskega teče predelava surove nafte normalno in rafinerija ima dovolj zalog, da lahko proizvaja do 10. novembra. Ker pa si je pravočasno preskrbela akreditiv za nakup 60.000 ton surove nafte, zdaj v kolektivu odločno zagotavljajo, da bo celotno območje SR Makedonije z delom južne Srbije in Kosova normalno založeno z vsemi vrstami motornega goriva še ves ta mesec.

TONJA SLOKAR

Brezcarinske prodajalne bodo odprte tudi za domače kupce

Ne ve se še natanko, ali bodo davčne obremenitve pri brezcarinski prodaji ostale enake ali se bodo povečale

LJUBLJANA, 8. novembra – Po skoraj letu dni napovedovanja in ugibanja bodo v brezcarinskih prodajalnah lahko kupovali vsi Jugoslovani, ki imajo devize.

Ta odločitev je bila sprejeta hkrati z liberalizacijo uvoza oziroma s carinskimi olajšavami, in je bila seveda njihova logična dopolnitev. Možnost za odprtje brezcarinskih prodajaln tudi za domače kupce je bila ves čas povezana z domnevami, da bo vlada uvedla dodaten davek na izdelke v teh prodajalnah. Omeniti je treba, da je država že dalj časa pobirala 20-odstotno takso na nabavno vrednost tujega blaga, in to v brezcarinskih prodajalnah, ki niso pod neposredno carinsko kontrolo, ter tako odrezala lastniku brezcarinske prodajalne dobršen del provizije. Letos poleti pa je uvedla še 40-odstoten davek na trgovsko maržo in skrčila zaslužek zastopnika s prejšnjih 20 na v povprečju 14 do 16 odstotkov.

Kaj bodo prinesle na to področje nove spremembe v davčni zakonodaji, se še ne ve natanko, slišati pa je različne napovedi, namreč da davek ne bo spremenjen, da bo povečan na enako višino, kot je v notranji trgovini in celo, da bo višji.

Za zdaj prodaja v večini brezcarinskih prodajaln še kar cvete. Pravzaprav bi lahko rekli, da se najbrž že nekoliko pozna konkurenčnost neposrednega uvoza brez carine v prodajalnah, ki so že doslej prodajale tudi domačim kupcem. Nasprotno pa je v obmejnih brezcarinskih prodajalnah prodaja zaradi večjega pretoka jugoslovanskih kupcev po uvedbi »stodolarskega« ukrepa celo narasla.

Po podatkih, ki smo jih dobili v Kompasu, je zdaj v Jugoslaviji okoli 1300 brezcarinskih prodajaln. Nekaj so jih morali zaradi nerentabilnosti že zapreti (na primer v Bosni), kot kaže, pa bo taka usoda doletela še marsikatero brezcarinsko prodajalno.

BOŽENA KRIŽNIK

RADIOAKTIVNI ODPADKI IN SKLADIŠČENJE

Radioaktivni odpadki burijo javnost, odgovorni trdijo, da nejasnosti ni

V bosansko-hercegovski skupščini sumijo, da JE Krško odlaga svoje odpadke v Titovem Drvarju – Izjave JE Krško: Brez dovoljenj česa takega ne počnemo – SO Krško zahteva vse papirje v zvezi z JE

SARAJEVO, 8. novembra – Na včerajšnjem zasedanju bosansko-hercegovske skupščine je Bruno Abrumušić zahteval od pristojnih organov v republiki, da raziščejo, ali so govorice o uničevanju radioaktivnih odpadkov v Boru in Zenici resnične ali ne. Te govorice so namreč zelo vznemirile tamkajšnje občane, ki že tako ali tako živijo v ekološko najbolj obremenjenem okolju v republiki. Ustrezen odgovor je zahteval tudi Marko Čeranić, ker tukajšnja javnost sumi, da jedrska elektrarna Krško odlaga radioaktivne odpadke na komunalnem odlagališču v Titovem Drvarju.

Sadik Sadiković je delegatom pojasnil, da je republiški komite za zdravstvo, delo in socialno varstvo že opravil vrsto analiz in meritev radioaktivnosti, medtem ko je strokovna delovna skupina republiškega izvršnega sveta včeraj odpotovala v Titov Drvar in bo še ta teden preverila, ali so sumničenja javnosti upravičena. Ko bo imel izvršni svet na razpolago tudi te ugotovitve, bo pripravil celovito informacijo za javnost.

● Izrabljeno reaktorsko gorivo iz JE Krško je zaradi visoke radioaktivnosti, kakor je bilo že večkrat pojasnjeno, shranjeno v posebnih bazenih v sami elektrarni. Nizko in srednje aktivni radioaktivni odpadki, ki nastajajo med obratovanjem JE Krško, pa so shranjeni v prehodnem skladišču znotraj ograje JE Krško, ki je zgrajeno po veljavnih predpisih in mednarodnih standardih ter fizično in tehnično varovano. Vsi nizko in srednje aktivni radioaktivni odpadki se pakirajo v 200-litrske sode, nizko aktivni stisljivi odpadki brez dodatne zaščite, drugi bolj aktivni pa se po mešanju s cementnimi masami polnijo v sode z dodatno betonsko zaščito. V dosedanjem obratovanju JE Krško se je nabralo 6796 sodov (stanje 6. septembra letos). Glede na to da je v tem prehodnem skladišču prostora še približno do konca leta 1992, tečejo tudi širši javnosti znana prizadevanja za izbor lokacije in gradnjo trajnega odlagališča za tovrstne RAO na območju Slovenije in Hrvaške.

G. P.

Radioaktivnost v Bosni in Hercegovini, po podatkih strokovne službe republiškega zavoda za zdravstveno varstvo, ki redno analizira in spremlja onesnaženost zraka, zemlje, vodotokov, padavin, pitne vode in hrane, ni prekoračila dovoljene meje ali se celo večkratno povečala, kot so to na podlagi govoric zabeležila množična občila, je še dodal Sadiković. Po njegovem mnenju tudi ni oprijemljivih podatkov, iz katerih bi bilo mogoče sklepati, da kdorkoli ilegalno dovaža, odlaga ali sežiga jedrske odpadke v Zenici oziroma jih odlaga v Titovem Drvarju. Tako so, denimo, pristojne strokovne službe že opravile meritve sevanja v zeniški železarni, kjer naj bi sežigali jedrske odpadke. Te meritve kakor tudi meritve radioaktivnosti v vzorcih domače železove rude iz Ljubije in Vareša ter uvožene iz Indije in Brazilije, elektrofilterskega pepela, zemlje, trave in vode so pokazale, da radioaktivno sevanje ne presega dovoljenih meja.

VILI EINSPIELER

Izjava JE Krško: Improvizacij ni!

KRŠKO, 8. novembra – Številnim »informacijam« o razvažanju jedrskih odpadkov iz JE Krško po vsej Jugoslaviji so se pridružile tudi vesti o odlaganju le-teh v Kamenici pri Titovem Drvarju. Ob objavi Tanjugove vesti v današnjem Delu smo v JE Krško dobili izjavo, ki jo objavljamo v celoti:

»Z radioaktivnimi odpadki, ki pri obratovanju JE Krško nastajajo že 8 let, ravnamo v skladu s predpisanimi postopki, v katerih so kot reference vključene zahteve in dovoljenja za obratovanje JE Krško in predpisi s tega področja. Vsi do danes nastali radioaktivni odpadki so v začasnem skladišču pri JE Krško, kjer jih JE Krško ustrezno evidentira, pristojna republiška inšpekcija pa nadzoruje. Na tem področju poslujemo v skladu z domačimi in mednarodnimi predpisi. Tu niso možne nikakršne improvizacije ali nejasnosti, prav tako ne obstaja možnost za ravnanje s takšnimi odpadki izven JE Krško brez poprejšnje zahteve za pridobitev dovoljenja in soglasja pristojnih organov. Izjavljamo, da JE Krško do danes ni zahtevala takšnega dovoljenja in da so vsi do sedaj nastali radioaktivni odpadki v začasnem skladišču in za to projektiranih obratih JE Krško.«

Dva meseca in pol za razpravo o širitvi skladišča v JE Krško

KRŠKO, 8. novembra – Zadnja seja SO Krško ni bila podobna dosedanjim. Razprava o morebitni širitvi začasnega skladišča nizko in srednje radioaktivnih odpadkov na dvorišču JE Krško, torej o eni sami točki dnevnega reda, je trajala šest ur. Zaradi prebujenega interesa javnosti sploh ni bilo težav s sklepčnostjo. Pretežna večina delegatov pa je pokazala dobro poznavanje problematike, ki prizadeva občinsko in širše okolje. Menili so, naj bo obsežna razprava, v katero so se vključevali tudi predstavniki republiških organov, uvod v trimesečno široko javno razpravo, ki jo bo vodila Socialistična zveza.

● Miro Gregorič, direktor republiške uprave za jedrsko varnost, je povedal, da imamo v Sloveniji sedaj tri lokacije, na katerih je začasno shranjen radioaktivni material. To so opuščena vojašnica v Zavratcu, Reaktorski center Podgorica in JE Krško.

V njej naj bi razčistili vsa sporna vprašanja o skladiščenju radioaktivnega materiala. S sprejetimi stališči bodo hkrati pomagali delegatom pri odločitvi o spremembah in dopolnitvah družbenih planov. Prav na račun vodenja dosedanjega postopka izvršnega sveta – več zahtev je bilo, naj IS občine odstopi – ter republiških strokovnih organov, ki so krivi, da do končnega odlagališča RAO ne bomo prišli vsaj še 9 let, je bilo največ pripomb. Kako živo prizadeva problematika o JE prebivalce krške občine, je potrdilo 3.100 podpisnikov posebne izjave. Kljub temu je njihov predstavnik prišel do besede šele po posebej izglasovanem delegatskem pristanku. Očitke zaradi razprave na seji je doživel tudi predstavnik Kmečke zveze.

● Na številne zahteve, da je treba JE Krško tudi zapreti, je z nekaj podatki odgovoril Gvido Kacl, predsednik republiškega komiteja za energetiko. JE, ki pokriva od 20 do 25 odstotkov slovenskih potreb, predstavlja 15 odstotkov moči našega elektroenergetskega sistema. V bilanci potreb za prihodnje leto bo tudi varianta brez JE. Že sedaj pa je jasno, da bi za njeno nadomestitev z drugim energetskim objektom potrebovali 1 milijardo dolarjev.

Sicer pa so na seji prvič javno spregovorili o renti in odškodnini za manj vredno življenje v okolju jedrskega objekta ter o denarju, ki ga občina Krško dobi na račun JE. Letos bodo izredna sredstva presegla vrednost 3,5 milijona dolarjev. Namenjena so za prenovo starega mestnega jedra, za sosesko Spodnji grič ter gradnjo novega zdravstvenega doma, doma upokojencev in avtobusne postaje, za nakup ATC ter razpeljavo kabelske TV. V Krškem zahtevajo zdravstveno poročilo za obdobje, odkar deluje JE, čeprav ni podatkov o stanju pred postavitvijo JE. Hočejo javno objavo registra radioaktivnih smetišč v Sloveniji ter pregled vseh gradiv, ob katerih so sklepali o JE Krško. Pričakujejo zagotovilo, da v začasno skladišče RAO pri JE ne more priti niti gram odpadkov od drugod in da v Krškem ne bo trajnega odlagališča nizko in srednje radioaktivnih odpadkov. O problemu naj znova spregovori republiška skupščina.

● Po besedah Tomaža Vuge, predsednika republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora, v Sloveniji in na Hrvaškem že tečejo pospešene priprave za izbor lokacije, kamor bomo trajno odlagali RAO. Prav tako skrbno se bomo morali lotiti tudi reševanja problematike posebnih odpadkov.

VLADO PODGORŠEK

Sežansko obvoznico naj bi začeli graditi drugo leto

Delegati sežanske občinske skupščine predlagajo IS Slovenije svoje sodelovanje pri odločitvah o osimskih sporazumih

SEŽANA, 8. novembra – Delegati sežanske občinske skupščine so danes več kot dve uri burno razpravljali o gradnji osimskih cest. To temo so na dnevni red uvrstili zaradi zapletov pri pripravi trase in zaradi po njihovem mnenju enostranske in zato nesprejemljive spremembe vrstnega reda gradnje posameznih odsekov. Po novem je namreč začetek del na mestni obvoznici predviden šele nekje v letu 1991, četudi je bilo prej dogovorjeno, da bodo to resnično potrebno cesto v okviru projekta AC Razdrto–Fernetiči začeli graditi najkasneje čez dva meseca.

Sežansko javnost je nepričakovana sprememba tako razburila, da so začeli govoriti celo o protestni zapori magistralne Partizanske ceste v Sežani. Prometne razmere v občinskem središču so zaradi vse večjega mednarodnega tranzitnega tovornega in potniškega prometa tako težke, da tudi po mnenju delegatov in vodstva občine prebivalci ne morejo in nočejo več pristajati na nikakršno odlašanje začetka gradnje obvoznice. To cesto republika Sežani tudi že dolgo obljublja.

Zato je skupščina sklenila, naj republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora čimprej pripravi in izda lokacijsko odločbo tudi za obvoznico. Ta dokument bi moral biti po prvotnih dogovorih pripravljen že septembra. Hkrati so delegati zahtevali od investitorja, republiške skupnosti za ceste, naj tudi na odseku obvoznice med Danami in Fernetiči pospeši pripravljalna dela, predinvesticijska dela ter poskuša za hitrejšo uresničitev teh priprav bolj kot doslej pritegniti tudi domač kapital.

Ker je gradnja obvoznice za Sežance življenjskega pomena, so skupščinski zbori hkrati predlagali RSC, naj še enkrat prouči vse možnosti za zbiranje denarja in s pridobivanjem novih posojil zagotovi začetek del na obvoznici vsaj prihodnje leto. Delegati so s posebnim sklepom priporočili republiškemu izvršnemu svetu, naj Rudija Kodriča imenuje za svetovalca izvršnega sveta za Osimo. Na ta način si bo občina zagotovila nujno potreben stalni stik s pristojnimi republiškimi organi in seveda sodelovanje pri obravnavi in sprejemanju odločitev v zvezi z uresničevanjem osimskih sporazumov, vključno projekt gradnje osimskih cest.

Predstavnik RSC inž. Miran Marussig je Sežance seznanil s stanjem na doslej odprtih gradbiščih (Razdrto, Šempeter...) in prizadevanja za začetek del na drugih odsekih. Poudaril je, da je dinamika gradnje in začetek del na novih gradbiščih odvisna od več dejavnikov, predvsem pa od razpoložljivega denarja. Glavni posojilodajalec, Evropska investicijska banka, je namreč pripravljena sodelovati le v primeru, če je za posamezni projekt zagotovljen ves potreben denar. Hkrati pa upniki seveda tehtajo tudi ekonomsko upravičenost posamezne gradnje glede na obremenjenost cest. Po tem merilu ima po Marussigovih zagotovilih gradnja odseka od Razdrtega do Čebulovice veliko prednost pred obvoznico, saj v tej smeri povprečno vozi več kot dvakrat več vozil kot na odseku od Senožeč do Sežane. Ne glede na to pa si bo republiška skupnost za ceste prizadevala, da bi čimprej zagotovila denar tudi za obvoznico in jo tako začela graditi še pred v za Sežance sporni »zeleni knjigi« predvidenem roku.

Delegati so v zvezi s cestnimi načrti soglašali tudi z mnenjem, da tako imenovana »kraška varianta« avtoceste pri Gorici nikakor ni primerna za občutljivo in že tako obremenjeno kraško okolje.

JANEZ ODAR

Poraba kurilnega olja krepko krajša ceste

Cestni dinar kopni zaradi inflacije – Sprememba predpisov in krajši roki plačil

LJUBLJANA, 8. novembra – Čeprav se v zadnjem letu delež za ceste v maloprodajnih cenah tekočih goriv poveča vsake tri mesece, pa cestarjem zaradi zaostajanja pri izplačevanju inflacija »pobere« precejšen delež denarja.

Zvezni predpisi Petrolu namreč omogočajo, da cestarjem od prodanih količin goriv izplačuje cestni dinar z akontacijami, vsake tri mesece pa napravi obračun in jim plača še ostale obveznosti (seveda nerevalorizirane). Tako so cestarji na primer za oktober od Petrola prejeli 240 milijard dinarjev akontacije od cestnega dinarja, izračunali pa so, da bodo oktobra pri Petrolu zbrali 428 milijard dinarjev. Razliko (188 milijard dinarjev) bodo dobili šele po končanem trimesečnem obračunu – okoli 15. januarja prihodnjega leta. To pomeni, da bo denar močno razvrednoten.

● V nekaterih zahodnoevropskih državah preprečujejo zlorabo kurilnega olja za vožnjo tudi tako, da mora tisti voznik, ki vozi na kurilno olje, plačati vso razliko med ceno nafte in kurilnega olja za toliko kilometrov, kolikor jih ima na števcu. Pri nas pa nekateri še vedno razmišljajo, da bi zlorabo preprečili z izenačitvijo cen kurilnega olja in dieselskega goriva.

Na ta problem so opozorili tudi cestarji iz drugih republik. Zato v zvezni skupščini zdaj pripravljajo spremembo zveznih predpisov, s katerimi naj bi dosegli, da bi v prihodnje bencinski dinar čimprej prišel do cestarjev. Slovenski izvršni svet pa je sklenil, da bo v primeru, če zvezni predpisi ne bodo pravočasno sprejeti in če v njih ne bo zadovoljivih rešitev za slovenske cestarje, delegatom slovenske skupščine predlagal spremembe in dopolnitve slovenskega zakona o povračilu za ceste.

Cestni dinar pa se izgublja tudi drugače. O tem, da precej lastnikov osebnih in tovornih avtomobilov v naši državi uporablja kot pogonsko gorivo kurilno olje, čivkajo že tako rekoč vrabci na strehi, zadovoljivo pa do zdaj še ni ukrepal nihče. Nihče tudi še ni izračunal, koliko kurilnega olja se prelije v avtomobilske rezervoarje. Ker imajo zaradi tega tudi slovenski cestarji precejšen izpad dohodka, so pripravili posebno analizo o tem.

Ob predpostavki, da 80 do 90 odstotkov vseh lastnikov osebnih avtomobilov z dieselskim motorjem v naši republiki za vožnjo uporablja kurilno olje, slovenski cestarji zaradi neplačanih prispevkov za ceste na leto izgubijo dva milijona ameriških dolarjev. Cestarjem pa uide še 5,6 milijona ameriških dolarjev, če polovica zasebnih lastnikov tovornjakov vozi na kurilno olie. Skupno torej slovenski cestarji na ta način izgubijo 7,6 milijona ameriških dolarjev. To pa pomeni, da bi s tem denarjem lahko zgradili skoraj 1,4 kilometra sodobne štiripasovne avtoceste.

FRANCI DOVČ

Gospodarstvo hoče drugačne carinske cone

GZJ bo zveznim delegatom posredovala svoj predlog zakona o carinskih conah

LJUBLJANA, 8. novembra – V najnovejšem osnutku zakona o prostih in carinskih conah zvezna vlada ni upoštevala pripomb gospodarstva, zato so na današnjem sestanku komisije za carinske cone pri Gospodarski zbornici Jugoslavije sklenili, da delegatom zvezne skupščine posredujejo zbornični predlog zakona.

Kot so nam povedali na Združenju prometa Jugoslavije v Beogradu, v omenjenem predlogu zvezne vlade niso zadovoljivo rešena vprašanja v zvezi s poslovanjem v coni, z deviznim računom, v zvezi s pravnim statusom prostih con (postale naj bi samostojne pravne osebe) itd. Na današnjem sestanku so se dogovorili, da bodo predstavniki komisije za carinske cone sodelovali na zasedanjih posameznih republiških in pokrajinskih skupščin, kjer bodo delegatom poskušali pojasniti, zakaj so se odločili za tako pot. Če bo sprejet predlog zvezne vlade, pa so nekateri predstavniki carinskih con že dejali, da takega zakona ne bodo spoštovali.

F. D.

ZABAVNIK

Prizadevanja za okrepljeno obmejno blagovno menjavo

Pripravljen je predlog ukrepov za obmejno menjavo po tržaškem in goriškem sporazumu

NOVA GORICA, 8. novembra – Posebna delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov Gospodarske zbornice Slovenije in Hrvaške, medobčinskih gospodarskih zbornic iz Nove Gorice, Kopra in Pulja ter posameznih zunanjetrgovinskih organizacij, ki so registrirane za obmejno gospodarsko sodelovanje z Italijo, je pripravila predlog ukrepov, s katerimi naj bi ohranili posebno vlogo in status, kakršnega je obmejna menjava po tržaškem in goriškem sporazumu imela v minulih obdobjih v okviru gospodarskega sodelovanja Jugoslavije z drugimi državami. O teh predlogih so danes razpravljali na medobčinski gospodarski zbornici severnoprimorskih občin v Novi Gorici.

Sestanek, ki so se ga udeležili predsednik GZ Slovenije Marko Bulc, predsednik GZ Hrvaške Jozo Petovič, podpredsednik makedonske gospodarske zbornice in predsedniki GZ iz Nove Gorice, Pulja, Reke in Kopra, je bil pravzaprav pripravljalen, in sicer za dvodnevno zasedanje mešane jugoslovansko-italijanske gospodarske zbornice Ital-Jug, ki se bo začelo jutri v Trstu.

Obmejna blagovna menjava z Italijo se je namreč v zadnjem letu skoraj razpolovila. V letošnjih desetih mesecih je skupen izvoz po tržaškem in goriškem sporazumu znašal 212 milijard lir, torej le 55 odstotkov lanskega v enakem obdobju. Skupen uvoz po obeh sporazumih pa je do konca oktobra dosegel 68 odstotkov lanskega desetmesečnega, in sicer 245 milijard lir. Skupna blagovna menjava po tržaškem in goriškem sporazumu je torej v letošnjih desetih mesecih dosegla 62 odstotkov lanske v enakem obdobju. Lani je namreč znašala nekaj več kot 744 milijard lir, letos pa 458 milijard. Zato bodo na zasedanju mešane zbornice Ital-Jug, tako so poudarili na današnjem sestanku, preverili glavne probleme, ki so povzročili tako občutno zmanjšanje obmejne blagovne menjave, in seveda tudi možnosti, da bi meddržavni sporazumi o tej menjavi ohranili poseben status v okviru medsebojnega gospodarskega sodelovanja. Predstavniki gospodarskih zbornic so v današnjem pogovoru med drugim opozorili, da je seveda poleg bilateralnega dogovora z italijansko stranjo pomemben dogovor o tej menjavi znotraj Jugoslavije, torej o tem, kako v okviru liberalizacije zunanje trgovine in spreminjajoče se zakonodaje na tem področju ohraniti in okrepiti obmejno menjavo kot okno v Evropsko skupnost in Evropo 92. Pripravljene predloge bodo namreč prek Gospodarske zbornice Jugoslavije in republiških izvršnih svetov posredovali ZIS.

SLAVICA CRNICA

Podjetje za uvoz in izvoz keramike

LJUBLJANA, 8. novembra – Podjetje Breco, ki so ga ustanovili posamezniki iz Avstrije, Italije in Jugoslavije, s sedežem v Celovcu, se bo ukvarjalo z uvozom in izvozom keramike, uporabne pri gradnji hotelov, bazenov in kopalnic. Konkurenčne cene naj bi vplivale tudi na domače proizvajalce, v začetku prihodnjega leta pa bodo odprli v Ljubljani trgovino, kjer bodo prodajali keramiko najboljše kakovosti.

E. M.

Stop
TV, film, pop glasba

Oktani jutrišnjega dne

SISAK, 8. novembra (Tanjug) – Jugoslovanska konferenca o novih tehnologijah v naftni industriji »Oktani jutrišnjega dne«, ki poteka v Petrinji, obravnava proizvodnjo visokooktanskih vrst bencina z zmanjšano količino svinčenih dodatkov. Kakih sto strokovnjakov iz vseh naših rafinerij ter projektantskih in znanstvenih ustanov se bo med dvodnevnim posvetovanjem seznanilo z najsodobnejšimi tehnologijami s tega področja.

Denar za oktobrsko izplačilo mleka je zdaj le zagotovljen

Razliko med odkupno ceno mleka v mlekarni in tisto, po kateri bo kmet dobil plačilo, bo pokril sis

LJUBLJANA, 8. novembra – Končno je dogovorjeno, po koliko bodo rejci v Sloveniji dobili prihodnji teden plačano mleko, ki so ga mlekarnam oddali že v oktobru. Oba odbora republiškega sisa za pospeševanje kmetijske pridelave in zagotavljanje osnovne preskrbe sta na včerajšnji seji namreč sklenila, koliko denarja bosta prispevala k odkupni ceni mleka za pretekli mesec.

Za oktobra oddano mleko naj bi torej rejci dobili (če je bilo mleko povprečne kvalitete in je imelo najmanj 3,6 odstotka tolšče) na nižinskem območju 12.322 dinarjev za liter, na hribovsko kraškem območju 12.522 dinarjev za liter in na gorsko-višinskem območju 13.522 dinarjev za liter.

Po izračunih Kmetijskega inštituta Slovenije naj bi kmetje za oktober dobili mleko plačano vsaj po 11.379 dinarjev za liter (tolikšna je namreč izračunana lastna, oziroma proizvodna cena). Glede na to da dobijo mleko plačano šele sredi meseca, pa naj bi se jim za polovico meseca ta vrednost valorizirala (za 11,4 odstotka), da bi bili rejci zaradi inflacije pač manj kaznovani. Ker mlekarne plačajo mleko po ceni, ki so jo vračunale v proizvajalsko in drobnoprodajno ceno, povečano za 7 odstotkov, tolikšen je namreč dodatek za povprečno kakovost mleka, naj bi za mleko s 3,6 odstotka tolšče rejcem plačale: 9630 dinarjev za liter mleka odkupljenega v času od 1. do 22. oktobra, in 11.556 dinarjev za liter mleka, ki so ga prevzele po 23. oktobru, ko se je podražilo mleko in mlečni izdelki v trgovinah.

Razliko med ceno mleka, ki jo morajo rejcem plačati mlekarne in tisto, po kateri bodo skupaj s premijo (654 dinarjev) dobili plačano mleko rejci, bo tako pokril namenski prispevek republiškega sisa. Za mleko, oddano do 2. oktobra, bo ta prispevek 2392 dinarjev na vsak liter, za mleko oddano po 23. oktobru pa 466 dinarjev na liter. V povprečju bo sis k oktobrskim odkupnim cenam mleka prispeval 1833 dinarjev na vsak liter, kar pri 31 milijonih litrov oddanega mleka pomeni 56.823 milijonov dinarjev.

MARJETA ŠOŠTARIČ

Protest Metalne zoper tečajno politiko

Delavci mariborske Metalne so poslali protestno pismo GZJ in Anteju Markoviću

MARIBOR, 8. novembra – Protestiramo proti trenutno nevzdržnim izvajanjem tečajne politike in zahtevamo uresničitev aktivne tečajne politike, kot je ZIS obljubil. Zahtevamo tudi odpravo režimov uvoza, ker ta omogoča konkurenčno vključevanje na svetovne trge. Le tako bomo lahko uresničili trajno izvozno podjetniško strategijo, ki je v interesu našega podjetja in gospodarske politike države!

To so zapisali delavci mariborske Metalne v protestnem pismu, ki so ga zaradi nesmiselne tečajne politike naslovili na Gospodarsko zbornico Jugoslavije, z njim pa seznanili tudi predsednika ZIS Anteja Markovića, predsednika slovenske gospodarske zbornice Marka Bulca in Dušana Šinigoja, predsednika republiškega IS.

Kakšne težave imajo zaradi nerazumne tečajne politike, so ponazorili s podatki. Iz leta v leto povečujejo izvoz in načrtujejo za prihodnje leto že 100 milijonov dolarjev, od tega 60 odstotkov na konvertibilne trge. S sklenjenimi posli zalagajo z delom vrsto podjetij po Srbiji, BiH, Hrvaški, Makedoniji in Sloveniji, kar pomeni, da je poleg njih odvisnih od te politike še veliko podjetij.

V prvih osmih mesecih so zaradi inflacije in tečaja dinarja izgubili 4,5 milijona dolarjev, v septembru 704.000 in oktobra 566 tisoč. V Metalni ocenjujejo, da bodo imeli do konca leta samo zaradi tega okrog 10 milijonov dolarjev izpada dohodka, če se ne bo kaj spremenilo in bodo konec leta zaključili v rdečih številkah. To pa jemlje hrabrost za nadaljnjo izvozno naravnanost, istočasno pa vodi podjetje v propad.

VASJA VENTURINI

Neplačnikom bodo odklopili elektriko

Ta teden bo Elektrogospodarstvo Slovenije izdalo naloge za odklop elektrike

MARIBOR, 8. novembra – Veliki porabniki dolgujejo za dobavljeno energijo okoli 100 milijard, distribucijski porabniki pa okoli 200 milijard dinarjev. Za neplačane obresti in za revalorizacijo zapadlih dolgov dolgujejo veliki porabniki še okoli 175 milijard dinarjev. To je okoli 10 odstotkov fakturirane realizacije. To je na današnji seji delavskega sveta sozda EGS razmišljal vršilec dolžnosti predsednik PO sozda EGS Milan Krajnik.

Zaradi tega so se v slovenskem elektrogospodarstvu odločili, da bodo dolg dosledno izterjali. Že v tem tednu bodo poslali vsem največjim dolžnikom naloge za odklop. V nekaj dneh bodo izklopili električno energijo vsem tistim podjetjem, ki ne bodo poravnavala svojih obveznosti. **Med kroničnimi in največjimi dolžniki so Železniško gospodarstvo Ljubljana, Slovenske železarne, Tekstilindus Kranj, Djuro Salaj Krško, IMV Novo mesto, Novoles Novo mesto, TAM, Sladkogorska, Papirnica Vevče, Predilnica Litija, Steklarna Hrastnik in še vrsta drugih večjih in manjših delovnih organizacij.**

● Na seji DS so sprejeli aneks 2 k investicijskemu programu za HE Vrhovo in potrdili spremembo predračunske vrednosti po tekočih cenah od 403 milijard na 12,956 milijarde dinarjev.

Član KPO za ekonomiko in finance magister Venceslav Pirc je opozoril na kritičen družbenoekonomski položaj slovenskega elektrogospodarstva in premogovništva. Ob koncu septembra letos je imelo slovensko elektrogospodarstvo in premogovništvo 3666 milijard dinarjev izgube, od tega 1687 milijard v elektrogospodarstvu in 1979 milijard v premogovništvu.

Ocenjuje, da bo imelo slovensko elektrogospodarstvo in premogovništvo ob koncu leta okoli 3500 milijard dinarjev izgube, kar je okoli 35 odstotkov inkasa za električno energijo. Zadolženost slovenskega elektrogospodarstva in premogovništva pa je znašala ob koncu septembra letos 2.261 milijard dinarjev in se bo do konca leta še občutno povečala.

MARJAN KOS

AVTO magazin

Pismo predsedstvu SFR Jugoslavije

V zadnjem mesecu dni, nazadnje na seji, ki je bila 31. 10. 1989 in na kateri je sodeloval tudi podpredsednik SFRJ dr. Borisav Jović, je predsedstvo SR Slovenije večkrat obravnavalo politična vprašanja, povezana z načinom in postopkom priprave predloga, da se začne postopek za spremembo ustave SFRJ (iniciativa). V imenu predsedstva SR Slovenije je naša stališča in predloge do teh vprašanj sporočil in obrazložil član predsedstva SR Slovenije Andrej Marinc že 3. 10. 1989 na prvi seji delovne skupine predsedstva SFRJ. Na naslednjih sejah so jih ponovili člani skupine iz SR Slovenije.

Predsedstvo SR Slovenije namreč ocenjuje, da sta za uspešnost javne razprave in celotnega postopka priprave nove ustave SFRJ – oziroma novega ustavnega sistema, saj je glede na naravo naše federacije treba istočasno pripraviti in sprejeti tudi nove ustavne akte članic federacije – zelo pomembni vsebina iniciative, pa tudi način, kako bo pripravljena. Predlog za začetek postopka mora po našem trdnem prepričanju vsebovati jasno usmeritev za oblikovanje nove zvezne ustave. Realističen in politično moder pristop k pripravi iniciative zahteva, da je postopek za pripravo nove ustave že na začetku usmerjen k takim spremembam v odnosu do veljavne ureditve, ki bodo sprejemljive za vse članice federacije. Strokovna mnenja so naknadno tudi pokazala, da iniciativa ne more vsebovati alternativ glede »spornih« vprašanj, kot je napovedal na naši seji podpredsednik predsedstva SFRJ dr. Borisav Jović. Skupščine republik in pokrajin lahko namreč z iniciativo le soglašajo v celoti ali pa jo zavrnejo oziroma se z njo ne strinjajo.

Z vso resnostjo se tudi zastavlja vprašanje, ali je v sedanjem zaostrenem položaju v Jugoslaviji mogoče odgovorno na hitro sprejemati usodne odločitve o ustavnih vprašanjih. Razsodno in demokratično razpravo je težko pričakovati, dokler nekateri dolžijo izdajstva države republiko, ki ima do ustavnih vprašanj drugačno stališče od njihovega. Poleg tega imamo v delu države izredne razmere, da drugih problemov, predvsem grozeče inflacije, sploh ne omenjamo. S sprejetjem nove ustave seveda ne moremo čakati na povsem urejene razmere, ker ne bomo nikoli družba brez konfliktov in problemov. Vendar pa je za uspešno in za vse koristno ustavno razpravo nujna predpostavka vsaj minimalna demokratizacija političnega življenja, ob kateri bo zagotovljeno svobodno izražanje misli in stališč, pa naj gre za človeka, posameznika ali za narode, narodnosti in republike ter avtonomni pokrajini.

Člani strokovno-politične skupine predsedstva SFRJ iz naše republike so predsedstvo SR Slovenije seznanili z dosedanjim potekom dela pri pripravi iniciative. Opozorili so, da njihovi dosedanji predlogi glede metod in postopka dela skupine niso bili sprejeti in da ni zagotovil, da bodo pri dokončnem oblikovanju besedila upoštevani bistveni vsebinski predlogi posameznih republik oz. pokrajin.

Tak enostranski pristop pri delu skupine po mnenju predsedstva SR Slovenije že sedaj kaže na nevarnost, da iniciativa predsedstva SFRJ ne bo pripravljena s političnim usklajevanjem stališč na enakopravni podlagi. Predlog za začetek postopka, pripravljen na tak način, bi še bolj zaostril politične odnose v državi. Glede na že izrečena stališča delegatov in javnosti o naši republiki je treba pričakovati, da iniciativa, ki bi vsebovala za SR Slovenijo nesprejemljive predloge – na primer glede odnosov v federaciji – ali pa bi nejasno, odprto opredeljevala smer sprememb, ne bi dobila soglasja v skupščini SR Slovenije. Postopek za spremembo ustave SFRJ je namreč tak, da v naslednjih fazah, vse do zadnje ob dokončnem odločanju o vsebini nove ustave, soglasje ni predvideno. Zato je prav in pošteno, da članice federacije že pred prvo fazo postopka povedo, kaj je za koga, vsaj v glavnih potezah sprejemljivo.

Glede na vse to je predsedstvo SR Slovenije v skladu s svojimi ustavnimi pristojnostmi in odgovornostjo za enakopravnost narodov in narodnosti in za usklajevanje interesov SR Slovenije in drugih republik in avtonomnih pokrajin na svoji 74. seji dne 2. 11. 1989 sklenilo predlagati predsedstvu SFRJ, da konzultira vse članice federacije, kakšna naj bo vsebina iniciative. Omogoči naj jim, da v določenem roku oblikujejo in predstavijo svoje poglede na nov ustavni sistem. Prepričani smo, da bo le na tak način, torej s sodelovanjem in ob upoštevanju mnenj vseh delov države in z javnostjo dela pri oblikovanju predloga predsedstva SFRJ za začetek postopka, mogoče zagotoviti uspešno nadaljnje delo pri pripravi nove ustave SFRJ.

Predlagamo, da predsedstvo SFRJ o tem našem predlogu odloči na svoji seji, na kateri bodo sodelovali tudi predsedniki predsedstev republik in avtonomnih pokrajin.

Sporočamo vam še, da bomo glede na stališča predsedstva SR Slovenije do javnosti dela v celotnem postopku pripravljanja nove ustave o vsebini tega pisma obvestili javnost.

Janez Stanovnik, predsednik predsedstva SRS

informativni tednik dela
9. november 1989
TELEX
št. 44
Ekskluzivni intervju z Nadiro Vllasi: **Njih je bolj strah kot njega**
Naša armada: **Ali je/bo partijska ali pa ljudska**
Izredne volitve v Srbiji: **Alternativa Miloševiću**
Anketa: **Na parlamentarnih volitvah bi v Sloveniji največ glasov dobila ZK in Kučan**

Srečanje v Budimpešti lepa priložnost za Jugoslavijo

Zunanji ministri Italije, Avstrije, Jugoslavije in Madžarske bodo »uzakonili« sodelovanje med štirimi državami – Utiranje poti v Evropo 92

Sestanek zunanjih ministrov Italije, Avstrije, Jugoslavije in Madžarske, ki bo v soboto in nedeljo v Budimpešti, je pomemben ne samo zaradi praktičnih sklepov, ki jih bodo na sestanku prav gotovo sprejeli, ampak predvsem zaradi dejstva, da z njim regionalno sodelovanje omenjenih štirih držav dobiva legitimnost tudi v vrhovih teh držav, kar je spričo želje nekaterih po vključevanju v Evropo zelo pomembno. Ne bi pretiravali, če bi rekli, da je ta sestanek za Jugoslavijo vsaj tako pomemben, kot je bil vrh neuvrščenih v Beogradu.

Istočasno kot vrh ministrov v madžarski prestolnici bo potekalo tudi srečanje predsednikov vlad dežel članic Alpe-Jadran, v Comu, kar je na prvi pogled morda naključna hkratnost, vendar pa je v politiki ponavadi bolj malo naključij, zato bo ta konec tedna dejansko eden pomembnejših mejnikov v regionalnem sodelovanju na tem območju, pa tudi eden pomembnejših mejnikov v jugoslovanski (in še kateri?) zunanji politiki. V času mrzličnih priprav na Evropo 92, v katero mnogi kljub uradnim prošnjam za sprejem oziroma pobožnim željam po priključitvi v naslednjih letih zagotovo ne bodo prišli, je regionalno sodelovanje na tem prostoru velika priložnost, saj je nastajajoča Evropa regij morda ravno pravšnji nadomestek za skupni trg 92, morda pa tudi čakalnica za vstop vanj. Lahko smo samo veseli, da se je tudi uradna jugoslovanska zunanja politika zavedela tega dejstva.

Sestanek Giannija de Michelisa, Aloisa Mocka, Budimirja Lončarja in Gyule Horna, ki prihajajo iz držav s tremi različnimi gospodarskimi ureditvami in štirimi različnimi vojaško-političnimi usmeritvami (članica NATO, članica Varšavske zveze, nevtralna in neuvrščena država), zatorej z razlogom zbuja veliko zanimanje javnosti, ki pa je – na žalost – še vedno večje v državah, ki skušajo drugim pomagati (Italija, Avstrija), kot pa v državah, ki naj bi bile raznih oblik pomoči deležne (kar velja predvsem za Jugoslavijo oziroma predvsem za jugovzhodni del naše države).

Vprašanj, ki naj bi se jih štirje zunanji ministri dotaknili, je res veliko, tako da je zaradi časa, ki je na razpolago, verjetneje, da jim prav vseh niti ne bo uspelo obdelati.

Na sporedu bo najprej vprašanje vključevanja v Evropo 92 (katere članica je Italija, Avstrija in Madžarska sta za članstvo že zaprosili, Jugoslavija pa morda še bo), pri čemer lahko predvsem Gianni de Michelis sogovornikom ponudi precej izhodišč za razmišljanje; vključevanje v EFTA (članica združenja je Avstrija, medtem ko Jugoslavija tudi razmišlja o pridružitvi); vključevanje v Svet Evrope (njegove članice sta Italija in Avstrija, Madžarska bo to v kratkem postala, Jugoslavija pa se bo morala za to še potruditi; razstava Dunaj–Budimpešta 1995, ki jo Avstrija in Madžarska pripravljata s skupnimi močmi, Jugoslaviji in Italiji (kot tudi nekaterim drugim sosedom) pa ponujata možnost sodelovanja pri poslih, vrednih 2,5 milijarde dolarjev; obmejno sodelovanje, pri čemer sta Madžarska in Avstrija pripravili predlog o demilitarizaciji obmejnih področij, na katerih naj bi nastale industrijske kooperacije in skupne naložbe; sodelovanje v prometu, tako cestnem, železniškem in letalskem, ki je na tem območju še precej nerazvit, kot je nerazvita tudi prometna infrastruktura – Evropa je tu pripravljena krepko pomagati, da bi se lahko povezala z Grčijo, članico ES.

Pobud je še veliko, o njih pa so govorili že na bilateralnih srečanjih, kakršno je bilo jugoslovansko-italijansko vrhunsko srečanje, na katerem je bila sprejeta jadranska pobuda, ali pa dnevi madžarskega gospodarstva v Jugoslaviji. Sodelovanje med štirimi državami je torej že – po sestanku pa bo še bolj – ubralo svoja pota in priložnost je treba zgrabiti z obema rokama. Ne pozabimo namreč, da Italija že sedaj na vseh ravneh (tudi v ministrskem svetu ES) zagovarja in podpira našo državo in nam s tem dela uslugo, kakršnih nismo bili ravno pogosto deležni. Resda ne vemo, kaj bo na sestanek s sabo prinesel jugoslovanski zunanji minister Lončar, upamo pa, da bo znal naštete možnosti) dobro izkoristiti, ne glede na dejstvo, da je predsedujoči zunanji minister neuvrščenih in da bi mu »morala« biti zato Evropa 92 (ali Evropa regij) zgolj drugotnega pomena. Čas namreč hiti in podobnih priložnosti, kot je srečanje v Budimpešti, ne bo več veliko; za priključitev Evropi bodo poslej štela zgolj dejanja in ne več obljube, plakati in rumene zvezde na modri podlagi.

DARIJAN KOŠIR

BOŽO MAŠANOVIĆ

Prostor za mizo bogatih

V iskanju identitete so se države v razvoju, ki se ubadajo z istimi gospodarskimi in razvojnimi problemi kot pred desetletjem, oprijele formule, v razvitem svetu znane že petnajst let. Včeraj so v Ženevi ustanovile grupacijo petnajstih najbolj reprezentativnih držav, katerih voditelji se bodo poslej srečevali vsako leto, podobno kot najvišji predstavniki sedmerice industrializiranih držav, ter – nova paralela – razpravljali o svetovnem gospodarskem položaju, kajpak s posebnim poudarkom na dogajanju na svetovnem Jugu.

Utemeljitev, ki je (neuradno) narekovala ustanovitev grupacije, zveni več kot logično: skupina 77, ki združuje vse države v razvoju, sprejema (in v OZN podaja) široke, a prazne izjave, neuvrščeno gibanje pa se sestaja le vsaka štiri leta. Skupina petnajsterice je bolj vodljiva in učinkovitejša grupacija, zato je pričakovati novo kvaliteto v razpravah o reševanju problemov, ki jih povzročajo razlike v razvitosti. Tako na diplomatskem kot tudi političnem področju petnajsterica pomeni najustreznejši izbor iz 127-članske skupine 77, še posebej, odkar sta se ji priključili Mehika in Brazilija, bržčas dve najmočnejši državi v razvoju, po gospodarskih kazalcih in po položaju v morebiti obnovljenem dialogu Sever–Jug. Po kriterijih ekonomske statistike so stvari še jasnejše: petnajsterica ima kar 50-odstotni delež v celotnem bruto proizvodu držav v razvoju. In če še dodamo dejstvo, da so industrializirane države, predvsem ZDA in Velika Britanija, na letošnjem julijskem vrhu sedmerice v Parizu zavrnile pobudo za srečanje Sever–Jug, je povsem jasno, zakaj so se države v razvoju, ki v dialogu z razvitimi vidijo svojo priložnost za napredek, odločile za novo taktiko.

Morda bo petnajsterica lažje dobila prostor za pogajalskim omizjem sedmerice razvitih, kajti široko srečanje z udeležbo vseh članic dveh delov poloble bi imelo malone razsežnosti generalne skupščine, razprave pa bi utegnile utoniti v vodah političnih in ideoloških razlik. Ker se bo petnajst voditeljev Juga sešlo že maja, torej pred letnim srečanjem kluba industrializiranih držav, je očitno, da se države v razvoju ne odpovedujejo ideji o dialogu Sever–Jug. Neuradno napovedujejo nove kontakte, slišati je celo, da naj bi se predstavniki sedmerice srečali s petimi sogovorniki iz držav, ki so se udeležile ženevskega ustanovitvenega sestanka petnajsterice, to skupino pa bi poleg četverice, ki je julija letos predlagala vzpostavitev dialoga Sever–Jug (Venezuela, Senegal, Egipt in Indija), sestavljala še Jugoslavija.

Če bodo te pobude zaživele, bodo države v razvoju dobile svojega govorca na vrhu svetovnih razprav o gospodarskih in razvojnih, pa tudi političnih in ekoloških vprašanjih. Doslej so njihove ideje, izrečene na sestankih skupine 77, ostajale v krogu lastne grupacije, zunaj nje pa padale v prazno.

Toda vzpostavitev nekakšnega direktorija nerazvitih sproža tudi vrsto pomislekov. Denimo, kako bodo nanj reagirale države, ki so bile izpuščene iz kombinacij, same ali s podporo drugih pa so si nadele avreolo borcev za pravičnejši mednarodni gospodarski red z ideološkim predznakom, ki je za razvite Zahod nesprejemljiv. Tudi sicer je reprezentativnost kot statistični obrazec sporna. Med petnajsterico ni Južne Koreje, ki – očitno – raje trka na vrata kluba razvitih (OECD).

Pomisleke sproža, ne nazadnje, dokaj šibka dosedanja bilanca dogovarjanja manj razvitih. Ne samo v (pre)obsežni skupini 77, temveč tudi v ožjem krogu. Osmerica latinskoameriških držav se doslej ni uspela dogovoriti o enotnem pristopu do problema dolgov, ki jim je skoraj edina stična točka. Zaradi različne strukture dolgov, šibkega položaja v merjenju moči z upniki, predvsem pa spričo prepričanja, da je posamič mogoče iztržiti boljše možnosti za lajšanje bremena, so s srečanj odhajali z mlačnimi skupnimi sporočili.

Med ženevskimi razpravami je bilo slišati celo, da bi morebitna sprememba na perujskem državnem vrhu, ki ga bo aprila 1990, torej mesec pred prvim srečanjem petnajsterice voditeljev, zapustil Alan Garcia, pobudnik in glavni motivator nove grupacije, utegnila zmanjšati zagretost Lime. In kot naključje, za koordinatorja prvega srečanja, katerega prizorišče je še neznano, so na ženevskih pripravah določili Indijo, četudi naj bi vlogo usklajevalca, kot pri sedmerici razvitih, imel gostitelj vrha.

Oblikovanje nove grupacije gotovo dopolnjuje praznino v mednarodnem instrumentariju, o njenem smotru pa bodo najbolje presojale akcije in pobude. Kar zadeva Jugoslavijo, sodelovanje v petnajsterici ne bi smelo preusmeriti naše pozornosti od Evrope, ki nam je zemljepisno in perspektivno bližja, še posebej, ker je dete Juga komaj rojeno.

NEPRIJETNI SPOMINI

KOHEK, »Delo«, Ljubljana

Koroška dobila predsednico

Karen Achatz je postala prva predsednica koroškega deželnega zbora – FPÖ in ÖVP spodnašata socialistko – Zdrahe v vodstvu socialistične stranke

OD NAŠEGA DOPISNIKA

CELOVEC, 8. novembra – Začetek koroškega političnega tedna je minil v znamenju padcev – napovedanih, spodletelih in enega resničnega s predsedniškegaa odra – prejkone zaradi treme ob izvolitvi.

Začnimo pri slednjem. Dežela Koroška je včeraj dobila prvo predsednico deželnega zbora v svoji zgodovini. Karen Achatz, 45-letno socialistko, dolgoletno sodelavko ženskih organizacij. Ko je po izvolitvi zapuščala predsedniški oder, ji je spodrsnilo. Da bi ji na predsedniški funkciji politično spodrsnilo, pa sta skušali poskrbeti drugi dve stranki, FPÖ in ÖVP. Iz protesta proti zakonskemu predpisu, da stranka z največ mandati edina lahko kandidira predsednika deželnega parlamenta (in ima največ mest v vladi), je 11 poslancev Haiderjeve FPÖ in osem iz ÖVP na lističe napisalo ime poslanca ÖVP Usterja. Stranki vztrajata pri stališču, da bi morali upoštevati koalicijske seštevke mandatov – torej 19 glasov nasproti 17 glasovom socialistov od letošnjega marca, ko so izgubili več desetletij trajajočo absolutno manjšino.

V debati o načinu izvolitve predsednika oz. predsednice deželnega zbora, se je razhudil vodja socialističnih poslancev Hausenblas: »Veleposestniki in fabrikanti segajo zdaj tudi že po položaju predsednika deželnega parlamenta.« Vsem je bilo jasno, na koga to leti: Haider je veleposestnik, predsednik ÖVP Zernatto pa tovarnar marmelade. Hauseblas je bil hud tudi zaradi »politične blaznosti«, »zakona džungle«, in »gole oblastiželjnosti«. Predsedujoča podpredsednica Kriemhild Trattnigova ga je opozorila na parlamentarni bonton in poslanec je nekatere od izrečenih besed umaknil.

Še bolj vroče kot v parlamentu je bilo v ožjem in še zlasti širšem vodstvu socialistov. Kamen spotike je bil dr. Franz Grossmann, sekretar koroške SPÖ. Ob koncu tedna je Max Rauscher, član najožjega vodstva, zahteval njegov odpoklic. Tudi predsednik SPÖ Ambrozy je javno spregovoril o nezadovoljstvu v stranki z Grossmannom. Po seji predsedstva stranke so dali vedeti, da Grossmann ne bo več sekretar, marveč nekakšen politični koordinator. Toda na seji širšega deželnega vodstva do Grossmannovega padca ni prišlo. Sekretar je imel, kot kaže, zaslombo strankinih vodstev iz Celovca in Beljaka in vplivnih mladih socialistov. Da bi se izognili javnemu razdoru in hočeš nočeš Grossmannovemu triumfu, so se zatekli k salomonski rešitvi: Grossmann ostane sekretar za politična vprašanja, 13. novembra pa naj bi izbrali še enega, organizacijskega sekretarja.

Toda čas socialiste hudo priganja. Po marčnem porazu še niso našli političnega orožja, s katerim bi zaustavili Haiderjevo napredovanje. Ankete javnega mnenja kažejo povolilno nazadovanje socialistov v očeh volilcev in naglo napredovanje Haiderjeve FPÖ. Ob tem pač ni tolažba, da gre z ÖVP še huje navzdol.

JOŽE ŠIRCELJ

V Grčiji se utegne obdobje začasnih rešitev zavleči

Ponovljene parlamentarne volitve niso odpravile starih problemov – Za zdaj skoraj nikakršnih možnosti za trajnejšo vladno koalicijo

V Grčiji se je po nedeljskih parlamentarnih volitvah ponovila junijska podoba, le da tokrat ni pričakovati enakega razpleta. Nova demokracija, zmagovalka in poraženka hkrati (kljub zmagi ni dobila parlamentarne večine), je sicer že dobila mandat za sestavo nove vlade, vendar bosta najbrž v kratkem pirložnost za to dobila še socialistično gibanje PASOK in leva koalicija, saj je malo verjetno, da bo vladni program Micotakisove stranke dobil zadostno podporo v parlamentu.

Začasna koalicijska vlada Združene levice in desnosredinske Nove demokracije bo sicer do rešitve vladne krize še opravljala dolžnosti, vendar je najbolj čudna koalicija, kar jih pozna grška zgodovina, že opravila svojo nalogo (pričetek katarze), zato podaljšanje njune španovije najbrž ne pride v poštev. Še zlasti ne, ker so volilci levi koaliciji očitno zamerili to avanturo, pa naj so bili nameni še tako pošteni. Združena levica, ki jo vodi Harilaos Florakis, si je namreč s temeljitim reformiranjem svojega programa (ne upira se več članstvu Grčije v ES, ima prožno stališče do oporišč NATO, poudarja pomen varstva človekovega oklja itn.) v dobrem letu dni pridobila precej novih simpatizerjev, kar se je pokazalo na junijskih volitvah (ko je dobila 13 odstotkov glasov), a so ji zdaj kar štirje odstotki volilcev obrnili hrbet. Tudi zato – če odmislimo ogromne programske razlike med njo in Novo demokracijo – je podaljšanje koalicije med njima verjetno nemogoče.

Po drugi strani bi bilo presenetljivo, če bi poslanci z leve strani političnega spektra podprli program Nove demokracije (za večino v parlamentu ji manjkajo trije glasovi), neodvisna poslanca pa sta le dva in še od teh je eden (Apostolos Lazaris, bivši član PASOK) zmagal predvsem po zaslugi podpore levice. Je pa hkrati tudi res, da se mentaliteta Grkov vendarle precej razlikuje od zahodnoevropske, pa čeravno jo – glede na članstvo Grčije v ES in NATO – pogosto tlačijo v isti koš. In to pomeni, da so v Grčiji vendarle možna tudi precejšnja presenečenja.

Zgovoren dokaz za to je že podatek, da je vsegrško socialistično gibanje na novembrskih volitvah dobilo celo dva odstotka več glasov kot na junijskih, čeprav so od poletja polnili časopisne stolpce – poleg podrobnosti o aferi Koskotas – novi in novi škandali, v katere naj bi bili vpleteni vodja PASOK Andreas Papandreu in nekateri ministri njegove bivše vlade, tako denimo škandal v zvezi s preprodajo jugoslovanske koruze v ES, skrivno prisluškovanje telefonskim pogovorom in podkupnine pri famoznem nakupu osemdesetih letal F 16 in mirage 1000, zaradi česar se bo moral del bivše vladajoče ekipe, vključno z Andreasom Papandreujem, še zagovarjati pred sodiščem.

Ti škandali so seveda glavni razlog, da Florakis in Kirkos še naprej glasno zavračata sodelovanje s PASOK, dokler ga vodi Papandreu, nedvomno pa se jima je vodja vsegrškega socialističnega gibanja zameril tudi že v prejšnjih letih, ko podpore komunistov ni ustrezno nagrajeval. Le malo je verjetno, da bo leva koalicija zdaj, ko je Papandreuja tako rekoč že postavila pred sodišče, snedla besedo, vodja gibanja PASOK, ki je že dokazal, da premore zelo veliko vztrajnosti, pa se najbrž tudi ne bo umaknil sam. Še zlasti ne, kar so tudi novembrske volitve pokazale, da se grški volilci vendarle bolj nagibajo v levo kot v desno.

Skratka, politična kriza v Grčiji se za zdaj še nadaljuje. Ljudje ne zaupajo ne Novi demokraciji, ki se za časa svoje vladavine v še ne tako daljni zgodovini (pred prihodom na oblast gibanja PASOK – pred osmimi leti) ni ravno proslavila, ne socialističnemu gibanju, ki so ga kompromitirali spodrsljaji njegovega vodstva, s katerim, kot kaže, ni sposobno opraviti samo. Kako se bo razpletla sedanja kriza, bo moč videti že v prihodnjih dveh tednih, je pa verjetno že zdaj razmeroma jasno, da bo tudi to pot formula izhoda iz krize (kakršna koli že bo) le začasna – do predsedniških volitev, ki bodo spomladi prihodnje leto. Zlobneži pravijo, da so afere izbruhnile na dan dobro leto prezgodaj; tako se namreč Andreas Papandreu ni imel časa umakniti na predsedniški stolček in prihraniti levi koaliciji, zlasti pa gibanju PASOK sedanje težave.

LJILJANA ĐERIĆ

IZ POSLOVNEGA SVETA

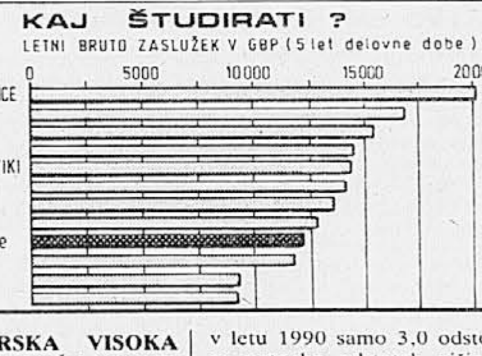

● **OKTOBRSKA VISOKA INFLACIJA** – V Švici je bila v mesecu oktobru inflacija kar 3,6 odstotna, najvišja po maju 1985. Ta stopnja inflacije je natančno dvakrat višja kot pred letom dni. Septembra letos je bila inflacija 3,4 odstotna, k rasti teh cen pa so največ prispevale podražitve bencina in kurilnega olja, medtem ko so oktobrsko inflacijo pospešile višje cene stanarin.

● **RAST V OECD** – Sekretariat Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) predvideva, da bo gospodarska rast v 24 državah te organizacije (vse najrazvitejše države sveta) v letu 1990 samo 3,0 odstotna, za natanko odstotek nižja kot v preteklih dveh letih (4,0 odstotna). Še posamezna predvidevanja: rast v ZDA naj bi bila 2,5 odstotna, na Japonskem 4,5 odstotna (v letu 1991 še samo 4,2 odstotna), v ZRN pa 3,4 (3,2 v 1991) odstotna.

● **NA ROBU NELIKVIDNOSTI** – Madžarski primanjkljaj v plačilni bilanci (seštevek bilanc v trgovini z blagom in uslugami) bo do konca letošnjega leta dosegel 1,4 milijarde dolarjev, sporočajo iz finančnega ministrstva v Budimpešti. Država je na robu nelikvidnosti, od 20. novembra naprej pa bodo uvedli celo omejitve pri nakupih konvertibilnih valut, tako za gospodarstvo kot za posameznike.

● **NOVA NAROČILA ZA AIRBUS** – Letalska družba Gulf Air, v lasti Bahreina, Katarja, Omana in Združenih arabskih Emiratov, najpomembnejši letalski prevoznik v Zalivu, je naročila 12 letal izdelovalca Airbus in sicer tip A-320, trenutno najpopularnejše letalo tega izdelovalca. Letala s po 135 sedeži bodo dobili med letoma 1992 in 1994, uporabljali pa jih bodo za polete v Zalivu. Nova stranka je povečala skupno število naročil za A-320 na 527, od 26 naročnikov.

● **ČRNI DAN ZA ZLOT** – V ponedeljek je poljska vlada devalvirala valuto, imenovano zlot, tako da je sedaj za dolar mogoče uradno dobiti 2800 zlotov; devalvacija je bila torej 16,6 odstotna. S tem ukrepom se je obenem bistveno zmanjšala vrednost dolarja na črnem trgu, saj je bilo za dolar mogoče dobiti samo še 4800 do 5100 zlotov, čeprav je bilo še kak dan pred tem dobiti za dolar prek 12.000 zlotov. V narečju borznih špekulantov bi torej lahko rekli, da je prišlo do borznega zloma. Vlada je prepričana, da bo kmalu uspela uskladiti uradni tečaj s črnim, toda nihče dejansko ni verjel, da se bo razlika res tako hitro zmanjšala. Torej, črni dnevi za preprodajalce zlotov!

MARJAN ŠIFTAR O DS ALPE–JADRAN

Povezovalna vloga skupnosti

Konec tedna bo Lombardija na plenarnem zasedanju predstavnikov vlad članic v Comu prevzela predsedovanje skupnosti – Aktivnost Slovenije v njej

V mestecu Como v Lombardiji se bodo v petek in soboto na plenarnem zasedanju sestali predsedniki vlad delovne skupnosti Alpe–Jadran. Na zasedanju bo ta italijanska dežela uradno prevzela predsedovanje skupnosti za prihodnji dve leti. Pred njim smo zaprosili za odgovore na nekaj vprašanj v zvezi z delovanjem skupnosti, vlogo in interesi Slovenije v njej predsednika republiškega komiteja za informiranje Marjana Šiftarja, ki dela tudi v več telesih skupnosti.

Funkcija v republiki in delovne obveznosti v delovnih telesih skupnosti Alpe–Jadran vas obvezujejo, da spremljate vse aktivnosti v njej in se nanje odzivate. S kakšnimi vtisi odhajate na bližnje plenarno zasedanje članic skupnosti v Lombardijo?

»Pred plenarnim zasedanjem v Lombardiji, s katerim se končuje že enajsto leto življenja skupnosti, lahko v Sloveniji z zadovoljstvom ugotovimo, da stopa v zrelo obdobje svojega delovanja s številnimi konkretnimi rezultati. Z njimi se je skupnost potrdila kot povezovalni dejavnik v alpsko–jadranskem prostoru, ki je politično razdeljen med pet držav, in tudi kot pomemben član v širšem evropskem regionalnem sodelovanju. Lahko rečemo, da je zdaj že resnično živ organizem, ki ga meje med državami ne ovirajo pri skupnih interesih članic. V dobrem desetletju, ki je za nami, je nastalo svojevrstno gibanje ljudi na področju gospodarstva, športa, kulture in v drugih dejavnostih skupnega interesa.

Slovenija, ki je bila od vsega začetka zelo aktivna v telesih skupnosti, se je z njo in prek nje vključila tudi v širše evropske procese. Že leto dni je dejavna v skupnosti evropskih regij in zdaj je povabljena tudi v klub, ki združuje najbolj razvite evropske regije.

Ni treba poudarjati, kaj pomeni tako za nas kot za vso Jugoslavijo sodelovanje Slovenije v teh telesih, ki niso brez vpliva na oblikovanje temeljev Evrope 92.

Pred bližnjim zasedanjem v Comu, bi lahko opozorili na marsikaj. Najbolj potrebno pa se mi zdi poudariti, da so sredi lanskega leta zunanji ministri držav, katerih deli so v skupnosti, oziroma njihovi pooblaščenci s skupno izjavo v Milstattu opredelili skupnost kot avtentičen izraz interesov držav za nadaljnjo krepitev tako bilateralnega kot multilateralnega sodelovanja v tem prostoru. Odpiranje meja z dobrimi sosedskimi odnosi seveda odločilno vpliva na kvaliteto in širjenje vseh drugih procesov.

Zlasti ob desetletnici svojega obstoja je bila skupnost deležna precejšnjega zanimanja sredstev javnega obveščanja, vedenje o njej se je močno poglobilo. Vzpostavljena je bila zveza med različnimi informativnimi mediji. Televizijske hiše so pripravile skupno revijo, izpeljale so zahteven projekt Manjšine, bogastvo Evrope, v Sloveniji pa smo skupaj s Tanjugom pripravili informacijsko publikacijo Yu-live, ki je obogatila vedenje tujine o nas. Žal pa nam kljub velikim prizadevanjem Tanjuga v Sloveniji in stalnih dopisnikov jugoslovanskih listov iz naše republike, še ni uspelo v vsem jugoslovanskem informacijskem in političnem prostoru odpraviti različnih podtikanj, primerov podcenjevanja in sumničenja na račun skupnosti. V njej so tu in tam še pred kratkim iskali argumente za tako imenovani separatizem Slovenije in Hrvaške ter za obnavljanje starih, že propadlih državnih tvorb.«

Res je, da je bila skupnost deležna mnogih kritik v jugoslovanskem informacijskem prostoru. Vendarle pa v zadnjem času kažejo zanimanje zanjo tako v Bosni in Hercegovini kakor tudi v Črni gori. Kaj menite o najnovejših pobudah iz teh dveh republik?

»V Sloveniji seveda podpiramo ideje, ki so se pojavile v obeh republikah. Prepričani smo, da je med odgovornimi ljudmi le prevladalo spoznanje o koristnosti vključevanja v skupnost za celotno Jugoslavijo in da vidijo v njej živ in privlačen organizem. Podpiramo njuno vključitev v skupnost, ki je bila vedno odprta za nove člane. Vendarle pa morata obe republiki sami izoblikovati doma predloge za njuno vključitev med članice. Prepričani smo, da bi naleteli na dober sprejem pri vseh članicah. Zdaj je tako, da imajo Italija, Avstrija in tudi Madžarska po več članic kot Jugoslavija. Na plenarnem zasedanju v Comu bodo predsedniki že prihodnje dni obravnavali prošnjo švicarskega kantona Ticino, da bi postal aktiven opazovalec pri skupnosti.

In s kakšnimi načrti odhaja Slovenija na plenarno zasedanje?

»Slovenija zdaj predseduje tretji stalni komisiji v skupnosti, ki obravnava vprašanja kulture, mladine in športa. V času predsedovanja tej komisiji je že speljala vrsto akcij. Opozorim naj predvsem na izdelavo tako imenovanega kulturnega koledarja, ki kot skupna publikacija skupnosti zagotavlja informiranost naročnikov o vseh pomembnejših kulturnih dogodkih in akcijah v skupnosti. Prav tako velja spomniti na zelo uspelo konferenco rektorjev univerz v Mariboru, ki je zastavila nove načrte za sodelovanje med univerzami in drugimi visokošolskimi ustanovami ter za izmenjave študentov, raziskovalcev in pedagogov med njimi.«

Ob zelo raznolikih dejavnostih v skupnosti nastaja včasih vtis, da se na plenarnih zasedanjih ponavljajo razmišljanja o že obravnavanih vprašanjih. Ali ni zato krivo tudi dejstvo, da se pogosto menjavajo predsedujoči v njej?

»Razumljivo je, da so bila nekatera vprašanja skupnega interesa v vseh letih delovanja skupnosti večkrat na dnevnem redu zasedanj. Vendar je šlo večinoma za problematiko, ki je posebnega pomena za vse dežele članice in se s časom ponovno aktualizira ali problematizira. Vsekakor ima dežela, ki predseduje skupnosti, prednosti pri oblikovanju dnevnih redov njenih plenarnih zasedanj. Nič pa ne gre na zasedanju brez soglasja vseh dežel članic. Tako sedaj Lombardija ponovno potiska v ospredje vprašanja prometa, urejanja prostora in varstva okolja (gre seveda za aktualna vprašanja, ki zadevajo prevoze čez Alpe in za varstvo severnega Jadrana). V Sloveniji tema področjema posvečamo veliko pozornost, zato bomo tudi podprli predloge sklepov, ki jih je Lombardija pripravila za bližnje plenarno zasedanje.

LOJZE KANTE

Kissinger v Pekingu

PEKING, 8. novembra – Bivši ameriški državni sekretar Henry Kissinger je prispel sinoči v Peking. Čeprav je na zasebnem obisku, pripisujejo njegovemu prihodu velik pomen, saj velja za enega najbolj vplivnih ameriških prijateljev Kitajske.

Vohunski satelit

CAPE CANAVERAL, 8. novembra – Prihodnji mesec bodo Američani izstrelili vohunski satelit. Z njim nameravajo nadzorovati sovjetske poskuse z raketami ter »prisluškovati« vojaškim in diplomatskim zvezam.

PERESTROJKA SE ZAČNE V PARTIJI

Sovjetski rudarji proti avantgardi

Rudarji iz zapolarne avtonomne republike Komi poleg vrste socialno-ekonomskih zahtevajo jasne politične spremembe, ki posegajo v bistvo sovjetskega političnega sistema. Terjajo namreč odpravo 6. člena sovjetske ustave, ki opredeljuje vodilno in vodečo vlogo KP Sovjetske zveze. S tem se pridružujejo številnim že delujočim ali porajajočim se novim družbenim gibanjem, ki zahtevajo večstrankarstvo.

Kako na takšne zahteve odgovarja partijski aparat in njegovo vodstvo? So možnosti za reformo sovjetske partije, brez katere ne bo niti drugih reformnih posegov, na stvarnih temeljih ali gre zgolj za pobožne želje? Ta in vrsta podrejenih vprašanj v sovjetskem razgibanem predvolilnem in predkongresnem obdobju še zdaleč nimajo preprostih odgovorov.

Vzporedno z zahtevami za odpravo partijskega dirigizma se krepijo tudi prepričevanja o nujni okrepitvi delovanja partijskega aparata, ki bo postal aktivnejši in ustvarjalnejši edinole, če bo korenito obnovljen. Partija je nosilka programskih ciljev perestrojke, je združevalna sila, ki bo le ob »globoki demokratični prenovi« sposobna pritegniti množice, pravijo Gorbačov in ljudje iz njegove ekipe. Vodstvo je trdno odločeno vztrajati na zastavljeni poti perestrojke, ki pomeni revolucijo znotraj revolucije, tudi partijski vrh v Kremlju. V široko zastavljeni predvolilni in predkongresni kampanji ne manjka ideološkopropagandnih potez, iz katerih je razbrati, da bo partija novim zahtevam kos le z večjo prožnostjo aparata, z zvrhano mero poguma, z novostmi in hkratnim ohranjanjem tradicije, s kakovostnim prestopom od šablon in stereotipov k ustvarjalnosti itd.

Usodne volitve

Takšen prijem z nekaterimi izjemami hočeš nočeš spominja na že znane miselne in vedenjske aktivistične vzorce boljševistične partijske logike, za katero je seveda skrit poglavitni vzrok pa tudi odgovornost za stanje, kakršno danes pač je (tukaj ali tam). Ali so takšni prijemi danes konkurenčni, ko na primer v pribaltiškem laboratoriju teče dejanski proces uvajanja večstrankarstva, podpirajo pa ga tudi tamkajšnja partijska republiška vodstva?

Od decembra letos do marca prihodnjega leta bodo v Sovjetski zvezi volitve kar v dveh tretjinah republik (v desetih od petnajstih), izvolili pa bodo vodstva v republiških in lokalnih organih oblasti. Danes je več kot 80 odstotkov predsedujočih v izvršilnih organih na lokalni ravni iz vrst KPSZ, volitve pa bodo edene največjih preizkusov za partijsko članstvo v minulih sedmih desetletjih. Sedeži v omenjenih parlamentih namreč ne bodo vnaprej rezervirani za članstvo KP in preostale sorodne organizacije, kajti 24. oktobra je vrhovni sovjet zavrnil predlog prezidija, naj bi KP, sindikat, komsomol itd. tudi v prihodnje kar brez neposrednih volitev delegirali svoje deputate. Ni dvoma, da bo takšno stališče zavzel tudi kongres na skupnem zasedanju, to pa pomeni enega najhujših udarcev celotni nomenklaturi.

Še teoretične razprave

Komunistična partija Sovjetske zveze je skladno s tradicionalnimi merili še vedno partija z ogromno potencialno bazo, glede sedanje taktike pa se vsiljujeta vsaj dva pomisleka. Zakaj partija sklicuje kongres leta 1990, se pravi po volitvah v lokalne organe oblasti, in zakaj ne raje obratno? Takšna odločitev namreč pomeni, da gre partija na volitve v ponošeni obleki in z vse šibkejšo avtoriteto. Najbrž bi bilo pametneje prej izvesti reformo (če je ta sploh mogoča) in šele potem nastopiti na volitvah. Ni se mogoče izogniti vtisu, da o reformi partije zdaj razpravljajo zgolj na teoretični ravni, medtem ko se večina zaveda, da je stara struktura že izčrpala svoje možnosti. Z dobršno mero ironije bi lahko rekli, da se dogodki vrtijo z bliskovito naglico, partija pa praktično stopica na mestu. Ironija je med drugim tudi v tem, da sovjetska partija (zlasti po zaslugi Gorbačova) še dopušča razvoj (ne)predvidljivega dogajanja na Madžarskem in Poljskem, sama pa se mora zavedati, da je prav okorela pratijska struktura »povzročila« proces samoukinitve.

Problem seveda iz več razlogov ne gre poenostavljati, toda kakorkoli že obračamo partijske like, se ni mogoče izogniti vtisu, da je partija v SZ še vedno globoko zakoreninjena v bistvu družbenega, političnega, ekonomskega in drugega življenja. Še vedno si namreč z doslednim spoštovanjem demokratičnega centralizma lasti prerogative načrtovalca in izvrševalca strateškega razvoja, čeprav seveda ne manjka nedvoumnih zahtev, da je nepreklicno konec t. i. kasarniškega socializma, vodilne vloge KPSZ in njenega monopola oblasti. Z vzpostavitvijo temeljev parlamentarizma, s kongresom ljudskih poslancev oziroma z vrhovnim sovjetom so se v SZ resda dogodile revolucionarne spremembe, kajti nihče ne more mimo novega paralelnega vzvoda oblasti, ki po svojem intelektualnem potencialu in spremenjenem načinu dela presega vse ostale. Res, v novem vrhovnem sovjetu je večina iz vrst partijskega članstva, toda ne upravnega in državno-partijskega aparata. Zlasti po zaslugi t. i. medregionalne skupine delegatov so razprave živahnejše, že junijska javnomnenjska raziskava v kongresu pa je pokazala, da 42 odstotkov od 600 anketiranih zagovarja odpravo enopartijskega sistema, 44 odstotkov pa se jih zavzema za ohranitev sedanjega sistema. Danes je razmerje – sicer neuradno – spremenjeno v korist prvih.

Ogorčena opozorila

Po drugi strani seveda ne manjka ostrih stališč partijskih sekretarjev, zlasti na lokalni ravni, ki ogorčeno opozarjajo, da so akcije prenove prenagljene in da skrčenje aparata in sprememba strukture ne prinašata ničesar. Med drugim zahtevajo, da partijski vrh potegne ločnico med partijsko in vladno disciplino na eni strani in vsem tistim, kar na drugi strani sodi v okviru mnenjskega pluralizma. Jegor Ligačov med drugm svari, da bi večpartijski sistem razbil, sovjetsko federacijo, saj je zdaj KP edina stvarna politična sila, ki povezuje in združuje vse narode v enotno zvezo republik. Da je danes zveza republik ječa narodov, tega Ligačov seveda ne omenja, prav tako pa beži od resnice, da je sovjetska partija resda edina sila, ki se lahko postavi po robu vsemogočni birokraciji.

Pri tem je seveda nujno omeniti, da tudi med akademiki z večdesetletnim partijskim stažem ne manjka odkritega zavzemanja za uvedbo večstrankarstva kot stvarnega izhoda iz krize. Stanislav Šatalin celo poudarja, da bi prav partija morala narediti odločilen korak, kajti razmere so po njegovem mnenju dozorele. Številna združenja ali demokratične zveze, ki štejejo več sto tisoč članov, poudarjajo nujno razmejitev pristojnosti med zakonodajno, sodno in izvršno oblastjo, zanimive silnice pa se kažejo tudi znotraj mladinske organizacije (komsomola), ki sicer še ne napoveduje zmage na prihodnjih volitvah. Komsomolu Litve, so nedavno dovolili izstopiti iz matične organizacije, kar opozarja na resno možnost »prestopa« v stranko.

Kako kovati leseno železo

In kako je s »kovanjem lesenega železa« oziroma s pluralizmom v Sovjetski zvezi?

Gledano skozi jezikoslovno prizmo je pojem v ruski terminologiji tuj, če pa ga že uporabljajo, ga uporabljajo praviloma obvezno s predpono socialistični. Po mnenju nekaterih avtorjev, na primer Vasiljeva, odkrivanje socialističnega značaja samo po sebi še ne pomeni odrekanja večstrankarstvu. Po sprehodu po mednarodnih logih, ki da dokazujejo, da je pojem združljiv z obstojem in sodelovanjem več strank, se obvezno vračajo na tla sovjetske partije. Pri tem poudarjajo, da si je KPSZ za danes, za jutri in za pojutrišnjem jasno zastavila svoj cilj, ta pa je odkrivati ustvarjalne možnosti socializma. Za navadnega državljana naj bi socialistični pluralizem pomenil več možnosti samoizražanja, za ljudstvo popolnejše zadovoljevanje raznovrstnih zahtev in potreb, za partijo več dela in odgovornosti, za družbo pa v celoti več socializma.

Na tem mestu seveda ne načenjamo problema konsenza v eno-, dvo- ali večnacionalnih sistemih, kar seveda bistveno vpliva na dinamiko reformnih posegov. Ugotovimo lahko, da obstaja danes v Sovjetski zvezi pravcati mavrični lok, v katerem resda prevladuje rdeča barva: o razumevanju vloge partije in države, o demonopolizaciji partijske hierarhije in o postavljanju temeljev pravne države. Mihail Gorbačov kot partijski in državni šef v takšnem loku igra vlogo centra, od tega, ali bodo v centru prevladovale liberalnejše ali restriktivnejše silnice, pa je odvisna smer prihodnjega razvoja. Andronik Migranjan ponazarja omahovanje Gorbačova z iskanjem dvojne vloge. Po njegovem namreč hkrati »igra Lutra in papeža«. Želi namreč uničiti obstoječe strukture, hkrati pa se z njimi tudi legitimira. Slabo funkcioniranje partije in državne strukture zato slabi vlogo Gorbačova kot liderja.

»Revolucija od zgoraj«

Gorbačov danes kot nekakšna delna reinkarnacija Petra Stolipina poskuša z »revolucijo od zgoraj«, a mu zaradi objektivnih in tudi subjektivnih razlogov grozi »revolucija od spodaj«. Sovjetski voditelj si je z učinkovitimi in taktično sijajnimi kadrovskimi potezami v partijskem vrhu zavarovala hrbet, kar pa seveda še ne pomeni, da ni drugih pretendentov na oblast. Potencialno so to vsi tisti, ki jih bo resna in dosledna reforma na gospodarskem in političnem prizorišču postavila tja, kamor sodijo, a so se doslej spretno skrivali za ideološko-propagandnimi puhlicami. Se pravi celoten partijsko-državno-upravni establishment, ki je »omogočil« funkcioniranje administrativno-komandnega sistema sprejemanja in izvrševanja odločitev in je v bistvu pomenil ohranjanje idej stalinskega koncepta »državnega« socializma.

Ne nazadnje bo tudi sovjetska partija morala za izvedbo učinkovite prenove postaviti pod drobnogled osnovne postavke, na podlagi katerih so še pred kratkim znanstveno utemeljevali socializem, ki ima za cilj gmotno blaginjo, človeka pa uporablja kot sredstvo za njegovo uresničitev.

MIHA LAMPREHT

Iranska obsodba

TEHERAN, 8. novembra – Iran je ostro obsodil stališče članic sveta za sodelovanje zalivskih držav do iraške pravice do Šat-el-Araba, po katerem teče meja med Iranom in Irakom. V sporočilu zunanjega ministrstva je rečeno, da bo Iran storil vse in svoje meje zaščitil.

Kuba ne bo kapitalistična

HAVANA, 8. novembra – Kubanski voditelj Fidel Castro je sinoči ponovil, da njegova država ne razmišlja o vrnitvi iz socializma v kapitalizem. Procesi v nekaterih socialističnih državah, ki jih ni imenoval, so po njegovem mnenju »zelo žalostni in neverjetni«.

Demokratizacija ni enosmerna cesta

BORIS JEŽ

Spet smo tam, kjer smo že bili: miting kosovskih Srbov in Črnogorcev v Ljubljani – da ali ne? Dilema je povsem ista kot lani, ko je Slovenija živela v strahu pred jurišnimi enotami pod poveljstvom Miroslava Šolevića, le okoliščine so se spremenile. Niso pa se kajpada prav nič spremenile nakane tistih, ki na ta način manipulirajo s človeško stisko, političnO nepismenostjo in nacionalističnimi strastmi.

Na sedežih slovenske partije in socialistične zveze sicer še vedno niso prejeli nobene uradne zahteve, da bi bil miting, a nič ne de – dogodek je že tu. Sfabricirali so ga seveda v glavnem štabu protibirokratskega agitpropa, v beograjski Politiki, iz katere so tudi slovenski politiki sploh izvedeli za nameravani miting. Značilno je tudi, da je v torek dopoldne o tem razpravljal izvršni odbor predsedstva »fronte«, že popoldne pa sta njegovo mnenje ostro komentirala tudi radio Beograd in radio Priština. Ko bi bili le tako hitri, ko je – za razliko od nenehnega politiziranja, ki v naših spervertiranih razmerah figurira že kot »delo« – treba tudi zares poljuniti v roke!

Kakorkoli že, vodstvo socialistične zveze se je očitno ujelo na trnek, ki ga je vrgla Politika, in zdaj je dilema o mitingu Srbov in Črnogorcev hočeš nočeš tu. In ker je tu že vnovič, gotovo ne gre le za »zunanjepolitični« problem Slovenije, temveč predvsem za vprašanje demokratične tolerance, ki jo v tem trenutku zmore slovenski politični prostor.

Vsekakor bi bilo s tega zornega kota najbolje, če bi miting dovolili; ko bi se polegel ta zrežirani spektakl, bi v generalštabu sedanje srbske politike lahko le ugotovili, da niso skoraj ničesar dosegli. Slovenija pa bi si, nasprotno, skovala pomemben politični in medijski kapital, saj bi pokazala ne le svojo neobčutljivost za retoriko protibirokratske revolucije v smislu »krvi in zemlje«, marveč bi tudi dokazala, da z demokracijo misli povsem resno. Seveda pa si je pri presojanju teh stvari treba vzeti v misli tudi druge »dejavnike«.

Ronald Reagan je nekoč dejal, da detant ne more biti enosmerna cesta, in to gotovo velja tudi za umevanje procesov demokratizacije v federalni jugoslovanski skupnosti. Vsekakor ni možen demokratičen odnos med dvema subjektoma, ob katerih prvi pristaja ali celo uveljavlja pravila igre politične demokracije, drugi pa jih zanika in celo izkorišča svojo prednost sile. Če smo čisto konkretni: vendarle bi bilo nekoliko čudno, če bi Slovenija na svojem ozemlju dovoljevala kričavo politično delovanje fundamentalističnih sil iz Srbije, v tej republiki pa ni možna nikakršna promocija »slovenskih idej«.

Stvar je treba videti tudi v luči državnosti Slovenije in Srbije, kjer sploh ne skrivajo, da odrekajo vsakršno legitimnost sedanjemu vodstvu »dežele«. Kje pa je kakšna država – in prav Srbija hoče biti država! – ki dovoljuje, da druga država na njenem ozemlju organizira demostracije, in to proti njeni lastni politični usmeritvi? S tega zornega kota je treba videti tudi nedavne demonstracije Albancev, ki živijo v Sloveniji: – gre za ljudi, ki tu živijo in ki se ne izrekajo za nelojalnost okolju, ki jim pravzaprav nudi zatočišče, čeprav le ekonomske narave.

Tu je kajpak tudi dejstvo, da naj bi bil miting prav za 1. decembra, torej na dan, ko je bila ustanovljena kraljevina SHS. Organizatorji mitinga se nedvomno dobro zavedajo spornosti tega zgodovinskega datuma, zato je dan, ki so si ga izbrali, nič drugega kot provokacija, s katero še razširjajo razdor med konstitutivnimi subjekti Jugoslavije.

Skratka, takšnih in podobnih »političnih« pomislekov proti mitingu kosovskih Srbov in Črnogorcev v Ljubljani je ničkoliko, navzlic temu pa bi Slovenci po torkovem sestanku v vrhu »fronte« le morali imeti neke vrste slab občutek. Naposled bi nas moralo zmotiti že to, da naj bi bila zahteva za miting – po pisanju Politike – naslovljena na vodstva tukajšnjih političnih organizacij: mar bodo zdaj »stranke«, med katerimi je vse bolj tudi SZDL, odločale, kaj je možno in kaj ne? Mar ni pravi naslov za takšne reči ljubljanska milica, ki bi morala v skladu s predpisi o javnem redu in miru odločati o javnih shodih?

No, te stvari očitno vendarle še niso dorečene, zato pa jih bo nujno v najkrajšem času, saj demokracija v Sloveniji gotovo ni predmet le medstrankarskih razmejitev, temveč tudi kar najbolj jasne razmejitve med politiko in pravno državo. Upajmo, da že v kratkem morebitni protibirokratski mitingi v Sloveniji ne bodo več politično vprašanje, čeprav seveda to ne bo nikoli docela možno. Slovenski parlament naj čimprej sestavi »pravila« o tem, kdo, kje, kako in zavoljo česa sme (ne sme) prirejati javne shode – s čim manj političnimi omejitvami, policija naj jih »izvaja«, pa bo že kakšen politični problem manj.

Marković drugače kot srbska komisija

BOJANA JAGER

Če pomislimo na vse dogodke zadnjih dni, je videti, kot da se začenja odločilno odštevanje časa za usodo jugoslovanske pa tudi družbene reforme. Vlada je namreč domači javnosti in tujim upnikom pokazala odprt račun doslej znanih primanjkljajev in možne rešitve, s katerimi bi dosedanji sistem socialistične finančne demokracije spremenili v sistem čistih računov tržnega gospodarstva, bolje rečeno v sistem finančne discipline. To je prvi pogoj, da bi hiperinflacijo začeli odpravljali pri koreninah, ne pa na površju.

Nikakor ni naključje, da je skoraj istočasno, ko v tujini vse bolj verjamejo (o tem ne priča samo, kot kaže, ugodno končan zadnji krog pogovorov z IMF), da v Jugoslaviji končno nameravamo narediti kaj resnega, v državi vse več trditev, da se odločamo za konceptualno slabe poteze, ki niso kos hiperinflaciji. Takšen pogled ponazarja prav sporočilo komisije predsedstva SR Srbije za gospodarsko reformo. Ta pa ni edina, ki, milo rečeno, razmišlja drugače, saj je več kot očitno, da se bo krog bistveno povečal, ko bo na dnevni red prišlo sprejemanje »bolečih odlokov« o tem, kako iz realnih virov pokriti kumulativni primanjkljaj bank, podjetij in države v višini kakšnih 5 milijard dolarjev. To je verjetno tudi pogoj, da s skladom začnemo izdelovati konkreten program podpore jugoslovanskemu dokončnemu obračunu z inflacijo. Znesek ni majhen, mačje solze, pa niso niti preobrat, ki bi pomenil nov način financiranja brez lažnega denarja in lažnih bilanc. Lahko je bilo, ko so bile vse neizterljive terjatve, pravice brez kritja in neracionalnosti okoli leta 1983 bogato financirane s tujo akumulacijo, to pa smo večinoma zapravili. Ko je ta presahnila, se je začela ekspanzivna denarno-posojilna politika, tiskanje denarja, nerealne obresti in življenje večinoma na račun dobrih podjetij.

Prehod na realne obresti v zadnjih dveh letih je na površje dvignil problem, ki je bil spretno potisnjen v najtemnejši kot. Zdaj pa je postalo jasno, koliko pravzaprav stane inflacijski davek, še posebej ker je ta v hiperinflaciji vse višji in bolj nevzdržen, tako da skoraj nihče več, niti zvezni proračun, ne more shajati s svojim računom.

Pred napovedanim pospravljanjem mize oziroma ugotavljanjem, kaj je prazno, kdo je koliko dolžan in kje najti denar za ozdravitev perspektivnega in odstranitev brezupnega, je v sedanjem političnem ozračju v državi vse bolj razvidno, da vsakdo skuša čim več iztržiti zase. Zelo lepo zveni vse pogosteje slišana teza, da »privilegirani minirajo« reformo, težko pa je odkriti, kdo so ti sovražniki reforme, saj jih vsako okolje vidi v drugem, v splošni nepripravljenosti na odpoved pridobljenim pravicam. Srbska komisija za reformo se na primer zavzema za sprejem »smiselnega, radikalnega in učinkovitega protiinflacijskega programa«. Tudi če pozabimo na dejstvo, da ni znano, kaj bi to pomenilo, se postavlja vprašanje, kako bi bilo to izvedljivo, če pred tem ne razvozlamo zapletenega finančnega klobčiča notranjih dolgov.

V tem trenutku bi težko rekli, koliko je napovedana operacija premišljena (viri svežega denarja in načini, kako priti do njega in kako ga uporabiti), saj to preprosto ni znano. Previdnost je zato razumljiva. Jasno pa je, da morata Marković in njegova vlada najprej doseči dogovor v državi. Lepo je, da so premieru pred nekaj dnevi v pogovoru z več kot 130 gospodarstveniki in bančniki v GZJ (ob razumljivih disonancah) tisti, ki naj bi konkretno poslovali v novem sistemu in na trgu, izrekli kolikor tolikšno pripravljenost, da bi s praktičnimi dejanji podprli novo zakonodajo. Vprašanje je, ali so se republike in pokrajini končno pripravljene prenehati prepirati, kdo koga izkorišča in čigav dohodek se kam preliva, ter se dogovoriti o tem, ali so za čiste račune. Ni mogoče pričakovati, da se je možno lotiti reforme, če vlado bolje razumejo v tujini kot doma. Če se sami ne bomo spametovali, nas bo v to s hudimi zlomi prisilila hiperinflacija. Veliko vprašanje je, koliko manevrskega prostora ostaja za reformo in ali bo mogoče prišlo do odložitve trga in novega sistema, še preden sta sploh zaživela.

NEPOVEZANE PODONAVSKE DRŽAVE

Donava – neizkoriščen vir za gospodarski razvoj podonavskih držav in za Slovenijo

Mednarodni pomen Donave narašča – Skrajni čas je, da se začno integralno izkoriščati vse prednosti reke – Velike možnosti za nove prometne poti, zveza Save z Egejskim morjem – Interes slovenskega gospodarstva

Nekdaj pomembna, pravzaprav strateška tema mednarodnih odnosov – mednarodni sporazumi in urejanje odnosov ob velikih rekah – je sredi 20. stoletja neupravičeno postala obrobna. To je bilo očitno tudi v jugoslovanski politiki in javnosti.

Na tem področju pa so v zadnjem času storjeni nekateri novi in pomembni koraki. Zanimanje za urejanje odnosov ob Donavi se je posebej povečalo v Srbiji, kjer se v okviru njihove Socialistične zveze v zadnjih dveh letih intenzivno ukvarjajo z vprašanjem, kako to reko bolje izkoristiti za lasten gospodarski razvoj in za mednarodno povezovanje. Na to temo so dali pobudo in organizirali nekatera strokovna srečanja, tudi na mednarodni ravni. To novo zanimanje za Donavo je povezano tudi s političnimi spremembami v Evropi, predvsem pa z liberalizacijo odnosov v vzhodnem bloku ter rastočim pomenom regionalnega sodelovanja. Idejo o izboljšanju »podonavskega sodelovanja« razvijajo v zadnjem času znova tudi v Avstriji in na Madžarskem. S stališča Srbije je verjetno v ozadju tudi namera o vzpostavljanju novih oblik regionalnega sodelovanja, npr. po vzoru delovne skupnosti Alpe-Jadran in druge podobne regionalne skupnosti.

Mednarodni pomen Donave tako v geografskem, ekonomskem kot tudi političnem in strateškem ter mednarodnopravnem in prometnem pogledu so izkoriščale tako podonavske kot tudi nepodonavske države, predvsem pa velesile, da bi uveljavile svoj ekonomski in politični vpliv v Podonavju in to izkoristile kot povezavo s Sredozemljem in Bližnjim vzhodom.

Donava je po dolžini in razvejenosti ena največjih rek na svetu, v Evropi pa druga za Volgo.

Od izvira do izliva v Črno morje pomeni državno mejo med Zahodno Nemčijo, Avstrijo in Češkoslovaško, Češkoslovaško in Madžarsko, Jugoslavijo in Romunijo, Romunijo in Bolgarijo ter od ustja pritoka Prut do začetka svoje delte državno mejo med Romunijo in Sovjetsko zvezo. Položaj in dolžina njenega toka od severozahoda do jugovzhoda Evrope omogoča najkrajšo zvezo Evrope z Orientom, še toliko bolj ob dejstvu, da vzdolž reke ni nepretrganih kopenskih povezav, ki bi povezovale vse podonavske države.

Zaradi obsežnosti in razvejenosti svojega toka ima Donava velik vojaško-geografski in strateški pomen. Zato je zgodovina mednarodnih odnosov, povezanih z Donavo, hkrati tudi zgodovina prizadevanja velesil za utrditev čim boljšega vpliva v Podonavju.

Kot pomembna prometna plovna pot ter sredstvo za razvoj hidroenergetskega, irigacijskega in melioracijskega sistema ima izjemno velik gospodarski pomen. Ker imajo različne države različne interese, vse bolj prevladuje mnenje, da je gospodarsko izkoriščanje mednarodnih rek (pa tudi Donave) treba obravnavati vse širše, v vseh možnih oblikah in povezavah. Zato je v prid vseh podonavskih držav, da se vodi skupna »politika« in da izkoriščanje Donave postane predmet medsebojnih mednarodnih sporazumov.

● Čeprav obstajajo nerešena vprašanja, kot npr. ali je treba reko proučevati kot celoto oz. ali se v ekonomskem smislu to reducira na plovbo, se vse bolj soglasno ugotavlja, da je treba gospodarsko izkoriščanje mednarodnih rek (in s tem tudi Donave) razčleniti širše, z upoštevanjem vseh možnosti. Iz tega izhaja tudi potreba po ureditvi ne le plovbe, temveč tudi drugih oblik izkoriščanja reke v prid vseh priobalnih donavskih držav.

Na razvoj podonavske plovbe je vplivalo več reči: naravne danosti reke in celotnega toka, splošni razvoj tehnike in ladjarstva, razvoj drugih prometnih sredstev ter ekonomski in politični odnosi med podonavskimi državami. Dolžina plovne poti in ugodna smer toka omogočajo namreč medsebojno trgovino tako podonavskih držav samih, kot tudi trgovino z drugimi državami. Vendar pa so možnosti Donave kot tranzitne poti nezadostno izkoriščene. Razlog je neustrezna razvojna stopnja gospodarstva podonavskih držav, to pa pomeni nerazvit izvoz in uvoz blaga in s tem zavira interes za povečevanje medsebojne menjave. Nadaljnji razlog je tudi konkurenca cestnega in železniškega prometa, se pravi nezadostne ladijske linije ter premajhne zmogljivosti ladij. Zato je dobrodošla pobuda, da se za večji gospodarski pomen Donave kot prometne poti zgradi sistem plovnih kanalov, ki bi povezovali sedanje plovne poti tako Donave medsebojno kakor tudi v povezavi z drugimi, predvsem z Baltiškim in Severnim morjem, preko Visle, Odre, Rena in drugih rek. Gradnja omenjenih kanalov bi pomenila najpomembnejši korak k povezavi vseh evropskih vodnih poti v enotnem sistemu evropske notranje plovbe. S tem bi se povezava Črnega z Severnim morjem skrajšala za polovico, to pa bi povečalo tudi pomen plovbe po Donavi, zmanjšalo transportne stroške in povečalo izvoz ter uvoz vseh podonavskih kakor tudi evropskih držav.

● Tudi za Jugoslavijo je zato posebej pomembna uresničitev načrta, predvidenega z Osimskimi sporazumi o povezavi Save preko kanalov z Jadranskim morjem in v daljnji prihodnosti tudi Donave z Egejskim morjem, preko Morave in Vardarja.

Kot že omenjeno, se Donava ne izkorišča le za plovbo, temveč tudi za irigacije in melioracijo ter kot vir hidroenergije. Vse to je perspektivno predvsem za razvoj industrije podonavskih držav. Kar zadeva irigacijo in melioracijo je Donava posebno pomembna za Jugoslavijo, Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo. Zaradi boljšega razvoja kmetijstva je v gradnji hidrosistem za namakanje in odmakanje, v katerem bo poleg kanala Donava–Tisa–Donava tudi več manjših kanalov. Čeprav se Donava že uporablja kot vir hidroenergije, je to žal nezadostno glede na možnosti, ki jih daje, in glede na potrebe priobalnih podonavskih držav. Največji napredek v hidroenergetskem in plovnem izkoriščanju Donave je bil dosežen z zgraditvijo djerdapskega sistema. Graditi so ga začeli 1. 1964 po sporazumu med Jugoslavijo in Romunijo, podpisanem 1. decembra 1963 v Beogradu. Spričo djerdapskega plovnega in hidroenergetskega sistema ni bilo več potrebe po pilotskem vodenju ladij, vzdrževanju signalizacije zaradi reguliranja prehoda skozi kanale z obveznim tehničnim pregledom ladij pri vhodu ter za vleko ladij. Število ur, potrebnih za prehod ladij v obe smeri, se je zmanjšalo za tretjino, prepustna moč pa se je povečala za štirikrat.

Iz povedanega nedvomno izhaja, da je Donava velik potencial v vseh gospodarskih oblikah, bodisi glede plovbe ali tudi glede hidroenergetskega vira.

Zaradi hitro rastočih potreb po dograditvi sistema in objektov za preskrbo prebivalstva in industrije z vodo, za ureditev naravnih in gradnjo umetnih vodotokov, kanalov in akumulacije, za gradnjo kmetijskih, hidroenergetskih in plovnih sistemov ipd. je čedalje pomembnejša mednarodna pravna obravnava gospodarskega sodelovanja v Podonavju. Konvencija, ki je bila podpisana 18. avgusta 1984 na konferenci v Beogradu je prvi mednarodnopravni akt o Donavi, zasnovan na splošno priznanih načelih mednarodnega prava in v interesu vseh priobalnih podonavskih držav. Skladno z omenjenim je tudi pravica urejanja plovbe na celotnem toku reke pravica izključno priobalnih podonavskih držav. Tudi pravica do rečnega, carinskega, sanitarnega, veterinarskega in fitosanitarnega nadzora je v rokah priobalnih podonavskih držav. Ekonomski pomen Donave je namreč relativno še vedno premajhen glede na možnosti, ki bi jih dobili z urejanjem njene plovne poti, razvojem vodnega gospodarstva in hidroenergetskih sistemov, kot tudi njenim povezovanjem z mednarodnimi rekami, posebej z Renom in Odro. Zato je več kot skrajni čas, da se začnejo integralno izkoriščati potenciali in prednosti, ki jih Donava kot mednarodna reka daje.

Tudi sodelovanje Jugoslavije s podonavskimi državami žal ni zadovoljivo. Če ne upoštevamo tako ugodnih reči, kot so bližina tržišča, komplementarnost gospodarstva, pomembna rudna bogastva Jugoslavije in dobre gospodrske možnosti za razvoj njenega kmetijstva in pridobivanja hrane ter naravno prometno povezanost z drugimi podonavskimi državami, moramo o uspehih ekonomskega sodelovanja Jugoslavije z drugimi podonavskimi državami žal povedati, da so zelo skromni. Bistvena ovira za hitrejše, obsežnejše in kvalitetnejše uresničevanje omenjenih ciljev je gotovo to, da poteka financiranje iz proračunskih sredstev, medtem ko je v neznatnem delu preko nadomestil za svobodno plovbo (npr. v Jugoslaviji le 2 odstotka). Zato bi bilo treba proučiti dodatne možnosti za samofinanciranje del za ureditev in vzdrževanje te plovne poti. Načelo o svobodni plovbi na mednarodnih rekah naj ne bi bilo ogroženo z uvedbo taks za plačilo tranzita pod pogoji, da se le-ta namensko uporabljajo zgolj za izboljšanje plovne poti. Treba je tudi omeniti, da čeprav je v okviru sodelovanja Jugoslavije s podonavskimi državami najbolj razvito izkoriščanje Donave kot prometne poti, je tudi to žal nezadovoljivo.

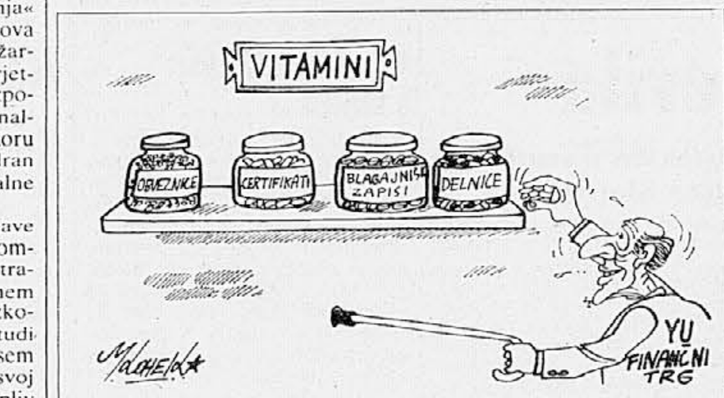

● Nedopustno je npr., da od skupne zunanjetrgovinske menjave Jugoslavije (ki se do 50 odstotkov nanaša na podonavske države), samo šest odstotkov poteka preko mednarodnega prometa naših rečnih pristanišč, ob dejstvu, da je rečni promet do 50 ali tudi do 70 odstotkov cenejši kot npr. železniški, in kar dvakrat do trikrat kot cestni. Zato je več kot nujna potreba po takem sistemu tarif, ki bi omogočale racionalnejše usmerjanje udeležbe v vseh pogledih transporta. Hkrati je nujno treba organizirati prevoz in nove redne linije na celotnem toku Donave.

Omenjeno vpliva tudi na potrebo po preučitvi možnosti za posodobitev našega rečnega ladjevja za konkurenčno vključevanje v transport v Jugoslaviji in drugih podonavskih državah, kot tudi mrežo drugih evropskih rečnih tokov. O tem je več kot zgovoren podatek, da smo še po drugi svetovni vojni imeli najmočnejšo donavsko ladjevje in da smo danes na nezavidljivem zadnjem mestu. Z graditvijo novega rečnega ladjevja oz. ladij za potniški turistični promet po Donavi bi vsekakor pospešili razvoj vseh oblik turizma: navtičnega, izletniškega stacionarnega, plovnega in tranzitnega. Tudi Donavo je treba vključiti v turistični »proizvod« Jugoslavije.

Možnosti so gotovo več kot jasne, treba se je le ustrezno organizirati in zagotoviti denar. Uresničitev načrta za povezavo Donave z Renom zahteva tudi od nas dodatno prizadevanje za povečanje in modernizacijo plovne poti kot plovnega parka in ureditev pristaniških zmogljivosti, ki bodo ustrezale večjemu prometu. Spričo vsega povedanega je treba integralno nastopiti tudi na predstavljenem trgu v mednarodnem prometu.

Oživljanje gospodarskega delovanja na Donavi tudi za slovensko gospodarstvo ni brez pomena. Že vzpostavitev rednih tovornih linij z bližnjevzhodnimi državami in sovjetskim Zakavkazjem bi pomenila precejšen prihranek pri transportnih stroških, ki nastajajo v trgovini s tem delom sveta, obstaja pa tudi vrsta drugih prednosti, ki bi jih boljše izkoriščanje rečnih plovnih poti v Jugoslaviji (Sava, Donava itd.) imelo za slovensko in celotno jugoslovansko gospodarstvo.

NIVES JAVORNIK, Center za mednarodno sodelovanje in razvoj, Ljubljana

Smrtna kazen kot žrtev televizije

»Zadeve seveda niso tako preproste,« je enkrat na začetku torkovega televizijskega pogovora o smrtni kazni, ki je sledil sijajnemu poljskemu filmskemu prikazu dvojnosti ubijanja, ugotovila moderatorka Julka Vahen. In treba ji je pritrditi: stvari so mnogo preveč občutljive, da bi lahko molče spustili mimo izjemno zanimivo oddajo, ki pa je bila hkrati profesionalen spodrsljaj sicer dokazano sposobne novinarske profesionalke Vahnove. Z manj kolegialne strpnosti bi lahko celo rekli, da si je voditeljica privoščila odkrito navijaštvo, če ne kar zlorabo »svojega« medija v prid abolicionističnega gibanja, za katerega je tudi sama prav po žensko brezkompromisno zagreta (česar sploh ni skušala zatajiti).

Angažirana obravnava vročih tem je zmeraj zaželena, vendar ima neke meje. Opredeljuje jih ustrezna mera objektivnosti, čeravno v konkretnem primeru ne bi škodila dosledna nevtralnost namesto osebne prizadetosti. No, torkovo debato na drugem ljubljanskem programu je Julka Vahen očitno že v pripravljalni fazi zasnovala kot reklamo zoper smrtno kazen v Jugoslaviji. Smrtna kazen je družbena sramota, smo zvedeli. Toda niti silno raznoliki telefonski odzivi gledalcev niso mogli omiliti tihega sporočila televizijskemu avditoriju: vsem vam, ki zagovarjate umor v imenu pravice, odrekamo humanost, odrekamo civilizacijsko zrelost in mentaliteto, vredno sodobnega človeka (sklicevanje na Alberta Camusa in druge slavne somišljenike je v navadi že od prej); morda ste v večini, ampak referenduma ne bo; stroka bo odločila in preprečila, da bi prevladala volja neosveščene drhali – stroka pa je, vsaj v Sloveniji, smrtno kazen de facto odpravila.

Ne bi se čudil, če bi enobarvni nauk razprave sprožil reakcije, ki niso v skladu z verjetno dobronamernostjo protagonistov. Tudi bolj kritične, neopredeljene in »neuvrščene« občane mora zbosti v oči dejstvo, da je bil izbor gostov skrajno enostranski, še posebej zato, ker so vsak zase priznani intelektualci in avtoritete, deležne občega spoštovanja. Ugled nastopajočih naj bi debati dal zadostno verodostojnost in težo, a ji jo je kvečjemu odvzel, saj smo namesto pričakovane polemičnosti spremljali razgrnitev in utemeljevanje abolacionističnih argumentov iz ust že prepričanih. Danes in tukaj si česa podobnega ni mogoče več predstavljati niti na okroglih mizah, posvečenih kočljivim vprašanjem o politiki, o preteklih grehih oblastnikov, o partijskih zdrahah, o demokraciji, o JLA, o Kosovu . . .

Ostaja torej uganka, zakaj smrtne kazni ne bi smela verbalno razčlenjevati bolj uravnotežena druščina zaveznikov in nasprotnikov najhujše možne oblike poravnavanja računov med družbo in zlikovci. Torkov izbor je namreč spominjal na propagandni shod agitpropovske komisije neobstoječega združenja abolicionistov, ki ga je reševala zgolj atraktivnost in srhljivost same vsebine, ne pa kresanje navzkrižnih mnenj. Delna poživitev je bil le dr. Janković: odprl je tri ali štiri manj znane moralnonazorske dileme – in trem slovenskim kolegom (ter moderatorki) prepustil, da so jih »likvidirali« po lastnem okusu.

Oddaja se je kajpak strogo subjektivno vzeto, bala izkoristiti možnosti, ki jih snov kot takšna ponuja. Nemara bi oblikovalci storili bolje, če bi vzeli pod drobnogled kakšnega od »obrobnih« kamnov spotike, kamor sodi tudi usmrtitev storilcev pregrešnih dejanj zoper državo, zoper režim, zoper veljavni politični sistem. Turobna pridobitev in obenem paradoks 20. stoletja je, da država pokončuje ljudi, posameznike, ki je v resnici niso sposobni zares ogroziti. Žal so dvojna merila in sprenevedanje v zakonodaji in v pravni praksi nedorečena zdrknila čez ekrane vesoljnega slovenstva. To je dolg televizije in nemara izziv zanjo. Gledanost je zajamčena: najmanj, kar bo motilo, je morebitni očitek, da se Ljubljančani gredo imitacijo beograjskega Kina-Oka. Dobre stvari so vselej vredne posnemanja. In konec koncev je tudi ob spremljanju torkovega sporeda, sestavljenega iz zamujenih priložnosti, čas minil bistveno hitreje, kot mineva ob konfekcijskih televizijskih storitvah.

IGOR GUZELJ

REKLI SO

Jugoslavija je že asimetrična

BORIS MUŽEVIČ, član predsedstva CK ZKJ, v Slobodni Dalmaciji:

»Pred več kot enim letom sem na seji komisije za idejno delo dejal, da je zgodba o federalizaciji ZKJ, o šestih ali osmih partijah, pravzaprav skonstruirano vprašanje. V bistvu gre za zamenjavo tez. Gre za vprašanje polarizacije na dve medsebojno skorajda nasprotujoči si zasnovi nadaljnjega razvoja tako zveze komunistov kot družbe. To je bit vsega, kar kot pojavno obliko imenujemo federalizacijo ali konfederalizacijo zveze komunistov. Če bi namreč analizirali paleto problemov v posameznih delih ZKJ, bi naleteli na številne podrobnosti, pa tudi na velike razlike in skrajnosti. Seveda pa te ne nastajajo v eni oziroma drugi republiški zvezi komunistov, temveč se pojavljajo v vseh delih zveze komunistov. Tega vsekakor ne bi poenostavljeno imenoval demokratična ali stalinistična opcija, ker so elementi obeh – nekje bolj, drugje manj – prisotni tako v prvi kot v drugi.

Menim, da je Jugoslavija dejansko že od nekdaj asimetrična. Seveda pa tega ne smemo razumeti v smislu boljši – slabši. Vprašanje različnih kultur v Jugoslaviji seveda ne govori o tem, da je ena kultura boljša, druga pa nekakovostna, ker so to različne kulture, ki jih vse enako določajo prvine in vrednote, zaradi katerih so to celovite in seveda medsebojno različne kulture. Na ta način bi lahko po mojem mnenju izpeljali tudi ekonomsko in vsakršno drugo asimetričnost, čeprav v ekonomiji obstajajo tudi različni korektivi s skladi, prelivanjem dohodka in investiranjem tam, kjer bo imel kapital največji učinek. Zato ne vidim nikakršne ovire, prav tako pa tudi ne mislim, da bi bilo za demokracijo in Jugoslavijo pogubno, če bi tudi posamezne prvine političnega pluralizma delovale asimetrično.«

Močne garniture v senci

FRANCI PIVEC, predsednik mariborskih komunistov, na programsko-volilni seji mestne konference MK ZKS Maribor:

»Izkušnje, ki smo si jih nabrali z dosedanjimi koraki prestrukturiranja, kažejo, da so najtežje premagljive interesne blokade v najširšem vodstvenem krogu, posebej pri garniturah v senci, ki niso pod reelekcijo. Imajo veliko moč nad ljudmi in nobene konkretno merljive odgovornosti. Mnoge dobromišljene reorganizacije, ki se dotaknejo njihovega položaja, se sesujejo kot hiša iz kart. Delavska jeza jih ne doseže, ker so v varnem zavetju strelovoda – generalnega direktorja. Tudi družbeni ukrepi se ustavijo pri poslovodni špici in prav to jih z redkimi izjemami dela neuspešne. Pred leti so dominirali tudi v partijski organizaciji in se okoriščali z njeno avtoriteto. Za večino je baje sedaj članarina previsoka, predvsem pa je problem v avtoriteti. Bolj priročen jim je danes postal sindikat. Če ta blok proti spremembam v naših delovnih organizacijah ne bo padel, je iluzija pričakovati skorajšnji preporod mariborske ekonomije. Poznano in v uspešno saniranih firmah preizkušeno je zdravilo – premik iz pisarn v proizvodnjo. Če je potreben kakšen dodaten argument, je to podatek, da je izobrazbena struktura neposrednih vodij proizvodnje danes v Mariboru slabša kot pred dvajsetimi leti.« (V. V.)

Tečajna politika odstopa od reforme

JANISLAV VEHOVAR, Emona hoteli, za Delo:

»Tečajna politika dinarja, kakor jo vodi zvezna administracija v zadnjih mesecih, absolutno kaže na njeno politično nemoč. Osebno sem prepričan, da se predsednik Ante Marković, kakor tudi del njegove ekipe, zaveda, da je obstoječa tečajna politika nerealna in močno odstopa celo od njihovih lastnih reformskih napovedi na enem bistvenih segmentov ekonomske politike. S tako tečajno politiko vlada samo priznava sedanjo politično negativno razmerje sil v Jugoslaviji. Zato pri tečajni politiki ne gre samo zanjo, ampak za širše vprašanje, ali obstoječe negativno politično razmerje sil v Jugoslaviji, ki zavira prenovo bistvenih segmentov tržne ekonomije, lahko pravzaprav na koncu blokira celoten pozitiven pristop ekonomske reforme, čeprav se je zanj deklarativno opredelila vsa Jugoslavija. Očitno je torej, da je politika s svojim razmerjem sil še vedno nadrejena ekonomiji.

Turizem ima pravzaprav v borbi za status izvoznika »izbojevan« le tečaj dinarja, sedanjo tečajno politiko tako ne more razumeti kot del napovedane gospodarske reforme in jo smatra za nesprejemljiv, negativen politični kompromis, čeprav smo v turizmu navajeni na status opcijskega predmeta v gospodarskem predmetniku Jugoslavije.«

IZ JUGOSLOVANSKEGA TISKA

Med jastrebi in golobi

»Srbi v duši dobro vedo, da so Kosovo že za vedno izgubili. Nemogoče je ustaviti izseljevanje slovanskega življa, prav tako kot je nemogoče izključiti milijonski stroj za rojevanje novih in novih Albancev. Toda če se že izgublja, je treba ohraniti vsaj čast in poštenje, v tem primeru pa se ne sprašuje za ceno.« To je zasebno – in tako mračno nevarno – priznanje enega od tistih srbskih veljakov, ki vedno prihajajo na Kosovo, ko se v Prištini govori »z ljudmi iz severozahodnih okolij«. Izrečeno je bilo iskreno in z grenkim prizvokom v odmoru na nekem neuspelem posvetovanju, na katerem so s tolikšno samoprevaro še enkrat poskušali dokazati, da bi bilo na Kosovu vse veliko boljše, če »nekateri časopisi iz Slovenije in Hrvaške ne bi spodbujali poraženih separatističnih in nacionalističnih Albancev«.

Takrat so bile take obtožbe še omejene zgolj na »hujskaška javna glasila«, ta teden pa so odkrito in brutalno prerasle v zgodbe o veleizdaji tistih »severozahodnih politikov«, ki so za Vllasija – na najbolj miroljuben in legalen način – predlagali abolicijo kot morda najpametnejši izhod v sili, tako za tiste, ki hočejo za vsako ceno rešiti čast, kot za druge, ki nočejo živeti v državi političnih procesov iz časa komunističnega srednjega veka. Od centralnega komiteja ZKJ do predsedstva SFRJ so nekateri zaman zahtevali premor za še eno iskanje splošnojugoslovanskega odgovora, da ne bi vsi skupaj plačali tistega končnega računa za politiko samomorilskih jastrebov, ki so doslej tudi na najtišje vprašanje o lastni odgovornosti odgovarjali le z novimi odredi posebnih enot in novim preklinjanjem drugih.

Prav tako vrsto odgovora so spet dobili tudi jugoslovanski golobi, ki so z veliko potrpežljivostjo – čeprav ne tudi s preveč modrosti – čakali, da se položaj umiri na izreden način v sedanjih izrednih razmerah. Vse to je že tako zelo znano, da je že kar dolgočasno. Pokrajinski komite ZK Kosova napoveduje protest Sloveniji in Hrvaški zaradi »podpore albanskemu nacionalističnemu separatizmu«, Združenje za vrnitev Srbov in Črnogorcev spet zahteva tako zelo zaželeni miting v Ljubljani, medtem pa Slobodan Milošević grozi Bosni in Hercegovini, češ da so »minili časi«, ko je bilo »mogoče skrivati resnico« – v novi izdaji že preizkušene zgodbe o povsod preganjanih Srbih. Ko se je že panična diferenciacija na Kosovu ponovno spremenila v krvave obračune, se spet grozi z izvozom protibirokratske revolucije. »Nekateri mislijo, da se mir v lastni družini najbolje doseže z urejanjem razmer pri sosedih,« je zapisal neki francoski publicist.

Tisti, ki prav nikoli nočejo kritično razmišljati o sebi, so že zdavnaj – na Kosovu in v zvezi s Kosovom – z nedopustnim uspehom poskušali z nasilno metodo jurišniškega urejanja razmer pri sosedih. Tako je bilo samo še vprašanje časa, kdaj se bodo tudi na Kosovu z nekaterih ulic celo na najresnejše politične sestanke preselili slabo prikriti pozivi k strmoglavljenju »tujih vodstev«, s tem pa se iskanje pravega miru in sporazumevanja spet odlaga na čas, ko se bodo »tuji veleizdajalci« spametovali. Kaj naj bi drugega pomenil protest na rovaš Slovenije in Hrvaške? Ali se s tem kot vrhunski dokaz razumevanja ne zahteva samo pokorno sprejetje »uvoženih« kadrovskih list?

Radmila Andjelković, ki tako uspešno išče sovražnike, je morala za naprej in za nazaj takoj opravičiti to, da je objela Jožeta Smoleta. Slovenski vlak bratstva in enotnosti se je s slovesnega obiska v SR Srbiji komaj vrnil v Ljubljano, že je beograjski in jugoslovanski javnosti razkrila, da so ji »Slovenci s solzami v očeh pripovedovali, da je Srbija njihova druga domovina«, da se »v Srbiji dela dobro, vendar si slovenski uradni politiki nihče ne upa ugovarjati, ker se boji posledic . . .« Očitno ve, kako bi bilo treba preurediti SR Slovenijo, toda kdaj bo potem tudi kakšnemu Albancu dovolila navajati enako pohvalne ocene na račun slovenske politike in to, da bi »s solzami v očeh« priznal, da si na Kosovu »nihče ne upa ugovarjati uradni politiki, ker se boji posledic . . .«

Vendar ljudje ne padajo v Sloveniji, temveč na Kosovu. Kdo potem skriva svoj del odgovornosti za »bejrutizacijo Prištine, libanonizacijo Kosova in kosovizacijo Jugoslavije?« Mar samo tisti, ki »niso pravočasno dojeli trpljenje srbskega in črnogorskega naroda«, ali morda vendarle tudi drugi, ki so tudi v tej nemirni pokrajini na videz zagovarjali obnovo pravne države, hkrati pa vse poskušali zakovati v neprebojen partijsko-policijski oklep? Ali je tragične napake nekaterih bivših oligarhij zares mogoče odpraviti samo z novimi nasilneži iste vrste na vsiljeni kadrovski ruleti, na kateri je vse manj in manj »poštenih albanskih žetonov«? Ali tisti, ki vsak dan mučno doživljajo vsiljeno opravičilo, češ da »Kosovo ni zrelo za demokracijo«, postajajo nevarni samo zato, ker so lahko o tem nekje drugje prebrali nekaj drugega? Kdo mora takrat, kadar zapirajo ljudi samo zaradi tega, ker so z rdečico na obrazu od daleč opazovali nerede, zaradi vsega tega v resnici zardeti?

Nekaj zanesljivo drži: SR Srbija in SFR Jugoslavija še nista (in ne bosta) izgubili ne Kosova ne Albancev samo zato, ker v pokrajini politika maščevalnih jastrebov – kot se zdi – vsak dan izgublja bitko. Toda potem tudi golobi ne bi več smeli samo preplašeno gruliti v svojih luknjah na podstrešju. Sleherna razprava o odgovornosti se mora razširiti na razpravo o odgovornosti vseh in vsakogar, brez strahu pred prepovedanimi vprašanji katerihkoli politikov v katerem koli državnem oziroma partijskem telesu. Kadar namreč Slobodan Milošević trdi, da so minili časi, »ko je bilo resnico mogoče skriti«, potem mora ta resnica o resnici veljati za vse. Potem niti »prekleto Kosovo« ne bo več »netilo prepira med Srbi in Hrvati«, kar je kot že uresničeno kletev nemočno izjavil neki srbski intelektualec.

Tu in tam pa se najde tudi kaj razveseljivega. Celo Milo Djukanović je na neki javni tribuni v Titogradu kritično spregovoril o »sicer značilni čustvenosti Črnogorcev, zaradi katere jim uide tudi kakšna robata beseda in natančnost, ki lahko komu zveni tudi popolnoma drugače od njenega pravega smisla, vsebine in namena« (povzeto po članku v Politiki). Te izjave ne bi smeli zlobno tolmačiti samo kot rivalsko zbadanje zaradi Bulatovićevega izpada o uporabi armade. Neotesane besede bodo vse manj skrivale neprijetne resnice, še bolj zagovedno pa zvenijo, ko so oblečene v politične in policijske tiralice, kot to dela Rahman Morina in kot poskuša storiti tudi SNZ SR Srbije s svojo alibijsko zahtevo po aretaciji novinarja Vlastimirja Mijovića. V tej povodnji najslabših novic in najbolj katastrofalnih predvidevanj je treba zares dolgo listati po časopisih, da bi našli kakšno drobno, pa vendar spodbudno poročilo, kakršno je tisto o SR Črni gori, ki da se namerava pridružiti skupnosti Alpe-Adria. Morda se je tudi (recimo samo: morda) nekaterim jastrebom vendarle posvetilo, da so doslej tako nezmerno mahali s krili, da jim je začelo perje že nevarno odpadati, piše **Dražen Vukov Colić** v reviji **Danas.**

PREJELI SMO

Vlak brez voznega reda

Ob vsesplošni zavzetosti slovenskih uradnih in alternativnih političnih vrhov z OM, ALKO, volitvami itn. je precej neopazno šel mimo nas vse prej kot nepomemben obisk podpredsednika predsedstva SFRJ dr. Borisava Jovića. V zvezi s pripravami nove zvezne ustave, o katerih je tudi govoril, smo v Delu 31. oktobra letos lahko med drugim prebrali: »Na predlog slovenskih predstavnikov, da bi bilo treba že v samem začetku doseči konsenz o tem, kaj želimo s sprejetjem nove ustave, je Jović odgovoril, da bi vsakršno preveliko vztrajanje pri tem, da moramo že na začetku doseči sporazum, stvari le še bolj zapletalo in pripeljalo do velike zamude pri oblikovanju nove ustavne ureditve.«

Ta Jovićeva izjava niti ne bi zbudila naše pozornosti, ko ne bi bili imeli že tako slabih izkušenj s sprejemanjem ustavnih amandmajev. Potrdile so jih 25. oktobra letos v Delu objavljene zanimive podrobnosti, kako se nova ustava skrivnostno poraja daleč proč od oči javnosti. Iz tega smo se lahko poučili, da se, kot že tolikokrat poprej, tudi to pot zgodovina ponavlja: neka posebna skupina Predsedstva SFRJ spet za zaprtimi vrati pripravlja temeljni pravni akt, ki je v vsaki pravni državi stvar vseh državljanov in vsakega posebej. Tako bo torej Predsedstvo SFRJ očitno ostalo kar pri dosedanjem načrtu in samo oblikovalo nova ustavna izhodišča, saj se je omenjena skupina doslej sestala menda že trikrat, ne da bi o tem bila javnost sploh obveščena. Še o tem, da so ti trije sestanki sploh bili, je mogoče sklepati zgolj na osnovi poročila o seji delovne skupine Predsedstva SRS za novo republiško ustavo, vsebina novih ustavnih izhodišč pa še zmeraj ostaja »strogo zaupna«.

Zato slovenske predstavnike v posebni skupini Predsedstva SFRJ, ki so sprejeli to velikansko odgovornost pred vsemi Slovenci in državljani Slovenije, opozarjamo na naslednje:

– po našem mnenju so trije slovenski predstavniki v tej skupini odločno premalo;

– če mislimo s pluralizmom resno, kako da so vsi trije slovenski predstavniki člani ZK, kje je alternativa;

– slovenski predstavniki naj o delu skupine in o svojem delovanju v nji sprotno, natančno in celostno obveščajo javnost;

– če to delovanje ne bi bilo v skladu z interesi Slovenije, naj iz te skupine izstopijo.

Ali je tako predstavljanje vseh Slovencev in delovanje v njihovem imenu dovolj ilegalno in legitimno, bodo morali vsi trije predstavniki (dva eminentna pravna strokovnjaka in predsednik slovenske skupščine) seveda presoditi sami.

Žal lahko v tem sporočilu opozarjamo zgolj na poglavitne formalne pomanjkljivosti pri pripravi izhodišč za novo ustavo. O njihovi vsebini uradno ne vemo ničesar. Zato zahtevamo popolno javnost postopka že v tej začetni fazi, saj bo to olajšalo delo vsakomur, ki bo sodeloval pri tej težki in odgovorni nalogi.

Obisk dr. Borisava Jovića je bil torej koristen. Opozoril nas je, da bodimo pozorni, ker kljub pravočasnemu prihodu na postajo vlak lahko odpelje brez nas.

BORUT TREKMAN, za Ljubljanski odbor SDZ

Pripis uredništva: Sporočilo je uredništvo Dela prejelo v nedeljo, 5. novembra 1989.

Knjige in načrti naše prve mednarodne založbe

Adit in ZTT (v bodoče samo Adit, mednarodna založba v Ljubljani) predstavila nova dela J. Javorška, I. Torkarja, A. Mermolje, M. Košute in druga

Naslov je malce zavajajoč, toda ni daleč od resnice: ta hip ta založba sicer uradno še ne obstaja, toda konec tega meseca bo že dejstvo – tedaj naj bi namreč sedanja ljubljanska založniško–distributerska hiša Adit in Založništvo tržaškega tiska (ZTT) doživela registracijo kot mednarodno podjetje Adit, pri katerem bo ZTT imel 65 odstotkov delnic. Sčasoma bi se k temu podjetju lahko pridružile še druge založbe v zamejstvu, tako da bi Adit kot založba deloval produktivno in povezovalno, v skladu z načelom skupnega slovenskega prostora, na vsem kulturnem območju Slovencev.

To je nekaj misli, ki smo jih uvodoma slišali na včerajšnji tiskovni konferenci v ljubljanskem hotelu Slon, izrekel pa jih je med drugim Vlado Beznik, direktor Adita. Konferenca je bila posvečena delom, ki sta jih izdala oba partnerja, (sedanji) Adit in ZTT. Bila je dobro obiskana, a najbrž ne samo zaradi prvih novic o mednarodnem podjetju na področju založništva, temveč predvsem zaradi knjig, ki so bile predstavljene. Pri Aditu sta namreč izšli dve knjigi: Spomini na Slovence (I. in II. del) Jožeta Javorška in zbirka esejističnih besedil Meditacije o mojem času Igorja Torkarja. ZTT je predstavil več del – knjigo študij, razprav, sporočil. Znanstveno razmerje do vprašanja narodnosti Karla Šiškoviča, zbornik člankov in slikovnega gradiva Nabrežinski kamnolomi Aleša Breclja, Zvonka Legiše in Ivana Vogriča, ponatis romana Borisa Pahorja Mesto v zalivu (izšel je že 1955, tokrat s spremno besedo Evgena Bavčarja), zbirko komentarjev in meditacij Aceta Mermolje Premišljevanje na meji in prvo prozno knjigo Mirana Košute Rapsodija v treh stavkih.

O prvih dveh knjigah je uvodoma govoril urednik pri Aditu Bogdan Petric; pojasnil je namene in hotenja zbirke, v okviru katerih sta izšla Javoršek in Torkar, in kratko označil njuni besedili: po urednikovi napovedi naj bi zbirka bila mesto za knjige, v katerih bi pisci »potegnili iz pozabe« važna dejstva iz naše preteklosti in jih podajali umetniško (ne pa recimo znanstveno), esejistično, tudi v obliki pričevanja.

Taki knjigi sta, kot se je pokazalo v poznejšem pogovoru, prav Spomini na Slovence in Meditacije: Jože Javoršek je v zvezi z njimi govoril o »treh kratkih napotkih« za branje, rekoč med drugim, da gre pravzaprav za avtobiografijo, ki začenja pri letu 1900 in bo segla do leta 1950. Izšla sta, kot rečeno, prva dela (predvideni so še trije), med njima pa je zajet čas do okupacije Slovenije. Iz piščevih besed povzemam, da so Spomini posebna, moderna zvrst proze, ki ni zgodovinopisje, ampak osebno, umetniško videnje sveta, ki ne more biti podvrženo znanstveni kontroli. Igor Torkar o svojem delu ni govoril direktno: v knjigo je uvrstil svoje kritično, angažirano napisane tekste o različnih (predvsem moralnih) deviacijah v kulturi in družbi, dotikajo pa se tudi avtorjevih travmatičnih izkušenj z dachauskimi procesi.

Marko Kravos, urednik ZTT, je v nadaljevanju sestanka očrtal knjige, ki jih je poslala na trg »njegova« hiša, t.j. zamejski partner Adita. O Znanstvenem razmerju Karla Šiškoviča (1927–1982) je dejal, da gre za izbor iz Šiškovičevega temeljitega in pomembnega opusa (izbor sta uredila Boris Gombač in Pavel Stranj), ki se osredotoča k problemom manjšine, njenemu odnosu do večine idr., problemom skratka, ki so za prebujajoče se manjšine sedanje Evrope čedalje bolj aktualni. O Nabrežinskih kamnolomih je govoril eden izmed avtorjev – Aleš Brecelj – in dejal, da je knjiga poleg drugega prispevek k zgodovini nekega kraja, tudi odkrivanje njegove identitete, kolikor je bil kraj odvisen od dela v kamnolomu.

Omeniti je treba že dvoje del primorskih zamejskih piscev: zanimive eseje in komentarje o slovenstvu (iz zamejskega vidika) pesnika in časnikarja Aceta Mermolje in Rapsodijo v treh stavkih Mirana Košute: izšli sta že pred pol leta in v javnosti doživeli že več ugodnih odmevov.

JOŽE HORVAT

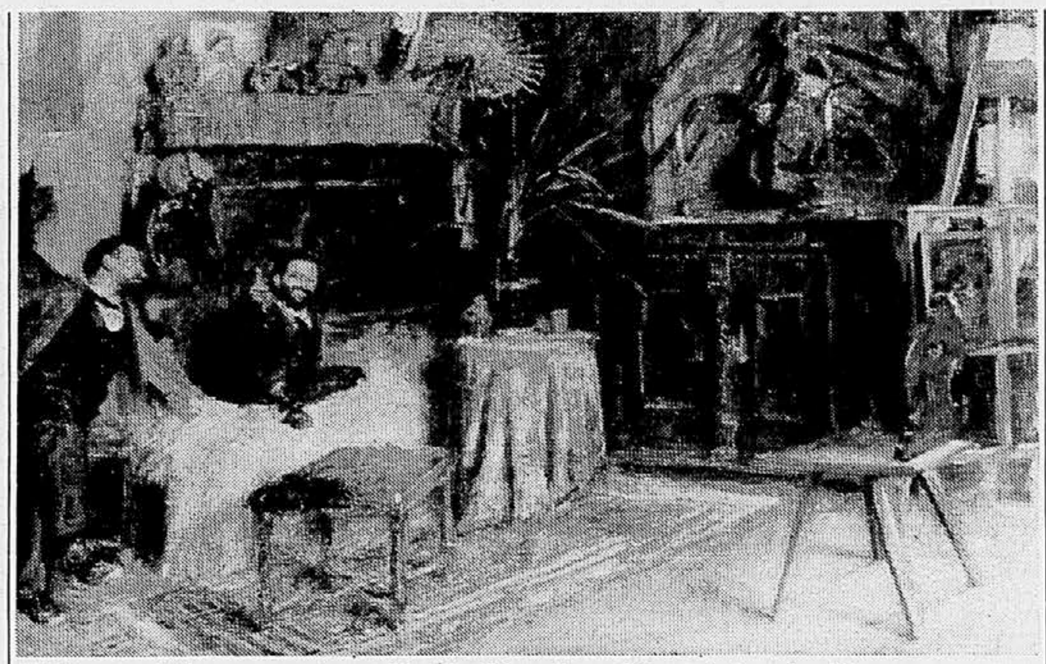

Retrospektivna razstava Ferda Vesela v Narodni galeriji

V Narodni galeriji v Ljubljani bodo danes, 9. novembra, ob 18. uri odprli retrospektivno razstavo slikarja Ferda Vesela (1861–1946), na kateri bo na ogled 123 portretov, krajin, žanrov in tihožitij, ki so večji del v zasebni lasti in jih doslej niti strokovna javnost ni poznala. Avtorica razstave, s katero Narodna galerija dopolnjuje pregled velikih slovenskih realistov (za razstavami Ivane Kobilca, Jožefa Petkovška in Antona Ažbeta), je Polonca Vrhunc, ki je za obsežen katalog napisala strokovno besedilo o slikarju in katalog razstavljenih del ter zbrala druge potrebne podatke. V knjigi s črno-belimi in barvnimi reprodukcijami je uvodno besedo dodala dr. Anica Cevc. Razstava razkriva povsem nove poglede na Veselo ustvarjalnost, ki je bila doslej znana predvsem v povezavi s tradicionalnim realističnim slikarstvom. Na sliki: Ferdo Vesel, V ateljeju, 1895 (avtoportret z Ažbetom na postelji).

GLEDAMO, POSLUŠAMO... OCENJUJEMO

LIKOVNA UMETNOST

Več plasti zrelosti

Dober ducat slik, ki jih je v galeriji Kompas razstavil akademski slikar prof. Zvest Apollonio, pomeni za zdaj najbolj zrel dosežek v njegovi nekajletni umetnostni ustvarjalnosti na izbrano temo. Pokrajina kot barvna gomila, kup potez s čopičem, ki se kakor trikotnik zajedajo v slikarsko ploskev in jo kompozicijsko delijo, členijo in parcialno ter v celoti osmišljajo s pomočjo črtno-barvne intenzifikacije – to je na videz preprosta tematika, ki že nekaj let okupira tega našega slikarja in mojstra sitotiska.

Manj tendencam sodobnega, vedno znova na različne načine oživljajočega surrealizma kot pa želji po vsebinskem naboju gre najbrž pripisati, da se Apolloniova pokrajina neredko prestrukturira v žensko figuro, akt, in narobe; se pravi, ni povsem jasno, kaj je prvotni vzgib in kaj drugotni. Vendar doseže avtor s tem nedvomno aktivnejše sodelovanje gledalca, dražeče odkrivanje različnih pomenov sicer sorodne likovne tehnike in fakture in seveda močno obogati govorico slikovnega polja z globinskimi plastmi – tako vsebinskimi kot tistimi iz barvnih lazur – torej optičnimi. Tudi nepojenljivemu, zlasti v manj zahtevnih ustvarjalnih svetovih še vedno »aktualnemu« simbolizmu se je Apollonio spretno izognil; namesto tega razbiramo v prekrivajočih se nazorskih, miselnih, optičnih plasteh njegovih slik nepričakovano bogastvo finega čutnega doživljanja sveta. Slednji je resda razmeroma ozek in pri roki, saj se pokrajina, njene barve in navsezadnje njihova transformacija v figuro porajajo že davno v tisti prečiščeni, tenko naglašeni in ubrani gami, ki se je zdela slovenski celincem nekaj abstraktna, v resnici pa izvira iz posebnih odbranih svetlobnih razpoloženj na slovenski obali. Vendar je to le ena sestavina, umetnik pa jo je pomnožil, intenziviral in skupaj z risbo in kompozicijskim izrezom optično napel, »dinamiziral« tako, da predstavlja zdaj cel skupek likovnih vrednosti, katerih vsaka posamezna in zlasti vse kot celota posredujejo pomensko širok izrez življenja in sveta. Kot likovno doživetje pa estetsko nasičen in pomensko večplasten ekskurz v zanimiv svet resnično individualne umetniške ustvarjalnosti.

JANEZ MESESNEL

ARHITEKTURA

Subotiška sinagoga

Na pobudo Unescove komisije iz ZR Nemčije se je pred tremi leti začelo sistematično proučevanje ter zaščita in predstavljanje secesijskih objektov. Nemška komisija je predlagala, naj bi se na skupnem projektu zbrali strokovnjaki (umetnostni zgodovinarji in arhitekti) iz vse Evrope z namenom, da proučijo to še ne dovolj raziskano obdobje v arhitekturi in skušajo odkriti skupne determinante, ki naj bi pripomogle k natančnejši opredelitvi secesijskega sloga v kontekstu zgodovine umetnosti. Študija o secesiji je namreč začetna faza raziskovanja arhitekture XX. stoletja.

Jugoslavija je v projekt vključena že od samega začetka, in sicer prek Pokrajinskega zavoda za zaščito kulturnih spomenikov iz Novega Sada in Medobčinskega zavoda za zaščito kulturnih spomenikov iz Subotice. Pred kratkim je našo deželo obiskala skupina strokovnjakov, članov delovnega predsedništva unescove komisije za Jugoslavijo iz 6 evropskih dežel (ZRN, ZSSR, Finske, Norveške, Belgije in Avstrije): v Novem Sadu so imeli delovni sestanek, nato pa so si ogledali secesijske objekte v Novem Sadu, Subotici in Beogradu. V Subotici je bila ob tej priložnosti odprta razstava o desetletnem delu okrog varstva in obnove enega najpomembnejših objektov iz secesijskega obdobja, sinagoge, ki sta jo leta 1899 projektirala arhitekta Marcell Komor in Dezső Jakab iz Budimpešte. Sinagoga je bila zgrajena do leta 1902, židovska cerkvena občina pa jo je leta 1979 z darilno pogodbo podarila mestu. Odtlej potekajo obnovitvena dela na tem v kulturnem pogledu večnamenskem objektu. Posebej velja poudariti, da je delovno predsedstvo Unescove evropske komisije za varstvo in predstavitev secesijskega sloga sklenilo predlagati subotiško sinagogo na spisek evropske kulturne dediščine – in to kot prvi secesijski objekt na tem spisku – po mnenju mednarodne skupine izvedencev in ne na predlog naše nacionalne komisije.

Subotiška sinagoga ni pomembna le zaradi svoje izjemne secesijske dekoracije, izpeljane iz madžarske ljudske umetnosti, ampak prinaša tudi novo arhitekturno zasnovo tovrstnih objektov, v konkretnem primeru »šotor«, postavljen na osem središčno razporejenih jeklenih nosilcev – stebrov, ki podpirajo monumentalno dvojno kupolo, ki obvladuje celoten notranji prostor. Zanimiva je tudi tesarska konstrukcija kupolnega prostora z dvojno funkcijo: hkrati se nanjo naslanja zunanji ovoj kupole, na katero je »obešena« notranja, mrežasta kupola. K sijaju objekta pripomorejo še dekorativni detajli iz pirigranita, nastali v znani tovarni keramike Zsolnay v Pecsi, ter vitraži, narejeni v budimpeštanskem ateljeju slikarja Mikse Rotha. S sozvočjem arhitekturne konstrukcije in dekoracije je ta »celostna umetnina« za naše kraje razmeroma zgodnje secesije zares zaslužila priznanje evropskih strokovnjakov, ki so jo predlagali na spisek svetovne Unescove kulturne dediščine.

Za nadaljnji potek raziskovanj secesijske arhitekture na jugoslovanskem ozemlju je pomembna ustanovitev skupine umetnostnih zgodovinarjev in arhitektov z vseh koncev države, ki bo pripravila gradivo za reprezentančno razstavo secesijske arhitekture ter ustrezno študijo o tem gradivu.

KAĆA MARTINOVIĆ-CVIJIN

Čuk in Služkinji

V mariborskem Slovenskem narodnem gledališču bo v nedeljo, 12. novembra, ob enajstih dopoldne začela delovati **Zveza diamantnega čuka**, istega dne ob osmih zvečer bosta na Malem odru nastopili **Služkinji** in njuna gospa, ki bodo nadomestile zamujeno (odpadlo) predstavo, spet pa se začenja Baletni studio. »podjetje«, ki ga v sodelovanju s pedagoginjo iz Sovjetske zveze vodi Marin Turcu. Zveza je nova igra – za odraščajoče otroke – pesnika in novinarja **Milana Dekleve.** »Zgodbo iz življenja osnovnošolcev, ki bi radi bili resni znanstveniki«, režira Samo Strelec, študent AGRFT, Genetovi Služkinji, delo ljubljanske Koreodrame, pa je lansko sezono v kleti Biotehnične fakultete postavil na slamo Damir Zlatar Frey.

Etnološka razprava Inje Smerdel

Založba Lipa Koper je te dni v 1000 izvodih izdala knjigo oziroma etnološko razpravo Ovčarstvo na Pivki – transhumanca od srede 19. do srede 20. stoletja ali trije ‚ovčarji'. Avtorica Inja Smerdel, mlada etnologinja in kustosinja za ljudsko gospodarstvo v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani, je to svoje delo posvetila ljudem iz krajev ob Pivki, ki so bili njeni prijazni sogovorniki med letoma 1984 in 1986, ko je zahajala mednje.

V etnološki razpravi oživlja gospodarsko kulturno obliko, ovčarstvo s selitveno pašo, ki je še v delu minulega stoletja bilo značilno za življenje na širšem postojnskem območju, konec 18. stoletja pa je veljalo celo za osnovno pridobitveno panogo podložnikov v teh krajih. Razkrivanje tega, dokaj nepoznanega, a zanimivega in celo poučnega segmenta kulturne dediščine sestavlja podobo identitete Pivčanov ter tako dodaja kamenček k mozaiku slovenske kulturne identitete. Na predstavitvi knjige v prostorih Jamske restavracije je Inja Smerdel med drugim povedala, da je poleg ovčarskih del, produktov in njihove uporabe želela v knjigi približati predvsem ljudi, ki so vsa ta dela opravljali ter imeli zato svojski način življenja.

V Jamski restavraciji pri Postojnski jami so odprli tudi zanimivo etnološko razstavo s selitveno pašo na Pivki, ki bo na ogled dva tedna, nato pa jo bodo preselili še v prostore Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani.

M. T.

Evropska pevska merila

Mladinski pevski zbor Maribor slavi 25-letnico – V petek bo v mariborski dvorani Tabor slovesni koncert – Pomen zbora za petje v Sloveniji

Za Maribor in slovensko glasbeno kulturo, še posebej za njen močni zborovski vokalni del, bo svečani jubilejni koncert Mladinskega pevskega zbora Maribor v petek, 10. novembra, v mariborski dvorani Tabor zagotovo kulturni dogodek najvišje vrste. Eden najboljših slovenskih, jugoslovanskih in evropskih mladinskih pevskih zborov pod vodstvom mag. Branka Rajštra bo s tem koncertom, ki se mu obetajo ugledni glasbeni gostje iz domovine in tujine, proslavil svojo 25-letnico.

Jubilejni koncertni program, ki obsega 18 skladb, je pravcata antologija najboljšega, kar sta v četrt stoletja ustvarjala zbor in njegov dirigent, in kaže vse značilnosti Rajštrovega zborovodskega dela in njegovo repertoarno poseganje v zvrsti in obdobja; tako se v sporedu zvrstijo Despress, Gallus, Mozart, Mokranjac, Tajčević, Britten, Premrl, Marolt, Jacob, Lortzing, Lennon in P. MacCartney... Od najzahtevnejših modernih skladb do narodnih pesmi, kakor se je pri MPZM vedno delalo in je mednarodno uveljavilo zbor že kmalu po nastanku, saj je že na svojem prvem nastopu na Mednarodnem mladinskem pevskem festivalu v Celju zasedel 3. mesto, potem pa vsa leta ostajal na najvišjih stopničkah doma in na tujem (Arezzo, Varna, Olomouc, Praga, Zürich, Bukarešta, Budimpešta, Neerpelt, Prato, Montreaux, Haag, Dunaj, Innsbruck, Trst, Zagreb – to so obenem tudi najznačilnejše postaje njihovih gostovanj). Slovesni nastop so si zamislili, kakor so zborova funkcionarja Ida Avšič in Srečko Izlakar na ponedeljkovi tiskovni konferenci, kot praznik mladinskega petja v Mariboru, zato bo skupaj s 60 sedanjimi mladimi zboristi v dvorani Tabor zapelo tudi 50 nekdanjih članov zbora. Pevci Mladinskega pevskega zbora Maribor, ki se generacijsko seveda precej hitro menjavajo, so se večinoma tudi kot odrasli zapisali glasbi ali zborovskemu petju, recimo, v obeh slovenskih akademskih pevskih zborih v Ljubljani in Mariboru in drugod.

Zaradi Rajštrove načrtne in studiozne izbire pevcev z osnovnih šol, sodelovanja z glasbenimi pedagogi, izvirne zborovske vokalne metodike in vodenja zbora je MPZM že od začetka instruktorsko oziroma demonstrativno telo na republiških seminarjih zborovodij, tako da moremo govoriti o izrazitem vplivu dela s tem zborom na razvito slovensko mladinsko in odraslo zborovstvo. Mnogi slovenski skladatelji so v vseh 25 letih zboru posebej posvečali skladbe, glasbeni izvedenci pa priznavajo, da MPZM v marsičem stopa že iz ljubiteljstva v profesionalnost, sicer pa sodeluje tudi z mariborsko Opero (Čajkovski: Hrestač, Orff: Carmina Burana). V Almanahu, ki ga je zbor izdal ob svojem jubileju, piše Marijan Gabrijelčič o Rajštrovi odločenosti, da »sproti primerja zborove dosežke z evropsko ravnijo, izpostavlja tehniko in tonsko rafiniranost do meje, kjer se dotikata ljubiteljska in poklicna sfera.« Nekdanji zborov odbornik Franci Pivec pa v uvodni besedi poleg Rajštrovih in zborovih glasbenih kvalitet poudarja odlično sodelovanje staršev v upravljanju zbora kot umetniškega društva. Zborovodja Branko Rajšter je na tiskovni konferenci pred jubilejem ob pogledu na prihodnost zbora opozoril na nujno »pevsko vertikalo«: ob mladinskem zboru bi morali zasnovati tudi podoben otroški zbor (iz otrok iz vrtcev in nižje osnovne šole) ter poseben dekliški pevski zbor, s čimer bi se dokopali do prave vokalne šole. Predstavniki mariborske občine in kulturne skupnosti pa so napovedali, da se bo MPZM rešil vsaj najhujših gmotnih težav, ki ga spremljajo vsa leta, s tem, da mu bodo zagotovili financiranje temeljne dejavnosti.

FRANCE FORSTNERIČ

Otvoritev Kazine s knjigo

V četrtek, 9. novembra, ob 17. uri bo založba Borec slovesno odprla svojo novo knjigarno in galerijo Kazina na Trgu osvobodilne fronte 1 v Ljubljani. V okviru te slovesnosti bo tudi predstavitev knjige znanega klasičnega filologa, prof. Silvestra Koprive »Ljubljana skozi čas«. Gre za svojevrsten vodnik, »sprehod« ob latinskih in drugih spomenikih po Ljubljani.

Postrojena lepota

Projektanti gledališča Helios, režiser Vlado Repnik, teoretik Simon Kardum in supervizor Marko Pelhan so na konferenci za novinarje v Cankarjevem domu navzočim posredovali pisno informacijo, iz katere je med drugim razvidno, da bodo Brigade lepote – ki »skozi stratifikacijo svoje moči revalorizirajo mrežo civilizacijskih magnetizmov« – prvič izvedli 14. februarja prihodnje leto v Ovalni dvorani CD.

V. M.

stop

Kako se razvija razmerje med našimi knjižnicami in javnostjo?

Od devetega do enajstega novembra bo v Radencih knjižničarsko posvetovanje in skupščina ZBDS

V četrtek se bo s podelitvijo Čopovih diplom in nagrad Kalanovega sklada v hotelu Radin v Radencih začelo strokovno posvetovanje Knjižnice in javnost. Referati bodo prvega dne ubrani na različne teme.

Ivan Kanič bo govoril o stikih z javnostjo, pomenu in oblikovanju identitete knjižnice, Melita Ambrožič o dostopnosti informacij in njihovih uporabnikih, Vilenka Jakac o nacionalni knjižnici na razpotju, Tilka Jamnik o knjižnični, knjižni in književni vzgoji v Pionirski knjižnici v Ljubljani, Ivanka Učakar, Lucija Magajna in Mateja Grilje nameravajo podati podobo šolske knjižnice, Zora Lovrenčič bo govorila o sodobni knjižnici v šoli srednjega usmerjenega izobraževanja in javnosti, Majda Steinbuch o dostopu do informacij v šolski knjižnici na srednji šoli in Marija Golob in Bogo Jakopič o problemih knjižničnega gradiva za slepe, slabovidne, slušno in drugače prizadete uporabnike. Razpravi bo sledila predstavitev računalniško podprtega sistema nabave v knjižnici (Irena Sapač, Eva Kodrič-Dačić).

V petek bo imela otvoritveni referat Martina Šircelj, in sicer na temo Trženje v splošnoizobraževalni knjižnici. Nada Češnovar bo govorila o marketingu v visokošolski knjižnici, Tomo Martelanc o osebni izkaznici knjižnice, Nada Majcen o specialnem knjižničarstvu v Sloveniji kot proizvodnem procesu v korist uporabnikov, Jože Urbanija o uporabnikih splošnoizobraževalnih knjižnic na Gorenjskem, Jože Piano pa je svojo razpravo naslovil: UDK in prosti pristop.

Petkov popoldanski del bo posvečen 7. skupščini Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, na kateri bodo po delovnem in finančnem načrtu za prihodnje leto med drugim sledile volitve organov ZBDS za obdobje 1989–1991.

Srečanje se bo v soboto končalo z izletom in bolj sproščenim druženjem.

M. N. K.

MATJAŽ FARIČ, PLESALEC, KOREOGRAF

Ustvarjalec na (prisilni) margini

Temperament. Ura pogovora in več, pa niti sekundo ni bil pri miru. Štiriindvajset let. Najprej mati, potem Ptuj, Ljutomer, do svojega devetnajstega leta je živel v Murski Soboti. Prva plesna skupina, pri sedemnajstih pusti gimnazijo v Soboti in se poda v Maribor, iskat plesnega znanja. Šola za baletno in glasbeno izobraževanje. Najprej med sedemletnimi otroki, potem so ga le pripustili v drugi razred. V enem letu opravi dva razreda. Svojo izobrazbo konča v Mariboru kot pripravnik za srednjo baletno šolo. Hkrati doma staršem pokaže spričevalo o končani srednji pedagoški šoli, tudi v Mariboru. Balet dopoldne, šola popoldne, ali pa narobe. V Soboti vodi svojo skupino. Nato ga pod svoje vzame JLA, katero preživi. Na Vzhodu so v vojski baletni ansambli, pri nas pa . . . kaj se govori o baletnikih, je znano. V civilu spet samo ena misel: ples. Nastopanje pri Plesnem teatru v Ljubljani. Težko se je bilo vključiti, občutek, da je malo tuj. Vendar pa je bil tu v Ljubljani edini trening blizu evropskega nivoja. Tudi v SNG ni, pravi Farič, pa bi lahko bil. Čakanje na štipendijo za postdiplomski študij, za vzhodnonemški Dresden, slovita Palucca Schule. Skoraj bi ostal v Ljubljani, zaradi nemarnosti birokratov v Beogradu. Potem se, brez vize in skoraj po čudežu, znajde v Dresdnu (1986). Šola za sodobni ples, traja osem let, ko jo končaš, si narejen plesalec. Tja pride na specializacijo, ima mesec dni težav, da se navadi na nov način treninga, doživi kulturni šok (»Dresden je prava Evropa, pa čeprav Vzhodna«), postane demonstrator za jazz balet. Starejši je od ostalih. Dela klasičen trening, hospitira pri urah improvizacije, tudi posamično vadi z učenci. Idealni pogoji za ples in misliti ni treba na nič drugega. Dobi nagrado, pomembno, za koreografijo. Najlepše leto mojega življenja, pravi, dobi prijatelje, prave, všeč mu je mirno življenje v tem mestu. V enem letu spozna tudi pomanjkljivosti dela na Palucca Schule. Opisno spričevalo po specializaciji v superlativih.

Vrnitev domov, nov kulturni šok, tokrat hujši. Živi od staršev. Lahko bi šel v mariborski ali pa ljubljanski balet. Fante rabijo. Ne! »Klasike ne bom nikoli plesal, nočem biti anonimen, hočem, da ljudje vidijo moje delo. Tudi koreografirati hočem!« Pravijo, da je za koreografa premlad. Neumnost, če si za nekaj talentiran, si to vse življenje, ne pa le na starost. Sam ples mu ni dovolj. Njegov način dela je tak, da ga pri nas ne najde. Uči na Poletni plesni šoli. V Soboti silovito vsakodnevno trenira. Nastane solo plesni večer z imenom Sanje Maria H. (1987). Spomin na nemškega prijatelja. Premiera, zelo dobra, v Soboti, nato se odpravi na Dunaj kot pedagog za jazz balet.

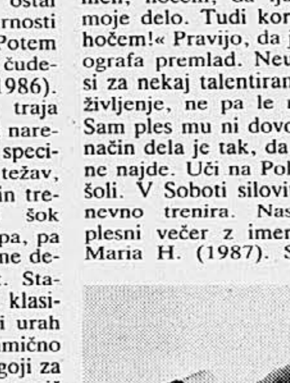

Poškodba zaradi preutrujenosti, operacija na Dunaju, rehabilitacija pri nas, kjer ga, po njegovih besedah, skoraj zašuštrajo. S težavo se pozdravi in nalahno trenira. Povabljen na Nizozemsko, vendar se hitro vrne nazaj, čeprav bi na Nizozemskem lahko poučeval ali pa plesal v ansamblu. Ustanovi skupino Vzhodni plesni projekt (1987), istega leta nastane predstava z imenom 6. april. Premiera v ljubljanskih Španskih borcih. Zadovoljen je. Dela ravno to, kar hoče. Hvaležen je soplesalcem za pomoč, zaupali so mu. 6. april je tri četrt financiral sam, porabil je vse prihranke. Plesalci so dobili simbolične honorarje. Dobi mladinsko nagrado Zlata ptica (1988). Z njo ne dobi prav nič: ne medijskega preboja, ne odpro se nobena vrata, nobenega denarja za nove projekte ni. Niti stanovanja si ne more plačati. Začne ustvarjati Zlom (1988/89). Premiera v Zagrebu, producenta sta bila kulturna centra Avgust Cesarec in Cankarjev dom. Slovenska premiera Zloma Matjaža Fariča v Cankarjevem domu, ki je videti, kot »da bi se Matjaž Farič spustil z Marsa«. Prej ignoranca medijev, nato medijski bum, kar projektu škodi. Predstava, zamišljena kot intimna izpoved, se napoveduje kot spektakel. Publika je pričakovala povsem nekaj drugega, kot je dobila. Rahlo razočaranje. Pleše in ima občutek, da ga preverjajo, ne pa gledajo predstavo. Ni bil zadovoljen z predstavo, ker še enkrat ni bil odvisen le od sebe, temveč še od drugih, ne dovolj zainteresiranih. Kolegi plesalci njegov Zlom sprejmejo kot »kaj se pa ta gre . . .« Izjava, ki jo poraja neka znana slovenska lastnost. Preteklost.

Danes Matjaž Farič vodi plesni studio Intakt, pleše v amsterdamski skupini Testworks in Vzhodnem plesnem projektu. Gradi novo predstavo, Rdeči alarm. Gre za obračun s stereotipom moškega, za razgaljenje pozitivnega tipa moškega, za razgaljenje moškega sveta. Producenta sta Cidm (Center za interesno dejavnost mladih) in kulturni center Avgust Cesarec. Premiera bo v Zagrebu in v Ljubljani. Decembra. Kje, je skrivnost.

»Nisem alternativni plesalec. Le slovenske plesalske razmere me potiskajo na umetniško margino. Mene zanima predvsem oder.«

Matjaž Farič, štiriindvajset let, plesalec, koreograf.

PRIMOŽ KALIŠNIK

Kralj Malhus v Sv. Primožu

Gledališčniki trnoveljske »Zarje« so v soboto uprizorili v kulturnem domu v Sv. Primožu v Podjuni grotesko Ervina Fritza »Kralj Malhus«. Prvič so to delo postavili na poklicni oder celjski varovanci Talijinega hrama, pa niso imeli sreče, kajti tedanji občinski politični aparat še ni imel dovolj posluha za farso, ki se »godi na Danskem nekaj malega po tistem, ko so tam z vsem gnilim enkrat za vselej razčistili«. Po petnajstih letih so kralja Malhusa v Trnovljah pri Celju obudili k življenju, občinstvo pa jih je v Sv. Primožu tudi tokrat nagradilo s hvaležnim aplavzom. Delo je režiral Štefan Žvižej. V petek, 10. novembra bo Zarja z Malhusom gostovala v Mestnem gledališču ljubljanskem.

D. M.

Pogovor o Navju

V Kulturno-informacijskem centru Križanke na Trgu francoske revolucije 7 in v Galeriji Slovenijales na Titovi 52 v Ljubljani si je te dni možno ogledati razstavi o Navju Vredni nevenljivega spomina. Ob tem bo o Navju kot spominskem parku slavnih mož in o njegovi nadaljnji usodi govor ob krogli mizi, ki bo v Kulturno-informacijskem centru Križanke v četrtek, 9. novembra ob 11. uri.

Antično gledališče v Križankah

V četrtek, 9. novembra, bo v Kulturno informacijskem centru Križanke simpozij z naslovom Antično gledališče. Uvodni referat prireditve, ki jo organizira Zveza kulturnih organizacij Slovenije, bo imel dr. Andrej Inkret, izredni profesor dramaturgije na AGRFT, za njim pa bodo predavali (o problemu prostora in zbora v sodobni postavitvi antičnega gledališča) dr. Dragan Klaić, izredni profesor zgodovine gledališča in drame na Fakulteti dramskih umetnosti v Beogradu (o občinstvu v antičnem gledališču), dr. Kajetan Gantar, redni profesor za rimsko in grško književnost na oddelku za klasično filologijo na ljubljanski Filozofski fakulteti, in (identifikaciji in katarzi) Vili Ravnjak, dramaturg v mariborskem SNG. Simpozij se bo začel ob četrt na šest, predavatelji bodo imeli na voljo vsak po šestdeset minut. Ljubljanski simpozij je drugi, teoretični del seminarja, katerega praktični del so konec avgusta letos (pod vodstvom Sandre Mladenović in Braneta Završana s pariške šole Jacques Lecoq) opravili na Ptuju.

To je po Brechtu-Stanislavskem, Artaudu-Meyerholdu in comedii dell'arte četrti tematski seminar, ki ga ZKO namenja »najbolj ambicioznim gledališčnikom – ne glede na njihovo institucionalno poreklo«.

Kdo bo kupil Groharjevo domačijo?

Groharjeva domačija v Sorici – od leta 1977 je v njenem pritličju urejena slikarjeva spominska zbirka – je naprodaj. Prodaja ne omejuje namembnosti hiše v prihodnosti in jo lahko doleti kakršnakoli usoda. Zato se je prosvetno društvo KS Sorica, ki nosi umetnikovo ime, z vednostjo Narodne galerije in KSS odločilo za akcijo za odkup Groharjeve domačije. V preurejeno rojstno hišo nameravajo prenesti etnografsko zbirko in prostore odpreti za slikarske dejavnosti, tečaje, razstave, extempore . . .

Prosvetno društvo Ivan Grohar Sorica (račun: 51510-678-83193) nudi najavljenim skupinam podjetij, ki bi akcijo denarno podprla, sodobna likovna dela in enodnevni obisk s kulturnim programom, ogledom Sorice, muzeja, etnografske zbirke in razstav in možnostjo rekreacije, med drugim smučanja na Soriški planini. Prispevki, zbrani za odkup Groharjeve hiše, bodo sproti objavljeni v časopisih. Društvo ob sklepu akcije, ob Groharjevi obletnici 15. do 17. junija 1990, napoveduje slovesno prireditev.

M. N. K.

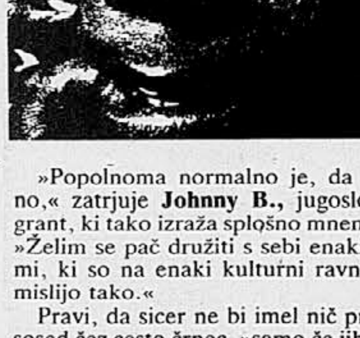

ROMANA DOBNIKAR-ŠERUGA

Na dnu črne celine

(2)

»Popolnoma normalno je, da živimo ločeno,« zatrjuje **Johnny B.**, jugoslovanski emigrant, ki tako izraža splošno mnenje med belci. »Želim se pač družiti s sebi enakimi, s takšnimi, ki so na enaki kulturni ravni. Tudi črnci mislijo tako.«

Pravi, da sicer ne bi imel nič proti, če bi bil sosed čez cesto črnec, »samo če jih ne bi v dveh sobah stanovalo petindvajset, če ne bi bili hrupni in ne bi svinjali vse naokrog.«

Apartheid ni rasizem?!

Vlada v Pretorii ne vidi nobene povezave med apartheidom in rasizmom ali zatiranjem nebelskih rasnih skupin. Po njenih trditvah je belska manjšina z apartheidom, torej ločenim razvojem, le zaščitila svoj lastni obstoj ter pokazala očetovsko, krščansko skrb za druge rase, ki pa bi se morale razvijati ločeno, v skladu s svojimi političnimi, gospodarskimi in socialnimi potrebami in možnostmi. Črnsko prebivalstvo torej uživa enake, četudi ločene, svoboščine kot belci. Tako pravi vlada.

Rasnega zapostavljanja niso izumili in uzakonili šele Buri oziroma njihova ljudska stranka, kot se na splošno misli. Že Britanci so namreč v takratnem svojem dominionu postavili temelje poznejšemu apartheidu: odstavili so črnce v parlamentu, določili del zemlje za domorodske rezervate, postavili izločene črnske predele v mestih in začeli nadzorovati pritok temnopolte delovne sile v urbana območja.

Toda ljudska stranka se je leta 1948 lotila enega najobsežnejših družbenih projektov dvajsetega stoletja. Vso družbo so reorganizirali po novih načelih ločenega razvoja kot edinega načina, s katerim bi se izognili trenjem med različnimi rasami in zagotovili obstoj majhnega burskega plemena na dnu črne celine. V teoriji apartheida ni niti besede o zatiranju črnske večine. V praksi pa gre za (še zmerom) popolno belsko »baasskop« (gospodovanje). Indijcem in »obarvanim« (coloureds) je dovoljeno imeti poseben zbor v parlamentu, Afričani (črnci), zaposleni v beli Afriki, imajo začasno dovoljenje, drugi milijoni pa preseljeni (če je treba, tudi nasilno) v bantustane.

Šestdesetletni »fantje«

In vendarle v Južni Afriki rasizem in medrasno sovraštvo sploh ne obvladujeta vsakodnevnega življenja, čeprav bi bilo to logično pričakovati. Belci ponavadi ne sovražijo črncev prav narobe, mnogi so zelo prijazni in pokroviteljski do njih in odkrito verjamejo, da je zdajšnji sistem povsem v redu in da bo tudi temnopoltim omogočil napredek. Prav tako velika večina ne sovraži belcev kot takšnih, sovraži samo njihov sistem in represijo. Da je to res, dokazuje resnica, da sta med množičnimi nemiri črnska jeza in nasilje le izjemoma usmerjeni proti belim posameznikom. Celo gverilci ANC so se v terorističnih napadih ponavadi skušali izogniti civilnim žrtvam.

● »Z našimi črnci se poznamo že tristo let, delamo skupaj, govorimo njihov jezik, pomagamo jim,« mi je razlagal kmet, ki sem ga srečala na cesti, ko je s svojima delavcema gnal dva tisoč ovac.

Vendar pa je apartheid postavil med ljudmi različne barve polti velike, včasih prav fizične ovire. Normalno je, da belega dojenčka neguje in celo doji črnska pestunja, in da se majhen belski otrok na kmetih sme igrati z otroki temnopoltih poljskih delavcev. Toda hitro najkasneje, ko gre v šolo, se nauči, kje je njegovo mesto v družbi. Čeprav se v velikih mestih, naprednih okoljih in na univerzah mladi ljudje družijo ne glede na rasno ločevanje, je najnaravnejši odnos med rasami še zmerom gospodar-služabnik, s strogostjo in očetovskim pokroviteljstvom na eni (služabnika belci kličejo »boy« ali »girl«, pa čeprav ima šestdeset let) in ponižnostjo in hvaležnostjo na drugi strani.

Moji sogovorniki so dostikrat govorili o tem, kakšni Afričani so in kaj mislijo, čeprav v resnici z njimi niso imeli prav nobenih osebnih stikov. Nekateri celo nimajo pojma, kje in kako živijo njihovi delavci. Soweto si pride ogledat veliko tujcev turistov – večina južnoafriških belcev pa ga še ni videla in si verjetno tega tudi ne želi.

Toda — takšna odtujenost med rasami je nenazadnje zelo značilna za vse države, kjer živijo skupaj z belci ljudje temnejših odtenkov kože in Južnoafričani imajo kar prav, ko se pritožujejo, da ves svet vidi samo njihov rasizem in nobenega drugega.

BELI IN ČRNI – Trgovine so odprte za vse. (Foto: Zvone Šeruga)

Šele po dveh tednih potovanja pri Durbanu sem prvikrat videla napis, ki dostopa na plažo ne prepoveduje samo psom, ampak tudi vsem, »ki niso pripadniki bele rasne skupine«. Napisov »Samo za belce« je malo. V Johannesburgu lahko hodiš ure in ure, ne da bi odkril enega samega. Na nazadnjaškem podeželju pa so posejani še precej na gosto.

Šestdeseta leta, ko je bilo s takšnim napisom označeno vsako javno stranišče in vsaka klopca v parku, so nepriklicno minila. Ta tako imenovani »mali apartheid« (petty apartheid) namreč hitro izginja, deloma zaradi pritiska protiapartheidskih organizacij, predvsem pa zato, ker se je izkazal za popolnoma nepraktičnega in izredno dragega.

Obstaja še nekaj belskih plaž ob Indijskem oceanu. V Johannesburgu so nekateri mestni avtobusi belski, drugi črnski, čeprav jih je tujcu nemogoče ločiti, saj niso označeni. Toda večrasnost teh avtobusov je baje le še vprašanje časa, saj je vzdrževanje dvojnih avtobusnih prog v velemestu preprosto predrago. Pred nekaj leti so odprli vrata vsem rasam kinematografi, potem ko so jim mednarodni distributerji filmov zagrozili z bojkotom. Vse več je večrasnega športa in kulture.

Preostanke belske ekskluzivnosti protiapartheidske organizacije ves čas izzivajo. Tako so se predstavniki vseh ras kopali v belskim bazenu v Hillbrowu. Ljubitelji belskih privilegijev so bili seveda ogorčeni. Desničarji so hoteli to kopanje fizično preprečiti, potem pa so delili letake, na katerih so črnci bili deležni takšnih vzdevkov, kakršni so »negativni« in »nečloveški«. V pismih bralcev v **»Staru«** pa je srednješolec ogorčeno izjavil, da se noče kopati skupaj s črnci in da naj vlada črncem kar zgradi posebne bazene – tako kot so jim podarili prav vse doslej . . .

Ali industrijska cona v Šiški ogroža vodne vire?

Na Mestnem vodovodu pravijo, da jo – Neustrezno skladiščenje nevarnih snovi

LJUBLJANA, 8. novembra – Na ljubljanskem Mestnem vodovodu menijo, da šišenska industrijska cona lahko zaradi nedoslednosti in precej malomarnega odnosa do shranjevanja nevarnih odpadnih snovi resno ogrozi ljubljansko podtalnico, katere večji del je prav pod Šiško. Nekatere delovne organizacije namreč sploh nimajo urejenega odvoza in primernega skladiščenja nevarnih snovi, temveč jih imajo shranjene kar na dvorišču. Ni nevarna samo industrija, temveč tudi neustrezne greznice ob starejših stanovanjskih hišah, divja odlagališča odpadkov in razne podzemne ter nadzemne cisterne goriv, mazil, naftnih derivatov in drugih nevarnih snovi. Slednjih je bilo v Ljubljani od leta 1977 do 1987 prijavljenih okoli 6700.

Na Mestnem vodovodu še vedno ne vedo natančno, kdo je pred tremi leti s težkimi kovinami onesnažil zadnja dva vodnjaka v Klečah, ki zaradi tega že tretje leto ne obratujeta. J. B.

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

Ljubljana vstopa v gibanje Zdravo mesto

Evropsko gibanje povezuje mesta, ki skrbijo za telesno, duševno in socialno zdravje

LJUBLJANA, 8. novembra – Ljubljana je tako rekoč že pripravljena na vstop v evropsko gibanje Zdravo mesto.

Na današnji tiskovni konferenci v prostorih ljubljanske mestne skupščine so predstavniki mesta in njegovih institucij razložili predvsem vzroke za vstop v gibanje in tudi to, zakaj se je Ljubljana v to gibanje sploh lahko vključila. Gibanje namreč ne pomeni le zdravih ljudi v mestu z vidika medicine, temveč to pomeni telesno, duševno in socialno zdravje. Na današnji tiskovni konferenci so bila posebej poudarjena vprašanja, kaj prinaša zdravstvu koncentracija odločanja na ravni republike, prav tako pa tudi drugačna organiziranost vseh družbenih dejavnosti. Še posebej pa je bilo rečeno, da se je Ljubljana v gibanje Zdravo mesto lahko vključila tudi zato, ker je mesto v okviru vseh treh samoprispevkov dobilo številne ustanove, ki so namenjene človeku od rojstva do smrti. K. M.

Sindikat je bil že do zdaj neodvisen – od svojih članov

Sindikalisti v Centru menijo, da je bila priprava programa novega sindikata izguba časa in denarja – Republiškemu vodstvu ne zaupajo

LJUBLJANA, 8. novembra – Program novega neodvisnega sindikata je v praksi skorajda neuporaben, saj je spet le nekakšen seznam neuresničljivih želja. Njegovo oblikovanje in pripravljanje je bilo izguba denarja in časa. Tisti, ki so ga pripravljali, niso dobro izkoristili časa, ki jim je bil na voljo, in s tem prednosti pred drugimi političnimi zvezami in organizacijami, še posebej zato, ker so program pisali v službenih prostorih med precej dobro plačanim delovnim časom.

To je bilo eno izmed mnenj na današnji razširjeni seji občinskega sindikalnega sveta Centra, ki sta se ga poleg članov sveta in predstavnikov sindikata iz nekaterih ozdov udeležila tudi **Miha Ravnik**, predsednik republiškega sindikalnega sveta, in **Jože Šketa**, predsednik mestnega sindikalnega sveta Ljubljana. **Brane Omerzu**, predsednik sindikalnega sveta Centra, je povedal, da so v republiškem svetu več kot 16 mesecev pripravljali osnutek programa novega neodvisnega sindikata, ki pa je kljub temu poln nedorečenosti, odprtih vprašanj in različnih ideoloških okraskov. Menil je, da so v njem postavljene nekatere teoretične zadeve, ki pa jih bo zdaj treba uresničiti še v vsakdanji praksi, kar pa bo izredno težko. Poudaril je, da je sindikalna organizacija v obdobju, ko je treba jasno opredeliti cilje in metode novega sindikata, saj bo sindikat le na tak način postal to, kar si želi postati, torej interesna organizacija delavcev. Predlagal je tudi, naj bi iz programa črtali vse tiste sestavine, ki vsebujejo elemente boja za oblast, oziroma vse tiste sestavine, ki vsebujejo politične ambicije sindikalne organizacije.

Sekretar občinskega sveta Centra **Stane Zupančič** je menil, da je kratek rok, ki je razpravljalcem namenjen za obravnavo programa in dopolnil in sprememb obstoječega statuta, ponižujoč za člane. V predlaganih spremembah statuta je menil, da so preveč kompromisarske, da bi zagotavljale večje spremembe v praksi. Po njegovem mnenju so ne preveč posrečena mešanica med dosedanjim in na novo nastajajočim, kar pomeni, da bi bila široka in kakovostna javna razprava zelo dobrodošla. Poudaril je še, da je sindikat izgubil že precej zaupanja članstva, ki pa ga niso zapravili v osnovnih organizacijah, temveč v republiškem vodstvu. Predlagal je, da naj bi to vodstvo izdelavo potrebnih dokumentov še pred kongresom marca prihodnjega leta zaupalo drugim, novim ljudem.

Ano Selan je v razpravi zanimalo, kako bo s podpisovanjem kolektivnih pogodb, saj nihče ne ve, kakšne te sploh bodo. Povedala je, da republiški sindikat ne da nič od sebe, hkrati pa od aktivistov zahteva, da vse izpeljejo v rokih. Spet bomo nekaj na hitro zmečkali, je poudarila, zato v republiško sindikalno vodstvo nimamo več zaupanja. **Albert Avgustinčič** se je spraševal, kaj pomeni, da bo sindikat neodvisen. Menil je, da je bil sindikat neodvisen že do zdaj, po rezultatih njegovega delovanja sodeč, pa je bil neodvisen predvsem od svojega članstva. Prav sedanje gromko razglašanje neodvisnosti, je poudaril, dokazuje, da je bil sindikat do zdaj partijska cokla. Večina razpravljalcev je menila, da sedanje dogajanje v sindikalni organizaciji napoveduje razdrobitev sindikata na množico manjših organizacij, kar dolgoročno gledano sploh ni dobro. Kajti le množičen sindikat bo lahko učinkovit in močan.

Miha Ravnik je rekel, da o tem, da se mora sindikat spremeniti, ni nobenega dvoma, saj ga k temu silijo razmere v naši družbi. Poudaril pa je, da se bodo morali spremeniti tudi drugi, kajti če ti drugi ne bodo zavzeli drugačnega stališča do sindikata, z njegovo spremenjeno vlogo ne bo nič. Na očitke o zavlačevanju s programom je odgovoril, da zavlačujejo tudi drugi, saj tudi politični in gospodarski sistem še nista do konca zgrajena. Udeležence seje je pozval k strpnosti pri odpravljanju težav in priznanju tistega, kar je bilo s skupnimi napori vendarle doseženo.

MARKO JAKOPEC

Posojila so bila porabljena namensko

Obrtniki iz domžalske občine v glavnem niso špekulirali s posojili iz občinskega proračuna

DOMŽALE, 8. novembra – Posojila iz domžalskega občinskega proračuna, ki jih je dobilo 26 obrtnikov iz te občine, so bila v letu 1988 v celoti porabljena namensko. Nekaj manjših nepravilnosti je bilo le pri njihovi porabi v letošnjem letu (odkrili so jih pri petih od skupno 22 prejemnikov).

To je glavna ugotovitev iz poročila uprave za družbene prihodke občine Domžale o porabi posojil, dodeljenih iz občinskega proračuna v lanskem in letošnjem letu, ki so jo na današnji seji sprejeli tudi člani domžalskega izvršnega sveta. V zvezi s tem so sklenili, da bodo posamezniki, ki denarja niso porabili za namen, določen v pogodbi, morali denar (revaloriziran) vrniti. Vsi, ki anuitet na ta posojila niso plačali oziroma so to storili z zamudo, pa bodo morali plačati zamudne obresti. Ti bodo v kratkem dobili tudi tožbene zahteve. Hkrati so ugotovili, da marsikatera obratovalnica, zgrajena s tem posojilom, že dela.

J. P.

PO SLOVENIJI

Dušan Sterle v Ciceru

LJUBLJANA, 8. novembra – V Delovi likovni Galeriji Cicero na Titovi 35 bo do decembra odprta razstava slikarskih del Dušana Sterleta. Razstavljene slike obravnavajo socialni položaj ljudi na robu družbe. Otvoritev bo v četrtek, 9. novembra, ob 19. uri s kulturnim programom, v katerem bosta nastopili glasbenici Mojca Barbič in Ajda Zupančič. Slednja je zmagala na tekmovanju jugoslovanskih študentov glasbe. (L. A.)

Partizanski pevski zbor bo pel v Črnomlju

ČRNOMELJ, 8. novembra – Partizanski pevski zbor bo koncertiral v črnomaljskem domu kulture v četrtek, 9. novembra, ob 19. uri. Črnomaljcem se bo predstavil s svojim programom, nastop pa sodi v sodelovanje z občino Črnomelj, kjer ima Partizanski pevski zbor tudi svoj domicil. (M. D.)

Rojstva

LJUBLJANA: V torek so v ljubljanski porodnišnici mamice povile 6 deklic in 7 dečkov. Tokrat je bil najtežji deček s porodno težo 4440 gramov, najlažja pa deklica, pod katero se je jeziček tehtnice ustavil pri 2690 gramih. (R. D.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 95-letne upokojenke Berte Bajec (ob 10. uri); 85-letne upokojenke Pavle Rozman (ob 11. uri); 55-letne upokojenke Marije Toplikar (ob 12. uri); 75-letnega upokojenca Antona Bajca (ob 14. uri) in 23-letnega elektrikarja Mateja Zajca (ob 15. uri).

ŠTEPANJA VAS: Na tukajšnjem pokopališču bodo danes ob 13. uri svojci pospremili na zadnjo pot 73-letnega upokojenca Franca Šerega.

POLJE: Danes ob 16. uri bodo na pokopališču v Polju pokopali 55-letnega upokojenca Ladislava Fležarja.

VRHNIKA: Na vrhniškem pokopališču bodo danes ob 16. uri svojci pospremili na zadnjo pot Avgusta Štefančiča. (R. D.)

Krajani nasprotujejo zidavi stanovanjske soseske Ilovica

Pri odloku o razlastitvi lastnikov zemljišč so glasovali delegati prizadetih krajevnih skupnosti

LJUBLJANA, 8. novembra – Krajevne skupnosti Barje, Krim, Galjevica in Peruzzi so na današnjem zasedanju zbora krajevnih skupnosti viške občinske skupščine zagrozile z ustavnim sporom in še večjo afero, kot je bil Polikem, če bo gradnja načrtovane stanovanjske soseske Ilovica sprejeta. Zbor osnutka odloka o prenehanju lastninske pravice na zemljiščih za Ilovico ni sprejel, ker je za sprejetje glasovala le polovica vseh delegatov zbora KS – torej 19.

Proti so glasovali delegati vseh štirih prizadetih krajevnih skupnosti ter trije drugi delegati. Krajevna skupnost Barje je že precej pred zasedanjem zborov skupščine na številne naslove poslala dopis, kjer navaja, zakaj nasprotuje gradnji Ilovice. Na današnjem zasedanju je bilo rečeno, da so se vse štiri KS skupaj dogovarjale o postopku svojih delegatov na skupščini, čeprav je eden od delegatov kasneje dejal, da vidi problem, ki ga je skušal osvetliti predsednik viškega izvršnega sveta Stane Drolje in tudi predsednik viške občinske skupščine Peter Vrhunc, zdaj v drugačni luči.

Gre namreč za to, da so delegati danes odločali le o razlastitvi lastnikov zemljišč, s čimer bi občina rada preprečila preprodajanje teh zemljišč (skupno jih je okrog 58 hektarov), ki so v dolgoročnih razvojnih načrtih Ljubljane predvidena za usmerjeno stanovanjsko gradnjo. Dejstvo je namreč, je bilo rečeno nadanašnjem zasedanju, da je v zadnjem letu na tem območju nastalo več kot 50 novih črnih gradenj.

Ob vsem tem po so isti delegati na današnjem zasedanju sprejeli odlok o prenehanju lastninske pravice nad zemljišči, ki jih zajema zazidalni načrt za Lavrico, sprejet že pred nekaj leti. Krajani Lavrice so se v zadnjih dveh dneh namreč s predstavniki viškega izvršnega sveta sporazumeli, da bodo iz prenehanja lastninske pravice odvzeta tista zemljišča, kjer že stojijo hiše.

Delegati zborov viške občinske skupščine so danes sprejeli tudi predlog za uvedbo začasnih ukrepov družbenega varstva v delovni organizaciji Ilirija.

MOJCA KAUČIČ

Zakaj v Mostah razlika med načrtovanim in uresničenim?

Moščanska skupščina je razpravljala o jarški pošti, izboljšanju preskrbe in sanaciji Petrolovega skladišča

LJUBLJANA, 8. novembra – Zakaj ni odgovora na vprašanje, kdo je kriv, da se določene stvari, ki so bile načrtovane, niso uresničile, je zanimalo enega izmed delegatov na skupni seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti občinske skupščine Moste-Polje. Kakovost komunalnih storitev in standard v občini pa še naprej upadata, je dodal omenjeni delegat.

Delegati obeh zborov moščanske skupščine so obravnavali analizo uresničevanja družbenega načrta občine Moste–Polje v letih 1986–1989. Glavne pripombe k analizi so bile predvsem vprašanja, zakaj se načrtovano ni uresničilo. Posebej so omenili problem jarške pošte, ki je še ni, prav tako gradnjo trgovin v manjših krajih, kot tudi sanacijo Petrolovega skladišča v Polju. Delegati so izvedeli, da bodo o usodi jarške pošte odločali na bližnjem sestanku moščanskega izvršnega sveta s predstavniki pošte. O izboljšanju preskrbe v manjših krajih pa je predstavnik izvršnega sveta dejal, da so dali javni razpis, na katerega ni bilo odgovora, češ da ponujene lokacije za trgovska podjetja niso zanimive. Dodal je, naj krajani sami poiščejo zasebnika, ki bi bil pripravljen vložiti denar v trgovino, izvršni svet pa mu bo odobril lokacijo.

Največ delegatskih vprašanj pa je bilo v zvezi z načrtovano sanacijo Petrolovega skladišča. Na ugovore delegatov je odgovoril predsednik moščanskega izvršnega sveta Miro Sotlar, ki je dejal, da je sanacija nujna, saj je sedanje skladišče nevarno za okolico in njene prebivalce. Rekel je še, da izvršni svet ne bo dovolil, da bi se zgodila nesreča, zato bo treba Petrolovo skladišče sanirati, tako da bodo rezervoarje s strupenimi snovmi odstranili od stanovanjskih hiš ter povečali zmogljivost skladišča v manipulativne namene.

ZDENKO MATOZ

Na Rakovi Jelši so podrli tri na črno zgrajene barake

Tri družine ostale na cesti – Parcele plačali po več tisoč DEM – Lastnik jih še vedno prodaja – Neizpolnjen dogovor z mestom in občino

LJUBLJANA, 8. novembra – V južnem delu Rakove Jelše, ob južni obvoznici, so danes podrli tri barake, četrta pa je bila izpraznjena že v začetku tedna, ker je njen lastnik dobil v delovni organizaciji stanovanje za preselitev. Vse štiri so bile vseljene po 6. marcu letos, torej po datumu, ko so takratni prebivalci tega dela Rakove Jelše z mestom in občino sklenili dogovor, da na svojem območju ne bodo dovolili nobene črne gradnje več. Le tako bi lahko dobili elektriko.

Krajani se dogovora niso držali, zato so se danes na Rakovi Jelši žalostni prizori vrstili drug za drugim, vse tri pa bi lahko krajani preprečili, vendar tega niso storili. Lastnik dela zemlje na južni strani južne obvoznice Franc Trkov – ime so razbesnjeni ljudje povedali šele danes – namreč še naprej trguje s svojim brezvrednim zemljiščem in zavaja ljudi, da si na odkupljenih parcelah potem zgradijo tak ali drugačen objekt.

Dejstvo je, da si ljudje na Rakovi Jelši ne postavljajo hiš na družbenih zemljiščih, temveč praviloma na drago plačanih parcelah. Lastnik zadnje barake je tako parcelo, ki jo je danes nazadnje kar sam podrl, kot je dejal njegov brat, kupil za 3800 DEM, njegov sosed pa za 5500 DEM. Lastnik (prvotni) je prav minulo nedeljo prišel v južni del Rakove Jelše z geometrom, so dejali ljudje, in odmeril še druge parcele – in verjetno si na ilovnati in zamočvirjeni zemlji ni dal zakoličiti njiv, ugibajo ljudje.

Nuša Tavčar z mestnega komiteja za urejanje prostora je dejala, da zemljišče zanesljivo ni ponudil občini, ki ima pravzaprav prednostno pravico pri odkupu. Kot je dejala Nuša Tavčar, je verjetno prvo parcelo pred leti kdo od nekdanjih lastnikov res ponudil občini, ki pa je tedaj po vsej verjetnosti ta zemlja ni zanimala. Zato so lastniki zemljišča prodali zasebnim kupcem. Z lastnikom bo od zdaj naprej, ko je njegovo ime znano, stvari urejala občina in morda še kdo drug. Preprečitev preprodaje nezazidljive zemlje je namreč prva pot k preprečevanju širjenja črnih gradenj na tem območju, ki je namenjeno za pozidavo z objekti skupnega pomena za mesto.

Ob vsem tem pa ni mogoče iti mimo dejstva, da so danes tri družine ostale tako rekoč na cesti – ena z nekajmesečnim dojenčkom in druga z okrog dve leti starim otrokom. Slednjega so za določen čas odpeljali v otroško bolnišnico, ker ga pač nimajo dati kam drugam, na mrazu pa tudi ne more ostati.

Pogled na jokajoče ljudi, polne prošenj in jeze, ki je letela na številne miličnike z viške postaje milice, na urbanističnega inšpektorja in ne nazadnje tudi na ekipo, ki je prišla podirat na črno zgrajene objekte, je bil žalosten. Še posebno zato, ker so ljudem strehe padle tik pred zimo. Po drugi strani pa je res, da bi bilo na istem mestu spomladi zagotovo nekajkrat več na črno postavljenih objektov, če danes teh treh ne bi podrli. Material vsaj za enega, če ne več, je že pripravljen.

Med tremi barakami, ki so bile danes podrte, pa je ostala četrta – nedotaknjena, čeprav najrša, so pripomnili ljudje – ker je bila pač vseljena pred 6. marcem letos. Njene prebivalce čaka malo boljša usoda, saj bodo probleme s stanovalci ostalih hiš in barak, vseljenih pred začetkom marca, obravnavali in odpravljali drugače. Ko bo treba objekte podreti (in že prej), bodo skupaj z lastniki poiskali druga bivališča.

MOJCA KAUČIČ

»Rumena zvezda ni partijska zvezda, ki je porumenela«

Največ pripomb k predlaganim spremembam v družbenopolitičnih organizacijah so imeli borci

LJUBLJANA, 8. novembra – Ravno prav izolirani pred vsakdanjim vrvežem so se danes dopoldne v jamarskem domu na Gorjuši pri Domžalah zbrali predstavniki DPO ljubljanske regije, da bi slišali, kaj jim imajo vodilni predstavniki ZK, SZDL, ZSMS, ZS in ZZB povedati o prenovitvenih procesih v omenjenih organizacijah.

Vprašanj in nejasnosti o posameznih vprašanjih prenove ni bilo toliko, da Sonja Lokar, Dušan Semolič, Jože Školč, Ladimir Brolih in Jože Bobič nanje ne bi mogli odgovoriti z vajeno spretnostjo.

Največ pripomb k predlaganim spremembam je bilo slišati iz vrst predstavnikov ZZB. »Borci smo in bomo tudi v prihodnje realna politična sila, s katero je treba računati,« je dejal eden od njih, »in menimo, da je to v predlaganih dokumentih premalo upoštevano«. Nekateri med njimi se ne strinjajo z grafično podobo prihodnjega kongresa ZKS. Sprašujejo se, ali vračanje države, strank, sindikata in podobnih pojmov iz klasičnih meščanskih demokracij v naše okolje ne pomeni odstopanja od projekta socializma, bojijo se, da bi pretirano poudarjanje potrebe po profesionalizaciji politike pripeljalo do nastanka odtujene politokracije itd. »Rumena zvezda ni partijska zvezda, ki je porumenela, pač pa ena od zvezd Evropske skupnosti,« je s prispodobo skušala razložiti to zadrego Sonja Lokar, ki je poudarila, da gre tokrat le za podobo kongresa, razprava o simbolih ZK pa s tem še ni končana. O politokraciji je menila, da obstaja že zdaj in bolj kot njene profesionalizacije se je po njenih besedah bati njene nesposobnosti, ker je bila dosedanja kadrovska politika neustrezna. O vračanju institucij klasičnih meščanskih demokracij pa je menila, da »se je treba vrniti na nekatere njihove pridobitve, da bi lahko v prihodnje laže napredovali.«

MILOŠ EKAR

AUTO magazin

Inšpektorji so neizprosni

Sanitarna inšpekcija vztraja pri prepovedi melioracije Poljšak, dokler projektant ne izdela ekološkega elaborata – Kako naprej?

LJUBLJANA, 8. novembra – Izkop melioracijskih jarkov, ki jih je brez gradbenega dovoljenja začela kopati Kmetijska zadruga Medvode, se mora ustaviti, dokler projektant ne izdela ekološkega elaborata o vplivih melioracije na vodne vire tega območja. Tak je bil sklep na sestanku vseh prizadetih in tistih, ki so pristojni za melioracijo.

Andrej Slatnar z Mestne uprave inšpekcijskih služb je jasno povedal, da sanitarna inšpekcija ne bo dala soglasja, dokler v projektu ne bo opredeljeno zavarovanje pitne vode. To pa pomeni, da se mora najprej ugotoviti kakovost podtalnice, kako se bo spremljala kakovost pitne vode, pripisati je treba uporabo kemičnih snovi za gnojenje obdelovalnih površin in preprečiti, da bi se v melioracijske jarke izlivale fekalne vode.

Predstavnik Mercatorja, pod katerega spada tudi Kmetijska zadruga Medvode, je dejal, da ne morejo sprejeti in izpolniti teh pogojev, ker to ni v njihovi pristojnosti. Rekel je še, da sploh ne gre za pravo melioracijo, ampak samo za obnovo že obstoječih kanalov odvodnjavanja, ki so tam nekoč že bili, vendar so zanemarjeni. S tem pa nikakor ne bodo spreminjali obstoječega sistema. Franc Mihovec, direktor Kmetijske zadruge Medvode, ga je dopolnil, da se vsi skupaj »igrajo z družbenimi sredstvi«, ki jih je zadruga že dobila od republike in da bo denar zaradi inflacije propadel, če se dela ne bodo nadaljevala. Poleg tega pa je zadruga tudi časovno omejena, saj je zdaj za kmete »mrtva sezona« in z melioracijo ne bodo ovirali kmetov pri delu na poljih.

To mnenje je podprl tudi predstavnik Kmetijske zemljiške skupnosti in se začudil, zakaj toliko govora o tej melioraciji, ki je bila načrtovana že pred nekaj leti in s katero se strinja tudi večina kmetov. Dodal je, da bi morali tudi inšpektorji prej reagirati, ne pa, da »pet minut pred dvanajsto dvigajo prah«. Predsednik KS Vodice pa ga je dopolnil in dejal, da so fekalne vode tekle že zdaj, pa se nihče od odgovornih ni »zganil«.

Andrej Slatnar je zavrnil očitke, saj bi moral projektant »natančneje prebrati odločbo«, ki jo je prejel tudi mestni IS in v kateri piše, da mora projektant skupaj z investitorjem, Kmetijsko zadrugo Medvode, upoštevati vse mogoče vplive na vodne vire, še posebej pa odvajanje vode

● **Soglasja za melioracijo ni dala tudi Zveza ribiških družin Ljubljana, ki se boji dodatnih poplav in fekalnih odplak v ribogojnicah na tem območju.**

s kmetijskih površin zaradi umetnih gnojil. Miro Petovar z Univerzitetnega zavoda za zdravstveno in socialno varstvo, pa je poudaril, da še vedno niso odkrili, od kod povečane količine arzena v mulju blizu Šinkovega turna.

Sicer pa so na koncu sestanka vsi ugotovili, da se z melioracijo strinjajo in jo podpirajo, vendar pa jo je treba opraviti tako, da ljubljanska podtalnica, in s tem tudi pitna voda, ne bo ogrožena. Dokler pa projektant ne bo izdelal ekološkega elaborata, sanitarna inšpekcija ne bo dala soglasja.

JOŽE BIŠČAK

V elegantni zasebni špeceriji ceneje kot v samopostrežnici

V novo odprti Reti pri Smeltu domači kruhi, topli sendviči, pice, kakovostna vina po ugodni ceni

LJUBLJANA, 8. novembra – Kakih štirinajst dni je odprta nova zasebna prodajalna na Palmejevi 6 poleg Smelta za Bežigradom, ki jo bodo še zlasti vesele Bežigrajčanke. Najprej zato, ker gre za špecerijo, v kateri lastnica bedi nad tem, da je vse blago povsem sveže, drugič pa zato, ker se da parkirati avto, če že ne tik pred vrati, pa na obsežnem makadamskem zemljišču med trgovino in Smeltom.

Lastnica Ana Baucar se je z arhitektovo pomočjo tako potrudila za eleganten videz lokala, da marsikaterega kupca njegova urejenost odvrne od nakupa, saj misli, da so tudi cene ekskluzivne. Pa niso, celo ceneje se da nakupovati kot v samopostrežni trgovini, saj so cene skoraj grosistične. Tu se da kupiti kruh, mleko, slaščice, tople sendviče, pice, bureke, pogrete v pečici, zavitke po izbiri, ki jih tako kot kruhe dobavljajo družbeni in zasebni izdelovalci, na policah oziroma v skladišču so kakovostna ormoška vina po ugodnih cenah, moko tipa 400, 500 in 850 se da dobiti v kilogramskih zavitkih ali vrečkah po 25 kilogramov, naročila za večje nakupe sprejemajo po telefonu na številko 373-918, tudi za prevoz in dostavo na dom je poskrbljeno, kar je dobrodošlo predvsem za starejše občane in invalide. Seveda so na policah tudi vsi drugi špecerijski izdelki. Veliko je mlečnih izdelkov, zlasti sirov.

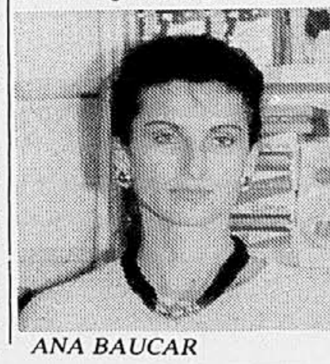

ANA BAUCAR

Trgovinica Reta je odprta vsak delavnik od 9. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah pa med 9. in 13. uro.

MARINA UČAKAR

NAJTRDNEJŠI OBJEKT JE PADEL PRVI – V njem je živela družina s šestmesečnim dojenčkom, ki ga je oče skupaj z materjo odpeljal nekam na toplo. (Foto: Mojca Kaučič)

PISMA BRALCEV

Odprto pismo skupščini SR Slovenije

Prireditelji žalne komemoracije za žrtvami revolucije in vsi zbrani ob Lipi sprave prosimo, naj naša najvišja oblast v potrditev že začete slovenske sprave povrne živečim prastaro, običajno pravico do verodostojno potrjene smrti in do izkazovanja časti vsem umrlim brez izjeme. Svojci in bližnji žrtev, ki so padle na premagani strani naše državljanske vojne in v povojnih obračunih, so še danes brez te elementarne civilizacijske pravice. Ne samo da je tukajšnja oblast v vsem povojnem času štela vsak poskus počastitve te kategorije umrlih za sovražno dejanje, temveč tudi vse do danes ni izdala nobenega sporočila, s katerim bi potrdila dejanja množičnih usmrtitev v vojni in v povojnem času. Povedala tudi ni ne kraja ne časa teh usmrtitev, in celo ne tistih, ki jih je izvršila po nareku političnih sodnih procesov.

Podatek z imenom umrlega, o kraju in času njegove smrti je temeljna sestavina spomina na rajne: ta podatek je izhodišče za sleherno obravnavo nastalih posledic in za urejanje novega stanja: kraj posmrtnih ostankov je običajno kraj izkazovanj znamenj časti in spomina umrlih. Po štirih desetletjih zarote molka, po našem premiku k odprtosti in zaupanju je čas za potrdilno znamenje izstopa iz te zarote.

Spravni duh novega časa med nami terja, da najvišje oblasti izdajo uradno sporočilo o množičnih nesodnih usmrtitvah v vojnem in povojnem času, saj jih ni mogoče tajiti ali jim osporavati resničnost. To sporočilo naj bo podlaga za izdajo listin o smrti premnogih pogrešanih oseb. Dopolniti se mora s podatki o kraju in času usmrtitev, skupno s podatki o krajih pokopa.

Od oblasti terjamo prost dostop k doslej zatajenim grobiščem ali posameznim grobovom s posmrtnimi ostanki žrtev, o katerih je tu govor, ter svobodno njihovo počastitev s spominskimi znamenji.

Še posebej poudarjamo: v tem zahtevku ni mesta za maščevalnost. Gre le za potrditev, da so v vseh teh primerih umrli ljudje, da so ugašala dragocena človeška življenja. Gre za povrnitev k našemu najboljšemu kulturnemu izročilu. Ivan Cankar je v Podobah iz sanj zapisal: »Pomislil nisi, da nikoli nobena kaplja krvi še ni bila prelita zastonj...«

Tragedija našega državljanskega spopada, tako vojnega (obroženega) kot povojnega (ideološko segregacijskega), naj se s tem preseli v preteklost, kot svarilni spomin in opomin.

STANISLAV KLEP,
Staneta Žagarja 1, Kranj,
za skupino prirediteljev komemoracije ob Lipi sprave

Mestni »zelenec« in tombola

Kraj dogajanja: Titova cesta, postaja na Bavarskem dvoru; avtobusi vozili v smeri proti Bežigradu (Gospodarskemu razstavišču).

Čas dogajanja: petek, 3. november 1989, ob 18.25

Glavna vloga: avtobus št. 11 z reg. št. 533-232 in neprijaznim (nevljudnim) voznikom.

Stranske vloge: trije pionirji iz Fužin.

Že omenjeni pionirji iz Fužin smo na Bavarskem dvoru (na tisti strani, kjer je KO-RA BAR in INTEGRAL) izstopili iz avtobusa št. 20 in hoteli prestopiti na avtobus št. 11, ki je vozil za »dvajsetico«. Postavili smo se pred vrata »enajstke«, voznik pa nam je s kretnjo pokazal, da naj gremo k postajališčni tabli, češ da bo tam odprl vrata. Njegovo kretnjo smo upoštevali in se res postavili tja. Voznik avtobusa pa je naredil ovinek, tako da je prehitel »dvajsetko« in se postavil v kolono čakajočih vozil na križišču med Titovo cesto, Prešernovo ulico in Trgom OF. Tekli smo za njim in se postavili pred vstopna vrata, čeprav vemo, da voznik izven postajališč ne sme odpirati vrat. Kljub temu je šofer avtobusa št. 11 vrata odprl in nam neprijazno rekel: »Kaj bi radi?« Vprašali smo ga, zakaj nam na postaji ni odprl vrat. Rekel je, da nas je videl izstopiti iz »dvajsetke«, on pa ima enako progo kot omenjeni avtobus. Mi smo mu na to odgovorili, da imamo od končne postaje »enajstke« do kraja, kamor smo bili namenjeni, bližje, kot če bi iz »dvajsetke« izstopili pri občini Bežigrad. Voznik je že jezen rekel, da on nima nobene končne postaje in da je tam NJEGOVO?! obračališče. S šoferjem se nismo hoteli še naprej prepirati (pregovor pravi, da pametnejši odneha), zato smo odšli nazaj na postajo in počakali naslednji avtobus.

Nad šoferjevim ravnanjem smo bili zelo ogorčeni, saj je kršil odlok o mestnem potniškem prometu – člen 15 namreč določa, da je voznik avtobusa dolžan ustaviti na vsaki postaji, odpreti vrata in počakati, da vsi potniki vstopijo in izstopijo. 23. člen pa pravi, da ob kršitvi tega odloka lahko voznika prijaviš na inšpekcijsko službo oz. o tem obvestiš pristojne organe.

Nam se ni nikamor mudilo, toda kaj če bi takrat ravno hiteli v šolo ali kam drugam? In tudi če se nikomur nikamor ne mudi, je voznik kateregakoli avtobusa MPP dolžan ustaviti na vsaki postaji oz. postajališču in odpreti vrata, pa če so te postaje oddaljene od končne 10, 3 ali pa samo eno postajo. Šofer enajstke je tokrat sicer odprl izstopna vrata, toda kaj ti to pomaga, če ti hočeš vstopiti.

Po tem dogodku smo se zamislili in se vprašali, kako ima lahko Integral TOZD LPP zaposlene take voznike avtobusov, ki ne upoštevajo odloka o MPP, pa še nobene olike ne poznajo. Zavoljo tega pisma se gotovo ne bo nič spremenilo, saj si bodo vsi mislili, kaj bodo ti otroci! Toda tudi nam otrokom ni vseeno. Vsak dan se z avtobusom vozimo v šolo oz. iz šole in večkrat se kakšnemu izmed nas primeri kaj podobnega. Omenjeni dogodek pa nas je tako razjezil, da smo segli po peresu.

ALEŠ BRULC (11 let)
Molniške čete 13,
URŠA LJUBIČ (13 let),
Molniške čete 9,
MATEJA LESAR (13 let)
Archinetova 3,
Ljubljana

Z diskoteko Slovenija do zdravja

Dolgo si že zdravim visok pritisk in se otepam s preobilno težo. Septembrsko soboto pa sem po radiu slišala obvestilo, da diskoteka Slovenija v Ribčah nagrajuje najtežjo plesalko z enotedenskim hujšanjem v Radencih in poklanja obleko po izbiri v trgovini ONA ON. V šali sem pomislila: »To bi bilo zame kot darilo z neba.« To sem povedala možu; on je pa vzel to resno in me po dolgem nadlegovanju spravil v Ribče.

Ribče so oddaljene od Ljubljane približno 25 km. Nedaleč od ceste za Litijo stoji diskoteka Slovenija, ki jo obdaja neoskrunjeno zelenje dreves in grmov. Ima velike parkirne prostore, obdane z gozdom, ki pa postanejo mnogokrat premajhni zaradi številnih obiskovalcev diskoteke.

Ko sem prišla tja, je mladina plesala kar na prostem, prepevala in navdušeno skandirala skupini Agropop. Tudi notri so plesali. Tu se mi je zdelo malo preveč glasno, zunaj pa je razigrana, sproščena in navdušena mladina naredila name kar globok vtis.

Presenečena sem bila nad mladimi tudi ob reakciji, ko sem pri tehtanju zmagala. Tako so vzklikali, da sem se počutila za trenutek kot zelo pomembna oseba – VIP (very important person).

Presenetil me je tudi lastnik diskoteke Metod Kokalj. Že naslednji mesec mi je omogočil enotedensko bivanje v Radencih s terapevtskimi uslugami.

Bivanje v Radencih je bilo čudovito. Po izbiri sem lahko plavala v bazenu, katerega voda je imela 28–30 stopinj, zrak pa je bil ogret na 32 stopinj Celzija. Gneče v bazenu ni. Tako se lahko dobro naplavaš. Zelo všeč so mi bile mineralne kopeli. Ti so mi pomagale zbiti pritisk iz 230/140, ki sem ga imela pred odhodom, na 150/90. Veliko mi je pomagala tudi podvodna masaža, blatne obloge in štiricelične kopeli rok in nog. Zjutraj pa je bila še gimnastika. Tako sem malo shujšala in se telesno veliko bolje počutim.

Vse to mi je omogočila diskoteka Slovenija v Ribčah. Pa to ni njihovo edino humano delo. Invalidni mladini so podarili 10 barvnih televizorjev... Tako diskoteka Slovenija združuje zabavo s humanimi akcijami. V novembru in decembru bo gostovalo v njej še več kot 20 ansamblov. Dozidali bodo še en večji prostor, ki bo imel tudi oder.

Dobro bi bilo, da bi se tudi druge diskoteke zgledovale po njej s podobnimi humanimi dejanji.

BREDA PERME,
Dolsko 73,
Dol pri Ljubljani

Zamudniško izplačevanje honorarjev

Z odprtim pismom generalnemu direktorju RTV Ljubljana tov. Janžiču bi rad rekel, zakaj mi je RTV Ljubljana kljub podpisani pravno veljavni pogodbi izplačala samo slabo tretjino dogovorjenega honorarja?

Bom razložil! 28. junija 1989 sem podpisal pogodbo za nastop v tv nadaljevanki (pogodbo, aneks sem dobil v podpis po že opravljenem delu), honorar pa sem prejel 20. septembra. Na pogodbi pa je jasno pisalo: Honorar izplačljiv ob podpisu pogodbe. Sedaj me pa zanima – kaj so mi poslali iz vaše hiše? Obresti ali glavnico? Če prvo, kje je drugo? Ali obratno. Kdo mi je odtujil (lepo rečeno) dve tretjini honorarja. Pri izračunu mi je pomagal tečaj marke. Zagotavljam vam, da moj primer ni osamljen, s takim načinom izplačevanja honorarjev se srečujejo skoraj vsi igralci, ki honorarno nastopajo na RTV ali Radiu. Zamude pri izplačevanju so mnogokrat še večje kot v mojem primeru. Odgovora ne terjam ravno od vas, lahko mi odgovori kateri od strokovnjakov iz vaših pravno-finančnih služb. Ti namreč do decimalke natančno izračunajo zamudne obresti na revalorizirano naročnino RTV. Pa bi mogoče šlo tudi v obratni smeri.

FRANC MARKOVČIČ,
Ižanska c. 140,
Ljubljana

Zob za zob

Upam, da mi ne bodo zaradi mojega pisanja izpadli vsi zobje in da mi bo tako hitreje minila noč, v kateri mi zobobol ne da zaspati, zato tudi nisem kriv, da ob pričakovanju jutra razmišljam o našem zobozdravstvu in njegovih (ne) uslugah ter o denarju, ki ga prispevamo in ga bomo morali še prispevati za nekaj, od česar imamo bore malo koristi, ker vsi, ki dajejo kaj nase, že zdavnaj ne hodijo več zdravit svojih zob v zobozdravstvene ustanove.

Žal v zobozdravstvu nimam ne strica ne tete, ne znancev ne prijateljev, ki bi jim lahko potožil, da me boli zob in bi mi hoteli pomagati, in ker me je sram dobrikanja in podkupovanja, moram pač trpeti bolečine.

Kje so tisti časi, ko mi je boleči zob kot malemu fantičku izpulil kar sosedov čevljar z navadnimi čevljarskimi kleščami, sedaj me moja zobozdravnica nažene z besedami, da danes ne dela, ker nima asistentke, pa čeprav me je sama naročila na kontrolni pregled.

(Seveda to nima nič skupnega s Prešernom in Kopitarjem)!

Ne bom vprašal po zdravniški etiki pomagati trpečim in pomoči potrebnim, vprašujem pa za svoj denar, kje je in ali se ga v vseh teh letih res ni nabralo toliko, da bi mi lahko popravili en sam boleči zob?

Da, vem za odgovor, tudi druge bolijo zobje, bojim pa se, da nas bo vse skupaj kaj kmalu začela boleti tudi glava, če v zobozdravstvu ne bomo naredili reda.

Osebno podpiram zasebno prakso, vendar na poštenih tržnih osnovah, ne pa kot sedaj, ko moramo za popravilo zob dvakrat plačevati. Naj bo izbira zobozdravnika prepuščena ljudem, ne kot sedaj, ko zobozdravnik sam izbira pacienta, plačilo pa naj prejme tisti, ki je voljan pošteno in vestno opravljati svoje delo.

(Mislim, da bi se s tem strinjala tako Prešeren kot Kopitar!)

TONE JAN,
Ul. 28. maja 65,
Ljubljana, Šiška

Nadomestili so le zamujeno v Zagrebu

Košarkarji Smelta Olimpije so z zmago nad Partizanom v Beogradu samo poravnali račun gostovanj

LJUBLJANA – Partizan je imel doma z Ljubljančani vedno težave in tudi tokrat se tradicija ni izjalovila. Košarkarji Smelta Olimpije so tako prinesli dragoceni točki z gostovanja, a so s tem vendarle bolj ali manj samo popravili napako proti Novemu Zagrebu, ki pa mu je točki odnesel Parruzan, tako da je krog zdaj sklenjen.

Partizan : Smelt Olimpija 77:85 (38:40)

Dvorana športov na Novem Beogradu, gledalcev 2.500, sodnika Tošović (Bg) in Akšamlija (Sar).

STRELCI – PARTIZAN: Androić 19(7:7), Danilović 12(5:7), Radunović 22(2:2), Ivanović 8, Nakić 16; SMELT OLIMPIJA: Zdovc 13(3:4), Hauptman 13(3:5), Vilfan 12(3:3), Čurčić 15(5:5), Kotnik 22(8:8), Djurišić 10(2:3).

METI ZA 2 TOČKI – PARTIZAN 22:59 (38 odst): Androić 0:5, Danilović 3:11(27), Radunović 10:17(59), Ivanović 4:14(28), Popović 0:1, Matuavdžić 0:1, Nakić 5:10(50); SMELT OLIMPIJA 26:53 (49 odst): Zdovc 2:6(33), Hauptman 5:8(63), Vilfan 3:12(25), Čurčić 5:13(38), Kotnik 7:10(70), Djurišić 4:4(100).

METI ZA 3 TOČKE – PARTIZAN 6:15 (40 odst) – Androić 4:8, Danilović 0:1, Popović 0:3, Nakić 2:3; SMELT OLIMPIJA 3:8 (37 odst) : Zdovc 2:5, Hauptman 0:1, Vilfan 1:2.

PROSTI METI: PARTIZAN 15:17 (88 odst), SMELT OLIMPIJA 24:28 (86).

OSEBNE NAPAKE: PARTIZAN 22, SMELT OLIMPIJA 20.

PET OSEBNIH NAPAK: Nakić 35, Vilfan 37.

SKOKI – PARTIZAN 14(9:5): Danilović 1(0+1), Radunović 5(2+3), Ivanović 4(3+1), Popović 2(2+0), Nakić 2(2+0); SMELT OLIMPIJA 32(20+12): Zdovc 3(2+1), Vilfan 3(2+1), Čurčić 9(6+3), Kotnik 12(8+4), Djurišić 4(1+3).

DOBLJENE ŽOGE: PARTIZAN 12, SMELT OLIMPIJA 4.

IZGUBLJENE ŽOGE: PARTIZAN 7, SMELT OLIMPIJA 12.

Razen na začetku se je v beograjski tekmi pravzaprav vse izteklo po načrtu. Zdovc je ustavil Danilovića, neverni Ivanović je z metom 4:14 dosegel samo 8 točk, predvsem pa so Ljubljančani veliko bolje skakali pod košema in polovili veliko dragocenih žog. Tudi tokrat je vsak prispeval svoj delež k pomembnemu uspehu, celo v najbolj pomembnem delu tekme, tako da so tudi tistih nekaj napak zlahka popravili. Prav zanimivo je, da ta ekipa zdaj slabo začenja, pa zato toliko bolje igra v končnicah, kar jim je tudi prineslo nekaj zadnjih zavidljivih uspehov.

Statistika dovolj zgovorno priča o deležu vsakega posameznika, pri čemer pa je pomembno, da je tudi kolektivnost na visoki ravni, kar se posebej pozna v igri v obrambi, s katero Smelt Olimpija tudi postaja strah tekmecev in s čimer navsezadnje upravičeno kandidira za zgornji del lestvice, po sodbi nekaterih strokovnjakov v zvezni ligi, pa je celo kandidat za uvrstitev v končnico.

»Dobro smo igrali in vsak je opravljal svojo nalogo. Videlo se je, kaj hočemo, zagnanost vseh pa je na koncu tudi prinesla uspeh,« je kratko ocenil beograjski nastop **Peter Vilfan**, kapetan **Jure Zdovc** pa je že kar iz navade oceno najprej strnil z besedo – normalno. »Seveda je normalno, da smo s takšno igro, kot jo imamo zdaj, zmagali. Danilovića, tovariša iz reprezentance, sem ustavil mnogo laže, kot je bilo pričakovati. Pa ne zaradi njega samega, temveč tudi zaradi tega, ker mu soigralci skoraj niso dajali pravih žog, tako da je bilo moje delo precej laže.«

● Že od danes naprej, med 10. in 12. ter 17. in 19. uro bodo pri tivolski blagajni v predprodaji vstopnice za sobotno tekmo z Vojvodino. Cene so nespremenjene, začetek tekme pa je ob 19.30.

Brez kakšne posebne evforije so se košarkarji vrnili iz Beograda, kar je morda še najbolj pomembno. Kot, da se ni zgodilo nič posebnega, a vendar že previdni pred sobotnim zahtevnim srečanjem z Vojvodino, ki so jo nekateri letos že podcenjevali, a zato grdo plačali. Predvsem za dva igralca pa bo nastop pred zveznim trenerjem Ivkovićem, ki vodi Vojvodino, še posebej pomembno. Jure Zdovc mora dokazati, da ostaja član prve reprezentančne peterke, Čurčić pa bi se lahko maščeval za to, ker je ostal samo med rezervama . . .

S. T.

IMT : Bosna 80:92 (39:41)

NOVI BEOGRAD – Palača športov, 1.000 gledalcev, sodnika Jovanović (Valjevo) in Jović (Zagreb).

IMT: Dragutinović 15 (1:2), Luković 16 (10:12), Babić 9 (5:7), Koprivica 23 (11:14), Milutinović 13 (6:9), Milosavljević 2, Perić 2.

BOSNA: Marković 8, Firić 2, Popivoda 3 (1:1), Mujanović 3 (1:2), Bukva 6 (4:5), Primorac 16, Avdić 11 (4:4), Alihodžić 5 (1:2), Radulović 10 (1:1), Mitrović 28 (11:13).

Odkar je domače moštvo senzacionalno premagalo ekipo državnih in evropskih prvakov Jugoplastiko, igra iz tekme v tekmo slabše. Prav zato je med najresnejšimi kandidati za izpad iz lige. Nasploh je bilo srečanje prava antipropaganda za košarkarsko igro. Gostje so že v prvem polčasu povedli za 13 točk, v drugem pa so uspešno držali naskok. K slabi predstavi sta velik delež prispevala sodnika, ki sta igro vodila brez vsakega kriterija in jo neprestano prekinjala. Dosodila sta nič manj kot 69 osebnih napak (IMT 33, Bosna 36), kar je prav gotovo rekordno. Tako so gostje že v 33. minuti ostali brez petih igralcev (vseh centrov), vendar sta na njihovo srečo na igrišču ostala zelo razpoložena Mitrović in Radulović.

DANILO ŠOTRA

Jugoplastika	7	6	1	688:559	13
C. zvezda	7	5	2	635:598	12
Cibona	6	5	1	561:509	11
Zadar	6	4	2	565:530	10
Vojvodina	6	4	2	532:507	10
Olimpija	**6**	**3**	**3**	**537:533**	**9**
Bosna	6	3	3	512:529	9
Partizan	6	2	4	487:505	8
Novi Zagreb	6	2	4	447:468	8
Sloboda Dita	6	2	4	479:561	8
IMT	6	1	5	481:554	7
Zorka	6	0	6	488:557	6

PARI PRIHODNJEGA KOLA (11. 11.): Bosna – Sloboda Dita, Zadar – IMT, Novi Zagreb – Cibona, Smelt Olimpija – Vojvodina, Zorka – Partizan, Crvena zvezda – Jugoplastika 84:101 (43:41) – odigrano 10. 10.

Bulls premagali Pistons

NEW YORK – V nadaljevanju prvenstva ameriških profesionalnih košarkarjev v ligi NBA je bilo kar nekaj presenetljivih rezultatov. Michael Jordan in njegovi Chicago Bulls so na domačem igrišču premagali prvake Detroit Pistons s 117:114 in tako dokazali, da njihove sijajne igre v končnici minulega prvenstva niso bile naključne. Milwaukee Bucks so z zmago nad Bostom Celtics s 106:100 dokazali, da je tudi Larry Bird samo človek, saj je zgrešil trojko, ki bi Bostončanom še dala upanje na podaljšek. Moštvo Dražena Petrovića, Portland Trailblazers, je doživelo prvi poraz v Houstonu proti tamkajšnjim Houston Rockets s 86:109. Glavni krivec je bil najboljši center NBA, Nigerijec Akeem Olajuwon. Tudi Divčevi Los Angeles Lakers niso ravno blesteli doma, saj je zmaga nad Phoenix suns s 111:107 komajda še na ravni njihovega renomeja.

Drugi rezultati: Atlanta Hawks: Washington Bullets 114:118, New Jersy Nets : Miami Heat 77:83, Seattle supersonics : Charlotte Hornets 128:88, Los Angeles Clippers : Golden State Warriors 94:118, Sacramento Kings : Dallas Mavericks 96:94.

TENIS

Prpić izgubil

STOCKHOLM – V 2. kolu mednarodnega teniškega turnirja je naš Prpić izgubil s Švedom J. Svenssonom z 2:6, 4:6.

Monika Seleš sedma

MIAMI – Tudi na najnovejši lestvici najboljših teniških igralk sveta je Jugoslovanka Monika Seleš sedma. Prva je slej ko prej Steffi Graf (ZRN).

Prvi teniški turnir Triglava v Münchnu

MÜNCHEN – Prizadevna teniška sekcija Slovenskega kulturnega in športnega društva Triglav v Münchnu, društvo združuje sicer več marljivih sekcij naših delavcev in delavk na začasnem delu na tujem, je priredila prvi teniški turnir pod pokroviteljstvom Radenske in s podporo ZTKO Slovenije.

Vrstni red najboljših, kategorija A: 1. Petrešić, 2. Kricej, 3. Kranjec; kategorija B: 1. Kunač, 2. Grušovnik, 3. Močilnik; dvojice: 1. Petrešić–Bajing, 2. Kunač–Kricej.

Zdovc med kandidati, Ćurčić rezerva

Zvezni košarkarski trener Ivković izbral igralce za kvalifikacije za EP

BEOGRAD – Zdovc, Danilović, Perasović, Komazec, Radulović, Pavičević, Čutura, Kukoč, Vranković, Radja, Arapović in Jovanović so kandidati za nastop v državni reprezentanci, ki bo konec meseca odigrala tri kvalifikacijske tekme za nastop na evropskem prvenstvu leta 1991. Rezervi sta Čurčić in Razić.

Po končanem sobotnem kolu v 1. A ZKL, se bodo kandidati zbrali v Splitu, kjer bodo deset dni skupaj vadili za prve tri tekme. 22. t. m. igrajo v Hagnu z ZRN, 25. t. m. v Boru z Anglijo, 29. t. m. pa še v Palmi de Mallorci s Španijo, s čimer bo končan prvi ciklus kvalifikacij.

Zvezni trener Ivković je tolikšne skupne priprave zahteval predvsem zaradi tega, ker bo treba v igri marsikaj spremeniti, saj manjkajo kar trije člani prve peterke, ki so odšli v NBA. Jugoslovanska košarka pa si kljub temu ne sme privoščiti kakšnega spodrsljaja in bi tudi s tako spremenjeno reprezentanco morala dokazati, da je boljša od Španije, ZRN in Anglije ter da merilo kakovosti, kot pravi Ivković, mora ostati razmerje moči proti ZDA in SZ.

M. S.

SREBRNA PLOŠČKA NAŠEGA UREDNIŠTVA

Učinkoviti Jeseničani

LJUBLJANA – 10. kolo prvenstva v I. zvezni hokejski ligi je minilo brez posebnih pretresov. Jeseničani so zlahka opravili z Vojvodino in ji nasuli 16 golov, v beograjskem mestnem derbiju je bil z izidom 4:2 uspešnejši Partizan, derbi v Zagrebu pa je z goloma v zadnji tretjini dobil Medveščak Gortan. Na tej tekmi se je še posebej dobro odrezal zagrebški vratar **Domine Lomovšek**, ki je ubranil vse strele Olimpijinih napadalcev.

Točke za 10. kolo: 6 – D. Lomovšek (MG), 5 – Stolbun (MG), 4 – Smolej (J), 3 – Bolta (O), 2 – M. Pajič (J), 1 – Doroščenko (P).

Vrstni red najbolje ocenjenih po 10. kolu: 18 – Bolta (O), 16 – Stolbun in Gatzos (oba MG), 12 – Beribak (O), Šuvak in Raspet (oba J), 11 – Šćurjenko (MG), 10 – Doroščenko (P), B. Lomovšek (MG), Tišler in Smolej (oba J) itd.

Jeseničani so bili v tem kolu prepričljivo najučinkovitejši, saj so dosegli več kot polovico vseh golov s treh odigranih tekem. Smolej je dal 3 gole, M. Pajič 2, enajst igralcev pa je bilo uspešnih po enkrat. Na vrhu lestvice najboljših strelcev ni prišlo do sprememb.

Trenutni vrstni red strelcev: Šćurjenko (MG) 45 (17 golov + 11 podaj), Stolbun (MG) 34 (12+10), Gatzos (MG) 30 (12+6), Tišler (J) 29 (11+7), Krutov (MG) 27 (9+9), Smolej (J) 26 (10+6), Cyr (MG) 24 (9+6), Šuvak (J) 21 (10+1) itd.

Hokejisti **Crvene zvezde** so poleg množice kazenskih minut tokrat spet dobili kazen igre. Prislužil si jo je Nenić.

Vrstni red za fair play: Partizan 36 (69 kazenskih minut), Jesenice 41 (82), Vojvodina 47 (73 + kazen igre), Olimpija 48 (94), Medveščak Gortan 53 (104), C. zvezda 133 (202 + 3 kazni igre). P. V.

Tekači namesto na Dachstein na Pokljuko

Vadba v idealnih razmerah – 50 cm snega – Ob reprezentantih tudi klubi

POKLJUKA – Najboljši jugoslovanski tekači na smučeh, ki so s svojim vodstvom načrtovali tretji trening na dachsteinskem ledeniku v Avstriji (doslej dvakrat po pet dni), so v ponedeljek, ko je v višjih gorskih legah pri nas zapadel sneg, hitro reagirali in namesto k sosedom odpotovali v torek na Pokljuko.

»Tukaj je približno 50 centimetrov snega. Smučarski tekaški klub Triglav iz Kranja z Gašperjem Kordežem nam je pripravil imenitne proge, v hotelu Šport, ki ima novega lastnika ZTKO Kranj, smo našli prijetno zatočišče. Na Pokljuki je zbrana reprezentanca A, skupaj devet tekačev. To so Jani Kršinar, Robert Kerštajn, Jože Rupnik, Jožko Kavalar, Matej Kordež, Jože Vodušek, Iztok Raišp, Brane Slivnik in Mitja Kolman, z nami je tudi pomočnik Jure Žerjav. V soboto pridejo na Pokljuko še najboljši mladinci, pričakujemo tudi tekače in tekačice Triglava in Partizana Gorij. Če bo sneg obležal, bomo ostali štirinajst dni. Predvsem bomo vadili tehniko, se privajali na sneg, saj je vadba na ledeniškem snegu nekaj drugega kot bela opojnost na Pokljuki,« je poročal s planote zvezni trener Jaroslav Honcu.

S premaknitvijo treninga z Dachsteina na Pokljuko so tekači na smučeh privarčevali dragocene devize.

H. U.

Po napovedih: v polfinalu Hajduk, Osijek in C. zvezda

V povratnih četrtfinalnih tekmah za pokal podvig Beograjčanov v Titogradu, zanesljiv uspeh Osiječanov in bled nastop Splitčanov

LJUBLJANA – V povratnih četrtfinalnih tekmah je šlo kar zadeva polfinaliste vse po napovedih, toda razpleti vendarle niso bili povsem pričakovani. Polfinalisti so Hajduk, Osijek in C. zvezda, četrti pa bo znan potem ko se bo zmagovalec tekem osmine finala Dinamo – Partizan pomeril z Veležem.

Budućnost : C. zvezda 0:3 (0:0)

TITOGRAD – Štadion pod Goricami, gledalcev 11.000, sodnik Radović (NS).

STRELCI: 0:1 – Radinović (51), 0:2 – Savičević (54), 0:3 – Stošić (80).

BUDUĆNOST: D. Leković, Tatar, Saveljić, Božović, Vlahović, Mirotić (Ž. Leković), Petrović, Brnović, Janović, Dmitrović, Mugoša.

C. ZVEZDA: Stojanović, Jurić, Marović, Kanatlarovski, Vujović, Najdovski, Prosenečki (Stošić), Savičević, Pančev (Milojević), Radinović, Mrkela.

Beograjčani so po 5:1 doma še enkrat visoko zmagali, čeprav so igrali brez kapetana Stojkovića. Za prva dva gola ima največ zaslug Pančev, čigar strela je Leković odbil. Najboljši igralec tekme je bil Savičević, odlikoval pa se je tudi domači vratar.

MILAN MARKOVIĆ

Osijek : Sileks 4:1 (4:1)

OSIJEK – Štadion v mestnem vrtu, gledalcev 800, sodnik Avramović (Bg).

STRELCI: 1:0 – Gluhačević (8), 2:0 – Pakasin (17), 2:1 – Mančev (33), 3:1 – Šerić (36), 4:1 – Radojević (37).

OSIJEK: Žitnjak, Štajnbrikner (Bicanić), Šerić, Maričić, Janković, Milićević, Gluhačević (Lepinjica), Pakasin, Končalović, Vukčević, Radojević.

SILEKS: Trajčev, Senev, Andovski, Lekoski, Bizimost, Stojankovski, Mančev, Georgijevski, Srboski, Andovski (Cekov), Zefić.

V dežju, na razmočenem igrišču in pred praznimi tribunami so Osiječani premagali tretjeligaše iz Kratova in se uvrstili v polfinale pokala maršala Tita. S tem so ponovili dosežek iz leta 1966, ko so se doslej edinkrat uvrstili med štiri najboljša moštva. Vse je bilo odločeno že v prvem polčasu.

D. K.

Hajduk : Vardar 1:1 (1:0)

SPLIT – Mestni štadion, gledalcev 300, sodnik Grković (Livno).

STRELCA: 1:0 – Jeličić (3), 1:1 – Trajanovski (78).

HAJDUK: Pralija, Jurković, Dražič, Kovač, Jerkan, Vučević, Čelić, Jarni, Asanović, Bokšić, Jeličić.

VARDAR: Grošev, Filipov, Spasevski, Urošević, Sinani, Naumovski, Vasilevski (Trajčevski), Sinovski, Stojanović, Džipunov, Trajanovski.

Hajduk se je po napovedih uvrstil v polfinale, kajti po zmagi s 4:0 v Skopju mu je tudi remi na domačem igrišču zadostoval za uspeh. Skopjanci so bili domačim ves čas enakovredni nasprotniki, v drugem polčasu so imeli celo več priložnosti, toda Uroševiću dvakrat s treh metrov ni uspelo zatresti mreže. Hajduk je prešel v vodstvo že takoj na začetku, ko se je mladi Jeličić v kazenskem prostoru osvobodil spremljevalca in zadel s petih metrov. Gostje so izenačili v drugem polčasu, ko je Trajanovski prestregel slabo podajo Kovača in žogo od blizu potisnil v mrežo.

JOKO SVALINA

C. zvezda: 16 ligaških in 11 pokalnih lovorik

Evropski nogometni pokali so samo trikrat minili brez ekipe, ki v soboto gostuje v Ljubljani

LJUBLJANA – Crvena zvezda. Finalist pokala UEFA 1979, polfinalist pokala prvakov 1975 in 1971, polfinalist pokala pokalnih zmagovalcev 1975, po rezultatih v vseh treh evropskih pokalih na lestvici francoskega tednika France fotball na 12. mestu. Prvak SFRJ 16-krat, zmagovalec pokala Maršala Tita 11-krat, v vseh pogledih najuspešnejši jugoslovanski nogometni klub v soboto je gost Olimpije.

»Zvezda« je 4. marca 1945 v prostorih 1945 med burno debato o izbiri imena za nov beograjski telesnokulturni klub vzkliknil eden izmed zagovornikov športa. »Če je Zvezda, naj bo rdeča,« je pritegnil glas z drugega konca in ime je bilo dokončno izbrano. Crvena zvezda. Popoldan istega dne je nogometna sekcija Crvene zvezde odigrala svojo prvo tekmo ter s 3:2 premagala moštvo KNOJ.

NEKOČ ZVEZDNIK, DANES TRENER C. ZVEZDE – Dragoslav Šekularac.

Crvena zvezda je igrala v vseh povojnih državnih prvenstvih, že v prvem – 5. januarja 1947 pri minus 17 stopinjah Celzija in pred 4000 gledalci – je bilo rojeno večno rivalstvo z mestnim tekmecem Partizanom. Prvo lovoriko so rdeče-beli dočakali leta 1948, v pokalu po zmagi proti branilcu naslova Partizanu s 3:0. Naslova državnih prvakov so se prvič veselili leta 1951, ko je bil na vrhuncu Rajko Mitić, vodja nepozabne olimpijske reprezentance iz Helsinkov 1952 in prvi Zvezdin zvezdnik.

Rdeče-beli so bili nato vseskozi pri vrhu, toda leta 1955 jim je s 4. mestom za las ušlo sodelovanje v novoustanovljenih evropskih pokalih. Po dveh osvojenih državnih prvenstvih je CZ leta 1957 prišla do polfinala pokala prvakov in doma z golom v 88. minuti izgubila proti Fiorentini z 0:1, v povratni tekmi pa je bilo 0:0. C. zvezda je zaradi tega tekmovanja zanemarila domače prvenstvo in 4. mesto ni zadostovalo za novo sodelovanje v evropskih pokalih. Začetek šestdesetih let je bil spet Zvezdin in – Šekularčev. Nepredvidljiv, a romantični virtuoz svetovnega razreda, drugi Zvezdin zvezdnik. Juventus je po SP 1962 v Čilu za prestop ponujal 400 milijonov lir toda Dragoslav Šekularac je ostal Šekularac. »Toliko velja desna noga, koliko mi ponujate za levo?« je zavrnil može iz Torina.

Leto 1963 je bilo za Crveno zvezdo najbolj neuspešno. Šele 7. mesto je pomenilo najslabšo uvrstitev v I. ZNL nasploh do današnjih dni in tretjič – tudi zadnjič – brez Beograjčanov v evropskih pokalih. Rdeče-beli so see med najboliše evropske klube vrnili z dvojnim domačim zmagoslavjem ter Draganom Džajićem, s 85 tekmami rekorderjem po številu nastopov za državno reprezentanco, tretjim, najslavnejšim Zvezdinim zvezdnikom.

Crvena zvezda je nato med leti 1968 in 1970 s tremi zaporednimi naslovi državnih prvakov izenačila rekord Partizana iz zgodnjih šestdesetih let in leta 1970 v finalu pokala z golom Džajića v 119. minuti premagala Olimpijo. Naslednja sezona je bila na mednarodnem prizorišču veliko razočaranje. Prvo polfinalno tekmo je C. zvezda proti Panathinaikosu s tremi goli Ostojića in enim Jankovića dobila s 4:1, toda Dujković, Djorić, Klenkovski, Novković, Bogićević, Pavlović, Janković, Karasi, Filipović, Aćimović in Ostojić so v Atenah izgubili z 0:3 in sanj o finalu na Wembleyu je bilo konec.

Ob koncu sedemdesetih let je četrta Zvezdina zvezda Vladimir Petrović popeljal Stojanovića, Jovanovića, Jovina, Muslina, Krmpotića, Miletovića, Jurišića, Blagojevića, Milovanovića, Šestića, Savića in Milosavljevića do finala pokala UEFTA. V prvi tekmi je bilo proti Borussii 1:1, pri čemer so si Beograjčani zabili avtogol, povratno tekmo pa so v Mönchengladbachu dobili Nemci s prestrogo dosojeno enajstmetrovko.

● Doslej sta Olimpija in Crvena zvezda odigrala 40 prvoligaških tekem. Bilanca: 7 zmag Olimpije, 10 remijev in 24 zmag C. zvezde. Razlika v golih 95:44 v korist Beograjčanov. Bilanca za Bežigradom: 20 tekem, 5 zmag Olimpije, 5 remijev, 10 zmag C. zvezde in razlika v golih 34:26 za C. zvezdo.

Crvena zvezda ima zdaj spet vrhunsko ekipo polno reprezentantov – lani jih je v 2. kolu pokala prvakov kasnejši zmagovalec Milan izločil šele po streljanju enajstmetrovk. Prva osebnost rdeče-bele enajsterice je peti Zvezdin zvezdnik Dragan Stojković, ob njem najboljši igralec zadnjega mladinskega SP Robert Prosinečki. Crvena zvezda je ekipa, ki četrt stoletja zapored igra v evropskih pokalih, v dosedanjih 34 letih tega tekmovanja pa je manjkala samo trikrat.

Ž. Z.

Kolinski zmanjkalo časa

V 7. kolu I. ZRL za moške ljubljanski rokometaši spet najtesneje izgubili – Zelo izenačena igra – Pelister zdaj sam na vrhu

NIŠ – Ljubljanski rokometaši tudi v tekmi 7. kola z Železničarjem niso igrali podrejene vloge, toda spet so izgubili. Tekma je bila izredno izenačena, v finišu pa je Ljubljančanom zmanjkalo časa za izenačenje. Pelister je šestič zmagal, tako da je zdaj sam na vrhu lestvice.

Železničar : Kolinska Slovan 21:20 (8:8)

Dvorana Čair, gledalcev 1500, sodnika Popov in Djučkovski (oba Skopje).

ŽELEZNIČAR: Mitrović, Živković 4 (2), G. Stojilković 1, Milosavljević, Stamenić, Z. Stojilković 1, Mitić 1, Radivojević 3, Stanišić 1, Medved 1, Brajdić 9 (1).

KOLINSKA SLOVAN: Race, Glavač, Praznik 2, Šumej 5 (2), Rističević 5, Vuleta 4 (2), Andrejič 1, Horvat 1, Počervina, Plešnik, Čotar 2, Denič.

SEDEMMETROVKE: Železničar 5 (3), Kolinska Slovan 5 (4).

IZKLJUČITVE: Železničar 10, Kolinska Slovan 4.

Ljubljančani zares nimajo sreče. Tokrat so igrali brez enega ključnih igralcev Levca, a so se kljub temu z gostitelji ves čas merili povsem enakovredno. Z obrambo 3-3 so zmedli domače igralce in prevladovali večji del prvega polčasa, imeli pa so celo že dva gola prednosti (5:3). Tudi v nadaljevanju se dolgo niso predali, vse do izida 15:15 sta se ekipi menjavali v vodstvu, po nekaj napakah gostov pa so domači povedli z 21:17. Tedaj jim ni uspevalo tako rekoč nič, imeli pa so tudi veliko pripomb na sodniške odločitve. V zadnjih dveh minutah so Ljubljančani zapored dosegli tri gole in se najtesneje približali domačim, ki so z zavlačevanjem vendarle obdržali zmago. Tekma je bila na povprečni ravni, gostje so presenetili z dobro obrambo, domači igralci pa so imeli precej sreče.

P. E.

Borac : Medveščak 22:19 (10:10)

Crvenka : Metaloplastika 24:23 (20:20, 11:13)

Jugović : Proleter 31:28 (24:24, 11:11)

Kristal : C. zvezda 21:34 (13:16)

Pelister : Lovćen 26:20 (14:10)

Zamet : Sloga 18:17 (10:8)

Zagreb Chromos : Vrbas 29:22 (13:10)

Pelister	7	6	0	1	162:147	12
Jugović	7	5	0	2	165:150	10
Borac (BL)	7	5	0	2	160:152	10
Metalopl.	7	5	0	2	153:150	10
Zagreb	6	4	1(1)	1	153:132	9
Proleter	6	4	0	2	165:148	8
Crvenka	6	4	0	2	146:142	8
Zamet	7	3	1(1)	3	149:141	7
Medveščak	7	3	0	4	178:159	6
C. zvezda	7	3	0	4	167:159	6
Vrbas	7	3	0	4	168:172	6
Železničar	7	3	0	4	156:171	6
Lovćen	7	3	0	4	152:164	6
Sloga	7	1	0	6	152:16[illegible]	2
Kol. Slovan	**6**	**0**	**1(0)**	**5**	**127:143**	**0**
Kristal	7	0	1(0)	6	145:194	0

PARI PRIHODNJEGA KOLA (11. t. m.): Kolinska Slovan – Vrbas, Sloga – Zagreb, Lovćen – Zamet, C. zvezda – Pelister, Proleter – Kristal, Metaloplastika – Jugović, Medveščak – Crvenka, Železničar – Borac.

SRL – moški

STT Rudar : Inles Riko 26:22 (11:13)

Francija : Jugoslavija 3:4

CHOLET – V tretjem kolu evropske namiznoteniške super lige je reprezentanca Jugoslavije v gosteh premagala ekipo Francije s 4:3.

IZIDI – Gatien: Lupulescu 21:14, 21:11, Marmureck: Primorac 23:25, 21:12, 18:21, Ming Wang Xiao : Fazlić 21:18, 21:6, Gatien : Primorac 21:19, 15.21, 17.21, Marmureck : Lupulescu 21:23, 21:17, 21:15, Gatien – Marmureck: Primorac : Lupulescu 20:22, 21:23, Gatien : Ming Wang Xiao : Lupulescu – Fazlić 22:20, 19:21, 15:21.

V Havirovu je reprezentanca ČSSR premagala ekipo ZRN s 4:3.

Dekleta iz Most najboljša

LJUBLJANA – V Zalogu je bilo prvenstvo MRNTZ Ljubljana za ekipe pionirk, na katerem je nastopilo osem namiznoteniških vrst, ki so igrale po sistemu vsak z vsakim v dveh skupinah. Končne zmagovalke so postala dekleta iz Most Špela Poljanšek, Špela Polončič in Biljana Todorović, ki so v igri za prvo mesto premagale vrstnice Kovine-Olimpije s 5:3. Primat med najmlajšimi igralkami se je preselil z Galjevice v Moste, razveseljiva je dokaj številna udeležba in pa lep napredek najboljših vrst, med katerimi nove prvakinje zaslužijo še posebno pohvalo. Rezultati za razvrstitve – finale: Kajuh – Slovan : Kovina – Olimpija 5:3 (Todorović 3, Poljanšek 2 za zmagovalke, Anja Brenčič 2 in Verica Brenčič za Kovino – Ol.), za 3. mesto: Ilirija : TKI – Kemičar 5:1, za 5. mesto Vesna : Kovina – Olimpija II. 5:3 in za 7. Novo mesto : Mengeš 5:3. Končni vrstni red je bil: 1. Kajuh – Slovan, 2. Kovina – Olimpija, 3. Ilirija, 4. TKI – Kemičar, 5. Vesna (Zalog), 6. Kovina – Olimpija II., 7. Novo mesto in 8. Mengeš.

D. N.

Plavalci tudi letos na Madžarsko

Peterica vodilnih slovenskih plavalcev v nedeljo potuje na Balaton

LJUBLJANA – Pod vodstvom strokovnega sodelavca Plavalne zveze Slovenije Matjaža Permeta in trenerja Lada Čermaka bodo od 12. do 18. t. m. v znanem plavalnem centru Balaton Fösfe na Madžarskem trenirali Jure Bučar, Igor Majcen, Gregor Jurak, Dejan Tešovič in Jure Vračun. Delovne razmere v tem centru so na najvišji ravni in so jih naši plavalci že večkrat preizkusili, zato tudi tokrat odločitev, da v sedanji fazi priprav izkoristijo to možnost. Od 27. t. m. do 2. decembra bo nato na Madžarskem še druga skupina 16 plavalcev in dveh trenerjev, evidentnih in potencialnih kandidatov za nastop na najpomembnejših tekmovanjih prihodnje leto.

Veliko pa je zdaj že tudi možnosti, da bosta Jure Bučar in Igor Majcen s trenerjem Čermakom vendarle v začetku decembra nastopila na mednarodnem prvenstvu ZDA v Orlandu. Američani so že potrdili, da naša plavalca lahko nastopita, republiška zveza in predvsem plavalni klub Ljubljana pa zdaj pospešeno vodita akcijo, ki naj bi zagotovila potreben denar za nastop. Upati je, da bodo našli pokrovitelja, ki bi bil pripravljen primakniti nekaj dolarjev.

S. T.

Poraz SZ

TOKIO – V 2. kolu tekmovanja za svetovni pokal odbojkaric so bili doseženi naslednji izidi: Kuba : SZ 3:0, Kitajska : Peru 3:0, NDR : Kanada 3:0, Japonska : J. Koreja 3:0.

V Planici dobro kaže

RATEČE – Če bo šlo vse po sreči, bi po dveh, sicer napornih dnevih dela jutri, v petek, na srednji skakalnici v Planici (K=90 m) naši najboljši skakalci lahko opravili prve skoke. Odločilno seveda bo, kako učinkovito bodo medtem lahko delali snežni topovi, glede na to, da so napovedane temperature prav okoli kritične meje. Skakalci in trenerji so včeraj zagnano strgali sneg v okolici naprave in z njim pokrili že precejšen del zaletišča in doskočišča. Lažje bodo položaj presodili danes dopoldne, ko bo viden tudi rezultat dela snežnih topov v minuli noči. Naraven in umetni sneg bi v zadovoljivi količini na celotni površini skakalnice pomenila zagotovilo, da hujših zadreg s treningom tudi morebitna otoplitev, razen, če bi bila katastrofalnih razsežnosti, ne bi več mogla prinesti. Za zdaj se torej v Planici predvsem dela, ob koncu tedna pa se bodo naši najboljši najbrž že veselili prvih skokov – v pozni jeseni . . .

O. G.

Radnički zamenjal trenerja

NIŠ – Slobodan Halilović ni več trener nogometašev Radničkega. Vodstvo kluba ga je po nekaj neuspehih zamenjalo, niškega prvoligaša pa bosta odslej vodila nekdanja reprezentanta Dragan Pantalić in Ljubiša Rajković.

Mladinski nogomet

LJUBLJANA – Rezultati slovenskega mladinskega nogometa – **SMNL**, 11. kolo: Dravinja : Rudar (TV) 1:0, Aluminij : Sava 0:2, Ljubljana – Britof 2:3, Ilirija : Izola 1:1, Koper : Olimpija 1:0, Svoboda : Mura 7:0, Teol Slovan : Kovinar 4:1; **OMNL-zahod**, 10. kolo: Vozila : Litija 3:1, Tabor Jadran : Rudar (T) 0:2, Medvode : Triglav 0:3, Jadran : Stol Virtus 1:0, Primorje : Solinar Piran 2:1, Slavija Papir : Svoboda (K) 5:0; vrstni red: Jadran 17, Primorje 15, Slavija Papir 13; **OMNL-vzhod**, 10. kolo: Pohorje : Maribor Branik 1:1, Nafta : Pekre 0:1, Drava : I. Kladivar 1:2, Impol Osankarica : Železničar 1:6, Pragersko : Era Šmarno 3:0, Steklar prost; vrstni red: I. Kladivar 16, Železničar 15, Drava 13.

ANDREJ ZALAR

Predstavitev Štukljeve monografije in slavnostna akademija

NOVO MESTO – Telesnokulturna skupnost Novo mesto bo pod pokroviteljstvom delovnih kolektivov novomeške tovarne zdravil Krke in mariborske Jeklotehne pripravila drevi ob 18. uri v športni dvorani Marof slavnostno akademijo, ki jo bodo posvetili 91-letnici Leona Štuklja in izdaji njegove monografije »Mojih sedem svetovnih tekmovanj«.

Na slavnostni akademiji se bodo predstavili znani slovenski telovadci in telovadke, nastopili bodo tudi telovadci domačega Partizana in Iskrina godba na pihala iz Šentjerneja.

Na slavnostni akademiji bo sodeloval tudi naš najbolj znani športnik Miro Cerar, ki je te dni praznoval 50-letnico rojstva.

Pred prireditvijo bo še tiskovna konferenca, na kateri bodo ob prisotnosti Leona Štuklja predstavili monografijo, ki je te dni izšla v Novem mestu. Izdala jo je Dolenjska založba, ki dela v sklopu novomeške tiskarne.

S. D.

OD TOD IN TAM

Deset dvobojev kegljačev preloženih

BEOGRAD – Na prvem svetovnem pokalu v kegljanju za posameznike, ki bo konec tedna v Avstriji, bodo sodelovali trije Jugoslovani. V konkurenci posamičnih prvakov in prvakinj iz desetih evropskih držav bodo igrali letošnja prvakinja Tončka Škafar (SCT), lanski prvak Damir Fučkar (Medveščak) in letošnji prvak Boris Urbanc (Gradis). Slednji je dobil tudi sicer posebno povabilo, da sodeluje na tem prvenstvu.

Zaradi tega velikega mednarodnega tekmovanja je KZJ preložila kar deset dvobojev zveznih lig v soboto in nedeljo. Med moškimi ne bo tekem Partizan – Medveščak, Gradis – Sloga, Kandit – Medveščak in Gradis – Zanatlija. Čeprav mariborski Konstruktor ne daje reprezentantov, ne bo igral dvobojev z Zanatlijo in Slogo, ker je za ekipo predrago potovanje na samo en dvoboj. V ženski ligi so preložili dvoboje SCT – Spartak, SCT – Kristal, in dvoboja EMO Celje s Kristalom in Spartakom.

B. V.

Svetovno prvenstvo 1992 v Celju?

CELJE – Ob prijateljskem kegljaškem dvoboju Avstrija : Jugoslavija se je na delovnem sestanku zbralo tudi predsedstvo Kegljaške zveze Jugoslavije. Predsednik KZS Avgust Likovnik je ob koncu nanizal nekaj zanimivih novic z jugoslovanskih kegljaških steza.

Na tekmovanju za svetovni pokal v Steyru konec tega tedna bo predsedstvu mednarodne kegljaške zveze delegacija Celja predložila uradno kandidaturo za organizacijo članskega svetovnega prvenstva v letu 1992. V jugoslovanskem prostoru je sicer bilo več kandidatov za organizacijo tega tekmovanja (Zagreb in Sarajevo), toda predsedstvo KZJ, zlasti pa Avgust Likovnik, so ostali na prvotnem stališču, da so si pravico za organizacijo priborili Celjani po zelo uspešnem mladinskem SP letos v Celju.

Ljubljančani bodo imeli pravtako priložnost videti zanimivo kegljaško prireditev. Meddržavni dvoboj med Češkoslovaško in Jugoslavijo bo v Ljubljani 24. t. m., dan pozneje pa še srečanje med reprezentancama Ljubljane in Prage. Tekmovali bodo moški in ženske. Ob prazniku republike bo v Djurdjevcu pri Koprivnici tradicionalno tekmovanje, na katerem bosta sodelovali tudi slovenska moška in ženska reprezentanca.

JOŽE KUZMA

Še trije v boju za napredovanje

LJUBLJANA – Tri zmage mariborskega Branika z najvišjo možno razliko so poglavitne značilnosti uvodnih bojev v II. republiški ligi v judu, ki je tudi že v znamenju prvega zapleta. V Ljutomeru so domači tekmovalci zaman čakali na ekipi Kostroja in ŽČC Maribor, pri JZS pa si seveda najmanj želijo končne odločitve za zeleno mizo.

Poleg Branika sta po 2. kolu neporaženi še moštvi Kopra in Alpine, vodilna trojka pa edina še upravičeno upa na napredovanje. Vse druge ekipe so po kvaliteti zelo izenačene, vendar večjega presenečenja najbrž ne bodo pripravile. Zato bodo prve pomembnejše odločitve prišle že v prihodnjem kolu (25. t. m.), ko se bosta na Jesenicah v derbiju pomerili vrsti Kopra in Alpine.

Rezultati 2. kola: Ljubljana – Bežigrad : Železničar II 6:6 (27:20), Železničar II : Alpina 6:8 (30:35), Alpina : Bežigrad 10:4 (50:20); **Maribor** – Jesenice II : Branik 0:14 (0:67), Jesenice II : Nova Gorica 6:8 (30:40), Branik : Nova Gorica 14:0 (60:0); **Koper** – Koper : Šiška 11:3 (43:10), Šiška : 25. maj 8:6 (28:32), Koper : 25. maj 12:2 (60:10); **zaostali turnir 1. kola:** 25. maj : Brnik 0:14 (0:67), Branik : Ljutomer 9:5 (30:20), 25. maj : Ljutomer 4:10 (20:50).

Vrstni red po 2. kolu: Branik, Koper in Alpina po 8, Bežigrad, Šiška po 4, Železničar II, Ljutomer, Kostroj, Jesenice in Nova Gorica po 2, ŽČC Maribor in 25. maj O.

Ž. Z.

Vabilo je priznanje

LJUBLJANA – Lojze Kolman, Barbara Turšič in trener Jože Mešl so odpotovali v Barcelono, kjer bo v soboto in nedeljo mednarodni gimnastični turnir. To je eden največjih evropskih turnirjev, ki sodi ob bok pariškemu in rimskemu, organizator, Katalonska gimnastična zveza, pa pošilja vabila le izbranim, za občinstvo zanimivim tekmovalcem, kar je lepo priznanje našima telovadcema. To pomeni, da so ju strokovnjaki ne glede na uvrstitve na svetovnem prvenstvu v Stuttgartu opazili in si ju zapomnili. Kolman in Hodžić sta v Barceloni nastopila pred tremi leti, nato pa, ker smo se premalo pojavljali na mednarodnem prizorišču, vabil ni bilo več.

B. Š.

LOTERIJA SLOVENIJE

Zaključek vplačil za ŠN že v petek!

Za 46. kolo Športne napovedi bo zadnji dan vplačil petek, ker bodo nekatere tekme igrali že v soboto!

KAM, KAJ, KJE

Izleti v naravo

PD LJUBLJANA-MATICA priredi v soboto, 11. t. m. izlet po Levstikovi poti od LITIJE DO ČATEŽA, z vlakom ob 6.30 do Litije, in v nedeljo, 12. t. m., na TRAVNO GORO, z avtobusom ob 6.15 do Žlebiča. V ponedeljek, 13. t. m., ob 17. uri bo PLANINSI VEČER s prikazovanjem diapozitivov v dvorani Zavoda za socialno zavarovanje, Miklošičeva 24. Vstop prost!

PD SATURNUS prireja konec tega tedna, t. j. v nedeljo, 12. t. m., izlet v neznano. Hoje bo le za 4 ure, zato je izlet primeren za vse starosti. Zbor ob 6.30 pod uro na železniški postaji. Vodila bosta Milan Pavliha in Tone Kresnik.

PD VIHARNIK vabi v nedeljo, 12. t. m., na izlet v Polhograjske Dolomite. Vodila bo Vesna Likar, zbor udeležencev je ob 8.15 pod uro na pročelju ljubljanske železniške postaje. Odhod rednega avtobusa pa je ob 8.30.

PD RAŠICA vabi v soboto, 11. t. m., na Ostrež pod vodstvom Irene Zalar. Zbor udeležencev je ob 6.15 pod uro na pročelju ljubljanske železniške postaje, avtobus pa odpelje ob 6.30.

PD RAŠICA in PD LJUBLJANA-MATICA vabita pod vodstvom Stojana Ilića in Janka Šemeta na nočni planinski pohod na Kredarico v petek, 10. t. m. Udeleženci gredo na pot z lastnimi prevoznimi sredstvi izpred gostilne Jelen v Vižmarjih v petek ob 17. uri, morajo pa biti primerno planinsko-zimsko opremljeni in kondicijsko zelo dobro pripravljeni. Glede na to, da je prvi sneg že pokazal zobe in je zaradi vremenskih razmer težko vnaprej predvideti, ali bo izvedba ture sploh možna ali ne, so obvezne predhodne prijave v četrtek med 18. in 22. uro na telefon 061/51-306, Stojanu Iliču.

PD INTEGRAL organizira v soboto, 11. t. m., izlet na martinovanje na Mirno goro. Zbor je ob 6.40 pod uro na železniški postaji, povratne karte do Semiča kupi vsak sam, vodila bosta Stane Ocepek in Gabrijel Jelovšek, prijave pa zbira Metka Znidaršič, tel. 557-021, int. 233.

Ponovitev predavanja Toma Česna

LJUBLJANA – Za torkovo predavanje Toma Česna o vzponu po prvenstveni smeri čez severno steno Jannuja je bilo med ljubitelji alpinizmna veliko zanimanje, tako da so številni ostali brez vstopnic. Zato se je uprava Cankarjevega doma odločila za ponovitev tega zanimivega predavanja, ki ga je Česen opremil z diapozitivi in filmom. Ponovitev predavanja bo v Cankarjevem domu v četrtek, 16. novembra ob 20. uri. V primeru, da bo predavanje spet razprodano, ga bo avtor ponovil še isti večer. Vstopnice so v prodaji v Cankarjevem domu že od danes.

Mali nogomet v Mariboru

MARIBOR – V počastitev dneva republike prireja KMN Surovina Branik Talci 5. tradicionalni turnir v malem nogometu. Tekmovanje bo to pot prvič v športni dvorani Tabor v nedeljo, 3. decembra (nastopile bodo samo domače ekipe), in v soboto ter nedeljo, 9. in 10. decembra, to se bodo predstavile vse druge ekipe.

Prijave je treba poslati najpozneje do 20. t. m. na naslov: KMN Branik Talci, Mladinska 29, 62000 Maribor (tel: 062/302-623), prijavnino (1.500.000 din) pa poravnati na žiro račun kluba št. 51800-678-45099. Število udeležencev je omejeno (na 70), zato bodo prireditelji upoštevali vrstni red prispelih prijav. Organizatorji pričakujejo rekorden odziv, saj so pripravili zelo privlačne nagrade, zmagovalcu pa bodo vročili vabilo za nastop na imenitnem mednarodnem turnirju, ki bo prihodnje leto v Mariboru.

BORUT PLANINŠIČ

Mali nogomet na tujem

MARIBOR – V organizaciji nizozemske agencije za športni marketing Euro-Sportring bodo od 29. do 30. decembra v Parizu (Francija), Antwerpnu (Belgija) in Maastrichtu (Nizozemska) trije privlačni turnirji v malem nogometu za amaterske igralce. Možnost sodelovanja na enem izmed navedenih turnirjev imajo v družbi zastopnikov iz vse Evrope tudi jugoslovanski klubi in ekipe malega nogometa (informacije: tel. (062) 302-623). Skrajni rok za prijave je 20. t. m., ob tem pa je treba zapisati, da so pogoji dokaj ugodni.

BORUT PLANINŠIČ

Novoletni turnir v Titovem Velenju

TITOVO VELENJE – Klub za mali nogomet Titovo Velenje bo od 30. t. m. do 2. decembra organiziral že 7. novoletni turnir v Rdeči dvorani. Prijavnina je 1 milijon dinarjev, nakazati pa jo je treba na žiro račun Klub za mali nogomet Titovo Velenje 52800-678-57385 pri SDK Titovo Velenje. Žrebanje bo 23. t. m. ob 16. uri v prostorih kluba Šmartinska 24 a. Potrdilo o plačani prijavnini je treba poslati do 20. t. m. na naslov KMN, Šmartinska 24a, 63320 Titovo Velenje. Organizator bo za najboljše pripravil denarne in praktične nagrade v skupni vrednosti več ko 30 milijonov dinarjev. Vse podrobnosti lahko izveste pri Boštjanu Aljažu po telefonu (063) 855-231, dopoldne in 857-171, popoldne.

STANE VOVK

Spominski turnir v Radečah

RADEČE – Veterani Papirničarja organizirajo memorialni turnir v malem nogometu v spomin na nogometaša Janeza Breznikarja-Kecija in Dušana Plevela-Duleta v soboto, 25. t. m., ob 8. uri v športni dvorani Radeče. Pripravili so lepe praktične nagrade in pokale, poskrbeli pa bodo tudi za jedačo in pijačo. Prijave sprejemajo na naslov Marjan Ključevšek, telefon (0601) 81-104 in Jani Plevel (0601) 81-179. Startnina znaša 500.000 dinarjev

V. Ž.

Na led v Kranj

KRANJ – Termini rekreativnega drsanja na kranjskem drsališču so – petek: od 16. do 18. ure in od 19. do 21. ure; sobota: od 14. do 15. ure; nedelja: od 15. do 17. ure in od 18. do 20. ure. Vstopnina v mesecu novembru je 60.000 dinarjev.

Hopla, razgibajmo življenje!

LJUBLJANA – Fakulteta za telesno kulturo v Ljubljani vabi na predstavitev in vzorčni dan programa za športno razvedrilo v soboto, 11. t. m., ob 10. uri na Fakulteti za telesno kulturo, Gortanova 22, Kodelejvo. Program – 10.00: predstavitev programa, 10.30 – ogled in dejavno sodelovanje, 12.00: vroči klepet v baru Hopla. Pripeljite tudi družino, prijatelje in znance, ne pozabite na športno opremo!

Tek na GEOSS

LITIJA – Tekaška sekcija Partizan Litija bo v nedeljo, 12. t. m. organizirala tek na GEOSS – Geometrično središče Slovenije. Štart bo ob 10. uri v Sp. Hotiču na cesti proti Vačam. Proga bo dolga 7 km, višinska razlika pa 389 m. Kategorije: moški do 30 let, od 30–40 let, od 40 do 50 let in nad 50 let ter enotna ženska kategorija. Prvi trije v vsaki kategoriji bodo prejeli kolajne. Prijave za tek bo sprejemal organizator na štartu v Sp. Hotiču od 9.20 do 9.45.

T. B.

Z zračno puško za bežigrajske naslove

LJUBLJANA – V okviru akcije Razgibajmo življenje razpisuje komisija za športno rekreacijo pri ZTKO Ljubljana Bežigrad občinsko prvenstvo v streljanju z zračno puško serijske izdelave. Tekmovanje bo od 21. do 23. t. m. od 16. ure naprej na strelišču ST Tabor-Ježica, Titova 238 (pod samopostrežno trgovino). Moške ekipe bodo sestavljali 4 strelci, ženske pa 3 strelke. Strelci imajo na voljo 5+20 strelov, čas streljanja pa je 30 minut. SD Tabor-Ježica nudi na svojem strelišču možnost izvedbe izbirnih tekmovanj in treningov.

Prijave sprejemajo do četrtka, 16. t. m. na naslov: ZTKO Ljubljana Bežigrad, Staničeva 41. Prijavi priložite potrdilo o vplačani prijavnini, ki je za moško ekipo 100.000, za žensko ekipo pa 75.000 din. Prijavnino nakažite na žiro račun: 50102-678-50886 – zastreljanje. Druge informacije po tel. 312-176 in 317-334 (Jože Peterka).

Teniška šola za mlade

LJUBLJANA – Športinženiring Benč vabi na vpis v teniško šolo Tenny vse, ki bi radi izpolnili tehniko udarcev in tako dobro pripravljeni dočakali novo sezono. Šola obsega – tekmovalni program II: letnik 1978 in 1979 (izjemoma 1977), ki že imajo tekmovalne skušnje; tekmovalni program I: letnik 1979 in 1980 (izjemoma 1978, 1981), ki redno vadijo v teniških šolah in že imajo prvo znanje. V obeh programih uporabljajo najsodobnejšo metodo s pomočjo audiovizualnih sredstev (video sistem, teniški avtomat, večje količine žog itd.). In še: otroci letnika 1983 in 1984 se lahko vključijo v sistematično teniško telovadbo enkrat na teden skozi vso zimo. Rekviziti (lahki loparji, lahke in mehke žoge itd.) so v šoli na voljo brezplačno. Informacije vsak dan od 8. do 10. ure po telefonu 262-074 (Šport Benč).

Obrtniki, igrate tenis?

MENGEŠ – Športni center Fittop skupaj z domžalskim obrtnim združenjem organizira odprto teniško prvenstvo obrtnikov. Tekmovanje bo v soboto in nedeljo, 11. in 12. t. m., na štirih igriščih teniške dvorane športnega centra Fittop v Mengšu. Sodelujejo lahko vsi nosilci obrti in pri njih zaposleni delavci. Kategorije: moški do 45 in moški nad 45 let, ženske. Prijave: do petka, 10. t. m. na naslov Športni center Fittop, 61234 Megneš, Športni park 8, julij ali po telefonu (061) 737-327, ali v recepciji centra. Startnina 500.000 dinarjev.

PLANINSTVO

Srečanje absolventov odprte planinske šole

V Domu Staneta Kosca na Rašici se bodo 18. t. m. srečali predavatelji in slušatelji odprte republiške planinske šole, ki jo je organizirala komisija za vzgojo in izobraževanje PZS. Vsi, ki se srečanja želi udeležiti, naj to sporoče Vilmi Purkart na PZS, tel. 061/312-553.

ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠAH ŠA

Jugoslovanom srebrna kolajna

V zadnjem kolu 2. svetovnega prvenstva Jugoslavija premagala ZDA s 3:1 – Zmagala Nikolić in Damljanović – Veliko slavje v našem taboru

LUZERN – Jugoslovanska reprezentanca je na 2. SP v zadnjem kolu premagala ekipo ZDA kar s 3:1 in tako v velikem slogu končala tekmovanje – s srebrno kolajno. Jugoslovanski igralci so izgubili le s SZ, s tekmeci za kolajne pa so bili zelo uspešni: zmagi proti Madžarski in ZDA ter remi z Anglijo.

Naši igralci so imeli že pred zadnjim dvobojem v žepu najmanj bronasto odličje, zato so bili povsem mirni. Po dveh urah sta remizirala Ljubojević in Seirewan, na drugih treh deskah pa so imeli naši igralci boljše položaje. Ivanović je imel kmeta več, Nikolić in Damljanović pa rahli pozicijski prednosti. Še zlasti razbuljiv boj je bil Nikolić, saj je imel nasprotnik protiigro, tako da je ta položaj najbolj vznemirjal kapetana Ivkova. Tedaj pa se je zgodilo nekaj presenetljivega. Ivanović je imel v končnici že dva kmeta več, na splošno presenečenje pa je ponudil remi. Tedaj je burno reagiral Ljubojević in kmalu bi prišlo do večjega konflikta. Na srečo pa se živčnost ni prenesla na Nikolića in Damljanovića, ki sta mirno igrala naprej.

Po štirih urah igre sta imela Nikolić in Damljanović po kvaliteto več, toda Nikolićev nasprotnik je grozil s preobratom. Toda po časovni kontroli je že bilo jasno, da bo Jugoslavija osvojila to pomembno točko. Gurewich se je dolgo boril z Damljanovićem, igrala sta tudi drugo nadaljevanje, vse dotlej, ko ni imel več kaj igrati. Tedaj se je začelo veliko slavje v naši ekipi. Čestitke so prihajale z vseh strani, prva od Angležev, v slavje pa so se vključili tudi številni jugoslovanski zdomci.

Boro Ivkov je bil navdušen: »To je sijajno. Po petnajstih letih smo osvojili srebrno kolajno. Ko sem prevzel reprezentanco sem trdil, da so boljši od nas le igralci SZ, ter da se z vsemi drugimi lahko merimo enakovredno. Ekipo je bilo treba samo prav razporediti. Morda bi lahko imeli celo močnejšo ekipo, toda o tem bom razmišljal pozneje.«

Razburljivo je bilo tudi v dvoboju Anglija – Kitajska. Angležem se je nasmihala visoka zmaga, toda potem ko je Short precenil položaj z Jiang Chuanom in izgubil, se je vse obrnilo na glavo.

● Jugoslovanski šahisti so za podvig na SP dobili številne čestitke. »Po tihem smo upali na uspeh z ekipo ZDA, zdaj je upanje stvarnost. Desetletje in pol smo čakali na tako odličje, ki potrjuje vrhunsko kakovost jugoslovanskega šaha v svetu,« je v čestitki zapisal predsednik ZTKJ Tome Drakulevski. Čestitko je poslal tudi predsednik skupščine mesta Beograd in predsednik JOK Aleksander Bakočević.

Rezultati zadnjega kola: **Jugoslavija:** ZDA 3:1 (Seirewan : Ljubojević remi, Fedorovich : Nikolić 0:1, Christiansen : Ivanović remi, Gurewich : Damljanović 0:1), Kitajska : Anglija 2:2, Madžarska : Nizozemska 2:2, SZ : Kuba 3:1, Švica : Afrika 2,5:1,5.

Končni vrstni red: SZ 27,5, **Jugoslavija** 22,5, Anglija 21,5, Madžarska 18,5 ZDA in Švica 17, Kuba 16,5, Kitajska 15,5, Nizozemska 12,5, Afrika 11,5.

Na kratko

KOPER – Na rednem mesečnem hitropoteznem turnirju ŠD Koper je nastopilo 16 igralcev. Vrstni red: Žnidaršič 13, Drljača 12, Barukčić 11,5, Vulić 11, Horvatič 10,5, Kodrič 10, Milunović 9 itd.

A. Ž.

Samo običajne vaje enote JLA ob meji

KOPER, 8. novembra – Današnji tržaški dnevnik Il Piccolo na prvi strani in na strani mestne kronike obširno piše o včerjašnjem skrivnostnem, vendar bučnem streljanju v obmejnem pasu med Barbaro in Čamporami na Miljskem hribu. Dopoldansko streljanje na našem ozemlju je zbudilo pozornost treh prič, enemu pa je v objektiv fotoaparata uspelo ujeti še skupino pripadnikov JLA. Sliko vojakov je Il Piccolo objavil na strani mestne kronike. V članku se sprašujejo, kaj je bil vzrok bučnega streljanja v gozdiču ob meji, v katerem so iz avtomatskih pušk izstrelili več sto nabojev, v zrak pa so letele tudi signalne rakete. Po pisanju tržaškega dnevnika vzbuja včerajšnje streljanje skrb zaradi sedanjega »vročega« obdobja v Jugoslaviji. No, ugibanj je veliko, na koprski UNZ pa nam je uspelo izvedeti, da je obmejna enota pripadnikov JLA včeraj med 9. in 12. uro imela običajno vajo urjenja in da so streljali z manevrskimi naboji.

I. U.

Devizna knjižica je razkrila zelo uspešnega zaslužkarja

Nekdanji samostojni izvajalec zunanjetrgovinskih poslov v tozdu Avtomontaže Leopold S. naj bi si v 5 letih prislužil 482 tisoč DEM in še kaj

LJUBLJANA, 8. novembra – Molk je zlato, pravi pregovor. Tega se očitno zaveda tudi 59-letni Leopold S., bivši samostojni izvajalec zunanjetrgovinskih poslov v Avtomontažnem tozdu Trgovina in servis. Zaradi suma, da je zlorabil svoj položaj in pravice odgovorne osebe in neupravičeno sprejemal nagrade za vlogo v zunanjetrgovinskih poslih, so ga sredi letošnjega septembra priprli.

Njegov zagovornik se trudi, da bi ga izpustili iz pripora, saj meni, da ni več razlogov, zaradi katerih bi moral osumljeni Leopold S. še naprej ostati priprt. Poleg tega se, kot nam je povedal namestnik temeljnega javnega tožilca, zagovarja z molkom, ki je vsekakor v prid osumljencu. Ne glede na to, kakšen bo izid preiskave in tudi kasneje sodbe, je le treba povedati nekaj zanimivosti, ki silijo k razmišljanju in odpirajo marsikatero novo vprašanje v zvezi s poslovanjem, kakršno si je tik pred upokojitvijo privoščil Leopold S.

Začelo se je že 13. junija letos, ko je carinik na Ljubelju pri pregledu vozila Leopolda S. našel pri njem tujo devizno hranilno knjižico. Zadevo so kmalu zatem prevzeli kriminalisti z oddelka za zatiranje gospodarskega kriminala pri UNZ Ljubljana mesto. Nekajmesečna preiskava je obrodila sadove. Ugotovili so, da si je osumljeni Leopold S. kot delavec v zunanji trgovini pri Avtomontaži z izvoznimi posli v zadnjih petih letih prislužil kar 482 tisoč DEM. Omeniti je treba, da je saldo v eni izmed münchenskih bank, kjer ima osumljeni bančni račun, še 77 tisoč DEM. Pravico do dvigovanja denarja s tega računa ima seveda tudi njegova žena.

To pa je bil šele začetek tistega, kar so organi za notranje zadeve še odkrili med nadaljnjo preiskavo. Izkazalo se je namreč, da se osumljeni Leopold S. ni zadovoljil z nagradami, ki jih je prejemal ob zunanjetrgovinskih poslih, ki jih je Avtomontaža navezala z italijansko tovarno avtomobilov Alfa in zahodnonemško avtomobilsko tvrdko MAN. Nekoliko nelogično dejstvo, kako je mogel nekdo, ki dela v Avtomontaži na izvozu, dobivati razne nagrade iz tujine na svoj bančni račun v ZR Nemčiji, je namestnik tožilca hitro pojasnil.

● Osumljeni Leopold S. je v priporu zaradi tega, da ne bi vplival na priče, pa tudi zaradi teže kaznivega dejanja in velike premoženjske koristi. Priporni razlogi so tudi to, da bi lahko način storitve in druge okoliščine utegnili vznemiriti delavce tistih Avtomontažnih tozdov, ki so pod ukrepom družbenega varstva.

Za zdaj kaže, da je Leopold S. sodeloval pri tistih kooperacijskih izvoznih poslih, ki jih je Avtomontaža sklenila z Alfo in MAN. Tako je, denimo, osumljeni Leopold S. zlorabil svoj položaj, ko je pri izvozu kotlov za kuhanje asfalta, ki so jih izdelali v Avtomontažnem tozdu Tovarna transportnih naprav v Cerknici, zaslužil približno 90 tisoč DEM. Omenjene kotle je namreč izvozil s posredovanjem tovarne MAN za nekega drugega zahodnonemškega naročnika.

Preiskovalci so našli tudi dokument, ki kaže, da imajo tako osumljeni Leopold S., njegov sin in še nekdo tretji solastniški delež pri avstrijski firmi Gekko, ki ima sedež v Celovcu. V začetku letošnjega leta je neka münchenska banka nakazala 90 tisoč DEM kot obratna sredstva na osumljenčev avstrijski devizni račun v Celovcu. Poleg tega so vsi trije solastniki položili še 500 tisoč avstrijskih šilingov; saldo na deviznem računu Leopolda S., ki ga ima v Avstriji, je še 940 tisoč avstrijskih šilingov.

To pa ni vse premoženje, ki ga imajo osumljeni Leopold S. in njegova družina. Doma imajo tri precej drage osebne avtomobile, v Murglah stanovanjsko hišo, drugo novejšo hišo s 400 kvadratnimi metri stanovanjske površine, na ime osumljenca, gradijo v Dravljah, v njej pa bo dnevna soba v jonskem stilu. Marsikateri delavec Avtomontaže lahko zavida udobno življenje Leopoldu S. medtem ko sam živi na robu socialne varnosti – v Avtomontažini Tovarni vozil velja namreč ukrep družbenega varstva. Ob tem se nehote vsiljuje vprašanje, koliko bi moral delavec v Avtomontaži delati, da bi lahko zaslužil vsaj približno toliko deviz in si ustvaril takšno premoženje? Najbrž nikoli, četudi bi živel in nič jedel sto let.

ŽARKO HOJNIK

S pomočjo občanov hitro prijeli posiljevalca petletne deklice

V torek popoldne je z domačega dvorišča izginila petletna deklica – Na srečo so ljudje videli neznanca, ki jo je odpeljal

LJUTOMER, 8. novembra – Veliko ljudi v Ljutomeru in bližnji okolici je sinoči pomagalo, da so delavci ljutomerskega oddelka milice in oddelka za zatiranje kriminalitete z uprave za notranje zadeve v Murski Soboti že pred polnočjo prijeli osumljenca, ki naj bi ta večer nedaleč od njenega doma gnusno spolno zlorabil komaj petletno D. V. iz Ljutomera.

Starši dekletca so že ob 17. uri včeraj opazili, da je deklica, ki se je pred tem zunaj igrala, izginila, in so jo začeli iskati najprej sami. Ker je bilo njihovo iskanje brez uspeha, so okrog 18.30 izginotje prijavili ljutomerskemu oddelku milice in njihovi delavci so takoj začeli poizvedovati za deklico. Ko so ugotovili, da ne gre za prenagljeno in panično prijavo, ampak da je deklica zares izginila, so začeli intenzivneje iskati in poizvedovati in kmalu so od ljudi izvedeli, da so deklico videli z neznancem, ki jo je odvedel.

Zato se je dvajset delavcev ljutomerske milice in kriminalistov še temeljiteje lotilo iskanja in okrog 21. ure so na samotnem obrobju mesta naleteli na deklico, ki se je sama vračala proti domu. Že na prvi pogled se je videlo, da je bila grobo zlorabljena in so jo takoj odpeljali v ljutomerski zdravstveni dom, od tam pa na zdravljenje v soboško bolnišnico.

Seveda so takoj začeli iskati storilca in ob izdatni pomoči občanov, ki so miličnikom in kriminalistom dali veliko koristnih podatkov, se je krog osumljencev vse bolj ožil in malo po enajsti uri zvečer so na podlagi obvestil in materialnih dokazov kot zanesljivo osumljenega prijeli 22-letnega M. R. iz bližine Ljutomera. Predali so ga preiskovalnemu sodniku, ki je zanj takoj odredil pripor.

JOŽE POJBIČ

V naši državi je, kot kaže, čedalje več sumljivih ljudi

Osnutek zakona o notranjih zadevah Hrvaške je še zaostril represijo – Javnost v sosednji republiki je vznemirjena – Smo policijska država

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ZAGREB, 8. novembra – Aktualnost trenutka, v katerega spada delovanje pluralističnih zvez in čedalje glasnejše zahteve tudi v političnih organizacijah za spremembo kazenske zakonodaje in za neposrednejši vpliv ljudi na delovanje organov pregona, kot se temu pač reče, je vendarle dosegla, da se je osnutek zakona o notranjih zadevah Hrvaške znašel v Delegatskem vjesniku, v uradnem glasilu sabora, ki izhaja kot priloga zagrebškega Vjesnika. Tako so se potrdila ugibanja občanov, da se s predlaganim zakonom še bolj oddaljujemo od neposrednega cilja: stopiti na pot, ki pelje v pravno državo.

Prav v srbskem in kosovskem zakonu o notranjih zadevah je spomladi beograjski odvetnik dr. Rajko Danilović odkril »izolacijo«, ki je kot izmeček nekakšne boljševiške zakonodaje presenetila tudi druge pravnike, pa tudi tedanjega člana predsedstva SFRJ Josipa Vrhovca, kot je priznal v poslovilnem govoru delegatom hrvaškega sabora. Posebej zato, ker se je ta sramota vgnezdila v paragrafe vseh drugih republiških zakonov o notranjih zadevah. V osnutku novega hrvaškega zakona so določilo o »izolaciji« spremenili tako, da so iz starega zakona pregnali raztegljiv pojem »bivanja v določenem kraju« ter ga nadomestili s hišnim priporom ali omejenim bivanjem »sumljive« osebe v kraju njegovega stalnega prebivališča.

Drugače pa je v zakonskem besedilu več drugih cvetk, ki dopuščajo večje policijsko nasilje. Tako lahko naši policaji streljajo na ljudi, »ki so pri opravljanju kaznivega dejanja zoper temelje socialističnega samoupravnega sistema storili kaznivo dejanje in so na begu« (42. člen). Ker je po sedanji kazenski zakonodaji med tovrstne »zločine« uvrščena sovražna propaganda, verbalna žalitev države in državnika, razširjanje neresničnih vesti, lahko miličnik ali katerikoli drugi varnostnik ustreli takega pobeglega nesrečnika.

Pravzaprav osnutek novega zakona o organih za notranje zadeve Hrvaške samo potrjuje golo resnico, da smo policijska država. In v taki državi se lahko policija na lastno pest odloči, kaj naj bi bili državna in uradna skrivnost. Brez naročila tožilca lahko policaji odpirajo zasebna pisma, prisluškujejo telefonskim pogovorom, po lastni politični presoji dajejo ali odvzemajo potne liste. Poleg tega pa na Hrvaškem zelo dobro deluje telefonska številka »985«, ki je v telefonskem imeniku opisana kot center za obveščanje in alarmiranje. In če vas kdo prijavi kot sumljivo osebo, bi vam po novem zakonu, če bi bil sprejet v predlaganem besedilu, lahko policija premetala stanovanje in vas, kot se reče, pregledala od glave do peta. Kot so opozorili v hrvaškem Društvu za varstvo človekovih pravic in demokratičnih svoboščin v ustanavljanju, se je v osnutek zakona zapisala uporaba palice. Prej je bila vsaj gumijevka, po novem pa naj bi bila lahko električna ali katerakoli druga.

Po novem v republiškem sekretariatu za notranje zadeve več ne želijo opravljati registracij združenj državljanov, mednje spadajo tudi politične zveze, nobena izmed njih pa tako ali drugače še ni registrirana. Kdo naj bi sprejel to »nehvaležno« vlogo kontrole, še ni znano. Hkrati z zakonom o notranjih zadevah spreminjajo tudi zakon o prekrških zoper javni red in mir.

Po sedanjem zakonu so bili pravosodni organi najbolj produktivni. Slišati je, da je v prejšnjem letu samo en zagrebški sodnik za prekrške politične prestopnike obsodil na skupno 9000 dni zapora, kako produktivni so šele na Kosovu? Znano je, da sodniki za prekrške po kratkem postopku obsodijo politične prestopnike na večdnevno zaporno kazen. Po novem naj bi imeli še bolj proste roke, saj bi se tako rekoč za zapahi morali znajti prav vsi, ki mislijo in mislimo drugače.

Vprašanje je seveda, kako bo na vso to ponudbo reagirala delegatska baza, na katero se tudi ni mogoče preveč zanašati. Skoraj vse dosedanje razprave v saboru o delovanju organov za notranje zadeve so zlasti v družbenopolitičnem zboru terjale prej več kot manj represije. Bo sedaj drugače?

PETER POTOČNIK

O najkrajši poti do obrtnega dovoljenja in varstva pri delu

Nova izdaja priročnika za obrtnike in njihove delavce obravnava področje, na katerem so se spremenili skoraj vsi predpisi

LJUBLJANA, 8. novembra – V knjižici zavoda SR Slovenije za varstvo pri delu je izšel priročnik Drobno gospodarstvo in varstvo pri delu. Avtor, inž. Uroš Djurić, je z njim dopolnil prvo, pred sedmimi leti objavljeno knjižico predvsem zato, ker so se od takrat do danes spremenili že skoraj vsi predpisi, ki obravnavajo to področje.

Priročnik bo nedvomno koristil vsem, ki želijo opravljati redno obrtno dejavnost, ali pa si obrt izbrati za dopolnilni poklic,

saj daje izčrpne napotke za najkrajšo pot do obrtnega dovoljenja, postopek ustanavljanja in način poslovanja pogodbenih organizacij združenega dela in obrtnih zadrug kot višje oblike združevanja samostojnih obrtnikov, navaja pa tudi pogoje za ustanavljanje gostinskih obratov in opravljanje gostinsko obrtne dejavnosti.

Avtor z bogatimi izkušnjami inšpektorja za delo pri Mestni upravi inšpekcijskih služb v Ljubljani podrobno obravnava predvsem zahteve varstva pri delu, ki jih je razdelil po posameznih dejavnostih in priložil tudi potrebne obrazce. S tem je vsem delavcem in obrtnikom zelo olajšal delo pri opravljanju obveznega preizkusa znanja iz varstva pri delu. Gotovo priročnik, ki bi ga vsak obrtnik moral imeti doma.

B. Č.

Prijeli vlomilsko trojko

REKA, 8. novembra – Uslužbenci sekretariata za notranje zadeve v Crikvenici so na reškem okrožnem sodišču vložili prijavo zoper 24-letnega Željka Miškića in 24-letnega Dragana Pušeljića – oba z Reke ter Duška Niškića iz Ilirske Bistrice. Vse tri utemeljeno sumijo, da so storili 26 vlomov.

Preiskovalni sodnik reškega okrožnega sodišča Darko Paravić je za vse tri odredil pripor, hkrati pa tudi sprožil preiskavo.

Vsi trije so menda od marca do začetka novembra letos v Opatiji, Reki in Crikvenici vlamljali v osebne avtomobile. To so v glavnem počeli ponoči. Iz avtomobilov so jemali kasetofone, zvočnike in različna oblačila, z nekaterih avtomobilov pa so celo sneli kolesa.

Ob aretaciji so del ukradenih predmetov našli, nekaj pa so jih omenjeni trije že pred tem prodali. Preiskava se nadaljuje.

Š. B.

Inšpektorji češejo hribe

Odstranjevanje odpadkov 26 planinskih domov Triglavskega narodnega parka kaže izboljšanje, ostaja pa tudi vrsta še vedno hudih prekrškov

RADOVLJICA, 8. novembra – Sanitarna inšpekcija Uprave inšpekcijskih služb za Gorenjsko je letos v 26 planinskih domovih na območju Triglavskega narodnega parka, Karavank in Kamniških Alp pregledala, kako skrbijo za odstranjevanje odpadkov, higieno prostorov in živil, kako je z živilsko zdravstvenimi pregledi ter uporabo čistilnih in pralnih sredstev.

Ugotovila je, da so se po aprilskem pogovoru predstavnikov planinskih društev, sanitarne inšpekcije in delovne organizacije Triglavski narodni park nekatere stvari izboljšale, zlasti pri higieni prostorov in pripravljanju živil pa je bilo več hudih prekrškov.

Nekateri domovi upoštevajo dogovor, da morajo odpadke odnašati v dolino (Planika, Dolič), večina jih zasipava, nekateri jih odmetavajo po nabrežinah, nikjer pa ni bilo opozorilnih tabel, naj planinci vse svoje odpadke sami odnesejo v dolino. Zaradi nehigienskih razmer so inšpektorji začasno zaprli Vodnikov dom, kočo na Gozdu in dom v Krnici. Zaradi zastrupitve s hrano v Vodnikovem domu in domu na Doliču je zbolelo okoli 50 ljudi. Izločili so precejšnjo količino živil, ki jim je potekel rok trajanja ali so bila organoleptično pokvarjena. V domovih je vse več delavcev, ki nimajo živilsko-zdravstvenega pregleda v predpisanem roku, še slabše pa je glede tečajev o higienskem minimumu. Posebno pozornost je inšpekcija namenila uporabi čistilnih in pralnih sredstev, ki so zaradi težko razgradljivih fosfatov eden najhujših onesnaževalcev gora, samo domovi v Triglavskem narodnem parku pa jih porabijo več kot tono na leto. Brezfosfatne praške že uporabljajo domovi Planika, Kredarica, Dolič in Vogel, nekateri pa odnašajo posteljnino prat v dolino.

Pregledi so hkrati pokazali, da imajo planinska društva pri iskanju primernih oskrbnikov domov velike težave. Članov društev, ki bi hoteli za oskrbnika, je vse manj. Društva jih zato iščejo z razpisi v drugih krajih, marsikdaj pa se končajo z neustrezno izbiro. Marsikdo do tega dela nima pravega odnosa, planinska društva pa jih premalo nadzorujejo. Kot pravi **Justin Zorko**, vodja gorenjske sanitarne inšpekcije, je oskrbniško delo nekaj posebnega, neprimerljivo s podobnim delom v dolini. Zanj ni potreben le komercialni interes, temveč tudi ljubezen do gora.

Kljub nekaterim izboljšanjem inšpekcija meni, da bo potreben nov pogovor s planinskimi društvi glede zaposlovanja, tečajev o higienskem minimumu in zdravstvenih pregledih ter varovanju okolja. Uporabo primernih pralnih oziroma čistilnih sredstev ter način ravnanja z odpadki pa bi morali urediti s predpisi.

VLASTA FELC

Zadavil nesojeno taščo

DUNAJ, 8. novembra – Mesec dni je trajalo, da so avstrijski kriminalisti razjasnili umor 44-letne Jugoslovanke Božice Gagić, ki je bila zaposlena kot hišnica v enem od stanovanjskih blokov. Našli so jo zadavljeno v stanovanju. Njeni znanci so vedeli, da je dobila 100.000 šilingov odpravnine in ko so med preiskavo zaslišali 26-letnega Jugoslovana Marijana Pavića, njenega bodočega zeta, je po večurnem zasliševanju priznal, da je ubil Gagićevo. Hotel je kupiti draga poročna prstana, vendar ni imel denarja. Obiskal je bodočo taščo in si hotel denar sposoditi. Pri tem je prišlo do spora, med katerim je Gagićevo zadavil. Našel pa je le dvanajst šilingov, ker je imela Gagićeva ves denar naložen v banki. (N. S.)

ŠTIRIINDVAJSET UR

Vzvratno in v pešca

SLOVENJ GRADEC, 8. novembra – Včeraj nekaj minut po osemnajsti uri je 34-letni Ivan Rozman, doma iz Černeč pri Dravogradu, peljal z osebnim avtom vzvratno po dovozni cesti do doma upokojencev, v Černečah, kjer je zadel upokojenca, 83-letnega Ivana Nagliča. Naglič je bil hudo ranjen in so ga odpeljali v slovenjgraško bolnišnico, kjer je ostal na zdravljenju. (Z. Ž.)

Goljufivi »inkasant«

BEOGRAD, 8. novembra – Inšpektorji beograjskega sekretariata za notranje zadeve so zaradi utemeljenega suma, da je v Beogradu in še nekaterih mestih v Hrvaški prevaral več ljudi, priprli 39-letnega Vlastimirja Jockova. Jockov se je ljudem predstavljal kot uslužbenec elektrodistribucije in od njih zahteval, naj mu plačajo razliko v ceni električne energije. Ko je lastnik stanovanja hotel oditi po denar, se je Jockov prijel za prsi in dejal, da mu je slabo ter lastnika zaprosil, naj mu prinese kozarec vode. V tem času, ko se je stanovalec mudil v kuhinji, je Jockov pobral denar ali nakit in pobegnil. Bil je prijavljen v Srbobranu, stanoval pa je v Novem Sadu, od koder se je vsak dan vozil v Beograd. Med dosedanjo preiskavo so ugotovili, da je na ta način ogoljufal najmanj 40 ljudi, sumijo pa, da se je s podobnimi prevarami ukvarjal tudi na Hrvaškem.

Jockov je trenutno v beograjskem preiskovalnem zaporu. (M. P.)

Treščil v drog javne razsvetljave

LJUBLJANA, 8. novembra – Do hude prometne nesreče je prišlo sinoči malo po 18. uri v križišču Šmartinske in Kajuhove ulice. Po Šmartinski je z osebnim avtom vozil 57-letni Anton Molan iz Ljubljane. Zaradi neprimerne hitrosti ga je v križišču zaneslo v levo in z vozilom je treščil v drog javne razsvetljave. Voznik Molan je po nesreči umrl, sopotnik, 62-letni Andrej Luštrek iz Medvod, pa je bil v nesreči hudo ranjen. (M. S.)

Namesto zlata je kupil pločevino

LJUBLJANA, 8. novembra – Ljubljančan, star 37 let, je ogorčen prihitel na postajo milice. Povedal je, da so ga na Trgu OF ogoljufali. Tam je k njemu pristopil Arabec in mu ponudil rumeno zapestnico ter povedal, da je zlata in hotel zanjo 10 milijonov dinarjev. Ko sta se pregovarjala, je mimo prišel možak, ki je govoril srbohrvaško in takoj hotel kupiti nakit. Oškodovanec je tako menil, da gre za dobro kupčijo in je takoj izvlekel denar ter plačal. Neznanca sta, bilo je okoli poldneva, odšla proti sončnemu parku. Možak pa je z dobro kupljenim »zlatom« stekel domov in odkril, da je kupil neko navadno, malce zverižen in zmečkano pločevino, rumeno prebarvano. Razumljivo je, da je bil razmeroma slabe volje. (M. S.)

Heavymetalci in šminkerji se niso stepli

MARIBOR, 8. novembra – Delavci UNZ Maribor so preprečili fizični obračun med pripadniki dveh skupin mladih, in sicer med tako imenovanimi heavymetalci in rangerji ali šminkerji. Pretep so pripravljali na Slomškovem trgu minuli petek okoli 20. ure. V tem času se je na trgu zbrala večja skupina mladih, ki so želeli obračunati s svojimi vrstniki, ki so se zbirali v okolici trga. Miličniki so pravočasno ukrepali in obkolili čakajočo skupino, ki se je skušala razbežati. Pri tem so mladi bojeviteži metali od sebe bokserje, verige, nože in drugo hladno orožje. Miličniki so prepoznali okoli 30 nestrpnežev, tako da bodo lahko učinkovito ukrepali. (D. P.)

Padel devet metrov globoko

LJUBLJANA, 8. novembra – V ponedeljek je prišlo do hude nezgode pri delu v izobraževalnem centru ONZ v Tacnu. Delavci SCT, tozd Visoke gradnje so delali na prizidku stavbe. Kot vse kaže, je delavec, 49-letni Mato Jurakić s podesta med drugim in tretjim nadstropjem na požarnem stopnišču s sodelavcem vrgel zidarsko »kozo«. Pri tem se je naslonil na ograjo, ki pa je bila slabo utrjena. Ograja se je podrla in Jurakić je omahnil in padel 9 metrov globoko. Hudo ranjenega so odpeljali v Klinični center, kjer so ga zadržali na zdravljenju. (M. S.)

Vandalizem v Prešernovem gaju

KRANJ, 8. novembra – »Z rdečim pršilcem poškodovan nagrobnik dr. Franceta Prešerna v Kranju je odsev izjemne nekulturnosti. Normalen človek tega ne bi storil,« je neljubi dogodek, ki se je zgodil ponoči, komentirala direktorica Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Kranj profesorica Olga Zupan.

Neznanec je s pršilcem narisal falus na spodnji del Prešernovega spomenika. Restavrator, akademski kipar Boris Sajovic, je ugotovil, da bo spomenik lahko očistil le mehansko, zato bo treba obnoviti tudi zlate črke nagrobnika.

Ob tem obsojanja vrednem dejanju se kaže tudi nemoč upravljalcev Prešernovega gaja. Gaj je že leta družbena last in propada. Zanj skrbijo kranjska komunalna skupnost, vrtnarija KŽK in zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine. Žal je gaj za mnoge mlade ponočnjake tudi zbirališče in prostor za popivanja.

Spomenika doslej ni še nihče poškodoval. Člani ustanovljene Narodne čitalnice so si zadali častno nalogo, da bodo skrbeli za Prešernov in Jenkov grob. Tistih pa, ki so to sklenili leta 1863, žal, ni več. (Besedilo in slika: Mirko Kunšič)

Morbus X mori zajce na Idrijskem

IDRIJA, 8. novembra – Na Idrijskem, kjer je kunčjereja precej razširjena dejavnost, že drugi mesec nemočno spremljajo napredovanje za zajčji zarod usodne bolezni, imenovane morbus X. Večji del idrijske občine je namreč zajela hemoragična bolezen kuncev, ki so jo pri rejcih v Idriji, Spodnji Idriji in v Cerknem odkrili že v začetku letošnjega oktobra. Po podatkih idrijske veterinarske ambulante je v občini v tem času v 29 rejah poginilo 125 kuncev, okoli 400 pa so jih morali pokončati v ljubljanski kafileriji. Dosedanje izkušnje so pokazale, da gre za neozdravljivo bolezen, ki že v prvem navalu pokonča 90 odstotkov kunčjega zaroda. Kaže, da se je na Idrijsko bolezen razširila iz novogoriške in tolminske občine. Veliko skrbi pa v veterinarskih krogih idrijske občine pvozroča tudi vse večje število poginov pri divjih zajcih. Ali se tudi med njimi širi morbus X ali ne, naj bi v kratkem potrdili na veterinarskem oddelku ljubljanske biotehnične fakultete. Če pa se je bolezen res razširila tudi na divje zajce, grozi tej divjadi propad. Tako menijo idrijski veterinarji, ki so že v preteklosti opozarjali, da divjega zajca v idrijski občini zaradi agrotehničnih posegov v naravo kmalu ne bo več.

K. R.

Ostrešje v plamenih

MARIBOR, 8. novembra – Včeraj popoldne je ogenj zajel gospodarsko poslopje Ludvika Murgota v Modriču. Zgorelo je ostrešje in 25 ton sena. Škode je za 100 milijonov dinarjev. (D. P.)

Slovenske gozdove polnijo zabojniki »pozor, razstrelivo«

Skrivnostna zaboja z opozorilnim napisom širita govorice in strahove med prebivalci Globoč pri Vojniku

CELJE, 8. novembra – Tudi kaj blažjega kakor skrivnostni tovor človeka upravičeno vznemiri. Če pa lepega dne odkrije, da je ponoči v bližnjem gozdu nekdo odložil dva zabojnika, opremljena z nekaj ključavnicami in napisom »pozor, razstrelivo«, vsaj pošteno zakolne, če mu že ne zavre kri.

Tako se tudi domačini v Globočah pri Vojniku niso mirno zasukali na petah, ko so ne tako daleč od ceste našli v gozdu dva zabojnika, na debelo ovita v plašč skrivnosti. Ugotovili so namreč, da so jih tja pripeljali neki neznanci in da so jih spremljali miličniki, nihče pa jim ni natančno povedal, kakšna je njuna vsebina. In razširile so se najrazličnejše govorice – vključno s tistimi, da gre za visoko radioaktivne odpadke, ki so jih menda pripeljali naravnost iz jedrske elektrarne Krško . . . Strah ima pač velike oči. Kmalu se je izkazalo, da je lastnik zabojnikov v resnici celjsko gozdno gospodarstvo, »posodi« pa da sta menda prazni. So se ljudje torej povsem po nepotrebnem razburili? Po mnenju direktorja Gozdnega gospodarstva Celje, inž. **Janeza Žagarja**, vsekakor. Pri delu v gozdovih je včasih treba uporabiti tudi razstrelivo in ker je prevoz takega materiala precej zapletena zadeva, si ga pač – če je potrebno, tudi nekaj več – v posebnih zabojnkih pripeljejo v bližino delovišča.

Toda v Globočah trenutno ne gradijo kakšne gozdne ceste in zabojnika sta menda prazna! Kaj tam torej sploh počneta? Očitno so ju postavili »za vsak primer«. Gozdo gospodarstvo bo morda, tako nam je stvar pojasnil inž. Žagar, občino zaprosilo, naj mu za ta prostor izda začasno lokacijsko dovoljenje. Njihovo trajno skladišče za razstrelivo (v Pečovniku) je postalo preveliko in predrago, zato bodo verjetno postavili novo, sploh pa je skladiščenje v zabojnikih čisto v redu in nobenega razloga ni, da bi se ljudje razburjali.

Toda ljudje so vznemirjeni in prav nič pomirjujoče ni slišati, da gozdarji puščao svoje razstrelivo »kar tako« po slovenskih gozdovih – pa če je še tako lepo shranjeno v za to posebej izdelanih zabojnikih. Morda lokacije skladiščenja res ne kaže obešati na velik zvon, najbližjim sosedom pa bi menda le morali reči kakšno besedo. Navsezadnje je sosedovo privoljenje potrebno celo, kadar si hoče kdo na vrtu postaviti lopo za orodje. Dinamit – čeprav dvesto metrov od hiše – pa je menda ja nekaj čisto drugega.

IVICA BURNIK

W. J. CAUNITZ

Poročnikova igra

55. nadaljevanje

Malone je bil takrat še navaden policaj na patruljnem mestu 4. V navodilih je pisalo, da mora posebno pozornost posvečati stranišču v parku in preprečevati spolne perverznosti. Malone je pregledal stranišče vsako uro.

Bil je september in listje se je začelo barvati v različne odtenke. Malone je prišel v stranišče okoli 6.45. Prostor za uriniranje je bil prazen, vrata kabin so bila odprta, razen zadnje. Odšel je tja in se sklonil. Pod vrati je zagledal potovalko in noge. Stopil je v sosednjo kabino, na školjko in pogledal v kabino z nogami. Zagledal je Morrisa Dunbarja, kako se mečka z mladim črncem.

Morris Dunbar je zdaj s stegnjeno roko hitel, da pozdravi starega prijatelja. Malone je na njegovih ustih opazil dobro znani šibki smehljaj, ki ga je Dunbar spravil skupaj zmeraj, kadar je Malone prišel na enega svojih redkih nenapovedanih obiskov. Takrat v parku Tompkins Dunbarja ni aretiral. Doma ga je čakala žena Helen; nameravala sta se ljubiti, nato oditi k Lucianu na pasto in vino, se vrniti domov in se spet ljubiti. Nobenega namena ni imel, da bi se temu odpovedal zaradi aretacije, za katero je vedel, da se bo končala s stodolarsko globo in opozorilom kakega liberalnega sodnika: »Ne počenjajta več tega, fanta.« Tako je ljubimca iz parka samo opozoril, naj svojih stvari ne počenjata na javnih prostorih.

Morris Dunbar se je skoraj sesedel od olajšanja. Ves iz sebe je dal policistu vizitko in rekel: »Kadarkoli boste potrebovali mojo pomoč, me poiščite.«

Od takrat je vedno obžaloval trenutno nepremišljenost. Policist, ki je poznal njegovo skrivnost, se je poslej prikazal vsake toliko let in prosil za kakšno uslugo.

»Morris, prijatelj stari, majhno uslugo potrebujem,« je rekel Malone.

»Kadarkoli, Dan, saj veš,« je rekel Dunbar in ga objel okoli ramena. Odvedel ga je v svojo po bogastvu dišečo pisarno z velikimi, zatemnjenimi okni. Malone se je zazrl v svoj obraz. »Ali bi lahko ugotovil, kakšno je finančno stanje štirih ljudi, če bi ti povedal njihova imena?«

Dunbar je potegnil iz cigare. »Imaš njihove številke socialnega zavarovanja?«

»So potrebne?«

Morris Dunbar je dvignil obrvi. »Se šališ? Brez njih ne moreš nič. Ne moreš odpreti tekočega računa, najeti avta, kupiti hišo, ali dobiti telefon.« Dunbar je zaokrožil ustnice in izpuhnil lep kolobarček. »Te številke so naši identifikacijski papirji in okostje mojega posla.«

»Mudi se mi, Morris.«

»So tudi druge poti. Za katera imena gre?«

Malone mu je izročil preganjen kos papirja. Dunbar je glasno bral. »Whitney Zangline, Edwin Bramson, Joseph Stanislaus in Charles Kelly. Od česa živijo?«

»Policisti so,« je rekel Malone.

Morris Dunbar ga je naglo pogledal in se potem z očmi vrnil k papirju. »Mislim, da nam bo uspelo brez številk. Razen Kellyja so imena neobičajna. Naše banke podatkov temeljijo na imenu, pedigreju, poklicu in številkah socialnega zavarovanja«.

Dunbar Research Associates je bila sedma največja družba za raziskovanje kreditnih sposobnosti v državi. Zasedala je tri nadstropja visoke moderne stavbe na Madison Avenue. Najvišje nadstropje je bilo razdeljeno na zastekljene prostore, polne zapletene elektronske opreme.

Dunbar ga je odvedel v prostor brez oken s štirimi vrstami miz z računalniki na njih. Poleg vsake mize je bil elektronski tiskalnik. Operaterji so v podatkovne banke vneto vnašali kodirane informacije.

Ko sta vstopila, je k njima pohitel droben orientalec. »Dobro jutro, gospod Dunbar. Vam lahko pomagam?«

Morris Dunbar je odkimal. »Ne, hvala, John.« Sedel je k enemu od računalnikov in pomignil Malonu proti drugemu stolu. Nato je rekel: »Vsak zaposleni, ki je pooblaščen, da dobi informacije iz banke, ima identifikacijsko številko. Ko jo odtipka, mu da računalnik dovoljenje, da nadaljuje operacijo. Nato vnese vstopni kod za zaželeno banko in računalnik mu odtipka zaželene podatke. To je vse.«

Malone je rekel. »Vsaka podatkovna banka ima svoj lastni vstopni kod?«

»Tako je. Za vstop v vsako banko moraš uporabiti pravi kod. Finančni, medicinski, spolni, lastninski ali kriminalni. Samo nekateri zaposleni so pooblaščeni, da vstopijo v vse banke.«

»Ali tvoje banke pokrivajo vso državo?«

»Ne. Samo tri zvezne države. Če hoče stranka informacijo o človeku, ki živi v Kaliforniji, moramo uporabiti vstopni kod za Kalifornijo. Naš računalnik se potem poveže v kalifornijsko banko podatkov. Takšne pogodbe imamo.«

Malonov obraz je prebegnil čuden smehljaj. »Ali borci za državljanske pravice vedo za vaše možnosti?«

Dunbarov glas je postal porogljiv. »Jebi jih«. Postisnil je stol bliže k računalniku. »Potrebujem vse podatke o njih, ki mi jih moreš dati.«

Rachel Billington

Priložnost za greh

19. nadaljevanje

Miles je bil odvetnik. Zdaj pa je hotel postati sodnik. Nihče razen Laure ni vedel, kako zelo si je to želel. Če bi pogledal v njegovo glavo, bi v njej našel listek z napisom SODNIK. Sodnik za zločince. Eden tistih vrhunskih.

Zaradi te ambicije je veliko delal. Prinašal je delo tudi domov. Laura je vedela, da to počne bolj zaradi tega, da bi kar najbolj pospešil svoje imenovanje in ne zato, ker bi moral.

Čeprav ga je še vedno spodbujala, da ji je pripovedoval o svojem delu, ga ni več poslušala s tolikim zanimanjem.

Spomnila se je večera, ko je spoznala, da o določenem primeru ni govoril zato, ker bi ga zanimal, kot na primer Roy, ampak zato ker je bil le opeka v zgradbi, ki jo je kronala sodniška lasulja. Do nje je bil nepotrpežljiv, če je ugotovil, da vseh njegovih besed ne jemlje popolnoma resno. Kar pet let je trajalo, preden je spoznala, da je poročena s človekom, ki nima niti najmanjšega smisla za humor.

Ko sta bila sama, je to pasivno sprejela, ga ustrežljivo poslušala in se sploh ni poskušala dotikati napihujočega se balona njegove pomembnosti. Ko pa sta bila s prijatelji, je bila bolj občutljiva. Sramovala se je njegovega občutka lastne pomembnosti.

Začuda pa to ni motilo nikogar drugega. Vsepovsod so mu izkazovali spoštevanje, kolikor ga je hotel. Laura je spoznala, da ima svet rad pomembne ljudi.

Odložila je prazen kozarec. Na drugi strani mize je Miles še vedno govoril. Imel je visoko, izbočeno čelo, ki je kar čakalo na sodniško lasuljo. Kar čeden je videti, je pomislila Laura. Bila je vesela, da je tako mislila. Ne lep, ampak kar čeden.

»Še malo vina?«

Nasmehnila se je. »Hvala, ne bi.« Videti je čednejši kot Martin. In vendar čisto nič privlačen.

Laura je sunkovito poskočila. Milesa je to presenetilo. Bil je užaljen. »Pravkar sem ti pripovedoval o razsodbi.«

»Saj sem poslušala.«

Prekinilo ju je ropotanje ključa v spodnjih vratih.

»Saj ni čudno, da ne more odkleniti vrat, če pa takole dela z njimi.«

»Ne jezi se nanjo.«

»Kaj bi se ne?« Miles je vstal. »Uničila bo ključavnico.« Odtopotal je po stopnicah in odprl vrata.

Laura je vzdihnila. Bila je utrujena. Kot bi sploh ne bila na počitnicah.

Maria se ji je zdela še bolj grda kot prej. Bila je malo pijana. »Ste se imeli dobro, gospa?«

Laura je razmišljala ali bi lahko zmogla brez varuške. Dokler bo zaposlena, bo potrebovala nekoga, ki bo Nickyja pripeljal iz šole in ga nahranil.

Maria je zacvilila. Negotovo je stopila na prvo stopnico in se spotaknila. Ni bila samo malo pijana. Laura je rekla: »Ojoj, menda si niste zlomili noge?« Pomislila je, da bo porabila vsaj pol ure, preden bo Milesa prepričala, da je Maria dovolj zanesljiva in lahko poskrbi za Nickyja.

Miles je odšel v svojo delovno sobo. Maria je odšla v posteljo in se hihitala. Laura je pospravila kuhinjo. To ji je bilo v veselje. Pogrnila je mizo za zajtrk in nanjo postavila narcise.

Nekaj narcis je odnesla v dnevno sobo. Začutila je, kako Miles v sosednji sobi dela, hkrati pa si želi, da bi prišla k njemu. Ljubi jo. Njegova ljubezen je bila neomajna in trdna. Laura je vstopila. Obrnil se je k njej.

»Greš že v posteljo?« Iztegnila je roko. Laura ga je poljubila na lice.

»Najprej se bom okopala.«

»Ne zaspi, dokler ne pridem v posteljo. Dolgo te ni bilo doma.«

Ta namig je v njej vzbudil dvomljiva čustva. Ugajalo ji je, da je zanj še vedno privlačna. Obenem jo je jezil občutek gotovosti v njegovem odnosu do nje. Njegova nerodnost je pogasila njeno poželenje.

»Obljubim, da ne bom,« je rekla smeje.

Laura je ležala v postelji.

V začetku njunega zakona, ja lahko ure in ure ležala v postelji in čakala, da se jo Miles dotakne. Zdaj pa se je morala zavestno potruditi, da ni zaspala. In vendar ga je ljubila. Ko je prišel k njej, je vsa njena prejšnja jeza izginila in željno se ga je oklenila. Božala ga je po licih. Z rokami je šla preko njegovih ramen do zadnjice. Njegova koža je bila mehka, kot bi bilo pod njo malo preveč maščobe, kar pa ji ni bilo neprijetno. Miles je bil bolj nepotrpežljiv. Zgrabil jo je za prsi in se polastil njenih ustnic. Laura je rajši videla, da on prevzame iniciativo. Kadar jo je spodbujal, naj jo prevzame ona, je čutila, kako vsa energija odteka iz nje. Pripravljena je bila samo pasivno sprejemati, za kaj več je bilo njeno poželenje po njem premajhno.

● Francoska moda

Francoski statistični urad je ugotovil, da je v tej državi po skoraj dveh desetletjih zakonsko življenje spet prišlo v modo. Lani je prišlo pred matičarje kar 271.124 parov, in tako je bilo sklenjenih kar 6000 zakonskih zvez več kot 1987. leta. Seveda je to precej manj kot leta 1972, ko je v zakonske vode sklenilo zapluti kar 400.000 parov. Statistika kaže, da se Francozi za zakon odločajo starejši kot nekoč. Povprečni francoski ženin je zdaj star 27, njegova bučna usoda pa 25 let. Pred dvajsetimi leti so bili mladoporočenci v povprečju dve leti mlajši.

● Gadafijeve skrbi

Benečani so se pred kratkim prav lepo zahvalili libijski državni tiskovni agenciji, ki jim je posredovala zanimiv predlog libijskega voditelja Gadafija. Ta je prebivalcem starega mesta namreč predlagal, da bi prevzel skrb za Benetke in jih rešil propada. Najbrž je nenavadna ponudba Italijane pripravila k temu, da bodo bolj razmišljali, kako odpraviti vse težave, ki tarejo to prelepo mesto – od pogrezanja do umazanije po kanalih.

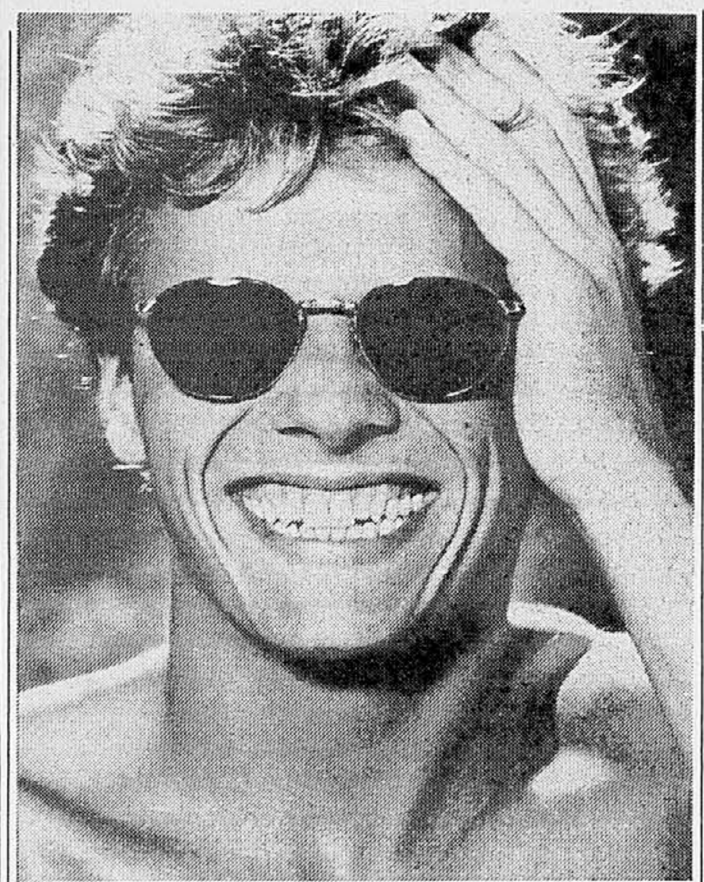

LE KJE JE MOJA ZAVEST?

Od cvekov in krem do gostišča

Simon Smuk in Janko Ropret sta si Smuk zamislila kot hišo dobrega telesnega in duhovnega počutja – Hkrati še turistična agencija

RETNJE PRI TRŽIČU, novembra – Vsa znamenja kažejo, da bo tudi novo gostišče Smuk na levem bregu Tržiške Bistrice prav kmalu postalo vsaj tako znano kot njihova cvekarna. Z njo je pred več kot sto leti začel stari oče Simona Smuka.

Brezovi leseni cveki za vezavo podplatov takratnih čevljev so najbrž zanetili podjetnost Smukovim. Nadaljevali so jo sinovi. Vsak po svoje. Simon najprej z izdelovanjem krem iz zdravilnih zelišč. Zdaj pa je tudi javno dokazal, da bosta skupaj z **Jankom Ropretom** zmogla voditi tudi gostišče.

»Janko je pravzaprav glavni krivec, da smo se Smukovi odločili za gostišče. Izzval nas je. Ideja je hitro dozorela, naravne danosti so bile odločilne, da smo naredili to, kar zdaj ponujamo gostom. Nekdanja hlev in skedenj sta bila dovolj, da je arhitekt **Peter Simonič** spravil najine in svoje zamisli na papir. V zgornjem delu je sedem dvoposteljnih sob in apartma v spodnjem delu so dnevni bar Tolažba, restavracijski prostor Galerija, kjer lahko posede do 50 ljudi, in posebna lovska soba, ki je hkrati ločena zajtrkovalnica za goste. Zunaj je urejen poletni paviljon, terasa in prireditveni prostor. Nedaleč proč sta dve urejeni teniški igrišči.« Tako je Simon Smuk predstavil skupno naložbo.

Njegov družabnik Janko Ropret pa je zdaj v zanj značilnem nagovoru gostom rekel, da je zamisel podobna zgodbi o majhnem in velikem koraku. Gostišče bo hiša sožitja turizma, gostinstva, razvedrila, kulture in športa. Za vse to imata oba Tržičana dovolj poguma ter volje in pripravljenosti za trdo delo. Hkrati pa je napovedal ustanovitev turistične agencije »Vandrovček«. Le-ta mora doseči, da se bo pri Smuku dogajalo tudi za slovenski prostor dovolj zanimivih in privlačnih stvari.

Tudi Simonova mama Marija, ki je prerezala trak med vrati dnevnega bara in jedilnice, si je zaželela, da bi obilo vloženega dela občutili tudi gostje. Gostišče Smuk se upravičeno lahko pohvali, da ne pozna kiča. Notranja oprema, ki si jo je zamislil **Niko Ahačič**, daje prednost delom starih kozolcev znotraj in zunaj; bobrovec na strehi, veliko lesa in grobih notranjih ometov, ki delujejo izvirno in celostno. Gostišče z 250 kvadratnimi metri površin ima vse možnosti za turistični razcvet. Za zdaj je edina slabost le slaba cesta.

MIRKO KUNŠIČ

● Premier kot vampir

Tisti, ki pravijo, da politiki pijejo svojim narodom kri, imajo zdaj za svojo trditev tudi dokaz. Bivši novozelandski premier Robert Muldoon bo v televizijski nadaljevanki igral – vampirja. Nekdanji premier, ki je »vladal« Novozelandcem kar devet let, je včasih tudi igralec. Nastopal je v gledališču, tudi v reklamah ga je bilo videti. O svojih krvavi vampirski vlogi pa pravi takole: »V mojih letih človek pač počne tisto, kar ga zabava. Moji vnuki so navdušeni, da bo njihov ded po novem vampir.«

V SLOGU GORENJSKEGA STAVBARSTVA (Slika: M. K.)

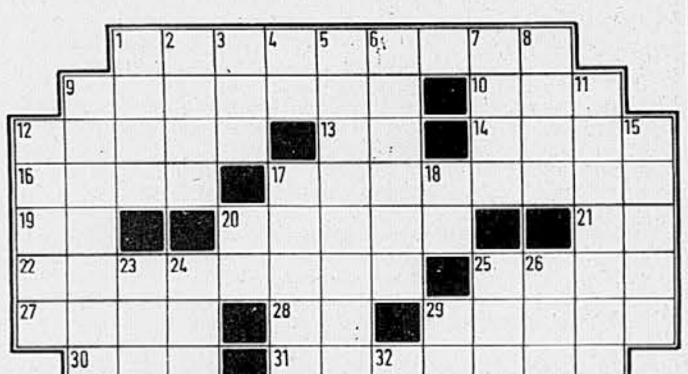

VODORAVNO: 1. pogodba med državno oblastjo in katoliško cerkvijo o ureditvi pravnih odnosov itd., 9. zveza, sporazum, 10. prebivalec države na Balkanu, 12. odbijanje iskreče se svetlobe, 13. avtomobilska oznaka Tunisa, 14. mesto v severnem delu japonskega otoka Hokaido, 16. norveški pisatelj (Arthur, 1887 do 1967), 17. v italijanskem okolju poveljnik enote karabinjerjev, 19. kemijski znak za renij, 20. denarna enota nekaterih držav (ČSSR, skandinavske države), 21. kemijski znak za antimon, 22. trajektno pristanišče na vzhodni obali Istre za prevoz na otok Cres, 25. vzpetina v sežanskem Krasu ob meji z Italijo (437 m), 27. Verdijeva opera, 28. kratica za delavski svet, 29. partizansko ime hrvaškega pesnika in pisatelja Ivana Kovačića, 30. levi pritok Rena v Švici, 31. slika, izdelana z vodnimi barvami, 33. cerkvena knjiga rojstev, porok in smrti.

NAVPIČNO: 1. duhovščina, 2. desni pritok reke Seine pri Confansu, 3. samica jaka, 4. avtomobilska oznaka Krapine, 5. ruski realistični dramatik (Aleksander N., 1823 do 1886), 6. trta, katere grozdje zgodaj dozori, ali vino iz te trte, 7. zahodnonemški proizvajalec fotografskega materiala, 8. napor, angažiranost, 9. špansko pristaniško mesto ob Sredozemskem morju, 11. telo s pravilno notranjo zgradbo in ravnimi mejnimi ploskvami, 12. oborožen spopad, boj, 15. češki pesnik, folklorist (Karel Jaromir, 1811 do 1870), 17. slovenski paleontolog (Srečko, 1893 do 1987), 18. kemijski znak za galij, 20. avtomobilska oznaka Kutine, 23. mesto na Nizozemskem, znano po proizvodnji sira, 24. svetopisemska Abrahamova žena, 25. grad ob Dravi jugovzhodno od Ptuja, 26. predel, področje z določenimi skupnimi lastnostmi, 29. francoski arheolog in gradbenik nemškega porekla (Franz Christian, 1790 do 1853), 32. avtomobilska oznaka Vinkovcev. (D. Š.)

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. askar, 6. Assisi, 12. Eroica, 13. bordel, 14. Maksim Gaspari, 16. LO, 17. Spa, 23. N(neda) U(ukraden), 24. Aland, 27. eta, 29. Pa, 31. kontracepcija, 35. odjava, 36. ananas, 37. Vialar, 38. Kotor.
NAVPIČNO: 12. E(douard) M(anet).

● Morilec z virusom

V Združenih državah Amerike, v Columbiji, je višje sodišče obsodilo tridesetletnega Michaela Feasterja za napad z nevarnim orožjem – možakar je namreč vedel, da ima aids, pa je vseeno imel spolne odnose s trinajstletnim dečkom. Obtožnica temelji razen na napadu z nevarnim orožjem še na štiridesetih členih ameriškega kazenskega zakonika in Michaela Feasterja bremeni spolnega nadlegovanja še šestih drugih otrok.

POSNETKI, KI RAZBURJAJO SVET

Mavrične slike treh stanj občutljive človekove zavesti

Beograjski specialist dr. Jovan Antić je prvi na svetu slikal zavest pred anestezijo, med njo in po njej – Tudi naprava za snemanje je še skrivnost

BEOGRAD, novembra – Znanstveniki ponavadi abstraktno razmišljajo o stanju človekove zavesti. Prav zato je fotografija stanja zavesti dr. Jovana Antića z otroške kirurške klinike v Beogradu zbudila veliko zanimanje med znanstveniki po svetu. Naš specialist je prvi na svetu fotografiral zavest. Posnel jo je pred anestezijo, med njo in po njej. Članek povzemamo po Areni.

Laiki menijo, da je bilo snemanje nadvse zapleteno, vendar je zamotana le človekova zavest. Doktor je pritisnil kazalec na film, ki je ležal na bakreni plošči, povezani z dovodnikom visokofrekvenčnega toka iz Teslovih tuljav. Na tem načelu temelji posnetek vseh treh stanj zavesti. Na njih je videti čudovit barvni spekter (rdeča, rožnata, bela, oranžna barva). Vsaka barva ima svoj pomen in kaže na spremembe, ki nastajajo v organizmu oziroma zavesti ob delovanju anestetika.

Barv še vedno ni mogoče natančno razložiti, zato se znanstvene raziskave nadaljujejo. Inštituti dajejo zanje precej denarja. Neki belgijski inštitut je Antiću ponudil, naj raziskave nadaljuje pri njih. Še posebej se zanimajo za tehniko snemanja zavesti in fotografski aparat.

Takšno snemanje zavesti je mogoče tudi takoj po smrti. Posnetek se v tem primeru razlikuje od fotografije med anestezijo. Na njem je mogoče videti še neke blede barve, zato lahko sklepamo, da nekatere točke v najvitalnejšem človekovem organu – možganih, vendarle živijo še po smrti.

Za prvi posnetek stanja zavesti je bilo potrebnih dvajset let strokovnega dela. Jovan Antić je naredil 300 posnetkov stanja zavesti pri več bolnikih, predvsem pri otrocih, za katere je pripravljal anestezijo.

»Z raziskavami sem prišel do zanimivih ugotovitev. Vsak anestetik drugače deluje na zavest in daje drugačno sliko. Isti anestetiki pri otrocih z različnimi diagnozami dajejo enako sliko,« pripoveduje dr. Jovan Antić.

S fotografijo se seveda postavlja vprašanje, ali je zavest materialna. Če jo lahko posnamemo s fotografskim aparatom, pomeni, da je odgovor pritrdilen, sklepa dr. Antić. Znanstveniki so precej razpravljali o zavesti in njenem fotografiranju pri postavljanju diagnoz. O tem so govorili v Srbski akademiji znanosti in umetnosti in sekciji za anestezijo pri srbskem zdravniškem društvu. Zavest in njeno stanje med anestezijo še nista raziskana. Filozofska in medicinska znanost se temeljito in resno ukvarjata s tem vprašanjem. Evropsko društvo za anestezijo je članek o Antićevem uspehu objavilo v svoji strokovni reviji. Antića je nato obiskal kolega iz bolnišnice v Bombayu v Indiji in skušal zvedeti več podrobnosti. Srečanje zdravnikov iz različnih krajev sveta je bilo tudi priložnost za izmenjavo znanstvenih izkušenj in spoznanj o še ne dovolj pojasnjeni človekovi zavesti.

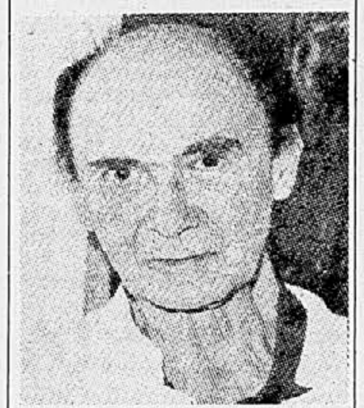

DR. JOVAN ANTIĆ

● Švicarski zdravstveni sklad je Antića povabil, naj se prijavi na natečaj za financiranje znanstvenih raziskav. Beograjski doktor se je seveda prijavil, saj doma nima možnosti za pravo znanstveno delo.

Dr. Antić s sinom v izjemno skromnih razmerah dela napravo za snemanje vsega telesa. Z njo bi namreč lahko fotografirali spremembe zaradi notranjih, rakastih in drugih obolenj. Antić noče povedati, kako deluje naprava, saj izuma še ni prijavil zveznemu zavodu za patente. Na kratko je pojasnil, da med drugim deluje po načelu loma svetlobe. Naprava namreč zazna sevanje vsega telesa in posname vsako spremembo pri delovanju organov. Z njimi si je mogoče precej pomagati tudi pri postavljanju diagnoze, od nadaljnjih raziskav pa pričakuje še veliko. Pred nekaj leti se je ukvarjal tudi s hipnozo in njeno uporabnostjo pri anesteziologiji.

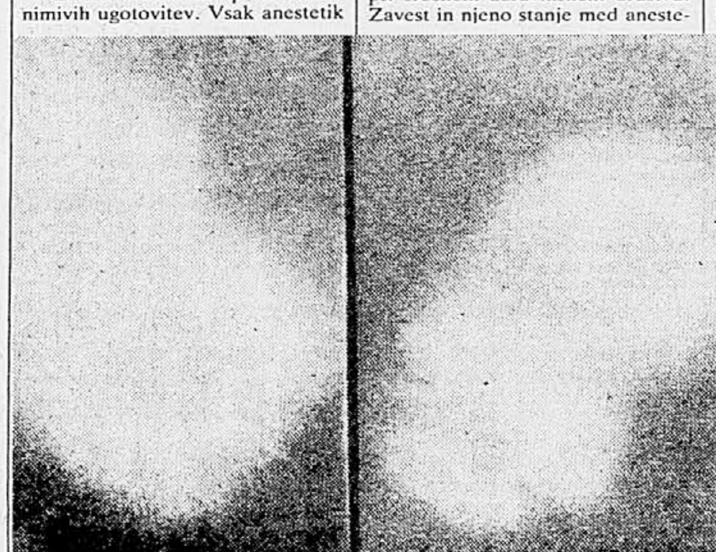

MAVRICA ČLOVEKOVE ZAVESTI

»Hipnoza lahko nadvse uspešno dopolnjuje pomirjevalna sredstva pred operacijo. Lahko jo kombiniramo z anestetiki ali pa jih z njo celo nadomestimo. Takšna je bila operacija srca pri nekem bolniku v Parizu, na tem načelu pa je temeljilo tudi nekaj operacij ščitnice,« nam je povedal naš sogovornik, ki je bil navzoč pri hipnozi bolnika pred kirurškim posegom. Posneti je mogoče tudi stanje zavesti med psihozo, na fotografiji pa so vidne spremembe, ki nastanejo pri tem.

Znanost še zmerom išče odgovor na vprašanje, ali so spremembe zavesti, ki nastajajo zaradi delovanja anestetikov in zaradi hipnoze, enake. Mavrične barve zavesti bi lahko precej pomagale pri postavljanju diagnoze. Kot menijo, je na podlagi vsake barve mogoče ugotoviti, kakšno je človekovo zdravje.

● Oder za en dan

V turškem mestu Bakiroj je župan dovolil postaviti prvi oder za govornike. Stal je v Parku svobode, in sicer en sam dan. Nato so prišli policaji in konstrukcijo odnesli v neznano. Tako s svobodnim izražanjem mišljenja ne bo nič, saj so policaji rekli, da je oder v popolnem nasprotju z zakonom, ki prepoveduje zbiranje na javnih mestih in javno nastopanje.

MI GREMO NAPREJ . . .

Pozabite na Kosovo, pridite in vlagajte!

Jovan: *Ladies and Gentlemen! In Yugoslavia is demokracija ante portas. Monopol komunistične Partije? Stop. Pluralizem interesov, pluralizem idej, politični pluralizem. We have more and more politic parties, in Slovenia for example. Še predaleč so šli v Sloveniji. Imeli bomo svobodne volitve, komunisti se rokujejo in objemajo z alternativo. Naša Armija strelja samo salve na pogrebih in za dan republike. To ni noben Vzhod . . . mi smo Westeuropean country . . .*

Johnny: *How wonderfull! Excellent. But, what about Kosovo? I saw soldiers and Police in the streets yesterday. On TV.*

Jovan: *Aha . . . Army and Police na ulicah . . . Pa naša armada je ljudska armada in naša milica je ljudska milica. In če so ljudje na ulicah, sta tam tudi ljudska armada in ljudska milica. But why Kosovo? Jugoslavija je v siloviti prenovi. Ne le politični, ampak tudi gospodarski. Vlagajte, kolikor hočete! Ne, nisem prišel prosit, prišel sem vam razložit vaše šanse. Zdaj forsiramo privatno lastnino, zasebno iniciativo. Povezujte se, posojajte, obresti ležijo na cesti . . .*

Johnny: *O.K. Who iz Vllasi? Is he in prison? Who vas Abdić? Who are Jansha, Borshtner, Zavrl and Tasich? Are they in prison?*

Jovan: *O, no! Pri nas no prisons . . . Pri nas svoboda, freedom. Imamo založniško hišo Svoboda, dva nogometna kluba Svoboda, neki Čeh, ki živi pri nas, se piše Svoboda. Kamor pogledaš, Svoboda, Slobodan, Svoboda, Slobodan . . . Mi smo prvi rekli: Stalinizem – stop! Pri nas demokracija for people in ekonomijo. Come and see! Vlagajte, zdaj je priložnost!*

Johnny: *Who killed in Kosovo? I saw dead people in the streets. Why terorism?*

Jovan: *Dead people! Seveda, dead people! Saj tudi pri vas ljudje umirajo. To ni nič, mi smo sredi prenove, perestrojke, demokracije, razumeš ti mene, do you understand me? Mi gremo naprej . . .*

Johnny: *But – Kosovo!*
Jovan: *O, jebalo te Kosovo!*
Johnny: *Why is Vllasi in prison?*
Jovan: *O, jebo te Vllasi . . . Kud si zapeo?*
Johnny: *I don't understand. Why is Army on the streets? Why Police?*
Jovan: *O, jebo te ja . . .*

TONE PARTLJIČ

Kako lepo je slišati slovensko besedo

Goriški profesor Vlado Krmac je bil prvi slovenski učitelj v Argentini – Med drugim je ustanovil društvo Tabor in v naših ljudeh utrjeval narodno zavest – Šolska berila z Aleksandrovo sliko

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BUENOS AIRES, novembra – »Govorili bomo po slovensko,« je že na vratih dejal profesor Vlado Krmac, prvi slovenski učitelj v Argentini, ki že dolga leta ne sodeluje več aktivno v slovenskih društvih v Buenos Airesu, vendar kljub temu dobro pozna razmere v njih.

Krmaca smo skupaj z nekaterimi njegovimi učenci obiskali na domu v Bella Visti pri Buenos Airesu, kjer že do leta 1936 živi s svojo družino. Njegovi stiki s Slovenijo pa so v zadnjem času omejeni le še na Jugoslovansko uro, ko jo enkrat na teden predvajajo po Radiu Buenos Aires, in na oddajo Slovenski kotiček, Radia Argentina. Poleg tega so še redki obiski prijateljev, s katerimi se lahko pogovori po slovensko. Vendar je res, da je bilo tedaj, ko se je iz argentinskega glavnega mesta preselil v provinco, konec njegove aktivnosti med slovenskim življem. Zdaj 85-letni učitelj, ki je v Argentino prišel pri 25 letih, seveda s svojim bistrim spominom lahko veliko pomaga pri premagovanju nekaterih sporov med starimi slovenskimi priseljenci v Argentini.

Krmac je namreč v Argentino prišel potem, ko pod italijanskimi oblastmi ni hotel spremeniti svojega priimka. »Da bi se pisal drugače kot oče in brat, to pa ne!« je dejal v časih italijanskega fašizma. »Če s svojim priimkom ne morem dobiti službe v Gorici, potem grem raje drugam. In tako je tudi storil. Samo eden od dvanajstih slovenskih uradnikov, ki so skupaj z njim službovali v Gorici, je sprejel italijanski priimek. Drugi so odšli. Odškodnina za odpust iz službe je ravno zadostovala za pot v Južno Ameriko.

Konec aprila 1930 je po petindvajsetdnevni plovbi prispel v Buenos Aires, si tu našel delo in se takoj vključil v slovenska društva. Pozneje je bil med ustanovitelji društva Tabor, v mestnem predelu Devoto pa je kot prvi slovenski učitelj začel učiti slovenščino otroke naših izseljencev. »Pouk smo imeli dvakrat na teden, v razredu je bilo približno 22 otrok. Menda 17 pa sem jih učil na Paternalu. V Devotu smo imeli šolo zato, ker je bilo tam največ slovenskih družin. Za učbenike smo uporabljali kar čitanke iz stare Jugoslavije, ki so imele na prvi strani še Aleksandrovo sliko. Zato so nas v društvu Ljudski oder ves čas napadali. Dopovedoval sem jim, da se tu pač ne gremo politike, ampak da skrbimo za slovenstvo.«

Ljudski oder je bil namreč slovensko društvo, ki je bilo pod velikim vplivom komunistične partije. V njem so se zbirali tudi argentinski komunisti; sploh je bil internacionalno usmerjen. »Nas so imeli za prevelike narodnjake, saj nas je narodnost bolj zanimala kot politika! Vlado Krmac je prepričan, da so zdajšnji spori med predvojno slovensko emigracijo v Argentini nadaljevanje take nekdanje politike, čeprav misli, da zdaj klasičnih komunistov v svetu v glavnem ni več. »Časopisov zaradi problemov z očmi sicer ne morem več brati, poslušam pa radio in zdaj pozorno spremljam dogodke na Madžarskem. Povsod se mehča, samo še Jugoslovani in Čehi ostajamo nespremenjeni . . .«

Krmac se spominja, da na začetku v Ljudski oder ni mogel stopiti vsak, temveč so člane strogo izbirali, vodstvo kluba pa je marsikdaj uporabljalo precej cenene metode pri onemogočanju drugih slovenskih društev. »Velikokrat se je zgodilo, da so poizvedovali, kdaj bomo organizirali veselice, potem pa so jih na isti dan nalašč pripravili tudi oni.«

● »Politika med nami v Argentini nima nobenega pomena, kajti bolj ko bomo skupaj, dalj časa bomo obstali,« je dejal na koncu pogovora, ko je njegov spomin obudil tudi nekatere zanimive like med slovenskimi izseljenci v Argentini. Na primer moža, ki je v društva hodil oblečen tako kot Stalin, ali drugega, ki ni bil član nobenega kluba, videti pa ga je bilo povsod in so vsi vedeli, da dela za policijo.

Nekoč so imeli v Ljudskem odru najprej obešeno Stalinovo sliko, nato so na začetku vojne na njeno mesto postavili Dražo Mihailovića, potem pa Tita. »Koga pa imajo zdaj v Triglavu?« je vprašal Krmac. Od bivših učencev je zvedel, da nikogar več.

MARKO JENŠTERLE

VRTIMO GLOBUS

Mafija navija cene

Ob koncu meseca bodo na dražbi v Parizu prodajali znamenito Picassovo sliko »Pierrettina svatba«, ki je za nekaj let povsem izginila s trga. Napovedana cena (60 milijonov dolarjev) ne bo imela rekorda. Toliko ničel za številkami dobivajo znamenite slike, da se mnogi začenjajo spraševati o vzrokih te eksplozije cen in od kod prihaja denar.

Odgovori so bolj domneve, ki jih je težko dokazati: lahko gre za »pranje« umazanega denarja, lahko ima zraven prste mafija, utegne biti tudi izvoz valut. Prav zelo visoka cena teh slik je v vseh naštetih primerih prednost; lahko jih je prevažati, zanje ni treba imeti notarjevega potrdila o nakupu, plačati in prodati jih je mogoče v katerikoli valuti, z njimi se je mogoče izogniti davkom. Če se prodajajo brez posrednikov, ni treba plačevati prometnega davka, razen če je bila umetnina kupljena v galeriji, toda nadzor nad temi operacijami je zelo površen.

V Italiji so sestavili nekaj scenarijev, po katerih se morda odvija promet z umetninami. V prvem nastopa mafija, organizacija organiziranega kapitala, ki ima veliko naslovov, na katerih lahko pere denar. Kupi sliko izjemne vrednosti, ki jo plača prek banke. Postavljena cena je nato osnova prihodnje tržne vrednosti. Nato skupina potegne sliko za nekaj let iz prometa, jo znova vrne, doseže vrtoglavo ceno in zanjo dobi »opran denar«. Kupci in prodajalci ostanejo neznani.

V drugem scenariju gre za poskus davčne utaje: podjetnik se mora dogovoriti z neko dražbeno ustanovo, da proda njegovemu podjetju sliko, ki mu pripada, s tem da umetno dvigne njeno ceno (zadostuje najeti dva kupca, ki vzajemno zvišujeta ceno). Poznavalci pravijo, da je le malo posrednikov, ki se ne bi spustili v take igre. Tako podjetnik, ki kupi velikega mojstra, ga proda družbenemu podjetju in pripravi vse, da ga spet kupi njegovo podjetje, vtakne v žep razliko, ki pogosto znaša več sto milijonov lir.

Po tretjem scenariju gre za prevaro: umetnik, ki ni imel posebnega finančnega uspeha, se poveže z enim ali več galeristi, ki imajo več njegovih del, in se v skupnem dogovoru odločijo napihniti cene ter tako določijo novo tržno vrednost.

Tako kot omenjena Picassova slika izginjajo s trga tudi druge in za njimi se »zabrišejo sledi«. Toda samo deloma; v bližini letališča v Ženevi in Zürichu sta se razvili dve velikanski skladišči, kjer hranijo na tisoče umetnin in lastniki čakajo na pravi čas, ko se bodo z njimi pokazali na trgu.

Zakaj prav tam, je sorazmerno preprosto ugotoviti. Švica na splošno velja za »zanesljivo« državo, tudi ne preveč radovedno za skrivnosti, ki ji jih tujci zaupajo. Seveda za trgovino z umetninami ni vedno kriminal, toda ko cene postanejo astronomske, je sum utemeljen. Primer Van Goghovih »Sončnic«, prodanih za 40 milijonov dolarjev, je očitno začel novo obdobje v trgovini z umetninami. (M. D. M.)

Okužba prihaja z Zahoda

Na Kitajskem so pred kratkim odkrili prvega državljana, okuženega z virusom aidsa. Vendar pa to ni edini virus, ki grozi tej državi. Ne samo da je cela kitajska družba hudo okužena z buržoaznim liberalizmom, kot so pred kratkim prestrašeno priznale kitajske oblasti, zdaj so se virusi lotili še njenih računalnikov. Seveda so za vse tri »okužbe« krivi tujci. Tridesetletni prodajalec v neki pekinški blagovnici, ki ima aids, je imel po uradnih sporočilih »neurejene homoseksualne odnose s tujci«. O kužnem buržoaznem liberalizmu pa učijo že otroke v vrtcih kot o »bolezni, ki uničuje človekovo sposobnost razlikovanja dobrega od slabega in ki prihaja z Zahoda«. Predvsem Združene države Amerike naj bi se iz strateških razlogov zavzemale za to, da bi s to okužbo pospešile miren prehod socialističnih držav v kapitalizem.

Tudi za računalniški virus so krivi tujci, saj so ga vtihotapili v kitajske računalnike. Kitajska ima 300.000 računalnikov, od tega jih je deset odstotkov okuženih s tremi vrstami virusov, ki so znani pod imenom »žogica«, »marihuana« in »školjka«. Virus »žogica« je najbolj prizadel računalniško omrežje statističnega urada. Znamenja »bolezni« so bele, svetlikajoče se žogice, ki prekrijejo zaslon in onemogočijo vsako delo z računalnikom. Na srečo pa virus ni nevaren, saj ne poškoduje računalnikovega spomina. Ministrstvo za javno varnost je že začelo pripravljati »cepiva« za računalnike, torej programe, ki bi viruse uničili. Vendar pa bo zdravljenje zelo težko, ker je Kitajska uvozila več različnih računalniških sistemov, ki med seboj niso združljivi, zato bo treba izdelati več vrst programov.

Pri vseh teh »okužbah« gre za posledice stikov Kitajske z zunanjim svetom, kar dokazuje, da se ne bo mogla iztrgati iz gostih mrež svetovnih povezav, čeprav to že nekaj mesecev poskuša. Kitajski zdravstveni organi so razglasili, da bodo nadzorovali državljane, ki imajo vsakodnevne stike s tujci, policija pa se bo vključila v boj proti »spolnemu kriminalu«. Tudi bolezni, ki jih s seboj prinaša kužni buržoazni liberalizem, bodo kitajske oblasti s »poenotenjem zavesti« izrinile iz družbe. Čisto mogoče je, da je računalniški virus v računalniške sisteme prišel iz tujine, vendar pa se je to zgodilo verjetno zato, ker Kitajska še vedno nima zakona o varovanju avtorskih pravic, zato so pogoste tako imenovane »kraje intelektualne lastnine« tudi na drugih področjih. Valjenje krivde na tujce torej ni najboljši način za preprečevanje širjenja zahodnih pregreh. Proti boleznim, ki jih povzročajo stiki s svetom, se ni mogoče boriti drugače kot z razvijanjem teh stikov.

Z. B.

Anekdota za danes

Na današnji dan leta 1970 je umrl francoski general in državnik Charles de Gaulle, ki je postal leta 1958 predsednik pete republike z velikimi političnimi pooblastili (rojen 1890.).

De Gaulle je pripadal tistim politikom, ki so raje malo slabše videli, samo da jim ni bilo treba nositi očal, ki naredijo posebno generala manj »junaškega«. In tako se mu je nekoč primerilo, da je kot predsednik republike nekega afriškega diplomata, ki se je pojavil pred njim v pisanih oblačilih svojega rodu, pozdravil: »Bonjour, Madame!«

ZOPET UGODEN NAKUP
PRI MERCATORJU

V vseh Rožnikovih prodajalnah vam od 9. 11. naprej ponujamo:
M-DOMAČI ŽELODEC
M-TRAJNO SALAMO
po znatno nižjih cenah.

Naj bo Mercator z vami tudi
ob lepih trenutkih!

M 40 LET

9. november

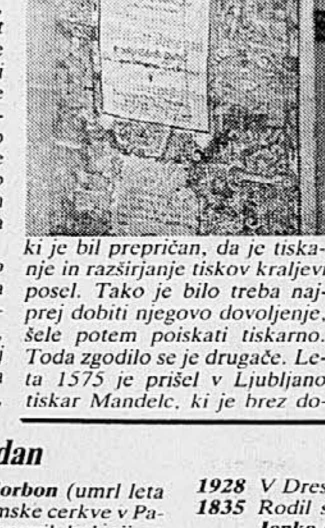

__1583 Dalmatinov__ namen, da bi prevedel celotno Sveto pismo iz hebrejščine in grščine v materin jezik, ni bila samo pobožna želja, ampak skrbno pripravljena naloga. Bil je zelo discipliniran študent in garač, spodbujali sta ga verska zavest in gorečnost, zato je začel že leta 1572 sistematično prevajati Sveto pismo. V šestih letih je prevedel v slovenščino vse knjige stare zaveze, apokrife in vso novo zavezo. Toda prevajanje je bilo sorazmerno lahko delo v primerjavi s težavami, ki jih je moral premagati, da je bila Biblija natisnjena.

Sam ni imel denarja za izdajo Svetega pisma, zato je prosil za pomoč tri deželne oblasti notranje Avstrije. Ponudil jim je, da same izdajo Biblijo in skupaj plačajo stroške. Najhujša ovira pa je bil nadvojvoda Karel II., ki je bil prepričan, da je tiskanje in razširjanje tiskov kraljevi posel. Tako je bilo treba najprej dobiti njegovo dovoljenje, šele potem poiskati tiskarno. Toda zgodilo se je drugače. Leta 1575 je prišel v Ljubljano tiskar Mandelc, ki je brez dovoljenja ustanovil tiskarno in začel delati. Leta 1580 je dal ponudbo tudi za tisk Dalmatinove Biblije. Ko je nadvojvoda izvedel za ta načrt, je ukazal, da morajo Mandelca izgnati iz vseh njegovih dednih dežel. Načrt za tiskanje je šel po vodi – za dve leti. V tem času je prišla ponuda iz Wittenberga. Dalmatin pa je tudi poskrbel, da je bila z notranjeavstrijskimi oblastmi ustanovljena komisija, ki naj bi pregledala prevod, ga primerjala z izvirniki in nazadnje odobrila tiskanje. Komisija je prišla v Ljubljano neopazno in po opravljenem delu tako tudi odšla, zadovoljna s prevodom. Dalmatin je v prevod vnesel še svetovane spremembe in 28. maja 1582 so začeli tiskati. __Dne 9. novembra 1583 je bila prva slovenska Biblija dotiskana.__ Okoli 3000 izvodov je prišlo v domovino na skrivaj, v sodih, da jih ne bi zasegli.

Dogodki na današnji dan

1201 *Rodil se je **Robert de Sorbon** (umrl leta 1274), kanonik notredamske cerkve v Parizu. Leta 1257 je ustanovil kolegij za ubožne študente bogoslovja, ki je v 13. stoletju postal teološka fakulteta.*
1456 *V Beogradu je bil umorjen zadnji **celjski grof Ulrik II.***
1818 *Rodil se je ruski pripovednik **Ivan Sergejevič Turgenjev** (umrl leta 1883), eden najpomembnejših zastopnikov ruskega realizma.*
1928 *V Dresdenu se je začel **4. kongres KPJ**.*
1835 *Rodil se je slovenski skladatelj **Davorin Jenko** (umrl leta 1914), avtor himen Naprej zastava slave in Bože pravde.*
1938 *V **»kristalni noči«** (ime je verjetno dobila po razbitem steklu) je nacizem v Nemčiji pokazal, kaj zmore. Razdejane so bile v glavnem vse sinagoge, židovske trgovine, veliko ljudi je bilo ubitih in ranjenih. Že naslednji dan so odpeljali v taborišča približno 20.000 ljudi.*

DNEVNA OBVESTILA

CANKARJEV DOM

glasba

Četrtek, 9. 11, ob 19.30 – CITRARSKI VEČER – ansambel TRUTAMORA: Mira Omerzel Terlep, Matija Terlep, Mojka Žagar in slovenski ljudski citrarji.(SD, 80.000)

Petek, 10. 11., ob 20. uri – KONCERT SIMFONIKOV RTV LJUBLJANA, zeleni abonma, dirigent **Paul Freeman**, Kanada, klavirski duo: Joan Yarbrough in Robert Cowan, ZDA. (Detoni–Šostaković–Williams–Ginastera). (VD, 150.000, 130.000, 100.000)

Ponedeljek, 13. 11., ob 20. uri – J. Golob: TISTI ČAS. S Komornim orkestrom RTV Ljubljana in dirigentom Markom Munihom bosta besedila Svetlane Makarovič (uglasbil jih je Jani Golob), predstavili avtorica **Svetlana Makarovič in Bogdana Herman.** V sodelovanju z RTV Ljubljana. (MD, 150.000)

SUGARCUBES
jesenska pop-rock atrakcija v Evropi
v hali Tivoli, Ljubljana – **sobota, 18. 11., ob 20. uri**
organizatorja: ŠKUC-ROPOT in Cankarjev dom
prodaja: blagajna CD, Galerija ŠKUC, prodajalna plošč Maximarket
vstopnice: 350.000 (do 12. 11.); 400.000 od 13. 11.

ples

Ponedeljek, 13. 11., ob 20.30 – ODISEJEV POVRATNIK, **premiera, Plesni teater Ljubljana,** koreografija in režija **Ksenija Hribar.** Ponovitev: **14. 11., ob 20. uri.** (SD, 150.000)

otroška matineja

Sobota, 11. 11., ob 11. uri – ZVEZDICA ZASPANKA, video projekcija otroškega lutkovnega filma. (OD, 30.000)

razstave

Do 2. 12. – MAKEDONSKE IKONE V ŽGANI GLINI. V sodelovanju z Arheološkim muzejem iz Makedonije. Izkopavanje je vodil in razstavo pripravil **dr. Kosta Balabanov.** (Galerija CD, 50.000, 20.000)

Do 9. 11., od 10. do 20. ure – FRANKFURT PO FRANKFURTU. Prodajna razstava tuje strokovne literature. Organizator: Mladinska knjiga. (Sprejemna dvorana, vstopnina: odrasli 100.000 din; študenti in vojaki 50.000)

informacije

Blagajna in informacijski center sta v Emonskem prehodu odprta vsak delovni dan od 13. do 20. ure, ob sobotah od 9. do 12. ure in uro pred začetkom prireditev. Tel. 222-815.

Razstave v CD so odprte vsak dan od 12. do 20. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 15. do 18. ure. Obiskovalce prosimo, naj ne zamujajo predstav!

BEZNI IN SMRTI, baletna predstava za IZVEN in KONTO. Ljubitelje baleta želimo opozoriti na predstavo koreografa Milka Šparembleka, s katero je naš ansambel uspešno gostoval v BOLZANU v Italiji.

SREDA, 15. novembra, ob 19. uri: A. C. Adam, GISELLE, IZVEN, KONTO. Predstavo bo vodil gostujoči dirigent Angel ŠUREV.

SOBOTA, 18. novembra, ob 19. uri: A. C. Adam, GISELLE, red SOBOTA PRVI, IZVEN, KONTO.

Blagajna je odprta vsak delavnik od 11. do 13. ure in uro pred predstavo. Rez. in inf. po tel. 331-950 od 10. do 11. ure.

MGL
MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

PETEK, 10. novembra, ob 19.30: E. Fritz: KRALJ MALHUS, gostovanje KUD »ZARJA« Trnovlje, za IZVEN in KONTO.

SOBOTA, 11. novembra, ob 19.30: S. Zweig: VOLPONE, gostovanje SLG Celje, za IZVEN in KONTO.

MALA SCENA MGL

ČETRTEK, 9. novembra, ob 17.30: S. Kavčič: KARAMBOL, za IZVEN in KONTO.

Vstopnice so v prodaji vsak dan od 10. do 12. ure in uro pred predstavo v Prodajno informacijskem centru – PIC MGL. Telefon 210-852. Vabljeni!

Slovensko
Mladinsko Gledališče
Ljubljana

Četrtek, 9. novembra, ob 19.30 – Evripid: »BAKHANTKE« (14) za IZVEN!

REZERVACIJE VSTOPNIC med 10. in 12. uro po telefonu 310-294, PRODAJA VSTOPNIC dve uri pred pričetkom predstave pri blagajni SMG!

ČETRTEK, 9. novembra, ob 9. in 11. uri: Vandot-Partljič: KEKEC JE PAČ KEKEC, mladinska igra. ZAKLJUČENO.

SOBOTA, 11. novembra, ob 19.30: Renè de Obaldia – VETER V VEJAH SASAFRASA, komedija. IZVEN.

Prodaja vstopnic dva dni pred dnevom predstave od 16. do 18. ure, na dan predstave pa dve uri pred pričetkom. Rezervacije po telefonu 312-860.

Maribor gostuje v Titovem Velenju.

NEDELJA, 12. novembra, DRAMA, ob 11. uri, M. Dekleva: ZVEZA DIAMANTNEGA ČUKA. PREMIERA ZA IZVEN.

Ob 20. uri, J. Genet: SLUŽKINJI. Gostuje Koreodrama iz Ljubljane na Malem odru SNG Maribor. Za IZVEN.

Gledališka blagajna je odprta od 11. do 12.30 in od 18. ure do začetka predstave. Ob nedeljah in popoldanskih predstavah je blagajna odprta uro pred predstavo. V tem času lahko rezervirate vstopnice tudi po telefonu 221-206.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

ČETRTEK, 9. novembra, Dane Zajc – VORANC, v Solkanu ob 20. uri za red S-ČETRTEK-A in IZVEN.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

ČETRTEK, 9. novembra, ob 19.30 – Molière: TARTUFFE, za red ČETRTEK II.

PETEK, 10. novembra, ob 19.30 – Molière: TARTUFFE, za red PETEK II.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINOTEKA
ob 16., 18., 20. uri
KORAKAJ ALI UMRI (MARCH OR DIE), Vel. Britanija, 1977. I.: Gene Hackman, Terence Hill, Catherine Deneuve, Max von Sydow, Ian Holm. (barvni)

KOMUNA
ob 11., 13.30
RAIN MAN, ZDA, melodrama. I.: D. Hoffman, T. Cruise. Zadnjič!
ob 17., 19. in 21. uri
TEQUILA SUNRISE, ZDA, thriller. I.: Mel Gibson, Kurt Russel, Michele Pfeiffer.

UNION
ob 16., 18. in 20. uri
COCKTAIL, ZDA, 1988, melodrama. I.: Tom Cruise.

MINI KINO UNION
ob 17., 19. in 21. uri
REKA (THE RIVER), ZDA, drama. R.: Mark Rydell. I.: Mel Gibson, Sissy Spacek, Scott Glenn

MLADININ KINO VIČ
ob 10. uri (matineja)
POLICAJ IZ LOS ANGELESA, ZDA, akcijski;
ob 17., 19. in 21. uri
DEVET IN POL NOČI (TWO MOON JUNCTION), ZDA, melodrama;

BEŽIGRAD
ob 16., 18. in 20. uri
MOJA MAČEHA JE Z DRUGEGA PLANETA (MY STEPMOTHER IS AN ALIEN), ZDA, Z/F komedija. I.: Dan Aykroyd, Kim Basinger

ŠIŠKA
ob 16., 18. in 20. uri
LOV NA DRAGULJE (DOWNTWISTED), ZDA, avanturistični. I.: Carey Lowell, Charles Rocket.

TRIGLAV
ob 16., 18. in 20. uri
PROSTOR V SRCU (PLACES IN THE HEART), ZDA, melodrama;

KINO MOJCA
ob 16., 18. uri
SONČNICE, jugoslovanski mladinski film. R.: Jovan Radič

SLOGA:
ob 10. in 12. uri
DOŽIVETJA V LEPOTIŠČU, (V);
ob 14., 16., 18. in 20. uri
ME NISMO DEVICE, ZDA.
ob 22. uri
TRASHY (V).

DOMŽALE:
ob 16., 18. in 20. uri
premiera:
DIVJI OTOK (SAVAGEISLAND) ZDA, avanturistični. R.: Ferdinand Firefox. I.: Tommy Lee Jones

Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo.

MARIBOR

PARTIZAN: amer., SALSA, ob 16. in 18. uri

TEDEN OPERNEGA FILMA V KINU PARTIZAN – do 11. novembra vsak dan ob 12. in 20. uri: četrtek, 9. novembra, ameriški, PLESALCI PRVEGA REDA, petek, 10. novembra, švedski ČAROBNA PIŠČAL.

UDARNIK: amer., SEKS, LAŽI IN VIDEOTRAK, ob 16., 18. in 20. uri.

UNION: EROTIKA – SAMO ZA ODRASLE – IZJEMOMA V KINU UNION!
amer. erot. V SLAST, ob 17. uri;
amer. erot. SEKS NA BEVERLY HILLSU, ob 19. uri;
Ob 21. uri EROTIČNE PREMIERE
amer. erot., LJUBEZEN V SVILI. Erotične filme predvajamo v kinu Union zaradi tehničnih razlogov!

KINO GLEDALIŠČE: jugosl., KUDUZ, ob 16., 18. in 20. uri

MATINEJSKI PROGRAM

PARTIZAN: jugosl., KUDUZ, ob 10. uri;
franc.-italij., CARMEN, ob 12. uri. Film je podnaslovljen srbohrvatsko!

V četrtek, 9. novembra, amer., OD TARČE DO SMRTI, ob 10. uri
amer., PLESALCI PRVEGA REDA, ob 12. uri

KINO GLEDALIŠČE: amer. erot., SKRIVNOSTNI BEETHOVEN, ob 10. in 12. uri

CANKARJEV DOM, VRHNIKA: amer., PREVARA NA LOTU, ob 20. uri.

SORA, ŠKOFJA LOKA: japon., OIRAN, ob 20. uri. Otrokom ne dovolimo ogleda filma!

CENTER, KRANJ: amer., MIKROKOZMOS, ob 16. uri
FILMSKO GLEDALIŠČE: amer., TEQUILA SUNRISE, ob 18. in 20. uri.

STORŽIČ, KRANJ: špan., SLADKO DOZOREVANJE, ob 16. uri.
Amer. (trda erotika), ZALJUBLJENA SIRENA, ob 18. in 20. uri
Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!

ŽELEZAR, JESENICE: amer., PREDATOR, ob 18. uri
Amer. (trda erotika) REŽISER PORNO FILMA, ob 20. uri
Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!

DOM, KAMNIK: amer., OBRAČUN V HONG KONGU, ob 18. in 20. uri.

DUPLICA: amer., POVRATNI OGENJ, ob 20. uri

TRŽIČ: amer., DVOJČKA, ob 17. in 19. uri

RADOVLJICA: amer., DEŽEVNI ČLOVEK – RAIN MAN, (srbohrvatska kopija), ob 20. uri

BLED: amer., ČAROVNICE IZ EASTWICKA, ob 20. uri.

BOHINJ: amer., ARIZONA JUNIOR, ob 20. uri.

DELAVSKI DOM, ZAGORJE: amer., RAMBO, III. del, ob 17. uri
franc., UBEŽNIKA IN PUNČKA, ob 19. uri

DELAVSKI DOM, TRBOVLJE: amer., TRIJE MOŽJE IN DOJENČEK, ob 17. uri

DELAVSKI DOM, HRASTNIK: amer., OSTANI OB MENI, ob 19. uri

ČRNOMELJ: amer., JUTRO NASLEDNJEGA DNE, ob 19. uri

NOVO MESTO: amer., NOČNI SKOK, ob 10. uri (Filmski četrtek za abonma in izven).
amer., NADINE, ob 18. in 20. uri

ROGAŠKA SLATINA: amer., BABY BOOM, ob 17. in 19. uri

ŠMARJE PRI JELŠAH: amer., MALA MAMA, ob 19. uri

SOČA, NOVA GORICA: amer., DVA PARA SESTER, ob 18. uri
amer., POPER IZ MIAMIJA (II.), ob 20. uri

SVOBODA, ŠEMPETER PRI GORICI: amer., SFX MAŠČEVALEC, ob 20. uri

AJDOVŠČINA: amer., PLAVI ANGEL, ob 20. uri.

OBVESTILA

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani obvešča, da bo mag. **Bojko Bučar** zagovarjal svojo doktorsko disertacijo z naslovom: MEDNARODNI REGIONALIZEM–MEDNARODNO VEČSTRANSKO SODELOVANJE EVROPSKIH REGIJ **v soboto, 11. 11. 1989 ob 10. uri v sejni sobi FSPN, Kardeljeva ploščad 5 v Ljubljani.**
Do zagovora je doktorska disertacija na vpogled v tajništvu fakultete.

INFO-STAN
Računalniško posredovanje informacij o zamenjavi, nakupu, prodaji, oddaji (brezplačno) in najemu stanovanj, hiš, parcel, vikendov, lokalov. Tel. (061) 443-242, od 8. do 14. ure, v soboto od 10. do 12. ure.

Plesna šola Jenko
tel.: 320-042
PETKOVŠKOVO NAB. 35

vabi v naslednje plesne tečaje:
ZAČETNI: 13. 11. ob 19., 17. 11. ob 20., 23. 11. ob 20.30 in
za starejše 18. 11. ob 20. uri
nadaljevalni: 15. 11. ob 20.30
izpopolnjevalni: 23. 11. ob 19. uri
VPIS: od 11. do 13. in od 16. do 20. ure!
Ob petkih, sobotah in nedeljah vas vabimo na **PLES V FESTIVALNO DVORANO!**

URŠKA
več kot plesna šola
NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
hala B2/II – tel.: 327-651
INFORMACIJE, REZEVARICJE, VPIS:
od 10. do 12. ure in od 15. do 20. ure

Pričetki tečajev:
DRUŽABNI PLES:
I., II., četrtek, 9. 11. (nad 30 let), sobota, 18. 11.
III., IV.: sobota, 18. 11.
JAZZ II., četrtek, 9. 11.

Plesna šola
ROŽANC
Trg OF 3 (pri kolodvoru)
tel.: 325-878

Vsak delavnik od 12.–18. ure vabimo k vpisu v:
LAMBADA: 19. 11.
ZAČ., NAD. ZA STAR.: 18. 11.
R'n'R: 14. 11.
JAZZ: 13. 11.
KEEP FIT-NAD.: 14. 11.

SVETOVNI PLESNI PROGRAM

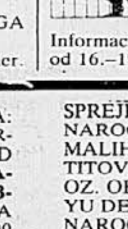

PLESNA ŠOLA KAZINA
Trg osvoboditve 1
Ljubljana
tel. 214-348

Informacije, vpis vsak delavnik od 16.–19. ure, tel. 214-348.

YAMAHA LUXMAN KENWOOD
SHARP NAKAMICHI JVC ITT
HI-FI stereo center JAGER
Borovlje, Loiblstr. 12/Hauptplatz 17

VELIKA IZBIRA APARATOV GORENJE

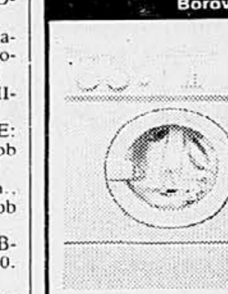

na primer:
električni štedilnik z uro in keramično grelno ploščo + hladilnik za vgraditev v omaro + napa
skupaj 1.690 DEM neto
Zasebniki lahko uvozijo blago do vrednosti 893 DEM neto, od tega za 100 USD brez plačila carine. Carina za druge izdelke znaša 41%.
SONY PIONEER TOSHIBA FISHER BLAUPUNKT
PHILIPS HITACHI DENON PANASONIC TECHNICS

DRUŽABNI PLES
I.
sreda, 8. 11., sobota 18. 11., petek 24. 11., nedelja 10. 12.
II.
sreda, 8. 11., sobota 18. 11., nedelja 10. 12.
LAMBADA
petek, 17. 11.
ŠPORTNI
četrtek, 7. 12.
HORUK
torek in četrtek, 14. 11.
JAZZ I ponedeljek, 4. 12.
JAZZ II sreda, 6. 12.

Podjetje s perspektivnim programom išče sposobne
komercialiste in pravnika
Cenjene ponudbe oddajte pod »Honorano«.
3-14074

Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani obvešča, da bo mag. Zorica Crnjak-Orel zagovarjala doktorsko disertacijo z naslovom:
»Priprava in lastnosti spektralno selektivnih površin«
Zagovor bo v četrtek 16. 11. 1989 ob 12.30 v sejni sobi dekanata, Aškerčeva 9a

restavracija
šporn
radomlje
odprto od 17. do 01.
razen nedelje in ponedeljka
tel. 72-11-73

BABILON
ČETRTEK, 9. 11. 1989, EROTIC SHOW – DEVICE.

Black Jack club
Danes American-Italian Erotic show, v nedeljo, 12. 11. vrnitev v 60. leta z Elvisom, Beatli, Rolling Stonsi.

KLUB K4 KERSNIKOVA 4 LJUBLJANA
KLUB od 21. do 3.
četrtek **UNDERCOVER OF THE NIGHT.**

Skupščina občine Logatec Izvršni svet in samoupravna stanovanjska skupnost občine Logatec
objavljata
poziv
za zbiranje soinvestitorjev pri obnovi poslovno-stanovanjskih prostorov – Stari vrtec – v poslovnem centru Logatca

Poslovno-stanovanjski objekt – Stari vrtec stoji v središču mesta.

Pritličje bo namenjeno za poslovne prostore s tremi lokali velikimi 100 in 120 m² ter manjši lokal s pasažo, velik 72 m². Možnost preureditve v skupen lokal, namenjen večji trgovski ali drugi ponudbi.

Prvo nadstropje bo namenjeno storitveni dejavnosti oziroma pisarnam. Velikost prostorov po dogovoru oziroma na podlagi projektne rešitve.

Podstrešje je namenjeno za gradnjo stanovanj – dvosobnih in trisobnih.

Objekt bomo začeli graditi takoj po pridobitvi ustreznega števila interesentov za poslovne in stanovanjske prostore in dograliti v letu dni.

Prijave bomo zbirali 15 dni po objavi. Podrobnejše informacije daje strokovna služba SSS občine Logatec, Notranjska 14, tel. (061) 741-313.
9-14336

DEŽURNI ZDRAVNIK

LJUBLJANA

1. Nujna ambulantno-medicinska pomoč v Ljubljani za odrasle neprekinjeno v Urgentnem bloku Univerzitetnega kliničnega centra (vhod iz Bohoričeve ulice): za otroke in mladino do 15. leta starosti – ob delavnikih čez dan v otroških in šolskih dispanzerjih Zdravstvenega doma Ljubljana; – ponoči od 19. od 7. ure, ob nedeljah in praznikih v pediatrični dežurni ambulanti – dispanzer za otroke Center, Ulica stare pravde 2, tel. 327-942.

2. Za nujno zdravniško pomoč na domu kličite po tel. 323-060. V primeru življenjske nevarnosti ali ogroženosti pa po tel. št. 94. Za otroke in mladino do 18. leta starosti se ob delavnikih od 7. do 19. ure obračajte na otroške in šolske dispanzerje Zdravstvenega doma Ljubljana. Pediatrična dežurna ambulanta od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih pa bo zagotavljala le v izjemnih primerih prevoz otrok z reševalnim vozilom v ambulanto. V takem primeru kličite po tel. 327-942.

3. Prebivalci občine Grosuplje – Ivančna Gorica naj kličejo za nujno zdravniško pomoč na domu podnevi v redne ambulante. Ponoči od 19. do 7. ure zjutraj in ob nedeljah ter praznikih ves dan pa na telefonsko številko 783-039 ali 783-006. Če se zdravnik ne javi, ker je na terenu, naročite obisk na Reševalno postajo Ljubljana, telefonska številka 94, ki ga bo preko radio-zveze posredovala zdravniku na teren.

4. Nujna zobozdravstvena pomoč je vsak delavnik, nedeljo in praznik v prostorih TOZD Center, Zdravstvenega doma Ljubljana, Metelkova ulica 9, pritličje, soba št. 50.

Ambulanta nudi pomoč v nujnih primerih in sicer ob delavnikih od 19. do 23. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 7. do 23. ure.

Ob delavnikih med 7. in 19. uro nudijo zobozdravstveno prvo pomoč dispanzerji za zobozdravstveno varstvo Zdravstvenega doma Ljubljana.

»Klic v duševni stiski« deluje od 19. do 7. ure naslednjega dne. Kličite po tel. (061) 313-715. Telefonski številki za nujno zdravniško pomoč za vojaške zavarovance sta 331-142 in 224-903.

ZDRAVJE

DEŽURNA LEKARNA

LJUBLJANA

Nočna in nedeljska dežurna služba: LEKARNA MIKLOŠIČ, Ljubljana, Miklošičeva 24. Izdaja nujnih zdravil in zdravil na recepte, predpisane istega dne.

MARIBOR

Nočna in nedeljska dežurna lekarna: Lekarna Glavni trg 29.

KiH
razvedrilo in oddih

M.C.P.
A1246
Via S. Francesco 9,
tel. 750173 – Trst
- stenske tapete
- plutovina za stenske in talne obloge
- lamelne zavese
- zavese plissé
- žaluzije
- zložljiva vrata
- tapisomi
- tkanine Valentino

Vabimo k sodelovanju KV peka z izkušnjami.
Ponudbe pošljite na naslov GP Ljubljana, Lj., Streliška 12 v 8 dneh po objavi.
8-13516

OBRTNIKI!
IZVESKE IZ LESA za gostilne, bifeje, butike in ostale obrtne dejavnosti izdelujem. ☎487-203. 3014-165-st

MODNI BAZAR

TRADICIONALNA MODNA REVIJA
Ponedeljek, 13. novembra, ob 17. in 20. uri

Velika dvorana Cankarjevega doma
Domači in tuji manekeni bodo predstavili oz. prikazovali najnovejše kolekcije 1989/90 in 1990.
Poleg jugoslovanskih izdelovalcev se bosta kot gosta predstavila kreatorja visoke evropske mode – modni hiši ETIENNE AIGNER in PORTOBELLOS.
Organizatorji modnega bazarja: CANKARJEV DOM, DRUŠTVO MODNIH DELAVCEV SLOVENIJE in DUNHILL
Scenarij, scenografija in režija Rok Lasan.

Generalni pokrovitelj
TELE UNO CENTER BELJAK, AVSTRIJA

DUNHILL

GLEDALIŠČA

DRAMA SNG
V LJUBLJANI

Spoštovane obiskovalce obveščamo, da nocojšnja predstava Dame iz Maxima za abonma TŠ 1 zaradi bolezni v ansamblu odpade.

PETEK, 10. novembra, ob 19.30 – Heinrich von Kleist: PRINC HOMBURŠKI, **abonma PRVA REPRIZA in IZVEN (konto).** K ogledu vabimo tudi obiskovalce, ki so zadržali vstopnice odpadle predstave, ki naj bi bila na programu 28. oktobra.

SOBOTA, 11. novembra, ob 19.30 – Heinrich von Kleist: PRINC HOMBURŠKI, **abonma SOBOTA in IZVEN (konto).**

Th. Mann o Princu Homburškem – »... očaran sem, gorim, to je najbolj duhovito, miline prepolno, najgloblje in najlepše gledališko delo na svetu.«

MALA DRAMA SNG

PETEK, 10. novembra, ob 20. uri – Intermedialni projekt Kristijana Mucka: ZA JEZOM NEBA, za IZVEN (konto).

SOBOTA, 11. novembra, ob 20.30 – D. Jančar: ZALEZUJOČ GODOTA, za IZVEN (konto). **Vstopnice za vse predstave so v prodaji.**

Blagajna Drame je odprta vsak delavnik od 11. do 12. ure (ob sobotah od 10. do 12. ure) in od 18. ure do začetka predstave. Rezervacije po telefonu 221-511.

OPERA BALET LJUBLJANA

PETEK, 10. novembra, ob 19. uri: G. Verdi, TRAVIATA, slavnostna predstava za IZVEN in KONTO.

SOBOTA, 11. novembra, ob 19. uri: G. Mahler, PESMI LJU-

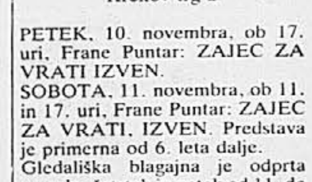

Krekov trg 2

PETEK, 10. novembra, ob 17. uri, Frane Puntar: ZAJEC ZA VRATI IZVEN.

SOBOTA, 11. novembra, ob 11. in 17. uri, Frane Puntar: ZAJEC ZA VRATI. IZVEN. Predstava je primerna od 6. leta dalje.

Gledališka blagajna je odprta v sredo, četrtek in petek od 11. do 12. ure in uro pred predstavo. Rezervacije in informacije ob istem času po telefonu 314-962.

KUD FRANCE PREŠEREN TRNOVO

V četrtek, 9. novembra, ob 21. uri predstava Gledališča ANE MONRO – George DANDIN.

V petek, 10. novembra, ob 22. uri predstava Gledališča ANE MONRO – George DANDIN.

SNG MARIBOR
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

ČETRTEK, 9. novembra, OPERA, ob 19.30 C. Orff: CARMINA BURANA. Za red EKONOMSKA.

PETEK, 10. novembra, DRAMA, ob 19.30 M. de Cervantes: MEDIGRE za red PETEK I in IZVEN.

SOBOTA, 11. novembra, OPERA, ob 19.30 F. Lehar: VESELA VDOVA. Opera in balet SNG

STIKOVA VROČA LINIJA

ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

Dr. MARKO STERLE – Izkušnje iz kitajskega tradicionalnega zdravilstva – prikaz masaže aku točk za različne bolezni v dvorani Soc. varstva, Miklošičeva 24, **danes 9. 11. ob 17. uri.**

DROGERIJA KOPRIVA, Stara cerkev, Šiška – Odprli smo novo drogerijo v Ljubljani pri Stari cerkvi v Šiški. Na zalogi imamo ž. in m. kozmetiko, čistila, bižuterijo itd. Če kakšnega izdelka na naših policah ne zasledite, vas prosimo, da nam vaše želje posredujete. Potrudili se bomo, da ga za vas naročimo. Obiščite nas, prijazno vas bomo sprejeli in postregli, pa tudi svetovali. Že sedaj pa si lahko izberete čudovito novoletno darilo. **Drogerija KOPRIVA** Vodnikova 8, Lj. (na ploščadi pri Stari cerkvi). Odprto vsak dan od 8.–13. in od 16.–19. ure, ob sobotah od 8.–13. ure. Se priporočamo!

KOMISIJSKA TRGOVINA – na Dolenjski c. 28 (nasproti strelišča) sprejme in prodaja zimsko športno opremo in tehnično blago od 10.–17. ure, tel. 218-008.

RIM, DUNAJ – **GLOBTOUR** vas vabi za dan republike na 3-dnevni izlet na Dunaj in 4-dnevni izlet v Rim. Odhod zagotovljen. Pokličite nas! Tel. (061) 218-565.

USTANAVLJATE PODJETJE? – Registracijo in finančno svetovanje vam po konkurenčnih cenah opravi podjetje JOMA, tel. 320-222.

TGDO POHORJE Motel Pesnica – IZVRSTNA KUHINJA OB CESTI MARIBOR – ŠENTILJ. Vabimo vas, da se ustavite, se odpočijete in v prijetnem vzdušju naberete novih moči za pot. Odprto vsak dan od 6. do 23. ure.

SHUJŠAJTE! – Hitro, zdravo in brez težav. Pokličite (061) 212-374, od 9. do 19. ure.

Sindikalna prodaja lignjev – Nova pošiljka prvovrstnih kalifornijskih lignjev po 2,25 kg. Cena 170.000 din/kg. Pohitite! Tel. (061) 218-968, (062) 36-248.

POPUSTI V METALKI – V **LJ. BLAGOVNICI METALKA** veljajo naslednji POPUSTI pri plačilu **v gotovini,** pri potrošniških **posojilih,** pri plačevanju z naročilnicami **v 3 dneh** in za člane **stanovanjskih zadrug:**
- **10%** za elektroinstalacijski material
- **15%** za el. orodje, strešna okna, nakit, vodovodne instalacije, sanitarno keramiko, športno opremo
- **20%** za pletenine Almira, keramične kamine Krapina, radiatorje Jugoterm, pluto, tapete, barve in lake, kopalniško pohištvo (Kolpasan, Gorenje, Marles), šivalne stroje, akustične in telefonske aparate
- **25%** za svetila
- **30%** za talne obloge, kuhinje Brest, Lipa, Marles, Svea, belo tehniko, vgradne kuhinjske aparate, športno konfekcijo
- **40%** za kuhinje Gorenje

Enaki popusti veljajo, v okviru svojega prodajnega programa, tudi v **Metalkinem prodajnem centru na Topniški ul.** v Ljubljani.
KUPUJMO PO DANAŠNJIH, NE PO BODOČIH CENAH!

STILTEKS Trnovo, Jeranova 5 – **PONUDBA MESECA – SUPER CENE.** Atraktivne športne jakne za ženske in moške (2,999.000 in 3,999.000 din).

HIDROIZOLACIJSKI MATERIALI, TOPLOTNO-IZOLACIJSKI MATERIALI, PROTIPOŽARNA ZAŠČITA NOSILNIH KONSTRUKCIJ – Izolirka, industrija izolacijskih materialov, Ljubljana prireja v sodelovanju z Zvezo društev gradbenih inženirjev in tehnikov Slovenije, Inštitutom za metalne konstrukcije Ljubljana in SMELTom Ljubljana strokovna seminarja s predstavitvijo izdelkov iz svojega proizvodnega programa:
- ponedeljek, 13. 11. 1989 ob 11.30: hidroizolacijski in toplotnoizolacijski materiali
- torek, 14. 11. 1989 ob 11.30: protipožarna zaščita nosilnih konstrukcij, protipožarna vrata

Prireditev bo potekala v prostorih delovne organizacije SMELT, Titova 184 v Ljubljani, kjer bo priložnostna razstava Izolirkinih izdelkov, na voljo pa bo tudi vsa prospektno-tehnična dokumentacija.

ŠPORT NAPREDEK DOMŽALE – Vsak četrtek do konca leta vas na odd. za planinarjenje in alpinizem v naši **novi veliki športni trgovini** v središču Domžal čaka **Silvo Karo,** vrhunski alpinist. Odgovarjal vam bo na vsa vprašanja v zvezi z alpinizmom in planinarjenjem ter svetoval pri nakupu opreme.
Pridite **danes, 9. 11.,** od 16.30–19.30 v Šport Napredek Domžale. Štartajmo skupaj!

Martinova večerja – HOTEL LEV – V soboto, 11. 11. 89 v nočni restavraciji **Panorama** slastna Martinova večerja: meso iz tünke, žolica s čebulo, kmečka gobova juha, haloški ptič (nadevan puran), testenine z orehi, motovilec z jajcem, pehtranova potica, plesna glasba. Rez. po tel. 310-555 ali osebno v hotelu Lev. Vabljeni!

Restavracija REGATNI CENTER Bled – **DNEVI KUHINJE 18. STOLETJA** – še do 13. 11. Ta petek, soboto in nedeljo tudi **martinovanje** – z domačim vinom in živo glasbo. Odprto vsak dan, razen torka od 18. ure dalje, ob sobotah in nedeljah od 12. ure naprej. Priporočamo rezervacije po tel. (064) 77-277.

Nakupovalni izlet PALMANOVA – TRST – 11. 11., **SLAVNIK,** Tavčarjeva 8a, tel. 321-351, 321-552.

INTEGRAL DO AVTOBUSNA POSTAJA – organizira posebne prevoze:
- **BOROVLJE** in **CELOVEC** vsak torek, sredo in petek
- **PLIBERK** vsak četrtek

Inf. dobite na avtobusni postaji ali po tel. 329-164
Prevoz izvaja **INTEGRAL TOZD TURBUS.**

TEČAJ VODENJA POSLOVNIH KNJIG ZA OBRTNIKE – s spremembami in dopolnili Zakona o davkih občanov in Pravilnika o vodenju poslovnih knjig, organizira Delavska univerza Boris Kidrič, Lj., Miklošičeva 26. Tečaj bo od 20. 11.–6. 12. 89 od 16.30–19.30. Inf. tel. 311-182, 313-542.

KAKO DO CENEJŠE SMUČARSKE OPREME – Elan, Head, Atomic, Salomon, Alpina, Tyrolia. Pri FERROMOTO na Moša Pijadeja 5 lahko izbirate med nakupom nove in rabljene smučarske opreme. Svojo staro opremo lahko ob doplačilu zamenjate za novo. Možnost tudi komisijske prodaje.
Obiščite nas na sejmu SKI-EXPO!

Za 29. NOVEMBER s potovalno agencijo UTOPIJA na – 8-dnevni in 6-dnevni izlet v Španijo (300, 260 DEM), 7-dnevna ekspedicija v PARIZ za 380 DEM plus izleti v BUDIMPEŠTO, PRAGO in MÜNCHEN. Posebna ponudba: Poljska – Krakow. Inf.: (061) 772-252 (8–13) ali 325-432 in osebno FILOFAKS, Aškerčeva 12, soba 16 med 16. in 17. uro.

SMUČANJE – Izbrana počitniška stanovanja v Avstriji – Saalbach – Hinterglemm, Bad Hofgastein, St. Johann, Ellmau, Mayrhofen, Finkenberg. Odhodi 6., 13., 20. in 27. I. 90. Lasten prevoz.
Turistična agencija THALATTA, Gosposvetska c. 10/I, LJUBLJANA, tel. 061/315-408.

MERKUR KRANJ 30% POPUST – V prodajalnah **kranjskega MERKURJA** vam ob plačilu z gotovino nad 5,000.000 din odobrijo:
– **30% popust** pri nakupu skoraj vsega blaga iz naslednjih blagovnih skupin: posoda za gospodinjstvo, bela tehnika, mali gospodinjski aparati, TV – aparati in antene, motorji in kolesa, ročno orodje, el. ročno orodje, varilni aparati, vodoinstalacijski material, peči in oprema za centralno ogrevanje, telefonski aparati.
– **15% popust** za člane stanovanjskih zadrug in pri plačilu s kreditno kartico.
Podorbnejša pojasnila dobite v prodajalnah.

EVROPSKA KULTURA, p. o. – organizira v novembru začetne in nadaljevalne tečaje iz astrologije (kozmobiologije). Tečaji bodo potekali pod vodstvom izkušene astrologije. Inf. po telefonu: 376-878.

NEMŠKA POSLOVNA KOMUNIKACIJA – Izobraževalni center za tuje jezike sporoča, da je še nekaj prostih mest za seminar Nemška poslovna komunikacija C, ki bo v Radencih od 19.–24. 11. 89. Prijave sprejema Izobraževalni center za tuje jezike, Lj., Vilharjeva 21. Podrobnejše inf. dobite po tel. (061) 317-865 ali 314-488. Storite nekaj zase!

KOMUNIKACIJA, KREATIVNOST, RELAKSACIJA – 4-dnevni strokovni program **ALPIS KLUBA** za tiste, ki se želijo obogatiti z novimi izkušnjami s področja človekove komunikacije, razviti svoje ustvarjalne potenciale in se naučiti sproščanja pod vodstvom strokovnjakov – psihologov 23.–26. 11. in 14.–17. 12. v hotelih Alpinuma v Bohinju. Inf. in prijave: **ALPINUM,** tel. (064) 723-441.

BUDIMPEŠTA – 29. 11.–1. 12., polni penzioni, izredno ugodno. **SLAVNIK,** Tavčarjeva 8a, tel. 321-351, 321-556.

DOMUS – vas vabi, da obiščete prodajno razstavo »**Sodobna prehrana**« v Potrošniško informativnem centru v Lj. na Kardeljevi 2. Ob 10. in 17. uri vas vabimo na degustacijo novega izdelka Droge Portorož in na demonstracijo priprave naravnega oluščenega nepoliranega riža v mikrovalovni pečici Avtotehne Bosch. Vabljeni!

Tur. ag. ZUM, Šercerjeva 14, Celje, tel. 063/29-444
- **PARIZ,** 6 dni, odhod 28. 11., cena 335 DEM (delno v din.)
- **IZRAEL,** 9 dni, odhod 23. 11., cena 530 USD (delno v din.)

UGODEN NAKUP PC RAČUNALNIKOV 13-mesečna garancija – **ROS ENGINEERING** vam ponuja: »**ROS-88**«, »**ROS-286**« in »**ROS-386**« PC XT/AT kompatibilne računalnike. Nudi še svetovanje, servis, dod. opremo, potrošniški material ter programske aplikacije. **Posebna ponudba:** »ROS-V 20« PC XT kompatibilni računalnik, 12 MHz, 1 Mb, RAM, 360 Kb ali 1.2 Mb FD. Cena 99,000.000 din (idealno za postajo v lokalni mreži). Tel. (061) 219-587.

POHIŠTVO V STUDIU ARK – Na Petkovškovem nabrežju 39 prodajamo do 20. 11. pohištvo Anja atrium spalnice po zelo ugodnih cenah. Tel. 312-814.

ZA VAŠO SODOBNO PREDSTAVITEV – Prospekti, katalogi, portfoliji, TV spoti, videofilmi, slikovni panoji s tekočimi napisi, sejemske predstavitve, komercialne prireditve SAVO – studio avdiovizuelnega oblikovanja, tel. 061/559-021. **Posebna novoletna ponudba:** vaš lasten reklamni koledar!

NAROČILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROČI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV ČGP DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN

NA ISTO TELEFONSKO STEVILKO LAHKO NAROCITE TUDI OBJAVLJANJE VASEGA SPOROCILA NA SVETLOBNEM »DISPLAYU« NA STAVBI GOSPODARSKE ZBORNICE V LJUBLJANI.

IZDAJA ČGP DELO, TOZD »DELO«, GLASILO SZDL SLOVENIJE • NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, TITOVA 35, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 • MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA • YU DELO 31-255 • POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA • TISK ČGP DELO, TOZD TISK ČASOPISOV IN REVIJ, LJUBLJANA, TITOVA 35 • NAROČNINA TEL: 315-366, **REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO TEL. 318-880, LJUBLJANA, TITOVA 35, NON STOP OB DELAVNIKIH IN SOBOTAH** • POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 20.000 DIN, SOBOTNA ŠTEVILKA 25.000 DIN (POLNA CENA ZA EN MESEC 485.000 DIN) • NAROČNINA S POPUSTOM ZA NOVEMBER 1989 (ZA INDIVIDUALNE NAROČNIKE) 480.000 DIN, ZNIŽANA NAROČNINA ZA UPOKOJENCE 432.000 DIN • NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN: ČGP DELO – TOZD »DELO«, ŠTEVILKA 50102-603-48909 • LETNA NAROČNINA ZA TUJINO: ZDA 304 USD, AVSTRIJA 3.863 ATS, ZRN 540 DEM, FRANCIJA 1.840 FRF, ŠVICA 443 CHF, ŠVEDSKA 1.940 SEK, ITALIJA 420.000 ITL • PLAČILA NA DEVIZ. RAČUN PRI LB, ŠTEVILKA 50100-620-107-257300-27822/0; NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V PETIH DNEH OD NAROČILA • ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA • STIK – SPREJEM MALIH OGLASOV PO TELEFONU 318-866 ALI OSEBNO NA BLAGAJNI V ŠUBIČEVI 1 ALI TITOVI 35 OD 7. DO 19. URE • SPREJEM OSMRTNIC: OB DELAVNIKIH OD 7. DO 16. URE OZ. OB SOBOTAH OD 7. DO 11. URE OSEBNO (ŠUBIČEVA 1 IN TITOVA 35), PO TELEKSU YU DELO ST 31-633, S TELEGRAMOM ALI PO TELEFONU 318-866 (OD 14. DO 16. URE) ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • OGLASNO TRŽENJE, LJUBLJANA, TITOVA 35, 61001 LJUBLJANA, TELEFON 318-570 • OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE (DO 16. URE) NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA »DELA«, LJUBLJANA, TITOVA 35 OSEBNO ALI PO TELEFONU 315-366 ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • ROKOPISOV NE VRAČAMO

TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252, TELEKS YU DELO 31-255, TELEFAKS 311-871

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

Smučanje z Globtourom

Zdaj ko je v naših gorah že zapadlo nekaj deset centimetrov snega in ko je po njem zadišalo tudi v dolinah, privrženci zimskih športov najresneje premišljujejo o zimskih počitnicah. Globtour, turistična in potovalna agencija ljubljanskega velepodjetnika Emone, je že pred časom izdal pregleden in vsebinsko bogat katalog Zima 89/90, v katerem so predstavljene številne zimske dopustniške in predvsem smučarske možnosti v ožji in širši domovini ter tujini. V skoraj vseh krajih, kjer se bodo smučali Globtourovi gostje, je ljubljanski turistični podjetnik rezerviral predvsem počitniška stanovanja, skoraj povsod pa tudi hotelske sobe za tiste, ki jim je bolj všeč takšno počitniško udobje.

V Globtourovem smučarskem katalogu so z besedo in fotografijami ter preglednimi panoramskimi kartami podrobno predstavljeni malone vsi večji slovenski smučarski kraji: Bovec s Kaninom, Kranjska Gora in Podkoren, Gozd Martuljek, Bled z Zatrnikom, Bohinj in Vogel, Jezersko, Preddvor, Rogla, Mariborsko Pohorje in Cerkno.

Dokaj pestra je tudi izbira smučarskih središč v drugih jugoslovanskih republikah: na Tari, kjer stoji hotel Beli bor, na Kopaoniku, zdaj najverjetneje največjem jugoslovanskem smučišču, kjer so gostom med drugim na voljo počitniška stanovanja Sunčani konaci, v Bistri nad Mavrovskim jezerom, kjer je hotel Radika, na Popovi Šapki, delu Šarplanine, kjer so smučišča do višine več kot 2500 metrov in kjer sta gostom na voljo hotela Popova Šapka in Slavija ter penzion Tetovo, na Zlatiboru, kjer stoji v turističnem naselju Partizanske vode med drugim hotel Zelenkada, ter na Jahorini in Bjelašnici, prizoriščih jugoslovanskih zimskih olimpijskih iger, kjer bodo gostje stanovali v olimpijskih objektih.

Globtour bo tudi letošnjo zimo peljal svoje goste na »svoja« tradicionalna smučišča, predvsem v Avstriji. Pri teh naših sosedih je to pot izbral

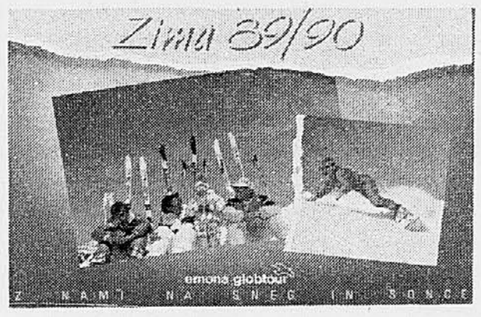

nekaj novih krajev, prijetnih in prijaznih vasi okoli gorá, kjer so postavili dovolj žičnic in kjer zgledno urejajo smučišča. Medtem ko je v nekaterih od teh krajev le po kakšnih deset smučarskih naprav, so drugod celi sistemi, ki povezujejo ta kraj z drugimi v tej in sosednjih dolinah. Smučarji, ki se bodo odločili za smučanje v Schladmingu, bodo imeli na voljo kar okrog 60 žičnic, tisti, ki bodo šli v Saalbach in Hinterglemm, pa prav toliko.

Prijetno bo nedvomno povsod, med drugim v bližnjih Mokrinah (Nassfeldu), največjem smučarskem območju v Karnijskih Alpah, kjer se pozimi vrti 25 žičnic. V tem privlačnem okolju je naselje počitniških stanovanj Sonnleitn na nadmorski višini 1400 metrov, ki je neposredno povezano s tamkajšnjimi smučišči. Stanovanja (v celoti jih je 150 v 29 hišah) so različno velika, v vsakem pa telefon in barvni televizor ter garažni prostor. Posebna prednost tega kraja je med drugim ta, da je komaj 150 kilometrov oddaljen od Ljubljane.

Na severnem Tirolskem je v bližini Kitzbühla smučarsko območje Ellmau, ki ga bodo Globtourovi gostje prvič spoznali. Na tem območju je sicer »samo« 13 žičnic, vendar so povezane z velikim žičniškim sistemom Wilder Kaiser nad Brixensko dolino, kjer se vso zimo vrti na okoli 210 kilometrih smučarskih prog kar 85 med seboj povezanih žičnic. V Ellmauu bodo naši smučarji stanovali v počitniških stanovanjih najrazličnejših velikosti in tipov, ki si jih bodo izbrali že doma.

Na avstrijskem Tirolskem je v Zillerski dolini tudi prijeten kraj Mayrhofen, kakšnih 50 kilometrov oddaljen od Innsbrucka. Na teh smučiščih, ki segajo do nadmorske višine 2420 metrov, je nekaj več kot 30 smučarskih naprav, vendar omogoča »superskipass« smučanje v sedmih večjih središčih v tej dolini, kjer je kar 400 kilometrov smučarskih prog, vsa smučišča pa so med seboj povezana s smučarskim avtobusom ali železnico. V Mayrhofnu, ki ga je Globtour letos prvič vključil v svojo zimsko ponudbo, je za ljubitelje nordijskega smučanja vso zimo zgledno pripravljena 20 kilometrov dolga tekaška proga. Tudi za zabavo je dobro poskrbljeno, saj so v Mayrhofnu nočna zabavišča, drsališča, savne, bazeni, teniška igrišča, smučarski otroški vrtec, smučarska šola in vrsta zabavnih prireditev.

Tudi v italijanskih Dolomitih je Globtour v različnih smučarskih središčih rezerviral počitniška stanovanja in hotelske sobe za svoje bodoče goste. V marsikaterem od teh krajev so za goste Globtoura cenejše smučarske vozovnice, kar je vsekakor dodatna ugodnost.

Ob vsem naštetem pa moramo omeniti še Globtourovo smučanje za 29. november v Kaprunu in Mokrinah, Globtourovo prvomajsko smuko na ledeniku Kitzsteinhorn nad Kaprunom, poseben novoletni program smučanja v Štrbskem Plesu na Češkoslovaškem in smučanje v Zakopanih na Poljskem.

Podrobne informacije lahko dobite v Globtourovih poslovalnicah in pooblaščenih turističnih in potovalnih agencijah, kjer lahko rezervirate zimske počitnice.

IZ PROGRAMA air tours yugoslavia

POTOVANJA

FRANCOSKI TRIPTIH
PARIZ ● DVORCI LOIRE ● AZURNA OBALA
25. XI., z avtobusom, 8 dni
90 USD v dinarjih ter 900 FRF

ITALIJANSKE VEDUTE
RIM ● FIRENCE ● SIENA
29. XI., z avtobusom, 5 dni
60 USD v dinarjih ter 125.000 ITL

ITALIJANSKA SERENADA
VERONA ● GARDA ● MANTOVA ● BENETKE
28. XI., z avtobusom, 3 dni
35 USD v dinarjih ter 45.000 ITL

POČITNICE
NOVO
POČITNICE IN ZDRAVLJENJE KITAJSKIH ZDRAVNIKOV
UMAG ● hotel Sipar – thalassotherapia
18. XI., 14 dni, polni penzion, 9,850.000 dinarjev

SMUČANJE
● Z ATLAS CLUBOM V AVSTRIJI
● NA ZNANEM VAL SENALESU (SCHNALSTALU) V ITALIJI
● IZBIRA SMUČIŠČ V JUGOSLAVIJI

ZAHTEVAJTE KATALOG SMUČANJA, POTOVANJ, POČITNIC V JUGOSLAVIJI IN TUJINI

Ljubljana, Mestni trg 8, tel. 061/222-711, 222-741, Portorož, tel. 066/73-264, 76-496 ATLAS

HTO MONTENEGROTURIST
MONTENEGRO EXPRESS

ZA DAN REPUBLIKE
POLJSKA-BELORUSIJA-LITVA
od 23. 11. – 3. 12. cena 185 USD v DINARJIH – 10-dnevno potovanje z avtobusom
RIM
od 29. 11. – 3. 12. cena 185 DEM v DINARJIH – 3-dnevni izlet z avtobusom
ZIMA 89/90
SMUČANJE V FRANCIJI ŽE OD 455 DEM dalje – najem apartmaja + prevoz + smuč. karta – ugodni plačilni pogoji do 24. 11. 89
Prijave in informacije:
MONTENEGRO EXPRESS BUDVA, poslovalnica Celje, Stanetova 4, tel. 25-133, 25-146

KOMPAS
STROKOVNA POTOVANJA
• S POSEBNIMI LETALI V:
• PARIZ – LABORATOIRE – HOSPITAL – 3 dni, 4. 12.
• FRANKFURT – AGROTEHNIKA IN ŽIVINOREJA, 2 dni, 30. 11.
• LONDON, Mednarodna turistična borza, 6 dni ali 4 dni, 27. 11. ali 29. 11.
• BIRMINGHAM – INTERBUILD, Gradbena razstava, 4 dni, 26. 11.
• MÜNCHEN–DOM in OBRT, 2 dni, 27., 29., 30. 11. 89
• DÜSSELDORF–MEDICA, 4 dni, 21. 11.,
• BOLOGNA, Motorshow, 2 dni, 2. in 8. 12.,

PUTNIK
Miklošičeva 17
telefon 311-542, 314-889
ZDA – ZAHODNA OBALA IN HAVAJI, 16 dni, 25. 11.
VELIKA MEHIŠKA TURA IN NEW YORK, 17 dni, 25. 12.
VELIKA JUŽNOAMERIŠKA TURA, 23 dni, 23. 11., 28. 12.
NEW YORK – FLORIDA, 10 dni, 25. 12.
ALŽIRIJA – MAROKO, 8 dni, 30. 11.
TUNIS – ALŽIRIJA, 7 dni, 24. 11., 29. 12.
JORDANIJA – IZRAEL, 9 dni, 22. in 29. 12.
KAIRO – 8 dni, 17. 11.
EGIPT – POT V DEŽELO FARAONOV, 8 dni, 17. 11.
PARIZ ZA NOVO LETO – 8 dni, 27. 12.
MINI POČITNICE ZA 29. NOV. – Lovran, Rabac, Rovinj, Poreč, Portorož
GRADOVI LUDVIKA BAVARSKEGA – 3 dni, 29. 11.

ADRIA
ADRIA AIRWAYS
LETITE Z NAMI!
IZRAEL
– SKOZI SVETO DEŽELO
NA RDEČE MORJE
30. nov. – 8. dec. 1989
CIPER
– ZA PRAZNIČNE DNI – 23.–30. nov. 1989 z dnevnim bivanjem v Limassolu in po želji izleti po otoku ali z ladjo v Izrael.
Prijave in informacije: ADRIA AIRWAYS, Ljubljana, Kuzmičeva 7, tel. 313-366, int. 70 in 318-944 ter v pooblaščenih turističnih agencijah.

dalmacijaturist
YUGOSLAV TRAVEL AGENCY
SKY '90
z Dalmacijaturistom v največja evropska smučišča:
Odhodi s posebnimi avtobusi iz Ljubljane.
FRANCIJA – Val Thorens, Chamonix
ITALIJA – Cervinia, Pampeago, Vipiteno
AVSTRIJA – Innsbruck/Axam
SLOVAŠKA – NIMNICE/Puchov (Beli Karpati, Javorniki)
Z lastnim prevozom pa še:
Kronplatz – St. Lorenzen, Kaprun, Zell am See, Abtenau, Hirscheg, Brixentall, Kirschberg, Sollitter, Wildschonau-Niederau
NA VOLJO SO TUDI PROGRAMI 29. NOVEMBRA
Vse podrobne informacije v Poslovalnici Ljubljana na Linhartovi 3, telefon 061/322-998, 314-491, 316-354 ali teleks 32294 DATU YU in v Mariboru na Gregorčičevi 4/II, telefon 062/27-262.

izletnik celje
IZLETNIKOVA TURISTIČNA AGENCIJA
CELJE, Mariborska 1, tel. (063) 21-533
IZLETI ZA PRAZNIKE
1. COSTA BRAVA-BARCELONA, 25. 11., 6 dni
2. AZURNA OBALA: MONACO-NICA-CANNES, 29. 11., 3 dni
3. RIM-FIRENCE, 28. 11., 3 dni
4. TOSCANA: FIRENCE-PISA-SIENA, 28. 11., 3 dni
5. PRAGA, 29. 11., 3 dni
6. KRAKOW-KATOWICE, 29. 11., 4 dni
7. CARIGRAD, 29. 11., 4 dni
8. PARIZ, 28. 11., 4 dni
SHOPPING–IZLETI:
a) SOFIJA, 2 dni
b) SAN MARINO, 1 dan
STROKOVNA POTOVANJA
a) MÜNCHEN »DOM+OBRT 89«, 30. 11., 1 dan
b) GRADEC »božični in novoletni sejem«, 9. 12.
MINI POČITNICE ZA PRAZNIKE: V ISTRI IN NA KVARNERJU, po 6 dni. Zaključenim skupinam nudimo ugodne pogoje! PRIJAVE IN INFORMACIJE v vseh poslovalnicah IZLETNIKOVE TURISTIČNE AGENCIJE oz. po tel.: (063) 29-270, 21-533 in v vseh pooblaščenih agencijah

HIT potovanja 1989
najcenejša - najbolj množična
po zunajsezonskih cenah
S KAKOVOSTNIMI AVTOBUSI IN STROKOVNIMI VODNIKI ZAJAMČENE CENE!
1. ČUDOVITA ZABAVA V SONČNIH ATENAH – 6 dni
odhodi: 14., 21., 28. XI., cena 2,000.000 din in 50 DEM v hotelu
odhodi: 5., 12., 29. XII., cena 2,700.000 din ter 50 DEM v hotelu
2. Verona–Firence–Rim–Pisa–Benetke, 6 dni
odhodi: 12., 19., 26., 29. XI., cena 2,500.000 din ter 150 DEM v hotelu
odhodi: 3., 10., 14., 24., 27., 30. XII., cena 3,500.000 din in 150 DEM v hotelu
3. München–Amsterdam–Haag–Rotterdam–Salzburg, 7 dni
odhodi: 12., 19., 24., 26., 28. XI., cena 3,500.000 din ter 150 DEM
odhodi: 3., 10., 17. XII., cena 4,500.000 din ter 150 DEM v hotelu
4. Verona–Milano–Pariz–München–Salzburg, 9 dni (DVORCI NA LOIRI)
odhodi: 11., 18., 25. XI., cena 4,000.000 din ter 300 DEM v hotelu
odhodi: 2., 9., 16., 23., 29. XII., cena 5,000.000 din ter 300 DEM v hotelu
5. Nica–Cannes–Barcelona–Andora–Monaco–M. Carlo, 8 dni
odhodi: 11., 18., 25. XI., cena 4,500.000 din ter 200 DEM v hotelu
mototours
AGENCIJA ZA MOTORIZIRANI TURIZEM
teleks 72099 AMSTUR YU, 72735 AMSTUR YU
LJUBLJANA: poslovalnice »SLOVENIJATURISTA«, »Dalmacijaturista,« »Generaltoursa,« »Golfturista,« »Putnika« ter druge. V vseh drugih slovenskin mestih v agencijah Slovenijaturista ter drugih agencijah.

globtour
EMONA GLOBTOUR, LJUBLJANA
TRAVEL AGENCY –
61000 LJUBLJANA ŠMARTINSKA 130
JUGOSLAVIJA
Z NAMI NA SNEG IN SONCE
Izšel je Globtourov program ZIMA 89/90 UGODNI plačilni pogoji. Zagotovite si smučanje po ceni na dan plačila.
ZA 29. NOVEMBER GREMO SMUČAT
V KAPRUN in MOKRINE – NASSFELD od 28. 11.–3. 12. 89., vabljeni!
29. NOVEMBER / tujina:
CIPER od 23. 11.–30. 11. 89
DUNAJ od 29. 11.–1. 12. 89
PARIZ od 29. 11.–3. 12. 89
RIM od 29. 11.–2. 12. 89
SAN MARINO–PADOVA od 29. 11.–30. 11. 89
BENETKE – 1 dan – 29. 11. 89
TOSKANA od 29. 11.–2. 12. 89
AMSTERDAM od 29. 11.–3. 12. 89
29. NOVEMBER / domovina:
– LOVRAN vas ponovno vabi v hotel, LOVRAN ali BEOGRAD!
– MINI POČITNICE ob morju in v zdraviliščih
– OPATIJA – hotel AMBASADOR: čustvena in telesna sprostitev z elementi joge – od 25. 11. do 2. 12. 89
– DUBROVNIK – hoteli A kategorije, polni penzion in letalski prevoz – od 26. 11. do 3. 12. 89
DUBROVNIK JESENI IN POZIMI – tedenski paketi z letalskim prevozom
JESENSKE POČITNICE OB MORJU:
POSEBNE UGODNOSTI ZA UPOKOJENCE V RABCU IN NA RABU
JESEN – ZIMA 89/90 OB MORJU IN V ZDRAVILIŠČIH
UGODNE CENE novembra in decembra v LOVRANU in OPATIJI
VIKEND V NEW YORKU – 5 DNI – odhod: 24. 11. 89
LONDONU – od 26. 11. do 29. 11.
JESENSKI AVTOBUSNI IZLETI PO TUJINI
PRAGA – 4 dni, odhod 23. 11. 89
SIENA–ELBA–PISA–FIRENCE – 3 dni, od 28. do 30. 11.
TOSKANA (Siena, San Germignano, Voltera, Pisa, Luca, Firenze) od 29. 11.–2. 12. 89
SEJMI
BIRMINGHAM – INTERBUILD, od 26. do 29. 11. 89

Yugotours
Ljubljana, Titova 36, IX, tel. (061) 321-794, 321-795
LONDON 7 dni – 8. dec.
PARIZ 8 dni – 8., 29. dec.
ATENE 5 dni – 30. nov., 14., 28. dec.
SINGAPUR 10 dni – 10. dec.
ŠRI LANKA 13 dni – 27. nov., 25. dec., 29. januarja
BANGKOK – HONG KONG – SINGAPUR 13 dni – 24. januarja
INDIJA – KAŠMIR – NEPAL 17 dni – 26. nov., 26. januarja
TAJSKA – SINGAPUR – INDONEZIJA – BALI 19 dni – 19. januarja
TAJSKA – TRI PRESTOLNICE 10 dni (Bangkok–Ayuthaya–Sukhotai–Chã Am) – 26. nov
MOSKVA 5 dni – 22., 29. nov., 29., 30. dec.
MOSKVA – LENINGRAD 8 dni – 24., 25. nov., 22., 29., 30. dec.
YUGOTOURS – NAROM
Yugotours-Narom
NOVO LETO V SOVJETSKI ZVEZI
Budimpešta–Leningrad–Moskva–Kijev
PRIHODNJI TEDEN V PRODAJI

SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!
PROGRAM ZIMA '90
► SMUKA V TUJINI: Andalo, Sauris, Rasen–Kronplatz, Sillian, Bad Kleinkircheim, Malbun–Liechtenstein
► SMUKA V DOMOVINI: Kranjska Gora, Bovec, Golte, Pokljuka, Krvavec, Rogla, Vogar, Sljeme, Jahorina, Igman in Bjelašnica, Popova Šapka.
► KLUB VESELA DRUŽBA v Bohinjski Bistrici
► ZIMSKE POČITNICE OB MORJU IN V TOPLICAH
JESENSKI IZLETI
► MÜNCHEN – 🚌 – 1 dan, odhod 1. 12.
► BENETKE – 🚌 – 1 dan, odhod 11. 11.
► FIRENCE + SIENA – 🚌 – 3 dni, odhod 17. 11.
► SALZBURG – 🚌 – 3 dni, odhod 17. 11.
► PLIBERK – 🚌 – 1 dan, odhod 18. 11.
► MELK + DUNAJ – 🚌 – 3 dni, odhod 17. 11.
► BUDIMPEŠTA – 🚌 – 3 dni, odhod 17. 11.
MALE PRAZNIČNE POČITNICE
► Med 25. novembrom in 3. decembrom (5, 6, 8 ali 9 dni) – Poreč, Rovinj, Lovran, Opatija, Rabac, Crikvenica, Selce, Pulj, Kranjska Gora, Boh. Bistrica, Sljeme, Pokljuka – lastni prevoz.
► S KLUBOM VESELA SDRUŽBA V GRČIJO – 🚌+🚌 – 6 dni, odhod 25. 11.
► DNEVI Z VESELO DRUŽBO V OPATIJI – 🚌+🚌 – 6 dni, odhod 28. 11.
► DNEVI Z VESELO DRUŽBO NA RABU – 🚌 iz LJ, CE, MB – 5 dni, odhod 29. 11.
PRAZNIČNI IZLETI
► GRČIJA – 🚌+🚌 – 7 dni, odhoda: 24. 11. in 27. 11.
► PARIZ – 🚌 – 7 dni, odhod 27. 11.
► RIM – 🚌 – 4 dni, odhod 30. 11.
► ŠPANIJA – 🚌 – 5 dni, odhod 24. 11. in 28. 11.
► FIRENCE + PADOVA – 🚌 – 3 dni, odhod 30. 11.
► VELIKA ALPSKA TURA – 🚌 – 4 dni, odhod 29. 11.
► EGIPT – ✈+🚌+🚌 – 9 dni, odhod: 26. 11.
► KAIRO – ✈+🚌 – 6 dni, odhod 24. 11.
► JORDANIJA – ■+🚌 – 9 dni, odhod 24. 11.
► KALIFORNIJA – ✈+🚌 – 9 dni, odhod 25. 11.
► OHRID – 🚌+🚌 – 6 dni, odhod 28. 11.
► SICILIJA – 🚌+🚌 – 8 dni, odhod 26. 11.
IZLETI ZA SKUPINE
► PRAGA, DRESDEN, ► PRAGA, SALZBURG ► SAN MARINO, RAVENNA ► NEAPELJ, POMPEJI, ► PROVANSA ► DUNAJ, BUDIMPEŠTA ► PLIBERK ► MÜNCHEN itn. Programi, cene in odhodi po dogovoru!
INFORMACIJE IN PRIJAVE
SLOVENIJATURIST, Ljubljana (061) 325-646, 325-651, Maribor (062) 28-990, 28-851, Celje (063) 24-719, 26-010, Murska Sobota (069) 21-189, Rogaška Slatina (063) 811-488, Nova Gorica (065) 26-012, 26-554, Koper (066) 21-358, Portorož (066) 75-670, Pulj (052) 42-496, 42-497, Podčetrtek (063) 828-000, Bohinjska Bistrica (064) 721-032, Bitola (097) 34-623, 36-623, Poreč (053) 34-644, 34-804.
SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!

ZDRAVILIŠČE LAŠKO
VAS VABI
PRAZNIČNI PAKET
29. november–3. december 1989
4 penzioni s praznično programom in organiziranim otroškim varstvom
CENA: 4,200.000 din za osebo v dvoposteljni sobi
Druga doplačila obračunamo posebej
DRUŽINSKE UGODNOSTI: za otroke do 15 let starosti: prvi otrok – brezplačno, vsak naslednji – 50% POPUST. Velja le v spremstvu dveh odraslih oseb!
REZERVACIJA in dodatni 5% POPUST
Če vplačate ves znesek s položnico do 25. 11. 1989
Ime: _____ Naslov/kraj: _____
Št. odraslih: _____ Št. otrok: _____
Ali Vam pošljemo izpolnjeno položnico s 5% popustom na ves znesek?
DA (obkrožite) NE
Pošljite na naslov: Zdravilišče Laško, 63270 Laško, telefon: 063/731-312
9-11

KOMPAS
★ ZA 29. NOVEMBER ★
• KOMPASOVA SREČANJA •
– POREČ, hotel Parentium, od 29.11. do 3. 12.
– ROGLA – ANTENINA KARAVANA, 29. 11. do 3. 12.
• SNEŽNI KLUB ZA DAN REPUBLIKE •
– OBERVELLACH–MALLNITZ–LEDENIK MOLLTALL, od 29. 11. do 3. 12. namestitev in smučarska vozovnica že od 999 ATS dalje
• MINI POČITNICE ZA PRAZNIK • 28. 11. do 3. 12. •
MORJE – RAB, PLANINE, ZDRAVILIŠČA (ZAGOTOVLJENE CENE)
• ZA DAN REPUBLIKE – BOGATA PONUDBA ENODNEVNIH IN VEČDNEVIH IZLETOV Z • AVTOBUSOM ALI LETALOM •
– DUBROVNIK, HVAR, VIS, OHRID, VIPAVSKA DOLINA in REZIJA, POSTOJNA in LIPICA, PREDDVOR in BLED, KOPANJE V DOLENJSKIH TOPLICAH
• PRIVOŠČITE SI SVET •
– DUNAJ – MUSICAL: CATS, LES MISERABLES, FANTOM; 2 in 3 dni, 29., 30. 11., 1. 12.
– CIPER, 23. 11., 8 dni, letalo
– BALEARI, 28. 11., 5 dni
– LONDON, 29.11., 5 dni,
– AMSTERDAM, 30. 11., 30.12., 4 dni,
– ČAROBNA AZURNA OBALA, 4 dni, 28. 11., avtobus
– NICA–BARCELONA, 6 dni, 28. 11., avtobus
– PARIZ, 28. 11., 6 dni, avtobus
– PARIZ, 29. 11., 4 dni, letalo
– BISERI TOSKANE, 3 dni, 29. 11.,
– URBINO–SAN MARINO, 3 dni, 29. 11.,
– BENETKE, 1 dan, 18. in 30. 11.,
– RIM SKOZI STOLETJA, 5 dni, 29. 11.,
– MOSKVA–LENINGRAD, 8 dni, 24. 11., 26. 12.,
– SVETA DEŽELA in JERUZALEM, 7 dni, 23. 11., 28. 12.
– CARIGRAD, 5 dni, 29. 11., avtobus – 110 USD; in 4 dni, letalo – 195 USD
– MÜNCHEN, 2 dni, 17. 11., 8. in 15. 12., 135 DEM
– MÜNCHEN, 3 dni, 30. 11., 225 DEM
– TAJSKA–MALEZIJA–SINGAPUR, 11 dni, 26. 11. 17. 12.
– BANGKOK– SINGAPUR, 11 dni, 26. 11., 17. 12.
– INDIJA–KATMANDU, 14 dni, 26. 11.
– VELIKI KITAJSKI ZID, 10 dni, 26. 11.
– PEKING, 10 dni, 26. 11., 3. 12.
– NEW YORK–SAN FRANCISCO–LOS ANGELES–LAS VEGAS–SAN DIEGO, 11 dni, 24. 11., 16. 2. 90
– REYKJAVIK, 5 dni, 27. 11., letalo
SMUČANJE 89/90
– Kompasov katalog
* UŽITKI ZIME *
4 celine, 11 držav, 79 krajev
SMUČAJMO CENEJE
– PLAČAJMO DANES!
20% POPUST ZA GOTOVINSKA VPLAČILA
POČITNICE '89 – TUJINA
IZZIV ŽELJAM!
• CIPER–LARNAKA, LIMASOL, 7 in 14 dni, vsak četrtek v novembru in decembru
• ZELO UGODNO •
• AZURNA OBALA (Nice–Cannes)
avtobus, 4 dni, odhodi vsak četrtek v novembru in decembru, cena 99 USD (plačljivo v dinarjih)
• PARIZ
avtobus, 5 dni, odhodi vsak četrtek v novembru in decembru, cena 125 USD (plačljivo v dinarjih)
• MÜNCHEN
avtobus, 1 dan, odhodi vsak petek v novembru in decembru
• PREDBOŽIČNI DUNAJ
avtobus, 2 dni, odhodi vsak petek v decembru, cena 99 DEM
avtobus, 3 dni, odhod 15. 12., cena 143 DEM
S KOMPASOM NA KONCERT V MÜNCHEN
– SKUPINA »YES«, 1 dan, 13. 11., avtobus
– SKUPINA »BON JOVI«, 1 dan, 21. 12.
* LEPOTE DOMOVINE *
– ZAGREB, SIJAJ UKRAJINSKIH ZAKLADNIC, 1 dan, avtobus, v oktobru in novembru
• POTOVANJA V TUJINO •
* POTOVANJA V TUJINO *
• NOVO • NOVO • NOVO • NOVO
– ALBANIJA – POSEBNI LETALI, 2 dni, 30. 11., in 1. 12.
• PRIVOŠČITE SI SVET •
• DUNAJ, 2 dni, avtobus, 17. 11.
• BUDIMPEŠTA, 3 dni, 17. 11.
• MOSKVA, 5 dni, 20. 12.
• ZAKLADNICA SPOMINOV •
• SINGAPUR, 10 dni, 24. 11., 22. 12.
• ZDA: HAVAJI, 14 dni, 19. 1. 90.
• TUNIZIJA in OAZE, 8 dni, 24. 11., 22. in 29. 12.
• KENIJA–ZIMBABVE–TANZANIJA, 15 dni, 30. 11., 18. 1. 90., 22. 3. 90
• MADAGASKAR–REUNION–MAURITIUS–SEJŠELI, 17 dni, 27. 1. 90.
• EGIPT, 5 dni, 23. 11., letalo
TEČAJI TUJIH JEZIKOV
• POSLOVNA ANGLEŠČINA – LONDON, BRIGHTON, 2 ali 4 tedne:
• TEČAJI SKOZI VSE LETO
– angleščina – Bournemouth, Brighton, Cambridge, London, Oxford; francoščine – Pariz; italijanščine – Firence; španščine – Madrid; nemščine – München, Köln
PREVOZI – organiziramo – posredujemo:
ŠOLSKE PREVOZE PO REGRESIRANI CENI, PREVOZE Z AVTOBUSI VSEH VRST ZA ZAKLJUČENE SKUPINE (SINDIKATE, ŠOLE, UPOKOJENCE...)
NAROČILA: Kompas, TOZD TURIZEM, Prometna služba, Ljubljana, Pražakova 4, tel.: 061/326-159.
KOMPAS – EKSKLUZIVNI ZASTOPNIK ZA JUGOSLAVIJO ZA PRODAJO ARANŽMAJEV NA SVETOVNEM PRVENSTVU V NOGOMETU - ITALIA '90
INFORMACIJE – PROGRAMI – PRIJAVE
VSE POSLOVALNICE Kompasa v Jugoslaviji in pooblaščene agencije v Jugoslaviji. PRIČAKUJEMO VAS NA TELEFONSKIH ŠTEVILKAH:
Ljubljana – (061) 327-761, (061) 331-342, Bled – (064) 77-245, Celje – (063) 25-452, Jesenice – (064) 81-768, Koper – (066) 22-556, Kranj – (064) 28-473, Maribor – (062) 26-751, Novo mesto – (068) 21-333, Krško – (0608) 32-109, Postojna – (067) 21-281, Sežana – (067) 72-271, Trbovlje (0601) 21-585

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

GENERALTURIST

SMUČAJTE Z NAMI V LETU 1990!!!
UGODNE CENE!!! UGODNE CENE!!!

V tujini vam nudimo apartmaje vseh vrst:
BAD KLEINKIRCHHEIM – HIŠA NAGELE / trisobni apartmaji za 5–6 oseb;
ALTENMARKT – velika izbira apartmajev;
KRONPLATZ – STEFANSDORF / HIŠA SCHALLER dvosobni apartmaji za 4 osebe;
dvosobni apartmaji za 3 osebe;
HIŠA TANTALUS /
enosobni apartma za 2–4 osebe;
dvosobni apartma za 4–5 oseb;
VAL GARDENA–ST. CHRISTINA – HIŠA MESAVAL / tri do štirisobni apartma za 6–7 oseb;
V domovini:
BOHINJ – MLADINSKI DOM / tedenski aranžmaji s polpenzioni;
BOVEC – APARTMAJI KANINSKA VAS / 1/4 in 1/6;
UGODNO!
ZASEBNI APARTMAJI BOVEC / 1/4 in 1/6
IZLAKE – HOTEL MEDIJSKE TOPLICE / tedenski aranžmaji s polpenzioni;

MINI POČITNICE OB MORJU PO NIZKIH CENAH!
POREČ – HOTEL NEPTUN, 28. 11.–3. 12. 89, polni penzioni, cena 2,290.000 din
RABAC – HOTEL MIMOZA, 28. 11.–3. 12. 89, polni penzioni, cena 2,820.000 din
PULA – HOTEL HISTRIA, 28. 11.–3. 12. 89, polni penzioni, cena 2,420.000 din
MALINSKA – HOTEL PALACE, 29. 11.–3. 12. 89, polni penzioni, cena 2,180.000 din
HOTEL TAMARIS, 29. 11.–3. 12. 89, polni penzioni, cena 1,680.000 din
IZLAKE – HOTEL MEDIJSKE TOPLICE, 28. 11.–3. 12. 89, polni penzioni, cena 3,400.000 din

POTOVANJA V TUJINO ZA 29. NOVEMBER!
PADOVA – FIRENCE, avtobus, 3 dni, 30. 11. 89
BENETKE – FIRENCE, avtobus, 3 dni, 30. 11. 89
EGIPT, 9 dni, avtobus, vlak, letalo, 26. 11. 89
BISERI TOSKANE, avtobus, 5 dni, odhod 29. 11. 89
RIM – FIRENCE, avtobus, 5 dni, odhod 29. 11. 89
AZURNA OBALA, avtobus, 9 dni, odhod 24. 11. 89
ORGANIZIRAMO IZLETE PO ŽELJI ZA ZAKLJUČENE SKUPINE IN POSREDUJEMO REZERVACIJE POSAMEZNIKOM.
Prodaja domačih in mednarodnih letalskih ter železniških vozovnic.
INFORMACIJE: GENERALTURIST, Gosposvetska 7, tel.: 217-215, 217-319.

SLAVNIK KOPER

ZA DAN REPUBLIKE VAM NUDIMO NASLEDNJE IZLETE:
BUDIMPEŠTA, 3 dni, odhod 29. 11. 89
GROSSGLOCKNER, 1 dan, odhod 29. 11. 89
ITALIJA–AZURNA OBALA–BARCELONA, 9 dni, odhod 29. 11. 89.

NA MORJE ZA 4 do 7 DNI – UGODNO!!!

NAKUPOVALNI IZLETI – Pliberk in Palmanova (vsako soboto)
OBISK SLOVENSKEGA STALNEGA GLEDALIŠČA V TRSTU, odhod 25. 11. 89.
ČEHOV – STRIČEK VANJA in OBISK SAN GEORGA

POSLOVALNICA Ljubljana, Tavčarjeva 8 a, tel. (061) 321-351, POSLOVALNICA Koper, Kidričeva 44, tel. (066) 22-660

JAT airlift

Počitnice v Tuniziji, odhodi vsako soboto.
Počitnice na Malti, odhodi vsak četrtek.
Izleti v tujino
Jordanija in Jeruzalem
odhod 24. nov. in 29. dec.
Egipt
odhod 17. dec.
Weekend v New Yorku
odhod 24. nov.
Tunis in oaze
odhod 22. dec.
Zelo ugodno Atene in Argolida
od 26. nov. do 1. dec.

Vse informacije in rezervacije pri JAT Ljubljana in pooblaščenih agencijah.

UNIS // TOURS

BUDIMPEŠTA
16. novembra, 3 dni, avtobus, odhod zagotovljen – še nekaj prostih mest
VABILO ZA 29. NOVEMBER
ŠPANIJA – KATALONIJA
25. novembra, 8 dni, avtobus, 275 DEM – delno v dinarjih
PRAGA – DUNAJ
28. novembra, 5 dni, avtobus, izjemno ugodno – 242 DEM, vse v dinarjih
HOTELI V PULJU

UNIS TOURS, Igriška 5, Ljubljana, tel. (061) 224-720, 224-723.

Svet Srednje kemijske šole Ljubljana, Aškerčeva cesta 7

razpisuje prosta dela in naloge

individualnega poslovodnega organa – ravnatelja šole
Pogoja:
– visoka izobrazba
– vsaj pet let delovnih izkušenj pri vzgojnoizobraževalnem delu

Kandidati naj pošljejo svoje prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na gornji naslov s pripombo »za razpisno komisijo«. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.
8-14291

AVTOIMPEX

slovenija avto

izvoz — uvoz, zastopstva, p. o.
61001 Ljubljana, Celovška 150

objavlja
prosta dela in naloge

posebna dela pri vodenju DO
Pogoji:
– diplomirani ekonomist ali diplomirani inž. strojništva ali diplomirani pravnik s 5 leti delovnih izkušenj pri enakih ali podobnih delih
– zunanjetrgovinska registracija in aktivno znanje dveh tujih jezikov (nemški, angleški jezik)
– 3-mesečno poskusno delo.

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas.
Pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi kadrovski službi DO Avtoimpex, Ljubljana, Celovška 150.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.
8-121284

GRAD

Komisija za delovna razmerja
Grad

objavlja prosta dela in naloge:

poslovnega korespondenta
(delo za nedoločen čas)
– višja ali V. stopnja zahtevnosti upravne ali ekonomske smeri
– 3 mesece oziroma 2 leti delovnih izkušenj
– znanje strojepisja
– poznavanje dela z računalnikom in urejevalnikom besedil
– poznavanje osnov računovodskih in knjigovodskih obdelav

Prijave sprejemamo 8 dni po objavi.
Kandidata bomo izbrali v 20 dneh po končanem zbiranju prijav, o izbiri pa bomo vse prijavljene obvestili v 10 dneh po opravljenem izboru.
Kandidati naj pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo na naslov: Grad, Komisija za delovna razmerja, 61000 Ljubljana, Vošnjakova 1/13.
9-14352

alpos

Komisija za delovna razmerja podjetja
»Alpos« Šentjur pri Celju

objavlja prosta dela in naloge:

– vodenje inženiringa
(v programu trgovinske opreme)
Pogoji:
– diplomirani ekonomist ali diplomirani inženir arhitekture ali diplomirani inženir gradbeništva
– aktivno znanje enega tujega jezika
– vozniški izpit B kategorije
– 4 leta delovnih izkušenj, od tega 2 leti pri vodstvenih delih in nalogah.

Z izbranim kandidatom bomo delovno razmerje sklenili za nedoločen čas. Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: »Alpos«, Šentjur pri Celju, Ulica Leona Dobrotinška 2 – kadrovska služba. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.
9-14358

gradbeno obrtno podjetje ajdovščina

GOP Ajdovščina, Tovarniška 5, 65270 Ajdovščina

Komisija za delovna razmerja delovne skupnosti skupnih služb objavlja prosta dela in naloge

vodja komercialnega sektorja
za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:
– VII. ali VI. stopnja komercialne ali ekonomske smeri; 3 ali 5 let delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili v 10 dneh po objavi razpisa na naslov: GOP Ajdovščina, Tovarniška 5, Ajdovščina.
O izidu razpisa bomo kandidate obvestili v 10 dneh po izbiri.
7-14248

GPG

gradbeno podjetje grosuplje n.sol.o.

Delovna skupnost skupne službe

Ste podjetni, brez odvečnih besed: ni mogoče, se ne da, ni zapisano v zakonu..., so vam tržna pravila edino vodilo, realizirana prodaja edino opravičilo?

Ste diplomirani inženir gradbeništva ali arhitekture in obvladate znanja iz trženja?

Nudimo vam, da prevzamete

vodenje prodajne službe
za stanovanja, lokale in manjše poslovne prostore.

Obiščite nas in pogovorili se bomo o vaših in naših pričakovanjih.

Gradbeno podjetje Grosuplje, Delovna skupnost skupne službe, Taborska c. 13, 61290 Grosuplje, telefon 772-112, int. 42. Pisne prijave pošljite v osmih dneh po objavi.
7-14254

ELEKTRA

Elektrotehniško in projektantsko podjetje, p. o.
Maribor, Kočevarjeva ulica 11
Delavski svet DO razpisuje dela oziroma naloge

individualnega poslovodnega organa delovne organizacije
za štiriletni mandat
Pogoji:
– visoka ali višješolska izobrazba elektrotehnične, organizacijske ali ekonomske smeri in 3 oziroma 5 let delovnih izkušenj pri delovnih opravilih s posebnimi pooblastili in odgovornostmi
– če ima kandidat visoko ali višješolsko izobrazbo ekonomske ali organizacijske smeri, mora imeti predizobrazbo elektrotehniške smeri
– znanje enega svetovnega jezika
– sposobnosti za organiziranje, vodenje in kolektivno delo ter samoiniciativnost
Ni reelekcija.
Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:
Elektra, elektrotehniško in projektantsko podjetje, p.o., Maribor, Kočevarjeva ul. 11, 62000 Maribor, z oznako »za razpisno komisijo«.
Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po odločitvi.
9-14346

mladinska knjiga

Mladinska knjiga, Knjigarne in papirnice Ljubljana, Titova 3

objavlja na podlagi sklepa Komisije za delovna razmerja prosta dela in naloge:

I. vodja poslovne enote Tolmin
Trg Maršala Tita 19

II. vodja poslovne enote Zagorje ob Savi
Cesta zmage 27

pogoji pod I. in II:
– višja ali srednja izobrazba ekonomske ali druge ustrezne smeri
– pasivno znanje enega svetovnega jezika
– tri leta delovnih izkušenj.

Dela in naloge pod I. in II. združujemo za nedoločen čas in s trimesečnim poskusnim delom.
Kandidati naj pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju objavnih pogojev pošljejo najkasneje v osmih dneh po objavi na naslov: Mladinska knjiga, Knjigarne in papirnice, Ljubljana, Titova 3, s pripisom: za kadrovsko službo.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepa na Komisiji za delovna razmerja.
9-14353

Mladinski dom Malči Beličeve Ljubljana, Zavetiška 5

Komisija za delovna razmerja
objavlja prosta dela oz. naloge

specialnega pedagoga vzgojitelja v domovih
2 delavca za nedoločen čas
Pogoji:
– visoka ali višja izobrazba – vzgojitelj v domovih ali druga pedagoška ali družboslovna smer
– zaželen moški
– poskusno delo traja 3 mesece.
Delo je tudi ob nedeljah, praznikih in ponoči.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi razpisa. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju ponudb.
9-14340

Delavska enotnost

mladinska knjiga

Mladinska knjiga, Knjigarne in papirnice Ljubljana, Titova 3

objavlja na podlagi sklepa komisije za delovna razmerja prosta dela in naloge:

I. terenskega komercialista
za območje Ljubljane

II. terenskega komercialista
za območje Tolmina

III. terenskega komercialista
za območje Zagorja ob Savi

IV. terenskega komercialista
za območje Gorenjske

Pogoji:
pod I., II., III. in IV.
– srednja izobrazba ekonomske ali druge ustrezne smeri
– pasivno znanje enega svetovnega jezika
– tri leta delovnih izkušenj
– vozniški izpit B kategorije.

Dela in naloge pod I., II., III. in IV. združujemo za nedoločen čas in s trimesečnim poskusnim delom.
Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju objavnih pogojev najkasneje v osmih dneh po objavi na naslov:
Mladinska knjiga, Knjigarne in papirnice, Ljubljana, Titova 3, s pripisom za kadrovsko službo.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepa na komisiji za delovna razmerja.
9-104358

ADRIA AIRWAYS

Po sklepu delavskega sveta z dne 26. 10. 1989

razpisujemo dela in naloge

organiziranje in vodenje letalske operative

Poleg splošnih morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
– visoka izobrazba ustrezne smeri
– 5 let delovnih izkušenj kot kapitan instruktor na tipu letala, ki je v floti delovne organizacije
– aktivno znanje angleškega jezika
– izpolnjevanje pogojev za gibanje na letališču in območju.
Izbrani kandidat bo imenovan za 4 leta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi v zaprti ovojnici na naslov: »Razpisna komisija« Adria Airways, Kuzmičeva 7, Ljubljana. O izbiri bomo kandidate obvestili v predpisanem roku, po sprejemu sklepa na delavskem svetu.
7-14249

GOP »Obnova« Celje

objavlja po sklepu delavskega sveta DO

javno licitacijo
ki bo v sredo, 15. 11. 1989, ob 12. uri v sejni sobi na sedežu DO GOP »Obnova« Celje, Lava II/1

1. depandansa Golte – izklicna cena: 3.900,000.000 dinarjev
2. peskolom Beli potok – Frankolovo – nepremičnina in strojna oprema za peskolom Frankolovo izklicna cena: 3.900,000.000 dinarjev
3. stolpni žerjav Atmos D-718 – izklicna cena: 120,000.000 dinarjev
Cene veljajo do 22. 11. 1989.
Če licitacija ne bo uspela, jo bomo ponovili 22. 11. 1989 ob istem času v istih prostorih.

Na licitaciji lahko sodelujejo pravne in fizične osebe, ki bodo pred pričetkom licitacije na ŽR prodajalca: 50700-601-12440 ali pri blagajni DO plačale varščino v višini 10% od začetne izklicne cene.
Davek plača kupec.
Prodajali bomo po načelu »videno-prodano«. Če kupec odstopi, izgubi pravico do vračila varščine.
Kupec mora takoj po končani licitaciji s prodajalcem skleniti pogodbo o nakupu.
Ogled objektov je dan pred licitacijo. Organiziran odhod izpred sedeža DO ob 9. uri.
Informacije lahko dobite po tel. 063 32-691 in 063 31-231, int. 32.
9-14360

zavarovalna skupnost triglav

Izvršilni odbor
Zavarovalne skupnosti Triglav, Območne skupnosti Ljubljana, Ljubljana, Miklošičeva c. 10

razpisuje prosta dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

vodenje sektorja financ, računovodstva in informatike
Pogoji:
– visoka ali višja stopnja strokovne izobrazbe ekonomske, organizacijske ali pravne smeri in 5 let ustreznih delovnih izkušenj pri organizaciji poslovanja
– organizacijske, komunikacijske in druge delovne sposobnosti za opravljanje nalog iz pristojnosti sektorja
– izpolnjevanje načel družbenega dogovora o kadrovski politiki.
Izbrani kandidat bo imenovan za štiriletni mandat.
Prijave sprejemamo 15 dni po razpisu.

Pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev strokovne izobrazbe in z opisom dosedanjih zaposlitev pošljite na gornji naslov z oznako »za razpisno komisijo«.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po izbiri.
8-14290

ZA SVOBODEN IZBOR VIŠINE POLOŽAJA

sistem DIPLOMAT

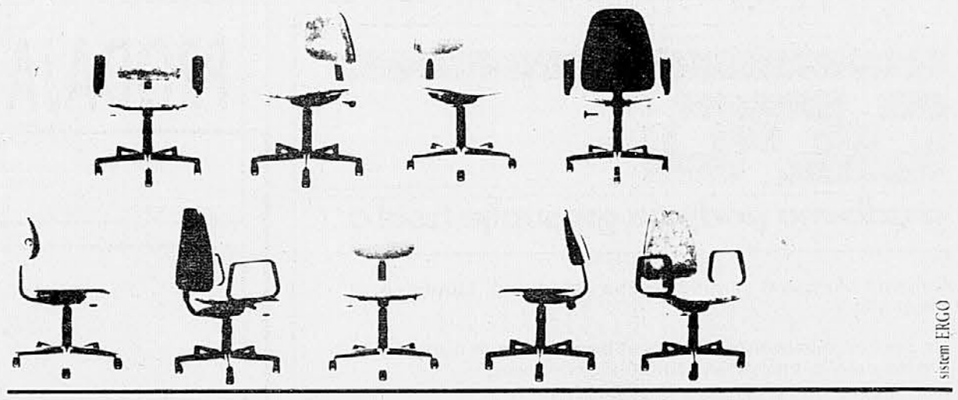
sistem ERGO

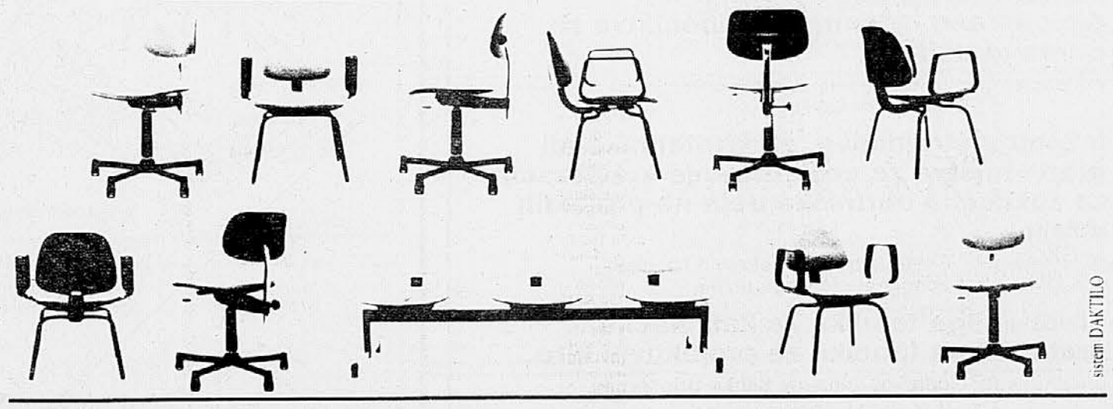
sistem DAKTILO

V svetu se dogajajo velike spremembe.
Pomembno je znati, vedeti, tvegati.
Prodrli bodo sposobni, hitri, ustvarjalni.
Takšni izzivi zahtevajo svobodo.

Svoj duh lahko osvobodite sami.
Za svobodo družbe se morate boriti z drugimi.
Za svobodo prostora pa vam ni treba skrbeti.

V STOLU ustvarjamo prostor na izkušnjah sveta.
Oblikujemo ga po meri duha in telesa.

Podajte se na pot proti vrhu.

STOL industrija pohištva kamnik

TELEVIZIJA

LJUBLJANA I

9.45 – 11.50 in 15.25–1.05 TELETEKST RTV LJUBLJANA
10.00 VIDEO STRANI
MOZAIK, ŠOLSKA TV
10.10 SLOVARARHITEKTURE.10. oddaja
10.40 UPORABNA UMETNOST. 5. oddaja
11.10 DROBNO GOSPODARSTVO: MI IN DRUGI, izobraževalna oddaja 3/4
11.40 VIDEO STRANI
15.40 VIDEO STRANI
15.50 ŽARIŠČE, ponovitev
16.30 TV DNEVNIK 1
16.45 MOZAIK, ŠOLSKA TV, ponovitev
16.50 SLOVAR ARHITEKTURE: PRIHODNOST IN GOVOR ARHITEKTURE. 10. oddaja
17.20 UPORABNA UMETNOST. 5. oddaja
17.50 DROBNO GOSPODARSTVO: MI IN DRUGI, izobr. oddaja. 3/4
SPORED ZA OTROKE IN MLADE
18.25 CICIBAN, DOBER DAN
18.40 NAJLEPŠE PRAVLJICE SVETA: KORONTIN, VAŠKI GOSLAŠ
19.05 RISANKA
19.15 TV OKNO
19.20 DOBRO JE VEDETI
19.30 TV DNEVNIK 2
19.55 VREME
20.05 E REITZ: DOMOVINA, nemška nad., 2/11
21.40 TEDNIK
22.30 TV DNEVNIK 3
22.40 VREME
22.45 POROČILO S KONFERENCE ZK KOSOVA
23.05 RETROSPEKTIVA KOMEDIJA NA SLOVENSKEM ODRU
IMPROVIZACIJE V VERSAILLESU–SCAPINOVE ZVIJAČE, SNG LJ
0.55 VIDEO STRANI

LJUBLJANA II

17.00 SATELITSKI PROGRAMI – POSKUSNI PRENOSI
18.00 REGIONALNI PROGRAM TV LJ – STUDIO LJUBLJANA
19.00 DINARSKI GOZD, poljudnoznanstvena odd., 2/5
19.30 TV DNEVNIK 2
20.00 ŽARIŠČE
20.30 MALI KONCERT: AJDA ZUPANČIČ, violončelo, MAJA KLINAR, klavir
20.40 OČI KRITIKE
21.10 SLOVENCI V ZAMEJSTVU
21.40 SATELITSKI PROGRAMI – POSKUSNI PRENOSI

ZAGREB I

8.15 POROČILA
8.20 TV KOLEDAR
8.30 SMOGOVCI, 10/12
9.00 ŠOLSKI PROGRAM
10.30 POROČILA
10.35 ŠOLSKI PROGRAM
12.30 POROČILA (DO 12.35)
12.40 RISANKA
12.45 MODNA KREATORKA, ameriški film
14.45 POROČILA
14.45 NOČNI PROGRAM, PONOVITEV
17.00 TV DNEVNIK 1
17.20 SMOGOVCI, serija za otroke
17.50 ŠTEVILKE IN ČRKE
18.10 GARIBALDI, serijski film, 1/6
19.10 VREME
19.13 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK 2
20.00 POLITIČNI MAGAZIN
21.05 ZABAVNOGLASBENA ODDAJA
22.35 TV DNEVNIK 3
22.55 INFORMATIVNA ODDAJA ZA GOSTE IZ TUJINE
23.00 NOČ IN DAN
1.15 POROČILA

ZAGREB II

16.40 TEST
17.00 POROČILA
17.05 TV KOLEDAR
17.15 ŠOLSKI PROGRAM
17.16 IZ ZGODOVINE GLASBE: L. Sorkočević
17.45 NEMŠČINA
18.15 ZAGREBŠKA PANORAMA
18.30 REGIONALNI PROGRAM DALMACIJE
19.30 DNEVNIK
20.00 ANTOLOGIJA JAZZA
20.45 POROČILA
20.55 PEROKIST
21.25 UMETNIŠKI VEČER: Shakespeare na TV: MACBETH

KOPER

13.30 TV NOVICE
13.40 NOGOMET, Angl. prv. (ponovitev)
15.30 TV NOVICE
15.45 BOKS (ponovitev)
16.30 BASKET N. B. A. (ponovitev)
18.15 WRESTLING
18.50 TV NOVICE
19.00 ODPRTA MEJA
19.30 TVD STIČIŠČE
20.00 JUKE BOX
20.30 »MON-GOL-FIERA« – oddaja o nogometu
21.45 TV NOVICE
22.00 NOGOMET, INDIPENDIENTE – ATLETICO MEDELLIN (posnetek)
23.45 BOKS
24.30 »FISH EYE«

AVSTRIJA I

9.00 POROČILA
in
ČUDOVITA LETA, Zdaj gre zares, ponovitev
9.30 ZEMLJA IN LJUDJE, ponovitev
10.00 ŠOLSKA TV
10.30 ARGUMENTI, ponovitev
12.15 KLUB ZA SENIORJE, ponovitev
13.00 POROČILA
13.10 MI, ponovitev
13.40 RAJI ŽIVALI, Varstvo živali na Aljaski
14.05 GLASBENA SKRINJA
14.20 BATMAN, serija
14.50 ANGEL NA ZEMLJI, serija
15.30 OTROŠKI PROGRAM
15.35 NIKLAAS, DEČEK IZ FLANDRIJE, Niklaas je sam, risana serija, po romanu Louise de la Ramee
16.00 AM, DAM, DES
16.20 MINI TRAILER, filmi za otroke
16.35 GLASBENA DELAVNICA
16.55 MINI ČAS V SLIKI
17.10 V SENCI SOVE, Vroč dan – angleška pustolovska serija
17.35 MINI LEKSIKON, Ozonska luknja
17.55 MIŠEK FILIP
18.00 MI
18.30 WICHERTOVI IZ SOSESKE, družinska serija
19.22 ZNANJE DANES
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 ŠPORT
20.15 VELIKA PRILOŽNOST, predstava avstrijskega podmladka
21.45 POGLEDI S STRANI
22.00 ŽANDARJEVO POROČILO, tv film po romanu Georgesa Simenona
23.00 OSTANI PRI MENI – (Come Live With Me – ameriška komedija, 1941)
0.25 POROČILA

AVSTRIJA II

17.05 LEKSIKON UMETNIKOV, Gunter Damisch, slikar
17.15 FOOTSTEPS – SLEDOVI V PRETEKLOSTI, 1. del: Giovanni Belzoni
18.00 ČUDOVITA LETA, Gorje, če se kdo smeji
18.30 WURLITZER
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 KULTURNI PROGRAM
20.15 DOMAČE REPORTAŽE
21.05 Spektrum: KAOS – ŠTAJERSKA JESEN 89
22.00 ČAS V SLIKI 2
22.25 KLUB 2
POROČILA

RAI I

8.30 VELIKA DOLINA, serija
9.30 VSE ŽIVLJENJE JE PRED TEBOJ, serija
10.30 V PRIČAKOVANJU JUTRIŠNJEGA DNE, serija
11.20 TAKO SE VRTI SVET, serija
12.15 MALA VELIKA NELL, serija
13.45 POTI, serija
14.45 KALIFORNIJA, serija
15.40 DOLINA BOROVCEV, serija
16.30 SPLOŠNA BOLNIŠNICA, serija
17.30 VROČICA LJUBEZNI, serija
18.30 KVIZ
19.00 TAKO SVA SE LJUBILA
19.30 QUINCY, serija
20.30 IGRANI FILM
22.20 IGRANI FILM
0.15 IRONSIDE, serija
1.15 POSEBNI AGENT, serija
2.15 ADAM 12, serija

RAI II

7.00 RISANKE
8.00 IGRANI FILM
9.30 DOKUMENTARNA ODDAJA
10.00 ZVEZDA JE ROJENA
10.50 POTOVANJE V DRUŽINO, serija
11.10 SLASTNE PREGREHE
12.00 POLDNE JE
13.30 GOSPODARSTVO
13.45 POLDNE JE
14.45 KAPITOL, serija
15.00 VARIETE
15.45 LASSIE, serija
16.15 IZ PARLAMENTA
18.00 VARIETE
18.30 ŠPORT
18.45 PERRY MASON, serija
20.15 ŠPORT
20.30 IGRANI FILM
22.30 DO ZADNJE MISLI
23.10 STRAH PRED NEZNANIM
23.40 NOČNI TVD
23.55 SREČANJE V KINU
0.00 IGRANI FILM

MADŽARSKA I

9.00 VIDEO STRANI
9.05 TV TELEVADBA, za upokojence
9.10 ZANESENI, nemški č/b film, pon.
10.45 RAZGIBAVANJE, telovadba za invalide
10.55 VIDEO STRANI
17.05 POROČILA
17.10 PANONSKA KRONIKA, studio Pécs
17.20 POROČILA, v srbohrvaščini
17.30 LEPI MADŽARSKI PLESI
17.35 BEBI IN DRUGI, 11. del angleške serije
18.00 TV PROGRAM, za 4 dni
18.10 TRETJI KANAL, portreti iz prejšnjega stoletja; 2. del: Generali na bojišču
18.30 WURLITZER
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 KULTURNI PROGRAM
20.15 DOMAČE REPORTAŽE
21.05 Spektrum: KAOS – ŠTAJERSKA JESEN 89
22.00 ČAS V SLIKI 2
22.25 KLUB 2
POROČILA

MADŽARSKA II

17.00 TV 2 – video strani
REPORTAŽE
VREME
GLASBA
TELEFONSKA IGRA
18.00 TELEŠPORT
18.25 ZA OTROKE, Thomas in stric Thomas, otroška serija
19.00 POSLEDNJE SREČANJE, vzh. nemški film
20.25 TV 2 – vmes pop glasba
21.00 TV DNEVNIK
21.20 TV 2
21.40 BELPHEGOR, ali fantom Louvra, 1. del francoske č/b serije
22.05 TV 2 – zaključek dneva
22.50 VIDIKI, umetnostni program
23.20 TV 2

SATELITSKA TV

SUPER CHANNEL

7.00 Daybreak; **8.00** Music mix; **14.30** Hotline; **15.30** Take off; **16.30** On the air; **18.30** Transmission; **19.30** Time warp; **20.00** Super počitnice; **20.30** TV spiegel; **21.00** Obrazi Indije; **22.10** Europalia review; **22.15** Evropski poslovni tednik; **22.45** Roving report; **0.20** Music mix; **3.00** Retemia

EUROSPORT

6.00 Poslovne novice; **6.30** Evropski poslovni kanal; **7.00** DJ. Kat show; **10.00** Šport; **11.00** Biljard; **13.00** Nogomet; **14.00** EP v golfu, ženske; **14.30** Tenis; **15.00** Rugby; **15.30** Biljard; **18.00** Dresurno jahanje; **19.00** Motošport; **19.30** Oddaja za surferje; **20.00** Biljard; **22.00** EP v golfu; **23.00** Košarka

3 SAT

14.25 Popoldanski program; **14.30** Hoffmannove pripovedke, opera; **16.30** Igra se začenja; **17.15** Nocoj na 3 sat; **17.30** Že jutri; **18.00** Šport; **19.00** Danes; **19.22** 3 sat studio; **19.30** Primer za dva; **20.30** Psihologija upanja; **21.00** Obzornik; **21.45** Kulturni magazin; **21.51** Šport; **22.25** V slabi družbi, ameriški film

SAT 1

6.00 Dobro jutro s sat 1; **8.35** Splošna bolnišnica; **9.35** Sosedi; **10.05** Teleshop; **10.30** Velika vaja; **12.25** Kolo sreče; **13.00** TV borza; **14.05** Perrine, japon. risanka; **14.40** Splošna bolnišnica; **15.30** Teleshop; **16.05** Kadeče se pištole; **17.10** Sosedi; **17.50** Berrengerjevi; **19.00** Kolo sreče; **19.30** Trapper John; **20.30** Cagney in Lacey, amer. serija; **21.30** Igra z ljubeznijo, amer. film; **23.45** Topics; **0.15** Nož na vratu, amer. vestern; **1.20** Pregled programa

RTL PLUS

6.00 Halo Evropa; **9.10** Springfieldova zgodba; **10.05** Cena je vroča; **10.35** TV butik; **11.00** Equalizer; **11.45** Zakon v Los Angelesu; **12.30** Klasika opoldne; **13.30** Kalifornijski klan; **14.15** Veselo romanje, film; **15.45** Neto; **16.00** Springfieldova zgodba; **16.50** Bogati in lepi; **17.15** Cena je vroča; **17.45** Pronto Salvatore; **18.00** Equalizer; **19.20** Ženska za sedem milijonov dolarjev; **20.15** Pacifiška eskadrilja; **21.10** Smrtno žarčenje iz vesolja, amer. znanstvenofant. film; **22.50** Kvartet v postelji, nemška komedija; **0.25** Za lahko noč

TELE 5

6.00 Magazin; **9.00** Scena D; **10.00** Fashion affairs; **10.30** Bazar; **11.00** Henderson; **11.30** Umik; **12.00** Risanka; **13.00** Risanke; **13.30** Plesna hiša; **14.30** Hard'n'heavy; **15.30** Start; **16.30** Bim bam bino; **19.00** Fashion affairs; **19.30** Umik; **20.00** Smrkci; **20.15** Smrtna past pod morjem, amer. triler; **22.00** Ameriški šprot; **23.00** Filmoteka; **0.00** Hard'n'heavy; **1.00** Majhna, toda smrtna napaka, amer. film

TV 5

16.10 Današnji časi; **17.10** Poskusite s pesmijo; **17.30** Resnica je na dnu lonca; **18.00** Številke in črke; **18.20** Rekreacija; **19.00** Turizem; **20.00** Posredovanja; **21.00** Sever-jug; **21.30** Srečanje z . . .; **22.30** Apostrofi; **23.45** Oceanija; **0.20** Francosko govoreče dežele

RADIO

PRVI PROGRAM

(Krim stereo 96,5 MHz)
4.30 Jutranji program; **5.20** Obvestila; **5.50** Rekreacija; **6.50** Dobro jutro, otroci; **8.05** Znanja široka cesta; **8.35** Mladina poje; **9.05** Glasbena matineja; **10.00** Dopoldanski dnevnik: Informacije, gospodarstvo, glasba; **11.05** Naš gost; **11.30** Izbrali smo . . . Sinfonietto Uroša Kreka; **12.10** Pojemo in godemo; **12.30** Kmetijski nasveti; **13.00** Danes do 13.-ih; **13.30** Radio danes, radio jutri; **14.02** Govorimo angleško; **14.25** Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti; **14.40** Radijski Merkurček; **15.15** Radio danes, radio jutri; **15.30** Dogodki in odmevi; **15.55** Zabavna glasba; **16.00** Od melodije do melodije; **17.00** Studio ob 17.00; **18.05** Minute z Big Bandom RTV Ljubljana; **18.30** Zborovska glasba; **19.00** Radijski dnevnik; **19.35** Lahko noč, otroci; **19.45** Z ansamblom Milana Ferleža; **20.00** Četrtkov večer domačih pesmi in napevov; **21.05** Literarni večer – Začelo se je z Matičkom: Bojan Štih: »Razbiti človek«; **22.00** Zrcalo dneva; **22.30** Zimzelene melodije; **23.05** Literarni nokturno – Georg Trakl: Pesmi; **23.00** Nočni program

DRUGI PROGRAM

(Krvavec stereo 98,9 MHz, Krim stereo 93,5 MHz)
5.30 Val 202 – jutro; **8.00** Val 202 – dopoldan; **13.00** Danes do 13.-ih; **15.30** Dogodki in odmevi; **19.00** Radijski dnevnik; **19.30** Jazz na II. programu; **21.00** Zavrtite – uganite; **22.00** Zrcalo dneva; **22.20** Pesmi svobodnih oblik

TRETJI PROGRAM

(Krim stereo 96,5 MHz)
16.00 Dober dan; **16.05** Poje sopranistka Vladka Oršanić; **16.30** Znanja široka cesta; **17.00** Spoznavajmo glasbeno umetnost (A. Schönberg: Ozarjena noč, op. 4, A. Berg: Koncert za violino in orkester – »Spominu angela«); **18.05** Svetovna reportaža; **18.25** Komorni koncert z laserske plošče – Erik Satie-Alan Marks, klavir, pianist Alan Marks igra skladbe Erika Satieja; **19.32** Slovenska in svetovna zborovska glasba – Na sporedu bodo zborovske skladbe Antona Medveda in Richarda Straussa; **20.00** Tribuna jugoslovanske glasbene ustvarjalnosti – Opatija 1989 – Prenos koncerta komornega orkestra RTV Ljubljana, dirigent: Marko Munih, solisti: Berislav Šipuš – klavir, Eva Novšak-Houška – mezzosopran, Laura Levai-Aksin – flavta; na sporedu dela Miroslava Štatkića, Berislava Šipuša, Uroša Kreka, Ernoja Kiralyja in Alojza Srebotnjaka; **22.00** Vprašanja znanosti; **22.15** Glasbene miniature; **22.20** Pogledi na sodobno umetnost; **22.40** Stoletje improviziranc glasbe; **23.55** Lirični utrinek

RADIO GLAS LJUBLJANA

(102.4 MHz)
6.00 Dobro jutro Ljubljana; **6.15** Prve jutranje in servisne; **6.45** 1.Novice; **7.20** Jutro je lahko tudi takšno; **8.15** Naj-naj pesem; **8.45** II. Novice; **10.00** Konec jutra na RGL; **10.15** Gost v živo, kontakt; **11.00** III. Novice; **11.15** Za glasbeno redakcijo; **12.15** Vaše mnenje o . . .; **13.00** IV. Novice in Poročila; **14.30** Glasbena oddaja; **15.20** RGL komentira in obvešča; **15.45** Čas za nagradno uganko; **17.15** »Pet in petnajst«; **18.10** Popoldanska tema; **19.00** do **20.00** Galsbeni – the end.

RADIO KOPER

(SV 549 KHz, UKV 88,6 – 93,8 – 100,3 – 100,6 – 104,3 – 107,6 MHz)
6.00 Glasba za dobro jutro; **6.05** Na današnji dan; **6.30** Jutranjik in cestne informacije; **7.00** Druga jutranja kronika; **7.30** Poročila in pregled tiska; **7.35** Kulturni servis; **8.00** Val 202; **13.00** Danes na valu Radia Koper: **13.15** V podaljšku; **13.30** Dnevnik Radia Koper; **14.35** Pesem tedna; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Glasba po željah; **17.30** Primorski dnevnik (aktualna tema); **18.00** Glasba; **19.00** Radijski dnevnik

RADIO MARIBOR

(UKV 93,1 in 90,4 MHz, SV 558 KHz)
0.00 Nočni program (Radio Maribor); **4.30** Prenos I. programa Radia Ljubljana; **7.15** Dobro jutro; **9.00** Čez tri gore; **10.05** Mavrica; **10.30** Portret-reportaža; **11.00** Mavrica; **12.05** Zabavna glasba; **13.00** P. P. 121; **14.30** Poročila, osmrtnice, objave, glasba; **15.00** Nove note; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Želeli ste, poslušajte; **16.30** Dnevnik Radia Maribor; **17.00** Pokličite 513-555 (kontaktna oddaja); **17.30** Zimzeleno – šanson; **18.00** Mladi mladim; **19.00** Večerni radijski dnevnik

STIKOV ČASOPISNI KIOSK
Utrip današnjega tiska

STOP

★ Novi Stop iz sveta popularnih: **Zgodba o Melu Gibsonu – Kdo je osmi mož Liz Taylor? – Princesa Diana je vsak dan lepša – Julio Iglesias živi z 19-letnico.**
★ Stop iz domačih logov: **Lačni Franz se predstavlja – 13. obletnica Radia Glas Ljubljane – Na televiziji Beograd ne smeš štrleti iz povprečja.**
★ **Za Stopov magnetofon govori Danilo Benedičič, letošnji Borštnikov nagrajenec.**
★ **Stop, ogledalo medijev.**

Gospodarski vestnik

Ali bo davčna reforma Jugoslaviji približala razvitim ali pa bo povzročila še večjo zmedo in centralizem, je vprašanje, ki ga GV obravnava v naslovni temi. Kaj bo počel v Jugoslaviji prof. Sachs, rešitelj mnogih zadolženih držav? Viceguverner NBJ Boris Konte trdi, da je Jugoslavija v letu dni odkupila skoraj 900 milijonov dolarjev dolgov. Ljubljana se je na hitro odločila: World Trade Center bo stal v Zupančičevi jami leta 1992.

LARRY KENT

★ Ljubitelji detektivk, izšel je novi Larry Kent.
★ Larry Kent o dekletu s temnimi očmi in temno preteklostjo.
★ Ni je iskal le zakon, iskala jo je vsa dežela.
★ Poiskal jo je Larry Kent.
★ Preberite novo zgodbo slovitega zasebnega detektiva z naslovom Ljubi me, morilec!
★ Larry Kent, če uživate v razburljivih akcijah.

V Stikov časopisni kiosk lahko oddate napoved po telefonu: (061) 329-559 ali telefaksu (061) 318-570 ali teleprinterju 31 633 in na naslov ČGP Delo Stik, Ljubljana, Titova 35. Kiosk je odprt vsak dan do 11. ure za objavo naslednjega dne.

Komisija za delovna razmerja
HP MEDEX, Ljubljana, Miklošičeva 30
objavlja prosta dela in naloge
snažilke poslovnih prostorov
Pogoji: končana osnovna šola
tečaj higienskega mimimuma in varstva pri delu
3 mesece delovnih izkušenj
poskusno delo 60 dni.
Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Prijave z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev sprejema kadrovska služba hp Medex, Ljubljana 8 dni po objavi. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju prijav.
9-14343

IMP, DO IKO, TOZD Strojno kovinska industrijska proizvodnja, Ljubljana
objavlja na podlagi sklepa komisije za delovna razmerja prosta dela in naloge
vodje finančno-računovodskega poslovanja
Pogoji: VII. oz. VI. stopnja strokovne izobrazbe ekonomske smeri in tri leta delovnih izkušenj na finančno-računovodskem področju.
Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v osmih dneh po objavi na naslov: IMP, DO IKO, TOZD SKIP, Celovška 479, 61210 Ljubljana-Šentvid, Kadrovska služba.
7-14247

DO Energoprojekt – izgradnja, TOZD ENOS, Novi Beograd, Bulevar Lenjina 12
prodaja atraktiven poslovni prostor
v sodobno grajenem poslovno-tržnem centru »Merkator« v Novem Beogradu.
Mogoče je tudi oblikovanje manjših poslovnih enot. Pojasnila lahko dobite v Energoprojektu, OOUR ENOS, Novi Beograd, Bulevar Lenjina 12 ali po tel. (011) 146-463, 131-797, 131-516, int. 24-91.
9-14281

PROIZVODNO PODJETJE
Oprema KOČEVJE
Proizvodno podjetje Oprema Kočevje Program usluga
razpisuje prosta dela in naloge
1. vodja gostinstva in turizma v opremi
1 delavec
Podjetje Oprema je lastnik ekskluzivne restavracije »Jezero« in kandidat za koordinacijo aktivnosti vitalizacije turizma in gostinstva v okolici kočevskega jezera. Ker želimo postati tudi na tem področju profesionalci, vabimo formirane kandidate, da se nam pridružite
Pogoj: višja ali srednja izobrazba z vidnimi delovnimi rezultati iz tovrstnega področja dela
II. administracija
1. Vodenje služb vzdrževanja in varovanja premoženja
1 delavec
V kompleks vzdrževanja in varovanja premoženja štejemo: investicije, industrijsko vzdrževanje, splošno vzdrževanje, varovanja in zavarovanje ter avtopark
Pogoj: visoka ali višja izobrazba tehnične, ekonomske ali družboslovne smeri, z ustreznimi izkušnjami in vidnimi rezultati dela iz kompleksnega ali segmentnega področja dejavnosti
Delovno razmerje pod I. in II. sklenemo za nedoločen čas, s 3-mesečnim poskusnim rokom in polnim delovnim časom.
Prijave z dokazili pošljite: Proizvodno podjetje »Oprema« – Kadrovska služba – 61330 Kočevje, Tomšičeva cesta 13, v 15 dneh od dneva objave
Program »Sintep«
1. samostojnega komercialista
2 delavca
Pogoj: visoka ali višja strokovna izobrazba ekonomske ali konfekcijske smeri in 3. oz. 5 let delovnih izkušenj
2. komercialista
1 delavec
Pogoj: srednja strokovna izobrazba ekonomske ali komercialne smeri oz. uspešni trgovci z bogato prakso na tem področju
3. tehnologa za plastificirnico
1 delavec
Pogoj: višja ali srednja strokovna izobrazba kemijske smeri in 3 leta delovnih izkušenj. Opomba: večizmensko delo
Program lesna predelava
1. samostojnega tehnologa v pripravi dela
1 delavec
Pogoj: inženir lesarstva in 3 leta delovnih ali lesni tehnik in 5 let delovnih izkušenj
2. tehničnega risarja
1 delavec
Pogoj: strojni ali lesni tehnik
3. samostojnega konstruktorja v inženiringu
1 delavec
Pogoj: diplomirani inženir strojništva in 3 leta delovnih izkušenj ali inženir strojništva in 5 let delovnih izkušenj, ter aktivno znanje nemškega ali angleškega jezika
Delovno razmerje sklenemo za nedoločen čas s 3-mesečnim poskusnim delom in polnim delovnim časom.
Prijave z dokazili pošljite: Kadrovska služba DO »Oprema«, 61330 Kočevje, Tomšičeva cesta 13, 15 dneh od dneva objave.
31-13886

GIP gradbeno podjetje grosuplje n.sol.o.
Delovna skupnost skupne službe Inženiring, Ljubljana, Emonska 8
Na področju **inženiringa za gradbeni program** objavljamo prosta dela in naloge in vabimo k sodelovanju:
diplomirane inženirje gradbeništva za pripravo dela
pričakujemo: * ustrezne delovne izkušnje
* strokovni izpit
inženirja strojništva, elektrotehnike ali gradbeništva za organiziranje kooperacij za zaključna obrtniška dela na projektih v tujini
pričakujemo: * 3 leta ustreznih delovnih izkušenj
* znanje angleškega jezika
gradbenega tehnika za kalkulacije, gradbenega tehnika za projektivni biro
pričakujemo: * delovne izkušnje (lahko pripravnik)
Obiščite nas in pogovorili se bomo o vaših in naših pričakovanjih.
Pisne prijave pošljite v osmih dneh po objavi na naslov: Gradbeno podjetje Grosuplje, Delovna skupnost skupne službe, Taborska c. 13, 61290 Grosuplje, telefon 772-112, int. 39 (kadrovska služba).
9-14354

PRODAJA
NOVOGRAJENI POSLOVNO-TRGOVSKI CENTER V METLIKI
LOCIRAN NA KRIŽIŠČU CEST METLIKA-KARLOVAC IN METLIKA-ČRNOMELJ

POSLOVNI DEL
uradi in pisarne
TRGOVSKI DEL
samopostrežna trgovina, moška, ženska in otroška kontekcija in tekstil, obutev, usnjena galanterija, kristal, porcelan, bela tehnika in akustika, salon pohištva, športna oprema, avtomobilski deli, barve in laki, kovinska galanterija . . . (velikost: od 135–807 m²)
GOSTINSKI DEL
(bife, restavracija)
PARKIRNE PROSTORE
(podzemne garaže)
V neposredni bližini poslovno trgovskega centra vam nudimo v nakup tudi stanovanja, velikosti 25–75 m².
VSE INFORMACIJE O POSLOVNO TRGOVSKEM CENTRU dobite v GIP PIONIR – komercialno predstavništvo Metlika in v TOZD TKI Novo mesto
PIONIR
■ Komercialno predstavništvo Metlika, Cesta XV. brigade 2, tel.: 068/58-353
■ TOZD TKI NOVO MESTO, KETTEJEV DREVORED 37, tel. 068/23-686, 21-826, telex: yu pionir 35710 telefax: 068/23-213
PRODAJA

asfaltex

BRILEJEVA 13
LJUBLJANA
TEL. 576-754
TX. 31631

asfaltex

Razvoj in proizvodnja visoko kakovostnih elastobitumenskih materijalov. Svetovanje, projektiranje in izvedba hidro in toplotne zaščite starih in novih objektov v visoki in nizki gradnji.

Nudimo zaposlitev:

1. Vodja operative

Pogoji:
- Visoka, višja ali srednja izobrazba gradbene smeri
- 5 let delovnih izkušenj in strokovni izpit
- Delo za nedoločen čas - 3 mesečna preizkusna doba

2. Tajnica

Pogoji:
- Znanje tujega jezika
- Delovne izkušnje
- Delo za nedoločen čas - 2 mesečna preizkusna doba

3. KV izolater - 3 delavci

Pogoji:
- Delovne izkušnje

Ponudbe z dokazili pošljite na:
asfaltex, Brilejeva 13, 61000 Ljubljana

asfaltex - STROKOVNOST JE NAŠA PREDNOST

---

pi-ko Konfekcija Pivka

Komisija za kadrovske zadeve in družbeni standard razpisuje prosta dela in naloge

krojenje tekstilnih izdelkov

Pogoji: modelarska šola (V. st. izobrazbe) in dve leti delovnih izkušenj pri krojenju; tekstilni konfekcionar (IV. st. izobrazbe) in tri leta delovnih izkušenj pri krojenju; trimesečno preizkusno delo

Delovno razmerje sklenemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Stanovanje po dogovoru.

Kandidate vabimo, da pošljejo ponudbe z opisom sedanjega dela in dokazili o izpolnjevanju pogojev na naslov: PI-KO, konfekcija Pivka, Kolodvorska 19 – Komisija za delovna razmerja in družbeni standard v 15 dneh po objavi.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sklepu komisije za delovna razmerja.

31-13891

Podjetje Guma Grosuplje, p. o.,

objavlja prosta dela in naloge

1. vodje nabave in prodaje

VI/1 oz. V. stopnja komercialne ali druge ustrezne smeri – 5-letne delovne izkušnje

2. nabavno prodajnega referenta

V. oz. IV. stopnja ekonomske ali druge ustrezne smeri, 4-letne delovne izkušnje

3. administratorja

IV. stopnja administrativne ali druge ustrezne smeri, 1-letne delovne izkušnje

Pod 1., 2. in 3. sklenemo delo za nedoločen čas s polnim delovnim časom, poskusno delo bo 90 dni.

Ponudbe z dokazili o izobrazbi naj kandidati pošljejo 8 dni po objavi na naslov: Podjetje Guma, 61290 Grosuplje.

6-14159

---

kovinA

Kovinsko predelovalno podjetje
61275 Šmartno pri Litiji
Ustje 80
tel. (061) 881-091, 881-645

vabi k sodelovanju nove sodelavce, ki želijo biti ustvarjalni in uveljaviti svoja znanja za dosego skupnih ciljev podjetja,

na področju trženja in razvoja tehnologije

Od novih sodelavcev pričakujemo, da imajo:
- visoko ali višjo izobrazbo strojne, ekonomske ali komercialne smeri
- z dosedanjim delom dokazane del. sposobnosti
- da obvladajo vsaj enega od tujih jezikov

Če ocenjujete, da bi lahko v naši sredini realizirali skupne cilje vas vabimo, da nam pošljete ponudbe s kratkim življenjepisom in drugimi dokazili na naš naslov v 15 dneh po objavi.

8-14165

IRIS

Komisija za delovna razmerja

Delovne skupnosti poslovne skupnosti Iris, Ljubljana, Cigaletova 9

objavlja prosta dela in naloge

1. samostojnega zunanjetrgovinskega referenta za zastopanje
(en delavec za nedoločen čas)
Pogoji:
- VII. stopnja strokovne izobrazbe farmacevtske smeri,
- 3-letne delovne izkušnje,
- ZT registracija z znanjem enega svetovnega jezika

2. vodje glavne knjige
(en delavec za nedoločen čas)
Pogoji:
- VI. oz. V. stopnja strokovne izobrazbe ekonomske smeri,
- 3.- oz. 5-letne delovne izkušnje

3. finančnega knjigovodje
(en delavec za določen čas 6 mesecev)
Pogoji:
- V. stopnja strokovne izobrazbe ekonomske smeri,
- 3-letne delovne izkušnje

4. referenta finančne operative
(en delavec za določen čas 6 mesecev)
Pogoji:
- V. stopnja strokovne izobrazbe ekonomske smeri
- 3 letne delovne izkušnje

Za oglašena dela in naloge zahtevamo 3-mesečno poskusno delo. Pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Delovna skupnost poslovne skupnosti Iris, Ljubljana, Cigaletova 9. O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

31-13892

---

varnost

o.sub.o. delovna organizacija za fizično in tehnično varovanje premoženja, ljubljana, koprska ul.46

DO Varnost, TOZD trgovina in tehnične storitve, sektor Tehnična zaščita, Ljubljana, Koprska 94

vabi k sodelovanju

kooperante (zasebnike in podjetja) s področja kovinske galanterije, izdelave tiskanih vezij in elektronskih sklopov.

Če želite sodelovati z nami, nas pokličite po telefonu (061) 258-661 ali 268-375, od 8. do 13. ure, ali pa pošljite ponudbo z opisom vašega proizvodnega programa na naslov: DO Varnost, TOZD TTS, sektor Tehnična zaščita, Koprska 94, Ljubljana.

8-14295

FARMIN

Farmin Inženiring, p.o., Titovo Velenje

Delavski svet DO Inženiring ponavlja razpis prostih del in nalog

IPO – direktorja delovne organizacije

Kandidat mora izpolnjevati naslednje pogoje:
– da je državljan SFRJ in izpolnjuje splošne pogoje, ki so določeni z zakonom, samoupravnim sporazumom in družbenim dogovorom,
– da ima višjo ali visoko izobrazbo ali specializacijo ekonomske ali druge ustrezne smeri,
– da ima 5-letne delovne izkušnje
– da ima ustrezne moralne in politične lastnosti.
Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Mandat traja štiri leta.

Kandidati naj pošljejo svoje prijave z ustreznimi dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:

Delovna organizacija Inženiring, Trg mladosti 6, 63320 Titovo Velenje, z oznako »za razpisno komisijo«.

Osnovne podatke o delovni organizaciji lahko kandidati dobijo na sedežu delovne organizacije. Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po odločitvi.

2-13989

---

danas

DANAS GRE NAPREJ

– Kriza
Počasno vrenje jugoslovanske krize
Z izvozom srbskih problemov v druge predele Jugoslavije smo prišli do nove točke naše krize

– Sojenje Vllasiju
Naj visi Pedro
Za napačno politiko na Kosovu mora nekdo poravnati račune in jarem kolektivne krivde sprejeti kot svoj osebni

Detitoizacija
Zakaj napadajo Tita
Vsi napadi in obrambe Tita služijo kot paravan za lastne obračune

Javnost in politika
Med jastrebi in golobi
Kdo skriva svoj del odgovornosti za bejrutizacijo Prištine, libanonizacijo Kosova ter kosovizacijo Jugoslavije

– Intervju: Milan Kučan
Pod rumeno zvezdo
Predsednik ZK Slovenije Milan Kučan o tem, kako se bodo slovenski komunisti izkazali na volitvah, o odporih do njihovega programa, o poti k Evropi in o o aboliciji Vllasija in drugih

Osebnost tedna: Mihail Danev
Človek iz sence
Sedanji sekretar makedonske ZK je šel v bitko za predsedniški stolček, ker je verjel v politiko, ki je zgubila avtoriteto in simpatizerje

– Sogovorniki: Mirko Peršen
Razpletanje jasenovskega mita
Mirko Peršen, novinar in izvrstni publicist, tudi sam taboriščnik, je na znanstvenem srečanju v Jasenovcu utemeljeno dokazal vso absurdnost politizacije »jasenovskega mita« kot predloge za genocidno bit hrvaškega naroda. Kaj pravi z jezikom dejstev in številk

– Rehabilitacija
Hudič na Filozofski fakulteti
Kako lahko rehabilitiramo ideologe, ne da bi rehabilitirali tudi ideologijo

– Cirilica na Hrvaškem
Niti blagoslov niti prekletstvo
Tolerantnost ne more biti niti enosmerna niti slepa ulica

DANAS GRE NAPREJ

8-14278

MERX KMETIJSKI KOMBINAT ŠENTJUR

Merx, Kmetijski kombinat Šentjur, n. sol. o.
TOZD klavnica

objavlja
prosta dela in naloge

1. prodajalca sekača
(Mesnica Yurij Ljubljana)

2. prodajalca delikates
(Mesnica Yurij Ljubljana)

3. prodajalca sekača
(Mesnica Maribor)

Za opravljanje navedenih del in nalog zahtevamo:
pod 1. – IV. stopnjo strokovne izobrazbe – živilske usmeritve mesar in 6 mesecev delovnih izkušenj
– poskusno delo 5 mesecev
pod 2. – IV. stopnjo strokovne izobrazbe – prodajalec in 6 mesecev delovnih izkušenj
– poskusno delo 5 mesecev
pod 3. – IV. stopnjo strokovne izobrazbe – živilske usmeritve mesar in 6 mesecev delovnih izkušenj
– poskusno delo 5 mesecev
Ponudbe s kratkim življenjepisom ter dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: KK Šentjur, TOZD Klavnica, Dobrotinškova 3, Šentjur pri Celju.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po odločitvi samoupravnih organov.

31-13885

SATURNUS

61110 LJUBLJANA YU, OB ŽELEZNICI 16

TOZD Embalaža

na podlagi sklepa delavskega sveta TOZD Embalaža

razpisuje
dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

vodja mehanskih obratov NI RELEKCIJA

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:
– visoka strokovna izobrazba tehnične ali organizacijske smeri
– štiri leta delovnih izkušenj
– pasivno znanje svetovnega jezika

Delavec bo za opravljanje razpisanih del in nalog imenovan za štiri leta.
Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev in kratkim življenjepisom pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Saturnus, Kadrovski sektor, Ljubljana, Ob železnici 16. Na ovojnico pripišite: »Za razpisno komisijo TOZD Embalaža«.

O izbiri bomo prijavljene kandidate obvestili najkasneje v 15 dneh po izbirnem postopku.

8-14279

Kmetijski kombinat Ptuj

objavlja po sklepu delavskega sveta

javno dražbo

za prodajo:
poslovne enote Žaga Hajdina, ki obsega funkcionalno zemljišče, proizvodni prostor, poslovne prostore in opremo.

Stavbno in funkcionalno zemljišče meri po katastrski evidenci skupaj 3327 m². Izklicna cena znaša 140.000 DEM v dinarski protivrednosti – preračunano po srednjem tečaju na dan dražbe.
Dražba bo v ponedeljek, 20. novembra 1989, ob 10. uri v prostorih Žage Hajdina.
Kupci morajo pred pričetkom javne dražbe plačati varščino v višini 10% od izklicne cene.
Pogodbo mora kupec skleniti s prodajalcem v 8 dneh po končani dražbi. Če v tem času ne sklene pogodbe in ne plača kupnine, mu zapade plačana varščina.
Kupec mora poleg kupnine plačati še prometni davek in stroške zemljiško-knjižnega prenosa nepremičnin.
Za prodane stvari prodajalec ne priznava reklamacij.
Podrobnejše informacije dobite v KK Ptuj, TOZD Jelka, Rogozniška 25 ali po telefonu (062) 771-597 in (062) 771-591.

8-14277

Šipad-Komerc, TOZD Veleprodaja pohištva, Namještaj, predstavništvo Ljubljana, Ul. Ljubljanske brigade 9

takoj zaposli

1. skladiščnika pohištva
v skladišču 887 Ljubljana
(1 delavec za nedoločen čas)

2. transportnega delavca
v skladišču pohištva 887 Ljubljana
(2 delavca za nedoločen čas)

Pogoji:
pod 1. – srednja tehnična šola lesne smeri ali VKV trgovec z najmanj šestmesečnimi delovnimi izkušnjami v trgovini, s skupno delovno dobo 3 leta.
pod 2. – končana osnovna šola in 6 mesecev delovnih izkušenj.
Poskusno delo pod 1. in 2. traja tri mesece. Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov:
Šipad-Komerc, OOUR Veleprodaja namještaja Namještaj, predstavništvo Ljubljana, Ul. Ljubljanske brigade 9.

Prijave sprejemamo 8 dni po objavi. Obvestilo o izbiri bodo kandidati prejeli najkasneje v 8 dneh po izbiri ustreznih kandidatov.

9-14372

SOZD »Magros« Sarajevo, DO »Jugopromet«

Delavski svet je na seji štev. 24/89 dne 30. 10. 1989 sprejel sklep, da razpiše

razpis
za izbiro in imenovanje delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

1. direktorja sektorja Ljubljana
v Ljubljani (ponovni razpis)
Pogoja: VSI, delavec ekonomske ali pravne smeri in dvoinpolletne delovne izkušnje.

2. poslovodja skladišča sektorja Ljubljana
v Ljubljani
Pogoja: VKV delavec trgovske stroke in dveletne delovne izkušenj.

Kandidati, ki se prijavljajo na razpis za delo in delovne naloge pod 1. in 2., ne smejo imeti zakonitih ovir iz člena 484. ZZD.
Mandat traja štiri leta (reelekcija).
Razpis vela 15 dni po objavi.
Prijave z dokazili pošljite na naslov:
SOUR Magros, RO Jugopromet Sarajevo, sektor Ljubljana, Kebetova 9.

9-14342

Delavski svet
TOZD Zdravstveni dom Črnomelj

objavlja
specializacijo iz splošne medicine
Kandidati morajo poleg splošnih, z zakonom predpisanih pogojev, izpolnjevati še naslednje:
– da imajo končano medicinsko fakulteto, splošna smer
– da imajo opravljen strokovni izpit za svoj naziv.

Prijave z dokazili o strokovnosti oddajte na gornji naslov v 8 dneh po objavi. O izidu izbire vas bomo obvestili v 30 dneh po opravljeni izbiri.

9-14351

Tovarna trakov in elastike Trak Mengeš, Glavni trg 18, Mengeš

objavlja po sklepu delavskega sveta

javno licitacijo
za odprodajo naslednjih osnovnih sredstev:
– inv. št. 1153 – stroj za brizganje plastičnih mas
– inv. št. 1154 – stroj za brizganje plastičnih mas
– inv. št. 1155 – stroj za mešanje granulata
– inv. št. 1156 – stroj za mletje plastičnih odpadkov

Izklicna cena za navedene stroje znaša skupno 120,000.000 din. V ceni ni vračunan prometni davek, ki ga plača kupec, razen če predloži potrdilo o oprostitvi.
Licitacija bo v četrtek, 16. 11. 1989, ob 11. uri na sedežu delovne organizacije.
Ogled bo mogoč vsak dan od 8. do 10. ure, prav tako na sedežu delovne organizacije.
Kupnino je treba plačati v treh dneh po opravljeni licitaciji, blago pa odpeljati takoj po plačilu kupnine.
Vse druge informacije dobite pri tov. Jožetu Kunstlju po tel. 737-303 (int. 30).

9-14356

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 78. letu zapustila naša sodelavka

MARIJA PANČUR

upokojenka stiskalnice

Na zadnjo pot jo bomo spremili v četrtek, 9. novembra 1989, ob 15.30 iz njene rojstne hiše v Šmartnem 13 na pokopališče v Šmartnem v Tuhinjski dolini

Ohranili jo bomo v lepem spominu

Sodelavci DO Titan Kamnik

2320

Sprejem osmrtnic: ob delavnikih od 7. do 16. ure oz. ob sobotah od 7. do 11. ure osebno (Šubičeva 1). Po teleksu YU DELO ST 31633, s telegramom ali po tel. 318-866 (od 14. do 16. ure) za naročnike izven Ljubljane. Ob nedeljah in praznikih sprejema osmrtnice (do 16. ure) neposredno centralna redakcija »Dela«, Ljubljana, Titova 35 osebno ali po telefonu 315-366 za naročnike izven Ljubljane. Rokopisov ne vračamo.

Sporočamo žalostno vest, da nas je zapustila naša

FRANČIŠKA VOH

rojena Šuster

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 9. novembra, ob 14.30 na pokopališču v Celju

Žalujoči: vsi njeni

Vsem, ki ste ga poznali, sporočamo, da nas je mnogo prezgodaj zapustil naš ljubi mož, očka, ded, brat in stric

RAFAEL TURK

Zadnje slovo bo 10. novembra 1989 ob 15. uri na viškem pokopališču

Na dan pogreba bo ležal v petnajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: žena Julka, sin Boris, vnučka Špela, sestra Ema z družino ter drugo sorodstvo

Dragomer, Brezovica, Ljubljana, Cerknica, Dobravica, Dobrova, 8. novembra 1989

2324

Sporočamo žalostno vest, da je v 78. letu starosti umrla draga mama, stara mama in tašča

MARIJA VREČKO

iz Zadobrove 21

Pogreb bo v četrtek, 9. novembra 1989, ob 16 uri na pokopališču v Vojniku
Cerkveni obred bo ob 15. uri

Žalujoči: sinova Zdravko in Polde, vnuki Leon, Leontina, Andrej ter snahi Zora in Brigita

---

Nenadoma je umrla naša dobra mama

IVANKA DOVJAK

rojena DOLINAR

Pogreb bo v četrtek, 9. novembra 1989, ob 15.30 izpred domače hiše Razori 2 na pokopališče Dobrova pri Ljubljani

Žalujoči: otroci Janez, Tinka, Marjanca, Tone, Urška, Helena z družinami in Andrej ter sestri Manca in Angelca

Dobrova pri Ljubljani, 8. novembra 1989

2326

V globoki bolečini sporočamo, da nas je za vedno zapustil naš srčno dobri in skrbni mož, oče, dedi, brat in stric

JOŽE ČERNE

komercialist v pokoju

Od dragega pokojnika se bomo poslovili 10. novembra 1989, ob 11. uri na pokopališču v Dravljah
Na dan pogreba bo žara v draveljski kapelici
Cvetje hvaležno odklanjamo v humanitarne namene

Žalujoči: žena Minka, hčerka Anka z Rokom in Katarino, sestra Mimi, brat Tone z družinami in drugo sorodstvo

Ljubljana, 7. novembra 1989

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 38. letu po kratki bolezni nepričakovano zapustila draga sodelavka

ROZKA VIDMAR-HROVAT

referent za delovna razmerja

Pogreb bo v četrtek, 9. novembra 1989, ob 15. uri iz hiše žalosti na pokopališče Blagovica

Do pogreba bo ležala v rojstni hiši Veliki Jelnik 2

Njeno prizadevno delo in tovariški odnos nam bosta ostala v najlepšem spominu

Helios, kemična industrija Domžale, Delovna skupnost skupnih služb

2325

Sporočamo žalostno vest,
da je umrla naša dolgoletna sodelavka

ANA MARINČIČ

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 9. novembra 1989, ob 15.30 iz hiše žalosti Glinek 12, na pokopališče Šmarje-Sap

Glinek, Škofljica

ZAHVALA

Ob izgubi dragega deda

LUDVIKA BAJTA

se iskreno zahvaljujemo sosedom in znancem za izraženo sožalje in darovano cvetje. Hvala dr. Kariževi, zdravnikom in sestram internega oddelka Splošne bolnišnice Izola za pomoč in nego.

Žena Frančiška v imenu družine in sorodstva

2323

Sporočamo vam žalostno vest, da je umrl

MARTIN JURAČIČ

upokojenec

Na zadnjo pot ga bomo spremili v četrtek, 9. novembra 1989, ob 15.30 izpred mrliške vežice na pokopališču v Homcu

Ohranili ga bomo v lepem spominu

Kolektiv DO Slovenijales Radomlje

2321

ZAHVALA

Ob bolečem slovesu od naše drage mame

ANGELE ZBAŠNIK

rojene KROMAR
iz Dolenje vasi pri Ribnici

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in kolektivom za darovano cvetje in prispevke v dober namen ter za izraze sožalja. Enaka zahvala g. župniku, pevcem in vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

2322

ZAHVALA

Ob boleči in prezgodnji izgubi moža in očeta

LEOPOLDA KOŠOROKA

se najlepše zahvaljujemo vsem in vsakomur, ki so nam stali ob strani s pisnimi in ustnimi izrazi sožalja, mu spregovorili v slovo in ga pospremili na zadnji poti ter prekrili njegov grob s cvetjem. Zahvaljujemo se tudi Komandi garnizona Ljubljana. Posebno smo hvaležni osebju Urološke klinike UKC v Ljubljani.

Njegova družina

2319

Še 24 milijonov ekujev za železnice v SFRJ

Odobrila nam jih je Evropska investicijska banka – Za boljšo povezavo ES z Grčijo

OD NAŠE DOPISNICE

BRUSELJ, 8. novembra – Glavna finančna ustanova Evropske skupnosti, Evropska investicijska banka, je danes sporočila, da je Jugoslavija te dni odobrila še 24 milijonov ekujev posojila za obnovitev in posodobitev železniške mreže v Vojvodini in Srbiji.

V Srbiji naj bi sredstva namenili posodobitvi stotih kilometrov glavne železniške mreže, ki večji del Evropske skupnosti povezuje z najjužnejšo članico Grčijo in z Bližnjim vzhodom, medtem ko bodo v Srbiji sredstva porabili za vgraditev nove opreme v sedanji sistem.

Novo posojilo (24 milijonov ekujev je približno 23 milijonov dolarjev) je sestavni del sredstev, ki jih je Jugoslavija dobila od skupnosti v okviru drugega finančnega protokola, podpisanega leta 1987. Od 550 milijonov ekujev, kolikor je predvideno s protokolom, naj bi približno 450 milijonov namenili posodobitvi in obnovitvi cestne in železniške infrastrukture, pri čemer dobivamo pri posojilih (EIB jih odobrava po tranšah) sorazmerno ugodne plačilne pogoje, dvajset let odplačevanja in sedem do osemodstotno obrestno mero. Do leta 1984 nam je Evropska investicijska banka odobrila sto milijonov ekujev posojil le za obnovitev železniške mreže, vključno s 34 milijoni ekujev, ki sta jih pred kratkim dobili Slovenija in Hrvaška. V EIB poudarjajo, da je od 550 milijonov posojil, ki smo jih dobili v okviru drugega finančnega protokola, do zdaj izkoriščenih 268, in sicer izključno za prometno omrežje (sto milijonov sredstev iz protokola naj bi namenili industrijskim objektom), nova tranša posojila za železnice (šlo bo za dva milijona ekujev) pa bo namenjena makedonskim progam.

MIRJAM AĆIMOV-OBLAK

Demokrati na pohodu: zmagal David Dinkins

Demokratski kandidat je postal prvi črnski župan New Yorka – Dolžnosti bo prevzel 1. januarja – Vnuk sužnjev Douglas Wilder prvi črnski guverner

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NEW YORK, 8. novembra – Včerajšnje volitve v ZDA, županske v kakih sto mestih, in guvernerske v New Jerseyju in Virginiji, so pokazale na nov vzpon demokratskih politikov, hkrati pa pomenijo za ameriško črnsko manjšino veliko zmagoslavje.

V ospredju včerajšnjih volitev je bila nedvoumna politična tekma za župansko mesto v največjem ameriškem mestu – New Yorku – ki ga po pomenu nekateri postavljajo takoj za funkcijo predsednika ZDA. Zanimanje za te volitve pa je bilo še toliko večje, ker se je za župansko mesto potegoval črnski kandidat demokratske stranke, 62-letni David Dinkins, pravnik in dosedanji predsednik manhattanskega okrožja. Ankete javnega mnenja so mu napovedovale prepričljivo zmago, vendar je njegov republikanski nasprotnik Rudolf Giuliani, nekdanji zvezni tožilec za Manhattan, kljub temu na dan volitev zbral 48 odstotkov glasov. Dinkins je tako zmagal z zelo tesnim rezultatom in postal prvi črnski župan v zgodovini New Yorka. S spravljivim in umerjenim programom, ki naj bi združeval barviti mozaik Newyoršega prebivalstva, je Dinkins doživel podporo ne samo med črnskimi, ampak tudi belskimi volilci, saj je zanj glasovala impresivna tretjina belskega elektorata. Kot 106. župan mesta bo uradno nasledil dosedanjega župana Edwarda Kocha (ta je županoval 12 let) 1. januarja prihodnje leto. Že na samem začetku ga bo čakala vrsta težavnih nalog, od odpravljanja problema brezdomcev do visoke stopnje kriminalitete, aidsa, mamil in milijardnega deficita v mestnem proračunu.

Newyorčani so včeraj izglasovali tudi spremembo sto let starega mestnega statuta (čarterja), ki sedaj daje več pooblastil županu in mestnemu svetu.

Čeprav v predvolilni kampanji noben izmed kandidatov ni omenjal rasnega ozadja politične tekme in poskušal kovati »etnični kapital«, je več kot očitno, da včerajšnje volitve pomenijo veliko zmago in vzpon črnskih politikov. Še pred nekaj leti so bili črnski politiki, ki so se dokopali do pomembnih političnih in upravnih funkcij, zelo redke ptice, zdaj pa so poleg Dinkinsa črnski kandidati zmagali v vrsti ameriških mest (Seattle, New Haven in drugod). Črnski demokrat Michael White je zmagal tudi v Clevelandu, kjer se dosedanji župan George Vojnovich ni več potegoval za to funkcijo.

Čeprav štetje glasov v zvezni državi Virginiji še ni preverjeno in bodo verjetno opravili ponovno štetje glasov, kaže, da je na guvernerskih volitvah prav tako zmagal demokratski črnski kandidat, 58-letni Douglas Wilder, pravnuk sužnjev. Postal je prvi črnski guverner ene izmed zveznih držav v zgodovini ZDA. V konservativni »južnjaški« državi je premagal belega republikanca, Marshalla Colemana.

● Osrednja in odločilna zadeva, ki je demokratom prinesla zmago, je bil – abortus. Demokratski kandidati na splošno zagovarjajo pravico do splava in očitno je, da večina volilcev deli mnenje z njimi. S tem se javno mnenje obrača proti sedanji republikanski vladi Georgea Busha, ki pravico do abortusa močno omejuje s prepovedjo financiranja javnih bolnišnic v te namene.

Včerajšnje volitve so torej vsekakor resno opozorilo republikanski stranki in Bushovi vladi, da utegnejo že na kongresnih volitvah prihodnje leto demokrati pokazati več moči kot doslej.

MITJA MERŠOL

PRVI ČRNSKI ŽUPAN V ZGODOVINI NEW YORKA – Dvainšestdesetletni David Dinkins, dosedanji predsednik manhattanskega okrožja, je novi newyorški župan. Na sliki: zmagovalec s sinom Davidom. (Telefoto: Reuter)

ISKRICA

Človek mora iskati resnico, da bi našel srečo.
PESTALOZZI

Težave z novo vlado

General Aoun je izjavil, da ne priznava novega libanonskega predsednika Mauvada

NIKOZIJA, 8. novembra (Tanjug) – Po štirih dneh protestov in stavk privržencev generala Michela Aouna se danes življenje v krščanskem delu Bejruta polagoma normalizira, medtem ko je politični položaj v Libanonu še vedno napet. Novega predsednika republike Reneja Muavada čakajo še hude težave pri sestavljanju nove vlade nacionalne enotnosti. Trudi se namreč, da bi v novi kabinet vključil tudi politike iz krščanskega dela mesta, ki pa je pod strogim nadzorstvom generala Aouna.

General Aoun je danes na tiskovni konferenci v Bejrutu povedal, da Renéja Muavada ne priznava za predsednika, ter opozoril, da ima sam izključne predsedniške pravice in odgovornost pred ljudstvom. Ponovil je tudi, da bo kljub vsem pritiskom nadaljeval svojo osvobodilno vojno proti 40.000 sirskim vojakom v Libanonu.

La Pasionaria v bolnišnici

MADRID, 8. novembra (Tanjug) – Legendarna , zdaj že 93-letna predsednica španske komunistične partije Dolores Ibarruri La Pasionaria je od sinoči spet v bolnišnici. Kot so povedali zdravniki, je njeno zdravstveno stanje kritično.

Spopad na meji

PEKING, 8. novembra (Xinhua) – Kot poroča današnji Renmin Ribao, je prišlo na območju Jingxi na jugu Kitajske do spopada, v katerem je kitajska policija ubila dva vietnamska vojaka. To se je zgodilo v ponedeljek, sicer pa glasilo dodaja, da so že od avgusta dalje vdori vietnamskih vojakov na kitajsko ozemlje spet pogostejši.

JAR vabi begunce

JOHANNESBURG, 8. novembra (AP) – Južnoafriška republika bo skušala pritegniti vzhodnonemške begunce in jih ogreti za zamisel, da bi se za stalno naselili v tej državi. Po besedah ministra za delo Elija Louwa je namen tega zapolniti kadrovske vrzeli v več deset poklicih, zlasti na področju tehnike.

OGLEDALO

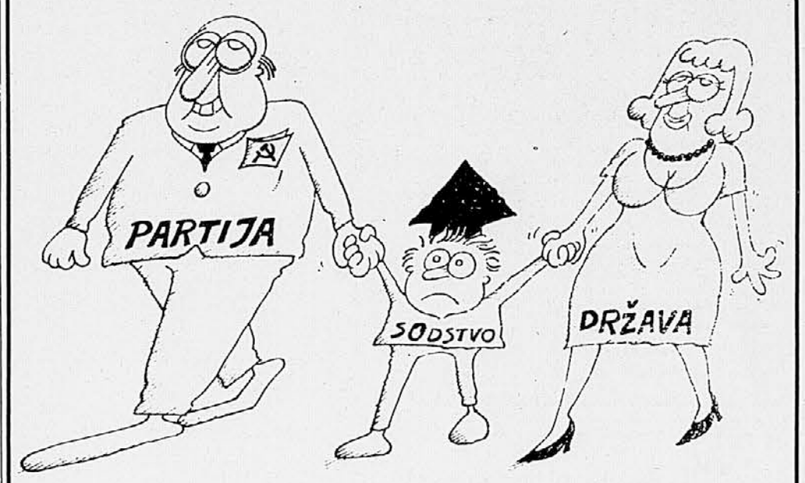

MIDHAT AJANOVIĆ, Oslobodenje

NA KRATKO

Ortega spet pripravljen na pogajanja

HAVANA, 8. novembra (Tanjug) – Zdaj ko soglaša tudi Honduras, so vsi udeleženci pogajanja o nikaragovski vojni za sklic sestanka, ki ga predlaga predsednik vlade v Managui. Honduraška vlada je namreč sinoči k sodelovanju na pogajanjih privolila, vendar samo kot opazovalka, ker meni, da ni udeleženka nikaragovske državljanske vojne.

Začela se bodo jutri na sedežu Združenih narodov v New Yorku, trajala pa bodo do petka. Poleg Hondurasa, predstavnikov nikaragovske vlade in vodstva protisandinistične kontrarevolucije bo na pogovorih med neposrednimi udeleženci vojne tudi komisija za potrditev sporazuma o miru v Srednji Ameriki.

Protest sarajevskih študentov

SARAJEVO, 8. novembra (Tanjug) – Več kot tisoč študentov iz sarajevskih fakultet se je nocoj zbralo v zgradbi skupščine SR Bosne in Hercegovine in protestiralo, ker so na današnji seji zbora združenega dela skupščine SRBiH zavrnili zahtevo Skupnosti visokošolskega izobraževanja, da bi stopnjo prispevkov za visoko šolstvo zvišali s sedanjih 1,9 na 3,85 odstotka.

Deveta presaditev srca v Zagrebu

ZAGREB, 8. novembra (Tanjug) – Na kirurški kliniki medicinske fakultete v Zagrebu na Rebru so opravili deveto operacijo presaditve srca. Ekipa srčnih kirurgov, ki jo je vodil prf. dr. Josip Sokolović, je presadila srce 47-letnemu Ivanu Lončarju iz Ralinovca pri Djurjevcu, ki je sedaj na intenzivni negi in se dobro počuti.

Jordanci zbirajo nov parlament

NIKOZIJA, 8. novembra (Tanjug) – Jordanci so po 22 letih prišli na volišča, da bi med 650 kandidati izvolili 80 poslancev novega parlamenta. Mnogi opazovalci današnje vzdušje opisujejo kot »praznik demokracije«. Pričakujejo, da bo na približno tisoč volišč v državi prišlo več kot 80 odstotkov od skoraj milijon volilnih upravičencev, ki bodo po nenavadno svobodni in demokratični predvolilni kampanji prvič po treh desetletjih izrazili svojo politično voljo.

Prvi neodvisni sindikat na Hrvaškem

ZAGREB, 8. novembra (Tanjug) – Delegati ustanovne skupščine konference sindikatov strojnega osebja Hrvaške so danes sprejeli statut in programske dokumente, izvolili vodstvo in določili način delovanja, s tem pa ustanovili prvi neodvisni strokovni sindikat v republiki. Strojevodje iz Osijeka, Vinkovcev in Knina se jim niso pridružili. Sindikat strojnega osebja Hrvaške bo deloval neodvisno v organizaciji sindikata ŽTP Zagreb kot sestavni del Zveze sindikatov Hrvaške. Za predsednika so izvolili Milana Krivokuća.

Beograd: prijeli nigerijskega prodajalca mamil

BEOGRAD, 8. novembra – Inšpektorji beograjskega sekretariata za notranje zadeve, so preprečili prodajo 15 kg marihuane, katere lastnik je Peter Nedobujsi, 30-letni nigerijski državljan.

Nedobujsi je iz Lagosa, glavnega mesta Nigerije, preko Sofije pripotoval v Beograd. Nastanil se je v hotelu in aretirali so ga pri poskusu prodaje mamila. Med preiskavo njegove hotelske sobe, so v veliki potni torbi, polni južnega sadja, našli 15 kg marihuane. Vrednost mamila na beograjskem trgu je 300 do 500 tisoč dinarjev za gram. (M. P.)

Prepoved zborovanja v Nevesinju

NEVESINJE, 8. novembra (Tanjug) – Občinski sekretariat za notranje zadeve v Nevesinju je sprejel sklep o prepovedi protestnega zborovanja, ki so ga za 9. november napovedali člani organizacijskega odbora. V obrazložitvi je rečeno, da je pri tem upošteval celotni varnostni položaj v Nevesinju in obstoj utemeljenega suma, da bi miting utegnil skaliti javni red in mir.

Kazen z izključitvijo iz sveta republike

SARAJEVO, 8. novembra (Tanjug) – Skupščina Bosne in Hercegovine je danes na ločenih sejah zborov nadaljevala obravnavanje tekočih gospodarskih tokov in predlagane projekcije, po kateri naj bi se industrijska proizvodnja prihodnje leto povečala za 1,5 odstotka. Zaradi vpletenosti v neumsko afero so iz sveta SR BiH izključili Abaza Deronjo, Pera Jelčića in Mirka Vranića.

Rekordna inflacija v Švici

ŽENEVA, 8. novembra (Tanjug) – Inflacija v Švici se počasi približuje svojemu rekordu iz leta 1985. V prvih desetih mesecih letošnjega leta je bila v primerjavi z enakim lanskim obdobjem 3,6-odstotna.

Ukradli top

BONN, 8. novembra (Tanjug) – Die Welt je danes objavil, da so zahodnonemški kopenski vojski sredi minulega meseca ukradli 20-milimetrski brzostrelni top. Če bi ga dobili v roke teroristi, opozarja dnevnik, bi z njim lahko naredili ogromne škode. Vojaške oblasti so prepovedale vse informacije o tej kraji.

Černobil je vzel več kot 250 življenj

MOSKVA, 8. novembra (Tanjug) – Tednik »Moskovske novost« piše v današnji številki, da je v Černobilu umrlo več kot 250 ljudi med tistimi, ki so v času eksplozije delali v JE oziroma tistimi, ki so pomagali odstranjevati posledice te najhujše jedrske nesreče v našem času. Doslej je veljala uradna številka 31 mrtvih pri tej katastrofi. Nihče pa ne more vedeti, kolikšna bo končna številka.

Vladna izjava o poljskih mejah

Zahodne poljske meje so dokončne – Bonn bo Vzhodnemu Berlinu gospodarsko pomagal le pod pogojem, da se nemška partija umakne z monopolnega položaja – To je Kohlova popotnica za Varšavo

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BONN, 8. novembra – Razmere v NDR in na Poljskem so bile danes izhodišče vladne izjave, ki jo je v bundestagu prebral zahodnonemški kancler Kohl. Temeljite spremembe v družbeni in politični stvarnosti NDR je Kohl danes predstavil kot »nacionalno«, se pravi vsenemško nalogo, pogoj za nadaljnjo gospodarsko pomoč Bonna Nemški demokratični republiki pa je sestop ESPN s položaja stranke, ki ima monopol na oblast, dopustitev neodvisnih strank in zagotovila v prid svobodnim volitvam. Če je vodstvo SED pripravljeno uresničiti takšne reforme, mu je Bonn pripravljen dati ustrezno podporo.

Kot naslednjo »nacionalno« dolžnost pa je kancler predstavil sprejem beguncev iz NDR, ki jih je prišlo letos na Zahod že blizu 200.000. Dan pred odhodom na petdnevni obisk na Poljsko je kancler v vladni izjavi povedal, da Bonn ostaja zvest varšavskemu sporazumu, to pa naj bi se nanašalo tako na tisti del sporazuma, ki govori o nedotakljivosti meja, kot tudi na določbo sporazuma, ki pravi, da sporazum ne more vplivati na mednarodne sporazume, ki so bili sklenjeni pred njim; takšno »zatečeno pravno stanje« naj bi se nanašalo tudi na vprašanje dokončnosti nemških meja, saj naj bi le-te, kot je bilo določeno še pred podpisom varšavskega sporazuma, dokončno določili tedaj, ko bo podpisana mirovna pogodba z Nemčijo. Sicer pa se je Kohl zavzel tudi za nemško manjšino na Poljskem, češ da tistih, ki se zavzemajo za njene pravice, ni moč zmerjati, da so revanšisti.

Kohl je s svojo izjavo vnovič priznal dokončnost zahodnih poljskih meja, kar zadeva Zvezno republiko Nemčijo, ne pa tudi, kar zadeva prihodnjo (morda) združeno Nemčijo. Vogel, ki je očital kanclerju, da je le v drugačni obliki ponovil svoje sporno stališče z zadnje letne skupščine organizacije nemških izgnancev, je vlado pozval, naj nedvoumno pove, da Nemci priznavajo dokončnost sedanjih evropskih meja vključno s poljskimi, nasploh pa je bil mnenja, da si je treba prizadevati za odpravljanje meja, ne pa za njihovo prestavljanje. Socialna demokracija je spričo vsega tega pozvala parlament, naj podpre izjavo, ki jo je v tej zvezi na generalni skupščini OZN izrekel zunanji minister Genscher, ki se je tedaj brez pridržkov in »ustavnih interpretacij« izrekel za dokončnost meja.

● S podporo poslancev vladne koalicije in opozicije SPD je bil popoldne po večurni razpravi o Kohlovem poročilu o stanju naroda sprejet sklep, ki daje doslej najbolj obsežne garancije za obstoj poljskih zahodnih meja. V sklepu je rečeno, da je varšavski sporazum iz leta 1970 trden temelj odnosov med ZRN in Poljsko, del tega temelja pa je tudi priznanje poljskih zahodnih meja. Hkrati je bundestag opozoril na mednarodnopravno odvisnost meje od še ne podpisane mirovne pogodbe z Nemčijo, vendar pa s pripombo, da Nemci ne mislijo postavljati teritorialnih zahtev ne zdaj ne v prihodnje. Bundestag ni sprejel dodatnega predloga skupine poslancev z desnega krila vladne koalicije, ki so skušali sklep dopolniti s tezo, da obstaja Nemčija, kar zadeva mednarodno pravo, še nadalje v mejah iz leta 1937. Zahteva je bila povod za ostre kritike zlasti s strani socialnodemokratske opozicije, ki jo je ocenila za slabo popotnico kanclerju, ki jutri odhaja v Varšavo.

Sicer pa je Kohl, kar zadeva tako imenovano nemško politiko, izjavil, da je pravica do samoodločbe za vse Nemce srž bonske poti k združeni Nemčiji. Najnovejši dogodki naj bi pokazali, da berlinski zid in bodeča žica nista nikakršna trajna rešitev, je izjavil Kohl v poročilu o položaju naroda v razdeljeni Nemčiji. Nemško vprašanje po njegovih besedah še ni rešeno, beg desettisočev, zlasti mladih, pa naj bi predstavljal glasovanje z nogami, glasovanje za svobodo in demokracijo.

MARJAN SEDMAK

SVET SO LJUDJE

Bertè v novi vlogi

V Italiji se je menda prvič zgodilo, da so za porotnika izbrali osebnost iz sveta zabavne glasbe. Izbranka je protestna pevka **LOREDANA BERTÈ**, ki se je pred dvema mesecema poročila z nekdanjim teniškim zvezdnikom **BJÖRNOM BORGOM**. Porotno sodišče v Milanu omenja njeno ime skupaj s 49 drugimi, ki bodo porotniki v sojenju Adrianu Sofriju in trem drugim članom skupine Lotta continua, obtoženim, da so maja 1972 ubili Luigija Calabresija.

Potovanja še ni konec

Petinsedemdesetletni gledališki potepuh **GEORGE TABORI** (njegova farsa Mein Kampf je doživela jugoslovansko praizvedbo v lanski sezoni v zagrebškem Teatru ITD, letos pa je na repertoarju ljubljanske Drame) ne pripada nobeni narodnosti in nobenemu slogu. Rodil se je na Madžarskem. Pred nacisti je pobegnil v Združene države Amerike. Leta 1968 je prek Anglije prispel v ZR Nemčijo, v državo, kjer živijo potomci morilcev njegove družine. Tam je z nemškimi igralci posmehljivo, šaljivo in z zvrhano mero domišljije izkopaval židovske bolečine in nevroze iz madžarskih spominov. Pesnil jih je v angleščini in jih nato dal prevesti v nemščino. Tabori je v najboljšem primeru večni gost, vse spreminjajoči čarovnik, ki se gledališča malo dotakne, ga rahlo premeša in gre naprej. Pred nekaj leti se je naselil na Dunaju, prevzel vodstvo gledališča »Kreis« in ga zavzel z njemu zapriseženo gledališko skupino. Vendar se je to izkazalo le za zmotno zamisel o ustalitvi. Iz gledališča je hotel narediti gledališki laboratorij, Dunajčani pa so od njega pričakovali trden in urejen repertoar. Popoln nesporazum. Zdaj pa je prišlo pomirjajoče sporočilo, da Tabori in njegova skupina zapuščata Kreis. Za slovo bo pripravil gledališki projekt z naslovom Konec potovanja. Potovanje se v resnici nadaljuje, čeprav sprva po bližnjih, avstrijskih poteh. V Burgtheatru bo uprizoril Othella, potem pa še v drugih dunajskih gledališčih nekaj svojih del. In morda bo kdaj pomislil na to, da bodo gledališča v drugih državah manj dolgočasna, če bo pripravljen z njimi sodelovati.

Večno pregnanstvo

Stara gospa iz Sankt Petersburga – **NINA BERBEROVA** je spet presenetila: potem ko je pri 88. letih podarila svetu literarni biser s svojo avtobiografijo (Jaz podčrtujem), je izšel še en njen roman: Le mal noir. Spet gre za delo, napisano pred pol stoletja (tako kot Uporni trst, Spremljevalka in druga), ne daljše od novele (106 strani), a zgoščeno kot pravi roman. Pisateljica, ki več kot izvrstno obvlada neizrečeno, slepo ulico, elipso, zahteva od bralca več kot drugi pisatelji. Zahteva sodelovanje. V novem romanu pripoveduje dve na videz samostojni zgodbi, ki se kot po čudežu spojita v trenutku razpleta. Knjiga obravnava priljubljeno avtoričino snov: eksil pregnanca, drugo pregnanstvo. Znano je, da je Berberova, potem ko je zbežala iz ZSSR, preživela dvajset let v Franciji, potem pa se izselila v ZDA.

Odlikovanje Annini prijateljici

Osemdesetletna Nizozemka **MIEP GIES**, ki je med drugo svetovno vojno v Amsterdamu pomagala skrivati Anno Frank in njeno družino pred nacisti, je dobila najvišje odlikovanje, ki ga zahodnonemška vlada podeljuje navadnim državljanom: zvezni križ za zasluge prvega reda. Miep Gies je delala kot tajnica v hiši, kjer se je od leta 1942 do 1944 skrivala družina Frankovih. Skupaj z možem Henkom je skritim tihotapila hrano. Giesova, ki v spominih Anne Frank nastopa kot Miep van Santen, je leta 1987 sama objavila spomine z naslovom »Spomin na Anno Frank: zgodba Miep Gies, ki je pomagala skrivati družino Frank«.

PA ŠE TO

BOLJŠI DATUM – Kot je znano, je odbor Združenja za vrnitev Srbov in Črnogorcev na Kosovo predlagal organizirati miting v Ljubljani na zgodovinski dan 1. decembra (dan zedinjenja 1918).

Čudno da se niso domislili še ustreznejšega zgodovinskega datuma: 6. januarja (uvedbe Aleksandrove diktature 1929. leta).

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 215
z dne 8. novembra 1989

za devize, efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice

država	valuta	tečaj velja za	nakupni	srednji	prodajni	nakupni za čeke in kred. pisma	nakupni za efektive in medn. pošt. nakazn.
Avstralija	a. dolar	1	42571	42635	42699	40868	40655
Avstrija	šiling	100	417945	418573	419201	409586	407497
Kanada	dolar	1	46312	46382	46452	44460	44228
Danska	krona	100	759097	760237	761377	742017	738221
Finska	marka	100	1271995	1273906	1275817	1243375	1237015
Francija	frank	100	868461	869766	871071	848921	844579
ZR Nemčija	marka	100	2943402	2947824	2952246	2884534	2869817
Grčija	drahma	100	–	32889	32938	–	31362
Irska	funt	1	–	–	–	–	–
Italija	lira	100	4023	4029	4035	3942	3922
Japonska	jen	100	37867	37924	37981	36352	36163
Kuvajt	kv. dinar	1	181106	181378	181650	173862	172956
Nizozemska	gulden	100	2603776	2607688	2611600	2545191	2532173
Norveška	krona	100	784951	786130	787309	767289	763365
Portugalska	escudo	100	34399	34451	34503	–	–
Švedska	krona	100	846010	847281	848552	826975	822745
Švica	frank	100	3357398	3362442	3367486	3290250	3273463
V. Britanija	funt	1	85955	86084	86213	84021	83591
ZDA	dolar	1	54243	54324	54405	53022	52751
	ECU	1	60444	60535	60626	–	–
Belgija	frank/F	100	140061	140271	140481	134458	136209
Belgija	frank/C	100	140424	140635	140846	–	–
Španija	pezeta	100	46651	46721	46791	44785	44552

Tečaj dinarja za obračunski dolar je 51.057.
Tečaji za grško drahmo veljajo samo za čeke. – Tečaji za britanski funt veljajo tudi za škotski funt, vendar le za efektivo in čeke. – Nakupni in prodajni tečaji za devize začno veljati 8. novembra 1989 ob 14. uri, srednji tečaji za devize ter nakupni, srednji in prodajni tečaji za efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice pa 9. novembra 1989. – Tečaj dinarja za obračunski dolar velja od 9. novembra 1989 dalje. – Najvišji zajamčeni znesek evročeka je 9,000.000 dinarjev (velja od 6. novembra 1989).

ljubljanska banka Pravi naslov za denarne zadeve

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 9. november 1989

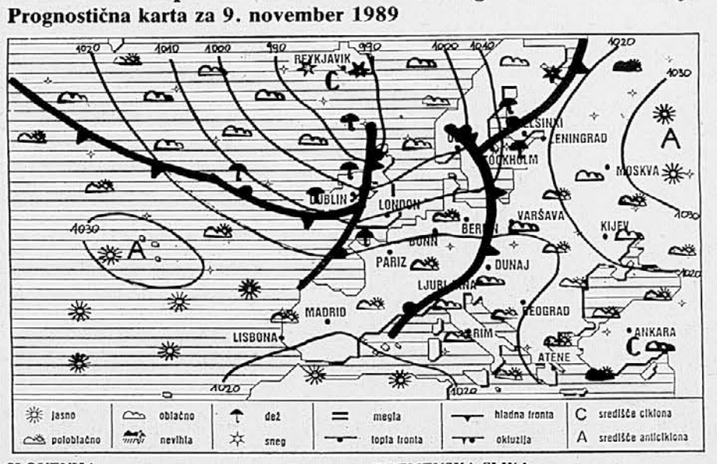

SLOVENIJA
Od zahoda se bo postopoma pooblačilo, popoldne ali zvečer bodo ponekod manjše padavine. Zjutraj in del dopoldneva bo po nekaterih kotlinah megla ali nizka oblačnost. Najnižje jutranje temperature bodo od –2 do 3, ob morju 8, najvišje dnevne od 7 do 13, na Primorskem do 15 stopinj Celzija.

JUGOSLAVIJA
Pretežno jasno bo, čez dan se bo v zahodni polovici države prehodno pooblačilo, proti večeru bodo ponekod manjše padavine.

VREMENSKA SLIKA
Nad severnim delom zahodne in srednje Evrope ter severne Evrope je območje nizkega zračnega pritiska. Oslabljen frontalni val bo čez dan dosegel Slovenijo. Pred njim priteka nad naše kraje bolj vlažen zrak.

KAKO KAŽE ZA PETEK IN SOBOTO
V petek in soboto bo suho vreme, v soboto se bo po kotlinah ponovno pojavila megla.

VREME IN TEMPERATURE 8. NOVEMBRA 1989 OB 13. URI

kraj	vreme	°C
LJUBLJANA	pret. jasno	5
PLANICA	jasno	4
BRNIK	megla	3
KREDARICA	pret. jasno	–7
MARIBOR	pret. jasno	12
M. SOBOTA	pret. jasno	11
SL. GRADEC	pret. jasno	6
CELJE	del. oblačno	11
N. MESTO	pret. jasno	7
N. GORICA	pret. jasno	14
PORTOROŽ	pret. jasno	13
REKA	pret. jasno	14
PULJ	pret. jasno	16
HVAR	del. oblačno	17
DUBROVNIK	pret. oblačno	14
ZAGREB	pret. jasno	11
BEOGRAD	oblačno	7
SARAJEVO	oblačno	7
TITOGRAD	zmer. oblačno	17
SKOPJE	oblačno	11
CELOVEC	pret. jasno	6
GRADEC	pret. jasno	6
DUNAJ	pret. oblačno	8
BENETKE	pret. jasno	14
MILANO	zmer. oblačno	12
GENOVA	pret. oblačno	16
RIM	pret. jasno	14
PARIZ	oblačno	13
BERLIN	oblačno	6
STOCKHOLM	pret. oblačno	4
MOSKVA	jasno	2

STANJE VODA, 8. novembra 1989, ob 6. uri
Pretok v m^3/s: Drava HE Dravograd 260, Mura Gornja Radgona 181, Sava Radovljica 60,5, Sava HE Mavčiče 82, Sava Šentjakob 157, Sava Radeče 461, Sora Škofja Loka 45,9, Ljubljanica Moste 188, Savinja Laško 51,2, Krka Podbočje 150, Kolpa Radenci 119, Soča HE Doblar 112.

Graditi je treba protipotresno

Konstruiranje protipotresnih objektov visoke in nizke gradnje terja poglobljeno poznavanje pričakovanega gibanja tal na kraju gradnje vsakega posameznega objekta za primer najneugodnejšega rušilnega ali celo delno uničujočega potresa. Regionalni splošni parametri, ki so navadno prikazani na dokaj grobih kartah seizmičnosti, pri takšnem načrtovanju le malo koristijo. Gradbeniki potrebujejo natančne karte seizmične mikrorajonizacije, izdelane po dokaj zapleteni multidisciplinarni metodologiji s sintezo rezultatov različnih geoloških, seizmoloških, geomehanskih in hidroloških metod.

*Poznavanje ali vsaj približno poznavanje zgornje meje pričakovanih pospeškov med potresom ne zadošča več, še zlasti, če so podatki povzeti iz kart, ki prikazujejo maksimalne intenzitete potresov v določenem časovnem razdobju. Najti je treba parametre, kot so trajanje intenzivnega gibanja tal in frekvenčni spektri, kar terja modelno simulacijo potresnega procesa. Za to je potrebno razumevanje procesa v potresnem izvorišču, to je v njegovi hipocentralni coni. Modeliranje pričakovanih žariščnih mehanizmov, sprostitve potresne energije in razširjanja seizmičnih valov ob upoštevanju lokalnih talnih pogojev pripelje s posredovanjem predkalkuliranega sintetičnega seizmograma gibanja tal med potresom do kvantitativne ocenitve lokalne **potresne nevarnosti** ali **seizmičnega hazarda**.*

Ali industrijska cona v Šiški ogroža vodne vire?

Na Mestnem vodovodu pravijo, da jo – Neustrezno skladiščenje nevarnih snovi

LJUBLJANA, 8. novembra – Na ljubljanskem Mestnem vodovodu menijo, da šišenska industrijska cona lahko zaradi nedoslednosti in precej malomarnega odnosa do shranjevanja nevarnih odpadnih snovi resno ogrozi ljubljansko podtalnico, katere večji del je prav pod Šiško. Nekatere delovne organizacije namreč sploh nimajo urejenega odvoza in primernega skladiščenja nevarnih snovi, temveč jih imajo shranjene kar na dvorišču. Ni nevarna samo industrija, temveč tudi neustrezne greznice ob starejših stanovanjskih hišah, divja odlagališča odpadkov in razne podzemne ter nadzemne cisterne goriv, mazil, naftnih derivatov in drugih nevarnih snovi. Slednjih je bilo v Ljubljani od leta 1977 do 1987 prijavljenih okoli 6700.

Na Mestnem vodovodu še vedno ne vedo natančno, kdo je pred tremi leti s težkimi kovinami onesnažil zadnja dva vodnjaka v Klečah, ki zaradi tega že tretje leto ne obratujeta. J. B.

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

Ljubljana vstopa v gibanje Zdravo mesto

Evropsko gibanje povezuje mesta, ki skrbijo za telesno, duševno in socialno zdravje

LJUBLJANA, 8. novembra – Ljubljana je tako rekoč že pripravljena na vstop v evropsko gibanje Zdravo mesto.

Na današnji tiskovni konferenci v prostorih ljubljanske mestne skupščine so predstavniki mesta in njegovih institucij razložili predvsem vzroke za vstop v gibanje in tudi to, zakaj se je Ljubljana v to gibanje sploh lahko vključila. Gibanje namreč ne pomeni le zdravih ljudi v mestu z vidika medicine, temveč to pomeni telesno, duševno in socialno zdravje. Na današnji tiskovni konferenci so bila posebej poudarjena vprašanja, kaj prinaša zdravstvu koncentracija odločanja na ravni republike, prav tako pa tudi drugačna organiziranost vseh družbenih dejavnosti. Še posebej pa je bilo rečeno, da se je Ljubljana v gibanje Zdravo mesto lahko vključila tudi zato, ker je mesto v okviru vseh treh samoprispevkov dobilo številne ustanove, ki so namenjene človeku od rojstva do smrti. K. M.

Sindikat je bil že do zdaj neodvisen – od svojih članov

Sindikalisti v Centru menijo, da je bila priprava programa novega sindikata izguba časa in denarja – Republiškemu vodstvu ne zaupajo

LJUBLJANA, 8. novembra – Program novega neodvisnega sindikata je v praksi skorajda neuporaben, saj je spet le nekakšen seznam neuresničljivih želja. Njegovo oblikovanje in pripravljanje je bilo izguba denarja in časa. Tisti, ki so ga pripravljali, niso dobro izkoristili časa, ki jim je bil na voljo, in s tem prednosti pred drugimi političnimi zvezami in organizacijami, še posebej zato, ker so program pisali v službenih prostorih med precej dobro plačanim delovnim časom.

To je bilo eno izmed mnenj na današnji razširjeni seji občinskega sindikalnega sveta Centra, ki sta se ga poleg članov sveta in predstavnikov sindikata iz nekaterih ozdov udeležila tudi **Miha Ravnik**, predsednik republiškega sindikalnega sveta, in **Jože Šketa**, predsednik mestnega sindikalnega sveta Ljubljana. **Brane Omerzu**, predsednik sindikalnega sveta Centra, je povedal, da so v republiškem svetu več kot 16 mesecev pripravljali osnutek programa novega neodvisnega sindikata, ki pa je kljub temu poln nedorečenosti, odprtih vprašanj in različnih ideoloških okraskov. Menil je, da so v njem postavljene nekatere teoretične zadeve, ki pa jih bo zdaj treba uresničiti še v vsakdanji praksi, kar pa bo izredno težko. Poudaril je, da je sindikalna organizacija v obdobju, ko je treba jasno opredeliti cilje in metode novega sindikata, saj bo sindikat le na tak način postal to, kar si želi postati, torej interesna organizacija delavcev. Predlagal je tudi, naj bi iz programa črtali vse tiste sestavine, ki vsebujejo elemente boja za oblast, oziroma vse tiste sestavine, ki vsebujejo politične ambicije sindikalne organizacije.

Sekretar občinskega sveta Centra **Stane Zupančič** je menil, da je kratek rok, ki je razpravljalcem namenjen za obravnavo programa in dopolnil in sprememb obstoječega statuta, ponižujoč za člane. V predlaganih spremembah statuta je menil, da so preveč kompromisarske, da bi zagotavljale večje spremembe v praksi. Po njegovem mnenju so ne preveč posrečena mešanica med dosedanjim in na novo nastajajočim, kar pomeni, da bi bila široka in kakovostna javna razprava zelo dobrodošla. Poudaril je še, da je sindikat izgubil že precej zaupanja članstva, ki pa ga niso zapravili v osnovnih organizacijah, temveč v republiškem vodstvu. Predlagal je, da naj bi to vodstvo izdelavo potrebnih dokumentov še pred kongresom marca prihodnjega leta zaupalo drugim, novim ljudem.

Ano Selan je v razpravi zanimalo, kako bo s podpisovanjem kolektivnih pogodb, saj nihče ne ve, kakšne te sploh bodo. Povedala je, da republiški sindikat ne da nič od sebe, hkrati pa od aktivistov zahteva, da vse izpeljejo v rokih. Spet bomo nekaj na hitro zmečkali, je poudarila, zato v republiško sindikalno vodstvo nimamo več zaupanja. **Albert Avguštinčič** se je spraševal, kaj pomeni, da bo sindikat neodvisen. Menil je, da je bil sindikat neodvisen že do zdaj, po rezultatih njegovega delovanja sodeč, pa je bil neodvisen predvsem od svojega članstva. Prav sedanje gromko razglašanje neodvisnosti, je poudaril, dokazuje, da je bil sindikat do zdaj partijska cokla. Večina razpravljalcev je menila, da sedanje dogajanje v sindikalni organizaciji napoveduje razdrobitev sindikata na množico manjših organizacij, kar dolgoročno gledano sploh ni dobro. Kajti le množičen sindikat bo lahko učinkovit in močan.

Miha Ravnik je rekel, da o tem, da se mora sindikat spremeniti, ni nobenega dvoma, saj ga k temu silijo razmere v naši družbi. Poudaril pa je, da se bodo morali spremeniti tudi drugi, kajti če ti drugi ne bodo zavzeli drugačnega stališča do sindikata, z njegovo spremenjeno vlogo ne bo nič. Na očitke o zavlačevanju s programom je odgovoril, da zavlačujejo tudi drugi, saj tudi politični in gospodarski sistem še nista do konca zgrajena. Udeležence seje je pozval k strpnosti pri odpravljanju težav in priznanju tistega, kar je bilo s skupnimi napori vendarle doseženo.

MARKO JAKOPEC

Posojila so bila porabljena namensko

Obrtniki iz domžalske občine v glavnem niso špekulirali s posojili iz občinskega proračuna

DOMŽALE, 8. novembra – Posojila iz domžalskega občinskega proračuna, ki jih je dobilo 26 obrtnikov iz te občine, so bila v letu 1988 v celoti porabljena namensko. Nekaj manjših nepravilnosti je bilo le pri njihovi porabi v letošnjem letu (odkrili so jih pri petih od skupno 22 prejemnikov).

To je glavna ugotovitev iz poročila uprave za družbene prihodke občine Domžale o porabi posojil, dodeljenih iz občinskega proračuna v lanskem in letošnjem letu, ki so jo na današnji seji sprejeli tudi člani domžalskega izvršnega sveta. V zvezi s tem so sklenili, da bodo posamezniki, ki denarja niso porabili za namen, določen v pogodbi, morali denar (revaloriziran) vrniti. Vsi, ki anuitet na ta posojila niso plačali oziroma so to storili z zamudo, pa bodo morali plačati zamudne obresti. Ti bodo v kratkem dobili tudi tožbene zahteve. Hkrati so ugotovili, da marsikatera obratovalnica, zgrajena s tem posojilom, že dela. J. P.

PO SLOVENIJI

Dušan Sterle v Ciceru

LJUBLJANA, 8. novembra – V Delovi likovni Galeriji Cicero na Titovi 35 bo do decembra odprta razstava slikarskih del Dušana Sterleta. Razstavljene slike obravnavajo socialni položaj ljudi na robu družbe. Otvoritev bo v četrtek, 9. novembra, ob 19. uri s kulturnim programom, v katerem bosta nastopili glasbenici Mojca Barbič in Ajda Zupančič. Slednja je zmagala na tekmovanju jugoslovanskih študentov glasbe. (L. A.)

Partizanski pevski zbor bo pel v Črnomlju

ČRNOMELJ, 8. novembra – Partizanski pevski zbor bo koncertiral v črnomaljskem domu kulture v četrtek, 9. novembra, ob 19. uri. Črnomaljcem se bo predstavil s svojim programom, nastop pa sodi v sodelovanje z občino Črnomelj, kjer ima Partizanski pevski zbor tudi svoj domicil. (M. D.)

Rojstva

LJUBLJANA: V torek so v ljubljanski porodnišnici mamice povile 6 deklic in 7 dečkov. Tokrat je bil najtežji deček s porodno težo 4440 gramov, najlažja pa deklica, pod katero se je jeziček tehtnice ustavil pri 2690 gramih. (R. D.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 95-letne upokojenke Berte Bajec (ob 10. uri); 85-letne upokojenke Pavle Rozman (ob 11. uri); 55-letne upokojenke Marije Toplikar (ob 12. uri); 75-letnega upokojenca Antona Bajca (ob 14. uri) in 23-letnega elektrikarja Mateja Zajca (ob 15. uri).

ŠTEPANJA VAS: Na tukajšnjem pokopališču bodo danes ob 13. uri svojci pospremili na zadnjo pot 73-letnega upokojenca Franca Šerega.

POLJE: Danes ob 16. uri bodo na pokopališču v Polju pokopali 55-letnega upokojenca Ladislava Fležarja.

VRHNIKA: Na vrhniškem pokopališču bodo danes ob 16. uri svojci pospremili na zadnjo pot Avgusta Štefančiča. (R. D.)

Krajani nasprotujejo zidavi stanovanjske soseske Ilovica

Pri odloku o razlastitvi lastnikov zemljišč so glasovali delegati prizadetih krajevnih skupnosti

LJUBLJANA, 8. novembra – Krajevne skupnosti Barje, Krim, Galjevica in Peruzzi so na današnjem zasedanju zbora krajevnih skupnosti viške občinske skupščine zagrozile z ustavnim sporom in še večjo afero, kot je bil Polikem, če bo gradnja načrtovane stanovanjske soseske Ilovica sprejeta. Zbor osnutka odloka o prenehanju lastninske pravice na zemljiščih za Ilovico ni sprejel, ker je za sprejetje glasovala le polovica vseh delegatov zbora KS – torej 19.

Proti so glasovali delegati vseh štirih prizadetih krajevnih skupnosti ter trije drugi delegati. Krajevna skupnost Barje je že precej pred zasedanjem zborov skupščine na številne naslove poslala dopis, kjer navaja, zakaj nasprotuje gradnji Ilovice. Na današnjem zasedanju je bilo rečeno, da so se vse štiri KS skupaj dogovarjale o postopku svojih delegatov na skupščini, čeprav je eden od delegatov kasneje dejal, da vidi problem, ki ga je skušal osvetliti predsednik viškega izvršnega sveta Stane Drolje in tudi predsednik viške občinske skupščine Peter Vrhunc, zdaj v drugačni luči.

Gre namreč za to, da so delegati danes odločali le o razlastitvi lastnikov zemljišč, s čimer bi občina rada preprečila preprodajanje teh zemljišč (skupno jih je okrog 58 hektarov), ki so v dolgoročnih razvojnih načrtih Ljubljane predvidena za usmerjeno stanovanjsko gradnjo. Dejstvo je namreč, je bilo rečeno nadanašnjem zasedanju, da je v zadnjem letu na tem območju nastalo več kot 50 novih črnih gradenj.

Ob vsem tem po so isti delegati na današnjem zasedanju sprejeli odlok o prenehanju lastninske pravice nad zemljišči, ki jih zajema zazidalni načrt za Lavrico, sprejet že pred nekaj leti. Krajani Lavrice so se v zadnjih dveh dneh namreč s predstavniki viškega izvršnega sveta sporazumeli, da bodo iz prenehanja lastninske pravice odvzeta tista zemljišča, kjer že stojijo hiše.

Delegati zborov viške občinske skupščine so danes sprejeli tudi predlog za uvedbo začasnih ukrepov družbenega varstva v delovni organizaciji Ilirija.

MOJCA KAUČIČ

Zakaj v Mostah razlika med načrtovanim in uresničenim?

Moščanska skupščina je razpravljala o jarški pošti, izboljšanju preskrbe in sanaciji Petrolovega skladišča

LJUBLJANA, 8. novembra – Zakaj ni odgovora na vprašanje, kdo je kriv, da se določene stvari, ki so bile načrtovane, niso uresničile, je zanimalo enega izmed delegatov na skupni seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti občinske skupščine Moste-Polje. Kakovost komunalnih storitev in standard v občini pa še naprej upadata, je dodal omenjeni delegat.

Delegati obeh zborov moščanske skupščine so obravnavali analizo uresničevanja družbenega načrta občine Moste–Polje v letih 1986–1989. Glavne pripombe k analizi so bile predvsem vprašanja, zakaj se načrtovano ni uresničilo. Posebej so omenili problem jarške pošte, ki je še ni, prav tako gradnjo trgovin v manjših krajih, kot tudi sanacijo Petrolovega skladišča v Polju. Delegati so izvedeli, da bodo o usodi jarške pošte odločali na bližnjem sestanku moščanskega izvršnega sveta s predstavniki pošte. O izboljšanju preskrbe v manjših krajih pa je predstavnik izvršnega sveta dejal, da so dali javni razpis, na katerega ni bilo odgovora, češ da ponujene lokacije za trgovska podjetja niso zanimive. Dodal je, naj krajani sami poiščejo zasebnika, ki bi bil pripravljen vložiti denar v trgovino, izvršni svet pa mu bo odobril lokacijo.

Največ delegatskih vprašanj pa je bilo v zvezi z načrtovano sanacijo Petrolovega skladišča. Na ugovore delegatov je odgovoril predsednik moščanskega izvršnega sveta Miro Sotlar, ki je dejal, da je sanacija nujna, saj je sedanje skladišče nevarno za okolico in njene prebivalce. Rekel je še, da izvršni svet ne bo dovolil, da bi se zgodila nesreča, zato bo treba Petrolovo skladišče sanirati, tako da bodo rezervoarje s strupenimi snovmi odstranili od stanovanjskih hiš ter povečali zmogljivost skladišča v manipulativne namene.

ZDENKO MATOZ

Na Rakovi Jelši so podrli tri na črno zgrajene barake

Tri družine ostale na cesti – Parcele plačali po več tisoč DEM – Lastnik jih še vedno prodaja – Neizpolnjen dogovor z mestom in občino

LJUBLJANA, 8. novembra – V južnem delu Rakove Jelše, ob južni obvoznici, so danes podrli tri barake, četrta pa je bila izpraznjena že v začetku tedna, ker je njen lastnik dobil v delovni organizaciji stanovanje za preselitev. Vse štiri so bile vseljene po 6. marcu letos, torej po datumu, ko so takratni prebivalci tega dela Rakove Jelše z mestom in občino sklenili dogovor, da na svojem območju ne bodo dovolili nobene črne gradnje več. Le tako bi lahko dobili elektriko.

Krajani se dogovora niso držali, zato so se danes na Rakovi Jelši žalostni prizori vrstili drug za drugim, vse tri pa bi lahko krajani preprečili, vendar tega niso storili. Lastnik dela zemlje na južni strani južne obvoznice Franc Trkov – ime so razbesnjeni ljudje povedali šele danes – namreč še naprej trguje s svojim brezvrednim zemljiščem in zavaja ljudi, da si na odkupljenih parcelah potem zgradijo tak ali drugačen objekt.

Dejstvo je, da si ljudje na Rakovi Jelši ne postavljajo hiš na družbenih zemljiščih, temveč praviloma na drago plačanih parcelah. Lastnik zadnje barake je tako parcelo, ki jo je danes nazadnje kar sam podrl, kot je dejal njegov brat, kupil za 3800 DEM, njegov sosed pa za 5500 DEM. Lastnik (prvotni) je prav minulo nedeljo prišel v južni del Rakove Jelše z geometrom, so dejali ljudje, in odmeril še druge parcele – in verjetno si na ilovnati in zamočvirjeni zemlji ni dal zakoličiti njiv, ugibajo ljudje.

Nuša Tavčar z mestnega komiteja za urejanje prostora je dejala, da zemljišče zanesljivo ni ponudil občini, ki ima pravzaprav prednostno pravico pri odkupu. Kot je dejala Nuša Tavčar, je verjetno prvo parcelo pred leti kdo od nekdanjih lastnikov res ponudil občini, ki pa je tedaj po vsej verjetnosti ta zemlja ni zanimala. Zato so lastniki zemljišča prodali zasebnim kupcem. Z lastnikom bo od zdaj naprej, ko je njegovo ime znano, stvari urejala občina in morda še kdo drug. Preprečitev preprodaje nezazidljive zemlje je namreč prva pot k preprečevanju širjenja črnih gradenj na tem območju, ki je namenjeno za pozidavo z objekti skupnega pomena za mesto.

Ob vsem tem pa ni mogoče iti mimo dejstva, da so danes tri družine ostale tako rekoč na cesti – ena z nekajmesečnim dojenčkom in druga z okrog dve leti starim otrokom. Slednjega so za določen čas odpeljali v otroško bolnišnico, ker ga pač nimajo dati kam drugam, na mrazu pa tudi ne more ostati.

Pogled na jokajoče ljudi, polne prošenj in jeze, ki je letela na številne miličnike z viške postaje milice, na urbanističnega inšpektorja in ne nazadnje tudi na ekipo, ki je prišla podirat na črno zgrajene objekte, je bil žalosten. Še posebno zato, ker so ljudem strehe padle tik pred zimo. Po drugi strani pa je res, da bi bilo na istem mestu spomladi zagotovo nekajkrat več na črno postavljenih objektov, če danes teh treh ne bi podrli. Material vsaj za enega, če ne več, je že pripravljen.

Med tremi barakami, ki so bile danes podrte, pa je ostala četrta – nedotaknjena, čeprav najgrša, so pripomnili ljudje – ker je bila pač vseljena pred 6. marcem letos. Njene prebivalce čaka malo boljša usoda, saj bodo probleme s stanovalci ostalih hiš in barak, vseljenih pred začetkom marca, obravnavali in odpravljali drugače. Ko bo treba objekte podreti (in že prej), bodo skupaj z lastniki poiskali druga bivališča. MOJCA KAUČIČ

»Rumena zvezda ni partijska zvezda, ki je porumenela«

Največ pripomb k predlaganim spremembam v družbenopolitičnih organizacijah so imeli borci

LJUBLJANA, 8. novembra – Ravno prav izolirani pred vsakdanjim vrvežem so se danes dopoldne v jamarskem domu na Gorjuši pri Domžalah zbrali predstavniki DPO ljubljanske regije, da bi slišali, kaj jim imajo vodilni predstavniki ZK, SZDL, ZSMS, ZS in ZZB povedati o prenovitvenih procesih v omenjenih organizacijah.

Vprašanj in nejasnosti o posameznih vprašanjih prenove ni bilo toliko, da Sonja Lokar, Dušan Semolič, Jože Školč, Ladimir Brolih in Jože Bobič nanje ne bi mogli odgovoriti z vajeno spretnostjo.

Največ pripomb k predlaganim spremembam je bilo slišati iz vrst predstavnikov ZZB. »Borci smo in bomo tudi v prihodnje realna politična sila, s katero je treba računati,« je dejal eden od njih, »in menimo, da je to v predlaganih dokumentih premalo upoštevano«. Nekateri med njimi se ne strinjajo z grafično podobo prihodnjega kongresa ZKS. Sprašujejo se, ali vračanje države, strank, sindikata in podobnih pojmov iz klasičnih meščanskih demokracij v naše okolje ne pomeni odstopanja od projekta socializma, bojijo se, da bi pretirano poudarjanje potrebe po profesionalizaciji politike pripeljalo do nastanka odtujene politokracije itd. »Rumena zvezda ni partijska zvezda, ki je porumenela, pač pa ena od zvezd Evropske skupnosti,« je s prispodobo skušala razložiti to zadrego Sonja Lokar, ki je poudarila, da gre tokrat le za podobo kongresa, razprava o simbolih ZK pa s tem še ni končana. O politokraciji je menila, da obstaja že zdaj in bolj kot njene profesionalizacije se je po njenih besedah bati njene nesposobnosti, ker je bila dosedanja kadrovska politika neustrezna. O vračanju institucij klasičnih meščanskih demokracij pa je menila, da »se je treba vrniti na nekatere njihove pridobitve, da bi lahko v prihodnje laže napredovali.«»

MILOŠ EKAR

AVTO magazin

Inšpektorji so neizprosni

Sanitarna inšpekcija vztraja pri prepovedi melioracije Poljšak, dokler projektant ne izdela ekološkega elaborata – Kako naprej?

LJUBLJANA, 8. novembra – Izkop melioracijskih jarkov, ki jih je brez gradbenega dovoljenja začela kopati Kmetijska zadruga Medvode, se mora ustaviti, dokler projektant ne izdela ekološkega elaborata o vplivih melioracije na vodne vire tega območja. Tak je bil sklep na sestanku vseh prizadetih in tistih, ki so pristojni za melioracijo.

Andrej Slatnar z Mestne uprave inšpekcijskih služb je jasno povedal, da sanitarna inšpekcija ne bo dala soglasja, dokler v projektu ne bo opredeljeno zavarovanje pitne vode. To pa pomeni, da se mora najprej ugotoviti kakovost podtalnice, kako se bo spremljala kakovost pitne vode, pripisati je treba uporabo kemičnih snovi za gnojenje obdelovalnih površin in preprečiti, da bi se v melioracijske jarke izlivale fekalne vode.

Predstavnik Mercatorja, pod katerega spada tudi Kmetijska zadruga Medvode, je dejal, da ne morejo sprejeti in izpolniti teh pogojev, ker to ni v njihovi pristojnosti. Rekel je še, da sploh ne gre za pravo melioracijo, ampak samo za obnovo že obstoječih kanalov odvodnjavanja, ki so tam nekoč že bili, vendar so zanemarjeni. S tem pa nikakor ne bodo spreminjali obstoječega sistema. Franc Mihovec, direktor Kmetijske zadruge Medvode, ga je dopolnil, da se vsi skupaj »igrajo z družbenimi sredstvi«, ki jih je zadruga že dobila od republike in da bo denar zaradi inflacije propadel, če se dela ne bodo nadaljevala. Poleg tega pa je zadruga tudi časovno omejena, saj je zdaj za kmete »mrtva sezona« in z melioracijo ne bodo ovirali kmetov pri delu na poljih.

To mnenje je podprl tudi predstavnik Kmetijske zemljiške skupnosti in se začudil, zakaj toliko govora o tej melioraciji, ki je bila načrtovana že pred nekaj leti in s katero se strinja tudi večina kmetov. Dodal je, da bi morali tudi inšpektorji prej reagirati, ne pa, da »pet minut pred dvanajsto dvigajo prah«. Predsednik KS Vodice pa ga je dopolnil in dejal, da so fekalne vode tekle že zdaj, pa se nihče od odgovornih ni »zganil«.

Andrej Slatnar je zavrnil očitke, saj bi moral projektant »natančneje prebrati odločbo«, ki jo je prejel tudi mestni IS in v kateri piše, da mora projektant skupaj z investitorjem, Kmetijsko zadrugo Medvode, upoštevati vse mogoče vplive na vodne vire, še posebej pa odvajanje vode

● **Soglasja za melioracijo ni dala tudi Zveza ribiških družin Ljubljana, ki se boji dodatnih poplav in fekalnih odplak v ribogojnicah na tem območju.**

s kmetijskih površin zaradi umetnih gnojil. Miro Petovar z Univerzitetnega zavoda za zdravstveno in socialno varstvo, pa je poudaril, da še vedno niso odkrili, od kod povečane količine arzena v mulju blizu Šinkovega turna.

Sicer pa so na koncu sestanka vsi ugotovili, da se z melioracijo strinjajo in jo podpirajo, vendar pa jo je treba opraviti tako, da ljubljanska podtalnica, in s tem tudi pitna voda, ne bo ogrožena. Dokler pa projektant ne bo izdelal ekološkega elaborata, sanitarna inšpekcija ne bo dala soglasja. JOŽE BIŠČAK

V elegantni zasebni špeceriji ceneje kot v samopostrežnici

V novo odprti Reti pri Smeltu domači kruhi, topli sendviči, pice, kakovostna vina po ugodni ceni

LJUBLJANA, 8. novembra – Kakih štirinajst dni je odprta nova zasebna prodajalna na Palmejevi 6 poleg Smelta za Bežigradom, ki jo bodo še zlasti vesele Bežigrajčanke. Najprej zato, ker gre za špecerijo, v kateri lastnica bedi nad tem, da je vse blago povsem sveže, drugič pa zato, ker se da parkirati avto, če že ne tik pred vrati, pa na obsežnem makadamskem zemljišču med trgovino in Smeltom.

Lastnica Ana Baucar se je z arhitektovo pomočjo tako potrudila za eleganten videz lokala, da marsikaterega kupca njegova urejenost odvrne od nakupa, saj misli, da so tudi cene ekskluzivne. Pa niso, celo ceneje se da nakupovati kot v samopostrežni trgovini, saj so cene skoraj grosistične. Tu se da kupiti kruh, mleko, slaščice, tople sendviče, pice, bureke, pogrete v pečici, zavitke po izbiri, ki jih tako kot kruhe dobavljajo družbeni in zasebni izdelovalci, na policah oziroma v skladišču so kakovostna ormoška vina po ugodnih cenah, moko tipa 400, 500 in 850 se da dobiti v kilogramskih zavitkih ali vrečkah po 25 kilogramov, naročila za večje nakupe sprejemajo po telefonu na številko 373-918, tudi za prevoz in dostavo na dom je poskrbljeno, kar je dobrodošlo predvsem za starejše občane in invalide. Seveda so na policah tudi vsi drugi špecerijski izdelki. Veliko je mlečnih izdelkov, zlasti sirov.

ANA BAUCAR

Trgovinica Reta je odprta vsak delavnik od 9. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah pa med 9. in 13. uro.

MARINA UČAKAR

NAJTRDNEJŠI OBJEKT JE PADEL PRVI – V njem je živela družina s šestmesečnim dojenčkom, ki ga je oče skupaj z materjo odpeljal nekam na toplo. (Foto: Mojca Kaučič)

PISMA BRALCEV

Odprto pismo skupščini SR Slovenije

Prireditelji žalne komemoracije za žrtvami revolucije in vsi zbrani ob Lipi sprave prosimo, naj naša najvišja oblast v potrditev že začete slovenske sprave povrne živečim prastaro, običajno pravico do verodostojno potrjene smrti in do izkazovanja časti vsem umrlim brez izjeme. Svojci in bližnji žrtev, ki so padle na premagani strani naše državljanske vojne in v povojnih obračunih, so še danes brez te elementarne civilizacijske pravice. Ne samo da je tukajšnja oblast v vsem povojnem času štela vsak poskus počastitve te kategorije umrlih za sovražno dejanje, temveč tudi vse do danes ni izdala nobenega sporočila, s katerim bi potrdila dejanja množičnih usmrtitev v vojni in v povojnem času. Povedala tudi ni ne kraja ne časa teh usmrtitev, in celo ne tistih, ki jih je izvršila po nareku političnih sodnih procesov.

Podatek z imenom umrlega, o kraju in času njegove smrti je temeljna sestavina spomina na rajne: ta podatek je izhodišče za sleherno obravnavo nastalih posledic in za urejanje novega stanja: kraj posmrtnih ostankov je običajno kraj izkazovanj znamenj časti in spomina umrlih. Po štirih desetletjih zarote molka, po našem premiku k odprtosti in zaupanju je čas za potrdilno znamenje izstopa iz te zarote.

Spravni duh novega časa med nami terja, da najvišje oblasti izdajo uradno sporočilo o množičnih nesodnih usmrtitvah v vojnem in povojnem času, saj jih ni mogoče tajiti ali jim osporavati resničnost. To sporočilo naj bo podlaga za izdajo listin o smrti premnogih pogrešanih oseb. Dopolniti se mora s podatki o kraju in času usmrtitev, skupno s podatki o krajih pokopa.

Od oblasti terjamo prost dostop k doslej zatajenim grobiščem ali posameznim grobovom s posmrtnimi ostanki žrtev, o katerih je tu govor, ter svobodno njihovo počastitev s spominskimi znamenji.

Še posebej poudarjamo: v tem zahtevku ni mesta za maščevalnost. Gre le za potrditev, da so v vseh teh primerih umrli ljudje, da so ugašala dragocena človeška življenja. Gre za povrnitev k našemu najboljšemu kulturnemu izročilu. Ivan Cankar je v Podobah iz sanj zapisal: »Pomislil nisi, da nikoli nobena kaplja krvi še ni bila prelita zastonj . . .«

Tragedija našega državljanskega spopada, tako vojnega (obroženega) kot povojnega (ideološko segregacijskega), naj se s tem preseli v preteklost, kot svarilni spomin in opomin.

STANISLAV KLEP,
Staneta Žagarja 1, Kranj,
za skupino prirediteljev komemoracije ob Lipi sprave

Mestni »zelenec« in tombola

Kraj dogajanja: Titova cesta, postaja na Bavarskem dvoru; avtobusi vozili v smeri proti Bežigradu (Gospodarskemu razstavišču).

Čas dogajanja: petek, 3. november 1989, ob 18.25

Glavna vloga: avtobus št. 11 z reg. št. 533-232 in neprijaznim (nevljudnim) voznikom.

Stranske vloge: trije pionirji iz Fužin.

Že omenjeni pionirji iz Fužin smo na Bavarskem dvoru (na tisti strani, kjer je KO-RA BAR in INTEGRAL) izstopili iz avtobusa št. 20 in hoteli prestopiti na avtobus št. 11, ki je vozil za »dvajsetico«. Postavili smo se pred vrata »enajstke«, voznik pa nam je s kretnjo pokazal, da naj gremo k postajališčni tabli, češ da bo tam odprl vrata. Njegovo kretnjo smo upoštevali in se res postavili tja. Voznik avtobusa pa je naredil ovinek, tako da je prehitel »dvajsetko« in se postavil v kolono čakajočih vozil na križišču med Titovo cesto, Prešernovo ulico in Trgom OF. Tekli smo za njim in se postavili pred vstopna vrata, čeprav vemo, da voznik izven postajališč ne sme odpirati vrat. Kljub temu je šofer avtobusa št. 11 vrata odprl in nam neprijazno rekel: »Kaj bi radi?« Vprašali smo ga, zakaj nam na postaji ni odprl vrat. Rekel je, da nas je videl izstopiti iz »dvajsetke«, on pa ima enako progo kot omenjeni avtobus. Mi smo mu na to odgovorili, da imamo od končne postaje »enajstke« do kraja, kamor smo bili namenjeni, bližje, kot če bi iz »dvajsetke« izstopili pri občini Bežigrad. Voznik je že jezen rekel, da on nima nobene končne postaje in da je tam NJEGOVO?! obračališče. S šoferjem se nismo hoteli še naprej prepirati (pregovor pravi, da pametnejši odneha), zato smo odšli nazaj na postajo in počakali naslednji avtobus.

Nad šoferjevim ravnanjem smo bili zelo ogorčeni, saj je kršil odlok o mestnem potniškem prometu – člen 15 namreč določa, da je voznik avtobusa dolžan ustaviti na vsaki postaji, odpreti vrata in počakati, da vsi potniki vstopijo in izstopijo. 23. člen pa pravi, da ob kršitvi tega odloka lahko voznika prijaviš na inšpekcijsko službo oz. o tem obvestiš pristojne organe.

Nam se ni nikamor mudilo, toda kaj če bi takrat ravno hiteli v šolo ali kam drugam? In tudi če se nikomur nikamor ne mudi, je voznik kateregakoli avtobusa MPP dolžan ustaviti na vsaki postaji oz. postajališču in odpreti vrata, pa če so te postaje oddaljene od končne 10, 3 ali pa samo eno postajo. Šofer enajstke je tokrat sicer odprl izstopna vrata, toda kaj ti to pomaga, če ti hočeš vstopiti.

Po tem dogodku smo se zamislili in se vprašali, kako ima lahko Integral TOZD LPP zaposlene take voznike avtobusov, ki ne upoštevajo odloka o MPP, pa še nobene olike ne poznajo. Zavoljo tega pisma se gotovo ne bo nič spremenilo, saj si bodo vsi mislili, kaj bodo ti otroci! Toda tudi nam otrokom ni vseeno. Vsak dan se z avtobusom vozimo v šolo oz. iz šole in večkrat se kakšnemu izmed nas primeri kaj podobnega. Omenjeni dogodek pa nas je tako razjezil, da smo segli po peresu.

ALEŠ BRULC (11 let)
Molniške čete 13,
URŠA LJUBIČ (13 let),
Molniške čete 9,
MATEJA LESAR (13 let)
Archinetova 3,
Ljubljana

Z diskoteko Slovenija do zdravja

Dolgo si že zdravim visok pritisk in se otepam s preobilno težo. Septembrsko soboto pa sem po radiu slišala obvestilo, da diskoteka Slovenija v Ribčah nagrajuje najtežjo plesalko z enotedenskim hujšanjem v Radencih in poklanja obleko po izbiri v trgovini ONA ON. V šali sem pomislila: »To bi bilo zame kot darilo z neba.« To sem povedala možu, on je pa vzel to resno in me po dolgem nadlegovanju spravil v Ribče.

Ribče so oddaljene od Ljubljane približno 25 km. Nedaleč od ceste za Litijo stoji diskoteka Slovenija, ki jo obdaja neoskrunjeno zelenje dreves in grmov. Ima velike parkirne prostore, obdane z gozdom, ki pa postanejo mnogokrat premajhni zaradi številnih obiskovalcev diskoteke.

Ko sem prišla tja, je mladina plesala kar na prostem, prepevala in navdušeno skandirala skupini Agropop. Tudi notri so plesali. Tu se mi je zdelo malo preveč glasno, zunaj pa je razigrana, sproščena in navdušena mladina naredila name kar globok vtis.

Presenečena sem bila nad mladimi tudi ob reakciji, ko sem pri tehtanju zmagala. Tako so vzklikali, da sem se počutila za trenutek kot zelo pomembna oseba – VIP (very important person).

Presenetil me je tudi lastnik diskoteke Metod Kokalj. Že naslednji mesec mi je omogočil enotedensko bivanje v Radencih s terapevtskimi uslugami.

Bivanje v Radencih je bilo čudovito. Po izbiri sem lahko plavala v bazenu, katerega voda je imela 28–30 stopinj, zrak pa je bil ogret na 32 stopinj Celzija. Gneče v bazenu ni. Tako se lahko dobro naplavaš. Zelo všeč so mi bile mineralne kopeli. Ti so mi pomagale zbiti pritisk iz 230/140, ki sem ga imela pred odhodom, na 150/90. Veliko mi je pomagala tudi podvodna masaža, blatne obloge in štiricelične kopeli rok in nog. Zjutraj pa je bila še gimnastika. Tako sem malo shujšala in se telesno veliko bolje počutim.

Vse to mi je omogočila diskoteka Slovenija v Ribčah. Pa to ni njihovo edino humano delo. Invalidni mladini so podarili 10 barvnih televizorjev . . . Tako diskoteka Slovenija združuje zabavo s humanimi akcijami. V novembru in decembru bo gostovalo v njej še več kot 20 ansamblov. Dozidali bodo še en večji prostor, ki bo imel tudi oder.

Dobro bi bilo, da bi se tudi druge diskoteke zgledovale po njej s podobnimi humanimi dejanji.

BREDA PERME,
Dolsko 73,
Dol pri Ljubljani

Zamudniško izplačevanje honorarjev

Z odprtim pismom generalnemu direktorju RTV Ljubljana tov. Janžiču bi rad rekel, zakaj mi je RTV Ljubljana kljub podpisani pravno veljavni pogodbi izplačala samo slabo tretjino dogovorjenega honorarja?

Bom razložil! 28. junija 1989 sem podpisal pogodbo za nastop v tv nadaljevanki (pogodbo, aneks sem dobil v podpis po že opravljenem delu), honorar pa sem prejel 20. septembra. Na pogodbi pa je jasno pisalo: Honorar izplačljiv ob podpisu pogodbe. Sedaj me pa zanima – kaj so mi poslali iz vaše hiše? Obresti ali glavnico? Če prvo, kje je drugo? Ali obratno. Kdo mi je odtujil (lepo rečeno) dve tretjini honorarja. Pri izračunu mi je pomagal tečaj marke. Zagotavljam vam, da moj primer ni osamljen, s takim načinom izplačevanja honorarjev se srečujejo skoraj vsi igralci, ki honorarno nastopajo na RTV ali Radiu. Zamude pri izplačevanju so mnogokrat še večje kot v mojem primeru. Odgovora ne terjam ravno od vas, lahko mi odgovori kateri od strokovnjakov iz vaših pravno-finančnih služb. Ti namreč do decimalke natančno izračunajo zamudne obresti na revalorizirano naročnino RTV. Pa bi mogoče šlo tudi v obratni smeri.

FRANC MARKOVČIČ,
Ižanska c. 140,
Ljubljana

Zob za zob

Upam, da mi ne bodo zaradi mojega pisanja izpadli vsi zobje in da mi bo tako hitreje minila noč, v kateri mi zobobol ne da zaspati, zato tudi nisem kriv, da ob pričakovanju jutra razmišljam o našem zobozdravstvu in njegovih (ne) uslugah ter o denarju, ki ga prispevamo in ga bomo morali še prispevati za nekaj, od česar imamo bore malo koristi, ker vsi, ki dajejo kaj nase, že zdavnaj ne hodijo več zdravit svojih zob v zobozdravstvene ustanove.

Žal v zobozdravstvu nimam ne strica ne tete, ne znancev ne prijateljev, ki bi jim lahko potožil, da me boli zob in bi mi hoteli pomagati, in ker me je sram dobrikanja in podkupovanja, moram pač trpeti bolečine.

Kje so tisti časi, ko mi je boleči zob kot malemu fantičku izpulil kar sosedov čevljar z navadnimi čevljarskimi kleščami, sedaj me moja zobozdravnica nažene z besedami, da danes ne dela, ker nima asistentke, pa čeprav me je sama naročila na kontrolni pregled.

(Seveda to nima nič skupnega s Prešernom in Kopitarjem)!

Ne bom vprašal po zdravniški etiki pomagati trpečim in pomoči potrebnim, vprašujem pa za svoj denar, kje je in ali se ga v vseh teh letih res ni nabralo toliko, da bi mi lahko popravili en sam boleči zob?

Da, vem za odgovor, tudi druge bolijo zobje, bojim pa se, da nas bo vse skupaj kaj kmalu začela boleti tudi glava, če v zobozdravstvu ne bomo naredili reda.

Osebno podpiram zasebno prakso, vendar na poštenih tržnih osnovah, ne pa kot sedaj, ko moramo za popravilo zob dvakrat plačevati. Naj bo izbira zobozdravnika prepuščena ljudem, ne kot sedaj, ko zobozdravnik sam izbira pacienta, plačilo pa naj prejme tisti, ki je voljan pošteno in vestno opravljati svoje delo.

(Mislim, da bi se s tem strinjala tako Prešeren kot Kopitar!)

TONE JAN,
Ul. 28. maja 65,
Ljubljana, Šiška

V RTC Krvavec napovedujejo prvo smuko že za 29. november

Letošnja novost bo prenovljen dom na Krvavcu, ki naj bi ga odprli do novega leta – Del smučišča bodo s snežnimi topovi opremili že letos

KRANJ, 8. novembra – Sneg, ki je pred dnevi zapadel v gorah in više ležečih dolinah na Gorenjskem, je pobelil tudi Krvavec. Žičničarji in gostinci v tem zimskošportnem centru upajo, da ta zgodnji sneg ni le opozorilo na bližajočo se zimo, ampak da tudi napoveduje dobro smučarsko sezono.

Dobre zime ni na Krvavcu letos željo še toliko bolj, ker je bila lanska zaradi pomanjkanja snega zelo slaba. To med drugim kaže primerjava, da so lani s kartami, ki so jih prodali sproti, torej brez tistih v predprodaji, ustvarili le desetino običajnega dohodka. Vrsta predvidenih tekmovanj in drugih prireditev je odpadla, med drugim tudi vsakoletni Beli dan ob koncu sezone, ki se je spremenil v črnega za podjetje RTC Krvavec. Nova sedežnica iz Tihe doline na Njivice, ki so jo pognali sredi zime, pa se je vrtela le kratek čas.

Kot je dejal direktor podjetja **Franjo Kreačič**, računajo, da bo nova žičnica, ki je precejšnja pridobitev za krvavška smučišča, prišla do veljave v letošnji sezoni. Glede na sedanje vremenske razmere in zgodnji sneg je prvo smuko napovedal že za 29. november. Druga nova pomembna pridobitev pa bo prenovljen dom na Krvavcu. Delo, ki so se ga lotili šele sredi poletja, gre že h koncu, tako da predvidevajo, da bo otvoritev še pred novim letom.

Stari, leseni del doma, ki je bil še iz leta 1924, so podrli, od novega dela, zgrajenega leta 1961, pa je ostal le skelet. Prenovljeni dom je precej lepši in se bolj vključuje v gorski svet. Še večje spremembe kot na zunaj so znotraj objekta. Namesto sob s posameznimi posteljami in skupnimi ležišči, ob katerih je primanjkovalo sanitarij, so uredili apartmaje. Z novo streho z višjim slemenom so zanje pridobili prostor tudi v podstrešni etaži, tako da je vseh skupaj 55 s 155 posteljami in 52 pomožnimi ležišči.

Za apartmaje so izkoristili tudi prostor pod povečano teraso na južni in zahodni strani doma. V tem delu je 17 apartmajev z 58 posteljami in 17 pomožnimi ležišči. Nova je tudi restavracija za prehodne goste s svojim vhodom, tako da smučarjem ne bo treba za vsak požirek ali grižljaj hoditi v zgornjo restavracijo.

Kot računajo, bo prenova doma stala okoli dva milijona mark. RTC Krvavec je za naložbo dobil 6,3 milijarde dinarjev posojila iz tako imenovanega razvojnega dinarja, 2,5 milijarde dinarjev pa je zagotovil iz svojih sredstev. Večji del naložbe so pokrili s posojili izvajalca gradbenih del kranjskega Gradbinca in njegovih kooperantov in s predujmom kupcem apartmajev.

Dve tretjini apartmajev nameravajo namreč prodati, tretjino pa jih bodo obdržati in oddajali gostom. Doslej so oddali polovico tistih apartmajev, ki so naprodaj, druga polovica pa še čaka kupce. Računajo predvsem na podjetja iz Ljubljane, Kranja in drugih krajev.

Po lanski, s snegom zelo skopi zimi so na Krvavcu začeli bolj resno načrtovali izdelavo umetnega snega in predvideli da bodo del smučišč opremili s snežnimi topovi že do letošnje zime. Kot je povedal Franjo Kreačič, jih je prenova doma finančno tako izčrpala, da je ta načrt za sedaj ostal ob strani. Še vedno pa računajo, da bodo vsaj za poskus in začetek letos namestili dva topova in z njima nanašali sneg na nekatere najbolj izpostavljene dele smučišč.

LADO STRUŽNIK

Delavci tiskarne Jadran bodo dobili odpravnino

Iz likvidacijske mase bo šel denar tudi za računalniško opremo za založbo Lipa

KOPER, 8. novembra – Kot so včeraj sklenili člani občinskega IS v Kopru bodo 19 delavcem tiskarne Jadran, za katero se je pred kratkim končal likvidacijski postopek, iz likvidacijske mase, ki je ostala po zaključku postopka, izplačali odpravnino. Odpravnino bodo dobili tisti delavci, ki so že štiri mesece brez zaposlitve ali pa so čakali na novo zaposlitev več kot štiri mesece. Teh je trenutno 19, dobili pa bodo 43,304.600 dinarjev odpravnine, toliko kot je predvideno s sindikalno listo. Preostali del likvidacijske mase (sprva je ta znašala okrog 1,6 milijarde dinarjev, zdaj pa zaradi tega, ker nerazdeljeni denar oplajajo, bržčas že presega dve milijardi dinarjev) bodo namenili kot pomoč pri nakupu računalniške opreme za založbo Lipa v Kopru, končni obračun oziroma dokončno delitev sredstev – nekaj denarja bo verjetno ostalo tudi potem, ko ga bodo »razdelili« delavcem in Lipi – pa bo izvršni svet sprejel na eni od prihodnjih sej.

D. G.

Izoljani najdlje s pripravami na »eksperimentalno« občino

Predvideli so spremembe v delu občinskih upravnih organov, izvršnega sveta in same občinske skupščine – Drugačen bo tudi komunalni sistem

IZOLA, 8. novembra – Sedanji komunalni sistem je prezapleten, predrag in premalo učinkovit. To še posebej velja za Izolo, ki je najmanjša slovenska občina, zato si že dlje časa prizadevajo, da bi uvedli nov model in spremenili delo občinskih upravnih organov in izvršnega sveta in same občinske skupščine. Izola sodi med tri slovenske občine (poleg nje še Pesnica in Ljubljana Šiška), v katerih naj bi na osnovi pripravljajočega se zakona poskusili z drugačnim komunalnim sistemom.

»Da s sedanjim komunalnim sistemom, ki smo ga enotno vpeljali v vse občine, marsikaj ni v redu, govorijo nesklepčne seje občinske skupščine in skupščin sisov. Prevladuje prepričanje, da je občan nemočen proti birokratskemu aparatu, po drugi strani pa v Izoli ne uspevamo kriti stroškov za delovanje tako razvejenega sistema in končno tudi učinkov takega sistema ni opaziti. Zato smo se v Izoli odločili, da gremo v eksperiment, ki ga omogoča 70. amandma k slovenski ustavi in pripravljajoči se zakon o ‚poskusnih' občinah,« meni predsednik OK SZDL **Miran Žlogar**.

V pripravah na »eksperimentalno« občino so šli v Izoli najdlje. Med drugim so se podrobno seznanili tudi z delovanjem občine Nabrežina pri Trstu in po besedah Mirana Žlogarja bi z nekaterimi spremembami in prilagoditvami našim razmeram lahko uspešno uporabili njihov model.

V Izoli imajo začrtane tudi obrise, kako naj bi bila njihova občina videti v prihodnje. Predvsem je treba pripraviti povsem nov statut, iz katerega bi se morali otresti vse sedanje ideološke navlake, zajete v statutu, ki je v praksi tudi nikoli niso uresničevali. Občinska skupščina naj bi bila enodomna in naj bi štela 21 delegatov. Sedanja razbitost občinske skupščine na več zborov je zaradi različnih pristojnosti zborov, zapletenega odločanja, usklajevanja neučinkovita. Vse to pa pri delegatih ustvarja občutek nemoči pri odločanju tudi pri najenostavnejših stvareh. Preoblikovati bo potrebno tudi delo in sestav izvršilnega organa skupščine, ki je zdaj bolj podoben izvršilnemu organu upravnih organov občine in torej odmaknjen od interesov občanov. Reorganizirati in posodobiti pa bodo morali tudi delo upravnih organov, ki so zdaj daleč od tega, da bi bili servis za občane.

IZTOK UMER

● **Sklep, da postane Izola »eksperimentalna« občina, so delegati izolske občinske skupščine sprejeli na avgustovski seji. Poskus naj bi financirali tudi z denarjem raziskovalne skupnosti.**

PO SLOVENIJI

Linorezi Viktorja Klofutarja na vpogled

TRŽIČ, 8. novembra – Tržiški slikar samouk Viktor Klofutar se bo v petek zvečer predstavil z 28 linorezi v prostorih gostinskega lokala na Partizanski cesti v Tržiču. Po mnenju kustosa tržiškega muzeja profesorja Janeza Štera bo Tržičan, ob primerni mentorski pomoči, postal še soliden grafik. Razstava bo odprta do konca decembra. (M. K.)

Tržiški fotoamaterji razstavljajo

TRŽIČ, 8. novembra – V Kurnikovi hiši pripravlja tržiški foto klub s pomočjo ZKI Tržič in zveze kulturnih organizacij ta petek ob 19. uri razstavo barvnih fotografij članov kluba. Devet avtorjev je pripravilo razstavo v počastitev 150-letnice fotografije na Slovenskem. Pred odprtjem pa bo njihov član Franc Goltež v dvorani Paviljona NOB pokazal kolekcijo barvnih diapozitivov o podvodnem svetu, ki ga »obiskuje« kot potapljač. (M. K.)

Tretji humanitarni koncert bo v Krškem

KRŠKO, 8. novembra – Občinski odbor RK Brežice, godba na pihala Kapele, ansambel Big Band Videm Krško in brežiška glasbena šola pripravljajo skupni koncert, katerega izkupiček bodo namenili za nakup nujne medicinske opreme za brežiško bolnišnico. To bo že tretji tak dobrodelni koncert godbe Kapele in glasbene šole Brežice, tokrat pa bo v Krškem. Pod pokroviteljstvom tovarne Videm Krško bodo godbeniki iz Kapel in Krškega ter profesorji brežiške glasbene šole nastopili v petek, 10. novembra, ob 19. uri, v delavsko kulturnem domu Edvarda Kardelja. Humanitarno prireditev omogočajo tudi nekateri drugi kolektivi iz Brežic, Krškega in Ljubljane. (V. P.)

Koncert flavtistke Adriane Prebježić

BREŽICE, 8. novembra – V avditoriju brežiškega Posavskega muzeja bo v četrtek, 9. novembra, ob 18. uri, zanimiv glasbeni večer. Koncertni program pripravlja flavtistka Adriana Prebježić, profesorica glasbene šole v Brežicah. (V. P.)

Partizanski pevski zbor bo pel v Črnomlju

ČRNOMELJ, 8. novembra – Partizanski pevski zbor bo koncertiral v črnomaljskem domu kulture v četrtek, 9. novembra, ob 19. uri. Črnomaljcem se bo predstavil s svojim programom, nastop pa sodi v sodelovanje z občino Črnomelj, kjer ima Partizanski pevski zbor tudi svoj domicil. (M. D.)

Rotomatika sprejela svetovni standard

SPODNJA IDRIJA, 8. novembra – Iskra Rotomatika iz Spodnje Idrije je prva firma v Sloveniji, Jugoslaviji in Vzhodni Evropi, ki je registrirana po registraciji BS 5750 Part 2, oziroma po ISO 9002. V iskanju možnosti za utrditev svojega položaja v evropskem in svetovnem prostoru je ta delovna organizacija s skoraj tisoč zaposlenimi že leta 1987 začela razmišljati o vključitvi v evropsko in svetovno standardizacijo. Odločili so se za standard BS 5750 Part 2 oziroma ISO 9002 in EN 29002, ki postaja vodilni svetovni standard pri zagotavljanju kvalitete celotnega procesa v podjetju. Gre za standard, ki ga izdaja British Standard Institution. Projekt, ki so ga v Iskri Rotomatiki izpeljali z domačimi strokovnjaki, so uspešno zaključili letos v oktobru. Registracija firme ni v ničemer spremenila obstoječe organiziranosti in odnosov v delovni organizaciji in do partnerjev, saj pomeni samo verifikacijo dosedanjega razvoja. Že pred leti so se v Iskri Rotomatiki glede kakovosti oddaljili od veljavnih jugoslovanskih norm in pogledov ter se pričeli tudi na tem področju zgledovati po razvitem svetu. Pridobitev te registracije potrjuje pravilnost njihovih odločitev. (K. R.)

Bertoki naj bi spet postali dve naselji

KOPER, 8. novembra – Na pobudo krajanov Prad, ki so pred leti »na silo« postali prebivalci Bertokov, so v KS Bertoki začeli postopek za razdružitev naselja Bertoki v dve naselji – Prade in Bertoki. Postopek je bil speljan v skladu z zakonom in željo krajanov, da bi »stare« Prade spet postale Prade. To bodo na prvi seji potrdili delegati koprske občinske skupščine. Odlok o razdružitvi so včeraj potrdili tudi na seji občinskega IS. (D. G.)

Mešetar na Rakeku odprl vrata

RAKEK, 8. novembra – Prva komisijska prodajalna v cerkniški občini, ki jo vodi Marjeta Mele, je te dni odprla vrata kupcem in prodajalcem rabljene športne opreme, tehničnega blaga in zabavne elektronike. V trgovinici imajo svoj kotiček tudi notranjski umetniki, ki tu prodajajo svoje umetniške izdelke. Prostor za lokal je lastnica s pomočjo občine Cerknica po dolgem iskanju dobila v stari, zanemarjeni in vlažni hiši, tik ob glavni cesti Cerknica–Ljubljana. S pomočjo mojstrov in prijateljev je v zelo kratkem času uredila trgovinico, ki privablja ljudi tudi z lepo urejenim pročeljem. (Besedilo in slika: Ljubo Vukelič)

V Gerlincih praznik vina, mošta in kostanjev

MURSKA SOBOTA, 8. novembra – Gerlinsko gasilsko društvo in Društvo vinogradnikov Goričko sta v nedeljo v vaško-gasilskem domu že drugič pripravila praznik vina, mošta in kostanjev. Na njem so ocenili enaintrideset vzorcev vin članov društva, opravili pa so tudi krst vinogradnikov. Izbrali so še vinsko princeso. Ta laskavi naziv si je z dobrim poznavanjem vinogradništva in kletarstva ter s svojo zunanjostjo priborila Anica Gomboc. (K. F.)

V Ljutomeru razstava slik in plastik

LJUTOMER, 8. novembra – V petek bodo v tukajšnji galeriji Ante Trstenjak odprli razstavo slik Suzanne Kiraly-Moss in plastik Ferenca Kiralyja. Otvoritev razstave bo ob 18. uri, slike in plastike pa bodo na ogled do 9. decembra. (J. P.)

Zeleni tudi na Goriškem

NOVA GORICA, 8. novembra – Pripravljalni odbor Zelenih na Goriškem bo jutri, v četrtek, 9. novembra, pripravil ustanovni zbor področnega odbora Zelenih Slovenije na Goriškem. Tako se bodo vrsti tako imenovanih alternativnih političnih zvez in gibanj, ki so na Goriškem v zadnjem letu že ustanovile svoje podružnice in odbore, zdaj pridružili še Zeleni. Na jutrišnji ustanovni zbor, ki se bo začel ob 18. uri v dvorani novogoriške enote Zavarovalnice Triglav, so povabili predsednika Zelenih Slovenije dr. Dušana Pluta. S. C.

Splošna kmetijska skupnost Zalošče v Sloveniji orje ledino

Namen nove skupnosti je predvsem pokazati novo smer ponudbe, torej prodaje kmetijskih pridelkov in izdelkov končnemu kupcu

ZALOŠČE, 8. novembra – Člani Splošne kmetijske skupnosti Zalošče, ki so jo ustanovili pred dvema mesecema v tem kraju v Vipavski dolini, zdaj zatrjujejo, da so sicer premagali začetne težave in probleme, povezane z odločitvijo za samostojno organiziranje pridelovalcev, vendar pa ugotavljajo, da bo delovanje skupnosti v prihodnjem obdobju še v marsičem odvisno od sprememb v širši kmetijski politiki in še posebej od načrtovanega novega zakona o zadružništvu. Okvirne programske usmeritve so seveda že zasnovali in jih tudi uresničujejo.

Zaloško Splošno kmetijsko skupnost je, kot je znano, ustanovilo 18 kmetov, predvsem vinogradnikov iz Zalošč, in Dornberka. Zaradi začetnih nesporazumov z vipavskim kmetijskim kombinatom in odločitve zadružnega sveta temeljne organizacije kooperantov v kombinatu, da bo ta kmetijska organizacija prekinila poslovne odnose s kooperanti in člani Toka, ki so hkrati člani novoustanovljene kmetijske skupnosti, je kmalu iz skupnosti izstopilo 14 članov. Potem pa sta se vanjo vključila dva nova. Zdaj so torej člani Splošne kmetijske skupnosti Zalošče Jože Rojc, ki je tudi njen predsednik, Rafael Baša, Lovrenc Rojc, Anton Slejko, Jože Saksida in Andrej Tratnik. Člani skupnosti imajo skupaj približno 35 hektarov zemljišč, od tega 15 hektarov vinogradov.

Namen naše skupnosti je predvsem pokazati novo smer ponudbe in torej prodaje kmetijskih pridelkov in izdelkov končnemu kupcu. Nova smer pravzaprav pomeni, da se hočemo izogniti vsem vmesnim členom med pridelovalci in potrošniki. Tistim členom namreč, ki dograjujejo ceno pridelka tako, da si ga zdaj že marsikdo ne more privoščiti,« je povedal **Jože Rojc**.

V skupnosti so se dogovorili, da bodo kakovostne pridelke in prehrambne izdelke, seveda narejene doma, prodajali s posebnim zaščitnim znakom, ki so ga poimenovali zaloščan. Prodajali bodo namreč vina, odprta, enološko preverjena in ocenjena. Povezali so se namreč že z novogoriškim kmetijskim veterinarskim zavodom. Poleg vina pa bodo prodajali tudi sir, pršut, med, zeliščna žganja, sadje. Prodajo bo vodila skupnost.

Predsednik slovenske kmečke mladine **Marjan Podobnik**, ki je sodeloval v pogovoru o delu zaloške kmetijske skupnosti, je med drugim opozoril, da skupnost orje ledino v Sloveniji na področju samoorganiziranja kmetov in delovanja, zato njenega načina ni mogoče primerjati z že uveljavljenimi v sedanjih kmetijskih organizacijah in ustanovah.

SLAVICA CRNICA

● **Ena prvih sedanjih akcij Splošne kmetijske skupnosti Zalošče je organizacija martinovanja, ki ga bodo konec tega tedna pripravili v Dornberku. V programu prireditve bosta poleg kulturnega in družabnega dela tudi dve strokovni okrogli mizi. V petek, 10. novembra, bo okrogla miza na temo Kmetijstvo v Vipavski dolini – kakšno in kako. Na njej bodo sodelovali kmetijski strokovnjaki in predstavniki kmetijskih organizacij in ustanov iz Slovenije in z Goriške. Tema sobotne okrogle mize pa bo Slovenska alternativa danes in jutri. Na to srečanje so povabili vodilne predstavnike vseh tako imenovanih alternativnih zvez in gibanj iz republike in novogoriške občine pa tudi iz sosednjega zamejskega prostora.**

Del Kopra ob morju močno spreminja svojo podobo

Za tržnico, marino in pokopališčem je na vrsti prenova ceste od križišča s semedelsko vpadnico do italijanskega konzulata

KOPER, 8. novembra – Območje od križišča semedelske vpadnice z Ulico JLA do Doma vodnih športov bo v letu dni znatno spremenilo sliko Kopra. Letos poleti je (skorajda) končno podobo dobilo mestno kopališče, ob njem zaključujejo gradnjo mini marine, pred nedavnim so podrli staro tržnico (ostale so le arkade), prav kmalu pa bodo začeli prenavljati cesto od omenjenega križišča do italijanskega konzulata.

O tržnici, marini in kopališču smo že pisali. O cesti pa še ne: Kot smo izvedeli na skladu stavbnih zemljišč, ki bo tudi investitor večine del pri rekonstrukciji, bo bistvena sprememba ta, da bodo vozišča, ki je zelo poškodovano, »dvignili« za približno meter. Cesta se bo postopno začela dvigovati že na križišču s semedelsko vpadnico, da bi najvišjo koto dosegla ob novem parku nasproti hotela Triglav in se potem spet polagoma spuščala proti Ukmarjevemu trgu. Hkrati z rekonstrukcijo vozišča bodo tudi sanirali vse komunalne vode (kanalizacijo, vodovod...), na kanalizacijsko omrežje pa bodo priključili tudi objekte, ki imajo še vedno »divje« izpuste v morje. To pomeni, da bodo potem vse izpuste komunalnih odplak v mandrač oziroma v akvatorij starega pristanišča zaprli. To bo tudi lepa priložnost, da bodo lahko ta del koprskega zaliva očistili vseh mogočnih odpakov. Višje vozišče bo tudi preprečevalo pogoste poplave Ulice JLA ob visoki plimi. Ob rekonstrukciji bodo spremenili os vozišča tako, da bodo pred hotelom Triglav lahko parkirali avtobusi in osebni avtomobili (Triglav bo lahko naredil tudi nadstrešnico), nasproti hotela pa bo parkirišče za 16 avtomobilov. Torej nekaj manjše od sedanjega. Od začetka pločnika nasproti Elektrotehne pa vse do parka pri kopališču pa bodo ob cesti zgradili 60 centimetrov visok zid.

DUŠAN GRČA

Obljube o vzorno urejenem smetišču so bile le puhlice

To so menili predstavniki Rateža in Brusnic pri Novem mestu na javni tribuni o zasnovi sistema za ravnanje z odpadki

NOVO MESTO, 8. novembra – »Vse obljube o vzorno urejenem smetišču, ki ne bo slabo vplivalo na okolico, so se izkazale puhle, tako kot smo predvidevali že v samem začetku, ko so nas prepričevali, naj pristanemo na lokacijo odlagališča. Takrat so se občinski možje in drugi zaklinjali, da bo vse v redu,« so povedali predstavniki iz Rateža in Brusnic pri Novem mestu na javni tribuni o zasnovi sistema za ravnanje z odpadki. Tribuno je pripravila OK SZDL Novo mesto.

Krajani, neposredni sosedje odlagališča komunalnih odpadkov, so očitali marsikaj: veter raznaša odpadke, smrad se širi, smetišče ogroža vodo itd. Krajani so tudi povedali, da komunala zelo slabo skrbi za odlagališče. Očitali so še marsikaj, vendar vsega niso mogli dokazati. Zato so menili, da bi bilo najbolje, če bi poklicali odgovorne in skupaj odkopali, kar je pač zakopano na komunalnem odlagališču in kar ne sodi tjakaj.

Prebivalci ob cesti, ki vodi k odlagališču, opozarjajo, da so njihova dvorišča polna odpadkov s tovornjakov, ki vozijo na smetišče, čeprav imajo ti tovornjaki čez odpadke razgrnjene mreže. Te pa seveda ne morejo zadržati majhnih izolacijskih vlaken.

Posebno vprašanje je tudi odlagališče posebnih odpadkov, ki ga v regiji še vedno nimajo. Zgrajeno bi moralo biti po najostrejših varnostnih merilih, ker bi v njem odlagali kar dvesto osnovnih vrst teh posebnih odpadkov. V Novem mestu so se nekateri ogrevali za to, da bi lokacije smetišč določali na republiški ravni na podlagi strokovnih meril. Razprave po občinah namreč ne bodo pripeljale daleč, saj se vsi upirajo, da bi jim odlagališče zgradili pred nosom.

Menili so tudi, da se stroka na tem področju ne bi smela podrejati politiki.

MILOVAN DIMITRIĆ

jana

Predlagani odklonili kandidaturo

Volitve za novo vodstvo OO ZK Črnomelj prestavili na čas, ko bodo dobili nove kandidate

ČRNOMELJ, 8. novembra – Na današnji občinski volilnoprogramski konferenci ZKS v Črnomlju niso izvolili niti novega profesionalnega sekretarja niti neprofesionalnega predsednika. Tudi zadnji od predlaganih možnih kandidatov – sedanji predsednik OK ZKS Bojan Košir – je odklonil kandidaturo za sekretarja.

Ker delegati niso dodatno predlagali kandidatov, so se odločili, da ne bodo izvolili dveh novih vodilnih ljudi občinske organizacije ZK Črnomelj: predsednika in sekretarja. Skušali bodo najti nove kandidate.

Organizacija ZK v črnomaljski občini je številčno dokaj močna, saj ima 955 članov organiziranih v 62 osnovnih organizacijah ZK. Glede na po velikosti primerljive občine (črnomaljska šteje 18.324 prebivalcev) je v Črnomlju veliko komunistov, saj jih je več kot pet odstotkov vsega prebivalstva. Novih članov pa dobijo le malo. Letos so sprejeli le dva.

M. D.

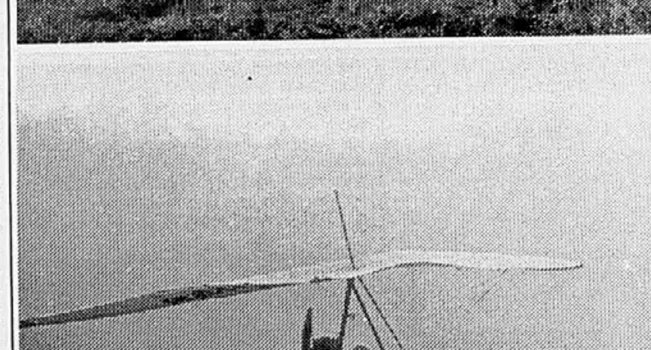

»Letečih mopedov« je čedalje več

MURSKA SOBOTA, 8. novembra – Najmlajša sekcija soboškega aerokluba je sekcija motornih zmajarjev, ki deluje šele slabo leto, vendar je privabila v svoje vrste že blizu dvajset članov. Nekateri med njimi imajo že lastne motorne zmaje, vsi pa so opravili šolanje pod vodstvom instruktorja iz Ajdovščine Iva Boscarola in Ptujčana Janka Bezjaka. Zmajarji so bili tako na letošnjem zboru članov soboškega aerokluba ob zaključku letalske sezone novost in posebna zanimivost. Zbralo se je precej zmajarjev z devetimi zmaji (slika levo zgoraj), med njimi sta bila dva gosta iz Zalaegerszega na Madžarskem in Janez Rak iz Ljubljane. Ta je popoldne s svojim dvosedežnim motornim zmajem Hazard in s spremljevalcem Jožetom Gajsarjem po za zdaj dosegljivih podatkih dosegel jugoslovanski višinski rekord za to kategorijo motornih zmajev s tem, ko je prispel 4910 metrov visoko. V megli, ki je prekrivala letališče soboškega aerokluba ves dopoldan, so se prvi podali v zrak prav zmajarji (levo spodaj). Iz zraka, izza hrbta učitelja letenja Iva Boscarola pa je prizorišče izgledalo takole (slika desno). (Besedilo in slike: Jože Pojbič)

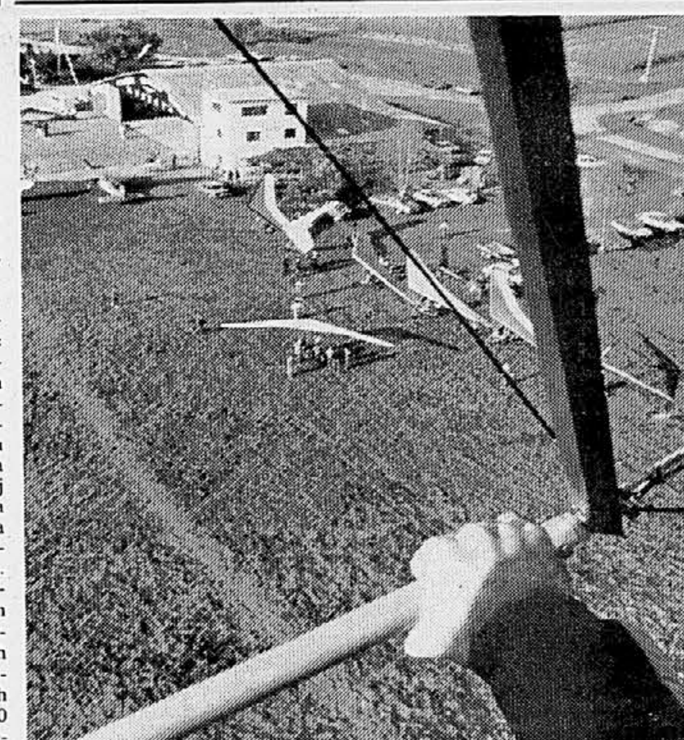

PISMA BRALCEV

Odprto pismo skupščini SR Slovenije

Prireditelji žalne komemoracije za žrtvami revolucije in vsi zbrani ob Lipi sprave prosimo, naj naša najvišja oblast v potrditev že začete slovenske sprave povrne živečim prastaro, običajno pravico do verodostojno potrjene smrti in do izkazovanja časti vsem umrlim brez izjeme. Svojci in bližnji žrtev, ki so padle na premagani strani naše državljanske vojne in v povojnih obračunih, so še danes brez te elementarne civilizacijske pravice. Ne samo da je tukajšnja oblast v vsem povojnem času štela vsak poskus počastitve te kategorije umrlih za sovražno dejanje, temveč tudi vse do danes ni izdala nobenega sporočila, s katerim bi potrdila dejanja množičnih usmrtitev v vojni in v povojnem času. Povedala tudi ni ne kraja ne časa teh usmrtitev, in celo ne tistih, ki jih je izvršila po nareku političnih sodnih procesov.

Podatek z imenom umrlega, o kraju in času njegove smrti je temeljna sestavina spomina na rajne: ta podatek je izhodišče za sleherno obravnavo nastalih posledic in za urejanje novega stanja: kraj posmrtnih ostankov je običajno kraj izkazovanj znamenj časti in spomina umrlih. Po štirih desetletjih zarote molka, po našem premiku k odprtosti in zaupanju je čas za potrdilno znamenje izstopa iz te zarote.

Spravni duh novega časa med nami terja, da najvišje oblasti izdajo uradno sporočilo o množičnih nesodnih usmrtitvah v vojnem in povojnem času, saj jih ni mogoče tajiti ali jim osporavati resničnost. To sporočilo naj bo podlaga za izdajo listin o smrti premnogih pogrešanih oseb. Dopolniti se mora s podatki o kraju in času usmrtitev, skupno s podatki o krajih pokopa.

Od oblasti terjamo prost dostop k doslej zatajenim grobiščem ali posameznim grobovom s posmrtnimi ostanki žrtev, o katerih je tu govor, ter svobodno njihovo počastitev s spominskimi znamenji.

Še posebej poudarjamo: v tem zahtevku ni mesta za maščevalnost. Gre le za potrditev, da so v vseh teh primerih umrli ljudje, da so ugašala dragocena človeška življenja. Gre za povrnitev k našemu najboljšemu kulturnemu izročilu. Ivan Cankar je v Podobah iz sanj zapisal: »Pomislil nisi, da nikoli nobena kaplja krvi še ni bila prelita zastonj...«

Tragedija našega državljanskega spopada, tako vojnega (oboroženega) kot povojnega (ideološko segregacijskega), naj se s tem preseli v preteklost, kot svarilni spomin in opomin.

STANISLAV KLEP,
Staneta Žagarja 1, Kranj,
za skupino prirediteljev komemoracije ob Lipi sprave

Mestni »zelenec« in tombola

Kraj dogajanja: Titova cesta, postaja na Bavarskem dvoru; avtobusi vozili v smeri proti Bežigradu (Gospodarskemu razstavišču).

Čas dogajanja: petek, 3. november 1989, ob 18.25

Glavna vloga: avtobus št. 11 z reg. št. 533-232 in neprijaznim (nevljudnim) voznikom.

Stranske vloge: trije pionirji iz Fužin.

Že omenjeni pionirji iz Fužin smo na Bavarskem dvoru (na tisti strani, kjer je KO-RA BAR in INTEGRAL) izstopili iz avtobusa št. 20 in hoteli prestopiti na avtobus št. 11, ki je vozil za »dvajsetico«. Postavili smo se pred vrata »enajstke«, voznik pa nam je s kretnjo pokazal, da naj gremo k postajališčni tabli, češ da bo tam odprl vrata. Njegovo kretnjo smo upoštevali in se res postavili tja. Voznik avtobusa pa je naredil ovinek, tako da je prehitel »dvajsetko« in se postavil v kolono čakajočih vozil na križišču med Titovo cesto, Prešernovo ulico in Trgom OF. Tekli smo za njim in se postavili pred vstopna vrata, čeprav vemo, da voznik izven postajališč ne sme odpirati vrat. Kljub temu je šofer avtobusa št. 11 vrata odprl in nam neprijazno rekel: »Kaj bi radi?« Vprašali smo ga, zakaj nam na postaji ni odprl vrat. Rekel je, da nas je videl izstopiti iz »dvajsetke«, on pa ima enako progo kot omenjeni avtobus. Mi smo mu na to odgovorili, da imamo od končne postaje »enajstke« do kraja, kamor smo bili namenjeni, bližje, kot če bi iz »dvajsetke« izstopili pri občini Bežigrad. Voznik je že jezen rekel, da on nima nobene končne postaje in da je tam NJEGOVO?! obračališče. S šoferjem se nismo hoteli še naprej prepirati (pregovor pravi, da pametnejši odneha), zato smo odšli nazaj na postajo in počakali naslednji avtobus.

Nad šoferjevim ravnanjem smo bili zelo ogorčeni, saj je kršil odlok o mestnem potniškem prometu – člen 15 namreč določa, da je voznik avtobusa dolžan ustaviti na vsaki postaji, odpreti vrata in počakati, da vsi potniki vstopijo in izstopijo. 23. člen pa pravi, da ob kršitvi tega odloka lahko voznika prijaviš na inšpekcijsko službo oz. o tem obvestiš pristojne organe.

Nam se ni nikamor mudilo, toda kaj če bi takrat ravno hiteli v šolo ali kam drugam? In tudi če se nikomur nikamor ne mudi, je voznik kateregakoli avtobusa MPP dolžan ustaviti na vsaki postaji oz. postajališču in odpreti vrata, pa če so te postaje oddaljene od končne 10, 3 ali pa samo eno postajo. Šofer enajstke je tokrat sicer odprl izstopna vrata, toda kaj ti to pomaga, če ti hočeš vstopiti.

Po tem dogodku smo se zamislili in se vprašali, kako ima lahko Integral TOZD LPP zaposlene take voznike avtobusov, ki ne upoštevajo odloka o MPP, pa še nobene olike ne poznajo. Zavoljo tega pisma se gotovo ne bo nič spremenilo, saj si bodo vsi mislili, kaj bodo ti otroci! Toda tudi nam otrokom ni vseeno. Vsak dan se z avtobusom vozimo v šolo oz. iz šole in večkrat se kakšnemu izmed nas primeri kaj podobnega. Omenjeni dogodek pa nas je tako razjezil, da smo segli po peresu.

ALEŠ BRULC (11 let)
Molniške čete 13,
URŠA LJUBIČ (13 let),
Molniške čete 9,
MATEJA LESAR (13 let)
Archinetova 3,
Ljubljana

Z diskoteko Slovenija do zdravja

Dolgo si že zdravim visok pritisk in se otepam s preobilno težo. Septembrsko soboto pa sem po radiu slišala obvestilo, da diskoteka Slovenija v Ribčah nagrajuje najtežjo plesalko z enotedenskim hujšanjem v Radencih in poklanja obleko po izbiri v trgovini ONA ON. V šali sem pomislila: »To bi bilo zame kot darilo z neba.« To sem povedala možu, on je pa vzel to resno in me po dolgem nadlegovanju spravil v Ribče.

Ribče so oddaljene od Ljubljane približno 25 km. Nedaleč od ceste za Litijo stoji diskoteka Slovenija, ki jo obdaja neoskrunjeno zelenje dreves in grmov. Ima velike parkirne prostore, obdane z gozdom, ki pa postanejo mnogokrat premajhni zaradi številnih obiskovalcev diskoteke.

Ko sem prišla tja, je mladina plesala kar na prostem, prepevala in navdušeno skandirala skupini Agropop. Tudi notri so plesali. Tu se mi je zdelo malo preveč glasno, zunaj pa je razigrana, sproščena in navdušena mladina naredila name kar globok vtis.

Presenečena sem bila nad mladimi tudi ob reakciji, ko sem pri tehtanju zmagala. Tako so vzklikali, da sem se počutila za trenutek kot zelo pomembna oseba – VIP (very important person).

Presenetil me je tudi lastnik diskoteke Metod Kokalj. Že naslednji mesec mi je omogočil enotedensko bivanje v Radencih s terapevtskimi uslugami.

Bivanje v Radencih je bilo čudovito. Po izbiri sem lahko plavala v bazenu, katerega voda je imela 28–30 stopinj, zrak pa je bil ogret na 32 stopinj Celzija. Gneče v bazenu ni. Tako se lahko dobro naplavaš. Zelo všeč so mi bile mineralne kopeli. Ti so mi pomagale zbiti pritisk iz 230/140, ki sem ga imela pred odhodom, na 150/90. Veliko mi je pomagala tudi podvodna masaža, blatne obloge in štiricelične kopeli rok in nog. Zjutraj pa je bila še gimnastika. Tako sem malo shujšala in se telesno veliko bolje počutim.

Vse to mi je omogočila diskoteka Slovenija v Ribčah. Pa to ni njihovo edino humano delo. Invalidni mladini so podarili 10 barvnih televizorjev... Tako diskoteka Slovenija združuje zabavo s humanimi akcijami. V novembru in decembru bo gostovalo v njej še več kot 20 ansamblov. Dozidali bodo še en večji prostor, ki bo imel tudi oder.

Dobro bi bilo, da bi se tudi druge diskoteke zgledovale po njej s podobnimi humanimi dejanji.

BREDA PERME,
Dolsko 73,
Dol pri Ljubljani

Zamudniško izplačevanje honorarjev

Z odprtim pismom generalnemu direktorju RTV Ljubljana tov. Janžiču bi rad rekel, zakaj mi je RTV Ljubljana kljub podpisani pravno veljavni pogodbi izplačala samo slabo tretjino dogovorjenega honorarja?

Bom razložil! 28. junija 1989 sem podpisal pogodbo za nastop v tv nadaljevanki (pogodbo, aneks sem dobil v podpis po že opravljenem delu), honorar pa sem prejel 20. septembra. Na pogodbi pa je jasno pisalo: Honorar izplačljiv ob podpisu pogodbe. Sedaj me pa zanima – kaj so mi poslali iz vaše hiše? Obresti ali glavnico? Če prvo, kje je drugo? Ali obratno. Kdo mi je odtujil (lepo rečeno) dve tretjini honorarja. Pri izračunu mi je pomagal tečaj marke. Zagotavljam vam, da moj primer ni osamljen, s takim načinom izplačevanja honorarjev se srečujejo skoraj vsi igralci, ki honorarno nastopajo na RTV ali Radiu. Zamude pri izplačevanju so mnogokrat še večje kot v mojem primeru. Odgovora ne terjam ravno od vas, lahko mi odgovori kateri od strokovnjakov iz vaših pravno-finančnih služb. Ti namreč do decimalke natančno izračunajo zamudne obresti na revalorizirano naročnino RTV. Pa bi mogoče šlo tudi v obratni smeri.

FRANC MARKOVČIČ,
Ižanska c. 140,
Ljubljana

Zob za zob

Upam, da mi ne bodo zaradi mojega pisanja izpadli vsi zobje in da mi bo tako hitreje minila noč, v kateri mi zobobol ne da zaspati, zato tudi nisem kriv, da ob pričakovanju jutra razmišljam o našem zobozdravstvu in njegovih (ne) uslugah ter o denarju, ki ga prispevamo in ga bomo morali še prispevati za nekaj, od česar imamo bore malo koristi, ker vsi, ki dajejo kaj nase, že zdavnaj ne hodijo več zdravit svojih zob v zobozdravstvene ustanove.

Žal v zobozdravstvu nimam ne strica ne tete, ne znancev ne prijateljev, ki bi jim lahko potožil, da me boli zob in bi mi hoteli pomagati, in ker me je sram dobrikanja in podkupovanja, moram pač trpeti bolečine.

Kje so tisti časi, ko mi je boleči zob kot malemu fantičku izpulil kar sosedov čevljar z navadnimi čevljarskimi kleščami, sedaj me moja zobozdravnica nažene z besedami, da danes ne dela, ker nima asistentke, pa čeprav me je sama naročila na kontrolni pregled.

(Seveda to nima nič skupnega s Prešernom in Kopitarjem)!

Ne bom vprašal po zdravniški etiki pomagati trpečim in pomoči potrebnim, vprašujem pa za svoj denar, kje je in ali se ga v vseh teh letih res ni nabralo toliko, da bi mi lahko popravili en sam boleči zob?

Da, vem za odgovor, tudi druge bolijo zobje, bojim pa se, da nas bo vse skupaj kaj kmalu začela boleti tudi glava, če v zobozdravstvu ne bomo naredili reda.

Osebno podpiram zasebno prakso, vendar na poštenih tržnih osnovah, ne pa kot sedaj, ko moramo za popravilo zob dvakrat plačevati. Naj bo izbira zobozdravnika prepuščena ljudem, ne kot sedaj, ko zobozdravnik sam izbira pacienta, plačilo pa naj prejme tisti, ki je voljan pošteno in vestno opravljati svoje delo.

(Mislim, da bi se s tem strinjala tako Prešeren kot Kopitar!)

TONE JAN,
Ul. 28. maja 65,
Ljubljana, Šiška

Izoljani najdlje s pripravami na »eksperimentalno« občino

Predvideli so spremembe v delu občinskih upravnih organov, izvršnega sveta in same občinske skupščine – Drugačen bo tudi komunalni sistem

IZOLA, 8. novembra – Sedanji komunalni sistem je prezapleten, predrag in premalo učinkovit. To še posebej velja za Izolo, ki je najmanjša slovenska občina, zato si že dlje časa prizadevajo, da bi uvedli nov model in spremenili delo občinskih upravnih organov in izvršnega sveta in same občinske skupščine. Izola sodi med tri slovenske občine (poleg nje še Pesnica in Ljubljana Šiška), v katerih naj bi na osnovi pripravljajočega se zakona poskusili z drugačnim komunalnim sistemom.

»Da s sedanjim komunalnim sistemom, ki smo ga enotno vpeljali v vse občine, marsikaj ni v redu, govorijo nesklepčne seje občinske skupščine in skupščin sisov. Prevladuje prepričanje, da je občan nemočen proti birokratskemu aparatu, po drugi strani pa v Izoli ne uspevamo kriti stroškov za delovanje tako razvejenega sistema in končno tudi učinkov takega sistema ni opaziti. Zato smo se v Izoli odločili, da gremo v eksperiment, ki ga omogoča 70. amandma k slovenski ustavi in pripravljajoči se zakon o ‚poskusnih' občinah,« meni predsednik OK SZDL **Miran Žlogar**.

V pripravah na »eksperimentalno« občino so šli v Izoli najdlje. Med drugim so se podrobno seznanili tudi z delovanjem občine Nabrežina pri Trstu in po besedah Mirana Žlogarja bi z nekaterimi spremembami in prilagoditvami našim razmeram lahko uspešno uporabili njihov model.

V Izoli imajo začrtane tudi obrise, kako naj bi bila njihova občina videti v prihodnje. Predvsem je treba pripraviti povsem nov statut, iz katerega bi se morali otresti vse sedanje ideološke navlake, zajete v statutu, ki je v praksi tudi nikoli niso uresničevali. Občinska skupščina naj bi bila enodomna in naj bi štela 21 delegatov. Sedanja razbitost občinske skupščine na več zborov je zaradi različnih pristojnosti zborov, zapletenega odločanja, usklajevanja neučinkovita. Vse to pa pri delegatih ustvarja občutek nemoči pri odločanju tudi pri najenostavnejših stvareh. Preoblikovati bo potrebno tudi delo in sestav izvršilnega organa skupščine, ki je zdaj bolj podoben izvršilnemu organu upravnih organov občine in torej odmaknjen od interesov občanov. Reorganizirati in posodobiti pa bodo morali tudi delo upravnih organov, ki so zdaj daleč od tega, da bi bili servis za občane.

● Sklep, da postane Izola »eksperimentalna« občina, so delegati izolske občinske skupščine sprejeli na avgustovski seji. Poskus naj bi financirali tudi z denarjem raziskovalne skupnosti.

IZTOK UMER

Delavci tiskarne Jadran bodo dobili odpravnino

Iz likvidacijske mase bo šel denar tudi za računalniško opremo za založbo Lipa

KOPER, 8. novembra – Kot so včeraj sklenili člani občinskega IS v Kopru bodo 19 delavcem tiskarne Jadran, za katero se je pred kratkim končal likvidacijski postopek, iz likvidacijske mase, ki je ostala po zaključku postopka, izplačali odpravnino. Odpravnino bodo dobili tisti delavci, ki so že štiri mesece brez zaposlitve ali pa so čakali na novo zaposlitev več kot štiri mesece. Teh je trenutno 19, dobili pa bodo 43,304.600 dinarjev odpravnine, toliko kot je predvideno s sindikalno listo. Preostali del likvidacijske mase (sprva je ta znašala okrog 1,6 milijarde dinarjev, zdaj pa zaradi tega, ker nerazdeljeni denar oplajajo, bržčas že presega dve milijardi dinarjev) bodo namenili kot pomoč pri nakupu računalniške opreme za založbo Lipa v Kopru, končni obračun oziroma dokončno delitev sredstev – nekaj denarja bo verjetno ostalo tudi potem, ko ga bodo »razdelili« delavcem in Lipi – pa bo izvršni svet sprejel na eni od prihodnjih sej. D. G.

Idrijski elektroenergetski sistem je pred razpadom

Omrežje, ki napaja Idrijo in Spodnjo Idrijo, zaradi tehnološkega razvoja v tovarnah komaj še zagotavlja dovolj energije industrijskim porabnikom

IDRIJA, 8. novembra – Elektroenergetski sistem idrijskega industrijskega bazena utegne vsak hip razpasti. Omrežje, ki napaja Idrijo in Spodnjo Idrijo, je namreč zdaj komajda sposobno zagotavljati dovolj energije industrijskim porabnikom, med katerimi sta daleč največja tovarna kolektorjev v Idriji in Iskra Rotomatika v Spodnji Idriji. Obe podjetji sta velika izvoznika, obe se nenehno tehnološko razvijata. Že zaradi sedanjih težav z energijo so ogroženi njuni izvozni posli, ki naj bi samo letos navrgli dobrih 45 milijonov dolarjev. Zdaj pa je njun nadaljnji tehnološki razvoj povsem onemogočen.

To je nadvse resen problem, so se strinjali vsi navzoči na današnjem sestanku v spodnji Idriji, med njimi predstavniki regijskega elektrogospodarstva ter predsednik republiškega komiteja za industrijo in gradbeništvo **Uroš Slavinec** in predsednik republiškega komiteja za energetiko **Gvidon Kacl.** Za idrijsko industrijo se je pokazala kot takoj uresničljiva začasna rešitev. Ta je postavitev dodatne transformatorske postaje, s katero bi pridobili moč štirih novih megavatov, ob tem pa naj bi obnovili sedanje prenosne mreže. Njihova hiba sedaj je, da v času, ko so bile načrtovane in postavljene, v spodnjeidrijski Iskri ni bila predvidena tako velika poraba. To naložbo bo treba še finančno ovrednotiti. Uresničevati pa naj bi jo začeli takoj. Mudi se namreč zaradi naložb, ki jih morajo v Kolektorju in v Rotomatiki uresničiti prihodnje leto. V Spodnji Idriji načrtujejo drugo Wellmanovo peč za žarjenje lamel ter linijo za predelavo dinamopločevine. V Idriji bodo prihodnje leto pognali novo avtomatizirano proizvodno linijo.

Takoj pa naj bi v republiških komitejih začeli pripravljati vse potrebno za uresničitev ta hip 250 milijard vredne naložbe v novi objekt za transformacijo 110 na 20 kilovoltov, ki bo idrijske probleme rešil dolgoročno. Gre za naložbo, ki je sicer že bila vključena v repuoliške plane, vendar so jo zaradi zgrešene ocene, da se bo v Idriji med zapiranjem rudnika živega srebra poraba električne energije celo zmanjšala, iz planov umaknili. O nenadejanem razvoju industrije idrijskega okoliša pa govori podatek, da povečanje porabe elektrike na Idrijskem za pet odstotkov presega slovensko povprečje. Predvideno je, da bo ta poraba, ki se je med leti 1983-1988 povečala po devetodstotni stopnji, v prihodnjih dveh letih naraščala za 14 odstotkov na leto. Da ne bi teh podatkov napak razumeli, so na današnji seji poudarili, da je idrijska industrija varčen porabnik, saj je treba upoštevati, kakšni so njeni proizvodni in finančni učinki.

● Sedanji sistem napajanja idrijskega industrijskega okoliša z elektriko omejujejo predvsem premajhne zmogljivosti zastarele razdelilne transformatorske postaje (35/10 kV). Poleg tega leži objekt na zelo plazovitem zemljišču, ki se povrh vsega utegne pogrezniti v jamo idrijskega rudnika pod njim. Je tudi preveč odmaknjen od največjih porabnikov, zaradi česar nastajajo v vodih velike izgube energije.

KATJA ROŠ

PO SLOVENIJI

Bertoki naj bi spet postali dve naselji

KOPER, 8. novembra – Na pobudo krajanov Prad, ki so pred leti »na silo« postali prebivalci Bertokov, so v KS Bertoki začeli postopek za razdružitev naselja Bertoki v dve naselji – Prade in Bertoki. Postopek je bil speljan v skladu z zakonom in željo krajanov, da bi »stare« Prade spet postale Prade. To bodo na prvi seji potrdili delegati koprske občinske skupščine. Odlok o razdružitvi so včeraj potrdili tudi na seji občinskega IS. (D. G.)

Mešetar na Rakeku odprl vrata

RAKEK, 8. novembra – Prva komisijska prodajalna v cerkniški občini, ki jo vodi Marjeta Mele, je te dni odprla vrata kupcem in prodajalcem rabljene športne opreme, tehničnega blaga in zabavne elektronike. V trgovinici imajo svoj kotiček tudi notranjski umetniki, ki tu prodajajo svoje umetniške izdelke. Prostor za lokal je lastnica s pomočjo občine Cerknica po dolgem iskanju dobila v stari, zanemarjeni in vlažni hiši, tik ob glavni cesti Cerknica–Ljubljana. S pomočjo mojstrov in prijateljev je v zelo kratkem času uredila trgovinico, ki privablja ljudi tudi z lepo urejenim pročeljem. (Besedilo in slika: Ljubo Vukelič)

Rotomatika sprejela svetovni standard

SPODNJA IDRIJA, 8. novembra – Iskra Rotomatika iz Spodnje Idrije je prva firma v Sloveniji, Jugoslaviji in Vzhodni Evropi, ki je registrirana po registraciji BS 5750 Part 2, oziroma po ISO 9002. V iskanju možnosti za utrditev svojega položaja v evropskem in svetovnem prostoru je ta delovna organizacija s skoraj tisoč zaposlenimi že leta 1987 začela razmišljati o vključitvi v evropsko in svetovno standardizacijo. Odločili so se za standard BS 5750 Part 2 oziroma ISO 9002 in EN 29002, ki postaja vodilni svetovni standard pri zagotavljanju kvalitete celotnega procesa v podjetju. Gre za standard, ki ga izdaja British Standard Institution. Projekt, ki so ga v Iskri Rotomatiki izpeljali z domačimi strokovnjaki, so uspešno zaključili letos v oktobru. Registracija firme ni v ničemer spremenila obstoječe organiziranosti in odnosov v delovni organizaciji in do partnerjev, saj pomeni samo verifikacijo dosedanjega razvoja. Že pred leti so se v Iskri Rotomatiki glede kakovosti oddaljili od veljavnih jugoslovanskih norm in pogledov ter se pričeli tudi na tem področju zgledovati po razvitem svetu. Pridobitev te registracije potrjuje pravilnost njihovih odločitev. (K. R.)

V Gerlincih praznik vina, mošta in kostanjev

MURSKA SOBOTA, 8. novembra – Gerlinsko gasilsko društvo in Društvo vinogradnikov Goričko sta v nedeljo v vaško-gasilskem domu že drugič pripravila praznik vina, mošta in kostanjev. Na njem so ocenili enaintrideset vzorcev vin članov.društva, opravili pa so tudi krst vinogradnikov. Izbrali so še vinsko princeso. Ta laskavi naziv si je z dobrim poznavanjem vinogradništva in kletarstva ter s svojo zunanjostjo priborila Anica Gomboc. (K. F.)

V Ljutomeru razstava slik in plastik

LJUTOMER, 8. novembra – V petek bodo v tukajšnji galeriji Ante Trstenjak odprli razstavo slik Suzanne Kiraly-Moss in plastik Ferenca Kiralyja. Otvoritev razstave bo ob 18. uri, slike in plastike pa bodo na ogled do 9. decembra. (J. P.)

Izdelke podjetja Sovič trg že kar dobro pozna

Postojnsko podjetje za zaposlovanje invalidov naj bi število zaposlenih še povečalo

POSTOJNA, 8. novembra – Podjetje za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov Sovič, ki je bilo ustanovljeno pred dobrimi tremi meseci, bo na začetku izvajalo pet programov. Osnovni bo seveda program rehabilitacije in zaposlovanja invalidov, ki še ni dokončno opredeljen, ostali pa so program grafične dejavnosti, kemije, obutve in storitev. Sedanje število 17 zaposlenih naj bi se do konca leta povečalo na 30, prihodnje leto pa naj bi se število zaposlenih še podvojilo.

Že v tem kratkem času so izdelki iz programa kemije kar uspešno prodrli na domači trg. To velja predvsem za slovenski, deloma tudi za hrvaški in srbski trg, izdelki iz tega programa postojnskega Soviča pa so že dobro znani tudi v večini hotelov vzdolž vse obale.

»To so ameriška čistila iz kolekcije Zlati izdelki, ki jih uvažamo iz Italije, v Postojni pa jih polnimo v svojo embalažo. Njihova posebnost je, da ob veliki učinkovitosti in vsestranski uporabnosti niso strupena, vnetljiva ali nevarna za otroke, so biološko razgradljiva, pomembno pa je tudi, da ne onesnažujejo okolja. Čistila so izdelana iz naravnih snovi, kot je na primer kokosov oreh, in torej ne vsebujejo fosfatov, kislin, jedkih snovi,« je povedala vodja enote Zlati izdelki v postojnskem Soviču **Majda Marinšek-Milavec.** Sprva so ocenjevali, da se bo prodaja čistil omejila predvsem na gospodinjstva, dosedanja praksa pa je te ocene pravzaprav že obrnila na glavo, kajti vse večji porabnik postaja industrija, ki čistila uporablja predvsem za razmaščevanje, ter večje hotelsko-gostinske organizacije. Ena ključnih nalog bo nadaljnja širitev prodajne mreže, saj teh čistil ni mogoče dobiti v trgovini. Prodajajo jo na akviziterski način.

»Z demonstracijami izdelkov obdeluje trg okoli 45 akviziterjev, njihovo število pa se bo še znatno povečalo. Demonstracije, ki jih imamo v Postojni vsako soboto med 10. in 11. uro v prostorih bivše porodnišnice, so naletele med domačini na ugoden odziv. Dogovarjamo pa se že tudi s krajevnimi skupnostmi in hišnimi sveti, da nam bodo za nazorno predstavitev uporabe izdelkov občasno odstopili svoje prostore,« je še povedala Majda Marinšek-Milavec.

MARJANA TRILER

Del Kopra ob morju močno spreminja svojo podobo

Za tržnico, marino in pokopališčem je na vrsti prenova ceste od križišča s semedelsko vpadnico do italijanskega konzulata

KOPER, 8. novembra – Območje od križišča semedelske vpadnice z Ulico JLA do Doma vodnih športov bo v letu dni znatno spremenilo sliko Kopra. Letos poleti je (skorajda) končno podobo dobilo mestno kopališče, ob njem zaključujejo gradnjo mini marine, pred nedavnim so podrli staro tržnico (ostale so le arkade), prav kmalu pa bodo začeli prenavljati cesto od omenjenega križišča do italijanskega konzulata.

O tržnici, marini in kopališču smo že pisali. O cesti pa še ne: Kot smo izvedeli na skladu stavbnih zemljišč, ki bo tudi investitor večine del pri rekonstrukciji, bo bistvena sprememba ta, da bodo vozišča, ki je zelo poškodovano, »dvignili« za približno meter. Cesta se bo postopno začela dvigovati že na križišču s semedelsko vpadnico, da bi najvišjo koto dosegla ob novem parku nasproti hotela Triglav in se potem spet polagoma spuščala proti Ukmarjevemu trgu. Hkrati z rekonstrukcijo vozišča bodo tudi sanirali vse komunalne vode (kanalizacijo, vodovod...), na kanalizacijsko omrežje pa bodo priključili tudi objekte, ki imajo še vedno »divje« izpuste v morje. To pomeni, da bodo potem vse izpuste komunalnih odplak v mandrač oziroma v akvatorij starega pristanišča zaprli. To bo tudi lepa priložnost, da bodo lahko ta del koprskega zaliva očistili vseh mogočnih odpakov. Višje vozišče bo tudi preprečevalo pogoste poplave Ulice JLA ob visoki plimi. Ob rekonstrukciji bodo spremenili os vozišča tako, da bodo pred hotelom Triglav lahko parkirali avtobusi in osebni avtomobili (Triglav bo lahko naredil tudi nadstrešnico), nasproti hotela pa bo parkirišče za 16 avtomobilov. Torej nekaj manjše od sedanjega. Od začetka pločnika nasproti Elektrotehne pa vse do parka pri kopališču pa bodo ob cesti zgradili 60 centimetrov visok zid.

DUŠAN GRČA

Dom JLA v Tolminu bi radi še bolj približali ljudem v kraju

Za to se še posebej trudi vodstvo doma – Uspeh prizadevanj odvisen od denarja in pripravljenosti krajanov, da sprejmejo pobude

TOLMIN, 8. novembra – Tolminski dom JLA se pravzaprav nikoli ni povsem izločil iz življenja Tolmincev, je pa v zadnjih letih izgubil precej tega, kar je imel v preteklosti, ko je bil v resnici eno izmed središč družabnega življenja v mestu. V tolminskem domu JLA se vseskozi zbirajo šahisti, ljubitelji namiznega tenisa in kegljači, v njem redno zasedajo zbori občinske skupščine, zbirajo se udeleženci bolj množičnih sestankov in prireditev, tam vadijo tudi tolminski plesalci. Vodstvo doma, v katerem je delovno mesto načelnika tako kot povsod po državi to pomlad zasedel civilist, ekonomist Dragoljub Jemouvić, pa bi želelo ustanovo še bolj vključiti v življenje kraja.

Dragoljub Jemouvić ima veliko lepih načrtov, ki pa, žal, vsi niso odvisni od dobre volje, ampak v nekaterih primerih tudi od denarja, ki pa ga ustanova, ki je finančno odvisna od nadrejenih v Kranju in Zagrebu, v glavnem nima veliko. Je pa uspeh prizadevanj tolminske vojaške ustanove v marsičem odvisen tudi od pripravljenosti krajanov, da sprejmejo njegove ponudbe. Dom JLA v Tolminu je bil na primer prvi, ki je krajanom ponudil priložnost, da si redno dvakrat v tednu ogledajo video predstave, namenjene odraslim in otrokom. Vendar so te predstave bolj slabo obiskane. Dom krajanom ponuja tudi svoje kegljišče in mizo za namizni tenis. Razmišljajo tudi, kako bolje izkoristiti učilnico in sobo za sestanke, ki bi ju lahko ustrezno opremili in usposobili za kakšno interesno dejavnost. Radi bi obnovili nekdaj tradicionalne zabave na domskem vrtu. Razmišljajo pa tudi, da bi uredili kuhinjo. Dom bi lahko imel manjšo restavracijo odprtega tipa. Z njo bi namreč med drugim uredili prehrano mlajšim vojaškim starešinam oziroma starešinam, ki si v Tolminu še niso osnovali družine.

KATJA ROŠ

RADAR

Splošna kmetijska skupnost Zalošče v Sloveniji orje ledino

Namen nove skupnosti je predvsem pokazati novo smer ponudbe, torej prodaje kmetijskih pridelkov in izdelkov končnemu kupcu

ZALOŠČE, 8. novembra – Člani Splošne kmetijske skupnosti Zalošče, ki so jo ustanovili pred dvema mesecema v tem kraju v Vipavski dolini, zdaj zatrjujejo, da so sicer premagali začetne težave in probleme, povezane z odločitvijo za samostojno organiziranje pridelovalcev, vendar pa ugotavljajo, da bo delovanje skupnosti v prihodnjem obdobju še v marsičem odvisno od sprememb v širši kmetijski politiki in še posebej od načrtovanega novega zakona o zadružništvu. Okvirne programske usmeritve so seveda že zasnovali in jih tudi uresničujejo.

Zaloško Splošno kmetijsko skupnost je, kot je znano, ustanovilo 18 kmetov, predvsem vinogradnikov iz Zalošč, in Dornberka. Zaradi začetnih nesporazumov z vipavskim kmetijskim kombinatom in odločitve zadružnega sveta temeljne organizacije kooperantov v kombinatu, da bo ta kmetijska organizacija prekinila poslovne odnose s kooperanti in člani Toka, ki so hkrati člani novoustanovljene kmetijske skupnosti, je kmalu iz skupnosti izstopilo 14 članov. Potem pa sta se vanjo vključila dva nova. Zdaj so torej člani Splošne kmetijske skupnosti Zalošče Jože Rojc, ki je tudi njen predsednik, Rafael Baša, Lovrenc Rojc, Anton Slejko, Jože Saksida in Andrej Tratnik. Člani skupnosti imajo skupaj približno 35 hektarov zemljišč, od tega 15 hektarov vinogradov.

Namen naše skupnosti je predvsem pokazati novo smer ponudbe in torej prodaje kmetijskih pridelkov in izdelkov končnemu kupcu. Nova smer pravzaprav pomeni, da se hočemo izogniti vsem vmesnim členom med pridelovalci in potrošniki. Tistim členom namreč, ki dograjujejo ceno pridelka tako, da si ga zdaj že marsikdo ne more privoščiti,« je povedal **Jože Rojc.**

V skupnosti so se dogovorili, da bodo kakovostne pridelke in prehrambne izdelke, seveda narejene doma, prodajali s posebnim zaščitnim znakom, ki so ga poimenovali zaloščan. Prodajali bodo namreč vina, odprta, enološko preverjena in ocenjena. Povezali so se namreč že z novogoriškim kmetijskim veterinarskim zavodom. Poleg vina pa bodo prodajali tudi sir, pršut, med, zeliščna žganja, sadje. Prodajo bo vodila skupnost.

Predsednik slovenske kmečke mladine **Marjan Podobnik**, ki je sodeloval v pogovoru o delu zaloške kmetijske skupnosti, je med drugim opozoril, da skupnost orje ledino v Sloveniji na področju samoorganiziranja kmetov in delovanja, zato njenega načina ni mogoče primerjati z že uveljavijenimi v sedanjih kmetijskih organizacijah in ustanovah.

● Ena prvih sedanjih akcij Splošne kmetijske skupnosti Zalošče je organizacija martinovanja, ki ga bodo konec tega tedna pripravili v Dornberku. V programu prireditve bosta poleg kulturnega in družabnega dela tudi dve strokovni okrogli mizi. V petek, 10. novembra, bo okrogla miza na temo Kmetijstvo v Vipavski dolini – kakšno in kako. Na njej bodo sodelovali kmetijski strokovnjaki in predstavniki kmetijskih organizacij in ustanov iz Slovenije in z Goriške. Tema sobotne okrogle mize pa bo Slovenska alternativa danes in jutri. Na to srečanje so povabili vodilne predstavnike vseh tako imenovanih alternativnih zvez in gibanj iz republike in novogoriške občine pa tudi iz sosednjega zamejskega prostora.

SLAVICA CRNICA

Pomanjkljiva hidromelioracija pri Vrhpolju

Napake na odvodnem sistemu odpravljajo s polaganjem dodatnih drenažnih cevi

SEŽANA, 8. novembra – Čeprav je bila hidromelioracija na Vrhpoljskem polju v KS Hrpelje–Kozina končana že lani spomladi, ta poseg še vedno močno razburja lastnike zemljišč v tem predelu. Zato so njihovi delegati septembra o tem ponovno postavili delegatsko vprašanje, na katero jim je danes odgovorila strokovna služba KZ Vinakras.

V dopisu soglašajo, da so se na odvodnem sistemu takoj po končanih delih pokazale napake, ki jih je izvajalec na zahtevo kmetijske zadruge takoj odpravil. Položili so nekaj dodatnih drenažnih cevi, po katerih je začela voda odtekati v zbirne kanale in ni več ostajala v brazdah in plitvih jamah na površini. Od takrat na novo urejene površine lastniki lahko obdelujejo brez težav.

Podobni problemi so se pokazali tudi v predelu Mlake, kjer bo prav tako potrebno položiti še nekaj drenažnih cevi. J. O.

Zeleni tudi na Goriškem

NOVA GORICA, 8. novembra – Pripravljalni odbor Zelenih na Goriškem bo jutri, v četrtek, 9. novembra, pripravil ustanovni zbor področnega odbora Zelenih Slovenije na Goriškem. Tako se bodo vrsti tako imenovanih alternativnih političnih zvez in gibanj, ki so na Goriškem v zadnjem letu že ustanovile svoje podružnice in odbore, zdaj pridružili še Zeleni. Na jutrišnji ustanovni zbor, ki se bo začel ob 18. uri v dvorani novogoriške enote Zavarovalnice Triglav, so povabili predsednika Zelenih Slovenije dr. Dušana Pluta, ki bo zbranim govoril o strategiji delovanja Zelenih in degradaciji okolja v Sloveniji. S. C.

GV gospodarski vestnik

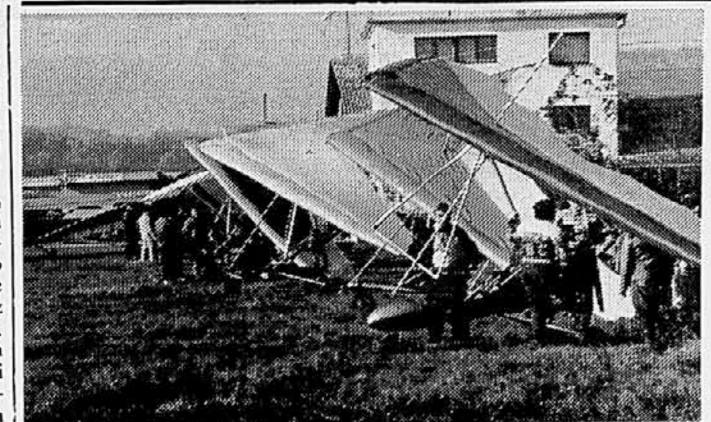

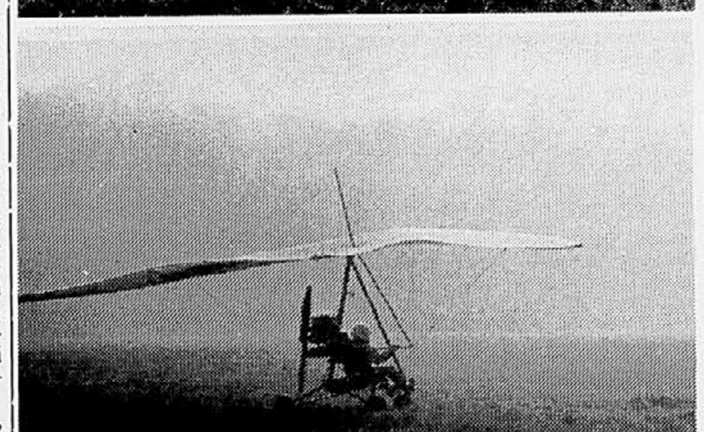

»Letečih mopedov« je čedalje več

MURSKA SOBOTA, 8. novembra – Najmlajša sekcija soboškega aerokluba je sekcija motornih zmajarjev, ki deluje šele slabo leto, vendar je privabila v svoje vrste že blizu dvajset članov. Nekateri med njimi imajo že lastne motorne zmaje, vsi pa so opravili šolanje pod vodstvom instruktorja iz Ajdovščine Iva Boscarola in Ptujčana Janka Bezjaka. Zmajarji so bili tako na letošnjem zboru članov soboškega aerokluba ob zaključku letalske sezone novost in posebna zanimivost. Zbralo se je precej zmajarjev z devetimi zmaji (slika levo zgoraj), med njimi sta bila dva gosta iz Zalaegerszega na Madžarskem in Janez Rak iz Ljubljane. Ta je popoldne s svojim dvosedežnim motornim zmajem Hazard in s spremljevalcem Jožetom Gajsarjem po za zdaj dosegljivih podatkih dosegel jugoslovanski višinski rekord za to kategorijo motornih zmajev s tem, ko je prispel 4910 metrov visoko. V megli, ki je prekrivala letališče soboškega aerokluba ves dopoldan, so se prvi podali v zrak prav zmajarji (levo spodaj). Iz zraka, izza hrbta učitelja letenja Iva Boscarola pa je prizorišče izgledalo takole (slika desno). (Besedilo in slike: Jože Pojbič)

PISMA BRALCEV

Odprto pismo skupščini SR Slovenije

Prireditelji žalne komemoracije za žrtvami revolucije in vsi zbrani ob Lipi sprave prosimo, naj naša najvišja oblast v potrditev že začete slovenske sprave povrne živečim prastaro, običajno pravico do verodostojno potrjene smrti in do izkazovanja časti vsem umrlim brez izjeme. Svojci in bližnji žrtev, ki so padle na premagani strani naše državljanske vojne in v povojnih obračunih, so še danes brez te elementarne civilizacijske pravice. Ne samo da je tukajšnja oblast v vsem povojnem času štela vsak poskus počastitve te kategorije umrlih za sovražno dejanje, temveč tudi vse do danes ni izdala nobenega sporočila, s katerim bi potrdila dejanja množičnih usmrtitev v vojni in v povojnem času. Povedala tudi ni ne kraja ne časa teh usmrtitev, in celo ne tistih, ki jih je izvršila po nareku političnih sodnih procesov.

Podatek z imenom umrlega, o kraju in času njegove smrti je temeljna sestavina spomina na rajne: ta podatek je izhodišče za sleherno obravnavo nastalih posledic in za urejanje novega stanja: kraj posmrtnih ostankov je običajno kraj izkazovanj znamenj časti in spomina umrlih. Po štirih desetletjih zarote molka, po našem premiku k odprtosti in zaupanju je čas za potrdilno znamenje izstopa iz te zarote.

Spravni duh novega časa med nami terja, da najvišje oblasti izdajo uradno sporočilo o množičnih nesodnih usmrtitvah v vojnem in povojnem času, saj jih ni mogoče tajiti ali jim osporavati resničnost. To sporočilo naj bo podlaga za izdajo listin o smrti premnogih pogrešanih oseb. Dopolniti se mora s podatki o kraju in času usmrtitev, skupno s podatki o krajih pokopa.

Od oblasti terjamo prost dostop k doslej zatajenim grobiščem ali posameznim grobovom s posmrtnimi ostanki žrtev, o katerih je tu govor, ter svobodno njihovo počastitev s spominskimi znamenji.

Še posebej poudarjamo: v tem zahtevku ni mesta za maščevalnost. Gre le za potrditev, da so v vseh teh primerih umrli ljudje, da so ugašala dragocena človeška življenja. Gre za povrnitev k našemu najboljšemu kulturnemu izročilu. Ivan Cankar je v Podobah iz sanj zapisal: »Pomislil nisi, da nikoli nobena kaplja krvi še ni bila prelita zastonj...«

Tragedija našega državljanskega spopada, tako vojnega (oboroženega) kot povojnega (ideološko segregacijskega), naj se s tem preseli v preteklost, kot svarilni spomin in opomin.

STANISLAV KLEP,
Staneta Žagarja 1, Kranj,
za skupino prirediteljev komemoracije ob Lipi sprave

Mestni »zelenec« in tombola

Kraj dogajanja: Titova cesta, postaja na Bavarskem dvoru; avtobusi vozili v smeri proti Bežigradu (Gospodarskemu razstavišču).

Čas dogajanja: petek, 3. november 1989, ob 18.25

Glavna vloga: avtobus št. 11 z reg. št. 533-232 in neprijaznim (nevljudnim) voznikom.

Stranske vloge: trije pionirji iz Fužin.

Že omenjeni pionirji iz Fužin smo na Bavarskem dvoru (na tisti strani, kjer je KO-RA BAR in INTEGRAL) izstopili iz avtobusa št. 20 in hoteli prestopiti na avtobus št. 11, ki je vozil za »dvajsetico«. Postavili smo se pred vrata »enajstke«, voznik pa nam je s kretnjo pokazal, da naj gremo k postajališčni tabli, češ da bo tam odprl vrata. Njegovo kretnjo smo upoštevali in se res postavili tja. Voznik avtobusa pa je naredil ovinek, tako da je prehitel »dvajsetko« in se postavil v kolono čakajočih vozil na križišču med Titovo cesto, Prešernovo ulico in Trgom OF. Tekli smo za njim in se postavili pred vstopna vrata, čeprav vemo, da voznik izven postajališč ne sme odpirati vrat. Kljub temu je šofer avtobusa št. 11 vrata odprl in nam neprijazno rekel: »Kaj bi radi?« Vprašali smo ga, zakaj nam na postaji ni odprl vrat. Rekel je, da nas je videl izstopiti iz »dvajsetke«, on pa ima enako progo kot omenjeni avtobus. Mi smo mu na to odgovorili, da imamo od končne postaje »enajstke« do kraja, kamor smo bili namenjeni, bližje, kot če bi iz »dvajsetke« izstopili pri občini Bežigrad. Voznik je že jezen rekel, da on nima nobene končne postaje in da je tam NJEGOVO?! obračališče. S šoferjem se nismo hoteli še naprej prepirati (pregovor pravi, da pametnejši odneha), zato smo odšli nazaj na postajo in počakali naslednji avtobus.

Nad šoferjevim ravnanjem smo bili zelo ogorčeni, saj je kršil odlok o mestnem potniškem prometu – člen 15 namreč določa, da je voznik avtobusa dolžan ustaviti na vsaki postaji, odpreti vrata in počakati, da vsi potniki vstopijo in izstopijo. 23. člen pa pravi, da ob kršitvi tega odloka lahko voznika prijaviš na inšpekcijsko službo oz. o tem obvestiš pristojne organe.

Nam se ni nikamor mudilo, toda kaj če bi takrat ravno hiteli v šolo ali kam drugam? In tudi če se nikomur nikamor ne mudi, je voznik kateregakoli avtobusa MPP dolžan ustaviti na vsaki postaji oz. postajališču in odpreti vrata, pa če so te postaje oddaljene od končne 10, 3 ali pa samo eno postajo. Šofer enajstke je tokrat sicer odprl izstopna vrata, toda kaj ti to pomaga, če ti hočeš vstopiti.

Po tem dogodku smo se zamislili in se vprašali, kako ima lahko Integral TOZD LPP zaposlene take voznike avtobusov, ki ne upoštevajo odloka o MPP, pa še nobene olike ne poznajo. Zavoljo tega pisma se gotovo ne bo nič spremenilo, saj si bodo vsi mislili, kaj bodo ti otroci! Toda tudi nam otrokom ni vseeno. Vsak dan se z avtobusom vozimo v šolo oz. iz šole in večkrat se kakšnemu izmed nas primeri kaj podobnega. Omenjeni dogodek pa nas je tako razjezil, da smo segli po peresu.

ALEŠ BRULC (11 let)
Molniške čete 13,
URŠA LJUBIČ (13 let),
Molniške čete 9,
MATEJA LESAR (13 let)
Archinetova 3,
Ljubljana

Z diskoteko Slovenija do zdravja

Dolgo si že zdravim visok pritisk in se otepam s preobilno težo. Septembrsko soboto pa sem po radiu slišala obvestilo, da diskoteka Slovenija v Ribčah nagrajuje najtežjo plesalko z enotedenskim hujšanjem v Radencih in poklanja obleko po izbiri v trgovini ONA ON. V šali sem pomislila: »To bi bilo zame kot darilo z neba.« To sem povedala možu, on je pa vzel to resno in me po dolgem nadlegovanju spravil v Ribče.

Ribče so oddaljene od Ljubljane približno 25 km. Nedaleč od ceste za Litijo stoji diskoteka Slovenija, ki jo obdaja neoskrunjeno zelenje dreves in grmov. Ima velike parkirne prostore, obdane z gozdom, ki pa postanejo mnogokrat premajhni zaradi številnih obiskovalcev diskoteke.

Ko sem prišla tja, je mladina plesala kar na prostem, prepevala in navdušeno skandirala skupini Agropop. Tudi notri so plesali. Tu se mi je zdelo malo preveč glasno, zunaj pa je razigrana, sproščena in navdušena mladina naredila name kar globok vtis.

Presenečena sem bila nad mladimi tudi ob reakciji, ko sem pri tehtanju zmagala. Tako so vzklikali, da sem se počutila za trenutek kot zelo pomembna oseba – VIP (very important person).

Presenetil me je tudi lastnik diskoteke Metod Kokalj. Že naslednji mesec mi je omogočil enotedensko bivanje v Radencih s terapevtskimi uslugami.

Bivanje v Radencih je bilo čudovito. Po izbiri sem lahko plavala v bazenu, katerega voda je imela 28–30 stopinj, zrak pa je bil ogret na 32 stopinj Celzija. Gneče v bazenu ni. Tako se lahko dobro naplavaš. Zelo všeč so mi bile mineralne kopeli. Ti so mi pomagale zbiti pritisk iz 230/140, ki sem ga imela pred odhodom, na 150/90. Veliko mi je pomagala tudi podvodna masaža, blatne obloge in štiricelične kopeli rok in nog. Zjutraj pa je bila še gimnastika. Tako sem malo shujšala in se telesno veliko bolje počutim.

Vse to mi je omogočila diskoteka Slovenija v Ribčah. Pa to ni njihovo edino humano delo. Invalidni mladini so podarili 10 barvnih televizorjev... Tako diskoteka Slovenija združuje zabavo s humanimi akcijami. V novembru in decembru bo gostovalo v njej še več kot 20 ansamblov. Dozidali bodo še en večji prostor, ki bo imel tudi oder.

Dobro bi bilo, da bi se tudi druge diskoteke zgledovale po njej s podobnimi humanimi dejanji.

BREDA PERME,
Dolsko 73,
Dol pri Ljubljani

Zamudniško izplačevanje honorarjev

Z odprtim pismom generalnemu direktorju RTV Ljubljana tov. Janžiču bi rad rekel, zakaj mi je RTV Ljubljana kljub podpisani pravno veljavni pogodbi izplačala samo slabo tretjino dogovorjenega honorarja?

Bom razložil! 28. junija 1989 sem podpisal pogodbo za nastop v tv nadaljevanki (pogodbo, aneks sem dobil v podpis po že opravljenem delu), honorar pa sem prejel 20. septembra. Na pogodbi pa je jasno pisalo: Honorar izplačljiv ob podpisu pogodbe. Sedaj me pa zanima – kaj so mi poslali iz vaše hiše? Obresti ali glavnico? Če prvo, kje je drugo? Ali obratno. Kdo mi je odtujil (lepo rečeno) dve tretjini honorarja. Pri izračunu mi je pomagal tečaj marke. Zagotavljam vam, da moj primer ni osamljen, s takim načinom izplačevanja honorarjev se srečujejo skoraj vsi igralci, ki honorarno nastopajo na RTV ali Radiu. Zamude pri izplačevanju so mnogokrat še večje kot v mojem primeru. Odgovora ne terjam ravno od vas, lahko mi odgovori kateri od strokovnjakov iz vaših pravno-finančnih služb. Ti namreč do decimalke natančno izračunajo zamudne obresti na revalorizirano naročnino RTV. Pa bi mogoče šlo tudi v obratni smeri.

FRANC MARKOVČIČ,
Ižanska c. 140,
Ljubljana

Zob za zob

Upam, da mi ne bodo zaradi mojega pisanja izpadli vsi zobje in da mi bo tako hitreje minila noč, v kateri mi zobobol ne da zaspati, zato tudi nisem kriv, da ob pričakovanju jutra razmišljam o našem zobozdravstvu in njegovih (ne) uslugah ter o denarju, ki ga prispevamo in ga bomo morali še prispevati za nekaj, od česar imamo bore malo koristi, ker vsi, ki dajejo kaj nase, že zdavnaj ne hodijo več zdravit svojih zob v zobozdravstvene ustanove.

Žal v zobozdravstvu nimam ne strica ne tete, ne znancev ne prijateljev, ki bi jim lahko potožil, da me boli zob in bi mi hoteli pomagati, in ker me je sram dobrikanja in podkupovanja, moram pač trpeti bolečine.

Kje so tisti časi, ko mi je boleči zob kot malemu fantičku izpulil kar sosedov čevljar z navadnimi čevljarskimi klešćami, sedaj me moja zobozdravnica nažene z besedami, da danes ne dela, ker nima asistentke, pa čeprav me je sama naročila na kontrolni pregled.

(Seveda to nima nič skupnega s Prešernom in Kopitarjem)!

Ne bom vprašal po zdravniški etiki pomagati trpečim in pomoči potrebnim, vprašujem pa za svoj denar, kje je in ali se ga v vseh teh letih res ni nabralo toliko, da bi mi lahko popravili en sam boleči zob?

Da, vem za odgovor, tudi druge bolijo zobje, bojim pa se, da nas bo vse skupaj kaj kmalu začela boleti tudi glava, če v zobozdravstvu ne bomo naredili reda.

Osebno podpiram zasebno prakso, vendar na poštenih tržnih osnovah, ne pa kot sedaj, ko moramo za popravilo zob dvakrat plačevati. Naj bo izbira zobozdravnika prepuščena ljudem, ne kot sedaj, ko zobozdravnik sam izbira pacienta, plačilo pa naj prejme tisti, ki je voljan pošteno in vestno opravljati svoje delo.

(Mislim, da bi se s tem strinjala tako Prešeren kot Kopitar!)

TONE JAN,
Ul. 28. maja 65,
Ljubljana, Šiška

Tovarna dušika Ruše bo kmalu še manj onesnaževala okolje

Razširili bodo čistilno napravo za odpraševanje peči za proizvodnjo kalcijevega karbida – Ekološko bodo sanirali tudi proizvodnjo korunda

RUŠE, 8. novembra – Tovarna dušika Ruše je dolga leta veljala za največjega onesnaževalca okolja. Ruše, Maribor in Dravsko polje je pogosto ovijal beli dim, ki je prihajal iz dimnikov peči za predelavo kalcijevega karbida. Doslej so čistilne naprave vsak dan zajele okrog 80 ton prahu od stotih, kolikor bi jih šlo v zrak, če ne bi bilo nobenih čistilnih naprav. Zdaj je tik pred zaključkom širitev čistilne naprave za odpraševanje peči za proizvodnjo kalcijevega karbida, ki bo odpraševala tudi peči za ferolegure. Doslej je čistilna naprava vsak dan zajela 30 ton prahu, zdaj jih bo še deset.

S priključkom za karbid bo iz zraka izginil značilen bel dim. Tako ostane TD Ruše le še ekološka sanacija proizvodnje korunda z osmimi pečmi. Tudi na to ne bo treba dolgo čakati. Kmalu bodo vključili naprave za odpraševanje dveh od osmih peči. Uvozili so jih iz ZR Nemčije in če se bodo dobro obnesle, bodo naročili čistilne naprave še za preostalih šest peči. Za uvoz čistilnih naprav so se odločili zato, ker se domače, ki jih je že pred desetimi leti izdelal SOP iz Krškega, niso obnesle. Za te iz tujine pa so optimisti, saj so se na tujem že dobro obnesle. Računajo, da bodo odpraševanje peči za proizvodnjo korunda uredili v prihodnjih dveh letih.

Da ne gre za malenkosti, je mogoče sklepati že iz zneskov, ki jih je morala Tovarna dušika Ruše plačati za čistilne naprave. Vrednost širitve čistilne naprave, ki je prava tovarna v tovarni, za proizvodnjo kalcijevega karbida, je okrog 2,5 milijona zahodnonemških mark. Za odpraševanje le dveh peči za proizvodnjo korunda pa bodo namenili okrog milijon mark. Iz peči za korund gre v zrak vsak dan okrog osem ton prahu, kmalu pa bodo zajeli četrtino prahu. Iz vse tovarne naj bi tako šlo prihodnje leto v zrak le še osem ton prahu od stotih.

S tem, ko bodo zajeli ves prah iz peči za proizvodnjo kalcijevega karbida in nad tovarno ne bo več belega oblaka, bodo laže spremljali tudi delovanje drugih čistilnih naprav. Lažje jih bodo vzdrževali in odpravljali morebitne napake.

V ruški tovarni pa ni problem le dim, ampak tudi voda. Zato se pripravljajo še na dve ekološki naložbi za čiščenje vod. Prva je ureditev odlagališča žlindre. Ker spada njihovo odlagališče žlindre zaradi velike količine tega odpada po predpisih med posebne odpadke, morajo imeti posebno odlagališče. To je med tovarno in Dravo. Opremili ga bodo tako, da izcedne vode v nobenem primeru ne bodo onesnaževale Drave in podtalnice. Dno odlagališča ne bo prepuščalo vode, uredili bodo tudi drenažo, po kateri bo voda dotekala v kontrolne bazene. Vodo bodo stalno analizirali in če bo treba, jo bodo pred izpustom v Dravo predelali. Tudi to bo velika naložba, saj bo po predračunih stala okrog milijon mark. Težave pa imajo s projekti, saj v Jugoslaviji s tem nima še nihče izkušenj. Ker pa je odlaganje žlindre v takšno odlagališče drago, na leto je odložijo okrog 15.000 m³, se bodo trudili, da količine zmanjšajo. Nekaj žlindre nameravajo predelati in prodati kot potreben agregat za posebne betone.

Druga naložba, ki je povezana z vodo, je čiščenje odpadnih vod iz proizvodnje sredstev za varstvo rastlin. Že doslej so imeli reciklažo, vendar z njo niso zadovoljni, saj je njeno delovanje preveč odvisno od ljudi, ki na njej delajo. Z novo napravo želijo to odvisnost odpraviti. Sicer ne gre za velike količine vode, le nekaj sto litrov na dan, je pa nevarna. Za to naložbo se dogovarjajo s Pinusom iz Rač, da bi izkoristili njihove izkušnje in naprave. Idejni projekt na žalost še ni gotov, ker je zelo zahteven, vendar so prepričani, da bo nova naprava pričela delati do konca prihodnjega leta. Koliko bo stala, zdaj tudi še ne vedo. Vedo pa, da ekološke sanacije v Tovarni dušika Ruše predstavljajo do deset odstotkov obratovalnih stroškov tovarne, zato se morajo zelo truditi, da so na trgu s svojimi izdelki konkurenčni tistim tovarnam, ki teh naprav nimajo, stroškov zanje pa ne poznajo.

VASJA VENTURINI

Delavci tiskarne Jadran bodo dobili odpravnino

Iz likvidacijske mase bo šel denar tudi za računalniško opremo za založbo Lipa

KOPER, 8. novembra – Kot so včeraj sklenili člani občinskega IS v Kopru bodo 19 delavcem tiskarne Jadran, za katero se je pred kratkim končal likvidacijski postopek, iz likvidacijske mase, ki je ostala po zaključku postopka, izplačali odpravnino. Odpravnino bodo dobili tisti delavci, ki so že štiri mesece brez zaposlitve ali pa so čakali na novo zaposlitev več kot štiri mesece. Teh je trenutno 19, dobili pa bodo 43,304.600 dinarjev odpravnine, toliko kot je predvideno s sindikalno listo. Preostali del likvidacijske mase (sprva je ta znašala okrog 1,6 milijarde dinarjev, zdaj pa zaradi tega, ker nerazdeljeni denar oplajajo, bržčas že presega dve milijardi dinarjev) bodo namenili kot pomoč pri nakupu računalniške opreme za založbo Lipa v Kopru, končni obračun oziroma dokončno delitev sredstev – nekaj denarja bo verjetno ostalo tudi potem, ko ga bodo »razdelili« delavcem in Lipi – pa bo izvršni svet sprejel na eni od prihodnjih sej.

D. G.

Kar sto delavcev Nove opreme je moralo na prisilni dopust

Skladišča te slovenjgraške tovarne oblazinjenega pohištva so polna, izvoz pa zaradi nerealnega tečaja prinaša vedno večjo izgubo

SLOVENJ GRADEC, 8. novembra – Prisilni upravitelj v Lesninem tozdu Nova oprema v Slovenj Gradcu Jože Krenker je že napravil prve poteze za sanacijo te tovarne. Kar sto od tristo dvajset delavcev je dobilo odločbe o prisilnih dopustih, za kar jim je začasno vodstvo prisodilo 75-odstotni OD. V Novi opremi so tudi sklenili na hitro prodati večino zalog, kar je eden od pogojev za sanacijo.

Temeljita analiza je pokazala, da je tovarna oblazinjenega pohištva Nova oprema v Slovenj Gradcu v veliki zagati. Skladišča so polna, na zalogi pa imajo več kot tisoč sedežnih garnitur in 12 tisoč vzmetnic. Prodaja na domačem trgu se je ustavila, izvoz pa zaradi nerealnega tečaja prinaša vedno večjo izgubo. Nova oprema je imela konec septembra 22 milijard dinarjev izgube (ta se je v oktobru še povečala), za 80 milijard dinarjev zalog gotovih izdelkov in za 20 milijard dinarjev zalog reprodukcijskih materialov. Več kot sto milijard dinarjev so dolžni tudi banki.

»Položaj, v kakršnem se je znašla Nova oprema, je zelo zapleten. Mislim, da bi se za ukrep družbenega varstva morali odločiti že kakšen mesec prej. Z ekipo, ki sem si jo izbral, bomo v dveh mesecih poskusili napraviti največ. Sto delavcev je do nadaljnjega na dopustu s 75-odstotnimi plačami, trideset pa smo jih prerazporedili v druga slovenjgraška podjetja. Zdaj delamo le tiste izdelke, ki gredo hitro v denar. S tozdom Blagovni promet pri Lesni ter z njenimi predstavniki smo se dogovorili za pospešeno prodajo zalog. Do 25. decembra bi jih morali prodati vsaj 80 odstotkov,« je rekel **Jože Krenker.**

Začasno vodstvo Nove opreme je »odredilo« še vrsto drugih opravil, katerih cilj je odpraviti šibke točke v tovarni. Tako bodo nemudoma preračunali, katero proizvodnjo kaže obdržati, katero opustiti. Napravili bodo tudi inventuro zalog gotovih izdelkov in reprodukcijskih materialov, na novo ovrednotili vsa stroškovna mesta. Takšna bilanca bo tudi že lahko dala približno sliko stanja tovarne ob koncu leta, ko bo padla odločitev, kako naprej.

Sanacijo Nove opreme do stanja ob koncu septembra bodo denarno podprli tudi koroški gozdarji, ki so zdaj že samostojno podjetje. Za položaj od oktobra naprej pa bo v celoti morala poskrbeti Lesna, ki pa je sama vse prej kot v ugodnem gospodarskem položaju.

»Računam, da se bo tečaj trdnih valut izboljšal. Tako bomo spet povečali izvoz v ZRN, kamor je Nova oprema svojčas prodala kar polovico svojih izdelkov. Kaj se obeta Novi opremi, pa bo moč videti že čez nekaj dni,« je sklenil Jože Krenker.

IVAN PRAPROTNIK

PO SLOVENIJI

Butik za pletenine pod Pohorjem

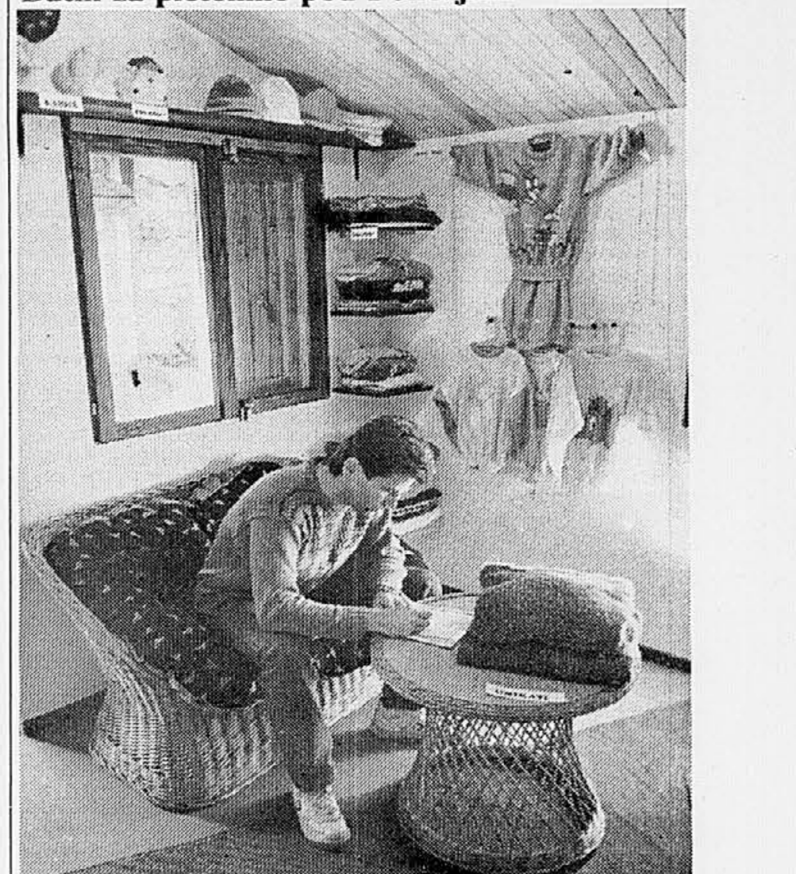

MARIBOR, 8. novembra – Na spodnjem parkirišču Pohorske vzpenjače je Janez Čebulj postavil lično leseno hišico, v njej pa uredil prodajni prostor. V butiku Inka, edinem tovrstnem v Radvanju, prodaja pletenine in tkanine. »Odprl sem ga zato, ker v tem delu ni še nobenega in zato, ker je parkirišče tako poleti kot tudi pozimi stalno zasedeno, kajti Pohorje vabi ob vsakem vremenu. Gostinska ponudba ob spodnji vzpenjači je skromna, pa sem pomislil, da bi bilo dobro pokazati ljudem še kaj drugega.« Obratovalni čas je prilagojen obiskom Pohorja: v sredo, četrtek in petek od 16. do 18. ure, v soboto in nedeljo pa od 11. do 15. ure. (J. J., slika: Bogo Čerin)

V Ljutomeru razstava slik in plastik

LJUTOMER, 8. novembra – V petek bodo v tukajšnji galeriji Ante Trstenjak odprli razstavo slik Suzanne Kiraly-Moss in plastik Ferenca Kiralyja. Otvoritev razstave bo ob 18. uri, slike in plastike pa bodo na ogled do 9. decembra. (J. P.)

V Gerlincih praznik vina, mošta in kostanjev

MURSKA SOBOTA, 8. novembra – Gerlinsko gasilsko društvo in Društvo vinogradnikov Goričko sta v nedeljo v vaško-gasilskem domu že drugič pripravila praznik vina, mošta in kostanjev. Na njem so ocenili enaintrideset vzorcev vin članov društva, opravili pa so tudi krst vinogradnikov. Izbrali so še vinsko princeso. Ta laskavi naziv si je z dobrim poznavanjem vinogradništva in kletarstva ter s svojo zunanjostjo priborila Anica Gomboc. (K. F.)

Dušan Sterle v Ciceru

LJUBLJANA, 8. novembra – V Delovi likovni Galeriji Cicero na Titovi 35 bo do decembra odprta razstava slikarskih del Dušana Sterleta. Razstavljene slike obravnavajo socialni položaj ljudi na robu družbe. Otvoritev bo v četrtek, 9. novembra, ob 19. uri s kulturnim programom, v katerem bosta nastopili glasbenici Mojca Barbič in Ajda Zupančič. Slednja je zmagala na tekmovanju jugoslovanskih študentov glasbe. (L. A.)

Za katere afere je res odgovorna ZK?

Na konferenci OK ZKS Murska Sobota so predlagali, naj preverijo stare nepravilnosti

MURSKA SOBOTA, 8. novembra – Aktivnost članov zveze komunistov v soboški občini se že nekaj časa močno in nenehno zmanjšuje, je v uvodu na včerajšnji programsko-volilni konferenci OK ZKS Murska Sobota dejal dosedanji predsednik soboške občinske organizacije komunistov **Ferdo Pihler.** Med obema konferencama je soboška organizacija izgubila devet odstotkov članov, od tega je bilo 153 izstopov, v tem času so sprejeli le deset novih članov, vendar nobenega mladega. Tudi zaradi tega je Ferdo Pihler predlagal, da bi v ZKS od zgolj verbalnih razmišljanj o organiziranju lastne mladinske organizacije znotraj Zveze komunistov prešli na uresničevanje te zamisli.

● Delegati občinske konference so predsedstvom SFRJ, SR Srbije, AP Kosova, SR Slovenije in centralnim komitejem ZKJ, ZK Srbije, ZK Kosova in ZK Slovenije poslali izjavo, v kateri obsojajo nedemokratičen način reševanja zapletov na Kosovu.

Sicer pa so razpravljalci na včerajšnji konferenci, ki je trajala več kot šest ur, precej govorili o lastni organizaciji. **Milan Balažic** se je tako vprašal, zakaj nihče od tistih, ki so izstopili iz Zveze komunistov, kot vzrok za izstop ni navedel dejstva, da Zveza ni več na oblasti. **Janko Bezjak** pa je predlagal, naj bi tako, kot to počnejo v republiki, tudi na ravni občine za nazaj preverili vse afere in nepravilnosti in ugotovili, za kaj od tistega, kar očitajo Zvezi komunistov, je ta organizacija oziroma njeni nekdanji funkcionarji res odgovorna. Na konferenci pa so govorili tudi o razmerah v občini in regiji. Kot najbolj usodno so poudarjali pomanjkanje strokovnjakov tako v gospodarstvu kot v negospodarstvu, dotaknili pa so se tudi neustreznega dosedanjega razvoja osnovnega in srednjega izobraževanja. »Tako kot smo nekdaj stihijsko uvajali celodnevno osnovno šolo, smo jo neodgovorno in brez sleherne strokovne utemeljitve tudi ukinili,« je na primer dejal delegat OO ZK z osnovne šole v Beltincih.

Za novega predsednika OK ZKS Murska Sobota so na seji novoizvoljenega komiteja, ki je bila takoj po konferenci, izvolili **Mirana Zilavca,** sekretar je postal **Štefan Harkaj,** izvršna sekretarka pa bo še naprej **Vlasta Veren.**

JOŽE POJBIČ

Do izumov z ogromno truda

V delavnici mojstra Konrada Kosija v Ljutomeru se rojevajo dragocene novotarije – Iz tujine prineseno znanje doma vse premalo cenjeno

LJUTOMER, 8. novembra – Če ima človek raziskovalno snovanje tako rekoč v krvi, kot to velja za 46-letnega Konrada Kosija, strojnega ključavničarja iz Ljutomera, potem navadno ostane mož tudi za ceno samoodpovedovanja predan ustvarjalnim pobudam. Zato ni naključje, da se je v skicirki Konrada Kosija po več kot desetletnem delu v Zvezni republiki Nemčiji že kmalu po vrnitvi v domovino rodilo veliko novih inovacijskih in izumiteljskih zamisli, ki jih je mojster znal tudi uresničiti.

Največje priznanje je požel Kosi za posebno parno napravo za potrebe vrtnarstva, prvo te vrste pri nas. Zahtevno nalogo so mu sicer pomagali uresničiti sodelavci, vendar je osnovni projekt zasnoval v celoti sam. Ob tem, kako je ta zapleteni stroj, ki se je že potrdil kot dragocena naprava za vrtnarje pri razkuževanju (parjenju) prsti, zagledal luč sveta, nam je povedal, da se pri vrsti izvirnih rešitev ni zgledoval po nikomer. To so ugotovili tudi strokovnjaki na letošnjem sejmu obrti v Celju, kjer je svojo napravo razstavil. Predvsem temu njegovemu izumu pa je bilo namenjeno tudi priznanje, ki ga je prejel Kosi ob letošnjem dnevu inovatorjev.

Na vprašanje, kaj ga je iz donosne uslužnostne obrti pripeljalo na pot izumiteljstva, je odgovoril:

»To je bil predvsem notranji nagib, saj sem se v ZRN, kjer sem v veliki tvrdki v Düsseldorfu delal vrsto let v prototipni delavnici, nalezel raziskovalnega duha. Tako sem takoj po vrnitvi domov, ko sem si leta 1975 uredil v Ljutomeru ključavničarsko delavnico, začel z raziskovalnim delom in pri tem iskal najustreznejše rešitve za izdelavo novih naprav, po katerih je pri nas največje povpraševanje.«

KONRAD KOSI

Tako je med drugim nastala tudi tehnična zasnova premičnega parnega kotla za vrtnarstvo, ki je za marsikatero našo vrtnarijo postal nepogrešljiv za večjo in bolj kakovostno proizvodnjo.

»Delal sem v dokaj težavnih razmerah, vendar sem kljub pomanjkanju nekaterih materialov našel tudi ustrezne rešitve za to nizkotlačno napravo, ki ima v novi izvedbi ob pogonu na gorilno olje kar 50-odstotno večjo zmogljivost. To mi je v celoti uspelo, saj sem premični parni kotel med drugim zavaroval tudi z dvema varnostnima ventiloma, tako da je naprava povsem varna.«

Na vprašanje, zakaj naši delavci in strokovnjaki, ki se vračajo domov z zelo zahtevnih in celo inovativno usmerjenih delovnih mest v tujini, ne izkoristijo tu svojega znanja, je Kosi odgovoril:

»Če izhajam iz mojega položaja, lahko rečem, da pri nas za izumiteljske pobude še zmeraj ni dovolj posluha. Sam sem začel po vrnitvi na veliko in sem zaposlil tudi več delavcev, jih strokovno usposobil, na koncu pa sem, kot vidite sami, spet ostal sam. Zakaj? Ob vse večjih dajatvah, ki dušijo še tako pomembne ustvarjalne pobude posameznikov, se jih večina raje odloči za bolj donosno storitveno obrt ali za serijsko proizvodnjo. Ta pa, kot vemo, ne rojeva inovatorjev, prinaša pa ustrezen dohodek.«

– Kljub temu ste se vi odločili drugače.

»Ko sem se vrnil iz tujine prepoln raziskovalnega duha, sem pač vztrajal pri svoji odločitvi o vstopu v inovatorsko delo. To pa seveda zahteva veliko miselnega dela. Tu pa sem dokaj podkovan, saj sem v najbolj zahtevnem okolju v ZRN prejel za moje tvorno delo v razvojni službi vrsto priznanj in visokih nagrad.«

Mojster Kosi se je uveljavil doma tudi z raznimi tehničnimi izboljšavami in kot izdelovalec zelo zahtevnih orodij po naročilu. Za vse, kar je doslej ustvaril, je sicer dobil vrsto priznanj in vsega 250 tisočakov nagrade za svoje inovacijske dosežke.

Torej vidite, da je pri nas izumiteljstvo in inovatorstvo povsem osebna zadeva človeka, ki se odloči za ustvarjalno delo in za napredek. Tako je kljub temu, da je to delo povezano tudi s tveganjem, saj mali in veliki izumi ne padajo z neba.

BORO BOROVIĆ

Delo bo dobil tisti, ki ga bo opravil bolje in ceneje

Cestno skupnost je treba prilagoditi evropskim razmeram, je bilo rečeno na sestanku strokovnjakov za ceste v Mariboru

MARIBOR, 8. novembra – »Od leta 1946 do zdaj je bilo že 15 reorganizacij cestne službe,« je dejal Andrej Levičnik, predsednik republiške cestne skupnosti. »Zdaj je na vrsti šestnajsta, ki pa mora biti resnično prilagojena evropskim razmeram.«

Po ustavnem zakonu preide republiška cestna skupnost pod okrilje republiškega izvršnega sveta. Toda že zdaj je treba vedeti, kako bo nova cestna uprava plačana, zato, da strokovnjaki ne bi začeli bežati. Andrej Levičnik je poudaril, »da republiška cestna skupnost administracije skorajda nima, ima le visokokvalificirane strokovnjake. Kar 70 odstotkov delavcev ima visoko in višjo strokovno izobrazbo, vseh zaposlenih pa je 120. Samo za primerjavo: Podobna strokovna služba na avstrijskem Štajerskem, kjer je približno toliko kilometrov cest kot v Sloveniji, zaposluje kar 250 delavcev. In druga primerjava: V Cestnem podjetju Maribor je zaposlenih kar sto administrativnih delavcev.«

Prihodnje leto bo prehodno, so poudarili na današnjem sestanku z mariborskimi strokovnjaki za ceste, ne smemo pa si privoščiti preveč improviziranja. Vemo, da bodo občine same gospodarile z lokalnimi cestami, tako kot je to urejeno drugod po svetu, cestna podjetja pa bodo postala družbena podjetja. To pa ne pomeni, da bodo dobila vsa dela na svojem področju, dobil jih bo tisti, ki bo bolje in ceneje opravil delo, pa čeprav bo to zasebnik.

Kljub temu pa je strokovna služba sedanjega republiškega sisa za ceste že pripravila plan za prihodnje leto. Od približno 10.657 milijard dinarjev, kolikor načrtujejo, da jih bodo zbrali, bodo 56 odstotkov namenili za nove gradnje, 44 odstotkov pa za obnovo in vzdrževanje. Med drugim nameravajo obnoviti ceste Ankaran–Koper, Rečica–Zajesovnik in tretji pas ceste od Rižane do Črnega Kala. Načrtujejo tudi obnovo 63 km magistralnih cest.

JOŽE JERMAN

Del Kopra ob morju močno spreminja svojo podobo

Za tržnico, marino in pokopališčem je na vrsti prenova ceste od križišča s semedelsko vpadnico do italijanskega konzulata

KOPER, 8. novembra – Območje od križišča semedelske vpadnice z Ulico JLA do Doma vodnih športov bo v letu dni znatno spremenilo sliko Kopra. Letos poleti je (skorajda) končno podobo dobilo mestno kopališče, ob njem zaključujejo gradnjo mini marine, pred nedavnim so podrli staro tržnico (ostale so le arkade), prav kmalu pa bodo začeli prenavljati cesto od omenjenega križišča do italijanskega konzulata.

O tržnici, marini in kopališču smo že pisali. O cesti pa še ne: Kot smo izvedeli na skladu stavbnih zemljišč, ki bo tudi investitor večine del pri rekonstrukciji, bo bistvena sprememba ta, da bodo vozišča, ki je zelo poškodovano, »dvignili« za približno meter. Cesta se bo postopno začela dvigovati že na križišču s semedelsko vpadnico, da bi najvišjo koto dosegla ob novem parku nasproti hotela Triglav in se potem spet polagoma spuščala proti Ukmarjevemu trgu. Hkrati z rekonstrukcijo vozišča bodo tudi sanirali vse komunalne vode (kanalizacijo, vodovod ...), na kanalizacijsko omrežje pa bodo priključili tudi objekte, ki imajo še vedno »divje« izpuste v morje. To pomeni, da bodo potem vse izpuste komunalnih odplak v mandrač oziroma v akvatorij starega pristanišča zaprli. To bo tudi lepa priložnost, da bodo lahko ta del koprskega zaliva očistili vseh mogočnih odpakov. Višje vozišče bo tudi preprečevalo pogoste poplave Ulice JLA ob visoki plimi. Ob rekonstrukciji bodo spremenili os vozišča tako, da bodo pred hotelom Triglav lahko parkirali avtobusi in osebni avtomobili (Triglav bo lahko naredil tudi nadstrešnico), nasproti hotela pa bo parkirišče za 16 avtomobilov. Torej nekaj manjše od sedanjega. Od začetka pločnika nasproti Elektrotehne pa vse do parka pri kopališču pa bodo ob cesti zgradili 60 centimetrov visok zid.

DUŠAN GRČA

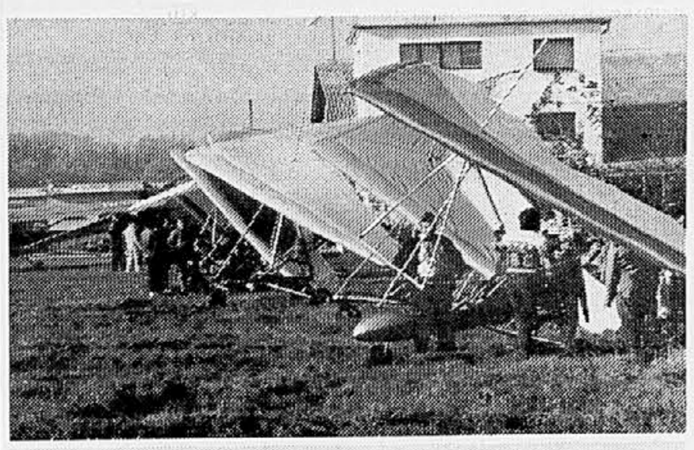

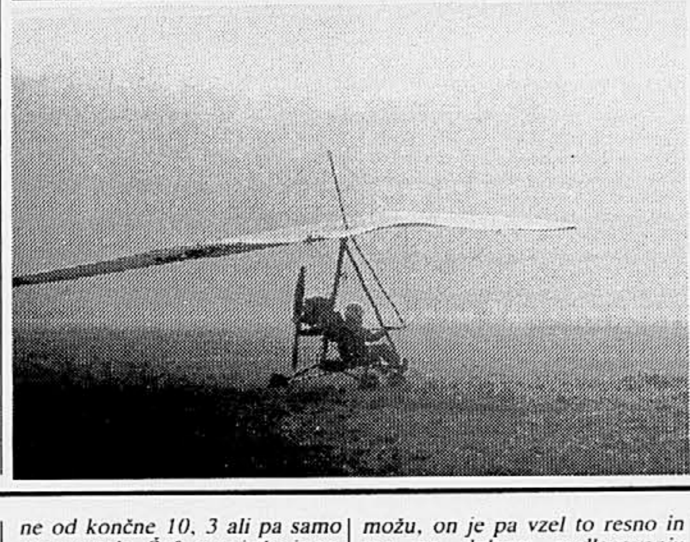

»Letečih mopedov« je čedalje več

MURSKA SOBOTA, 8. novembra – Najmlajša sekcija soboškega aerokluba je sekcija motornih zmajarjev, ki deluje šele slabo leto, vendar je privabila v svoje vrste že blizu dvajset članov. Nekateri med njimi imajo že lastne motorne zmaje, vsi pa so opravili šolanje pod vodstvom instruktorja iz Ajdovščine Iva Boscarola in Ptujčana Janka Bezjaka. Zmajarji so bili tako na letošnjem zboru članov soboškega aerokluba ob zaključku letalske sezone novost in posebna zanimivost. Zbralo se je precej zmajarjev z devetimi zmaji (slika levo zgoraj), med njimi sta bila dva gosta iz Zalaegerszega na Madžarskem in Janez Rak iz Ljubljane. Ta je popoldne s svojim dvosedežnim motornim zmajem Hazard in s spremljevalcem Jožetom Gajsarjem po za zdaj dosegljivih podatkih dosegel jugoslovanski višinski rekord za to kategorijo motornih zmajev s tem, ko je prispel 4910 metrov visoko. V megli, ki je prekrivala letališče soboškega aerokluba ves dopoldan, so se prvi podali v zrak prav zmajarji (levo spodaj). Iz zraka, izza hrbta učitelja letenja Iva Boscarola pa je prizorišče izgledalo takole (slika desno). (Besedilo in slike: Jože Pojbič)

PISMA BRALCEV

Odprto pismo skupščini SR Slovenije

Prireditelji žalne komemoracije za žrtvami revolucije in vsi zbrani ob Lipi sprave prosimo, naj naša najvišja oblast v potrditev že začete slovenske sprave povrne živečim prastaro, običajno pravico do verodostojno potrjene smrti in do izkazovanja časti vsem umrlim brez izjeme. Svojci in bližnji žrtev, ki so padle na premagani strani naše državljanske vojne in v povojnih obračunih, so še danes brez te elementarne civilizacijske pravice. Ne samo da je tukajšnja oblast v vsem povojnem času štela vsak poskus počastitve te kategorije umrlih za sovražno dejanje, temveč tudi vse do danes ni izdala nobenega sporočila, s katerim bi potrdila dejanja množičnih usmrtitev v vojni in v povojnem času. Povedala tudi ni ne kraja ne časa teh usmrtitev, in celo ne tistih, ki jih je izvršila po nareku političnih sodnih procesov.

Podatek z imenom umrlega, o kraju in času njegove smrti je temeljna sestavina spomina na rajne: ta podatek je izhodišče za sleherno obravnavo nastalih posledic in za urejanje novega stanja: kraj posmrtnih ostankov je običajno kraj izkazovanj znamenj časti in spomina umrlih. Po štirih desetletjih zarote molka, po našem premiku k odprtosti in zaupanju je čas za potrdilno znamenje izstopa iz te zarote.

Spravni duh novega časa med nami terja, da najvišje oblasti izdajo uradno sporočilo o množičnih nesodnih usmrtitvah v vojnem in povojnem času, saj jih ni mogoče tajiti ali jim osporavati resničnost. To sporočilo naj bo podlaga za izdajo listin o smrti premnogih pogrešanih oseb. Dopolniti se mora s podatki o kraju in času usmrtitev, skupno s podatki o krajih pokopa.

Od oblasti terjamo prost dostop k doslej zatajenim grobiščem ali posameznim grobovom s posmrtnimi ostanki žrtev, o katerih je tu govor, ter svobodno njihovo počastitev s spominskimi znamenji.

Še posebej poudarjamo: v tem zahtevku ni mesta za maščevalnost. Gre le za potrditev, da so v vseh teh primerih umrli ljudje, da so ugašala dragocena človeška življenja. Gre za povrnitev k našemu najboljšemu kulturnemu izročilu. Ivan Cankar je v Podobah iz sanj zapisal: »Pomislil nisi, da nikoli nobena kaplja krvi še ni bila prelita zastonj ...«

Tragedija našega državljanskega spopada, tako vojnega (oboroženega) kot povojnega (ideološko segregacijskega), naj se s tem preseli v preteklost, kot svarilni spomin in opomin.

STANISLAV KLEP,
Staneta Žagarja 1, Kranj,
za skupino prirediteljev komemoracije ob Lipi sprave

Mestni »zelenec« in tombola

Kraj dogajanja: Titova cesta, postaja na Bavarskem dvoru; avtobusi vozili v smeri proti Bežigradu (Gospodarskemu razstavišču).

Čas dogajanja: petek, 3. november 1989, ob 18.25

Glavna vloga: avtobus št. 11 z reg. št. 533-232 in neprijaznim (nevljudnim) voznikom.

Stranske vloge: trije pionirji iz Fužin.

Že omenjeni pionirji iz Fužin smo na Bavarskem dvoru (na tisti strani, kjer je KO-RA BAR in INTEGRAL) izstopili iz avtobusa št. 20 in hoteli prestopiti na avtobus št. 11, ki je vozil za »dvajsetico«. Postavili smo se pred vrata »enajstke«, voznik pa nam je s kretnjo pokazal, da naj gremo k postajališčni tabli, češ da bo tam odprl vrata. Njegovo kretnjo smo upoštevali in se res postavili tja. Voznik avtobusa pa je naredil ovinek, tako da je prehitel »dvajsetko« in se postavil v kolono čakajočih vozil na križišču med Titovo cesto, Prešernovo ulico in Trgom OF. Tekli smo za njim in se postavili pred vstopna vrata, čeprav vemo, da voznik izven postajališč ne sme odpirati vrat. Kljub temu je šofer avtobusa št. 11 vrata odprl in nam neprijazno rekel: »Kaj bi radi?« Vprašali smo ga, zakaj nam na postaji ni odprl vrat. Rekel je, da nas je videl izstopiti iz »dvajsetke«, on pa ima enako progo kot omenjeni avtobus. Mi smo mu na to odgovorili, da imamo od končne postaje »enajstke« do kraja, kamor smo bili namenjeni, bližje, kot če bi iz »dvajsetke« izstopili pri občini Bežigrad. Voznik je že jezen rekel, da on nima nobene končne postaje in da je tam NJEGOVO?! obračališče. S šoferjem se nismo hoteli še naprej prepirati (pregovor pravi, da pametnejši odneha), zato smo odšli nazaj na postajo in počakali naslednji avtobus.

Nad šoferjevim ravnanjem smo bili zelo ogorčeni, saj je kršil odlok o mestnem potniškem prometu – člen 15 namreč določa, da je voznik avtobusa dolžan ustaviti na vsaki postaji, odpreti vrata in počakati, da vsi potniki vstopijo in izstopijo. 23. člen pa pravi, da ob kršitvi tega odloka lahko voznika prijaviš na inšpekcijsko službo oz. o tem obvestiš pristojne organe.

Nam se ni nikamor mudilo, toda kaj če bi takrat ravno hiteli v šolo ali kam drugam? In tudi če se nikomur nikamor ne mudi, je voznik kateregakoli avtobusa MPP dolžan ustaviti na vsaki postaji oz. postajališču in odpreti vrata, pa če so te postaje oddaljene od končne 10, 3 ali pa samo eno postajo. Šofer enajstke je tokrat sicer odprl izstopna vrata, toda kaj ti to pomaga, če ti hočeš vstopiti.

Po tem dogodku smo se zamislili in se vprašali, kako ima lahko Integral TOZD LPP zaposlene take voznike avtobusov, ki ne upoštevajo odloka o MPP, pa še nobene olike ne poznajo. Zavoljo tega pisma se gotovo ne bo nič spremenilo, saj si bodo vsi mislili, kaj bodo ti otroci! Toda tudi nam otrokom ni vseeno. Vsak dan se z avtobusom vozimo v šolo oz. iz šole in večkrat se kakšnemu izmed nas primeri kaj podobnega. Omenjeni dogodek pa nas je tako razjezil, da smo segli po peresu.

ALEŠ BRULC (11 let)
Molniške čete 13,
URŠA LJUBIČ (13 let),
Molniške čete 9,
MATEJA LESAR (13 let)
Archinetova 3,
Ljubljana

Z diskoteko Slovenija do zdravja

Dolgo si že zdravim visok pritisk in se otepam s preobilno težo. Septembrsko soboto pa sem po radiu slišala obvestilo, da diskoteka Slovenija v Ribčah nagrajuje najtežjo plesalko z enotedenskim hujšanjem v Radencih in poklanja obleko po izbiri v trgovini ONA ON. V šali sem pomislila: »To bi bilo zame kot darilo z neba.« To sem povedala možu, on je pa vzel to resno in me po dolgem nadlegovanju spravil v Ribče.

Ribče so oddaljene od Ljubljane približno 25 km. Nedaleč od ceste za Litijo stoji diskoteka Slovenija, ki jo obdaja neoskrunjeno zelenje dreves in grmov. Ima velike parkirne prostore, obdane z gozdom, ki pa postanejo mnogokrat premajhni zaradi številnih obiskovalcev diskoteke.

Ko sem prišla tja, je mladina plesala kar na prostem, prepevala in navdušeno skandirala skupini Agropop. Tudi notri so plesali. Tu se mi je zdelo malo preveč glasno, zunaj pa je razigrana, sproščena in navdušena mladina naredila name kar globok vtis.

Presenečena sem bila nad mladimi tudi ob reakciji, ko sem pri tehtanju zmagala. Tako so vzklikali, da sem se počutila za trenutek kot zelo pomembna oseba – VIP (very important person).

Presenetil me je tudi lastnik diskoteke Metod Kokalj. Že naslednji mesec mi je omogočil enotedensko bivanje v Radencih s terapevtskimi uslugami.

Bivanje v Radencih je bilo čudovito. Po izbiri sem lahko plavala v bazenu, katerega voda je imela 28–30 stopinj, zrak pa je bil ogret na 32 stopinj Celzija. Gneče v bazenu ni. Tako se lahko dobro naplavaš. Zelo všeč so mi bile mineralne kopeli. Ti so mi pomagale zbiti pritisk iz 230/140, ki sem ga imela pred odhodom, na 150/90. Veliko mi je pomagala tudi podvodna masaža, blatne obloge in štiricelične kopeli rok in nog. Zjutraj pa je bila še gimnastika. Tako sem malo shujšala in se telesno veliko bolje počutim.

Vse to mi je omogočila diskoteka Slovenija v Ribčah. Pa to ni njihovo edino humano delo. Invalidni mladini so podarili 10 barvnih televizorjev ... Tako diskoteka Slovenija združuje zabavo s humanimi akcijami. V novembru in decembru bo gostovalo v njej še več kot 20 ansamblov. Dozidali bodo še en večji prostor, ki bo imel tudi oder.

Dobro bi bilo, da bi se tudi druge diskoteke zgledovale po njej s podobnimi humanimi dejanji.

BREDA PERME,
Dolsko 73,
Dol pri Ljubljani

Zamudniško izplačevanje honorarjev

Z odprtim pismom generalnemu direktorju RTV Ljubljana tov. Janžiču bi rad rekel, zakaj mi je RTV Ljubljana kljub podpisani pravno veljavni pogodbi izplačala samo slabo tretjino dogovorjenega honorarja?

Bom razložil! 28. junija 1989 sem podpisal pogodbo za nastop v tv nadaljevanki (pogodbo, aneks sem dobil v podpis po že opravljenem delu), honorar pa sem prejel 20. septembra. Na pogodbi pa je jasno pisalo: Honorar izplačljiv ob podpisu pogodbe. Sedaj me pa zanima – kaj so mi poslali iz vaše hiše? Obresti ali glavnico? Če prvo, kje je drugo? Ali obratno. Kdo mi je odtujil (lepo rečeno) dve tretjini honorarja. Pri izračunu mi je pomagal tečaj marke. Zagotavljam vam, da moj primer ni osamljen, s takim načinom izplačevanja honorarjev se srečujejo skoraj vsi igralci, ki honorarno nastopajo na RTV ali Radiu. Zamude pri izplačevanju so mnogokrat še večje kot v mojem primeru. Odgovora ne terjam ravno od vas, lahko mi odgovori kateri od strokovnjakov iz vaših pravno-finančnih služb. Ti namreč do decimalke natančno izračunajo zamudne obresti na revalorizirano naročnino RTV. Pa bi mogoče šlo tudi v obratni smeri.

FRANC MARKOVČIČ,
Ižanska c. 140,
Ljubljana

Zob za zob

Upam, da mi ne bodo zaradi mojega pisanja izpadli vsi zobje in da mi bo tako hitreje minila noč, v kateri mi zobobol ne da zaspati, zato tudi nisem kriv, da ob pričakovanju jutra razmišljam o našem zobozdravstvu in njegovih (ne) uslugah ter o denarju, ki ga prispevamo in ga bomo morali še prispevati za nekaj, od česar imamo bore malo koristi, ker vsi, ki dajejo kaj nase, že zdavnaj ne hodijo več zdravit svojih zob v zobozdravstvene ustanove.

Žal v zobozdravstvu nimam ne strica ne tete, ne znancev ne prijateljev, ki bi jim lahko potožil, da me boli zob in bi mi hoteli pomagati, in ker me je sram dobrikanja in podkupovanja, moram pač trpeti bolečine.

Kje so tisti časi, ko mi je bolečí zob kot malemu fantičku izpulil kar sosedov čevljar z navadnimi čevljarskimi kleščami, sedaj me moja zobozdravnica nažene z besedami, da danes ne dela, ker nima asistentke, pa čeprav me je sama naročila na kontrolni pregled.

(Seveda to nima nič skupnega s Prešernom in Kopitarjem)!

Ne bom vprašal po zdravniški etiki pomagati trpečim in pomoči potrebnim, vprašujem pa za svoj denar, kje je in ali se ga v vseh teh letih res ni nabralo toliko, da bi mi lahko popravili en sam boleči zob?

Da, vem za odgovor, tudi druge bolijo zobje, bojim pa se, da nas bo vse skupaj kaj kmalu začela boleti tudi glava, če v zobozdravstvu ne bomo naredili reda.

Osebno podpiram zasebno prakso, vendar na poštenih tržnih osnovah, ne pa kot sedaj, ko moramo za popravilo zob dvakrat plačevati. Naj bo izbira zobozdravnika prepuščena ljudem, ne kot sedaj, ko zobozdravnik sam izbira pacienta, plačilo pa naj prejme tisti, ki je voljan pošteno in vestno opravljati svoje delo.

(Mislim, da bi se s tem strinjala tako Prešeren kot Kopitar!)

TONE JAN,
Ul. 28. maja 65,
Ljubljana, Šiška